5 INTERVENTIES RECHTSTREEKSE BETALINGEN, SECTORALE INTERVENTIES EN PLATTELANDSONTWIKKELINGSINTERVENTIES

INHOUD

5 Interventies rechtstreekse betalingen, sectorale interventies en plattelandsontwikkelingsinterventies 1

5.1 Interventies rechtstreekse betalingen 4

5.1.1 Basisinkomenssteun voor duurzaamheid 4

5.1.2 Aanvullende herverdelende inkomenssteun voor duurzaamheid 9

5.1.3 Aanvullende inkomenssteun voor jonge landbouwers 16

5.1.4 Gekoppelde inkomenssteun 22

5.1.5 Behoud meerjarig grasland 27

5.1.6 Ecologisch beheerd grasland 33

5.1.7 Organisch koolstofgehalte bodem in bouwland 39

5.1.8 Teelt van milieu-, biodiversiteitsvriendelijke en/of klimaatbestendige gewassen 51

5.1.9 Voortzetting biologische landbouw 63

5.1.10 Bufferstroken 69

5.1.11 Mechanische onkruidbestrijding 81

5.1.12 Teelttechnische erosiebestrijdende technieken 86

5.1.13 Gewasrotatie 92

5.1.14 Precisielandbouw 97

5.1.15 Bodempaspoort voor een duurzaam bodembeheer op bedrijfsniveau 104

5.1.16 Behoud van lokale rundveerassen 109

5.2 Sectorale interventies 114

5.2.1 Operationele programma’s groenten en fruit 114

5.2.2 Maatregelen voor het herstel van het bijenbestand in de Unie 133

5.2.3 Kwaliteitsanalyse van producten uit de bijenteelt door laboratoria ... 138
5.2.4 Technische bijstand voor bijenhoudersorganisaties ... 142
5.2.5 Toegepast onderzoek ... 147
5.2.6 Bestrijding van vijanden en ziekten in de bijenteelt, in het bijzonder de Varroa ... 151
5.3 Plattelandsontwikkelingsinterventies ... 155
5.3.1 Tijdelijk grasland naar blijvend grasland ... 155
5.3.2 Teelt van milieu-, biodiversiteitsvriendelijke en/of klimaatbestendige gewassen ... 160
5.3.3 Aanpassingen in voedermanagement op bedrijfsniveau bij rundvee om emissies broeikasgassen te verminderen ... 169
5.3.4 Omschakeling biologische landbouw ... 175
5.3.5 Meerjarige bloemenstrook in de fruitteelt ... 182
5.3.6 Behoud van lokale schapen-, geiten- en varkensrassen ... 188
5.3.7 Onderhoud boslandbouwsystemen ... 196
5.3.8 Beheerovereenkomsten voor het bufferen van kwetsbare natuur of natuurlijke elementen of het creëren van ecologische verbindingen ... 202
5.3.9 Beheerovereenkomsten voor het onderhoud van houtige kleine landschapselementen ... 216
5.3.10 Beheerovereenkomsten ter bescherming van fauna en flora gebonden aan landbouwactiviteiten ... 228
5.3.11 Dierenwelzijnslabel ... 250
5.3.12 Reductie antibioticagebruik ... 254
5.3.13 Vorming en advies op maat – vraaggestuurd ... 259
5.3.14 Vorming en advies op maat – aanbod gestuurd ... 267
5.3.15 Demonstratieprojecten ... 277
5.3.16 Projectoproep samenwerking ... 283
5.3.17 Projectoproep innovatie in kader van EIP ... 292
5.3.18 LEADER – Opmaak Lokale Ontwikkelingsstrategie ... 299

5.3.19 LEADER – Realisatie Lokale Ontwikkelingsstrategie 309
5.3.20 VLIF – Innovatieve investeringen op landbouwbedrijven 323
5.3.21 VLIF – Opstart en overname door jonge landbouwers 334
5.3.22 VLIF – Opstart van of omschakeling naar een toekomstgerichte duurzame ondernemingsstrategie op een landbouwbedrijf 342
5.3.23 VLIF – Productieve investeringen op landbouwbedrijven 350
5.3.24 VLIF – Investeringen voor duurzame verwerking en afzet van landbouwproducten 363
5.3.25 VLIF – Niet-productieve investeringen voor milieu- en klimaatdoelen 371
5.3.26 Inrichtingsmaatregelen in Natura 2000 en in gebieden met hoge natuurwaarden 378

5.1 Interventies rechtstreekse betalingen

5.1.1 Basisinkomenssteun voor duurzaamheid

Interventiecode (MS)	*Wordt achteraf aangevuld*
Naam interventie	Basisinkomenssteun voor duurzaamheid
Type interventie	Rechtstreekse betalingen - Ontkoppelde rechtstreekse betalingen - Basisinkomenssteun voor duurzaamheid (artikel 21)
Outputindicator	O.4 Aantal hectaren voor basisinkomenssteun

5.1.1.1 Territoriale reikwijdte

Percelen gelegen in Zone Noord (Vlaams Gewest en Brussels Hoofdstedelijk Gewest)

5.1.1.2 Gerelateerde specifieke doelstellingen en de horizontale doelstelling

(SpD. a) Het bieden van steun met het oog op een leefbaar bedrijfsinkomen en veerkracht van de landbouwsector in de hele Unie, ten behoeve van een grotere voedselzekerheid voor de lange termijn, van een meer diverse landbouw, en van een economisch duurzame landbouwproductie in de Unie;

(SpD. d) Bijdragen tot matiging van en aanpassing aan klimaatverandering, onder meer door de uitstoot van broeikasgassen terug te dringen en meer koolstof vast te leggen, en duurzame energie te bevorderen;

(SpD. e) Bevordering van de duurzame ontwikkeling en het efficiënte beheer van natuurlijke hulpbronnen zoals water, bodem en lucht, onder meer door de afhankelijkheid van chemische middelen te verkleinen;

(SpD. f) Bijdragen tot het tot staan brengen en ombuigen van biodiversiteitsverlies, tot versterking van ecosysteemdiensten en tot de instandhouding van habitats en landschappen

5.1.1.3 Nood/noden waarop de interventie is gericht

- N3 Inkomenszekerheid
- N7 Koolstofopbouw en vermindering broeikasgassen
- N11 Zorg voor water
- N12 Zorg voor bodem
- N13 Zorg voor natuur / biodiversiteit
- N14 Zorg voor landschap

5.1.1.4 Resultaatindicator(en)

- R.4 Koppeling van inkomenssteun aan normen en goede praktijken

5.1.1.5 Specifieke opzet, vereisten en subsidiabiliteitsvoorwaarden van de interventie

Beschrijving

In tegenstelling tot private goederen zijn publieke diensten niet-exclusief en niet-uitsluitbaar wat er toe leidt dat (het gros van de) consumenten de levering er van niet vrijwillig vergoedt. Via de liberalisering van de handel zijn bovendien competitieve private goederen op de interne EU-markt beschikbaar gekomen, afkomstig uit productieregio's waar lokale overheden geen of minder publieke diensten eisen van de landbouwers. De basisinkomenssteun voor duurzaamheid streeft naar het corrigeren van dit marktfalen voor de levering van publieke diensten op de interne markt en naar het compenseren van het ongelijke speelveld met producenten uit derde landen. Een billijk landbouwbedrijfsinkomen blijft in de toekomst van essentieel belang voor de voedselzekerheid, de milieu- en klimaatambities en de vitaliteit van het platteland.

Binnen de mogelijkheden van het nieuwe GLB en zonder aan gold plating te doen kiest Vlaanderen bij de toekenning van de inkomenssteun om dit zo maximaal mogelijk en resultaatgericht te koppelen aan het leveren van publieke diensten en milieuprestaties via de conditionaliteit (klimaat, milieu, volksgezondheid, dier- en plantgezondheid en dierenwelzijn) en ecoregelingen.

- **De interventie draagt bij tot specifieke doelstelling (a)** aangezien steun wordt geboden met het oog op een leefbaar landbouwbedrijfsinkomen en veerkracht (ter ondersteuning van de voedselzekerheid) (nood 3). Deze steun vormt ook een buffer tegen prijs- en inkomensvolatiliteit,
- **De interventie draagt bij tot specifieke doelstelling (d), (e) en (f)** aangezien de basisinkomenssteun voor duurzaamheid de ambitie heeft om landbouwers op het gebied van milieu en klimaat op een hoger niveau te brengen door toepassing van de conditionaliteit. Door het koppelen van de inkomenssteun aan de conditionaliteit lenigt deze steun mee de noden gelinkt aan klimaatverandering, bodem, water, biodiversiteit en landschap (nood 7, 11, 12, 13 en 14).

Omschrijving van de in aanmerking komende begunstigden en specifieke subsidiabiliteitscriteria, indien relevant, gerelateerd aan de begunstigde en het gebied

Actieve landbouwers

Omschrijving van de specifieke subsidiabiliteitscriteria, indien relevant, gerelateerd aan de begunstigde en het gebied

- Landbouwers die de basisinkomenssteun voor duurzaamheid ontvangen, moeten de conditionaliteit naleven. Indien ze dat niet doen worden ze gesanctioneerd naargelang de aard, omvang en het blijvend karakter van de tekortkoming.
- Voor een toekenning van nieuwe rechten uit de reserve of een ophoging van bestaande rechten uit de reserve moet de begunstigde voldoen aan de definitie van jonge landbouwer of nieuwe landbouwer of een landbouwer zijn met een of meerdere biologisch gecertificeerde percelen.
- Overdrachten van betalingsrechten wordt uitgewerkt in de regelgeving.

5.1.1.6 Vorm en percentage (rate) van steun/premie/berekeningsmethoden

Het impact assessment van de Europese Commissie (resource.html (europa.eu)), welke uitgevoerd werd ter voorbereiding van het GLB Post 2020 toont aan dat de bezuinigingen samen met veranderingen in basisinkomenssteun en de hogere milieueisen een sterk negatief effect hebben op het inkomen van de landbouwers, met een daling van het totale landbouwinkomen in de onderzochte opties in vergelijking met het referentiescenario. De GLB-steun blijft bijgevolg van cruciaal belang voor het verkleinen van de inkomenskloof tussen het landbouwinkomen en andere economische sectoren en tussen lidstaten en regio's. Het voorgestelde eenheidsbedrag is te klein om deze inkomenskloof te dichten maar vormt een compromis waarbij rekening gehouden wordt met de verschillende specifieke GLB-doelstellingen.

Daarnaast toont het volgend kort rapport (https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/food-farming-fisheries/key_policies_/documents/cap_specific_objectives_-_brief_1_-_ensuring_viable_farm_income.pdf) en de mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees economisch en sociaal comité en het comité van de regio's met betrekking tot de aanbevelingen aan de lidstaten betreffende hun strategisch plan voor het gemeenschappelijk landbouwbeleid (resource.html (europa.eu)) ook aan dat de rechtstreekse betalingen een belangrijk aandeel vormen in het inkomen van de landbouwer en dat desondanks het gemiddelde landbouwerinkomen nog steeds aanzienlijk lager ligt dan het gemiddelde inkomen. Basisinkomenssteun fungeert ook als een jaarlijkse, stabiele buffer tegen inkomensschommelingen.

Artikel 39 van het Verdrag betreffende de Europese Unie en het verdrag betreffende de werking van de Europese Unie stelt dat het gemeenschappelijk landbouwbeleid als doel heeft:

a) de productiviteit van de landbouw te doen toenemen door de technische vooruitgang te bevorderen en door zowel de rationele ontwikkeling van de landbouwproductie als een optimaal gebruik van de productiefactoren, met name de arbeidskrachten, te verzekeren
b) aldus de landbouwbevolking een redelijke levensstandaard te verzekeren, met name door de verhoging van het hoofdelijk inkomen van hen die in de landbouw werkzaam zijn;
c) de markten te stabiliseren;
d) de voorziening veilig te stellen;
e) redelijke prijzen bij de levering aan verbruikers te verzekeren

De keuze van het eenheidsbedrag is gebaseerd op basis van deze literatuur en de nodenanalyse waaruit inkomenszekerheid als een zeer belangrijke nood naar voor kwam. Het huidige eenheidsbedrag draagt bij tot inkomenszekerheid en verkleint de inkomenskloof tussen de landbouwsector en de andere economische sectoren. Het voorgestelde eenheidsbedrag ligt echter aanzienlijk lager dan het eenheidsbedrag in het GLB 14-20 door de introductie van de ecoregelingen.

5.1.1.7 Aanvullende vragen/informatie die specifiek is/zijn voor het type interventie

Basisinkomenssteun voor duurzaamheid (BISS)	
Vragen betreffende betalingen voor kleine landbouwers (art. 28)	
Is deze BISS-interventie een forfaitair bedrag voor alle kleine landbouwers?	Nee
Heeft u nog andere opmerkingen of verklaringen voor het forfaitair bedrag?	Nee
Territorialisering (Art. 22(2))	
Past u de territorialisering van het BISS toe?	Nee
Definitie van de groep grondgebieden	Niet van toepassing

5.1.1.8 WTO-conformiteit

Deze interventie is niet productiestimulerend en valt in het bijzonder onder bijlage 2, §6 van de WTO-Overeenkomst inzake de landbouw (‘groene doos'):

- Basisinkomenssteun voor duurzaamheid komt enkel actieve landbouwers toe.
- Basisinkomenssteun voor duurzaamheid is niet gerelateerd aan (met andere woorden ‘ontkoppeld van’) de productie, met name de produktieniveau’s of productprijzen. De betaling heeft geen invloed op op het type of de omvang van de landbouwproductie ("ontkoppeling"). De gestelde voorwaarden sluiten elke koppeling uit tussen enerzijds de hoogte van de betalingen en anderzijds de productie, de prijzen of de productiefactoren in geen enkel jaar na het referentiejaar.
- Bovendien is geen productie vereist om deze betalingen te ontvangen maar volstaat minimaal onderhoud

5.1.1.9 Geplande eenheidsbedragen - definitie

Naam eenheidsbedrag	Basisinkomenssteun voor duurzaamheid - gepland eenheidsbedrag per betalingsrecht
Toelichting en motivering	De output werd geraamd op basis van de gegevens van 2020 met een zeer beperkte correctie voor toepassing van de definitie actieve landbouwer. De modaliteiten voor de toepassing van artikel 102 lid 2 worden verder onderzocht en uitgewerkt, en in voorkomend geval nog toegevoegd aan de financiële tabel.

Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 192 euro/subsidiabele hectare waarvoor een betalingsrecht geactiveerd wordt
Overeenkomstige eenheid van output (indien van toepassing)	Subsidiabele hectare waarvoor een betalingsrecht geactiveerd wordt
Type eenheidsbedrag	Gemiddeld
Resultaatindicator	○ R.4 Koppeling van inkomenssteun aan normen en goede praktijken

5.1.1.10 Geplande eenheidsbedragen – financiële tabel met output

	Financieel jaar	2024	2025	2026	2027	2028	Total 2024-2028(***)
	Kalenderjaar	2023	2024	2025	2026	2027	Total 2023-2027
Basisinkomenssteun voor duurzaamheid - gepland eenheidsbedrag per betalingsrecht	Gepland eenheidsbedrag (Uniebijdrage(**) EUR)	192	190	190	188	213	
	Geplande output (subsidiabele hectaren waarvoor een betalingsrecht geactiveerd wordt)	580.000	580.000	580.000	580.000	580.000	
	Geplande output * Gepland eenheidsbedrag	111.439.403	110.201.189	110.201.182	108.962.971	123.821.549	**564.626.286**
TOTAAL	**Geplande output (subsidiabele hectaren waarvoor een betalingsrecht geactiveerd wordt)**	580.000	580.000	580.000	580.000	580.000	
	Jaarlijkse indicatieve financiële toewijzing (Uniebijdrage in EUR)	111.439.403	110.201.189	110.201.182	108.962.971	123.821.549	**564.626.286**

(*) Totaalbedragen kunnen afgerond zijn op gehele getallen.
(**) Uniebijdrage: Interventies van het ELGF worden volledig met Europese middelen betaald.
(***) De geplande jaarlijkse output is het uniek areaal of het aantal unieke grootvee-eenheden waarvoor in dat jaar betalingen zijn gepland. De totale som van deze outputs geeft geen weerspiegeling van de realiteit aangezien op eenzelfde perceel of dier meerdere jaren na elkaar die bepaalde actie of interventie kan worden uitgevoerd. De totale output bij de areaal – en diergebondeninterventies wordt bijgevolg niet ingevuld.

5.1.2 Aanvullende herverdelende inkomenssteun voor duurzaamheid

Interventiecode (MS)	*Wordt achteraf aangevuld*
Naam interventie	Aanvullende herverdelende inkomenssteun voor duurzaamheid
Type interventie	Rechtstreekse betalingen - Ontkoppelde rechtstreekse betalingen – Aanvullende herverdelende inkomenssteun voor duurzaamheid (artikel 29)
Outputindicator	O.7 Aantal hectaren voor aanvullende herverdelende inkomenssteun

5.1.2.1 Territoriale reikwijdte

Percelen gelegen in Zone Noord (Vlaams Gewest en Brussels Hoofdstedelijk Gewest)

5.1.2.2 Gerelateerde specifieke doelstellingen en de horizontale doelstelling

(SpD. a) Het bieden van steun met het oog op een leefbaar bedrijfsinkomen en veerkracht van de landbouwsector in de hele Unie, ten behoeve van een grotere voedselzekerheid voor de lange termijn, van een meer diverse landbouw, en van een economisch duurzame landbouwproductie in de Unie;

(SpD. d) Bijdragen tot matiging van en aanpassing aan klimaatverandering, onder meer door de uitstoot van broeikasgassen terug te dringen en meer koolstof vast te leggen, en duurzame energie te bevorderen;

(SpD. e) Bevordering van de duurzame ontwikkeling en het efficiënte beheer van natuurlijke hulpbronnen zoals water, bodem en lucht, onder meer door de afhankelijkheid van chemische middelen te verkleinen;

(SpD. f) Bijdragen tot het tot staan brengen en ombuigen van biodiversiteitsverlies, tot versterking van ecosysteemdiensten en tot de instandhouding van habitats en landschappen.

5.1.2.3 Nood/noden waarop de interventie is gericht

- N3 Inkomenszekerheid

5.1.2.4 Resultaatindicator(en)

- R.6 Herverdeling naar kleinere landbouwbedrijven

5.1.2.5 Specifieke opzet, vereisten en subsidiabiliteitsvoorwaarden van de interventie

Beschrijving

Deze interventie heeft tot doel om, samen met de plafonnering (capping) en interne convergentie, bij te dragen tot een nog betere verdeling van de rechtstreekse betalingen. Verdeling van de steun blijft immers een actueel thema. Ondanks dat Vlaanderen in vergelijking met andere lidstaten al een goede verdeling van de middelen heeft, is nog verbetering mogelijk (zie CATS- DG AGRI gegevens en gegevens Departement Landbouw en Visserij). In de EU-28 ontvangt 20% van de bedrijven 80% van de steun. In Vlaanderen heeft 20% van de landbouwers 55% van de steun. De herverdelende betaling moet bijdragen aan een adequaat landbouwbedrijfsinkomen wat van essentieel belang is voor de voedselzekerheid, de milieu- en klimaatambitie en de vitaliteit van het platteland. Tegelijkertijd moet rekening gehouden worden met de vaststelling dat in Vlaanderen de grootte van het landbouwbedrijf omgekeerd evenredig is met de leeftijd waardoor de steun verleend onder deze interventie gemiddeld genomen eerder bij oudere landbouwers zou terechtkomen.

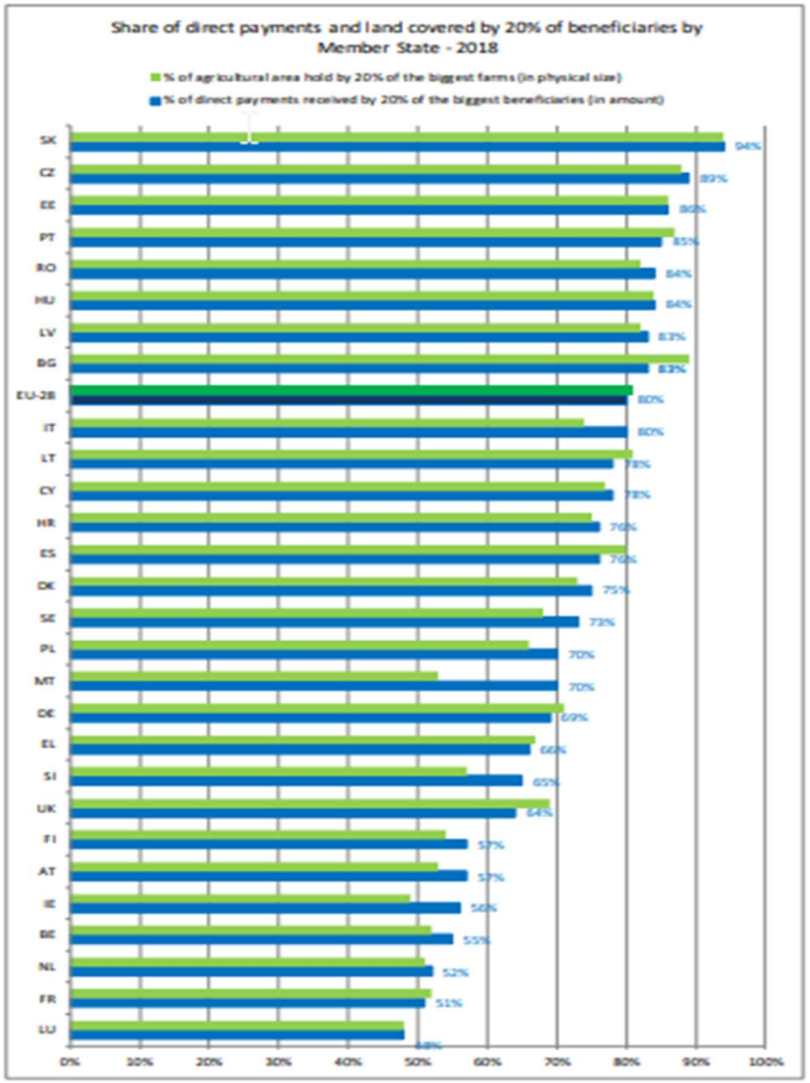

Bron: Europese Commissie, DG - Agri

Verdeling directe steun over de begunstigden, Vlaanderen, 2018

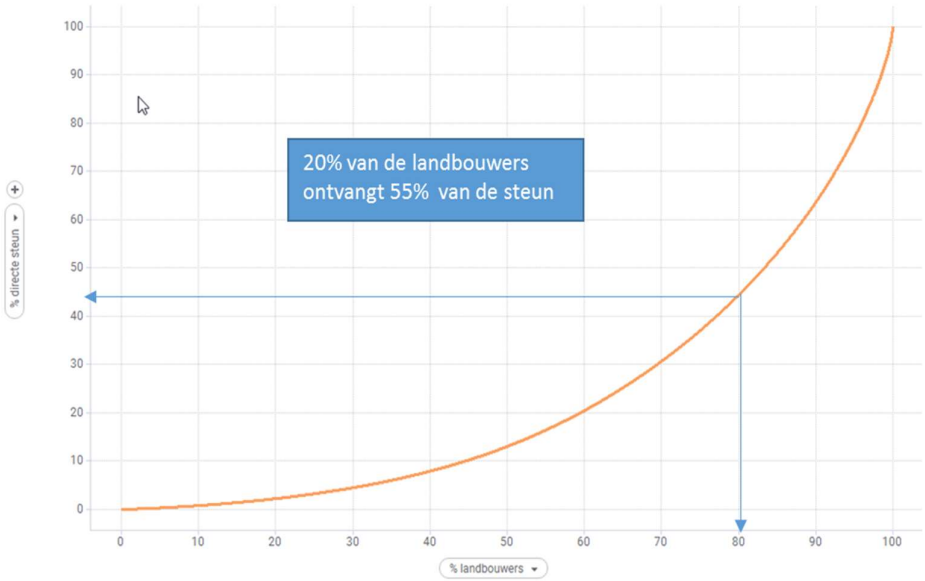

Bron: Departement landbouw en visserij

- **De interventie draagt bij tot specifieke doelstelling (a)** aangezien steun wordt geboden met het oog op een leefbaar landbouwbedrijfsinkomen en veerkracht (ter ondersteuning van de voedselzekerheid) (nood 3). Deze steun vormt ook een buffer vormen tegen prijs- en inkomensvolatiliteit.
- **De interventie draagt bij tot specifieke doelstelling (d), (e) en (f),** aangezien de aanvullende herverdelende inkomenssteun voor duurzaamheid de ambitie heeft om landbouwers op het gebied van milieu en klimaat op een hoger niveau te brengen door toepassing van de conditionaliteit.

Omschrijving van de in aanmerking komende begunstigden en specifieke subsidiabiliteitscriteria, indien relevant, gerelateerd aan de begunstigde en het gebied

Actieve landbouwers

Omschrijving van de specifieke subsidiabiliteitscriteria, indien relevant, gerelateerd aan de begunstigde en het gebied

- Landbouwers die de aanvullende herverdelende inkomenssteun voor duurzaamheid ontvangen, moeten de conditionaliteit naleven. Indien ze dat niet doen worden ze gesanctioneerd naargelang de aard, omvang en het blijvend karakter van de tekortkoming.
- De landbouwer activeert minstens een betalingsrecht in het jaar van aanvraag voor de basisinkomenssteun voor duurzaamheid.

5.1.2.6 Vorm en percentage (rate) van steun/premie/berekeningsmethoden

Deze bedragen werden vastgesteld op basis van de geldende Europese regelgeving, de nodenanalyse en de landenspecifieke aanbevelingen.

Elke landbouwer krijgt vanaf 10 hectare t.e.m. de 30,99ste hectare een bijkomende betaling van 95 – 93 euro/subsidiabele hectare (verklaring: het eenheidsbedrag verlaagt in zeer beperkte mate in de tijd door toenemende flexibiliteit van pijler 1 naar pijler 2 in de GLB periode). Deze areaal range werd vastgesteld op basis van de leeftijdsverdeling van de landbouwers en op basis van de gemiddelde oppervlakte van een landbouwbedrijf met pijler 1 steun, welk 29,3 ha bedroeg in 2019 (zie bijgevoegde Tabel).

Tabel: Beschrijvende statistieken per groottecategorie (ha) o.b.v. campagne 2019

ha grootte categorie	aantal lb_ers	Aantal ha subs oppervlakte	leeftijd	% <= 40 jaar	% >= 65 jaar
< 5	2.085	7.037	63,9	8	50
< 10	3.477	25.912	61,5	8	41
< 20	4.679	68.296	57,9	10	30
< 30	3.262	80.868	55,3	12	20

< 40	2.314	80.555	53,0	15	14
< 50	1.661	74.195	51,5	17	11
< 60	1.115	61.136	49,5	21	6
< 70	761	49.148	48,5	25	7
< 80	500	37.382	47,2	31	5
< 90	340	28.761	47,3	29	6
< 100	217	20.532	45,5	37	4
> 100	546	79.220	43,8	43	4

De inkomenssteun wordt het meest doeltreffend en efficiënt ingezet door op deze tussencategorie te mikken die de steun het meest nodig heeft, dus niet deze met een groot areaal en ook niet de bedrijven met een beperkt areaal. De redenering achter de herverdelende inkomenssteun is dat bedrijven met een groot areaal meer steun ontvangen. In dezelfde zin zijn de bedrijven met een beperkt areaal, die vaak niet professionele landbouwbedrijven zijn, niet of minder afhankelijk van het landbouwinkomen en de steun daarvoor. In andere interventies wordt ook ingespeeld op de professionele landbouwbedrijven met een klein areaal.

5.1.2.7 Aanvullende vragen/informatie die specifiek is/zijn voor het type interventie

Aanvullende herverdelende inkomenssteun voor duurzaamheid (CRISS)	
Past u de territorialisering van het CRISS toe?	Nee
Past u verschillende bedragen toe voor verschillende groepen van hectaren?	Ja
Indien ja, wat zijn de verschillende afbakeningen van hectaren?	Van 10,00 tot en met 30,99 ha: Eenheidsbedrag per subsidiabele hectare van 95 euro - 93 euro (eenheidsbedrag verlaagt in zeer beperkte mate in de tijd door toenemende flexibiliteit van pijler 1 naar pijler 2 tijdens de GLB periode)

Wat is het maximum aantal hectaren per landbouwer waarvoor CRISS wordt betaald?	20,99 hectaren
Sluit u landbouwbedrijven uit van CRISS op basis van hun fysieke omvang?	Nee

5.1.2.8 WTO-conformiteit

Deze maatregel is niet productiestimulerend en valt in het bijzonder onder bijlage 2, §6 van de WTO-Overeenkomst inzake de landbouw (‘groene doos'):

- Aanvullende herverdelende inkomenssteun voor duurzaamheid is enkel bedoeld voor actieve landbouwers.
- Aanvullende herverdelende inkomenssteun voor duurzaamheid is niet gerelateerd aan (met andere woorden ‘ontkoppeld van’) de productie, met name de produktieniveau’s of productprijzen. De betaling heeft geen invloed op het type of de omvang van de landbouwproductie ("ontkoppeling"). De gestelde voorwaarden sluiten elke koppeling uit tussen enerzijds de hoogte van de betalingen en anderzijds de productie, de prijzen of de productiefactoren in geen enkel jaar na het referentiejaar.
- Bovendien is geen productie vereist om deze betalingen te ontvangen maar volstaat minimaal onderhoud.

5.1.2.9 Geplande eenheidsbedragen - definitie

Naam eenheidsbedrag	Aanvullende herverdelende inkomenssteun voor duurzaamheid - gepland eenheidsbedrag per hectare
Toelichting en motivering	De output werd geraamd op basis van de gegevens van 2020 met een zeer beperkte correctie voor toepassing van de definitie actieve landbouwer. De modaliteiten voor de toepassing van artikel 102 lid 2 worden verder onderzocht en uitgewerkt, en in voorkomend geval nog toegevoegd aan de financiële tabel.
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 94 euro/subsidiabele hectare
Overeenkomstige eenheid van output (indien van toepassing)	Subsidiabele hectare
Type eenheidsbedrag	Uniform
Resultaatindicator	○ R.6 Herverdeling naar kleinere landbouwbedrijven

5.1.2.10 Geplande eenheidsbedragen – financiële tabel met output

	Financieel jaar	2024	2025	2026	2027	2028	Total 2024-2028(***)
	Kalenderjaar	2023	2024	2025	2026	2027	Total 2023-2027
Aanvullende herverdelende inkomenssteun voor duurzaamheid - gepland eenheidsbedrag per hectare	Gepland eenheidsbedrag (Uniebijdrage(**) EUR)	95	94	94	93	106	
	Geplande output (subsidiabele hectaren)	217.231	217.100	217.100	217.000	217.231	
	Geplande output * Gepland eenheidsbedrag	20.636.926	20.407.627	20.407.627	20.178.328	22.929.918	**104.560.426**
TOTAAL	**Geplande output (subsidiabele hectaren)**	217.231	217.100	217.100	217.000	217.231	
	Jaarlijkse indicatieve financiële toewijzing (Uniebijdrage in EUR)	20.636.926	20.407.627	20.407.627	20.178.328	22.929.918	**104.560.426**

(*) Totaalbedragen kunnen afgerond zijn op gehele getallen.
(**) Uniebijdrage: Interventies van het ELGF worden volledig met Europese middelen betaald.
(***) De geplande jaarlijkse output is het uniek areaal of het aantal unieke grootvee-eenheden waarvoor in dat jaar betalingen zijn gepland. De totale som van deze outputs geeft geen weerspiegeling van de realiteit aangezien op eenzelfde perceel of dier meerdere jaren na elkaar die bepaalde actie of interventie kan worden uitgevoerd. De totale output bij de areaal – en diergebondeninterventies wordt bijgevolg niet ingevuld.

5.1.3 Aanvullende inkomenssteun voor jonge landbouwers

Interventiecode (MS)	*Wordt achteraf aangevuld*
Naam interventie	Aanvullende inkomenssteun voor jonge landbouwers
Type interventie	Rechtstreekse betalingen - Ontkoppelde rechtstreekse betalingen – aanvullende inkomenssteun voor jonge landbouwers (artikel 30)
Outputindicator	O.6 Onder aanvullende inkomenssteun voor jonge landbouwers vallend aantal hectaren

5.1.3.1 Territoriale reikwijdte

Percelen gelegen in Zone Noord (Vlaams Gewest en Brussels Hoofdstedelijk Gewest)

5.1.3.2 Gerelateerde specifieke doelstellingen en de horizontale doelstelling

(SpD. a) Het bieden van steun met het oog op een leefbaar bedrijfsinkomen en veerkracht van de landbouwsector in de hele Unie, ten behoeve van een grotere voedselzekerheid voor de lange termijn, van een meer diverse landbouw, en van een economisch duurzame landbouwproductie in de Unie;

(SpD. g) Het aantrekken en vasthouden van jonge landbouwers en andere nieuwe landbouwers en bevordering van duurzame bedrijfsontwikkeling in plattelandsgebieden.

5.1.3.3 Nood/noden waarop de interventie is gericht

- N3 Inkomenszekerheid
- N15 Bevorderen van instroom en verjonging in de landbouwsector

5.1.3.4 Resultaatindicator(en)

- R.36 Generatievernieuwing

5.1.3.5 Specifieke opzet, vereisten en subsidiabiliteitsvoorwaarden van de interventie

Beschrijving

Er wordt een aanvullende inkomenssteun voor jonge landbouwers voorzien om de instroom en de verjonging van de landbouwsector te bevorderen (nood 5). De ontwikkeling van nieuwe economische activiteiten bij jonge landbouwers is immers van wezenlijk belang voor het concurrentievermogen van de landbouwsector. Voor jonge landbouwers en instappers in de landbouw is het financieel heel moeilijk om nieuwe economische activiteiten in de landbouwsector op te zetten en tot ontwikkeling te brengen: Ze hebben een beperkte financiële buffer terwijl de grond- of pachtprijzen en overnamekosten

hoog zijn. Toegang tot kapitaal is bijgevolg noodzakelijk. Hiermee dient rekening gehouden te worden bij de toewijzing en verdeling van de rechtstreekse betalingen.

- **De interventie draagt bij tot specifieke doelstelling (a)** aangezien steun wordt geboden met het oog op een leefbaar landbouwbedrijfsinkomen en veerkracht (ter ondersteuning van de voedselzekerheid) (nood 3). Deze steun vormt ook een buffer vormen tegen prijs- en inkomensvolatiliteit,
- **De interventie draagt bij tot specifieke doelstelling (g)** aangezien steun wordt geboden om jonge landbouwers aan te trekken en om bedrijfsontwikkeling in plattelandsgebieden te stimuleren (nood 15). Deze steun vormt ook een buffer vormen tegen prijs- en inkomensvolatiliteit,
- **De interventie draagt indirect bij tot specifieke doelstelling (d), (e) en (f).** aangezien de anvullende inkomenssteun jonge landbouwer de ambitie heeft om landbouwers op het gebied van milieu en klimaat op een hoger niveau te brengen door toepassing van de conditionaliteit. Door het koppelen van de aanvullende inkomenssteun jonge landbouwer aan de conditionaliteit lenigt deze steun mee de noden gelinkt aan klimaatverandering, bodem, water, biodiversiteit en landschap (nood.7, 11, 12, 13 en 14).

Omschrijving van de in aanmerking komende begunstigden en specifieke subsidiabiliteitscriteria, indien relevant, gerelateerd aan de begunstigde en het gebied

Actieve landbouwers die voldoen aan de definitie van jonge landbouwer

Omschrijving van de specifieke subsidiabiliteitscriteria, indien relevant, gerelateerd aan de begunstigde en het gebied

- Het gaat om de eerste vestiging van de jonge zaakvoerder.
- De jonge zaakvoerder vraagt binnen de vijf jaar na zijn eerste vestiging de betaling voor jonge landbouwers voor de eerste keer aan.
- Als het landbouwbedrijf al eerder bestond (bv. in het geval van een rechtspersoon) maar de jonge zaakvoerder later is toegetreden, wordt als jaar van eerste vestiging het jaar genomen waarin de jonge zaakvoerder verantwoordelijk is geworden binnen het landbouwbedrijf.
- Het landbouwbedrijf kan gedurende 5 opeenvolgende jaren steun voor jonge landbouwer aanvragen maar dient hiervoor jaarlijks een aanvraag in.
- Het betreft een Vlaamse (of interregionaal) landbouwbedrijf.
- Meerdere niet-gelijktijdige aanvragen per landbouwbedrijf zijn mogelijk indien er meerdere jonge zaakvoerders zijn en ze voldoen aan alle voorwaarden.
- De jonge landbouwer activeert betalingsrecht(en) in het jaar van aanvraag.

5.1.3.6 Vorm en percentage (rate) van steun/premie/berekeningsmethoden

Instroom is cruciaal en heeft een zeer hoge prioriteit. Studies hebben aangetoond dat het eenheidsbedrag van GLB 2014-2020 veel te laag is en dat dit vooral speelt voor kleinere landbouwbedrijven. Het eenheidsbedrag wordt in de nieuwe periode daarom significant verhoogd (van 2% naar 3%) en gedifferentieerd, waarbij de schijf tussen 0 ha en het gemiddelde (45 ha) een hoger eenheidsbedrag krijgt. De grens van 45ha is gekozen op basis van het gemiddeld areaal van de jonge landbouwers die steun aanvroegen voor de betaling voor jonge landbouwers.

Deze maatregel maakt deel uit van een totaalpakket voor de jonge landbouwer in het GLB plan waarmee Vlaanderen wil inzetten op instroom en verjonging in de landbouwsector.

Deliverable-3.8_Final2.pdf (surefarmproject.eu) – page 28.

5.1.3.7 Aanvullende vragen/informatie die specifiek is/zijn voor het type interventie

Aanvullende inkomenssteun voor jonge landbouwers (CIS-YF)	
Hoeveel jaar wordt er steun verleend aan jonge landbouwers?	5 jaar
Wat zijn de voorwaarden voor de definitie van een nieuwe vestiging?	o Het gaat om de eerste vestiging van de jonge zaakvoerder. o Als het landbouwbedrijf al eerder bestond (bv. in het geval van een rechtspersoon) maar de jonge zaakvoerder later is toegetreden, wordt het jaar genomen waarin de jonge zaakvoerder verantwoordelijk is geworden binnen het landbouwbedrijf.
Welke vorm neemt de steun aan?	Jaarlijks ontkoppelde betaling per subsidiabele hectare Het landbouwbedrijf kan de extra betaling per subsidiabele hectare verkrijgen voor maximaal 90 subsidiabele hectaren waarbij een hoger eenheidsbedrag voorzien wordt voor de schijf tussen 0-45 ha.

	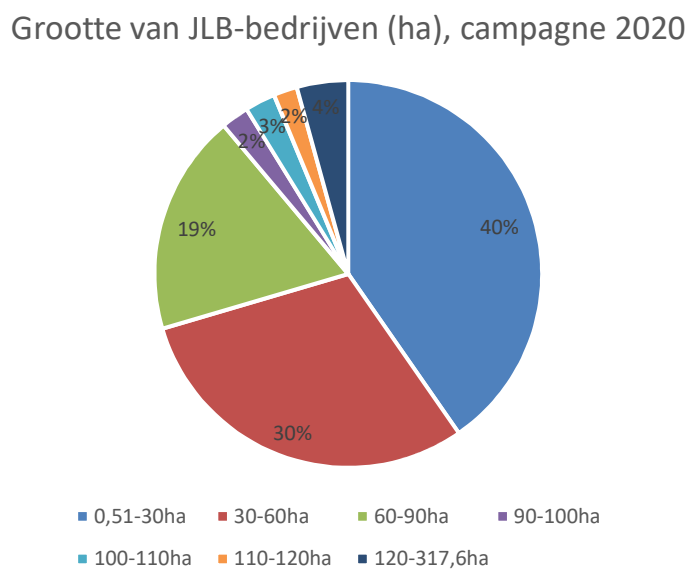
Wat is het steunbedrag per hectare/lump-sum?	200 euro per subsidiabele hectare
Is er een maximum aantal hectaren?	Ja
Indien ja, wat is het maximum aantal hectaren?	90
Andere opmerkingen over drempelwaarden?	Het landbouwbedrijf kan de betaling per subsidiabele hectare verkrijgen voor maximaal 90 subsidiabele hectaren waarbij een hoger eenheidsbedrag voorzien wordt voor de schijf tussen 0-45 ha.
Is er continuïteit voorzien met de vorige regeling (betaling aan jonge landbouwers)?	Landbouwers die in de huidige GLB periode al steun ontvangen hebben, komen in aanmerking indien ze voldoen aan de subsidiabiliteitsvoorwaarden en de voorwaarden voor jonge landbouwer. Ze mogen in totaal niet meer dan 5 jaar steun ontvangen.

5.1.3.8 WTO-conformiteit

Deze maatregel is niet productiestimulerend en valt in het bijzonder onder bijlage 2, §6 van de WTO-Overeenkomst inzake de landbouw (‘groene doos'):

- Aanvullende inkomenssteun voor jonge landbouwers komt enkel actieve landbouwers toe.
- Aanvullende inkomenssteun voor jonge landbouwers is niet gerelateerd aan (met andere woorden 'ontkoppeld van') de productie, met name de produktieniveau's of productprijzen. De betaling heeft geen invloed op op het type of de omvang van de landbouwproductie ("ontkoppeling"). De gestelde voorwaarden sluiten elke koppeling uit tussen enerzijds de hoogte van de betalingen en anderzijds de productie, de prijzen of de productiefactoren in geen enkel jaar na het referentiejaar.
- Bovendien is geen productie vereist om deze betalingen te ontvangen maar volstaat minimaal onderhoud.

5.1.3.9 Geplande eenheidsbedragen - definitie

Naam eenheidsbedrag	Aanvullende inkomenssteun voor jonge landbouwers - gepland eenheidsbedrag per hectare
Toelichting en motivering	De output is ingeschat op basis van 2020 en 2021. In 2018 en 2019 lag dit cijfer hoger door de versoepeling van de voorwaarden volgens Verordening (EU) 2017/2393. In 2020 is dit effect uitgedoofd. We zien een lichte afname die vermoedelijk zal doorzetten in de overgangsperiode. Deze werd meegenomen in de raming samen met een zeer beperkte correctie voor toepassing van de definitie actieve landbouwer. De modaliteiten voor de toepassing van artikel 102 lid 2 worden verder onderzocht en uitgewerkt, en in voorkomend geval nog toegevoegd aan de financiële tabel.
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 200 euro/subsidiabele hectare
Overeenkomstige eenheid van output (indien van toepassing)	Subsidiabele hectare
Type eenheidsbedrag	Uniform
Resultaatindicator	o R.36 Generatievernieuwing

5.1.3.10 Geplande eenheidsbedragen – financiële tabel met output

	Financieel jaar	2024	2025	2026	2027	2028	Total 2024-2028(***)
	Kalenderjaar	2023	2024	2025	2026	2027	Total 2023-2027
Aanvullende inkomenssteun voor jonge landbouwers -	Gepland eenheidsbedrag (Uniebijdrage(**) EUR)	200	197	201	198	229	
	Geplande output (subsidiabele hectaren)	30.955	31.077	30.459	30.573	30.039	

gepland eenheidsbedrag per hectare	Geplande output * Gepland eenheidsbedrag	6.191.078	6.122.288	6.122.288	6.053.498	6.878.975	**31.368.127**
TOTAAL	**Geplande output (subsidiabele hectaren)**	30.955	31.077	30.459	30.573	30.039	
	Jaarlijkse indicatieve financiële toewijzing (Uniebijdrage in EUR)	6.191.078	6.122.288	6.122.288	6.053.498	6.878.975	**31.368.127**

(*) Totaalbedragen kunnen afgerond zijn op gehele getallen.
(**) Uniebijdrage: Interventies van het ELGF worden volledig met Europese middelen betaald.
(***) De geplande jaarlijkse output is het uniek areaal of het aantal unieke grootvee-eenheden waarvoor in dat jaar betalingen zijn gepland. De totale som van deze outputs geeft geen weerspiegeling van de realiteit aangezien op eenzelfde perceel of dier meerdere jaren na elkaar die bepaalde actie of interventie kan worden uitgevoerd. De totale output bij de areaal – en diergebondeninterventies wordt bijgevolg niet ingevuld.

5.1.4 Gekoppelde inkomenssteun

Interventiecode (MS)	*Wordt achteraf aangevuld*
Naam interventie	Gekoppelde inkomenssteun – gespecialiseerde vleesveehouderij
Type interventie	Rechtstreekse betalingen - Gekoppelde rechtstreekse betalingen - Gekoppelde inkomenssteun (artikel 32)
Outputindicator	O.11 Aantal dieren waarvoor gekoppelde inkomenssteun wordt ontvangen

5.1.4.1 Territoriale reikwijdte

Landbouwers waarvoor het Vlaams gewest is aangeduid als bevoegd gewest (volgens het samenwerkingsakkoord) en met een actief rundveebeslag

5.1.4.2 Gerelateerde specifieke doelstellingen en de horizontale doelstelling

(SpD. a) Het bieden van steun met het oog op een leefbaar bedrijfsinkomen en veerkracht van de landbouwsector in de hele Unie, ten behoeve van een grotere voedselzekerheid voor de lange termijn, van een meer diverse landbouw, en van een economisch duurzame landbouwproductie in de Unie;

(SpD. d) Bijdragen tot matiging van en aanpassing aan klimaatverandering, onder meer door de uitstoot van broeikasgassen terug te dringen en meer koolstof vast te leggen, en duurzame energie te bevorderen;

(SpD. e) Bevordering van de duurzame ontwikkeling en het efficiënte beheer van natuurlijke hulpbronnen zoals water, bodem en lucht, onder meer door de afhankelijkheid van chemische middelen te verkleinen;

(SpD. f) Bijdragen tot het tot staan brengen en ombuigen van biodiversiteitsverlies, tot versterking van ecosysteemdiensten en tot de instandhouding van habitats en landschappen

5.1.4.3 Nood/noden waarop de interventie is gericht

- N3 Inkomenszekerheid
- N4 Risicobeheer door, onder andere, diversificatie van economische activiteiten
- N7 Koolstofopbouw en vermindering broeikasgassen
- N12 Zorg voor bodem
- N13 Zorg voor natuur / biodiversiteit

5.1.4.4 Resultaatindicator(en)

- R.4 Koppeling van inkomenssteun aan normen en goede praktijken
- R.8 Steunverlening gericht op landbouwbedrijven in specifieke sectoren

5.1.4.5 Specifieke opzet, vereisten en subsidiabiliteitsvoorwaarden van de interventie

Beschrijving

We kiezen hier voor een inkomensondersteuning aan de betrokken veehouders die een duurzame lokale rundsvleesproductie combineren met inspanningen onder meer op vlak van lokale eiwitvoorziening en langdurig graslandbeheer.

- **De interventie draagt bij tot specifieke doelstelling (a)** aangezien steun wordt geboden met het oog op een leefbaar landbouwbedrijfsinkomen en veerkracht (ter ondersteuning van de voedselzekerheid) voor een sector in moeilijkheden (nood 3). Deze steun vormt ook een buffer tegen prijs- en inkomensvolatiliteit (nood 4),
- **De interventie draagt bij tot specifieke doelstelling (d), (e) en (f)**, aangezien de gekoppelde steun voor gespecialiseerde vleesveehouderij de ambitie heeft om landbouwers op het gebied van milieu en klimaat op een hoger niveau te brengen door het stellen van voorwaarden met betrekking duurzaam graslandbeheer en lokale eiwitvoorziening (rechtstreeks gerelateerd aan nood 7, 12 en 13 en indirect aan nood 11 en 14).

Omschrijving van de in aanmerking komende begunstigden en specifieke subsidiabiliteitscriteria, indien relevant, gerelateerd aan de begunstigde en het gebied

Actieve landbouwers waarvoor het Vlaams gewest is aangeduid als bevoegd gewest (volgens het samenwerkingsakkoord) en met een actief rundveebeslag.

landbouwers met een actief vleesveebeslag

Omschrijving van de specifieke subsidiabiliteitscriteria, indien relevant, gerelateerd aan de begunstigde en het gebied

Subsidievoorwaarden

- Minstens 90% van de moederdieren moet gedurende 8 maanden voor de kalving onafgebroken aanwezig geweest zijn op het beslag.
- Alle moederdieren moeten vanaf de start van de aanhoudingsperiode (kalfdatum – 8 maanden) correct geïdentificeerd en geregistreerd zijn.
- Vlees-type moederdieren
- Minstens 30% van de kalveren type vlees, geboren tijdens het kalenderjaar, moeten minimaal 3 maanden aangehouden worden.
- Minimum 14 zoogkoeien die tijdens het kalenderjaar minstens één kalf hebben voortgebracht
- De zoogkoeien hebben minstens gedurende een vast te leggen periode toegang tot of staan op de weide.

Instapvoorwaarden voor duurzame bedrijfsvoering (Een veehouder die niet voldoet aan deze instapvoorwaarden kan niet deelnemen aan de subsidieregeling):

a) Het areaal blijvend grasland op het bedrijf blijft behouden.
b) Graslandbeheer + eigen voedervoorziening:

De landbouwer moet in totaal minstens 20 punten behalen op de voorwaarden graslandbeheer en eigen voedervoorziening (op basis van de aangifte in de verzamelaanvraag) samen.

1/ Graslandbeheer	**Aantal punten afhankelijk van het % van het areaal grasland toegewezen aan vleesvee** **>10%: 7 punten; >12,5%: 10 punten; >15%: 13 punten; >20%: 20 punten**
Aanhouden meerjarig grasland, cfr. voorwaarden gelijkaardige ecoregeling	
Extensief beheerd grasland (verbod op gebruik van gewasbeschermingsmiddelen, met uitzondering van de pleksgewijze bestrijding van akkerdistel en verbod op gebruik van kunstmest)	
2-GVE percelen, EKBG, HPG	
Strategisch gelegen graslanden (valleigebieden, erosiepercelen)	
Productief kruidenrijk grasland	
Graslandareaal onder beheerovereenkomsten op grasland (opsomming zal toegevoegd worden)	
Omvorming van het tijdelijk grasland naar blijvend grasland (net calculation) op bedrijfsniveau	
Natuurgrasland met natuurbeheerplan type 3 of 4	
2/ Eigen voedervoorziening	**Punten**
Z% eigen voedervoorziening (incl eiwithoudende gewassen) – berekening obv areaal en aantallen dieren in de verschillende categorieën vleesvee	13
Y% eigen voedervoorziening (incl eiwithoudende gewassen) – berekening obv areaal en aantallen dieren in de verschillende categorieën vleesvee	10
X% eigen voedervoorziening (incl eiwithoudende gewassen) – berekening obv areaal en aantallen dieren in de verschillende categorieën vleesvee	7
Areaal grasland/akkerland >10	10

De % voor het criterium eigen voedervoorziening worden vastgelegd in de regelgeving.

5.1.4.6 Vorm en percentage (rate) van steun/premie/berekeningsmethoden

Degressief steunbedrag waarbij een hoger eenheidsbedrag zal ingesteld worden voor de eerste 50 premiegerechtigde dieren, een lager steunbedrag voor de volgende 50 premiegerechtigde dieren en het laagste voor de dieren boven 100.

5.1.4.7 Aanvullende vragen/informatie die specifiek is/zijn voor het type interventie

Gekoppelde inkomenssteun	
Motivering van de **moeilijkheden** die de beoogde sector(en)/productie(s) of soort(en) landbouw daarin ondervindt/ondervinden.	Als gevolg van de aanhoudend lage prijzen in de vleesveehouderij, is de rentabiliteit van de sector laag tot zeer laag. In de huidige maatschappelijke context staat vleesproductie – niet in het minst in het kader van de klimaatdiscussie – in toenemende mate onder druk. Anderzijds is vleesvee, en bij uitbreiding alle rundvee en herkauwers één van de weinige diersoorten die gras kunnen valoriseren en omzetten in melk of vlees voor de mens. Daarnaast heeft (blijvend) grasland op milieutechnisch en klimatologisch vlak veel voordelen onder meer door de C-opslag in de bodem en het potentieel aan ecosysteemdiensten. Als deze graslanden verdwijnen of intensiever worden uitgebaat, wordt het realiseren van de doelstellingen in het kader van de Blue Deal en de Green Deal in Vlaanderen moeilijk. Gevreesd wordt dat met een afname van het aantal zoogkoehouderijen, ook de druk op de (kwetsbare) graslanden zal toenemen. De zoogkoehouderij is immers de belangrijkste vorm van landbouw om deze graslanden economisch te kunnen valoriseren.
Wat is het **doel** van de interventie met betrekking tot de beoogde sector(en)/productie(s) of soort(en) landbouw?	o ‘Concurrentievermogen verhogen’, en o ‘duurzaamheid verhogen’
Hoe zal de interventie via dit doel de vastgestelde moeilijkheden aanpakken (toelichting over de targeting).	Door de doelgroep af te bakenen aan de hand van een aantal duurzaamheidscriteria, en deze gericht te ondersteunen wordt verwacht dat dit een weerslag zal hebben op de rentabiliteit van de sector als geheel.
Wat is/zijn de betrokken sector(en)?	Art 33 (l) rundsvlees

Motivering van het belang van de beoogde sector(en)/productie(s) of soorten landbouw	In Vlaanderen heeft 12 à 13% van de bedrijven de typologie 'gespecialiseerde vleesveehouderij'. Daarnaast wordt nog vleesvee gehouden op gemengde bedrijven met ook melkvee of akkerbouw. Het aantal zoogkoeien is sinds 2009 met een vijfde gedaald, tot zo'n 138.000 dieren in 2019. De gespecialiseerde zoogkoeienhouderij is dus een economisch zeer belangrijke sector. Zij bevoorraden het grootste deel van de Belgische rundsvleesmarkt.
Blair House-overeenkomst Is de interventie gericht op één of meer van de onder de overeenkomst vallende gewassen (sojabonen, raapzaad, zonnebloemzaad)?	Nee

5.1.4.8 WTO-conformiteit

De steun valt onder het AMS (aggregate Measure of Support) plafond van de EU (art. 6§3). Zo'n plafond is voorzien in de WTO-Overeenkomst inzake de landbouw voor de steun die in relatie staat tot productie. De steun is onderworpen aan de subsidiabiliteitsvoorwaarden.

5.1.4.9 Geplande eenheidsbedragen - definitie

Naam eenheidsbedrag	Gekoppelde inkomenssteun – gespecialiseerde vleesveehouderij - gepland eenheidsbedrag per dier
Toelichting en motivering	Door de omvorming van de gekoppelde steun zullen minder dieren steun krijgen De modaliteiten voor de toepassing van artikel 102 lid 2 worden verder onderzocht en uitgewerkt, en in voorkomend geval nog toegevoegd aan de financiële tabel.
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 165 euro/moederdier
Overeenkomstige eenheid van output (indien van toepassing)	Dier
Type eenheidsbedrag	Gemiddeld
Resultaatindicator	○ R.4 Koppeling van inkomenssteun aan normen en goede praktijken ○ R.8 Steunverlening gericht op landbouwbedrijven in specifieke sectoren

5.1.4.10 Geplande eenheidsbedragen – financiële tabel met output

	Financieel jaar	2024	2025	2026	2027	2028	Total 2024-2028(***)
	Kalenderjaar	2023	2024	2025	2026	2027	Total 2023-2027
Gekoppelde inkomenssteun – gespecialiseerde vleesveehouderij - gepland eenheidsbedrag per dier	Gepland eenheidsbedrag (Uniebijdrage(**) EUR)	165	163	163	161	183	
	Geplande output (aantal dieren)	100.000	100.000	100.000	100.000	100.000	
	Geplande output * Gepland eenheidsbedrag	16.509.541	16.326.102	16.326.101	16.142.661	18.343.933	**83.648.338**
TOTAAL	**Geplande output (aantal dieren)**	100.000	100.000	100.000	100.000	100.000	
	Jaarlijkse indicatieve financiële toewijzing (Uniebijdrage in EUR)	16.509.541	16.326.102	16.326.101	16.142.661	18.343.933	**83.648.338**

(*) Totaalbedragen kunnen afgerond zijn op gehele getallen.
(**) Uniebijdrage: Interventies van het ELGF worden volledig met Europese middelen betaald.
(***) De geplande jaarlijkse output is het uniek areaal of het aantal unieke grootvee-eenheden waarvoor in dat jaar betalingen zijn gepland. De totale som van deze outputs geeft geen weerspiegeling van de realiteit aangezien op eenzelfde perceel of dier meerdere jaren na elkaar die bepaalde actie of interventie kan worden uitgevoerd. De totale output bij de areaal – en diergebondeninterventies wordt bijgevolg niet ingevuld.

5.1.5 Behoud meerjarig grasland

Interventiecode (MS)	*Wordt achteraf aangevuld*
Naam interventie	Behoud meerjarig grasland
Type interventie	Rechtstreekse betalingen - Ontkoppelde rechtstreekse betalingen - Regelingen voor klimaat, milieu en dierenwelzijn (artikel 31)
Outputindicator	O.8 Aantal eenheden (hectaren of grootvee-eenheden) voor ecoregelingen
Omvat de interventie overgedragen uitgaven van het PDPO III?	Nee

5.1.5.1 Territoriale reikwijdte

Percelen gelegen in Zone Noord (Vlaams Gewest en Brussels Hoofdstedelijk Gewest)

5.1.5.2 Gerelateerde specifieke doelstellingen en de horizontale doelstelling

(SpD. d) Bijdragen tot matiging van en aanpassing aan klimaatverandering, onder meer door de uitstoot van broeikasgassen terug te dringen en meer koolstof vast te leggen, en duurzame energie te bevorderen;

(SpD. e) Bevordering van de duurzame ontwikkeling en het efficiënte beheer van natuurlijke hulpbronnen zoals water, bodem en lucht, onder meer door de afhankelijkheid van chemische middelen te verkleinen.

Actiegebieden volgens artikel 31 lid 4:

(a) Matiging van klimaatverandering, met inbegrip van vermindering van de broeikasgasemissies als gevolg van landbouwpraktijken, behoud van bestaande koolstofopslagplaatsen en vergroten van koolstofvastlegging

(d) Preventie van bodemaantasting, bodemherstel, verbetering van de bodemvruchtbaarheid, van het nutriëntenbeheer en van bodembiota

5.1.5.3 Nood/noden waarop de interventie is gericht

- N7 Koolstofopbouw en vermindering broeikasgassen
- N10 Aanpassingen in functie van een integraal duurzaam landbouwbeheer (inclusief bio-landbouw)
- N12 Zorg voor bodem

5.1.5.4 Resultaatindicator(en)

- R.4 Koppeling van inkomenssteun aan normen en goede praktijken
- R.12 Aanpassing aan klimaatverandering
- R.14 Koolstofopslag in bodems en biomassa

5.1.5.5 Specifieke opzet, vereisten en subsidiabiliteitsvoorwaarden van de interventie

Beschrijving

Met deze ecoregeling “behoud meerjarig grasland” willen we landbouwers stimuleren en vergoeden om blijvend graslandpercelen van minstens 10 jaar met een voortschrijdende koolstofopbouw langer aan te houden op hetzelfde perceel zonder deze te vernieuwen via ploegen. Een hogere vergoeding wordt voorzien voor de blijvend graslandpercelen die minstens 15 jaar aanliggen. Hoe langer graslanden aanliggen zonder ploegen, hoe groter de opgebouwde koolstofstocks zullen zijn. Er kan bijgevolg verwacht worden dat onder grasland dat al minstens 15 jaar aanligt meer koolstof opgeslagen is

dan onder grasland dat 10 jaar aanligt. Anderzijds zal de productiviteit van oudere graslanden afnemen, en zal de druk om te vernieuwen toenemen. Om een incentive te geven aan landbouwers om blijvende graslanden niet te vernieuwen via ploegen, wordt voorzien in een hogere vergoeding vanaf 15 jaar. Het areaal BG en de andere percelen BG moeten op bedrijfsniveau behouden blijven om een daling van de koolstofbalans te vermijden.

Het belang van blijvend grasland (BG) werd reeds onderstreept in het huidige GLB via het statuut 'Blijvend grasland'. Onder de vergroening in de periode 2015-2022 krijgen percelen die 5 jaar aanliggen als grasland, namelijk na het 5de jaar het statuut 'blijvend grasland'. In het GLB 2023-2027 zal een gelijkaardige regeling voortgezet worden, met 2018 als referentiejaar (GLMC 1). Deze ecoregeling gaat verder dan de definitie van blijvend grasland door als bijkomende voorwaarde het niet vernieuwen via ploegen op te leggen. De meerjarige agromilieuklimaatmaatregel (AMKM) in pijler II zet landbouwers aan om tijdelijk naar blijvend grasland om te zetten. Deze ecoregeling sluit daarop aan.

Door het stimuleren van landbouwers om grasland langer aan te houden op hetzelfde perceel zonder dit te vernieuwen via ploegen draagt de interventie bij tot:

- **specifieke doelstelling (d).** Het is bekend dat grasland kan fungeren als een belangrijke koolstofsink (nood 7). De verklaring hiervoor ligt in de combinatie van een constante aanvoer van organisch materiaal onder de vorm van wortels, wortelexudaten en grasresten en de afwezigheid van intensieve bewerkingen waardoor het organisch materiaal minder snel wordt afgebroken. Verschillende Franse en Belgische studies hebben aangetoond dat in de bodem evenveel koolstof kan worden opgeslagen onder grasland als onder bos. Het hoge koolstofopslagpotentieel in combinatie met een aanzienlijk areaal grasland (in Vlaanderen ligt bijna 30% van het landbouwareaal onder grasland, waarvan ongeveer 75% blijvend grasland is) maakt dat grasland een belangrijke rol kan spelen in de strijd tegen de klimaatsverandering. De hoeveelheid koolstof die onder grasland wordt opgeslagen, wordt grotendeels bepaald door de bodemtextuur (vb. kleibodems houden meer koolstof vast dan zandige bodems), het klimaat (temperatuur en neerslag beïnvloeden de afbraaksnelheid van organische stof in de bodem), veranderingen in landgebruik (vb. omzetten van gras- naar akkerland) en het type uitbating. Het belangrijkste criterium blijft echter de aanhoudperiode: **hoe langer grasland op eenzelfde perceel blijft aanliggen, hoe meer koolstof er wordt gestockeerd** (tot een bepaald evenwicht wordt bereikt). Onder blijvend grasland verbetert de waterinfiltratie en het water wordt beter vastgehouden waardoor het grasland minder gevoelig is voor droogte (indirecte nood 9).
- **specifieke doelstelling (e).** Onder blijvend grasland wordt er meer organische stof in de bodem vastgelegd wat de bodemvruchtbaarheid en –structuur ten goede komt (nood 12). Doordat het grasland niet geploegd wordt, wordt de mogelijke uitspoeling van nitraten naar het oppervlakte- of grondwater verminderd (indirecte nood 11). Door landbouwers blijvend grasland langer te laten aanhouden worden ze gestimuleerd om deze goede landbouwpraktijken te integreren in hun bedrijfsvoering en te evolueren naar een nog meer integraal duurzaam landbouwbeheer (nood 10).

De interventie draagt ook **indirect** bij tot de **specifieke doelstelling (f).** Het aanhouden van blijvend grasland bevordert het bodemecosysteem en heeft een positief effect op bodembiodiversiteit (nood 13). Het behoud van blijvend grasland draagt ook bij tot de bescherming, herstel en onderhoud van een biologisch divers landschap (nood 14).

Omschrijving van de in aanmerking komende begunstigden en specifieke subsidiabiliteitscriteria, indien relevant, gerelateerd aan de begunstigde en het gebied

Actieve landbouwers

Omschrijving van de specifieke subsidiabiliteitscriteria, indien relevant, gerelateerd aan de begunstigde en het gebied

- Perceel grasland dat minstens 10 jaar (actie 1) of 15 jaar (actie 2) wordt aangegeven met een graslandcode in de verzamelaanvraag
- Perceel grasland dat in de laatste 6 jaar en jaar zelf niet vernieuwd (i.e. omgeploegd en opnieuw ingezaaid) is (jaar van aangifte is 7de jaar)
- Niet voor graslanden met scheurverbod
- Geen omzetting van andere percelen BG naar akkerland en behoud van areaal BG op bedrijfsniveau in het jaar van de steunaanvraag
- Na vernieuwing (i.e. omploegen en opnieuw inzaaien) komt een perceel terug in aanmerking als via staal kan aangetoond worden dat het C-gehalte minstens terug in dezelfde streefzone zit als net voor de vernieuwing. Er moeten bijgevolg 2 stalen genomen worden: 1 voor de vernieuwing en 1 erna.

Omschrijving van de in aanmerking komende verbintenissen

Areaalgebonden steun

5.1.5.6 Identificatie van de relevante basiselementen (relevante GLMC, uit regelgeving voortvloeiende beheerseisen (RBE) en andere in nationale wetgeving vastgestelde dwingende eisen), indien van toepassing, beschrijving van de specifieke relevante verplichtingen onder de RBE en toelichting over hoe de verbintenis verder gaat dan de dwingende eisen.

GLMC 1: Deze ecoregeling gaat verder dan de definitie van blijvend grasland door als bijkomende voorwaarde het niet vernieuwen via ploegen op te leggen.

5.1.5.7 Vorm en bedragen van steun/premie/berekeningsmethoden

Areaalgebonden betaling

Type betaling	Art. 31(7)b, compensatie voor extra kosten en gederfde inkomsten
Bereik van het/de steunbedrag(en) (op niveau van de begunstigde) en relevante toelichting	Bedrag per hectare blijvend grasland **Actie 1:** Grasland dat minstens 10 jaar tot 14 jaar aanligt: 115 euro/ha **Actie 2:** Grasland dat minstens 15 jaar aanligt: 145 euro/ha
Berekeningsmethode en bijkomende informatie	Opportuniteitskost voor behoud van blijvend grasland, op basis van Annex 2D van de ex-ante evaluatie van de Europese Commissie over vergroening (Greening - Results of partial analysis on impact on farm income using FADN (europa.eu)): 145 euro/ha.

	Voor Vlaanderen (en Wallonië) werd de opportuniteitskost berekend die veeteeltbedrijven (melkvee en vleesvee) ondervinden door blijvend grasland aan te houden en bijgevolg door het niet kunnen omzetten in een ander voedergewas (bv. snijmaïs). Om deze opportuniteitskost te bepalen werden de bedrijven onderverdeeld in een groep met veel grasland, nl. met meer dan 75% van het areaal voedergewassen aan tijdelijk grasland en blijvend grasland en meer dan 50% blijvend grasland, en een andere groep die niet aan deze voorwaarde voldoet (en dus relatief meer andere voedergewassen heeft dan gras). Het verschil in de brutomarge/ha tussen beide groepen is de opportuniteitskost voor blijvend grasland.

5.1.5.8 WTO-conformiteit

Deze interventie is niet productiestimulerend en valt in het bijzonder onder bijlage 2, §12 van de WTO-Overeenkomst inzake de landbouw (‘groene doos'):

- De steun en het recht erop maakt deel uit van de groene architectuur uitgewerkt in het GLB SP en is afhankelijk van de naleving van specifieke voorwaarden.
- De betaling is niet hoger dan de extra kosten of de gederfde inkomsten als gevolg van het uitvoeren van de ecoregeling.

5.1.5.9 Geplande eenheidsbedragen - definitie

Naam eenheidsbedrag	Behoud meerjarig grasland - gepland eenheidsbedrag per hectare
Type eenheidsbedrag	Gemiddeld
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 130 euro/ha
Overeenkomstige eenheid van output (indien van toepassing)	Hectare
Toelichting en motivering	Geplande eenheidsbedrag: gemiddeld bedrag: 130 euro/ha. Er wordt aangenomen dat 50% van het areaal in de categorie >10 – 15 jaar zal zitten, en 50% van het areaal in de categorie > 15 jaar. De modaliteiten voor de toepassing van artikel 102 lid 2 worden verder onderzocht en uitgewerkt, en in voorkomend geval toegevoegd aan de financiële tabel.
Resultaatindicator(en)	o R.4 Koppeling van inkomenssteun aan normen en goede praktijken o R.12 Aanpassing aan klimaatverandering o R.14 Koolstofopslag in bodems en biomassa

5.1.5.10 Geplande eenheidsbedragen – financiële tabel met output(*)

	Financieel jaar	2024	2025	2026	2027	2028	Totaal 2024-2028(***)
	Kalenderjaar	2023	2024	2025	2026	2027	Totaal 2023-2027
		130	130	130	130	130	
		100.000	100.000	100.000	100.000	113.000	
		13.000.000	13.000.000	13.000.000	13.000.000	14.690.000	**66.690.000**
	Geplande output (hectaren)	100.000	100.000	100.000	100.000	113.000	
	Jaarlijkse indicatieve financiële toewijzing (Uniebijdrage in EUR)	13.000.000	13.000.000	13.000.000	13.000.000	14.690.000	**66.690.000**

(*) Totaalbedragen kunnen afgerond zijn op gehele getallen.
(**) Uniebijdrage: Interventies van het ELGF worden volledig met Europese middelen betaald.
(***) De geplande jaarlijkse output is het uniek areaal of het aantal unieke grootvee-eenheden waarvoor in dat jaar betalingen zijn gepland. De totale som van deze outputs geeft geen weerspiegeling van de realiteit aangezien op eenzelfde perceel of dier meerdere jaren na elkaar die bepaalde actie of interventie kan worden uitgevoerd. De totale output bij de areaal – en diergebondeninterventies wordt bijgevolg niet ingevuld.

5.1.6 Ecologisch beheerd grasland

Interventiecode (MS)	*Wordt achteraf aangevuld*
Naam interventie	Ecologisch beheerd grasland
Type interventie	Rechtstreekse betalingen - Ontkoppelde rechtstreekse betalingen - Regelingen voor klimaat, milieu en dierenwelzijn (artikel 31)
Outputindicator	O.8 Aantal eenheden (hectaren of grootvee-eenheden) voor ecoregelingen
Omvat de interventie overgedragen uitgaven van het PDPO III?	Nee

5.1.6.1 Territoriale reikwijdte

Percelen gelegen in Zone Noord (Vlaams Gewest en Brussels Hoofdstedelijk Gewest)

5.1.6.2 Gerelateerde specifieke doelstellingen en de horizontale doelstelling

(SpD. d) Bijdragen tot matiging van en aanpassing aan klimaatverandering, onder meer door de uitstoot van broeikasgassen terug te dringen en meer koolstof vast te leggen, en duurzame energie te bevorderen;

(SpD. e) Bevordering van de duurzame ontwikkeling en het efficiënte beheer van natuurlijke hulpbronnen zoals water, bodem en lucht, onder meer door de afhankelijkheid van chemische middelen te verkleinen;

(SpD. f) Bijdragen tot het tot staan brengen en ombuigen van biodiversiteitsverlies, tot versterking van ecosysteemdiensten en tot de instandhouding van habitats en landschappen.

Actiegebieden volgens artikel 31 lid 4:

(a) Matiging van klimaatverandering, met inbegrip van vermindering van de broeikasgasemissies als gevolg van landbouwpraktijken, behoud van bestaande koolstofopslagplaatsen en vergroten van koolstofvastlegging

(c) Bescherming of verbetering van de waterkwaliteit en vermindering van de druk op de watervoorraden

(d) Preventie van bodemaantasting, bodemherstel, verbetering van de bodemvruchtbaarheid, van het nutriëntenbeheer en van bodembiota

(e) Bescherming van de biodiversiteit, instandhouding of herstel van habitats of soorten, met inbegrip van behoud en aanleg van landschapselementen of niet-productieve gebieden

(f) Acties voor een duurzaam en verminderd gebruik van pesticiden, met name pesticiden die risico's inhouden voor de menselijke gezondheid of het milieu

5.1.6.3 Nood/noden waarop de interventie is gericht

- N7 Koolstofopbouw en vermindering broeikasgassen
- N10 Aanpassingen in functie van een integraal duurzaam landbouwbeheer (inclusief bio-landbouw)
- N11 Zorg voor water
- N12 Zorg voor bodem
- N13 Zorg voor natuur / biodiversiteit
- N14 Zorg voor landschap

5.1.6.4 Resultaatindicator(en)

- R.4 Koppeling van inkomenssteun aan normen en goede praktijken
- R.20 Een betere luchtkwaliteit
- R.21 Bescherming van de waterkwaliteit
- R.22 Duurzaam nutriëntenbeheer

5.1.6.5 Specifieke opzet, vereisten en subsidiabiliteitsvoorwaarden van de interventie

Beschrijving

Landbouwers met bestaande percelen grasland worden gestimuleerd om deze minder intensief uit te baten. De voorwaarden zijn geïnspireerd op de voorwaarden die van toepassing zijn op biologisch uitgebate graslandpercelen: enkel bemesting via dierlijke mest is toegelaten en er mogen geen gewasbeschermingsmiddelen gebruikt worden. Op deze manier wordt de nutriëntenaanvoer beperkt. De opgelegde voorwaarden hebben een onmiddellijke invloed op de water- lucht- en bodemkwaliteit en geven de mogelijkheid te evolueren naar een meer divers grasland. Zowel tijdelijke als blijvende graslanden komen in aanmerking voor de maatregel.

De ecoregeling kan gecombineerd worden met de ecoregeling meerjarig grasland of de AMKM van tijdelijk naar blijvend grasland.

De interventie draagt bij tot:

- **specifieke doelstelling (d).** Het integreren van ecologisch beheerd grasland in de bedrijfsvoering stimuleert de landbouwers om te evolueren naar een nog meer duurzaam landbouwsysteem (nood 10). De evolutie naar een meer divers grasland verhoogt ook de weerbaarheid tegen klimaatverandering (indirecte nood 9) en het vermeden kunstmest vermindert de klimaatimpact (nood 7).
- **specifieke doelstelling (e).** Het ecologisch beheer van grasland heeft door het weren van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en kunstmest, en bijgevolg de lagere nutriënteninput, een positieve invloed op water- lucht- en bodemkwaliteit en biodiversiteit (nood 11 en 12).

- **specifieke doelstelling (f).** De beperking op gebruik van gewasbeschermingsmiddelen heeft een positieve invloed op het bodemleven en geeft de mogelijkheid te evolueren naar een meer divers grasland (nood 13). Het ecologisch beheer van grasland draagt ook bij tot de bescherming, herstel en onderhoud van een biologisch divers landschap (nood 14).

Omschrijving van de in aanmerking komende begunstigden en specifieke subsidiabiliteitscriteria, indien relevant, gerelateerd aan de begunstigde en het gebied

Actieve landbouwers

Omschrijving van de specifieke subsidiabiliteitscriteria, indien relevant, gerelateerd aan de begunstigde en het gebied

- De ecoregeling wordt toegepast op percelen aangegeven als grasland waar geen wettelijke beperkingen zijn opgelegd met betrekking tot het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen of kunstmest.
- Verbod op gebruik van gewasbeschermingsmiddelen, met uitzondering van de pleksgewijze bestrijding van akkerdistel
- Verbod op gebruik van kunstmest
- Derogatiepercelen komen niet in aanmerking.
- Bijkomende vergoeding (actie 2) als de toepassing van dierlijke bemesting uitsluitend via directe begrazing aan max 2 GVE/ha gebeurt.

Omschrijving van de in aanmerking komende verbintenissen

Areaalgebonden steun

5.1.6.6 Identificatie van de relevante basiselementen (relevante GLMC, uit regelgeving voortvloeiende beheerseisen (RBE) en andere in nationale wetgeving vastgestelde dwingende eisen), indien van toepassing, beschrijving van de specifieke relevante verplichtingen onder de RBE en toelichting over hoe de verbintenis verder gaat dan de dwingende eisen.

RBE 2 (gebruiksnorm van 170 kg N/ha uit dierlijke mest). Deze ecoregeling gaat verder dan de mestwetgeving en deze RBE 2 door het verbod op het gebruik van kunstmest en in het geval van de bijkomende vergoeding (actie 2) door de beperking van dierlijke bemesting tot uitsluitend directe begrazing aan max. 2 GVE/ha op jaarbasis.

5.1.6.7 Vorm en bedragen van steun/premie/berekeningsmethoden

Areaalgebonden betaling

Type betaling	Art. 31(7)b, compensatie voor extra kosten en gederfde inkomsten
Bereik van het/de steunbedrag(en) (op	**Actie 1:** 300 euro/ha grasland

niveau van de begunstigde) en relevante toelichting	**Actie 2:** 100 euro/ha, nl. een bijkomende vergoeding voor begrazing met maximaal 2 GVE/ha op jaarbasis van 100 euro/ha.
Berekeningsmethode en bijkomende informatie	Berekening steunbedrag op basis van extra kosten en gederfde inkomsten: o Gederfde inkomsten (minderopbrengst grasland omwille van verminderde bemesting en verminderde gewasbescherming); o Vermindert met verminderde kosten (geen aankoop en toepassing van gewasbescherming en kunstmest); o Vermindert met verminderde oogstkosten omwille van verminderde opbrengst; o Transactiekost Het steunbedrag bedraagt 60% van het berekende bedrag.

5.1.6.8 WTO-conformiteit

Deze interventie is niet productiestimulerend en valt in het bijzonder onder bijlage 2, §12 van de WTO-Overeenkomst inzake de landbouw ('groene doos'):

- De steun en het recht er op maakt deel uit van de groene architectuur uitgewerkt in het GLB SP en is afhankelijk van de naleving van specifieke voorwaarden.
- De betaling is niet hoger dan de extra kosten of de gederfde inkomsten als gevolg van het uitvoeren van de ecoregeling

5.1.6.9 Geplande eenheidsbedragen - definitie

Naam eenheidsbedrag	Ecologisch beheerd grasland - actie 1 – ecologisch beheerd grasland - gepland eenheidsbedrag per hectare
Type eenheidsbedrag	Uniform
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 300 euro/ha
Overeenkomstige eenheid van output (indien van toepassing)	Hectare
Toelichting en motivering	De geplande eenheidsbedragen zijn uniform en identiek aan de steunbedragen. De modaliteiten voor de toepassing van artikel 102 lid 2 worden verder onderzocht en uitgewerkt, en in voorkomend geval toegevoegd aan de financiële tabel.
Resultaatindicator	o R.4 Koppeling van inkomenssteun aan normen en goede praktijken

	○ R.20 Een betere luchtkwaliteit ○ R.21 Bescherming van de waterkwaliteit ○ R.22 Duurzaam nutriëntenbeheer

Naam eenheidsbedrag	Ecologisch beheerd grasland - actie 2 – bijkomende vergoeding begrazing met maximaal 2 GVE/ha - Gepland eenheidsbedrag per hectare
Type eenheidsbedrag	Uniform
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 100 euro/ha
Overeenkomstige eenheid van output (indien van toepassing)	Hectare
Toelichting en motivering	De geplande eenheidsbedragen zijn uniform en identiek aan de steunbedragen. De modaliteiten voor de toepassing van artikel 102 lid 2 worden verder onderzocht en uitgewerkt, en in voorkomend geval toegevoegd aan de financiële tabel.
Resultaatindicator	○ R.4 Koppeling van inkomenssteun aan normen en goede praktijken ○ R.20 Een betere luchtkwaliteit ○ R.21 Bescherming van de waterkwaliteit ○ R.22 Duurzaam nutriëntenbeheer

5.1.6.10 Geplande eenheidsbedragen – financiële tabel met output(*)

	Financieel jaar	2024	2025	2026	2027	2028	Total 2024-2028(***)
	Kalenderjaar	2023	2024	2025	2026	2027	Total 2023-2027
Ecologisch beheerd grasland - actie 1 – ecologisch beheerd grasland - gepland eenheidsbedrag per hectare	Gepland eenheidsbedrag (Uniebijdrage(**) EUR)	300	300	300	300	300	
	Geplande output (hectaren)	15.400	15.400	15.400	15.400	17.402	
	Geplande output * Gepland eenheidsbedrag	4.620.000	4.620.000	4.620.000	4.620.000	5.220.600	**23.700.600**
Ecologisch beheerd grasland - actie 2 – bijkomende	Gepland eenheidsbedrag (Uniebijdrage EUR)	100	100	100	100	100	
	Geplande output (hectaren)	1.540	1.540	1.540	1.540	1.740,2	

vergoeding begrazing met maximaal 2GVE/ha - gepland eenheidsbedrag per hectare	Geplande output * Gepland eenheidsbedrag	154.000	154.000	154.000	154.000	174.020	**790.020**
TOTAAL	**Geplande output (hectaren)**	15.400	15.400	15.400	15.400	17.402	
	Jaarlijkse indicatieve financiële toewijzing (Uniebijdrage in EUR)	4.774.000	4.774.000	4.774.000	4.774.000	5.394.620	**24.490.620**

(*) Totaalbedragen kunnen afgerond zijn op gehele getallen.
(**) Uniebijdrage: Interventies van het ELGF worden volledig met Europese middelen betaald.
(***) De geplande jaarlijkse output is het uniek areaal of het aantal unieke grootvee-eenheden waarvoor in dat jaar betalingen zijn gepland. De totale som van deze outputs geeft geen weerspiegeling van de realiteit aangezien op eenzelfde perceel of dier meerdere jaren na elkaar die bepaalde actie of interventie kan worden uitgevoerd. De totale output bij de areaal – en diergebondeninterventies wordt bijgevolg niet ingevuld.

5.1.7 Organisch koolstofgehalte bodem in bouwland

Interventiecode (MS)	*Wordt achteraf aangevuld*
Naam interventie	Ecoregeling bodem organisch koolstofgehalte in bouwland (afgekort: Organisch koolstofgehalte bouwland)
Type interventie	Rechtstreekse betalingen - Ontkoppelde rechtstreekse betalingen - Regelingen voor klimaat, milieu en dierenwelzijn (artikel 31)
Outputindicator	O.8 Aantal eenheden (hectaren of grootvee-eenheden) voor ecoregelingen
Omvat de interventie overgedragen uitgaven van het PDPO III?	Nee

5.1.7.1 Territoriale reikwijdte

Percelen gelegen in Zone Noord (Vlaams Gewest en Brussels Hoofdstedelijk Gewest)

5.1.7.2 Gerelateerde specifieke doelstellingen en de horizontale doelstelling

(SpD. d) Bijdragen tot matiging van en aanpassing aan klimaatverandering, onder meer door de uitstoot van broeikasgassen terug te dringen en meer koolstof vast te leggen, en duurzame energie te bevorderen;

(SpD. e) Bevordering van de duurzame ontwikkeling en het efficiënte beheer van natuurlijke hulpbronnen zoals water, bodem en lucht, onder meer door de afhankelijkheid van chemische middelen te verkleinen.

Actiegebieden volgens artikel 31 lid 4:

(a) Matiging van klimaatverandering, met inbegrip van vermindering van de broeikasgasemissies als gevolg van landbouwpraktijken, behoud van bestaande koolstofopslagplaatsen en vergroten van koolstofvastlegging

(b) aanpassing aan klimaatverandering, met inbegrip van acties om de veerkracht van voedselproductiesystemen en de diversiteit van dieren en planten te verbeteren en zo de weerstand tegen ziekten en klimaatverandering te vergroten

(c) bescherming of verbetering van de waterkwaliteit en vermindering van de druk op de watervoorraden

(d) Preventie van bodemaantasting, bodemherstel, verbetering van de bodemvruchtbaarheid, van het nutriëntenbeheer en van bodembiota

5.1.7.3 Nood/noden waarop de interventie is gericht

- N7 Koolstofopbouw en vermindering broeikasgassen
- N9 Adaptatie aan klimaatverandering
- N10 Aanpassingen in functie van een integraal duurzaam landbouwbeheer (inclusief bio-landbouw)
- N11 Zorg voor water
- N12 Zorg voor bodem

5.1.7.4 Resultaatindicator(en)

- R.4 Koppeling van inkomenssteun aan normen en goede praktijken
- R.12 Aanpassing aan klimaatverandering
- R.14 Koolstofopslag in bodems en biomassa
- R.19 Verbetering en bescherming van de bodem
- R.22 Duurzaam nutriëntenbeheer

5.1.7.5 Specifieke opzet, vereisten en subsidiabiliteitsvoorwaarden van de interventie

Beschrijving

Met deze interventie willen we de opbouw van organische koolstof (OC) in de bodem stimuleren door het toepassen van goede praktijken (actie 1 en 2) en door landbouwers te belonen voor percelen met goede resultaten met betrekking tot bodem OC-gehalte en bodem pH-(actie 3). Een goede pH is essentieel voor een goede koolstofopbouw en een goede bodemstructuur.

De laatste decennia wordt in Vlaanderen een daling van het organische koolstofgehalte (OC-gehalte) en van de pH van de bodem vastgesteld. Het OC-gehalte en de pH van een belangrijk aandeel van de Vlaamse bodems is suboptimaal tot zeer laag. Dit heeft verschillende oorzaken: de laatste decennia is er een afname van het areaal granen, minder gebruik/beschikbaarheid van stalmest, gewijzigde bouwplannen/teeltrotaties, …. Het stimuleren van praktijken die zorgen voor een opbouw van organische stof in de bodem is daarom nodig.

Het belang van de opbouw van organische koolstof in de bodem wordt erkend in verschillende beleidsdoelen:

- De Europese Unie heeft de ambitie om het eerste klimaatneutrale continent te worden tegen 2050 en verankert deze ambitie in de teksten van de Green Deal (Klimaatwet, Farm to Fork, …). Dit zal niet mogelijk zijn zonder verhoogde koolstofopslag in onder andere de landbouwbodems.
- In het Vlaams Energie- en Klimaatplan 2021-2030 wordt vastgesteld dat Vlaanderen in de periode 2021 – 2030 moet voldoen aan de 'no debit rule'. Er mag dus netto geen koolstof verloren gaan uit de bodem, natuur en bos of landgebruik. Ook voor deze doelstelling zal koolstofopslag in de landbouwbodems zeer belangrijk zijn.
- Het belang van het verbeteren van de bodemkwaliteit, door onder andere de opbouw van organische stof in de bodem via teelten, technieken en meststoffen zoals bijvoorbeeld stalmest en compost wordt erkend in MAP6.

Deze interventie omvat 3 acties:

Actie 1 - op basis van het jaarlijks teeltplan het organische stof gehalte in de bodem verhogen op bedrijfsniveau.

Het bodemorganische stofgehalte kan verhoogd worden door teelten die organische stof aanvoeren.

Op bedrijfsniveau moet op het areaal bouwland, de gemiddelde toegediende hoeveelheid effectieve organische koolstof (EOC) via het teeltplan een minimale drempelwaarde bereiken (indicatieve minimale drempelwaarde: 1.350 kg EOC/ha). Een hogere aanvoer van EOC wordt gestimuleerd door de steun te laten toenemen in functie van de bereikte drempelwaarde.

Hierbij wordt de gemiddelde EOC-aanbreng over alle percelen bouwland van het bedrijf in rekening gebracht. Door deze aanpak op bedrijfsniveau wordt vermeden dat positieve effecten op bepaalde percelen ongedaan gemaakt worden door een minder oordeelkundig beheer op de overige percelen van het bedrijf.

Aan elke teelt wordt een EOC-waarde toegekend o.b.v. de Code goede praktijk bodembescherming', de Demetertool en/of nieuwe wetenschappelijke inzichten. Deze waarden, evenals de gemiddelde jaarlijkse afbraak van organische koolstof, kunnen nog geëvalueerd worden o.b.v. nieuwe wetenschappelijke inzichten en toegepast in deze ecoregeling.

Op basis van het teeltplan dat aangegeven wordt in de verzamelaanvraag kan de gemiddelde aanvoer van de effectieve organische koolstof in de bodem op bedrijfsniveau berekend worden. Zowel de hoofdteelt als de nateelt wordt mee in rekening gebracht voor de aanvoer van effectieve organische koolstof. Voorteelten worden niet in rekening gebracht gezien de aanvoer van de effectieve organische koolstof berekend wordt op jaarbasis. De nateelt ontwikkelt verder in het voorjaar en compenseert deels voor het niet meetellen van de voorteelt.

Actie 2 – stimuleren en faciliteren van het gebruik van producten met hoog koolstof-gehalte

Het bodemorganische stofgehalte kan verhoogd worden door toediening van (stabiele) producten met een hoge koolstof (C)-inhoud zoals compost, houtsnippers, stalmest … Stalmest wordt meegenomen, gezien dit enerzijds stro omvat, maar anderzijds ook een goede praktijk stimuleert (nl. vervanging van kunst- of andere dierlijke mest) en dit een bodemverbeteraar is.

Deze interventie heeft tot doel om de bewustwording van het belang van de aanvoer van organisch materiaal te doen toenemen en het gebruik van producten met hoog C-gehalte te ondersteunen door een vergoeding te geven voor het gebruik op perceelsniveau.

Er wordt een premie gegeven wanneer op een perceel een bepaalde hoeveelheid van het product toegediend wordt. Deze hoeveelheid aanvoer is zo ingesteld dat er zeker voldaan is aan de mestwetgeving. In bepaalde gevallen zal een hogere toediening toegelaten zijn (binnen het kader van de mestwetgeving), maar deze wordt niet bijkomstig vergoed.

Volgende producten kunnen bijvoorbeeld in aanmerking komen:

- Compost:
  - Extern aangekochte compost van erkende compostinstallaties
  - Boerderijcompost, van eigen bedrijf en/of in samenwerkingsverband

- Stalmest:
  - Stalmest van het eigen bedrijf
  - Stalmest extern verkregen
- Houtsnippers:
  - Voor houtsnippers is het momenteel enkel toegelaten om bedrijfseigen houtsnippers onder te werken op een perceel (binnen VLAREMA). Daarom worden enkel houtsnippers die op het bedrijf zelf verkregen werden, meegenomen.

Andere producten (zoals bv. Biochar) komen niet in aanmerking omdat deze landbouwkundig gezien weinig zouden bijdragen en de kennis hierover nog onvoldoende is.

Actie 3 - landbouwers belonen voor percelen met goede resultaten met betrekking tot bodem OC-gehalte en bodem pH-waarde;

Deze actie beloont landbouwers die de streefzone bereikt hebben op perceelsniveau voor het effectieve organische stofgehalte en een goede pH handhaven.

Streefwaarden en concrete toepassingsmodaliteiten (interrelatie C t.o.v. pH) worden vastgelegd in de regelgeving van deze interventie.

De acties kunnen gecombineerd worden.:

- acties 1 en 2 kunnen gecombineerd worden;
- actie 3 kan niet afzonderlijk afgesloten worden, enkel in combinatie met actie 1 en/of 2.

De interventie draagt bij aan:

- **specifieke doelstelling (d**). Door opslag van atmosferische koolstof in de bodem als organische stof kunnen landbouwbodems dienen als carbon sink of zgn. 'negatieve emissies' (nood 7). Organische stof in de bodem zorgt voor een goede bodemkwaliteit en zorgt ervoor dat de bodem beter bestand is tegen klimaatverandering. Bodems met een hoger organische stofgehalte zorgen voor minder erosie, voor meer wateropslag en zijn minder gevoelig aan droogte of wateroverlast (nood 9).
- **specifieke doelstelling (e).** De opbouw van organische stof in de bodem zorgt er voor dat deze beter bestand is tegen erosie, een betere waterhuishouding kent en vruchtbaarder is (nood 12). Dit zorgt ook voor een bodem die niet alleen beter gewapend is tegen droogte, maar ook tegen erosie en waterafstroming, waardoor minder kostbare bodem in waterlopen terecht komt (nood 11). .

De interventie draagt ook **indirect bij aan specifieke doelstelling (f).** Een hoger organische stofgehalte bevordert het bodemecosysteem en heeft een positief effect op bodembiodiversiteit (nood 13).

Omschrijving van de in aanmerking komende begunstigden en specifieke subsidiabiliteitscriteria, indien relevant, gerelateerd aan de begunstigde en het gebied

Actieve landbouwers

Omschrijving van de specifieke subsidiabiliteitscriteria, indien relevant, gerelateerd aan de begunstigde en het gebied

Algemene voorwaarden van toepassing op acties 1, 2 en 3

- Het perceel was in de twee voorgaande jaren bouwland (volgens de verzamelaanvraag). Deze voorwaarde wordt gesteld om te vermijden dat gescheurd blijvend grasland mee wordt genomen in deze acties. Onder grasland wordt doorgaans meer koolstof opgeslagen dan onder bouwland. Het is dus essentieel om de koolstofstocks van grasland te bewaren.
- Het perceel bouwland moet in eigen gebruik zijn gedurende de teeltperiode van de hoofdteelt.
- Indien blijkt dat de pH van het perceel bouwland niet in goede conditie is, kan de premie niet toegekend worden op die percelen.

Acties 1, 2 en 3 kunnen gecombineerd worden. Voor actie 3 kan enkel een verbintenis afgesloten worden in combinatie met actie 1 en/of actie 2.

Voorwaarden voor actie 1: op basis van het jaarlijks teeltplan het organische stof gehalte in de bodem verhogen op bedrijfsniveau:

- De actie wordt uitgevoerd op het volledige areaal bouwland, dat in aanmerking komt voor de vergoeding, van het bedrijf.
- Alle teelten die deel uitmaken van het teeltplan zijn zichtbaar aanwezig en normaal ontwikkeld.
- De subsidie is afhankelijk van de op bedrijfsniveau gemiddelde toegediende hoeveelheid EOC aangevoerd via het teeltplan en neemt toe in functie van de bereikte drempelwaarden waarbij volgende drempelwaarden indicatief kunnen gehanteerd worden: 1.350 kg EOC/ha, 1.400 kg EOC/ha, 1.450 kg EOC/ha of meer dan 1.500 kg EOC/ha.

Voorwaarden voor actie 2: stimuleren en faciliteren van het gebruik van producten met hoog koolstofgehalte:

- Minimale toediening van 10 ton/ha compost op het perceel bouwland. De compost kan extern aangekocht zijn van een erkende compostinstallatie of is afkomstig zijn van het eigen bedrijf of samenwerkingsverband (boerderijcompost).
- Minimale toediening van 10 ton/ha stalmest op het perceel bouwland. De stalmest mag van het eigen bedrijf of extern aangekocht zijn.
- Minimale aanvoer van 40 ton/ha houtsnippers – slechts één maal per vijf jaar, op het perceel bouwland. De houtsnippers moeten afkomstig zijn van het eigen bedrijf. De houtkanten en hagen, heggen en kaphagen waarvan de houtsnippers afkomstig zijn, moeten aangegeven zijn in de verzamelaanvraag. De landbouwer moet beschikken over een grondstoffenverklaring voor het aanvoeren van de houtsnippers op de percelen.

Voorwaarden voor actie 3: landbouwers belonen voor percelen met goede resultaten met betrekking tot bodem OC-gehalte en bodem pH-waarde:

- Deze actie kan enkel aangevraagd worden in combinatie met actie 1 en/of actie 2.
- Elk perceel bouwland kan maar éénmaal per 5 jaar in aanmerking komen voor de premie.
- Bij de aanvraag wordt een staal uit het jaar van aanvraag aangeleverd dat aantoont dat het perceel in goede bodemconditie (OC en pH) is.
- Deelname aan bodempaspoort: de resultaten van de analyse moeten opgenomen worden in bodempaspoort
- Staalnames en analyses dienen door erkende laboratoria uitgevoerd te worden volgens de regels van het compendium.

Omschrijving van de in aanmerking komende verbintenissen

Areaalgebonden steun

5.1.7.6 Identificatie van de relevante basiselementen (relevante GLMC, uit regelgeving voortvloeiende beheerseisen (RBE) en andere in nationale wetgeving vastgestelde dwingende eisen), indien van toepassing, beschrijving van de specifieke relevante verplichtingen onder de RBE en toelichting over hoe de verbintenis verder gaat dan de dwingende eisen.

Actie 1: GLMC 3 (Handhaving van organisch bodemmateriaal). Afhankelijk van zijn totale areaal landbouwgrond exclusief grasland en permanente bedekking moet de landbouwer per begonnen schijf van vijf hectare minstens één geldig analyseresultaat kunnen voorleggen.

Actie 2:

- GLMC 3 (Handhaving van organisch bodemmateriaal). Afhankelijk van zijn totale areaal landbouwgrond exclusief grasland en permanente bedekking moet de landbouwer per begonnen schijf van vijf hectare minstens één geldig analyseresultaat kunnen voorleggen.
- RBE 2 (gebruiksnorm van 170 kg N/ha uit dierlijke mest). In de mestwetgeving is bepaald welke hoeveelheid nutriënten maximaal mogen toegediend worden onafhankelijk van kunstmest of dierlijke mest, maar met een maximale gebruiksnorm voor N afhankelijk van dierlijke mest (zoals opgenomen onder RBE2). De aangebrachte hoeveelheid mag niet hoger zijn dan voorwaarden in mestwetgeving. Deze interventie stimuleert het gebruik van stalmest door bijkomend een minimale hoeveelheid aan stalmest op te leggen met het oog op het verbeteren van het organische koolstofgehalte van de bodem.

Actie 3: GLMC 3 (Handhaving van organisch bodemmateriaal) Afhankelijk van zijn totale areaal landbouwgrond exclusief grasland en permanente bedekking moet de landbouwer per begonnen schijf van vijf hectare minstens één geldig analyseresultaat kunnen voorleggen.

5.1.7.7 Vorm en bedragen van steun/premie/berekeningsmethoden

Areaalgebonden betaling

Type betaling	Art. 31(7)b, compensatie voor extra kosten en gederfde inkomsten
Bereik van het/de steunbedrag(en) (op niveau van de begunstigde) en relevante toelichting	**Actie 1:** Bedrag per hectare in functie van volgende indicatieve drempelwaarden (cfr. supra) voor aanvoer EOC: o 70 euro/ha bouwland, als op het volledige areaal bouwland gemiddeld 1.350,00 kg effectieve organische koolstof wordt toegediend via het teeltplan; o 100 euro/ha bouwland, als op het volledige areaal bouwland gemiddeld 1.400,00 kg effectieve organische koolstof wordt toegediend via het teeltplan; o 130 euro/ha bouwland als op het volledige areaal bouwland gemiddeld 1.450,00 kg effectieve organische koolstof wordt toegediend via het teeltplan;

	o 160 euro/ha bouwland als op het volledige areaal bouwland gemiddeld 1.500,00 kg effectieve organische koolstof wordt toegediend via het teeltplan. **Actie 2:** Bedrag per hectare met aanvoer producten hoge C-inhoud: o 130 euro/ha bouwland voor de aanvoer van minimaal 10 ton/ha compost op het perceel o 60-40 euro/ha bouwland (degressief in de tijd) voor de aanvoer van minimaal 10 ton/ha stalmest op het perceel. o 482 euro/ha voor de aanvoer van minimaal 40 ton/ha houtsnippers afkomstig van het eigen bedrijf op het perceel. **Actie 3**: Bedrag per hectare o Bijkomende vergoeding per hectare mits goede resultaten: 60 euro/ha
Berekeningsmethode en bijkomende informatie	Berekening o.b.v. extra kosten en gederfde inkomsten: **Actie 1:** De landbouwers brengen momenteel gemiddeld 949 kg EOC/ha aan op basis van hun huidige bouwplannen. Landbouwers die momenteel de drempel van 1.350 kg EOC/ha halen, hebben gemiddeld veel meer rustteelten en groenbedekkers. Hun brutosaldo is gemiddeld 335 euro/ha lager dan het referentiesaldo bouwland. Om de drempel te halen moet gemiddeld nog 400 kg EOC/ha aangebracht worden door (bijkomend) groenbedekkers in te zaaien (0,51 euro/kg EOC) of door meer russteelten in de rotatie op te nemen (0,54 euro/kg EOC). Dit komt voor 400 kg EOC/ha neer op een bijkomende kost van ca. 200 euro/ha. Het steunbedrag bedraagt 35-80% van het berekende bedrag. **Actie 2:** De vergoeding wordt bepaald door het verschil tussen het uitrijden van mest met een stalmeststrooier en het uitrijden van drijfmest in loonwerk. Hierbij worden nog 20% transactiekosten geteld. Het steunbedrag bedraagt 31-100% van het berekende bedrag. **Actie 3:** De vergoeding wordt bepaald door de standaardanalysekost te delen door de gemiddelde perceelsgrootte. Hierbij wordt nog 20% transactiekosten geteld. Het steunbedrag bedraagt 100% van het berekende bedrag.

5.1.7.8 WTO-conformiteit

Deze interventie is niet productiestimulerend en valt in het bijzonder onder bijlage 2, §12 van de WTO-Overeenkomst inzake de landbouw (‘groene doos'):

- De steun en het recht er op maakt deel uit van de groene architectuur uitgewerkt in het GLB SP en is afhankelijk van de naleving van specifieke voorwaarden.
- De betaling is niet hoger dan de extra kosten of de gederfde inkomsten als gevolg van het uitvoeren van de ecoregeling

5.1.7.9 Geplande eenheidsbedragen - definitie

Naam eenheidsbedrag	Organisch koolstofgehalte bouwland - actie 1 – jaarlijks teeltplan - gepland eenheidsbedrag per hectare
Type eenheidsbedrag	Gemiddeld
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 115 euro/ha
Overeenkomstige eenheid van output (indien van toepassing)	Hectare
Toelichting en motivering	Het geplande eenheidsbedrag is een gemiddeld bedrag van 115 euro/ha. Dit is het gemiddelde van de 2 uiterste bedragen (= (60+ 160)/2)). Er wordt aangenomen dat elke categorie goed is voor 25% van het areaal. De modaliteiten voor de toepassing van artikel 102 lid 2 worden verder onderzocht en uitgewerkt, en in voorkomend geval toegevoegd aan de financiële tabel.
Resultaatindicator	o R.4 Koppeling van inkomenssteun aan normen en goede praktijken o R.12 Aanpassing aan klimaatverandering o R.14 Koolstofopslag in bodems en biomassa o R.19 Verbetering en bescherming van de bodem o R.22 Duurzaam nutriëntenbeheer

Naam eenheidsbedrag	Organisch koolstofgehalte bouwland - actie 2a – gebruik producten met hoog koolstofgehalte, met name compost - gepland eenheidsbedrag per hectare
Type eenheidsbedrag	Uniform
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 130 euro/ha
Overeenkomstige eenheid van output (indien van toepassing)	Hectare

Toelichting en motivering	De geplande eenheidsbedragen zijn uniform en identiek aan de steunbedragen. De modaliteiten voor de toepassing van artikel 102 lid 2 worden verder onderzocht en uitgewerkt, en in voorkomend geval toegevoegd aan de financiële tabel.
Resultaatindicator	o R.4 Koppeling van inkomenssteun aan normen en goede praktijken o R.12 Aanpassing aan klimaatverandering o R.14 Koolstofopslag in bodems en biomassa o R.19 Verbetering en bescherming van de bodem o R.22 Duurzaam nutriëntenbeheer

Naam eenheidsbedrag	Organisch koolstofgehalte bouwland - actie 2b – gebruik producten met hoog koolstofgehalte, met name stalmest - gepland eenheidsbedrag per hectare
Type eenheidsbedrag	Uniform
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 60 euro/ha
Overeenkomstige eenheid van output (indien van toepassing)	Hectare
Toelichting en motivering	De geplande eenheidsbedragen zijn uniform en identiek aan de steunbedragen. De modaliteiten voor de toepassing van artikel 102 lid 2 worden verder onderzocht en uitgewerkt, en in voorkomend geval toegevoegd aan de financiële tabel.
Resultaatindicator	o R.4 Koppeling van inkomenssteun aan normen en goede praktijken o R.12 Aanpassing aan klimaatverandering o R.14 Koolstofopslag in bodems en biomassa o R.19 Verbetering en bescherming van de bodem o R.22 Duurzaam nutriëntenbeheer

Naam eenheidsbedrag	Organisch koolstofgehalte bouwland - actie 2c – gebruik producten met hoog koolstofgehalte, met name houtsnippers - gepland eenheidsbedrag per hectare
Type eenheidsbedrag	Uniform
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 482 euro/ha

Overeenkomstige eenheid van output (indien van toepassing)	Hectare
Toelichting en motivering	De geplande eenheidsbedragen zijn uniform en identiek aan de steunbedragen. De modaliteiten voor de toepassing van artikel 102 lid 2 worden verder onderzocht en uitgewerkt, en in voorkomend geval toegevoegd aan de financiële tabel.
Resultaatindicator	o R.4 Koppeling van inkomenssteun aan normen en goede praktijken o R.12 Aanpassing aan klimaatverandering o R.14 Koolstofopslag in bodems en biomassa o R.19 Verbetering en bescherming van de bodem o R.22 Duurzaam nutriëntenbeheer

Naam eenheidsbedrag	Organisch koolstofgehalte bouwland - actie 3 – resultaatsgericht - gepland eenheidsbedrag per hectare
Type eenheidsbedrag	Uniform
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 60 euro/ha
Overeenkomstige eenheid van output (indien van toepassing)	Hectare
Toelichting en motivering	De geplande eenheidsbedragen zijn uniform en identiek aan de steunbedragen. De modaliteiten voor de toepassing van artikel 102 lid 2 worden verder onderzocht en uitgewerkt, en in voorkomend geval toegevoegd aan de financiële tabel.
Resultaatindicator	o R.4 Koppeling van inkomenssteun aan normen en goede praktijken o R.12 Aanpassing aan klimaatverandering o R.14 Koolstofopslag in bodems en biomassa o R.19 Verbetering en bescherming van de bodem o R.22 Duurzaam nutriëntenbeheer

5.1.7.10 Geplande eenheidsbedragen – financiële tabel met output(*)

	Financieel jaar	2024	2025	2026	2027	2028	Total 2024-2028(***)
	Kalenderjaar	2023	2024	2025	2026	2027	Total 2023-2027
Organisch koolstofgehalte bouwland - actie 1 – jaarlijks teeltplan - gepland eenheidsbedrag per hectare	Gepland eenheidsbedrag (Uniebijdrage(**) EUR)	115	115	115	115	115	
	Geplande output (hectaren)	25.000	25.000	25.000	25.000	28.250	
	Geplande output * Gepland eenheidsbedrag	2.875.000	2.875.000	2.875.000	2.875.000	3.248.750	**14.748.750**
Organisch koolstofgehalte bouwland - actie 2a – gebruik producten met hoog koolstofgehalte, met name compost - gepland eenheidsbedrag per hectare	Gepland eenheidsbedrag (Uniebijdrage EUR)	130	130	130	130	130	
	Geplande output (hectaren)	10.000	10.000	10.000	10.000	11.300	
	Geplande output * Gepland eenheidsbedrag	1.300.000	1.300.000	1.300.000	1.300.000	1.469.000	**6.669.000**
Organisch koolstofgehalte bouwland - actie 2b – gebruik producten met hoog koolstofgehalte, met name stalmest - gepland eenheidsbedrag per hectare	Gepland eenheidsbedrag (Uniebijdrage EUR)	60	50	50	40	40	
	Geplande output (hectaren)	92.000	92.000	92.000	92.000	103.960	
	Geplande output * Gepland eenheidsbedrag	5.520.000	4.600.000	4.600.000	3.680.000	4.158.400	**22.558.400**
Organisch koolstofgehalte bouwland - actie 2c – gebruik producten met hoog koolstofgehalte, met	Gepland eenheidsbedrag (Uniebijdrage EUR)	482	482	482	482	482	
	Geplande output (hectaren)	500	500	500	500	565	

name houtsnippers - gepland eenheidsbedrag per hectare	Geplande output * Gepland eenheidsbedrag	241.000	241.000	241.000	241.000	272.330	**1.236.330**
Organisch koolstofgehalte bouwland - actie 3 – resultaatsgericht - gepland eenheidsbedrag per hectare	Gepland eenheidsbedrag (Uniebijdrage EUR)	60	60	60	60	60	
	Geplande output (hectaren)	13.200	13.200	13.200	13.200	14.916	
	Geplande output * Gepland eenheidsbedrag	792.000	792.000	792.000	792.000	894.960	**4.062.960**
TOTAAL	**Geplande output (hectaren)**	110.000	110.000	110.000	110.000	124.300	
	Jaarlijkse indicatieve financiële toewijzing (Uniebijdrage in EUR)	10.728.000	9.808.000	9.808.000	8.888.000	10.043.440	**49.275.440**

(*) Totaalbedragen kunnen afgerond zijn op gehele getallen.
(**) Uniebijdrage: Interventies van het ELGF worden volledig met Europese middelen betaald.
(***) De geplande jaarlijkse output is het uniek areaal of het aantal unieke grootvee-eenheden waarvoor in dat jaar betalingen zijn gepland. De totale som van deze outputs geeft geen weerspiegeling van de realiteit aangezien op eenzelfde perceel of dier meerdere jaren na elkaar die bepaalde actie of interventie kan worden uitgevoerd. De totale output bij de areaal – en diergebondeninterventies wordt bijgevolg niet ingevuld.

5.1.8 Teelt van milieu-, biodiversiteitsvriendelijke en/of klimaatbestendige gewassen

Interventiecode (MS)	*Wordt achteraf aangevuld*
Naam interventie	Teelt van milieu-, biodiversiteitsvriendelijke en/of klimaatbestendige gewassen (afgekort: Ecoteelten)
Type interventie	Rechtstreekse betalingen - Ontkoppelde rechtstreekse betalingen - Regelingen voor klimaat, milieu en dierenwelzijn (artikel 31)
Outputindicator	O.8 Aantal eenheden (hectaren of grootvee-eenheden) voor ecoregelingen
Omvat de interventie overgedragen uitgaven van het PDPO III?	Nee

5.1.8.1 Territoriale reikwijdte

Percelen gelegen in Zone Noord (Vlaams Gewest en Brussels Hoofdstedelijk Gewest)

5.1.8.2 Gerelateerde specifieke doelstellingen en de horizontale doelstelling

(SpD. d) Bijdragen tot matiging van en aanpassing aan klimaatverandering, onder meer door de uitstoot van broeikasgassen terug te dringen en meer koolstof vast te leggen, en duurzame energie te bevorderen;

(SpD. e) Bevordering van de duurzame ontwikkeling en het efficiënte beheer van natuurlijke hulpbronnen zoals water, bodem en lucht, onder meer door de afhankelijkheid van chemische middelen te verkleinen;

(SpD. f) Bijdragen tot het tot staan brengen en ombuigen van biodiversiteitsverlies, tot versterking van ecosysteemdiensten en tot de instandhouding van habitats en landschappen.

Actiegebieden volgens artikel 31 lid 4:

(a) Matiging van klimaatverandering, met inbegrip van vermindering van de broeikasgasemissies als gevolg van landbouwpraktijken, behoud van bestaande koolstofopslagplaatsen en vergroten van koolstofvastlegging

(b) aanpassing aan klimaatverandering, met inbegrip van acties om de veerkracht van voedselproductiesystemen en de diversiteit van dieren en planten te verbeteren en zo de weerstand tegen ziekten en klimaatverandering te vergroten

(c) bescherming of verbetering van de waterkwaliteit en vermindering van de druk op de watervoorraden

(d) Preventie van bodemaantasting, bodemherstel, verbetering van de bodemvruchtbaarheid, van het nutriëntenbeheer en van bodembiota

(e) bescherming van de biodiversiteit, instandhouding of herstel van habitats of soorten, met inbegrip van behoud en aanleg van landschapselementen of niet-productieve gebieden

5.1.8.3 Nood/noden waarop de interventie is gericht

- N7 Koolstofopbouw en vermindering broeikasgassen
- N8 Afhankelijkheid van externe hulpbronnen verminderen
- N9 Adaptatie aan klimaatverandering
- N10 Aanpassingen in functie van een integraal duurzaam landbouwbeheer (inclusief bio-landbouw)
- N11 Zorg voor water
- N12 Zorg voor bodem
- N13 Zorg voor natuur / biodiversiteit

5.1.8.4 Resultaatindicator(en)

- R.4 Koppeling van inkomenssteun aan normen en goede praktijken
- R.12 Aanpassing aan klimaatverandering
- R.14 Koolstofopslag in bodems en biomassa
- R.19 Verbetering en bescherming van de bodem
- R.21 Bescherming van de waterkwaliteit
- R.22 Duurzaam nutriëntenbeheer
- R.31 Instandhouding van habitats en soorten

5.1.8.5 Specifieke opzet, vereisten en subsidiabiliteitsvoorwaarden van de interventie

Beschrijving

De landbouw heeft de voortdurende opdracht zich verder aan te passen naar een integraal duurzaam landbouwproductiesysteem en duurzame productiemethoden (nood 10). Verschillende milieu-, biodiversiteitsvriendelijke en/of klimaatbestendige gewassen, hierna ook ‘ecoteelten’ genoemd, kunnen hiertoe bijdragen. Het potentieel van deze gewassen is echter nog onderbenut. Ecoteelten dragen bij aan een betere bodemkwaliteit, klimaatmitigatie, klimaatadaptatie (bv. droogteresistentie, wateroverlast), biodiversiteit, het verminderen van de eiwitafhankelijkheid, de bio-economie en circulaire landbouw. We stellen een dynamische lijst op van potentiële gewassen die een positieve impact hebben op milieu, klimaat of biodiversiteit.

Deze interventie stimuleert het verbouwen van éénjarige “ecoteelten” van deze lijst. :

- **Actie 1:** Eénjarige eiwitteelten die voordeel opleveren voor biodiversiteit, klimaat en/of milieu (bv. veldbonen, voedererwten, soja, quinoa, of mengsels);

- **Actie 2:** Eénjarige teelten die voordeel opleveren voor biodiversiteit, klimaat en/of milieu die geen eiwitteelten zijn (bv. hennep, koolzaad, groenbedekkers in hoofdteelt);
- **Actie 3:** Eénjarige faunavriendelijke teelten;
- **Actie 4:** Faunavriendelijke nateelten.

De teelt van meerjarige milieu-, biodiversiteitsvriendelijke en/of klimaatbestendige gewassen wordt ondersteund als agromilieuklimaatmaatregel (AMKM) in pijler II.

De interventie draagt bij tot:

- **specifieke doelstelling (d).** De teelt van lokale eiwitteelten draagt bij aan de eiwittransitie, zorgt voor een meer diverse en bedrijfsgebonden ruwvoederwinning, een lokaal aanbod aan eiwit waardoor in het buitenland ontbossing (voor sojateelt) wordt vermeden. De teelt van lokale eiwitten beperkt het gebruik van stikstofmeststoffen (nood 8) en reduceert de broeikasgasemissies (nood 7). Diepwortelende gewassen (bv. gele mosterd) zijn, net als enkele van de eiwitteelten, beter bestand tegen droogte (nood 9).
- **specifieke doelstelling (e).** Door ecoteelten te telen, zet de landbouwer verder in op het verduurzamen van zijn bouwplan (nood 10). Hierdoor zullen er minder gewasgebonden ziektes optreden wat het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen kan verminderen. Dit heeft een positief effect op de waterkwaliteit (nood 11). De teelt van diepwortelende gewassen draagt ook bij tot een betere bodemstructuur (nood 12).
- **specifieke doelstelling (f).** Faunavriendelijke gewassen bevorderen de biodiversiteit (nood 13) en maken het landschap diverser (indirecte nood 14).

De interventie draagt ook **indirect** bij tot **specifieke doelstelling (h).** Het ondersteunen van de teelt van biogebaseerde toepassingen (bv. hennep) kan een hefboom zijn voor de biogebaseerde economie (nood 18).

Omschrijving van de in aanmerking komende begunstigden en specifieke subsidiabiliteitscriteria, indien relevant, gerelateerd aan de begunstigde en het gebied

Actieve landbouwers

Omschrijving van de specifieke subsidiabiliteitscriteria, indien relevant, gerelateerd aan de begunstigde en het gebied

Actie 1 Eenjarige eiwitteelten:

- Het perceel werd de vorige 2 campagnes aangegeven als bouwland of blijvende teelt.
- De teelten dienen als hoofdteelt geteeld te worden.
- Er zal een dynamische lijst worden vastgelegd met reinteelten en mengteelten die in aanmerking komen als eiwitteelt. Het moet hierbij gaan om teelten waarvan het potentieel momenteel nog onderbenut is.
- Voor mengteelten worden zaaidichtheden opgelegd.
- Bij mengteelten moet de vlinderbloemige zichtbaar aanwezig zijn.
- Zaaizaadfacturen moeten ter beschikking gehouden worden.

Actie 2 Eenjarige teelten die voordeel opleveren voor biodiversiteit, klimaat en milieu:

- Het perceel werd de vorige 2 campagnes aangegeven als bouwland of blijvende teelt
- Er zal een dynamische lijst worden vastgelegd met teelten die in aanmerking komen. Dit kunnen zowel teelten zijn die geoogst kunnen worden, als teelten die dienen ingewerkt te worden. Het moet hierbij gaan om teelten/gebruiken waarvan het potentieel momenteel nog onderbenut is. Per teelt kunnen nog specifieke voorwaarden opgelegd worden.
- De teelten dienen als hoofdteelt geteeld te worden.
- Teelten die geoogst worden, kunnen regulier geteeld worden. Teelten die niet geoogst worden (groenbedekkers, tagetes), dienen minstens gedurende een bepaalde periode en een bepaalde aanhoudtermijn, die worden vastgelegd in de regelging van de interventie, op het veld te staan en daarna ondergewerkt te worden.
- Zaaizaadfacturen moeten ter beschikking worden gehouden.

Actie 3 Faunavriendelijke teelten

- Het perceel werd de vorige 2 campagnes aangegeven als bouwland of blijvende teelt.
- Het betreft de teelt van regulier zomergraan, een faunamengsel of voorjaarsbraak (voorjaar wordt gedefinieerd in de voorwaarden) gevolgd door een andere hoofdteelt
- De actie kan enkel afgesloten worden in soortenbeschermingsgebieden.
- Naleven van datumgebonden voorwaarden (bv. inzaai- en aanhouddata), opgelegd in de regelgeving van de interventie, waar relevant voor de specifieke teelt.
- Op het faunamengsel mogen geen gewasbeschermingsmiddelen worden gebruikt.
- Zaaizaadfacturen moeten ter beschikking worden gehouden.

Actie 4 Faunavriendelijke nateelten

- Het perceel werd de vorige 2 campagnes aangegeven als bouwland of blijvende teelt.
- Het betreft de nateelt van een vroegafrijpende variant van Japanse Haver of een mengsel hiermee. De teelt moet als nateelt worden aangeven.
- Bij mengsels worden minimale zaaidichtheden opgelegd.
- Naleven van de datumgebonden voorwaarden opgelegd in de regelgeving van de interventie (bv. inzaai- en aanhouddata)
- Na de hoofdteelt mag geen gewasbescherming meer toegepast worden.
- De actie kan enkel afgesloten worden in soortenbeschermingsgebieden.
- Zaaizaadfacturen moeten ter beschikking worden gehouden

Omschrijving van de in aanmerking komende verbintenissen

Areaalgebonden steun

5.1.8.6 Identificatie van de relevante basiselementen (relevante GLMC, uit regelgeving voortvloeiende beheerseisen (RBE) en andere in nationale wetgeving vastgestelde dwingende eisen), indien van toepassing, beschrijving van de specifieke relevante verplichtingen onder de RBE en toelichting over hoe de verbintenis verder gaat dan de dwingende eisen.

GLMC 7: Gewasrotatie op bouwland, met uitzondering van gewassen die onder water worden geteeld: waarbij op eenzelfde perceel een gewas geen twee jaar na elkaar als hoofdteelt mag geteeld worden, tenzij er een tussenteelt wordt ingezaaid die minstens acht weken op het perceel aanwezig moet zijn. Met deze interventie wordt beoogt dat landbouwers gestimuleerd worden om specifieke teelten op te nemen in hun rotatie die een meerwaarde betekenen voor klimaat en het milieu in vergelijking met reguliere teelten die hij anders vanuit economisch oogpunt zou kiezen.

5.1.8.7 Vorm en bedragen van steun/premie/berekeningsmethoden

Areaalgebonden betaling

Type betaling	Art. 31(7)b, compensatie voor extra kosten en gederfde inkomsten
Bereik van het/de steunbedrag(en) (op niveau van de begunstigde) en relevante toelichting	Bedrag per hectare **Actie 1:** o Eenjarige eiwitteelten: 600 EUR/ha **Actie 2:** o 2A/ Eenjarige teelten met voordeel voor milieu, etc – met oogst: 230 euro/ha o 2B/Eenjarige teelten met voordeel voor milieu, etc – zonder oogst: 600 euro/ha **Actie 3:** o 3A / Faunavriendelijke hoofdteelten – regulier zomergraan: 350 euro/ha o 3B / Faunavriendelijke hoofdteelten – faunamengsel: 1.500 euro/ha o 3C / Faunavriendelijke hoofdteelten –voorjaarsbraak: 350 euro/ha **Actie 4**: o Faunavriendelijke nateelten: 60 euro/ha
Berekeningsmethode en bijkomende informatie	O.b.v. berekende extra kosten en gederfde inkomsten **1/ Eenjarige eiwitteelten:** o het verschil tussen het referentiesaldo bouwland en het saldo van eenjarige eiwitteelten o en transactiekost Het steunbedrag bedraagt 45-60% van het berekende bedrag. **2A / Eenjarige teelten met voordeel voor milieu, etc. – met oogst:**

	o het verschil tussen het referentiesaldo bouwland en het saldo van de milieuvriendelijke teelten (opbrengst milieuvriendelijke teelt –variabele kosten) o en transactiekost Het steunbedrag bedraagt 24-32% van het berekende bedrag. 2B / Eenjarige teelten met voordeel voor milieu, etc. – zonder oogst: o het verschil tussen het referentiesaldo bouwland en het saldo van de milieuvriendelijke teelt (waarvan de opbrengst 0 is omdat deze moet ondergewerkt worden en dus gelijk is aan de variabele kosten voor de teelt) o en transactiekosten Het steunbedrag bedraagt 27-33% van het berekende bedrag. **3A / Faunavriendelijke hoofdteelten – regulier zomergraan:** o het verschil tussen het referentiesaldo van bouwland en het saldo van de zomertarwe o en transactiekosten Uitbetaald / berekend: 28% **3B / Faunavriendelijke hoofdteelten – faunamengsel:** o het verschil tussen het referentiesaldo van bouwland en het saldo voor faunamengsel (geen opbrengsten, variabele kost voor zomertarwe, uitgespaarde kost gewasbescherming cfr. zomertarwe) o en transactiekosten Het steunbedrag bedraagt 72% van het berekende bedrag. **3C / Faunavriendelijke hoofdteelt – voorjaarsbraak:.** o Het verschil tussen referentiesaldo bouwland en 80% van het saldo van mais. Er wordt aangenomen dat door de vereiste van de late inzaai de maisteelt eens in de 5 jaar volledig mislukt Het steunbedrag bedraagt 93% van het berekende bedrag. **4 / Faunavriendelijke nateelt:** o meerkost voor het specifieke zaaizaad van de groenbedekker Japanse haver Het steunbedrag bedraagt 100% van het berekende bedrag.

5.1.8.8 WTO-conformiteit

Deze interventie is niet productiestimulerend en valt in het bijzonder onder bijlage 2, §12 van de WTO-Overeenkomst inzake de landbouw (‘groene doos'):

- De steun en het recht er op maakt deel uit van de groene architectuur uitgewerkt in het GLB SP en is afhankelijk van de naleving van specifieke voorwaarden.
- De betaling is niet hoger dan de extra kosten of de gederfde inkomsten als gevolg van het uitvoeren van de ecoregeling.

5.1.8.9 Geplande eenheidsbedragen - definitie

Naam eenheidsbedrag	Ecoteelten – actie 1 – éénjarige eiwitteelten - gepland eenheidsbedrag per hectare
Type eenheidsbedrag	Uniform
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 600 euro/ha
Overeenkomstige eenheid van output (indien van toepassing)	Hectare
Toelichting en motivering	De geplande eenheidsbedragen zijn uniform en identiek aan de steunbedragen. De modaliteiten voor de toepassing van artikel 102 lid 2 worden verder onderzocht en uitgewerkt, en in voorkomend geval toegevoegd aan de financiële tabel.
Resultaatindicator(en)	o R.4 Koppeling van inkomenssteun aan normen en goede praktijken o R.12 Aanpassing aan klimaatverandering o R.21 Bescherming van de waterkwaliteit o R.22 Duurzaam nutriëntenbeheer

Naam eenheidsbedrag	Ecoteelten – actie 2A – éénjarige teelten milieu met oogst - gepland eenheidsbedrag per hectare
Type eenheidsbedrag	Uniform
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 230 euro/ha
Overeenkomstige eenheid van output (indien van toepassing)	Hectare
Toelichting en motivering	De geplande eenheidsbedragen zijn uniform en identiek aan de steunbedragen. De modaliteiten voor de toepassing van artikel 102 lid 2 worden verder onderzocht en uitgewerkt, en in voorkomend geval toegevoegd aan de financiële tabel.

Resultaatindicator(en)	○ R.4 Koppeling van inkomenssteun aan normen en goede praktijken ○ R.12 Aanpassing aan klimaatverandering ○ R.14 Koolstofopslag in bodems en biomassa ○ R.19 Verbetering en bescherming van de bodem ○ R.21 Bescherming van de waterkwaliteit ○ R.22 Duurzaam nutriëntenbeheer

Naam eenheidsbedrag	Ecoteelten – actie 2B – éénjarige teelten milieu zonder oogst - gepland eenheidsbedrag per hectare
Type eenheidsbedrag	Uniform
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 600 euro/ha
Overeenkomstige eenheid van output (indien van toepassing)	Hectare
Toelichting en motivering	De geplande eenheidsbedragen zijn uniform en identiek aan de steunbedragen. De modaliteiten voor de toepassing van artikel 102 lid 2 worden verder onderzocht en uitgewerkt, en in voorkomend geval toegevoegd aan de financiële tabel.
Resultaatindicator(en)	○ R.4 Koppeling van inkomenssteun aan normen en goede praktijken ○ R.19 Verbetering en bescherming van de bodem ○ R.21 Bescherming van de waterkwaliteit ○ R.22 Duurzaam nutriëntenbeheer ○ R.31 Instandhouding van habitats en soorten

Naam eenheidsbedrag	Ecoteelten – actie 3A – zomergraan - gepland eenheidsbedrag per hectare
Type eenheidsbedrag	Uniform
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 350 euro/ha
Overeenkomstige eenheid van output (indien van toepassing)	Hectare
Toelichting en motivering	De geplande eenheidsbedragen zijn uniform en identiek aan de steunbedragen.

	De modaliteiten voor de toepassing van artikel 102 lid 2 worden verder onderzocht en uitgewerkt, en in voorkomend geval toegevoegd aan de financiële tabel.
Resultaatindicator(en)	o R.4 Koppeling van inkomenssteun aan normen en goede praktijken o R.31 Instandhouding van habitats en soorten

Naam eenheidsbedrag	Ecoteelten – actie 3B – faunamengsel - gepland eenheidsbedrag per hectare
Type eenheidsbedrag	Uniform
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 1.500 euro/ha
Overeenkomstige eenheid van output (indien van toepassing)	Hectare
Toelichting en motivering	De geplande eenheidsbedragen zijn uniform en identiek aan de steunbedragen. De modaliteiten voor de toepassing van artikel 102 lid 2 worden verder onderzocht en uitgewerkt, en in voorkomend geval toegevoegd aan de financiële tabel.
Resultaatindicator(en)	o R.4 Koppeling van inkomenssteun aan normen en goede praktijken o R.21 Bescherming van de waterkwaliteit o R.22 Duurzaam nutriëntenbeheer o R.31 Instandhouding van habitats en soorten

Naam eenheidsbedrag	Ecoteelten – actie 3C – voorjaarsbraak - gepland eenheidsbedrag per hectare
Type eenheidsbedrag	Uniform
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 350 euro/ha
Overeenkomstige eenheid van output (indien van toepassing)	Hectare
Toelichting en motivering	De geplande eenheidsbedragen zijn uniform en identiek aan de steunbedragen. De modaliteiten voor de toepassing van artikel 102 lid 2 worden verder onderzocht en uitgewerkt, en in voorkomend geval toegevoegd aan de financiële tabel.
Resultaatindicator(en)	o R.4 Koppeling van inkomenssteun aan normen en goede praktijken o R.19 Verbetering en bescherming van de bodem

	○ R.21 Bescherming van de waterkwaliteit ○ R.22 Duurzaam nutriëntenbeheer ○ R.31 Instandhouding van habitats en soorten

Naam eenheidsbedrag	Ecoteelten – actie 4 – faunavriendelijke nateelten - gepland eenheidsbedrag per hectare
Type eenheidsbedrag	Uniform
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 60 euro/ha
Overeenkomstige eenheid van output (indien van toepassing)	Hectare
Toelichting en motivering	De geplande eenheidsbedragen zijn uniform en identiek aan de steunbedragen. De modaliteiten voor de toepassing van artikel 102 lid 2 worden verder onderzocht en uitgewerkt, en in voorkomend geval toegevoegd aan de financiële tabel.
Resultaatindicator(en)	○ R.4 Koppeling van inkomenssteun aan normen en goede praktijken ○ R.19 Verbetering en bescherming van de bodem ○ R.21 Bescherming van de waterkwaliteit ○ R.22 Duurzaam nutriëntenbeheer ○ R.31 Instandhouding van habitats en soorten

5.1.8.10 Geplande eenheidsbedragen – financiële tabel met output(*)

	Financieel jaar	2024	2025	2026	2027	2028	Total 2024-2028(***)
	Kalenderjaar	2023	2024	2025	2026	2027	Total 2023-2027
Ecoteelten – actie 1 – éénjarige eiwitteelten - Gepland eenheidsbedrag per hectare	Gepland eenheidsbedrag (Uniebijdrage(**) EUR)	600	600	600	600	600	
	Geplande output (hectaren)	1.050	1.093	1.093	1.093	1.235	
	Geplande output * Gepland eenheidsbedrag	630.000	655.800	655.800	655.800	741.000	**3.338.400**
Ecoteelten – actie 2A – éénjarige teelten milieu	Gepland eenheidsbedrag (Uniebijdrage EUR)	230	230	230	230	230	
	Geplande output (hectaren)	650	700	700	700	791	

met oogst - gepland eenheidsbedrag per hectare	Geplande output * Gepland	149.500	161.000	161.000	161.000	181.930	**814.430**
Ecoteelten – actie 2B – éénjarige teelten milieu zonder oogst -	Gepland eenheidsbedrag (Uniebijdrage EUR)	600	600	600	600	600	
	Geplande output (hectaren)	400	417	417	417	471	
per hectare	Geplande output * Gepland	240.000	250.200	250.200	250.200	282.600	**1.273.200**
Ecoteelten – actie 3A – zomergraan	Gepland eenheidsbedrag (Uniebijdrage EUR)	350	350	350	350	350	
	Geplande output (hectaren)	1.050	1.050	1.050	1.050	1.187	
per hectare	Geplande output * Gepland eenheidsbedrag	367.500	367.500	367.500	367.500	415.450	**1.885.450**
Ecoteelten – actie	Gepland eenheidsbedrag (Uniebijdrage EUR)	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500	
	Geplande output (hectaren)	700	700	610	610	689	
per hectare	Geplande output * Gepland	1.050.000	1.050.000	915.000	915.000	1.033.500	**4.963.500**
Ecoteelten – actie	Gepland eenheidsbedrag	350	350	350	350	350	
voorjaarsbraak - gepland eenheidsbedrag per hectare	Geplande output (hectaren)	450	450	450	450	509	
	Geplande output * Gepland eenheidsbedrag	157.500	157.500	157.500	157.500	178.150	**808.150**
	Gepland eenheidsbedrag (Uniebijdrage EUR)	60	60	60	60	60	
	Geplande output (hectaren)	1.000	1.000	1.000	1.000	1.130	
		60.000	60.000	60.000	60.000	67.800	**307.800**
		5.300	5.410	5.320	5.320	6.012	

	Jaarlijkse indicatieve financiële toewijzing (Uniebijdrage in EUR)	2.654.500	2.702.000	2.567.000	2.567.000	2.900.430	**13.390.930**

(*) Totaalbedragen kunnen afgerond zijn op gehele getallen.
(**) Uniebijdrage: Interventies van het ELGF worden volledig met Europese middelen betaald.
(***) De geplande jaarlijkse output is het uniek areaal of het aantal unieke grootvee-eenheden waarvoor in dat jaar betalingen zijn gepland. De totale som van deze outputs geeft geen weerspiegeling van de realiteit aangezien op eenzelfde perceel of dier meerdere jaren na elkaar die bepaalde actie of interventie kan worden uitgevoerd. De totale output bij de areaal – en diergebondeninterventies wordt bijgevolg niet ingevuld.

5.1.9 Voortzetting biologische landbouw

Interventiecode (MS)	*Wordt achteraf aangevuld*
Naam interventie	Voortzetting biologische landbouw (afgekort: Voortzetting bio)
Type interventie	Rechtstreekse betalingen - Ontkoppelde rechtstreekse betalingen - Regelingen voor klimaat, milieu en dierenwelzijn (artikel 31)
Outputindicator	O.17 Aantal hectaren of aantal andere eenheden waarvoor steun voor biologische landbouw wordt ontvangen
Omvat de interventie overgedragen uitgaven van het PDPO III?	Nee

5.1.9.1 Territoriale reikwijdte

Bio-gecertificeerde percelen die onder controle staan van een erkend controleorgaan gelegen in Zone Noord (Vlaams Gewest en Brussels Hoofdstedelijk Gewest)

5.1.9.2 Gerelateerde specifieke doelstellingen en de horizontale doelstelling

(SpD. d) Bijdragen tot matiging van en aanpassing aan klimaatverandering, onder meer door de uitstoot van broeikasgassen terug te dringen en meer koolstof vast te leggen, en duurzame energie te bevorderen;

(SpD. e) Bevordering van de duurzame ontwikkeling en het efficiënte beheer van natuurlijke hulpbronnen zoals water, bodem en lucht, onder meer door de afhankelijkheid van chemische middelen te verkleinen;

(SpD. f) Bijdragen tot het tot staan brengen en ombuigen van biodiversiteitsverlies, tot versterking van ecosysteemdiensten en tot de instandhouding van habitats en landschappen;

Actiegebieden volgens artikel 31 lid 4:

(c) bescherming of verbetering van de waterkwaliteit en vermindering van de druk op de watervoorraden

(d) Preventie van bodemaantasting, bodemherstel, verbetering van de bodemvruchtbaarheid, van het nutriëntenbeheer en van bodembiota

(e) bescherming van de biodiversiteit, instandhouding of herstel van habitats of soorten, met inbegrip van behoud en aanleg van landschapselementen of niet-productieve gebieden

5.1.9.3 Nood/noden waarop de interventie is gericht

- N7 Koolstofopbouw en vermindering broeikasgassen
- N10 Aanpassingen in functie van een integraal duurzaam landbouwbeheer (inclusief bio-landbouw)
- N11 Zorg voor water
- N12 Zorg voor bodem
- N13 Zorg voor natuur / biodiversiteit

5.1.9.4 Resultaatindicator(en)

- R.4 Koppeling van inkomenssteun aan normen en goede praktijken
- R.14 Koolstofopslag in bodems en biomassa
- R.19 Verbetering en bescherming van de bodem
- R.21 Bescherming van de waterkwaliteit
- R.24 Duurzaam en verminderd gebruik van pesticiden
- R.29 Ontwikkeling van biologische landbouw
- R.31 Instandhouding van habitats en soorten

5.1.9.5 Specifieke opzet, vereisten en subsidiabiliteitsvoorwaarden van de interventie

Beschrijving

Om landbouwers er toe aan te zetten de biologische landbouwproductie te continueren en uit te breiden kunnen landbouwers een vergoeding bovenop de basisinkomenssteun voor duurzaamheid ontvangen voor de subsidiabele percelen die de omschakelingsperiode doorlopen hebben en biologisch gecertificeerd zijn.

Deze ondersteuning voor het verderzetten van biologische landbouwpraktijken na de omschakelingsperiode(nood 10) vormt een waardering voor de niet-kwantificeerbare en niet-vergoedbare maatschappelijke voordelen en ecosysteemdiensten die de biologische landbouw levert.

Teneinde subsidie te bekomen dient voldaan te worden aan Verordening (EU) 2018/848 van het Europees Parlement en de Raad van 30 mei 2018 inzake de biologische productie en de etikettering van biologische producten en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 834/2007 van de Raad, de uitvoeringsverordeningen en gedelegeerde verordeningen en de Vlaamse wetgeving inzake biologische productie.

De landbouwer dient zijn activiteit te melden of gemeld te hebben aan het Departement Landbouw en Visserij en aangesloten te zijn bij een erkend controleorgaan voor de biologische productiemethode (zijnde een gemachtigde instantie in de zin van artikel 3, punt 5, Verordening (EU) 2017/625, en artikelen 28 en 29 van Verordening (EU) 2017/625) en dient Verordening 2018/848, de uitvoeringsverordeningen en gedelegeerde verordeningen, en Vlaamse regelgeving na te leven.

Deze interventie draagt bij tot:

- **specifieke doelstelling (d).** De biologische landbouw draagt bij tot een hoger organisch stof gehalte in de bodem (nood 7).
- **specifieke doelstelling (e).** Het toepassen van de biologische landbouwpraktijken (nood 10) impliceert een verbod op het gebruik van kunstmeststoffen en van gewasbeschermingsmiddelen die niet zijn toegelaten in de biologische landbouw. Dit heeft een positief effect op de water - en luchtkwaliteit. Een sleutelelement in de biologische landbouw is de extra zorg voor de bodem. Bioplanten groeien immers in volle grond, een rijk bodemleven is daarbij van cruciaal belang. De bodemvruchtbaarheid zal bijgevolg verhogen (nood 11 en 12).
- **specifieke doelstelling (f).** Het verbod op het gebruik van kunstmeststoffen en voor de biologische landbouw niet toegelaten gewasbeschermingsmiddelen en het uitvoeren van biologische landbouwpraktijken (bv. gewasrotatie, gebruik maken van resistente rassen …) in de biologische landbouw heeft een positief effect op de biodiversiteit (nood 13). Het teeltplan van biologische bedrijven omvat vaak een grotere variatie aan gewassen waardoor de landschappelijke waarde verhoogt (indirecte nood 14).

Deze interventie draagt ook **indirect** bij tot:

- **specifieke doelstelling (a) en (b).** De stimulering van biologische productie ook bij aan het versterken van de veerkracht van de bedrijven en heeft deze interventie dus ook een indirecte bijdrage aan nood 4. De biologische landbouwproductie speelt in op de (lokale) consumentenvraag en de diversificatie op biologische landbouwbedrijven (nood 5).
- **specifieke doelstelling (i).** De ondersteuning van de biologische landbouw speelt in op de verwachtingen van de bewuste consument in het kleinhandel-stadium (vraag naar biologische producten) en draagt bij aan de verbetering van het imago van de landbouwsector (nood 19). In de biologische landbouw krijgen dieren meer ruimte wat bijdraagt aan dierenwelzijn alsook een vermindering van de ziektedruk en het antibioticumgebruik (nood 20 en 21).

Omschrijving van de in aanmerking komende begunstigden en specifieke subsidiabiliteitscriteria, indien relevant, gerelateerd aan de begunstigde en het gebied

Actieve landbouwers

Omschrijving van de specifieke subsidiabiliteitscriteria, indien relevant, gerelateerd aan de begunstigde en het gebied

Instapvoorwaarden:

De landbouwer dient zijn activiteit te melden of gemeld te hebben aan het Departement Landbouw en Visserij en aangesloten te zijn bij een erkend controleorgaan voor de biologische productiemethode (zijnde een gemachtigde instantie in de zin van artikel 3, punt 5, Verordening (EU) 2017/625, en artikelen 28 en 29 van Verordening (EU) 2017/625) en dient Verordening 2018/848, de uitvoeringsverordeningen en gedelegeerde verordeningen na te leven.

Subsidievoorwaarden:

De steun kan aangevraagd worden voor percelen met teelten in volle grond die onder controle staan van een erkend controleorgaan en niet gedeclasseerd zijn.

- de percelen moeten gedurende de looptijd van de verbintenis voor de hoofdteelt in eigen gebruik zijn.
- voor meerjarige fruitteelten moeten hoogstammige fruitbomen een dichtheid hebben van minstens 15 bomen/ha die homogeen verspreid staan op het perceel. Laagstammige fruitbomen en heesters moeten een dichtheid hebben van minimum 300 bomen/ha.

De bio-subsidie voor hoogstammige fruitbomen kan enkel worden toegekend op bio-percelen als de fruitopbrengst van hoogstammige fruitbomen, die meer dan vijf jaar geleden aangeplant werden, wordt gecommercialiseerd. Voor hoogstammige fruitbomen jonger dan vijf jaar, is commercialisatie van de opbrengst niet vereist

Container- en substraatteelten en percelen waarop geen bijkomende eisen door toepassing van biologische lastenboeken van toepassing zijn, worden uitgesloten.

De steun wordt per bedrijf beperkt tot 20 hectare.

Omschrijving van de in aanmerking komende verbintenissen

Areaalgebonden steun

5.1.9.6 Identificatie van de relevante basiselementen (relevante GLMC, uit regelgeving voortvloeiende beheerseisen (RBE) en andere in nationale wetgeving vastgestelde dwingende eisen), indien van toepassing, beschrijving van de specifieke relevante verplichtingen onder de RBE en toelichting over hoe de verbintenis verder gaat dan de dwingende eisen.

Niet van toepassing

5.1.9.7 Vorm en bedragen van steun/premie/berekeningsmethoden

Areaalgebonden betaling

Type betaling	Art. 31(7)a, aanvullende betaling bij de basisinkomenssteun voor duurzaamheid
Bereik van het/de steunbedrag(en) (op niveau van de begunstigde) en relevante toelichting	Bedrag per hectare: 0 – 5 ha: 200 euro/ha >5 – 20 ha: 100 euro/ha

5.1.9.8 WTO-conformiteit

Deze interventie is niet productiestimulerend en valt in het bijzonder onder bijlage 2, §6 van de WTO-Overeenkomst inzake de landbouw (‘groene doos'):

- komt enkel actieve landbouwers toe.
- niet gerelateerd aan (met andere woorden 'ontkoppeld van') de productie, met name de productieniveau's of productprijzen. De betaling heeft geen invloed op het type of de omvang van de landbouwproductie ('ontkoppeling'). De gestelde voorwaarden sluiten elke koppeling uit tussen enerzijds de hoogte van de betalingen en anderzijds de productie, de prijzen of de productiefactoren in geen enkel jaar na het referentiejaar..

5.1.9.9 Geplande eenheidsbedragen - definitie

Naam eenheidsbedrag	Voortzetting bio – gepland eenheidsbedrag per hectare
Type eenheidsbedrag	Gemiddeld
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 140 euro/ha
Overeenkomstige eenheid van output (indien van toepassing)	Hectare
Toelichting en motivering	Ongeveer 40% van de oppervlakte zal in de categorie van 0 – 5 ha vallen, 60% in de categorie >5 ha – 20 ha. Het geplande eenheidsbedrag is het gewogen gemiddelde van de voorziene steunbedragen: 0.4*200 + 0.6*100 = 140 euro/ha. De modaliteiten voor de toepassing van artikel 102 lid 2 worden verder onderzocht en uitgewerkt, en in voorkomend geval toegevoegd aan de financiële tabel.
Resultaatindicator(en)	o R.4 Koppeling van inkomenssteun aan normen en goede praktijken o R.14 Koolstofopslag in bodems en biomassa o R.19 Verbetering en bescherming van de bodem o R.21 Bescherming van de waterkwaliteit o R.24 Duurzaam en verminderd gebruik van pesticiden o R.29 Ontwikkeling van biologische landbouw o R.31 Instandhouding van habitats en soorten

5.1.9.10 Geplande eenheidsbedragen – financiële tabel met output(*)

	Financieel jaar	2024	2025	2026	2027	2028	Total 2024-2028(***)
	Kalenderjaar	2023	2024	2025	2026	2027	Total 2023-2027
Voortzetting bio –gepland eenheidsbedrag per hectare	Gepland eenheidsbedrag (Uniebijdrage(**) EUR)	140	140	140	140	140	
	Geplande output (hectaren)	4.970	6.000	7.000	8.050	9.100	
	Geplande output * Gepland eenheidsbedrag	695.800	840.000	980.000	1.127.000	1.274.000	**4.916.800**
TOTAAL	**Geplande output (hectaren)**	4.970	6.000	7.000	8.050	9.100	
	Jaarlijkse indicatieve financiële toewijzing (Uniebijdrage in EUR)	695.800	840.000	980.000	1.127.000	1.274.000	**4.916.800**

(*) Totaalbedragen kunnen afgerond zijn op gehele getallen.

(**) Uniebijdrage: Interventies van het ELGF worden volledig met Europese middelen betaald.

(***) De geplande jaarlijkse output is het uniek areaal of het aantal unieke grootvee-eenheden waarvoor in dat jaar betalingen zijn gepland. De totale som van deze outputs geeft geen weerspiegeling van de realiteit aangezien op eenzelfde perceel of dier meerdere jaren na elkaar die bepaalde actie of interventie kan worden uitgevoerd. De totale output bij de areaal – en diergebondeninterventies wordt bijgevolg niet ingevuld.

5.1.10 Bufferstroken

Interventiecode (MS)	*Wordt achteraf aangevuld*
Naam interventie	Bufferstroken
Type interventie	Rechtstreekse betalingen - Ontkoppelde rechtstreekse betalingen - Regelingen voor klimaat, milieu en dierenwelzijn (artikel 31)
Outputindicator	O.8 Aantal eenheden (hectaren of grootvee-eenheden) voor ecoregelingen
Omvat de interventie overgedragen uitgaven van het PDPO III?	Nee

5.1.10.1 Territoriale reikwijdte

Percelen gelegen in Zone Noord (Vlaams Gewest en Brussels Hoofdstedelijk Gewest)

5.1.10.2 Gerelateerde specifieke doelstellingen en de horizontale doelstelling

(SpD. e) Bevordering van de duurzame ontwikkeling en het efficiënte beheer van natuurlijke hulpbronnen zoals water, bodem en lucht, onder meer door de afhankelijkheid van chemische middelen te verkleinen;

(SpD. f) Bijdragen tot het tot staan brengen en ombuigen van biodiversiteitsverlies, tot versterking van ecosysteemdiensten en tot de instandhouding van habitats en landschappen;

Actiegebieden volgens artikel 31 lid 4:

(c) bescherming of verbetering van de waterkwaliteit en vermindering van de druk op de watervoorraden

(d) Preventie van bodemaantasting, bodemherstel, verbetering van de bodemvruchtbaarheid, van het nutriëntenbeheer en van bodembiota

(e) bescherming van de biodiversiteit, instandhouding of herstel van habitats of soorten, met inbegrip van behoud en aanleg van landschapselementen of niet-productieve gebieden

5.1.10.3 Nood/noden waarop de interventie is gericht

- N10 Aanpassingen in functie van een integraal duurzaam landbouwbeheer (inclusief bio-landbouw)
- N11 Zorg voor water
- N12 Zorg voor bodem

- N13 Zorg voor natuur / biodiversiteit
- N14 Zorg voor landschap

5.1.10.4 Resultaatindicator(en)

- R.4 Koppeling van inkomenssteun aan normen en goede praktijken
- R.19 Verbetering en bescherming van de bodem
- R.21 Bescherming van de waterkwaliteit
- R.31 Instandhouding van habitats en soorten

5.1.10.5 Specifieke opzet, vereisten en subsidiabiliteitsvoorwaarden van de interventie

Beschrijving

De ecoregeling voor bufferstroken stimuleert de aanleg van bufferstroken/akkerranden. Onder deze interventie vallen 5 acties:

- **Actie 1:** Grasstrook erosie, deze actie is gericht op de aanleg grasstroken onderaan erosiegevoelige percelen met als doel afspoelende bodemdeeltjes, nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen op te vangen;
- **Actie 2:** Grasbufferstrook langs kwetsbare landschapselementen (waterlopen, houtkanten, holle wegen,…) ter bescherming van deze kwetsbare landschapselementen tegen mogelijke negatieve impact of verontreiniging door het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en nutriënten op het naastliggend perceel;
- **Actie 2bis:** Grasbufferstrook langs waterlopen met het oog op de inrichting van een teeltvrije (gras)strook van 3 m omwille van het verbod op het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen overeenkomstig GLMC 4 (bufferstroken);
- **Actie 3:** Bufferstrook plus - Graskruidenmengsel waarbij de bufferstrook ingezaaid wordt met een graskruidenmengsel dat aan specifieke voorwaarden voldoet;
- **Actie 4:** Bufferstrook plus - Bloemenmengsel waarbij de bufferstrook ingezaaid wordt met een bloemenmengsel dat aan specifieke voorwaarden voldoet.

De interventie draagt bij tot:

- **specifieke doelstelling (e).** en is hiermee onderdeel van nood 10 ‘ontwikkeling van een meer duurzaam landbouwsysteem (nood 10), Bufferstroken verminderen de uitspoeling van nutriënten, gewasbeschermingsmiddelen en sediment naar oppervlaktewateren en dragen zo bij aan de milieukwaliteitsdoelstellingen (nood 11). Bufferstroken bufferen kwetsbare landschapselementen zoals heggen, houtkanten, waterlopen en bossen tegen drift en afspoeling van meststoffen en bestrijdingsmiddelen (nood 14). Bufferstroken voorkomen dat bodemdeeltjes wegspoelen, en zorgen voor het afremmen van afstromende water en het opvangen het meegevoerde bodemdeeltjes. Hiermee speelt de interventie in op de erosieproblematiek in erosiegevoelige gebieden (nood 12).

- **specifieke doelstelling (f)**. Bufferstroken dragen bij tot de groene infrastructuur in het landschap en aan de groene dooradering van het landbouwgebied (nood 14). Door het inzaaien van specifieke mengsels kunnen bufferstroken een geschikt biotoop vormen voor verschillende planten en dieren en de (functionele) agrobiodiversiteit (bv. bloemenrijke akkerranden) ondersteunen (cfr. actie bufferstroken plus) (nood 13). Omwille van de negatieve impact op bestuivers van neonicotinoïden zal de inzaai van een bloemenstrook op een perceel dat in het voorgaande jaar behandeld is geweest met neonicotinoïden worden ontraden in de communicatieacties die over deze interventie worden gevoerd.

Deze interventie heeft ook **indirect** een bijdrage aan **specifieke doelstelling (d)** door een positieve invloed op de koolstofopbouw (nood 7). De aanleg van bufferstroken erosie dragen bij tot het klimaatbestendiger maken van het landschap door het milderen van de gevolgen van intensere regenbuien als gevolg van de klimaatverandering. Bufferstroken langs waterlopen dragen bij tot een beter waterbergend vermogen (nood 9).

Omschrijving van de in aanmerking komende begunstigden en specifieke subsidiabiliteitscriteria, indien relevant, gerelateerd aan de begunstigde en het gebied

Actieve landbouwers

Omschrijving van de specifieke subsidiabiliteitscriteria, indien relevant, gerelateerd aan de begunstigde en het gebied

Wanneer een landbouwer in het kader van deze ecoregeling een bufferstrook wenst aan te leggen dan heeft hij de keuze tussen één van de volgende acties, waarbij deze niet onderling kunnen overlappen:

Actie 1: Grasstrook-erosie

- Deze ecoregeling kan afgesloten worden op percelen met een zeer hoge (paarse percelen), hoge (rode percelen), medium (oranje percelen), lage (gele percelen) of heel lage (lichtgroene percelen) erosiegevoeligheid, voor zover de aanleg van een bufferstrook niet verplicht is in het kader van de erosiemaatregelen in de conditionaliteit.
- De grasstrook bestaat uit een strook ingezaaid met gras
  - onderaan een afhellend gedeelte van een perceel bouwland waarvan de hoofdteelt niet behoort tot de gewasgroep “grassen”; of
  - als grasgang bij een perceel bouwland met een zonk of een droge vallei en waarvan de hoofdteelt niet behoort tot de gewasgroep “grassen”.
- De grasstrook moet in het voorgaande najaar ingezaaid worden of al aanwezig zijn zodat deze al goed ontwikkeld is bij de start van de verbintenis. De grasstrook moet minstens aangehouden worden tot 31 december van het betrokken jaar, tenzij in het najaar van het betrokken jaar een winterteelt ingezaaid wordt of in het najaar van het betrokken jaar de grasstrook-erosie opnieuw aangelegd wordt.
- De minimale breedte van de grasstrook-erosie bedraagt minstens 6 m over de ganse lengte van de strook met een maximum van 24 m op oranje, gele en lichtgroene percelen en minstens 9 m met een maximum van 30 m op rode en paarse percelen.
- De oppervlakte van de grasstrook moet kleiner zijn dan de oppervlakte van het aangrenzende perceel bouwland waarvan de strook wordt afgesplitst.
- Minimum activiteit uitvoeren.
- Bemesting en gebruik van gewasbeschermingsmiddelen is toegestaan, tenzij andere wetgeving dit zou verbieden (bv bemestingsvrije stroken langs waterlopen).
- Indien de grasstrook voldoende ontwikkeld is en dit geen impact heeft op zijn functie erosiebestrijding, mag de grasstrook gebruikt worden als wendakker.

- Een eventuele ploegvoor of -wal tussen de akker en de grasstrook moet genivelleerd worden zodat afstromend water optimaal over de grasstrook kan vloeien.
- Stockage van bieten of andere knolgewassen op de grasstrook is toegelaten.
- De grasstrook kan gecombineerd worden met een plantaardige dam.

Actie 2: Grasbufferstrook langs kwetsbare landschapselementen (waterlopen, houtkanten, holle wegen,…)

- De grasstrook bestaat uit een strook ingezaaid met gras op een perceel bouwland waarvan de hoofdteelt niet behoort tot de gewasgroep "grassen" en waarbij de grasstrook gelegen is langs een kwetsbaar landschapselement.
- De grasstrook moet in het voorgaande najaar ingezaaid worden of al aanwezig zijn zodat deze al goed ontwikkeld is bij de start van de verbintenis. De grasstrook moet minstens aangehouden worden tot 31 december van het betrokken jaar, tenzij in het najaar van het betrokken najaar een winterteelt wordt ingezaaid of in het najaar van het betrokken jaar de bufferstrook opnieuw wordt aangelegd.
- De minimale breedte van de bufferstrook bedraagt minstens 6 m over de ganse lengte van de strook met een maximum van 12 m. Voor een bufferstrook onderaan een afhellend gedeelte van een perceel bouwland bedraagt de minimale breedte van de strook minstens 6 m over de ganse lengte van de strook met een maximum van 24 m op lichtgroene, oranje en gele percelen en minstens 9 m met een maximum van 30 m op rode en paarse percelen.
- De oppervlakte van de grasstrook moet kleiner zijn dan de oppervlakte van het aangrenzende perceel bouwland waarvan de strook wordt afgesplitst.
- Op de bufferstrook is geen bemesting toegelaten, en mogen geen gewasbeschermingsmiddelen gebruikt worden.
- Minimum activiteit uitvoeren.
- Indien de grasstrook voldoende ontwikkeld is en dit geen impact heeft op zijn bufferende functie, mag de grasstrook gebruikt worden als wendakker.
- Stockage van bieten op de grasbufferstrook is toegelaten.
- Voor een bufferstrook onderaan een afhellend gedeelte van een perceel bouwland moet een eventuele ploegvoor of -wal tussen de akker en de grasstrook genivelleerd worden zodat afstromend water optimaal over de grasstrook kan vloeien.
- Voor een bufferstrook onderaan een afhellend gedeelte van een perceel bouwland kan de grasstrook gecombineerd worden met een plantaardige dam.

Actie 2bis: Grasbufferstrook langs waterlopen

- De grasstrook bestaat uit een strook ingezaaid met gras op een perceel bouwland waarvan de hoofdteelt niet behoort tot de gewasgroep "grassen" en waarbij de grasstrook gelegen is langs een waterloop.
- De grasstrook moet in het voorgaande najaar ingezaaid worden of al aanwezig zijn zodat deze al goed ontwikkeld is bij de start van de verbintenis. De grasstrook moet minstens aangehouden worden tot 31 december van het betrokken jaar, tenzij in het najaar van het betrokken jaar een winterteelt wordt ingezaaid of de grasbufferstrook in het najaar van het betrokken jaar opnieuw wordt aangelegd.
- De breedte van de grasbufferstrook bedraagt 3 m over de ganse lengte van de strook.
- Conform de GLMC bufferstroken is op deze bufferstrook geen bemesting toegelaten, en mogen geen gewasbeschermingsmiddelen gebruikt worden.
- Minimum activiteit uitvoeren.
- Voor een bufferstrook onderaan een afhellend gedeelte van een perceel bouwland moet een eventuele ploegvoor of -wal tussen de akker en de grasstrook genivelleerd worden zodat afstromend water optimaal over de grasstrook kan vloeien.

Actie 3: Bufferstrook plus - Graskruidenmengsel

- De bufferstrook bestaat uit een ingezaaide strook langs bouwland dat geen grasland is, tenzij de bufferstrook plus steeds kan worden onderscheiden van het aangrenzend bouwland.
- Het ingezaaide mengsel is een specifiek graskruidenmengsel zoals wordt vastgelegd in de regelgeving van de interventie.
- De bufferstrook moet in het voorgaande najaar ingezaaid worden of al aanwezig zijn zodat deze al goed ontwikkeld is bij de start van de verbintenis.
- De minimale breedte van de bufferstrook bedraagt minstens 6 m over de ganse lengte van de strook en maximaal 18 m; indien de strook niet overal minstens 6 m breed is, moet hij minstens 0,3 ha groot zijn. Voor een bufferstrook onderaan een afhellend gedeelte van een perceel bouwland bedraagt de minimale breedte van de strook minstens 6 m over de ganse lengte van de strook met een maximum van 24 m op lichtgroene, oranje en gele percelen en minstens 9 m met een maximum van 30 m op rode en paarse percelen.
- De oppervlakte van de bufferstrook moet kleiner zijn dan de oppervlakte van het aangrenzende perceel bouwland waarvan de strook wordt afgesplitst.
- Op de bufferstrook is geen bemesting toegelaten, en mogen geen gewasbeschermingsmiddelen gebruikt worden.
- De bufferstrook ingezaaid met een graskruidenmengsel mag niet gemaaid worden vóór 15 juli tenzij minstens een derde van de breedte van de strook ongemoeid wordt gelaten.
- Voor een bufferstrook onderaan een afhellend gedeelte van een perceel bouwland dient een eventuele ploegvoor of -wal tussen de akker en de grasstrook genivelleerd te worden.
- Stockage van bieten op de bufferstrook plus is toegelaten.
- Voor een bufferstrook onderaan een afhellend gedeelte van een perceel bouwland kan de grasstrook gecombineerd worden met een plantaardige dam.

Actie 4: Bufferstrook plus - bloemenmengsel

- De bufferstrook bestaat uit een ingezaaide strook langs bouwland dat geen grasland is, tenzij de bufferstrook plus steeds kan worden onderscheiden van het aangrenzend bouwland.
- Het ingezaaide mengsel is een bloemenmengsel zoals wordt vastgelegd in de regelgeving van de interventie.
- De bufferstrook moet in het voorgaande najaar ingezaaid worden of al aanwezig zijn zodat deze al goed ontwikkeld is bij de start van de verbintenis. Van deze voorwaarde kan afgeweken worden mits inzaai uiterlijk vóór 1 mei.
- Indien een bufferstrook plus via de inzaai van een bloemenmengsel (inzaai tot 1 mei) wordt aangelegd onderaan een afhellend gedeelte van een perceel bouwland met een lage tot zeer hoge erosiegevoeligheid (gele tot paarse percelen op de erosiegevoeligheidskaart), moet deze aangelegd worden in combinatie met een grasstrook-erosie met een minimumbreedte van 6 meter.
- De minimale breedte van de bufferstrook bedraagt minstens 6 m over de ganse lengte van de strook en maximaal 18 m; indien de strook niet overal minstens 6 m breed is, moet hij minstens 0,3 ha groot zijn. Voor een bufferstrook onderaan een afhellend gedeelte van een perceel bouwland bedraagt de minimale breedte van de strook minstens 6 m over de ganse lengte van de strook met een maximum van 24 m op lichtgroene, oranje en gele percelen en minstens 9 m met een maximum van 30 m op rode en paarse percelen.
- De oppervlakte van de bufferstrook moet kleiner zijn dan de oppervlakte van het aangrenzende perceel bouwland waarvan de strook wordt afgesplitst.
- Op de bufferstrook is geen bemesting toegelaten, en mogen geen gewasbeschermingsmiddelen gebruikt worden.
- De bufferstroken ingezaaid met een meerjarig bloemenmengsel moeten in het najaar gemaaid worden (periode half september/half oktober).
- Voor een bufferstrook onderaan een afhellend gedeelte van een perceel bouwland moet een eventuele ploegvoor of -wal tussen de akker en de grasstrook genivelleerd worden.

- Stockage van bieten op de bufferstrook plus is toegelaten.
- Voor een bufferstrook onderaan een afhellend gedeelte van een perceel bouwland kan de grasstrook gecombineerd worden met een plantaardige dam.
- Samenstelling bloemenmengsel en de zaaidichtheden wordt nog verder uitgewerkt en vastgelegd in de regelgeving van de interventie (ter inspiratie: https://www.inagro.be/groepsaankoopbloemenmengsels#bloemenakker)

Omschrijving van de in aanmerking komende verbintenissen

Areaalgebonden steun

5.1.10.6 Identificatie van de relevante basiselementen (relevante GLMC, uit regelgeving voortvloeiende beheerseisen (RBE) en andere in nationale wetgeving vastgestelde dwingende eisen), indien van toepassing, beschrijving van de specifieke relevante verplichtingen onder de RBE en toelichting over hoe de verbintenis verder gaat dan de dwingende eisen.

In het kader van de nitraatrichtlijn zijn lidstaten verplicht om de voorwaarden voor het op of in de bodem brengen van een meststof in de nabijheid van waterlopen te bepalen. In de Vlaamse mestwetgeving is dit vertaald in een bemestingsverbod in de strook van 5 m langs waterlopen (bevaarbare en onbevaarbare van 1ste, 2de en 3de categorie) en 10 m bij steile helling en in VEN. Deze verplichting is dan ook in de conditionaliteit opgenomen als een beheerseis voortvloeiend uit de nitraatrichtlijn (RBE 2). De voorgestelde acties bouwen verder op deze verplichtingen en streven naar ruimere grasbufferstroken langs waterlopen om de bufferende werking te versterken.

Het Waterwetboek (vroeger decreet Integraal Waterbeleid) zorgt voor de omzetting van de Kaderrichtlijn Water. In het kader van de algemene instrumenten van het integraal waterbeleid verbiedt dit decreet het gebruik van pesticiden en grondbewerkingen binnen één meter landinwaarts vanaf de bovenste rand van het talud van een waterloop. Concreet betekent dit dat een teeltvrije zone van één meter landinwaarts vanaf de bovenste rand van het talud moet gerespecteerd worden. Deze verplichte teeltvrije zone is in de conditionaliteit opgenomen als een beheerseis voortvloeiend uit de kaderrichtlijn water (RBE 1).

GLMC 4: Bufferstroken langs waterlopen: op een strook van 3 m langs waterlopen mogen geen gewasbeschermingsmiddelen noch meststoffen gebruikt worden, voor zover andere regels geen bredere stroken opleggen (zoals dat namelijk in Vlaanderen het geval is op basis van de mestwetgeving (zie boven).

5.1.10.7 Vorm en bedragen van steun/premie/berekeningsmethoden

Areaalgebonden betaling

Type betaling	Art. 31(7)b, compensatie voor extra kosten en gederfde inkomsten
Bereik van het/de steunbedrag(en) (op niveau van de	Steun per ha aangelegde bufferstrook: o **Actie 1:** Grasstrook-erosie: 1.000 euro/ha o **Actie 2:**Grasbufferstrook: Kwetsbaar element 1.025 euro/ha o **Actie 2bis:** Grasbufferstrook: langs waterloop 945 euro/ha

begunstigde) en relevante toelichting	o **Actie 3:** Bufferstrook plus - graskruidenmengsel: 1.095 euro/ha o **Actie 4:** Bufferstrook plus - bloemenmengsel: 1.745 euro/ha
Berekeningsmethode en bijkomende informatie	Op basis van extra kosten en gederfde inkomsten: **Actie 1: Grasstrook –erosie:** o verschil tussen het referentiesaldo bouwland en het referentiesaldo grasland maaien; o 20% extra bij de variabele kosten (meer arbeid omwille van de versnippering); o transactiekost. Het steunbedrag bedraag 94% van het berekende bedrag. **Actie 2:Grasbufferstrook kwetsbaar element:** o verschil tussen 89% van het referentiesaldo akkerbouw (11% verlies in randen) en het saldo van een fase 2-grasland; o vermeerderd met de extra kost voor de aanleg van de bufferstrook. Voor alle bewerkingen wordt 20% extra bij de variabele kosten geteld omwille van de versnippering en de moeilijke bewerkbaarheid van de randen; o transactiekost. Het steunbedrag bedraagt 95% van het berekende bedrag. **Actie 2bis: Bufferstrook langs waterloop:** o verschil tussen 80% van het referentiesaldo akkerbouw (20% verlies in randen max 3m) en het saldo van een fase 2-grasland; o vermeerderd met de extra kost voor de aanleg van de bufferstrook. Voor alle bewerkingen wordt 20% extra bij de variabele kosten geteld omwille van de versnippering en de moeilijke bewerkbaarheid van de randen; o transactiekost. Het steunbedrag is gelijk aan het berekende bedrag. **Actie 3: Bufferstrook plus – graskruiden:** o verschil tussen 89% van het referentiesaldo bouwland (verlies in randen) en een graskruidenstrook die niet bemest mag worden en waarop geen gewasbeschermingsmiddelen mag gebruikt worden; o Voor alle bewerkingen wordt 20% extra bij de variabele kosten geteld omwille van de versnippering en de moeilijke bewerkbaarheid van de randen; o transactiekost. Het steunbedrag is gelijk aan het berekende bedrag.

	Actie 4: Bufferstrook plus – bloemenmengsel: o verschil tussen 89% van het referentiesaldo bouwland (11% verlies in randen) en het saldo van een bloemenmengsel (geen opbrengst, variabele kosten van het bloemenmengsel); o Voor alle bewerkingen wordt 20% extra bij de variabele kosten geteld omwille van de versnippering en de moeilijke bewerkbaarheid van de randen; o transactiekost. Het steunbedrag is gelijk aan het berekende bedrag.

5.1.10.8 WTO-conformiteit

Deze interventie is niet productiestimulerend en valt in het bijzonder onder bijlage 2, §12 van de WTO-Overeenkomst inzake de landbouw (‘groene doos'):

- De steun en het recht erop maakt deel uit van de groene architectuur uitgewerkt in het GLB SP en is afhankelijk van de naleving van specifieke voorwaarden.
- De betaling is niet hoger dan de extra kosten of de gederfde inkomsten als gevolg van het uitvoeren van de ecoregeling

5.1.10.9 Geplande eenheidsbedragen - definitie

Naam eenheidsbedrag	Bufferstroken - actie 1 – erosie - gepland eenheidsbedrag per hectare
Type eenheidsbedrag	Uniform
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 1.000 euro/ha
Overeenkomstige eenheid van output (indien van toepassing)	Hectare
Toelichting en motivering	De geplande eenheidsbedragen zijn uniform en identiek aan de steunbedragen. De modaliteiten voor de toepassing van artikel 102 lid 2 worden verder onderzocht en uitgewerkt, en in voorkomend geval toegevoegd aan de financiële tabel.
Resultaatindicator	o R.4 Koppeling van inkomenssteun aan normen en goede praktijken o R.19 Verbetering en bescherming van de bodem o R.21 Bescherming van de waterkwaliteit

Naam eenheidsbedrag	Bufferstroken - actie 2 – kwetsbaar element - gepland eenheidsbedrag per hectare

Type eenheidsbedrag	Uniform
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 1.025 euro/ha
Overeenkomstige eenheid van output (indien van toepassing)	Hectare
Toelichting en motivering	De geplande eenheidsbedragen zijn uniform en identiek aan de steunbedragen. De modaliteiten voor de toepassing van artikel 102 lid 2 worden verder onderzocht en uitgewerkt, en in voorkomend geval toegevoegd aan de financiële tabel.
Resultaatindicator	o R.4 Koppeling van inkomenssteun aan normen en goede praktijken o R.19 Verbetering en bescherming van de bodem o R.21 Bescherming van de waterkwaliteit

Naam eenheidsbedrag	Bufferstroken - actie 2bis – waterloop - gepland eenheidsbedrag per hectare
Type eenheidsbedrag	Uniform
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 945 euro/ha
Overeenkomstige eenheid van output (indien van toepassing)	Hectare
Toelichting en motivering	De geplande eenheidsbedragen zijn uniform en identiek aan de steunbedragen. De modaliteiten voor de toepassing van artikel 102 lid 2 worden verder onderzocht en uitgewerkt, en in voorkomend geval toegevoegd aan de financiële tabel.
Resultaatindicator	o R.4 Koppeling van inkomenssteun aan normen en goede praktijken o R.19 Verbetering en bescherming van de bodem o R.21 Bescherming van de waterkwaliteit

Naam eenheidsbedrag	Bufferstroken - actie 3 graskruiden - gepland eenheidsbedrag per hectare
Type eenheidsbedrag	Uniform
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 1.095 euro/ha
Overeenkomstige eenheid van output (indien van toepassing)	Hectare
Toelichting en motivering	De geplande eenheidsbedragen zijn uniform en identiek aan de steunbedragen. De modaliteiten voor de toepassing van artikel 102 lid 2 worden verder onderzocht en uitgewerkt, en in voorkomend geval toegevoegd aan de financiële tabel.
Resultaatindicator	o R.4 Koppeling van inkomenssteun aan normen en goede praktijken o R.19 Verbetering en bescherming van de bodem o R.21 Bescherming van de waterkwaliteit o R.31 Instandhouding van habitats en soorten

Naam eenheidsbedrag	Bufferstroken - actie 4 – bloemenmengsel - gepland eenheidsbedrag per hectare
Type eenheidsbedrag	Uniform
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 1.745 euro/ha
Overeenkomstige eenheid van output (indien van toepassing)	Hectare
Toelichting en motivering	De geplande eenheidsbedragen zijn uniform en identiek aan de steunbedragen. De modaliteiten voor de toepassing van artikel 102 lid 2 worden verder onderzocht en uitgewerkt, en in voorkomend geval toegevoegd aan de financiële tabel.
Resultaatindicator	o R.4 Koppeling van inkomenssteun aan normen en goede praktijken o R.19 Verbetering en bescherming van de bodem o R.21 Bescherming van de waterkwaliteit o R.31 Instandhouding van habitats en soorten

5.1.10.10 Geplande eenheidsbedragen – financiële tabel met output(*)

	Financieel jaar	2024	2025	2026	2027	2028	Total 2024-2028(***)
	Kalenderjaar	2023	2024	2025	2026	2027	Total 2023-2027
Bufferstroken - actie 1 – erosie - gepland eenheidsbedrag per hectare	Gepland eenheidsbedrag (Uniebijdrage EUR)	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	
	Geplande output (hectaren)	2.000	2.000	2.000	2.000	2.260	
	Geplande output * Gepland eenheidsbedrag	2.000.000	2.000.000	2.000.000	2.000.000	2.260.000	**10.260.000**
Bufferstroken - actie 2 – kwetsbaar element - gepland eenheidsbedrag per hectare	Gepland eenheidsbedrag (Uniebijdrage EUR)	1.025	1.025	1.025	1.025	1.025	
	Geplande output (hectaren)	1.000	1.000	1.000	1.000	1.130	
	Geplande output * Gepland eenheidsbedrag	1.025.000	1.025.000	1.025.000	1.025.000	1.158.250	**5.258.250**
Bfferstroken - actie 2bis – waterloop - gepland eenheidsbedrag per hectare	Gepland eenheidsbedrag (Uniebijdrage(**) EUR)	945	945	945	945	945	
	Geplande output (hectaren)	750	750	750	750	848	
	Geplande output * Gepland eenheidsbedrag	708.750	708.750	708.750	708.750	801.360	**3.636.360**
Bufferstroken - actie 3 graskruiden - gepland eenheidsbedrag per hectare	Gepland eenheidsbedrag (Uniebijdrage EUR)	1.095	1.095	1.095	1.095	1.095	
	Geplande output (hectaren)	600	600	600	600	678	
	Geplande output * Gepland eenheidsbedrag	657.000	657.000	657.000	657.000	742.410	**3.370.410**
Bufferstroken - actie 4 – bloemenmengsel - gepland eenheidsbedrag per hectare	Gepland eenheidsbedrag (Uniebijdrage EUR)	1.745	1.745	1.745	1.745	1.745	
	Geplande output (hectaren)	400	400	400	400	452	
	Geplande output * Gepland eenheidsbedrag	698.000	698.000	698.000	698.000	788.740	**3.580.740**
TOTAAL	**Geplande output (hectaren)**	4.750	4.750	4.750	4.750	5.368	
	Jaarlijkse indicatieve financiële toewijzing	5.088.750	5.088.750	5.088.750	5.088.750	5.750.760	**26.105.760**

	(Uniebijdrage in EUR)						

(*) Totaalbedragen kunnen afgerond zijn op gehele getallen.
(**) Uniebijdrage: Interventies van het ELGF worden volledig met Europese middelen betaald.
(***) De geplande jaarlijkse output is het uniek areaal of het aantal unieke grootvee-eenheden waarvoor in dat jaar betalingen zijn gepland. De totale som van deze outputs geeft geen weerspiegeling van de realiteit aangezien op eenzelfde perceel of dier meerdere jaren na elkaar die bepaalde actie of interventie kan worden uitgevoerd. De totale output bij de areaal – en diergebondeninterventies wordt bijgevolg niet ingevuld.

5.1.11 Mechanische onkruidbestrijding

Interventiecode (MS)	*Wordt achteraf aangevuld*
Naam interventie	Mechanische onkruidbestrijding
Type interventie	Rechtstreekse betalingen - Ontkoppelde rechtstreekse betalingen - Regelingen voor klimaat, milieu en dierenwelzijn (artikel 31)
Outputindicator	O.8 Aantal eenheden (hectaren of grootvee-eenheden) voor ecoregelingen
Omvat de interventie overgedragen uitgaven van het PDPO III?	Nee

5.1.11.1 Territoriale reikwijdte

Percelen gelegen in Zone Noord (Vlaams Gewest en Brussels Hoofdstedelijk Gewest)

5.1.11.2 Gerelateerde specifieke doelstellingen en de horizontale doelstelling

(SpD. e) Bevordering van de duurzame ontwikkeling en het efficiënte beheer van natuurlijke hulpbronnen zoals water, bodem en lucht, onder meer door de afhankelijkheid van chemische middelen te verkleinen;

(SpD. f) Bijdragen tot het tot staan brengen en ombuigen van biodiversiteitsverlies, tot versterking van ecosysteemdiensten en tot de instandhouding van habitats en landschappen;

Actiegebieden volgens artikel 31 lid 4:

(c) bescherming of verbetering van de waterkwaliteit en vermindering van de druk op de watervoorraden

(d) Preventie van bodemaantasting, bodemherstel, verbetering van de bodemvruchtbaarheid, van het nutriëntenbeheer en van bodembiota

(e) bescherming van de biodiversiteit, instandhouding of herstel van habitats of soorten, met inbegrip van behoud en aanleg van landschapselementen of niet-productieve gebieden

5.1.11.3 Nood/noden waarop de interventie is gericht

- N10 Aanpassingen in functie van een integraal duurzaam landbouwbeheer (inclusief bio-landbouw)
- N11 Zorg voor water
- N12 Zorg voor bodem

- N13 Zorg voor natuur / biodiversiteit

5.1.11.4 Resultaatindicator(en)

- R.4 Koppeling van inkomenssteun aan normen en goede praktijken
- R.21 Bescherming van de waterkwaliteit
- R.24 Duurzaam en verminderd gebruik van pesticiden

5.1.11.5 Specifieke opzet, vereisten en subsidiabiliteitsvoorwaarden van de interventie

Beschrijving

Deze interventie wil landbouwers stimuleren om mechanische onkruidbestrijding toe te passen als alternatief voor chemische bestrijding. Vooral gewassen in rij gezaaid/geplant lenen zich sterk voor mechanische onkruidbestrijding. Bruikbare werktuigen voor mechanische onkruidbestrijding zijn onder andere de wiedeg, de schoffelmachine en de vingereg.

De maatregel bestond al in het RDP 2014-2020 als een agromilieu-klimaatmaatregel. Echter werd ondervonden dat de duur van een vijfjarige verbintenis en de vaste verbintenisoppervlakte voor 5 jaar een hoge drempel was. Mechanische onkruidbestrijding kan immers niet op elk gewas even succesvol toegepast worden en de landbouwer kan niet vijf jaar op voorhand zijn/haar teeltplan met zekerheid vastleggen. Daarom wordt deze maatregel nu verder gezet als een ecoregeling. Op die manier kan deze praktijk gemakkelijker ingeschoven worden in het teeltplan van de landbouwer (nood 10).

De interventie draagt bij tot:

- **specifieke doelstelling (e).** Mechanische onkruidbestrijding als alternatief voor chemische bestrijding heeft een onmiddellijk positief effect op de kwaliteit van de bodem (nood 12) en van het grond- en oppervlaktewater (nood 11).
- **specifieke doelstelling (f).** Mechanische onkruidbestrijding als alternatief voor chemische bestrijding heeft een onmiddellijk positief effect op de biodiversiteit van het perceel en zijn omgeving (nood 13).

Omschrijving van de in aanmerking komende begunstigden en specifieke subsidiabiliteitscriteria, indien relevant, gerelateerd aan de begunstigde en het gebied

Actieve landbouwers

Omschrijving van de specifieke subsidiabiliteitscriteria, indien relevant, gerelateerd aan de begunstigde en het gebied

- Mechanische onkruidbestrijding toepassen op voor-, hoofd- en nateelt;
- Verbod op gebruik van synthetische onkruidbestrijding of bodemontsmetting;
- Toepassing is mogelijk op alle teelten, met uitzondering van: grasland, grasklaver, grasluzerne, klaver, luzerne, vlinderbloemige mengsels, miscanthus en bebossing.

Omschrijving van de in aanmerking komende verbintenissen

Areaalgebonden steun

5.1.11.6 Identificatie van de relevante basiselementen (relevante GLMC, uit regelgeving voortvloeiende beheerseisen (RBE) en andere in nationale wetgeving vastgestelde dwingende eisen), indien van toepassing, beschrijving van de specifieke relevante verplichtingen onder de RBE en toelichting over hoe de verbintenis verder gaat dan de dwingende eisen.

GLMC 4 – Deze GLMC betreft het aanhouden van een 3 m gewasbeschermingsmiddelvrije strook en van een 5 m bemestingsvrije strook (10 m langs hellingen en in VEN-gebied), waarvan de eerste meter bovendien teeltvrij moet zijn, langs de bevaarbare waterlopen en onbevaarbare waterlopen van 1ste, 2de en 3de categorie. Deze actie gaat verder aangezien mechanische onkruidbestrijding een alternatief is voor chemische bestrijding met een onmiddellijk positief effect op de kwaliteit van het grond- en oppervlaktewater.

5.1.11.7 Vorm en bedragen van steun/premie/berekeningsmethoden

Areaalgebonden betaling

Type betaling	Art. 31(7)b, compensatie voor extra kosten en gederfde inkomsten
Bereik van het/de steunbedrag(en) (op niveau van de begunstigde) en relevante toelichting	Bedrag per hectare: 310 euro/ha
Berekeningsmethode en bijkomende informatie	Op basis van extra kosten en gederfde inkomsten: o Meerkost van een mechanische onkruidbestrijding (aantal schoffel- of wiedegbeurten in loonwerk)) t.o.v. een chemische onkruidbestrijding (bespuitingen in loonwerk, gewasbeschermingsmiddelen bij mais, spruiten en bloemkool); o beperkte (1 à 5%) inkomstenderving door schade door mechanische onkruidbestrijding; o transactiekosten. Het steunbedrag bedraagt 97% van het berekende bedrag.

5.1.11.8 WTO-conformiteit

Deze interventie is niet productiestimulerend en valt in het bijzonder onder bijlage 2, §12 van de WTO-Overeenkomst inzake de landbouw (‘groene doos'):

- De steun en het recht er op maakt deel uit van de groene architectuur uitgewerkt in het GLB SP en is afhankelijk van de naleving van specifieke voorwaarden.
- De betaling is niet hoger dan de extra kosten of de gederfde inkomsten als gevolg van het uitvoeren van de ecoregeling.

5.1.11.9 Geplande eenheidsbedragen - definitie

Naam eenheidsbedrag	Mechanische onkruidbestrijding - gepland eenheidsbedrag per hectare
Type eenheidsbedrag	Uniform
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 310 euro/ha
Overeenkomstige eenheid van output (indien van toepassing)	Hectare
Toelichting en motivering	Het geplande eenheidsbedrag is uniform en identiek aan het steunbedrag. De modaliteiten voor de toepassing van artikel 102 lid 2 worden verder onderzocht en uitgewerkt, en in voorkomend geval toegevoegd aan de financiële tabel.
Resultaatindicator(en)	o R.4 Koppeling van inkomenssteun aan normen en goede praktijken o R.21 Bescherming van de waterkwaliteit o R.24 Duurzaam en verminderd gebruik van pesticiden

5.1.11.10 Geplande eenheidsbedragen – financiële tabel met output(*)

	Financieel jaar	2024	2025	2026	2027	2028	Total 2024-2028(***)
	Kalenderjaar	2023	2024	2025	2026	2027	Total 2023-2027
Mechanische onkruidbestrijding - gepland eenheidsbedrag per hectare	Gepland eenheidsbedrag (Uniebijdrage(**) EUR)	310	310	310	310	310	
	Geplande output (hectaren)	5.100	5.100	5.100	5.400	6.102	
	Geplande output * Gepland eenheidsbedrag	1.581.000	1.581.000	1.581.000	1.674.000	1.891.620	**8.308.620**
TOTAAL	**Geplande output (hectaren)**	5.100	5.100	5.100	5.400	6.102	
	Jaarlijkse indicatieve financiële toewijzing (Uniebijdrage in EUR)	1.581.000	1.581.000	1.581.000	1.674.000	1.891.620	**8.308.620**

(*) Totaalbedragen kunnen afgerond zijn op gehele getallen.

(**) Uniebijdrage: Interventies van het ELGF worden volledig met Europese middelen betaald.

(***) De geplande jaarlijkse output is het uniek areaal of het aantal unieke grootvee-eenheden waarvoor in dat jaar betalingen zijn gepland. De totale som van deze outputs geeft geen weerspiegeling van de realiteit aangezien op eenzelfde perceel of dier meerdere jaren na elkaar die bepaalde actie of interventie kan worden uitgevoerd. De totale output bij de areaal – en diergebondeninterventies wordt bijgevolg niet ingevuld.

5.1.12 Teelttechnische erosiebestrijdende technieken

Interventiecode (MS)	*Wordt achteraf aangevuld*
Naam interventie	Teelttechnische erosiebestrijdende technieken
Type interventie	Rechtstreekse betalingen - Ontkoppelde rechtstreekse betalingen - Regelingen voor klimaat, milieu en dierenwelzijn (artikel 31)
Outputindicator	O.8 Aantal eenheden (hectaren of grootvee-eenheden) voor ecoregelingen
Omvat de interventie overgedragen uitgaven van het PDPO III?	Nee

5.1.12.1 Territoriale reikwijdte

Percelen gelegen in Zone Noord (Vlaams Gewest en Brussels Hoofdstedelijk Gewest)

5.1.12.2 Gerelateerde specifieke doelstellingen en de horizontale doelstelling

(SpD. e) Bevordering van de duurzame ontwikkeling en het efficiënte beheer van natuurlijke hulpbronnen zoals water, bodem en lucht, onder meer door de afhankelijkheid van chemische middelen te verkleinen;

Actiegebieden volgens artikel 31 lid 4:

(c) bescherming of verbetering van de waterkwaliteit en vermindering van de druk op de watervoorraden

(d) Preventie van bodemaantasting, bodemherstel, verbetering van de bodemvruchtbaarheid, van het nutriëntenbeheer en van bodembiota

(e) bescherming van de biodiversiteit, instandhouding of herstel van habitats of soorten, met inbegrip van behoud en aanleg van landschapselementen of niet-productieve gebieden

5.1.12.3 Nood/noden waarop de interventie is gericht

- N10 Aanpassingen in functie van een integraal duurzaam landbouwbeheer (inclusief bio-landbouw)
- N11 Zorg voor water
- N12 Zorg voor bodem

5.1.12.4 Resultaatindicator(en)

- R.4 Koppeling van inkomenssteun aan normen en goede praktijken

- R.19 Verbetering en bescherming van de bodem
- R.21 Bescherming van de waterkwaliteit

5.1.12.5 Specifieke opzet, vereisten en subsidiabiliteitsvoorwaarden van de interventie

Beschrijving

Op de bodemerosiekaart worden percelen met een zeer hoge erosiegevoeligheid in het paars aangeduid, percelen met een hoge erosiegevoeligheid in het rood, percelen met een medium erosiegevoeligheid in het oranje, percelen met een lage erosiegevoeligheid in het geel en percelen met een zeer lage erosiegevoeligheid in het lichtgroen. De conditionaliteit bevat erosiemaatregelen voor de paarse en rode percelen.

Op de oranje, gele en in bepaalde gevallen zelfs op lichtgroene percelen kan er echter ook een acuut erosierisico ontstaan, ook al zijn deze percelen minder erosiegevoelig dan de paarse en rode percelen.

Deze ecoregeling stimuleert het toepassen van brongerichte erosiebestrijdende acties door de landbouwer op oranje, gele of lichtgroene percelen met name:

- de aanleg van drempels tussen de ruggen bij ruggenteelten (actie 1);
- niet kerende bodembewerking met bodembedekking (incl. strip-till en directe inzaai) toepassen voor de inzaai van de teelt die geen ruggenteelt is (actie 2);
- het vollevelds inzaaien van maïs (actie 3).

De lijst met in aanmerking komende acties kan nog aangepast of uitgebreid worden op basis van nieuwe wetenschappelijke inzichten.

De interventie draagt bij tot **de specifieke doelstelling (e)**. De brongerichte aanpak van het risico op erosie draagt bij tot het behoud van waardevolle, vruchtbare bodems (nood 12) en het verminderen van afspoeling van en verlies aan inputs (zaaigoed, meststoffen, gewasbeschermingsmiddelen). Daarnaast resulteert deze aanpak tot een beperkte aanvoer van sediment naar waterlopen, woonkernen, kwetsbare natuur, … (nood 11). Deze aanpak heeft bijgevolg een positieve impact op de waterkwaliteit en reduceert de kosten voor het ruimen van waterlopen en modder/wateroverlast naar wegen en huizen lager. Tevens verminderen de acties ‘niet-kerende bodembewerking' en 'aanleg van drempels' de waterafstroming en verhogen ze het waterbergend vermogen van het perceel, met dus een positief effect op de waterhuishouding en het tegengaan van verdroging. Doordat er hierdoor ook minder waterafstroming is, is er op de onderliggende percelen ook minder erosie. Deze interventie draagt hiermee bij aan een duurzaam landbouwbeheer (nood 10).

Omschrijving van de in aanmerking komende begunstigden en specifieke subsidiabiliteitscriteria, indien relevant, gerelateerd aan de begunstigde en het gebied

Actieve landbouwers

Omschrijving van de specifieke subsidiabiliteitscriteria, indien relevant, gerelateerd aan de begunstigde en het gebied

Algemene voorwaarden:

- het perceel bouwland heeft een erosiegevoeligheidsklasse oranje, geel, of lichtgroen.

Actie 1: Aanleg van drempels tussen de ruggen bij ruggenteelten
- er is een ruggenteelt aanwezig op het perceel.
- op regelmatige afstand drempels (aanaardingen) dwars tussen de ruggen aanleggen met een aangepaste machine.

Actie 2: niet kerende bodembewerking met bodembedekking (incl. strip-till en directe inzaai) toepassen voor de inzaai van de teelt
- de actie kan niet toegepast worden bij ruggenteelten.
- er moeten voldoende gewasresten aanwezig zijn.
- de bodem wordt niet-kerend bewerkt bij de inzaai van de hoofdteelt.

Actie 3: vollevelds inzaaien van maïs
- Teelt van maïs. In de praktijk kan de techniek op dit ogenblik enkel toegepast worden bij kuilmaïs omdat in korrelmaïs geen rijonafhankelijke oogstmachines beschikbaar zijn.
- Bij de inzaai van maïs wordt het rijenpatroon van maïs doorbroken, door het verkleinen van de afstand tussen de rijen tot <25 cm bij een gelijke dosis zaaizaad t.o.v. klassieke inzaai maïs (dit houdt in dat de plantafstand in dezelfde rij groter is en de afstand tussen de rijen kleiner is dan bij klassieke inzaai maïs). Dit wordt doorgaans goed bereikt met een pneumatische graanzaaimachine

Omschrijving van de in aanmerking komende verbintenissen

Areaalgebonden steun

5.1.12.6 Identificatie van de relevante basiselementen (relevante GLMC, uit regelgeving voortvloeiende beheerseisen (RBE) en andere in nationale wetgeving vastgestelde dwingende eisen), indien van toepassing, beschrijving van de specifieke relevante verplichtingen onder de RBE en toelichting over hoe de verbintenis verder gaat dan de dwingende eisen.

Niet van toepassing

5.1.12.7 Vorm en bedragen van steun/premie/berekeningsmethoden

Areaalgebonden betaling

Type betaling	Art. 31(7)b, compensatie voor extra kosten en gederfde inkomsten
Bereik van het/de steunbedrag(en) (op niveau van de begunstigde) en relevante toelichting	Bedrag per hectare bouwland: o aanleg van drempels: 25 euro/ha o niet-kerende bodembewerking: 60 euro/ha o volleveldzaai maïs: 25 euro/ha

Berekeningsmethode en bijkomende informatie	○ **Actie 1:** Aanleg drempels: meerkost van het loonwerk voor aanleg drempels ○ **Actie 2:** Niet-kerende bodembewerking: 4 a 5% opbrengstderving ○ **Actie 3:** Volleveldsinzaai maïs: meerkost van het loonwerk voor pneumatisch zaaien t.o.v. rijenzaai (meer arbeid nodig door beperktere werkbreedte van de machine en de nood aan extra afdraaiproeven)

5.1.12.8 WTO-conformiteit

Deze interventie is niet productiestimulerend en valt in het bijzonder onder bijlage 2, §12 van de WTO-Overeenkomst inzake de landbouw ('groene doos'):

- De steun en het recht er op maakt deel uit van de groene architectuur uitgewerkt in het GLB SP en is afhankelijk van de naleving van specifieke voorwaarden.
- De betaling is niet hoger dan de extra kosten of de gederfde inkomsten als gevolg van het uitvoeren van de ecoregeling.

5.1.12.9 Geplande eenheidsbedragen - definitie

Naam eenheidsbedrag	Teelttechnische erosiebestrijdende technieken – actie 1 – drempels – gepland eenheidsbedrag per hectare
Type eenheidsbedrag	Uniform
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 25 euro/ha
Overeenkomstige eenheid van output (indien van toepassing)	Hectare
Toelichting en motivering	De geplande eenheidsbedragen zijn identiek aan de steunbedragen. De modaliteiten voor de toepassing van artikel 102 lid 2 worden verder onderzocht en uitgewerkt, en in voorkomend geval toegevoegd aan de financiële tabel.
Resultaatindicator(en)	○ R.4 Koppeling van inkomenssteun aan normen en goede praktijken ○ R.19 Verbetering en bescherming van de bodem ○ R.21 Bescherming van de waterkwaliteit

Naam eenheidsbedrag	Teelttechnische erosiebestrijdende technieken – actie 2 – niet-kerende bodembewerking – gepland eenheidsbedrag per hectare
Type eenheidsbedrag	Uniform
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 60 euro/ha

Overeenkomstige eenheid van output (indien van toepassing)	Hectare
Toelichting en motivering	De geplande eenheidsbedragen zijn identiek aan de steunbedragen. De modaliteiten voor de toepassing van artikel 102 lid 2 worden verder onderzocht en uitgewerkt, en in voorkomend geval toegevoegd aan de financiële tabel.
Resultaatindicator(en)	o R.4 Koppeling van inkomenssteun aan normen en goede praktijken o R.19 Verbetering en bescherming van de bodem o R.21 Bescherming van de waterkwaliteit

Naam eenheidsbedrag	Teelttechnische erosiebestrijdende technieken – actie 3 – volleveldsinzaai – gepland eenheidsbedrag per hectare
Type eenheidsbedrag	Uniform
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 25 euro/ha
Overeenkomstige eenheid van output (indien van toepassing)	Hectare
Toelichting en motivering	De geplande eenheidsbedragen zijn identiek aan de steunbedragen. De modaliteiten voor de toepassing van artikel 102 lid 2 worden verder onderzocht en uitgewerkt, en in voorkomend geval toegevoegd aan de financiële tabel.
Resultaatindicator(en)	o R.4 Koppeling van inkomenssteun aan normen en goede praktijken o R.19 Verbetering en bescherming van de bodem o R.21 Bescherming van de waterkwaliteit

5.1.12.10 Geplande eenheidsbedragen – financiële tabel met output(*)

	Financieel jaar	2024	2025	2026	2027	2028	Total 2024-2028(***°
	Kalenderjaar	2023	2024	2025	2026	2027	Total 2023-2027
Teelttechnische erosiebestrijdende technieken – actie 1 – drempels – gepland eenheidsbedrag per hectare	Gepland eenheidsbedrag (Uniebijdrage(**) EUR)	25	25	25	25	25	
	Geplande output (hectaren)	15.000	15.000	15.000	15.000	16.950	
	Geplande output * Gepland eenheidsbedrag	375.000	375.000	375.000	375.000	423.750	**1.923.750**
Teelttechnische erosiebestrijdende technieken – actie 2 – niet-kerende bodembewerking – gepland eenheidsbedrag per hectare	Gepland eenheidsbedrag (Uniebijdrage EUR)	60	60	60	60	60	
	Geplande output (hectaren)	60.000	60.000	60.000	60.000	67.800	
	Geplande output * Gepland eenheidsbedrag	3.600.000	3.600.000	3.600.000	3.600.000	4.068.000	**18.468.000**
Teelttechnische erosiebestrijdende technieken – actie 3 – volleveldsinzaai – gepland eenheidsbedrag per hectare	Gepland eenheidsbedrag (Uniebijdrage EUR)	25	25	25	25	25	
	Geplande output (hectaren)	4.000	4.000	4.000	4.000	4.520	
	Geplande output * Gepland eenheidsbedrag	100.000	100.000	100.000	100.000	113.000	**513.000**
TOTAAL	**Geplande output (hectaren)**	79.000	79.000	79.000	79.000	89.270	
	Jaarlijkse indicatieve financiële toewijzing (Uniebijdrage in EUR)	4.075.000	4.075.000	4.075.000	4.075.000	4.604.750	**20.904.750**

(*) Totaalbedragen kunnen afgerond zijn op gehele getallen.
(**) Uniebijdrage: Interventies van het ELGF worden volledig met Europese middelen betaald.
(***) De geplande jaarlijkse output is het uniek areaal of het aantal unieke grootvee-eenheden waarvoor in dat jaar betalingen zijn gepland. De totale som van deze outputs geeft geen weerspiegeling van de realiteit aangezien op eenzelfde perceel of dier meerdere jaren na elkaar die bepaalde actie of interventie kan worden uitgevoerd. De totale output bij de areaal – en diergebondeninterventies wordt bijgevolg niet ingevuld.

5.1.13 Gewasrotatie

Interventiecode (MS)	*Wordt achteraf aangevuld*
Naam interventie	Gewasrotatie
Type interventie	Rechtstreekse betalingen - Ontkoppelde rechtstreekse betalingen - Regelingen voor klimaat, milieu en dierenwelzijn (artikel 31)
Outputindicator	O.8 Aantal eenheden (hectaren of grootvee-eenheden) voor ecoregelingen
Omvat de interventie overgedragen uitgaven van het PDPO III?	Nee

5.1.13.1 Territoriale reikwijdte

Percelen gelegen in Zone Noord (Vlaams Gewest en Brussels Hoofdstedelijk Gewest)

5.1.13.2 Gerelateerde specifieke doelstellingen en de horizontale doelstelling

(SpD. e) Bevordering van de duurzame ontwikkeling en het efficiënte beheer van natuurlijke hulpbronnen zoals water, bodem en lucht, onder meer door de afhankelijkheid van chemische middelen te verkleinen;

(SpD. f) Bijdragen tot het tot staan brengen en ombuigen van biodiversiteitsverlies, tot versterking van ecosysteemdiensten en tot de instandhouding van habitats en landschappen;

Actiegebieden volgens artikel 31 lid 4:

(c) bescherming of verbetering van de waterkwaliteit en vermindering van de druk op de watervoorraden

(d) Preventie van bodemaantasting, bodemherstel, verbetering van de bodemvruchtbaarheid, van het nutriëntenbeheer en van bodembiota

(e) bescherming van de biodiversiteit, instandhouding of herstel van habitats of soorten, met inbegrip van behoud en aanleg van landschapselementen of niet-productieve gebieden

5.1.13.3 Nood/noden waarop de interventie is gericht

- N10 Aanpassingen in functie van een integraal duurzaam landbouwbeheer (inclusief bio-landbouw)
- N11 Zorg voor water
- N12 Zorg voor bodem

- N13 Zorg voor natuur / biodiversiteit

5.1.13.4 Resultaatindicator(en)

- R.4 Koppeling van inkomenssteun aan normen en goede praktijken
- R.19 Verbetering en bescherming van de bodem

5.1.13.5 Specifieke opzet, vereisten en subsidiabiliteitsvoorwaarden van de interventie

Beschrijving

Deze interventie stimuleert de landbouwers om het principe van teeltrotatie, dat al is verplicht in de biologische landbouw, ook toe te passen in een gangbare bedrijfsvoering (nood 10). In de teeltrotatie moeten in een periode van 5 opeenvolgende jaren 3 verschillende gewasgroepen geteeld worden waarbij minstens éénmaal leguminosen als hoofdteelt gekozen wordt.

Deze interventie draagt bij tot:

- **specifieke doelstelling (e).** De ecoregeling wil een doordachte vruchtafwisseling en een ruimere teeltrotatie stimuleren en draagt zo bij aan het doorbreken van monoculturen. Het voorkomen van monocultuur is belangrijk voor het op peil houden van de bodemvruchtbaarheid en de –-kwaliteit (nood 12). Leguminosen (door hun N-fixatie uit de lucht) en een doordachte teeltrotatie verminderen de behoefte aan stikstofbemesting. Dit is gunstig voor de waterkwaliteit (nood 11). Leguminosen zijn niet erosiegevoelig en verminderen zo risico op afstroming en bodemerosie. Teeltrotatie helpt ook om ziekten, plagen en onkruiden te beheersen.

- **specifieke doelstelling (f).** Bij leguminosen is het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen beperkt wat positief is voor milieu en biodiversiteit (nood 13). Het toepassen van teeltrotatie en de introductie van leguminosen draagt bij tot een meer divers landschap (indirecte nood 14).

Deze interventie draagt ook **indirect** bij tot **specifieke doelstelling (d).** Teeltrotatie heeft een positief effect op de organische koolstofopbouw in de bodem (nood 7). Bepaalde leguminosen kunnen ook bijdragen aan bedrijfseigen krachtvoederproductie (nood 8). Leguminosen in de teeltrotatie fixeren N uit de lucht waardoor er minder (di)stikstofoxide (=N_2O) als broeikasgas vrijkomt in de atmosfeer (klimaatbestendig) (nood 9).

Omschrijving van de in aanmerking komende begunstigden en specifieke subsidiabiliteitscriteria, indien relevant, gerelateerd aan de begunstigde en het gebied

Actieve landbouwers

Omschrijving van de specifieke subsidiabiliteitscriteria, indien relevant, gerelateerd aan de begunstigde en het gebied

Op perceelsniveau:

- De hoofdteelten in de huidige en de vier voorgaande campagnes moet behoren tot minstens drie verschillende 'gewasgroepen' die in de regelgeving van de interventie worden vastgelegd, waarvan minstens 1 maal leguminosen als hoofdteelt. De leguminosen die in aanmerking komen worden bepaald in de regelgeving van de interventie.
- Het perceel was in de 2 voorgaande jaren bouwland (volgens de verzamelaanvraag). Percelen met permanente teelten en blijvend grasland komen bijgevolg niet in aanmerking.
- Het perceel werd in de voorbije 4 jaar minstens twee jaar aangegeven als in gebruik voor de hoofdteelt door de aanvrager van de premie. Een uitzondering wordt voorzien in het kader van volledige bedrijfsovernames.
- De percelen moeten in eigen gebruik zijn gedurende de teeltperiode van de hoofdteelt in het jaar van de premie-aanvraag.

Omschrijving van de in aanmerking komende verbintenissen

Areaalgebonden steun

5.1.13.6 Identificatie van de relevante basiselementen (relevante GLMC, uit regelgeving voortvloeiende beheerseisen (RBE) en andere in nationale wetgeving vastgestelde dwingende eisen), indien van toepassing, beschrijving van de specifieke relevante verplichtingen onder de RBE en toelichting over hoe de verbintenis verder gaat dan de dwingende eisen.

GLMC 7 - Gewasrotatie op bouwland, met uitzondering van gewassen die onder water worden geteeld: waarbij op eenzelfde perceel een gewas geen twee jaar na elkaar als hoofdteelt mag geteeld worden, tenzij er een tussenteelt wordt ingezaaid die minstens acht weken op het perceel aanwezig moet zijn. Deze interventie beoogt dat landbouwers een ruimere teeltrotatie toepassen door ook leguminosen op te nemen in het teeltplan die een meerwaarde betekenen voor het behoud van het bodempotentieel.

5.1.13.7 Vorm en bedragen van steun/premie/berekeningsmethoden

Areaalgebonden betaling

Type betaling	Art. 31(7)b, compensatie voor extra kosten en gederfde inkomsten
Bereik van het/de steunbedrag(en) (op niveau van de begunstigde) en relevante toelichting	Bedrag per hectare bouwland: 108 euro/ha
Berekeningsmethode en bijkomende informatie	o het verschil tussen het saldo van het referentie bouwland en het saldo van leguminosen x 20% (eens om de 5 jaar leguminosen); o transactiekost; met een correctie om overlap in de bouwstenen te vermijden met de steun voor vlinderbloemigen onder de interventie 'ecoteelten'.

5.1.13.8 WTO-conformiteit

Deze interventie is niet productiestimulerend en valt in het bijzonder onder bijlage 2, §12 van de WTO-Overeenkomst inzake de landbouw (‘groene doos'):

- De steun en het recht erop maakt deel uit van de groene architectuur uitgewerkt in het GLB SP en is afhankelijk van de naleving van specifieke voorwaarden.
- De betaling is niet hoger dan de extra kosten of de gederfde inkomsten als gevolg van het uitvoeren van de ecoregeling.

5.1.13.9 Geplande eenheidsbedragen - definitie

Naam eenheidsbedrag	Gewasrotatie - gepland eenheidsbedrag per hectare
Type eenheidsbedrag	Uniform
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 108 euro/ha
Overeenkomstige eenheid van output (indien van toepassing)	Hectare
Toelichting en motivering	Het geplande eenheidsbedrag is uniform en identiek aan het steunbedrag. De modaliteiten voor de toepassing van artikel 102 lid 2 worden verder onderzocht en uitgewerkt, en in voorkomend geval toegevoegd aan de financiële tabel.
Resultaatindicator(en)	o R.4 Koppeling van inkomenssteun aan normen en goede praktijken o R.19 Verbetering en bescherming van de bodem

5.1.13.10 Geplande eenheidsbedragen – financiële tabel met output(*)

	Financieel jaar	2024	2025	2026	2027	2028	Total 2024-2028(***)
	Kalenderjaar	2023	2024	2025	2026	2027	Total 2023-2027
Gewasrotatie - gepland eenheidsbedrag per hectare	Gepland eenheidsbedrag (Uniebijdrage(**) EUR)	108	108	108	108	108	
	Geplande output (hectaren)	60.000	60.000	60.000	60.000	67.800	
	Geplande output * Gepland eenheidsbedrag	6.480.000	6.480.000	6.480.000	6.480.000	7.322.400	**33.242.400**
TOTAAL	**Geplande output (hectaren)**	60.000	60.000	60.000	60.000	67.800	

	Jaarlijkse indicatieve financiële toewijzing (Uniebijdrage in EUR)	6.480.000	6.480.000	6.480.000	6.480.000	7.322.400	**33.242.400**

(*) Totaalbedragen kunnen afgerond zijn op gehele getallen.
(**) Uniebijdrage: Interventies van het ELGF worden volledig met Europese middelen betaald.
(***) De geplande jaarlijkse output is het uniek areaal of het aantal unieke grootvee-eenheden waarvoor in dat jaar betalingen zijn gepland. De totale som van deze outputs geeft geen weerspiegeling van de realiteit aangezien op eenzelfde perceel of dier meerdere jaren na elkaar die bepaalde actie of interventie kan worden uitgevoerd. De totale output bij de areaal – en diergebondeninterventies wordt bijgevolg niet ingevuld.

5.1.14 Precisielandbouw

Interventiecode (MS)	*Wordt achteraf aangevuld*
Naam interventie	Precisielandbouw
Type interventie	Rechtstreekse betalingen - Ontkoppelde rechtstreekse betalingen - Regelingen voor klimaat, milieu en dierenwelzijn (artikel 31)
Outputindicator	O.8 Aantal eenheden (hectaren of grootvee-eenheden) voor ecoregelingen
Omvat de interventie overgedragen uitgaven van het PDPO III?	Nee

5.1.14.1 Territoriale reikwijdte

Percelen gelegen in Zone Noord (Vlaams Gewest en Brussels Hoofdstedelijk Gewest)

5.1.14.2 Gerelateerde specifieke doelstellingen en de horizontale doelstelling

(SpD. e) Bevordering van de duurzame ontwikkeling en het efficiënte beheer van natuurlijke hulpbronnen zoals water, bodem en lucht, onder meer door de afhankelijkheid van chemische middelen te verkleinen;

(Horizontale doelstelling) Het moderniseren van de sector door kennisstimulering en -deling, innovatie en digitalisering in de landbouw en de plattelandsgebieden en door bevordering van de benutting daarvan door landbouwers via betere toegang tot onderzoek, innovatie, kennisuitwisseling en scholing.

Actiegebieden volgens artikel 31 lid 4:

(c) bescherming of verbetering van de waterkwaliteit en vermindering van de druk op de watervoorraden

(d) Preventie van bodemaantasting, bodemherstel, verbetering van de bodemvruchtbaarheid, van het nutriëntenbeheer en van bodembiota

5.1.14.3 Nood/noden waarop de interventie is gericht

- N2 Innovatie (inclusief digitalisering)
- N10 Aanpassingen in functie van een integraal duurzaam landbouwbeheer (inclusief bio-landbouw)
- N11 Zorg voor water
- N12 Zorg voor bodem

5.1.14.4 Resultaatindicator(en)

- R.4 Koppeling van inkomenssteun aan normen en goede praktijken
- R.24 Duurzaam en verminderd gebruik van pesticiden

5.1.14.5 Specifieke opzet, vereisten en subsidiabiliteitsvoorwaarden van de interventie

Beschrijving

Precisielandbouw speelt een cruciale rol in technologische innovatie en het doelgericht gebruik van data (nood 2) om de milieu- en klimaatprestaties van het bedrijf te verbeteren en helpt hiermee de landbouwer bij de verdere verduurzaming van zijn bedrijfsvoering (nood 10). Deze interventie omvat twee acties:

- **actie 1** 'precisielandbouw 1.0' bevordert de uitrol van precisielandbouw op bedrijfsniveau. De inzet van (RTK)-GPS-aangestuurde machines resulteert in een doordachte en gerichte bemesting met korrelmeststoffen (KM) en/of de toepassing van gewasbeschermingsmiddelen (GBM) door het vermijden van overlapping (= dubbele toepassing vermijden).
- **actie 2** 'precisielandbouw 2.0' gaat nog een stap verder door plaatsspecifieke toepassingen te bemoedigen, te starten met het plaatsspecifiek optimaliseren van de pH op perceelsniveau.

Actie 1 - Algemene uitrol van precisielandbouw 1.0 op bedrijfsniveau door toediening van korrelmeststoffen en/of gewasbeschermingsmiddelen via (RTK)-GPS-aangestuurde machines (automatische aansturing, dus zonder menselijke tussenkomst)

Door de automatische aansturing van de machine wordt voorkomen dat er overlapping is in de stroken waar meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen toegediend worden. Er wordt daarbij een onderscheid gemaakt tussen machines aangestuurd via de 'gewone' -GPS, en machines aangestuurd via Real Time Kinematic- (RTK-)GPS, waarbij de nauwkeurigheid tussen beide verschilt. Met RTK-GPS kan gewerkt worden met een nauwkeurigheid tot 2,5 cm. Via de gewone -GPS is de nauwkeurigheid 20-30 cm. Afhankelijk van de toepassing is een grotere nauwkeurigheid gewenst. Daarnaast is het zo dat een RTK-GPS positie onveranderd in de tijd blijft (door kalibratie met een basisstation 'op aarde'). Bij de gewone GPS (die enkel op satellieten gebaseerd is) is er een verschuiving van de positie met de tijd. De posities moeten bijgevolg opnieuw gekalibreerd worden bij een nieuwe toediening (een paar uur later al). De landbouwer heeft de keuze om ofwel de toediening van korrelmeststoffen (KM) ofwel van gewasbeschermingsmiddelen (GBM) via (RTK-) GPS uit te voeren, of beide. Een verschillend subsidiebedrag is voorzien voor de toepassing van 1 van beide inputs (GBM of KM) of voor beide op een perceel. Daarnaast wordt een onderscheid gemaakt in het type GPS dat de aansturing doet.

Deze actie wordt geëvalueerd en bijgestuurd in functie van de evoluties in actie 2. Zo wordt de sector actief gestuurd naar het toepassen van de meest efficiënte toepassing van meststoffen, gewasbeschermingsmiddelen en andere inputs.

Actie 2 - Eerste stap richting precisielandbouw 2.0 met plaatsspecifiek pH optimaliseren op perceelsniveau

Precisielandbouw 2.0 is de zogenaamde vakjeslandbouw waarbij op basis van perceelsgegevens (bodemgegevens, gewasbeelden of opbrengstgegevens, in dit laatste geval van de vorige teelt) bijvoorbeeld plaatsspecifiek bemest of gespoten wordt. Dit laat toe om inputs meer gericht toe te dienen. De machines kunnen dit in vele gevallen al technisch aan, maar bepaalde toepassingen moeten nog beter gevalideerd worden. Er wordt daarom bij de start van deze

ecoregeling gekozen om plaatsspecifiek bekalken voor een optimale PH te ondersteunen omdat deze toepassing al het verst staat. Een optimale pH is essentieel voor goede opname van nutriënten én is een parameter die relatief snel kan verbeterd worden. Plaatsspecifiek bekalken laat toe percelen te homogeniseren. Bijkomend is deze plaatsspecifieke bekalking dé opstap naar meer precisielandbouwtechnieken met bijkomend milieuvoordeel.

De actie wordt tijdens de planperiode geëvalueerd en kan bijgestuurd worden in functie van nieuwe precisielandbouwtechnieken 2.0 die gevalideerd zijn voor de praktijk.

De interventie draagt hiermee bij aan:

- **de cross-cutting doelstelling (horizontale doelstelling) 'kennisstimulering en – deling, innovatie en digitalisering in de plattelandsgebieden'**;
- **specifieke doelstelling (e).** Door het toepassen van precisielandbouw kan de landbouwer gerichter te werk gaan en het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en kunstmest verminderen en de bekalking voor een optimale pH gerichter laten gebeuren, wat positief is voor de bodem- en waterkwaliteit (nood 11 en nood 12). Bij precisielandbouw 1.0 kan er een reductie zijn van 3 tot 12 % in het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en kunstmest. Bij precisielandbouw 2.0 kunnen inputs nog preciezer worden afgestemd op de behoefte van de plant met mogelijke bijkomende reductie op inputs.

De interventie draagt ook **indirect** bij **aan specifieke doelstelling (d).** Actie 2 kan na evaluatie uitgebreid worden, waarbij bv. ook gedacht wordt aan het plaatsspecifiek verhogen van organische stof (nood 7). De bedoeling is om precisielandbouw te stimuleren als onderdeel van een toekomstgerichte bedrijfsvoering. Een verdere evolutie van deze techniek zal de landbouwer minder afhankelijk maken van externe hulpbronnen (nood 8) en weerbaarder maken tegen klimaatverandering door een verbetering van het waterbergend vermogen van de bodem bij verminderde bodemverdichting (nood 9).

Omschrijving van de in aanmerking komende begunstigden en specifieke subsidiabiliteitscriteria, indien relevant, gerelateerd aan de begunstigde en het gebied

Actieve landbouwers

Omschrijving van de specifieke subsidiabiliteitscriteria, indien relevant, gerelateerd aan de begunstigde en het gebied

Actie 1

- Precisielandbouw 1.0 toepassen bij elke toediening van gewasbeschermingsmiddelen en/of korrelmest op 80% van het totaal subsidiabel areaal. Percelen waar de toepassing van korrelmeststoffen (KM) en/of gewasbescherming (GWB) niet gebruikelijk is (vb. bio-gecertificeerde percelen met grasland of meerjarige voederteelten) of niet toegelaten is worden niet meegeteld om de 80%-grens te bepalen.
- De machines in bezit of in gebruik voor de maatregel (korrelmeststoffen strooien of gewasbeschermingsmiddelen toedienen of beide) waarvoor men zich aanmeldt, moeten daarvoor uitgerust zijn.
- Gebruik van GPS-aangestuurde machine kunnen aantonen
- Subsidie is degressief in functie van de oppervlakte en beperkt tot 100 ha/bedrijf

Bijkomende voorwaarde voor waterkwaliteit:

- Tenzij met een pneumatische strooier gewerkt wordt, is het afkantstrooien van korrelmeststoffen altijd verplicht bij alle graslanden. Bij akkerland is afkantstrooien verplicht wanneer korrelmeststoffen gestrooid worden vóór zaaien of planten.

Actie 2

- De pH van percelen plaatsspecifiek optimaliseren a.d.h.v. taakkaarten.
- Een taakkaart is een met behulp van grondmonsters gekalibreerde kaart die informatie over pH-variaties in de bodem weergeeft en plaatsspecifiek bekalkingsadvies geeft op basis van een bodemscan van het perceel.
- Elk perceel komt maximum 1 keer om de 3 jaar in aanmerking omdat een taakkaart meerdere jaren kan gebruikt worden.

Omschrijving van de in aanmerking komende verbintenissen

Areaalgebonden steun

5.1.14.6 Identificatie van de relevante basiselementen (relevante GLMC, uit regelgeving voortvloeiende beheerseisen (RBE) en andere in nationale wetgeving vastgestelde dwingende eisen), indien van toepassing, beschrijving van de specifieke relevante verplichtingen onder de RBE en toelichting over hoe de verbintenis verder gaat dan de dwingende eisen.

Precisielandbouw beoogt een accuratere inzet van gewasbeschermingsmiddelen en meststoffen waardoor de risico's op verliezen naar de omgeving toe worden beperkt. In dat opzicht is het evident dat de geldende regels rond enerzijds het correct gebruik van meststoffen zoals opgenomen in de beheerseisen voortvloeiend uit RBE 1 en 2 en anderzijds het correct gebruik van gewasbeschermingsmiddelen zoals opgenomen in de beheereisen voortvloeiend uit RBE 7 en 8 worden nageleefd.

5.1.14.7 Vorm en bedragen van steun/premie/berekeningsmethoden

Areaalgebonden betaling

Type betaling	**Actie 1** - Art. 31(7)a, aanvullende betaling bij de basisinkomenssteun voor duurzaamheid **Actie 2** - Art. 31(7)b, compensatie voor extra kosten en gederfde inkomsten

<table>
<tr><td>Bereik van het/de steunbedrag(en) (op niveau van de begunstigde) en relevante toelichting</td><td>Bedrag per subsidiabele hectare:

Actie 1

<table>
<tr><th>Soort GPS</th><th>Maatregel</th><th>0-10 ha* (euro/ha)</th><th>11-20 ha* (euro/ha)</th><th>>21 ha* (euro/ha)</th></tr>
<tr><td>RTK-GPS</td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td></td><td>GWB of KM</td><td>75</td><td>50</td><td>10</td></tr>
<tr><td></td><td>GWB en KM</td><td>90</td><td>65</td><td>15</td></tr>
<tr><td>Andere GPS</td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td></td><td>GWB of KM</td><td>60</td><td>35</td><td>7</td></tr>
<tr><td></td><td>GWB en KM</td><td>75</td><td>50</td><td>10</td></tr>
</table>
GBM: gewasbeschermingsmiddelen, KM: korrelmeststoffen

*: subsidiebedragen degressief i.f.v. de oppervlakte, d.w.z. dat een bedrijf van 50 ha bv. 10 ha gesubsidieerd krijgt aan bedrag in kolom 3, 10 ha aan bedrag in kolom 4 en 30 ha aan bedrag in kolom 5.

Actie 2: 100 euro/ha</td></tr>
<tr><td>Berekeningsmethode en bijkomende informatie</td><td>Actie 2: berekende vergoeding op basis van meerkost/minderopbrengst:

De meerkost is de aanmaak van een taakkaart en de transactiekost. De minderopbrengst is het lagere verbruik van inputs, in dit geval kalkmeststof.

Het steunbedrag bedraagt 52% van het berekende bedrag.</td></tr>
</table>

5.1.14.8 WTO-conformiteit

Deze interventie - actie 1 is niet productiestimulerend en valt in het bijzonder onder bijlage 2, §6 van de WTO-Overeenkomst inzake de landbouw (‘groene doos'):

- enkel actieve landbouwers toe.
- is niet gerelateerd aan (met andere woorden ‘ontkoppeld van’) de productie, met name de produktieniveau’s of productprijzen. De betaling heeft geen invloed op op het type of de omvang van de landbouwproductie ("ontkoppeling"). De gestelde voorwaarden sluiten elke koppeling uit tussen enerzijds de hoogte van de betalingen en anderzijds de productie, de prijzen of de productiefactoren in geen enkel jaar na het referentiejaar.

Deze maatregel – actie 2 is niet productiestimulerend en valt in het bijzonder onder bijlage 2, §12 van de WTO-Overeenkomst inzake de landbouw ('groene doos'):

- De steun en het recht erop maakt deel uit van de groene architectuur uitgewerkt in het GLB SP en is afhankelijk van de naleving van specifieke voorwaarden.
- De betaling is niet hoger dan de extra kosten of de gederfde inkomsten als gevolg van het uitvoeren van de ecoregeling.

5.1.14.9 Geplande eenheidsbedragen - definitie

Naam eenheidsbedrag	Precisielandbouw – actie 1 – precisielandbouw 1.0 – gepland eenheidsbedrag per hectare
Type eenheidsbedrag	Gemiddeld
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 30 euro/ha
Overeenkomstige eenheid van output (indien van toepassing)	Hectare
Toelichting en motivering	Het gemiddelde eenheidsbedrag is het gewogen gemiddelde bedrag berekend op basis van: - 20% van het areaal in de categorie 0-10ha - 18% van het areaal in de categorie 11-20 ha - 62% van het areaal in de categorie 21-100 ha De modaliteiten voor de toepassing van artikel 102 lid 2 worden verder onderzocht en uitgewerkt, en in voorkomend geval toegevoegd aan de financiële tabel.
Resultaatindicator(en)	o R.4 Koppeling van inkomenssteun aan normen en goede praktijken o R.24 Duurzaam en verminderd gebruik van pesticiden

Naam eenheidsbedrag	Precisielandbouw – actie 2 – precisielandbouw 1.0 – gepland eenheidsbedrag per hectare
Type eenheidsbedrag	Uniform
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 100 euro/ha
Overeenkomstige eenheid van output (indien van toepassing)	Hectare
Toelichting en motivering	Het geplande eenheidsbedrag is uniform en identiek aan het steunbedrag.

	De modaliteiten voor de toepassing van artikel 102 lid 2 worden verder onderzocht en uitgewerkt, en in voorkomend geval toegevoegd aan de financiële tabel.
Resultaatindicator(en)	o R.4 Koppeling van inkomenssteun aan normen en goede praktijken o R.24 Duurzaam en verminderd gebruik van pesticiden

5.1.14.10 Geplande eenheidsbedragen – financiële tabel met output(*)

	Financieel jaar	2024	2025	2026	2027	2028	Total 2024-2028(***)
	Kalenderjaar	2023	2024	2025	2026	2027	Total 2023-2027
Precisielandbouw – actie 1 – precisielandbouw 1.0 – gepland eenheidsbedrag per hectare	Gepland eenheidsbedrag (Uniebijdrage(**) EUR)	30	30.	30	30	30.	
	Geplande output (hectaren)	26.000	26.000	26.000	26.000	29.380	
	Geplande output * Gepland eenheidsbedrag	780.000	780.000	780.000	780.000	881.400	**4.001.400**
Precisielandbouw – actie 2 – precisielandbouw 1.0 – gepland eenheidsbedrag per hectare	Gepland eenheidsbedrag (Uniebijdrage EUR)	100	100	100	100	100	
	Geplande output (hectaren)	3.500	3.500	3.500	3.500	3.955	
	Geplande output * Gepland eenheidsbedrag	350.000	350.000	350.000	350.000	395.500	**1.795.500**
TOTAAL	**Geplande output (hectaren)**	27.000	27.000	27.000	27.000	30.380	
	Jaarlijkse indicatieve financiële toewijzing (Uniebijdrage in EUR)	1.130.000	1.130.000	1.130.000	1.130.000	1.276.900	**5.796.900**

(*) Totaalbedragen kunnen afgerond zijn op gehele getallen.
(**) Uniebijdrage: Interventies van het ELGF worden volledig met Europese middelen betaald.
(***) De geplande jaarlijkse output is het uniek areaal of het aantal unieke grootvee-eenheden waarvoor in dat jaar betalingen zijn gepland. De totale som van deze outputs geeft geen weerspiegeling van de realiteit aangezien op eenzelfde perceel of dier meerdere jaren na elkaar die bepaalde actie of interventie kan worden uitgevoerd. De totale output bij de areaal – en diergebondeninterventies wordt bijgevolg niet ingevuld.

5.1.15 Bodempaspoort voor een duurzaam bodembeheer op bedrijfsniveau

Interventiecode (MS)	*Wordt achteraf aangevuld*
Naam interventie	Ecoregeling 'Bodempaspoort voor een duurzaam bodembeheer op bedrijfsniveau' (afgekort: Bodempaspoort)
Type interventie	Rechtstreekse betalingen - Ontkoppelde rechtstreekse betalingen - Regelingen voor klimaat, milieu en dierenwelzijn (artikel 31)
Outputindicator	O.8 Aantal eenheden (hectaren of grootvee-eenheden) voor ecoregelingen
Omvat de interventie overgedragen uitgaven van het PDPO III?	Nee

5.1.15.1 Territoriale reikwijdte

Percelen gelegen in Zone Noord (Vlaams Gewest en Brussels Hoofdstedelijk Gewest)

5.1.15.2 Gerelateerde specifieke doelstellingen en de horizontale doelstelling

(SpD. d) Bijdragen tot matiging van en aanpassing aan klimaatverandering, onder meer door de uitstoot van broeikasgassen terug te dringen en meer koolstof vast te leggen, en duurzame energie te bevorderen;

(SpD. e) Bevordering van de duurzame ontwikkeling en het efficiënte beheer van natuurlijke hulpbronnen zoals water, bodem en lucht, onder meer door de afhankelijkheid van chemische middelen te verkleinen;

Actiegebieden volgens artikel 31 lid 4:

(a) matiging van klimaatverandering, met inbegrip van vermindering van de broeikasgasemissies als gevolg van landbouwpraktijken, behoud van bestaande koolstofopslagplaatsen en vergroten van koolstofvastlegging

(b) aanpassing aan klimaatverandering, met inbegrip van acties om de veerkracht van voedselproductiesystemen en de diversiteit van dieren en planten te verbeteren en zo de weerstand tegen ziekten en klimaatverandering te vergroten

(d) Preventie van bodemaantasting, bodemherstel, verbetering van de bodemvruchtbaarheid, van het nutriëntenbeheer en van bodembiota

5.1.15.3 Nood/noden waarop de interventie is gericht

- N7 Koolstofopbouw en vermindering broeikasgassen
- N9 Adaptatie aan klimaatverandering

- N10 Aanpassingen in functie van een integraal duurzaam landbouwbeheer (inclusief bio-landbouw)
- N12 Zorg voor bodem

5.1.15.4 Resultaatindicator(en)

- R.4 Koppeling van inkomenssteun aan normen en goede praktijken
- R.19 Verbetering en bescherming van de bodem

5.1.15.5 Specifieke opzet, vereisten en subsidiabiliteitsvoorwaarden van de interventie

Beschrijving

Met deze interventie zetten we in op een goed bodembeheer door het gebruik van het bodempaspoort op bedrijfsniveau te stimuleren. Het bodempaspoort helpt de landbouwer meer inzicht te krijgen in de bodems van zijn gebruikspercelen en stimuleert het inzetten op een hogere bodemkwaliteit voor een duurzaam bodembeheer.

De bodem wordt beschouwd als een niet-hernieuwbare hulpbron. Hij slaat veel stoffen, waaronder water, voedingsstoffen en koolstof op, en filtert en transformeert ze. Bodems zijn daarom cruciaal voor de mitigatie en adaptatie van klimaatverandering, de landbouw en voedselzekerheid, en het natuur- en biodiversiteitsbehoud.

Het bodempaspoort brengt bodemdata van verschillende bronnen samen, en het is ook de bedoeling dat de resultaten van nieuwe bodemanalyses er in verzameld worden. Het bodempaspoort stelt deze gegevens op functionele wijze ter beschikking van de landbouwer, wat helpt bij het maken van duurzame keuzes in zijn bedrijfsvoering (nood 10). Het bodempaspoort kan ook een ondersteunende en stimulerende rol spelen bij het bereiken van de beleidsdoelstellingen. In het bodempaspoort worden open data en perceels- en bodemdata van de landbouwer gecombineerd.

In het bodempaspoort zijn minstens volgende gegevens over de bovenste grondlagen van het landbouwgebruiksperceel terug te vinden: pH, koolstofpercentage, bodemtype, fosfaattoestand en teeltrotatie van de voorbije vijf jaar. Met deze gegevens kan de landbouwer, ondersteund door functionaliteiten binnen de toepassing, zelf aan de slag gaan en datagedreven een gerichter en meer duurzaam bodembeheer uitvoeren. Door het bijhouden van bodemgegevens op perceelsniveau in het bodempaspoort is na verloop van tijd een historiek beschikbaar van de bodemkwaliteit en kan de evolutie opgevolgd worden.

Deze interventie zorgt voor een actief gebruik van het bodempaspoort en het uitbreiden van bodemdata met nieuwe analyses met focus op het bewerkstelligen van een duurzaam bodembeheer. De interventie zet ook in op digitalisering van de landbouwsector en wil het aantal landbouwers dat beslissingen neemt op basis van data verhogen.

Deze interventie gaat verder dan de conditionaliteit: de verplichting ligt niet enkel op bouwland maar op het volledige subsidiabele areaal van de landbouwer. De staalname moet ook in het jaar van aanvraag genomen worden.

De landbouwer die de interventie aangaat moet er voor zorgen dat hij in het betreffende kalenderjaar voor de eerste 10 hectare van zijn landbouwareaal op minstens 2 percelen en voor iedere volgende begonnen schijf van 10 ha op minstens één perceel bodemanalyses voor minstens OC (organische koolstof)-, P (Fosfor)-, K (Kalium)- en pH-waarden laat nemen en deze beschikbaar stelt via het bodempaspoort.

De interventie moet toegepast worden op het totaal subsidiabel areaal van de begunstigde.

De interventie draagt bij aan:

- **specifieke doelstelling (d).** Een actief gebruik van het bodempaspoort stimuleert een duurzaam bodembeheer. Een duurzaam bodembeheer vormt een meerwaarde voor koolstofopslag en klimaat. Door de opslag van atmosferische koolstof in de bodem als organische stof kunnen landbouwbodems dienen als carbon sink of zgn. 'negatieve emissies' (nood 7). Organische stof in de bodem zorgt ook voor een goede bodemkwaliteit en zorgt ervoor dat de bodem beter bestand is tegen klimaatverandering. Bodems met een hoger organische stofgehalte zorgen voor minder erosie, voor meer wateropslag en zijn minder gevoelig aan droogte of wateroverlast (nood 9).
- **specifieke doelstelling (e).** Een actief gebruik van het bodempaspoort stimuleert een duurzaam bodembeheer. De opbouw van organische stof in de bodem zorgt er voor dat deze beter bestand is tegen erosie, een betere waterhuishouding kent en vruchtbaarder is (nood 12). Dit zorgt indirect ook voor een bodem die niet alleen beter gewapend is tegen droogte, maar ook tegen erosie en waterafstroming, waardoor minder kostbare bodem in waterlopen terecht komt (indirecte nood 11).

De interventie draagt ook **indirect** bij aan de cross-cutting doelstelling ('**horizontale doelstelling**') 'kennisstimulering en – deling, innovatie en digitalisering in de plattelandsgebieden'. Digitale data vormen mee de bouwsteen voor verdere professionalisering en verduurzaming van de volledige landbouwketen. Bodemdata zijn cruciaal om een goed bodembeheer te voeren. Het bodempaspoort stelt de bodemgerelateerde informatie op een efficiënte, overzichtelijke en eenvoudige manier digitaal voor aan de landbouwer en op die manier versterkt het digitaal bodempaspoort de bedrijfsvoering van de landbouwer (nood 2).

Omschrijving van de in aanmerking komende begunstigden en specifieke subsidiabiliteitscriteria, indien relevant, gerelateerd aan de begunstigde en het gebied

Actieve landbouwers

Omschrijving van de specifieke subsidiabiliteitscriteria, indien relevant, gerelateerd aan de begunstigde en het gebied

- De percelen moeten in eigen gebruik zijn gedurende de teeltperiode van de hoofdteelt.
- De interventie moet toegepast worden op het totaal subsidiabel areaal van de begunstigde.
- De landbouwer laat minstens volgend aantal bodemstalen nemen door een erkend laboratorium en analyseren door een erkend laboratorium in het kalenderjaar van aanvraag:
  - Voor de eerste schijf tot 10 hectare landbouwareaal op minstens 2 percelen een bodemanalyse van OC-, P-, K- en pH-waarden;
  - Per volgende begonnen schijf van 10 ha op minstens één perceel een bodemanalyse van OC-, P-, K- en pH-waarden.
- De landbouwer moet ervoor zorgen dat de data van de analyses van de bodemstalen worden ontsloten via het bodempaspoort.

Omschrijving van de in aanmerking komende verbintenissen

Areaalgebonden steun

5.1.15.6 Identificatie van de relevante basiselementen (relevante GLMC, uit regelgeving voortvloeiende beheerseisen (RBE) en andere in nationale wetgeving vastgestelde dwingende eisen), indien van toepassing, beschrijving van de specifieke relevante verplichtingen onder de RBE en toelichting over hoe de verbintenis verder gaat dan de dwingende eisen.

GLMC 3: Het hebben van voldoende bodemanalyses (minstens één geldig (niet ouder dan vijf jaar) analyseresultaat OC en pH per schijf van 5 ha areaal landbouwgrond exclusief grasland en permanente bedekking: als OC-gehalte te laag: advies volgen; als pH te laag: bekalken). Deze ecoregeling draagt bij tot de digitalisering en uitbreiding van deze data.

5.1.15.7 Vorm en bedragen van steun/premie/berekeningsmethoden

Areaalgebonden betaling

Type betaling	Art. 31(7)a, aanvullende betaling bij de basisinkomenssteun voor duurzaamheid
Bereik van het/de steunbedrag(en) (op niveau van de begunstigde) en relevante toelichting	Degressief subsidiebedrag in functie van de oppervlakte: o van 0 t.e.m. 20 ha: 15 euro/ha o van 20 t.e.m. 45 ha: 10 euro/ha o van 45 t.e.m. 100 ha: 5 euro/ha

5.1.15.8 WTO-conformiteit

Deze interventie is niet productiestimulerend en valt in het bijzonder onder bijlage 2, §6 van de WTO-Overeenkomst inzake de landbouw (‘groene doos'):

- enkel actieve landbouwers toe.
- is niet gerelateerd aan (met andere woorden ‘ontkoppeld van’) de productie, met name de productieniveaus of productprijzen. De betaling heeft geen invloed op het type of de omvang van de landbouwproductie ("ontkoppeling"). De gestelde voorwaarden sluiten elke koppeling uit tussen enerzijds de hoogte van de betalingen en anderzijds de productie, de prijzen of de productiefactoren in geen enkel jaar na het referentiejaar.

5.1.15.9 Geplande eenheidsbedragen - definitie

Naam eenheidsbedrag	Bodempaspoort - gepland eenheidsbedrag per hectare

Type eenheidsbedrag	Gemiddeld
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 11,5 euro/ha
Overeenkomstige eenheid van output (indien van toepassing)	Hectare
Toelichting en motivering	Het gemiddelde eenheidsbedrag is het gewogen gemiddelde bedrag. De modaliteiten voor de toepassing van artikel 102 lid 2 worden verder onderzocht en uitgewerkt, en in voorkomend geval toegevoegd aan de financiële tabel.
Resultaatindicator(en)	o R.4 Koppeling van inkomenssteun aan normen en goede praktijken o R.19 Verbetering en bescherming van de bodem

5.1.15.10 Geplande eenheidsbedragen – financiële tabel met output(*)

	Financieel jaar	2024	2025	2026	2027	2028	Total 2024-2028(***)
	Kalenderjaar	2023	2024	2025	2026	2027	Total 2023-2027
Bodempaspoort - gepland eenheidsbedrag per hectare	Gepland eenheidsbedrag (Uniebijdrage(**) EUR)	11,5	11,5	11,5	11,5	11,5	
	Geplande output (hectaren)	21.849	35.332	34.898	44.181	77.779	
	Geplande output * Gepland eenheidsbedrag	251.264	406.318	401.327	508.082	894.458	**2.461.449**
TOTAAL	**Geplande output (hectaren)**	21.849	35.332	34.898	44.181	77.779	
	Jaarlijkse indicatieve financiële toewijzing (Uniebijdrage in EUR)	251.264	406.318	401.327	508.082	894.458	**2.461.449**

(*) Totaalbedragen kunnen afgerond zijn op gehele getallen.
(**) Uniebijdrage: Interventies van het ELGF worden volledig met Europese middelen betaald.
(***) De geplande jaarlijkse output is het uniek areaal of het aantal unieke grootvee-eenheden waarvoor in dat jaar betalingen zijn gepland. De totale som van deze outputs geeft geen weerspiegeling van de realiteit aangezien op eenzelfde perceel of dier meerdere jaren na elkaar die bepaalde actie of interventie kan worden uitgevoerd. De totale output bij de areaal – en diergebondeninterventies wordt bijgevolg niet ingevuld.

5.1.16 Behoud van lokale rundveerassen

Interventiecode (MS)	*Wordt achteraf aangevuld*
Naam interventie	Behoud van lokale rundveerassen (afgekort: Lokale rundveerassen)
Type interventie	Rechtstreekse betalingen - Ontkoppelde rechtstreekse betalingen - Regelingen voor klimaat, milieu en dierenwelzijn (artikel 31)
Outputindicator	O.8 Aantal eenheden (hectaren of grootvee-eenheden) voor ecoregelingen
Omvat de interventie overgedragen uitgaven van het PDPO III?	Nee

5.1.16.1 Territoriale reikwijdte

Landbouwers waarvoor het Vlaams gewest is aangeduid als bevoegd gewest (volgens het samenwerkingsakkoord) en met een actief rundveebeslag

5.1.16.2 Gerelateerde specifieke doelstellingen en de horizontale doelstelling

(SpD. f) Bijdragen tot het tot staan brengen en ombuigen van biodiversiteitsverlies, tot versterking van ecosysteemdiensten en tot de instandhouding van habitats en landschappen;

Actiegebieden volgens artikel 31 lid 4:

(b) aanpassing aan klimaatverandering, met inbegrip van acties om de veerkracht van voedselproductiesystemen en de diversiteit van dieren en planten te verbeteren en zo de weerstand tegen ziekten en klimaatverandering te vergroten

(e) bescherming van de biodiversiteit, instandhouding of herstel van habitats of soorten, met inbegrip van behoud en aanleg van landschapselementen of niet-productieve gebieden

5.1.16.3 Nood/noden waarop de interventie is gericht

- N13 Zorg voor natuur / biodiversiteit

5.1.16.4 Resultaatindicator(en)

- R.25 Milieuprestaties in de veehouderijsector

5.1.16.5 Specifieke opzet, vereisten en subsidiabiliteitsvoorwaarden van de interventie

Beschrijving

De genetische diversiteit op het landbouwbedrijf moet bewaard en beschermd worden, door het inzetten van zoveel mogelijk dierenrassen. De genetische diversiteit binnen soorten is belangrijk voor o.a. de biodiversiteit, het verkrijgen van aangepaste rassen met gewenste eigenschappen, het verkrijgen van aangepaste rassen voor gebieden met bepaalde beheereisen, de voedselzekerheid (nl. de aanpassingsmogelijkheden aan veranderende klimaatomstandigheden), de robuustheid van rassen (o.a. in biologische landbouw), …

Deze ecoregeling zet specifiek in op het behoud van de lokale rundveerassen., nl. het Rood ras, het Witrood ras, het Belgisch witblauw dubbeldoelras en het Kempens Roodbont.

Deze ecoregeling draagt hiermee bij aan **specifieke doelstelling (f)** en aan de doelstelling opgenomen in Vizier 2030, het Vlaamse doelstellingenkader 2030, en die luidt als volgt: 'Tegen 2030 is de genetische diversiteit in stand gehouden van zaden, cultuurgewassen en gefokte en gedomesticeerde dieren en hun in het wild levende verwanten, en worden de voordelen afkomstig van het gebruik van genetische hulpbronnen en daaraan gekoppelde traditionele kennis eerlijk en billijk gedeeld.' Dit sluit aan bij nood 13. De maatregel bestond reeds in het Vlaamse plattelandsontwikkelingsprogramma voor de periode 2024-2022, maar wordt bijgestuurd voor een hogere doelmatigheid. Daarnaast wordt het minimum aantal dieren waarvoor een verbintenis kan afgesloten worden verminderd naar 10.

Concreet kan een veehouder een verbintenis aangaan als hij een minimum aantal dieren heeft die aan de subsidiabiliteitsvoorwaarden voldoen.

De steun voor het houden van lokale schapen-, geiten- en varkensrassen wordt voorzien via een agromilieu-en klimaatmaatregel, omdat daar de begunstigden niet beperkt zijn tot actieve landbouwers.

De interventie draagt ook **indirect** bij tot **strategische doelstelling (e)**. Het behoud van de genetische diversiteit draagt immers bij aan een duurzaam landbouwbeheer (nood 10). Daarnaast hebben de genetische hulpbronnen ook een maatschappelijke relevantie als levend erfgoed.

Omschrijving van de in aanmerking komende begunstigden en specifieke subsidiabiliteitscriteria, indien relevant, gerelateerd aan de begunstigde en het gebied

Landbouwers waarvoor het Vlaams gewest is aangeduid als bevoegd gewest (volgens het samenwerkingsakkoord) en met een actief rundveebeslag en die voldoen aan de definitie van actieve landbouwer

Omschrijving van de specifieke subsidiabiliteitscriteria, indien relevant, gerelateerd aan de begunstigde en het gebied

Actie 1: behoud van lokale rundveerassen

- Minimaal 10 en maximaal 125 subsidiabele dieren van één of meerdere van de volgende lokale rundveerassen houden:
  - Rood ras
  - Witrood ras
  - Belgisch witblauw – dubbeldoeltype

    - Kempens Roodbont
  - De runderen moeten aan volgende voorwaarden voldoen:
    - Ingeschreven zijn in de hoofdsectie van een stamboek, waarvoor in het Vlaamse Gewest een goedgekeurd fokprogramma wordt uitgevoerd;
    - Geboortes, vertrekken en aankomsten zijn tijdig gemeld aan Sanitel
    - I&R is correct en op tijd gebeurd
    - Een vrouwelijk dier zijn
    - Minstens 6 maanden oud zijn op 1 januari of bij vervanging.
  - Verhoogde betaling voor deelname aan melkproductieregistratie (MPR) waarbij de resultaten hiervan gebruikt worden bij de fokwaardeschatting.

Omschrijving van de in aanmerking komende verbintenissen

Areaalgebonden steun

5.1.16.6 Identificatie van de relevante basiselementen (relevante GLMC, uit regelgeving voortvloeiende beheerseisen (RBE) en andere in nationale wetgeving vastgestelde dwingende eisen), indien van toepassing, beschrijving van de specifieke relevante verplichtingen onder de RBE en toelichting over hoe de verbintenis verder gaat dan de dwingende eisen.

Niet van toepassing

5.1.16.7 Vorm en bedragen van steun/premie/berekeningsmethoden

Areaalgebonden betaling

Type betaling	Art. 31(7)b, compensatie voor extra kosten en gederfde inkomsten
Bereik van het/de steunbedrag(en) (op niveau van de begunstigde) en relevante toelichting	Vast steunbedrag per dier: o Runderen zonder deelname aan melkproductieregistratie: 250 euro/dier o Runderen met deelname aan melkproductieregistratie: 280 euro/dier
Berekeningsmethode en bijkomende informatie	Berekening op basis van meerkost/minderopbrengst: Lokaal rundvee: gederfde inkomsten (verschil tussen de mindere melk- en betere vleesopbrengsten van de lokale rundveerassen t.o.v. Frysian-Holstein) en uitgespaarde kost voor krachtvoeder. Het steunbedrag bedraagt 25-42% van het berekende bedrag voor runderen zonder deelname aan melkproductieregistratie en 28-47% voor runderen met deelname aan melkproductieregistratie aangezien de resultaten hiervan kunnen gebruikt worden bij de fokwaardeschatting.

5.1.16.8 WTO-conformiteit

Deze interventie is niet productiestimulerend en valt in het bijzonder onder bijlage 2, §12 van de WTO-Overeenkomst inzake de landbouw (‘groene doos'):

- De steun en het recht er op maakt deel uit van de groene architectuur uitgewerkt in het GLB SP en is afhankelijk van de naleving van specifieke voorwaarden.
- De betaling is niet hoger dan de extra kosten of de gederfde inkomsten als gevolg van het uitvoeren van de verbintenis.

5.1.16.9 Geplande eenheidsbedragen - definitie

Naam eenheidsbedrag	Lokale rundveerassen – gepland eenheidsbedrag per dier
Type eenheidsbedrag	Gemiddeld
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 270 euro/dier
Overeenkomstige eenheid van output (indien van toepassing)	Grootvee-eenheid
Toelichting en motivering	Het geplande eenheidsbedrag is het gewogen gemiddelde van het bedrag voor de dieren met MPR (64%) en deze zonder MPR (36%). De modaliteiten voor de toepassing van artikel 102 lid 2 worden verder onderzocht en uitgewerkt, en in voorkomend geval toegevoegd aan de financiële tabel.
Resultaatindicator(en)	o R.25 Milieuprestaties in de veehouderijsector

5.1.16.10 Geplande eenheidsbedragen – financiële tabel met output(*)

	Financieel jaar	2024	2025	2026	2027	2028	Total 2024-2028(***)
	Kalenderjaar	2023	2024	2025	2026	2027	Total 2023-2027
Lokale rundveerassen – gepland eenheidsbedrag per dier	Gepland eenheidsbedrag (Uniebijdrage(**) EUR)	270	270	270	270	270	
	Geplande output (aantal dieren)	4.200	4.200	4.200	4.200	4.746	
	Geplande output * Gepland eenheidsbedrag	1.134.000	1.134.000	1.134.000	1.134.000	1.281.420	**5.817.420**
TOTAAL	**Geplande output (GVE)**	4.200	4.200	4.200	4.200	4.746	
	Jaarlijkse indicatieve financiële toewijzing (Uniebijdrage in EUR)	1.134.000	1.134.000	1.134.000	1.134.000	1.281.420	**5.817.420**

(*) Totaalbedragen kunnen afgerond zijn op gehele getallen.
(**) Uniebijdrage: Interventies van het ELGF worden volledig met Europese middelen betaald.
(***) De geplande jaarlijkse output is het uniek areaal of het aantal unieke grootvee-eenheden waarvoor in dat jaar betalingen zijn gepland. De totale som van deze outputs geeft geen weerspiegeling van de realiteit aangezien op eenzelfde perceel of dier meerdere jaren na elkaar die bepaalde actie of interventie kan worden uitgevoerd. De totale output bij de areaal – en diergebondeninterventies wordt bijgevolg niet ingevuld.

5.2 Sectorale interventies

5.2.1 Operationele programma's groenten en fruit

Interventiecode (MS)	*Wordt achteraf aangevuld*
Naam interventie	Operationele programma's Groenten en Fruit
Sector	Sector groenten en fruit, als bedoeld in artikel 1, lid 2, punt i), van Verordening (EU) nr. 1308/2013
Type interventie	Sectorale interventies –Sector groenten en fruit – Operationele programma's (artikel 47)
Outputindicator	O.35 Aantal ondersteunde operationele programma's

5.2.1.1 Territoriale reikwijdte

De meeste producentenorganisaties (PO) in Vlaanderen zijn transnationaal. Elke PO kan leden hebben in Vlaanderen, Wallonië, Nederland, Frankrijk en Duitsland.

5.2.1.2 Gerelateerde specifieke doelstellingen/horizontale doelstelling en sectorale doelstellingen

Specifieke en/of horizontale doelstellingen:

(SpD. a) Het bieden van steun met het oog op een leefbaar bedrijfsinkomen en veerkracht van de landbouwsector in de hele Unie, ten behoeve van een grotere voedselzekerheid voor de lange termijn, van een meer diverse landbouw, en van een economisch duurzame landbouwproductie in de Unie;

(SpD. b) Vergroting van de marktgerichtheid en het concurrentievermogen van landbouwbedrijven voor zowel de korte als de lange termijn, onder meer door meer aandacht voor onderzoek, technologie en digitalisering;

(SpD. c) Verbetering van de positie van de landbouwers in de waardeketen;

(SpD. d) Bijdragen tot matiging van en aanpassing aan klimaatverandering, onder meer door de uitstoot van broeikasgassen terug te dringen en meer koolstof vast te leggen, en duurzame energie te bevorderen;

(SpD. e) Bevordering van de duurzame ontwikkeling en het efficiënte beheer van natuurlijke hulpbronnen zoals water, bodem en lucht, onder meer door de afhankelijkheid van chemische middelen te verkleinen;

(SpD. f) Bijdragen tot het tot staan brengen en ombuigen van biodiversiteitsverlies, tot versterking van ecosysteemdiensten en tot de instandhouding van habitats en landschappen;

(SpD. h) Bevordering van de werkgelegenheid, groei, gendergelijkheid, waaronder deelname van vrouwen in het boerenbedrijf, sociale inclusie en lokale ontwikkeling in plattelandsgebieden, ook in de circulaire bio-economie en de duurzame bosbouw;

(SpD. i) Beter inspelen door de landbouw van de Unie op de maatschappelijke verwachtingen inzake voedsel en gezondheid, onder meer wat betreft hoogkwalitatief, veilig en voedzaam voedsel dat op duurzame wijze is geproduceerd, en voorts vermindering van de voedselverspilling, verbetering van het dierenwelzijn, en bestrijding van antimicrobiële resistentie.

(Horizontale doelstelling) Het moderniseren van de sector door kennisstimulering en -deling, innovatie en digitalisering in de landbouw en de plattelandsgebieden en door bevordering van de benutting daarvan door landbouwers via betere toegang tot onderzoek, innovatie, kennisuitwisseling en scholing

Sectorale doelstellingen:

(a) productieplanning en -organisatie, aanpassing van de productie aan de vraag, met name wat kwaliteit en hoeveelheid betreft, optimalisatie van de productiekosten en van het rendement op investeringen en stabilisatie van de producentenprijzen;

(b) concentratie van het aanbod en in de handel brengen van de betrokken producten, onder meer door middel van direct marketing;

(c) verbetering van het concurrentievermogen voor de middellange en lange termijn, met name door modernisering;

(d) onderzoek naar en ontwikkeling van duurzame productiemethoden, waaronder de weerbaarheid tegen plagen, dierziektes en weerbaarheid tegen en matiging van klimaatverandering, innovatieve praktijken en productietechnieken die het economisch concurrentievermogen vergroten en de marktontwikkelingen versterken;

(e) afzetbevordering, ontwikkeling en uitvoering:
- i) milieuvriendelijke productiemethoden en -technieken;
- ii) plaag- en ziektebestendige productiepraktijken;
- iii) standaarden voor de gezondheid en het welzijn van dieren die verder gaan dan de minimumvoorschriften van het Unierecht en het nationale recht;
- iv) afvalvermindering en milieuvriendelijk gebruik en beheer van bijproducten, met inbegrip van hergebruik en valorisatie;
- v) bescherming en verbetering van de biodiversiteit, en duurzaam gebruik van natuurlijke hulpbronnen, met name de bescherming van water, bodem en lucht.

(f) bijdragen tot matiging van en aanpassing aan klimaatverandering;

(g) verhoging van de handelswaarde en de kwaliteit van de producten, met inbegrip van het verbeteren van de productkwaliteit en het ontwikkelen van producten met een beschermde oorsprongsbenaming of met een beschermde geografische aanduiding, of van producten die vallen onder door de Unie of onder door de lidstaten erkende nationale kwaliteitsregelingen;

(h) afzetbevordering en marketing van producten;

(i) verhoging van de consumptie van producten van de sector groenten en fruit, in verse dan wel verwerkte vorm;

(j) crisispreventie en risicobeheer, gericht op het voorkomen van en het omgaan met verstoringen van de markten van de betrokken sector;

(k) verbetering van de arbeidsvoorwaarden en waarborging van de naleving op het nakomen van de werkgeversverplichtingen en van de vereisten voor gezondheid en de veiligheid op het de werkplek overeenkomstig de Richtlijnen 89/391/EEG, 2009/104/EG en (EU) 2019/1152.

5.2.1.3 Nood/noden waarop de interventie is gericht

- N1 Opleiding en kennisstimulering
- N2 Innovatie (inclusief digitalisering)
- N3 Inkomenszekerheid
- N4 Risicobeheer door, onder andere, diversificatie van economische activiteiten
- N5 Marktgericht ondernemerschap – lokaal en mondiaal
- N6 Ketenpositie versterken door samenwerking
- N7 Koolstofopbouw en vermindering broeikasgassen
- N8 Afhankelijkheid van externe hulpbronnen verminderen
- N9 Adaptatie aan klimaatverandering
- N10 Aanpassingen in functie van een integraal duurzaam landbouwbeheer (inclusief bio-landbouw)
- N11 Zorg voor water
- N12 Zorg voor bodem
- N13 Zorg voor natuur/biodiversiteit
- N14 Zorg voor landschap
- N17 Leefbaarheid op het platteland
- N19 Verbeteren imago van de landbouw (in lijn met maatschappelijke / consumentenverwachtingen)
- N22 Minder voedselafval en beter gebruik van reststromen

5.2.1.4 Resultaatindicator(en)

- R.1 Verbeteren van prestaties door kennis en innovatie
- R.3 Digitalisering van de landbouw
- R.5 Risicobeheer
- R.9 Modernisering van landbouwbedrijven
- R.10 Betere organisatie van de voorzieningsketen
- R.11 Concentratie van de voorziening
- R.15 Hernieuwbare energie uit landbouw, bosbouw en andere hernieuwbare bronnen
- R.16 Klimaatgerelateerde investeringen
- R.26 Investeringen met betrekking tot natuurlijke hulpbronnen
- R.28 Milieu- en klimaatgerelateerde prestaties door kennis en innovatie
- R. 32 Met biodiversiteit verband houdende investeringen

5.2.1.5 Beschrijving van de opzet/vereisten van de interventie die een effectieve bijdrage aan de specifieke doelstelling(en) waarborgen

De operationele programma's groenten en fruit zijn een voorzetting van het beleid ingevoerd sinds 1996. Producentenorganisaties (PO) en unies van producentenorganisaties (UPO) kunnen een operationeel programma indienen en uitvoeren. Dit moet de PO's toelaten om hun werking te professionaliseren en om de GLB-doelstellingen makkelijker te halen. In dit programma zitten allerlei acties op het niveau van de organisatie en op het niveau van de teler die door de PO worden uitgevoerd. De PO's krijgen steun om hun uitgaven voor die acties te financieren.

Het doel van de interventie is het versterken van de positie van de individuele landbouwers en hen helpen om via hun PO meer marktgericht te werken. Meer gedetailleerde informatie over de verschillende interventies en de daaraan gekoppelde acties is terug te vinden in de Nationale Strategie.

De PO's kunnen op basis van verschillende interventies acties opnemen in hun operationele programma's. Het gaat hierbij om de **volgende interventies**:

- Investeringen in materiële en immateriële activa, onderzoek en experimentele productie (art. 47 lid 1 (a))
- Milieu – en klimaatinvesteringen (art. 47 lid 1 (a)(i tot x))
- Sociale investeringen (art. 47 lid 1 (a)(xiii))
- Adviesdiensten en technische bijstand (art. 47 lid 1 4(b))
- Opleidingen inclusief coaching en uitwisseling van beste praktijken ((art. 47lid 1 (c))

- Biologische of geïntegreerde productie (art. 47 lid 1 (d))
- Duurzaamheid en efficiëntie van transport of opslag van producten (art. 47 lid 1 (e))
- Promotie, communicatie en marketing (art. 47 lid 1 (f))
- Implementatie van Unie en nationale kwaliteitsregelingen (art. 47 lid 1 (g))
- Traceerbaarheid en certificatiesystemen en monitoring van productiekwaliteit (art. 47 lid 1 (h))
- Acties ter aanpassing aan en matiging van klimaatverandering (art. 47 lid 1 (i))
- Crisispreventie en risicobeheer (art.47 lid 2)

De verschillende interventies dragen bij aan **alle sectorale doelstellingen** voor de sector groenten en fruit. Daarnaast wordt er ook bijgedragen aan de onderstaande **specifieke doelstellingen**:

- ***(SpD. a) Het bieden van steun met het oog op een leefbaar bedrijfsinkomen en veerkracht van de landbouwsector in de hele Unie, ten behoeve van een grotere voedselzekerheid voor de lange termijn, van een meer diverse landbouw, en van een economisch duurzame landbouwproductie in de Unie;*** De verschillende acties hebben als doel het voorkomen van crisissituaties en aan risicobeheer te doen. Op deze manier wordt de veerkracht van de landbouwers verhoogd.

- ***(SpD. b) Vergroting van de marktgerichtheid en het concurrentievermogen van landbouwbedrijven voor zowel de korte als de lange termijn, onder meer door meer aandacht voor onderzoek, technologie en digitalisering;*** In de operationele programma's kunnen verschillende interventies worden opgenomen die inzetten op het vergroten van de marktgerichtheid en concurrentievermogen van de landbouwers die deel uitmaken van de PO. Zo leidt het ondersteunen van investeringen en duurzaamheid en efficiëntie van transport of opslag tot een verhoging van de marktgerichtheid. De inzet van promotie, communicatie en marketing zorgt voor een verbeterd concurrentievermogen en ook het gebruik van kwaliteitsregelingen en het inzetten op een verhoogde productiekwaliteit draagt hiertoe bij.

- ***(SpD. c) Verbetering van de positie van de landbouwers in de waardeketen;*** Een producentenorganisatie is een samenwerking tussen landbouwers in een specifieke sector, in dit geval de groenten en fruitsector. Het doel van de samenwerking is het versterken van de positie van deze landbouwers in de keten en om zo meer marktgericht te werken.

- ***(SpD. d) Bijdragen tot matiging van en aanpassing aan klimaatverandering, onder meer door de uitstoot van broeikasgassen terug te dringen en meer koolstof vast te leggen, en duurzame energie te bevorderen;*** De milieu – en klimaatinvesteringen en andere acties rond dit thema zoals duurzaamheid en efficiëntie van transport of opslag spelen steeds in op klimaatmitigatie en – adaptatie. De verschillende mogelijke acties onder

deze investeringen dragen bij aan de thema's milieu, klimaat en biodiversiteit. Ook de biologische of geïntegreerde productie speelt hier op in door een beperking van de fossiele energiebronnen en door de bodembescherming te verbeteren, het organisch koolstofgehalte te verhogen en de biodiversiteit te beschermen.

- ***(SpD. e) Bevordering van de duurzame ontwikkeling en het efficiënte beheer van natuurlijke hulpbronnen zoals water, bodem en lucht, onder meer door de afhankelijkheid van chemische middelen te verkleinen;***Via de interventies (milieu – en klimaat) investeringen en andere acties wordt er ingezet op het efficiënter gebruik van natuurlijke hulpbronnen. Daarnaast is er ook veel aandacht voor acties die leiden tot een verbeterd bodem – en waterbeheer, twee belangrijke hulpbronnen in de landbouwsector. Via de biologische en geïntegreerde productie wordt en minder gebruik gemaakt van chemische bestrijding, dit leidt tot een verbeterde bodem – en waterkwaliteit.

- ***(SpD. f) Bijdragen tot het tot staan brengen en ombuigen van biodiversiteitsverlies, tot versterking van ecosysteemdiensten en tot de instandhouding van habitats en landschappen;*** Via de milieu – klimaatinvesteringen zijn er verschillende investeringen mogelijk op vak van de agrobiodiversiteit. Daarnaast draagt ook de biologische of geïntegreerde productie bij aan een verhoogde biodiversiteit, meer specifiek dan bodembiodiversiteit.

- ***(SpD. h) Bevordering van de werkgelegenheid, groei, gendergelijkheid, waaronder deelname van vrouwen in het boerenbedrijf, sociale inclusie en lokale ontwikkeling in plattelandsgebieden, ook in de circulaire bio-economie en de duurzame bosbouw;*** Via investeringen wordt er aandacht besteed aan de arbeidsvoorwaarden – en omstandigheden in de groenten en fruitsector. De producentenorganisaties kunnen verschillende investeringen opnemen in hun operationeel programma die bijvoorbeeld de accommodatie van de seizoensarbeiders verbeteren.

- ***(SpD. i) Beter inspelen door de landbouw van de Unie op de maatschappelijke verwachtingen inzake voedsel en gezondheid, onder meer wat betreft hoogkwalitatief, veilig en voedzaam voedsel dat op duurzame wijze is geproduceerd, en voorts vermindering van de voedselverspilling, verbetering van het dierenwelzijn, en bestrijding van antimicrobiële resistentie;*** Verschillende interventies zoals investeringen, een hogere duurzaamheid en efficiëntie van transport of opslag en traceerbaarheid en certificatie zetten in op een verbeterde voedselkwaliteit en verminderde verspilling, onder meer door betere voedselbewaring,…. Ook de kwaliteitsregelingen dragen bij tot een hogere voedselkwaliteit. Deze interventie speelt ook in op de consumentenverwachtingen en het imago van de sector, net zoals de promotie en marketing. Via biologische of geïntegreerde productie en de milieu – en klimaatinvesteringen wordt er ook meer ingezet op plaagdetectie en mechanische onkruidbestrijding ter vervanging van de chemische bestrijding. investeringen zijn gericht op verschillende thema's. Zo zijn er investeringen mogelijk op vlak van voedselbewaring waardoor er minder verspilling plaatsvindt.

- ***(Horizontale doelstelling) Het moderniseren van de sector door kennisstimulering en -deling, innovatie en digitalisering in de landbouw en de plattelandsgebieden en door bevordering van de benutting daarvan door landbouwers via betere toegang tot onderzoek, innovatie, kennisuitwisseling en scholing;***

De PO's kunnen verschillende interventies in hun OP's plannen waarbij wordt ingespeeld op dit thema. Zo zijn er verschillende investeringen mogelijk waarbij er ingezet wordt op onderzoek en experimentele productie. Hierbij is ook digitalisering een belangrijk element. Verder wordt ook veel aandacht besteed aan kennisdeling. Dit zowel via als adviezen als opleidingen. Ook in de interventie crisispreventie en risicobeheer wordt dit behandeld.

De PO's kunnen de verschillende interventies opnemen als acties in hun operationeel programma. Zo zijn er per interventie verschillende acties mogelijk. Elk van deze interventies draagt bij aan een aantal specifieke doelstellingen en sectorale doelstellingen. Daarnaast zetten deze ook in op de verschillende noden in de landbouwsector.

Binnen de interventie **investeringen in matieriële en immateriële activa, onderzoek en experimentele productie** zijn volgende investeringen mogelijk:

- Investeringen in het kader van productieplanning: IT-investeringen voor aanvoerprognoses en areaalenquêtes, investeringen in aanvoerplatformen én producentgerichte investeringen voor oogstbescherming, tijdelijke bewaring, ter beperking nachtvorst,…
- Investeringen in het kader van productkwaliteit: bomen, traceerbaarheidsystemen, sorteer- en verpakkingsinstallaties, kalibreer- en keurinstallaties, koelinstallaties, stickerapparatuur, was- en snij-installaties, weeginstallaties én producentgerichte investeringen (bijvoorbeeld oogstmachine, plantmachines, bijenhotels,…).
- Investeringen in het kader van afzetbevordering: flowpack- en etiketteermachine, het upgraden en diversifiëren van de verkoopsinstallatie, optimalisatie van bestaande infrastructuur voor de afzetverbetering, thuiskoopsysteem, e-commerce én producentgerichte acties (bijvoorbeeld busselmachines, aspergeschilmachines,…).
- Investeringen in het kader van onderzoek en experimentele productie: investeringen in uitrusting voor onderzoeksdoeleinden
- Andere investeringen binnen dit thema die passen binnen het kader

De interventie speelt in op de sectorale doelstellingen a, b, c, d, g, h en i en op de specifieke doelstellingen b, c, e en i en de horizontale doelstelling. Daarnaast wordt er ook bijgedragen aan de noden N2, N5, N6, N10, N19 en N22.

Naast de directe bijdrage, draagt de interventie ook indirect bij aan specifieke doelstelling a en de daaraan gekoppelde noden N3 en N4. De steun voor de PO, die volledig bestaat uit landbouwers, draagt bij aan de inkomenszekerheid en veerkracht van de sector.

Binnen de interventie **milieu – en klimaatinvesteringen** zijn volgende investeringen mogelijk:

- Investeringen in het kader van agrobiodiversiteit: bijenhotels, insectenhotels, machines voor onderhoud landschapselementen en bloemenranden,…
- Investeringen in het kader van geïntegreerde gewasbescherming: duurzame wildafweersystemen, weerstations, monitoringssystemen (microscopen, apparatuur voor automatische plaagdetectie),…

- Investeringen in het kader van waterkwaliteit: investeringen in het vermijden van puntvervuiling (gesloten transfersystemen, fytobak, biofilter, heliosec, sentinel, mobiele spoelplaats,…), machines voor niet-chemische onkruidbestrijding (bv. cameragestuurde schoffelmachines), vingerwieders, torsiewieders, ombouwen van spuitbomen in het kader van driftreductie, windnetten voor driftreductie, plaats specifieke bespuiting, GPS-technologie (plaatselijke behandeling), precisiebemesting (bv. kantstrooiers, rijen- en bandbemesting, sectie strooiers, sensoren en meetsensoren in kader van precisiebemesting),…

- Investeringen in het kader van natuurlijke hulpbronnen - energiebeheer: zonnepanelen, windturbines, warmtepompen, relighting, warmtekrachtkoppelingen, geothermie, energieopslag- en buffersystemen, restwarmterecuperatiesystemen, ombouw van koelcellen naar efficiëntere en milieuvriendelijkere systemen,…

- Investeringen in het kader van natuurlijke hulpbronnen - waterbeheer: bodemvochtsensoren, precisieberegeningssystemen, waterzuivering en hergebruik, waterbesparende sturingssystemen en stralingssensoren bij irrigatie,…

- Investeringen in het kader van bodembeheer: erosieploegen, diepwerkende niet-kerende grondbewerkingsmachines, compostverspreiders, klepelmaaiers, ombouwing naar breedspoortractor, schijveneggen, mulchfrezen,…

- Investeringen in het kader van afvalbeheer: composteerinstallaties, vergistingsinstallaties, investeringen rond de valorisatie van reststromen (bv. tomatenvezels, champost), afval reducerende investeringen,…

- Andere investeringen binnen dit thema die passen binnen het kader

De interventie speelt in op de sectorale doelstellingen c, e en f en op de specifieke doelstellingen b, c, d, e, f en i. Daarnaast wordt er ook bijgedragen aan de noden N5-N14, N19 en N22.

Naast de directe bijdrage, draagt de interventie ook indirect bij aan de horizontale doelstelling en daaraan gekoppelde nood N2. Als voorwaarde voor de investeringen wordt gesteld dat er altijd gekeken moet worden naar de best mogelijke technieken, ook innovatieve technieken behoren hiertoe. Daarnaast wordt er ook gebruik gemaakt van digitale technieken.

Binnen de interventie **sociale investeringen** zijn volgende investeringen mogelijk:

- Investeringen in accomodatie van seizoensarbeiders

- Investeringen in beschermingsmateriaal voor personeel bij pandemie

- Investeringen in veiligheidsmateriaal voor personeel

- Investeringen die re-integratie of sociale inclusie van werknemers bevorderen

- Andere investeringen binnen dit thema die passen binnen het kader

De interventie speelt in op de sectorale doelstelling k en op de specifieke doelstellingen b, c en h. Daarnaast wordt er ook bijgedragen aan de noden N5, N6, N17 en N19.

Binnen de interventie **adviesdiensten en technische bijstand** zijn volgende acties mogelijk:

- individuele teeltbegeleiding inzake IPM, duurzame teelttechniek, productkwaliteit, voedselveiligheid, aanpassing en mitigatie aan klimaatsverandering, gezondheid en veiligheid op het werk,…
- groepsbegeleiding inzake IPM, teelttechniek, productkwaliteit, marktinformatie, bedrijfsvoering, aanpassing en mitigatie aan klimaatsverandering, gezondheid en veiligheid op het werk,…
- producentgerichte acties : individuele voorlichting, analyses in kader van teeltbegeleiding, beregeningsadvies, teeltregistratiesysteem, …;
- milieu coördinator; aanpassing en mitigatie aan klimaatsverandering
- andere thema's of types adviezen die van belang zijn voor de sector en de PO

De interventie speelt in op de sectorale doelstellingen e, f en k en op de specifieke doelstelling c en de horizontale doelstelling. Daarnaast wordt er ook bijgedragen aan de noden N1, N2 en N6.

Naast de direct bijdrage, draagt de interventie ook indirect bij aan verschillende andere specifieke doelstellingen en noden. De thema's van de adviezen zijn immers erg breed. Het gaat hierbij dan om specifieke doelstelling d, e, f, h en i en noden N7-N14, N19 en N22.

Binnen de interventie **opleidingen inclusief coaching en uitwisseling van beste praktijken** zijn volgende acties mogelijk:

- vorming van bedrijfsleiders;
- vorming van leden-bestuurders van coöperaties;
- vorming van teeltbegeleiders;

De interventie speelt in op de sectorale doelstellingen e, f en k en op de specifieke doelstelling c en de horizontale doelstelling. Daarnaast wordt er ook bijgedragen aan de noden N1, N2 en N6.

Naast de direct bijdrage, draagt de interventie ook indirect bij aan verschillende andere specifieke doelstellingen en noden. De thema's van de vormingen zijn immers erg breed. Het gaat hierbij dan om specifieke doelstelling d, e, f, h en i en noden N7-N14, N19 en N22.

Binnen de interventie **biologische of geïntegreerde productie** zijn volgende acties mogelijk:

- **Actie 1:** Functionele agrobiodiversiteit
- **Actie 2:** Resistente zaden, gecoate zaden, geënte planten en aanverwanten
- **Actie 3:** Duurzame middelen/technieken ter voorkoming en bestrijding van ziekten en plagen
    - milieuvriendelijke en biologische middelen en –technieken zijn middelen en technieken om ziekten en plagen te bestrijden zonder het gebruik van synthetische gewasbeschermingsmiddelen (producten/actieve stoffen). Hieronder wordt onder andere verstaan: mechanische teeltmaatregelen, natuurlijke vijanden, nuttigen, feromoonverwarringstechnieken, lokstoffen, thermische onkruidbestrijding, biologische en milieuvriendelijke gewasbeschermingsmiddelen, maatregelen voor het vangen van plagen, …
    - folies, netten en hun oprolsystem + afsluitingen tegen insecten en wildschade;
    - netten om de nuttigen te behouden;
    - aaltjesanalyses en zaaizaad voor biologische aaltjesbestrijding;
    - duurzame wildafweersystemen en geïntegreerde bestrijding van knaagdieren.
    - Andere
- **Actie 4:** Beheer en verbetering van de waterkwaliteit
    - het vermijden van puntvervuiling en milieuvriendelijke verwijdering van spuitresten;
    - de duurzame toediening of het vermijden van gewasbeschermingsmiddelen;
    - de duurzame toediening van bemesting.
- **Actie 5:** Waarnemings- en waarschuwingssystemen en hulpmiddelen ter ondersteuning

Opmerking: de biologische productiemethode is niet vermeld als aparte actie omdat de inspanningen hiervoor passen binnen verschillende milieuacties in dit milieukader zoals actie 1 (agrofunctionele biodiversiteit), actie 2 (resistente zaden, gecoate zaden, geënte planten en aanverwanten), actie 3 (duurzame middelen/technieken ter voorkoming en bestrijding van ziekten en plagen), actie 4 (beheer en verbetering van de waterkwaliteit) en actie 5 (waarnemings- en waarschuwingssystemen en hulpmiddelen ter ondersteuning.

De interventie speelt in op de sectorale doelstellingen e en f en op de specifieke doelstellingen c, d, e, f en i. Daarnaast wordt er ook bijgedragen aan de noden N6-N14 en N19.

Naast de directe bijdrage, draagt de interventie ook indirect bij aan de horizontale doelstelling en daaraan gekoppelde nood N2. Als voorwaarde voor de investeringen wordt gesteld dat er altijd gekeken moet worden naar de best mogelijke technieken, ook innovatieve technieken behoren hiertoe. Daarnaast wordt er ook gebruik gemaakt van digitale technieken.

Binnen de interventie **duurzaamheid en efficiëntie van transport of opslag van producten** zijn volgende acties mogelijk:

- Opslag van producten : investeringen in koelinstallaties, ombouw van koelcellen van chloorfluorkoolwaterstoffen naar natuurlijk en milieuvriendelijk koelmiddel, koelkosten, traceerbaarheidssystemen, aanvoerplatformen, …

- Verbeteren van transport: openklapmachine klapkisten, investeringen in extra truckvoorziening voor koeltransport of CA-vervoer (enkel koelruimte met bijhorende koelinstallatie), vorkheftrucks, traceerbaarheidssystemen, …

De interventie speelt in op de sectorale doelstellingen b, c, f en g en op de specifieke doelstellingen b, c, d en i. Daarnaast wordt er ook bijgedragen aan de noden N5-N9, N19 en N22.

Naast de directe bijdrage, draagt de interventie ook indirect bij aan de horizontale doelstelling en daaraan gekoppelde nood N2. Als voorwaarde voor de investeringen wordt gesteld dat er altijd gekeken moet worden naar de best mogelijke technieken, ook innovatieve technieken behoren hiertoe. Daarnaast wordt er ook gebruik gemaakt van digitale technieken.

Binnen de interventie **promotie, communicatie en marketing** zijn volgende acties mogelijk:

- algemene verkoopbevordering en/of verkoopbevordering voor kwaliteitsmerken;

- verkoopbevordering voor merknamen / handelsmerken van PO's (promotiecampagnes, promotionele acties via derden, POS-materiaal, kosten verbonden aan deelname aan vakbeurzen, folders, brochures);

- kosten voor communicatiedragers voor promotiedoeleinden, zoals dekvellen, stickers en flyers

- kosten voor reizen (studiereizen, beursbezoeken, marktprospectie, …);

- kosten om een thuiskoopsysteem te ontwikkelen of uit te breiden;
- kosten om e-commerce te ontwikkelen;
- deelname aan beurzen, standmateriaal;
- bedrijfsfilm;
- bedrijfskolom; (zie Nationale Strategie p.39/90)
- promotie gezond eten
- andere elementen die mogelijk zijn op vlak van promotie, communicatie en marketing en passen binnen het kader

De interventie speelt in op de sectorale doelstellingen b, g, h en i en op de specifieke doelstellingen b, c en i. Daarnaast wordt er ook bijgedragen aan de noden N5, N6 en N19.

Naast de directe bijdrage, draagt de interventie ook indirect bij aan de horizontale doelstelling en daaraan gekoppelde noden N1 en N2. Communicatie gebeurt immers meer en meer digitaal en is ook een mogelijkheid van kennisdeling. Verder wordt er ook bijgedragen aan specifieke doelstelling a en de daaraan gekoppelde nood N4. Door diversificatie van de economische activiteiten wordt er ook aan risicobeheer gedaan.

De PO's de interventie **implementatie van Unie en nationale kwaliteitsregelingen** opnemen in hun operationeel programma als actie. Uitgaven die PO's moeten doen om te voldoen aan Unie en nationale kwaliteitsregelingen kunnen worden ingebracht in het operationeel programma.

De Vlaamse overheid stimuleert immers op een actieve wijze de erkenning van landbouwproducten en levensmiddelen in het kader van de Europese kwaliteitsregelingen:

- Beschermde Oorsprongsbenamingen (BOB)
- Beschermde Geografische Aanduidingen (BGA)
- Gegarandeerde Traditionele Specialiteiten (GTS)
- (Facultatieve kwaliteitsaanduidingen)

Verder stimuleert de Vlaamse overheid op een actieve wijze de erkenning van voedselkwaliteitssystemen. Deze systemen voldoen niet alleen aan alle wettelijke vereisten maar ook aan de bovenwettelijke vereisten die de houder van het voedselkwaliteitssysteem opgenomen heeft in een lastenboek. De uitvoering van het lastenboek in kwestie wordt gecontroleerd door een externe controleorganisatie.

De interventie speelt in op de sectorale doelstellingen b, g en i en op de specifieke doelstellingen b, c en i. Daarnaast wordt er ook bijgedragen aan de noden N5, N6 en N19.

Naast de directe bijdrage, draagt de interventie ook indirect bij aan de horizontale doelstelling en daaraan gekoppelde noden N1 en N2. Om aan bepaalde kwaliteitsregelingen te voldoen moeten immers nieuwe technieken gebruikt worden. Verder wordt er ook bijgedragen aan specifieke doelstelling a en de daaraan gekoppelde nood N4. Door diversificatie van de economische activiteiten wordt er ook aan risicobeheer gedaan.

Binnen de interventie **traceerbaarheid en certificatiesystemen en monitoring van productiekwaliteit** zijn volgende acties mogelijk:

- interne en externe kwaliteitscontroles van producten (kwaliteitsnormen, houdbaarheid, residucontroles (voor-oogstcontrole, residubewakingsplan, opvolgen middelen), …);
- kwaliteitssystemen en certificatie van de PO en/of producenten;
- uniformering van productkwaliteitsnormen;
- traceerbaarheidsystemen;
- residuanalyse, bodemanalyse, bladanalyse;
- analysekosten m.b.t. de biologische productie;
- specifieke kosten die nodig zijn om te monitoren dat de handelsnormen, de fytosanitaire voorschriften en de maximale residugehalten in acht worden genomen (bv. controle, preventieve analyses);
- specifieke kosten voor de kwaliteit en de traceerbaarheid en hun opvolgingssystemen;
- kosten die samengaan met Vegaplan Standaard, HACCP, ISO, BRC, QS, Global-gap …, voor zover ze voldoen aan de doelstellingen
- andere acties binnen dit thema die passen binnen het kader

De interventie speelt in op de sectorale doelstellingen a en c en op de specifieke doelstellingen b, c en i. Daarnaast wordt er ook bijgedragen aan de noden N5, N6 en N19.

Naast de directe bijdrage, draagt de interventie ook indirect bij aan de horizontale doelstelling en daaraan gekoppelde nood N2. De nieuwe systemen rond traceerbaarheid zetten steeds vaker in op digitalisering. Verder wordt er ook bijgedragen aan specifieke doelstelling a en de daaraan gekoppelde nood N4. Door diversificatie van de economische activiteiten wordt er ook aan risicobeheer gedaan.

Binnen de interventie **acties klimaatmitigatie en klimaatadaptatie** zijn volgende acties mogelijk:

- Acties in het kader van klimaatmitigatie: zonnepanelen, windturbines, warmtepompen, relighting, warmtekrachtkoppelingen, geothermie, energieopslag- en buffersystemen, restwarmterecuperatiesystemen, bulkcontainers, ombouw van koelcellen naar efficiëntere en milieuvriendelijkere systemen, AC folie, verwerkingsinstallaties teeltafval met energierecuperatie,…

- Acties in het kader van klimaatadaptatie: bescherming tegen hagel (bv. hagelnetten), lentenachtvorst (bv. tow en blow, vorstkaarsen, Flippers), overmatige regenval (bv. lagedrukbanden op tractoren, rupsbanden), extreme droogte (bv. weerstations, bodemvochtsensoren, monitoringssystemen beregeningshaspels, plaatsspecifieke beregening), bodembescherming (bv. preventie winderosie, erosieploegen, klepelmaaiers, lagedrukbanden, rupsbanden),…

- Andere acties die te maken hebben met deze thema's en passen binnen het kader

De interventie speelt in op de sectorale doelstelling f en op de specifieke doelstellingen c, d en e. Daarnaast wordt er ook bijgedragen aan de noden N6-N12.

Naast de directe bijdrage, draagt de interventie ook indirect bij aan de horizontale doelstelling en daaraan gekoppelde nood N2. Verschillende van de mogelijke acties betreffen ook digitale toepassingen waardoor er wordt bijgedragen aan de digitalisering van de sector.

Binnen de interventie **crisispreventie en risicobeheer** zijn volgende acties mogelijk:

- investeringen om het beheer van de in de handel gebrachte hoeveelheden efficiënter te maken;
- opleidingsmaatregelen en uitwisselingen van beste praktijken;
- afzetbevordering en communicatie, waaronder acties en activiteiten die zijn gericht op diversificatie en consolidatie van de groente- en fruitmarkten, preventief of gedurende een crisisperiode;
- steun voor de administratieve kosten van het opzetten van onderlinge fondsen en een financiële bijdrage voor het invullen en aanvullen van onderlinge fondsen na de compensatie van aangesloten producenten wier inkomen ten gevolge van ongunstige marktomstandigheden ernstig is gedaald;
- herbeplanting van boomgaarden waar dat nodig is na verplichte rooiing om sanitaire of fytosanitaire redenen in opdracht van de bevoegde autoriteit;
- het uit de markt nemen van producten;

- het groen oogsten of het niet oogsten van groenten en fruit;
- oogstverzekeringen;
- begeleiding (coaching) van andere PO's en UPO's of van individuele producenten.
- gemeenschappelijke opslag van producten geproduceerd door de PO of door de leden van de PO, inclusief waar nodig gemeenschappelijke verwerking (behandeling) om dergelijke opslag te vergemakkelijken;

De interventie speelt in op de sectorale doelstelling j en op de specifieke doelstellingen a, b en c en de horizontale doelstelling. Daarnaast wordt er ook bijgedragen aan de noden N1 en N3-N6.

5.2.1.6 Subsidiabiliteitsvoorwaarden

Subsidiabele uitgave moet via een ingediend Operationeel Programma (OP) zijn goedgekeurd en werkelijk worden uitgevoerd. Het OP moet worden ingediend door een erkende Producentenorganisatie (PO).

Een actie is slechts subsidiabel indien meer dan 50% van de waarde van de bij de actie betrokken producten afkomstig is van de producten waarvoor de PO is erkend. Om in het percentage van 50% te worden verrekend, moeten de producten afkomstig zijn van leden van de PO of van bij een andere PO of UPO aangesloten leden.

Investeringen in materiële activa die bijdragen aan de verwezenlijking van één of meer van de doelstellingen, komen in aanmerking voor steun. Ze moeten wel gebruikt worden overeenkomstig de bestemming ervan zoals beschreven in het goedgekeurde OP. Hieronder vallen ook het aankopen of het bouwen van gebouwen die duurzaam voor bedrijfsuitoefening worden ingezet.

Meer informatie over de steunvoorwaarden, subsidiabele kosten,… van de verschillende interventies is terug te vinden in de Nationale Strategie.

5.2.1.7 Vorm en percentage van steun/premie/berekeningsmethoden

Premie op basis van de werkelijk uitgevoerde subsidiabele uitgave

De steun bestaat voor 50% uit eigen middelen aangevuld met 50% Europese steun. Voor bepaalde acties binnen de interventie biologische of geïntegreerde productie bestaat de steun 60% uit Europese steun 40% eigen middelen.

Voor de biologische en geïntegreerde productie wordt er gebruik gemaakt van enkele vereenvoudigde kostenopties:

- Forfaitaire bedragen: de meerkost bij het gebruik van natuurlijk vijanden, biologische en milieuvriendelijke gewasbeschermingsmiddelen, fysieke teeltmaatregelen, driftreducerende doppen, middelen in het kader van waarnemingen en waarschuwingen, resistente zaden, gecoate zaden, geënte planten en aanverwanten,..
- Vaste bedragen: maximumbedragen bij acties fytobak, biofilter, vul – en spoelplaats,…

Voor personeelskosten en administratieve kosten gelinkt aan het beheer van het operationeel fonds en voorbereiding, uitvoering en opvolging van het operationeel programma wordt gebruik gemaakt van forfaitaire financiering.

De bovenstaande vereenvoudigde kostenopties werden reeds gebruikt in het huidige programma.

5.2.1.8 Aanvullende vragen/informatie die specifiek is/zijn voor het type interventie

Volgende investeringen zijn uitgesloten:

- de aankoop van tweedehandsmateriaal;
- de aankoop van onroerende goederen die in de tien voorafgaande jaren met EU- of nationale steun zijn aangekocht;
- vervoermiddelen voor de afzet of distributie van goederen door de PO, met uitzondering van extra truckvoorziening voor koeltransport of CA-vervoer (enkel de koelruimte met bijhorende koelinstallatie) en investeringen in middelen voor intern vervoer;

Uitgesloten zijn eveneens investeringen of soortgelijke type acties in andere bedrijven en/of bedrijfsruimten dan die van de PO of daarbij aangesloten producenten, van de UPO of daarbij aangesloten producenten of van een dochteronderneming. Dit betekent concreet dat enkel investeringen in bedrijven en/of bedrijfsruimten waarover de betrokken PO zowel rechtens als feitelijk de uitsluitende zeggenschap heeft, zodat elk gebruik van deze investeringen ten behoeve van een derde is uitgesloten, subsidiabel kunnen zijn

Voor alle acties binnen het milieukader zijn de algemene voorwaarden en verplichtingen alsook de voorwaarden en verplichtingen per type kosten (bv. investeringen voor individuele bedrijven, verbruiksgoederen,…) van toepassing.

Afzetbevordering van merken is enkel subsidiabel indien het gaat om merknamen of handelsmerken van de PO, UPO of dochteronderneming of om kwaliteitsmerken.

Het gebruik van geografische namen is slechts toegestaan als het over een beschermde oorsprongsbenaming of een beschermde geografische aanduiding gaat die onder Verordening (EU) nr. 1151/2012 van het Europees Parlement en de Raad valt. Wanneer deze niet van toepassing is mogen de geografische namen alleen gebruikt worden als ze onderschikt zijn aan de hoofdboodschap.

Verder zijn volgende kosten niet-subsidiabel voor de interventies adviezen en technische bijstand en opleidingen:

- Kosten voor vergaderingen en opleidingsprogramma’s, inclusief reis – en verblijfkosten tenzij ze verband houden met het OP.

Voor interventie crisispreventie en risicobeheer gelden volgende bijkomende voorwaarden en/of niet subsidiabele kosten voor de vernoemde acties:

- Investeringen om het beheer van de in de handel gebrachte hoeveelheden efficiënter te maken:

    - De PO moet aantonen dat deze investering zal bijdragen tot een efficiënter beheer van de in de handel gebrachte hoeveelheden. Dit soort investeringen moet helpen voorkomen dat te grote hoeveelheden de markt zouden verstoren.

- Opleidingsmaatregelen en uitwisselingen van beste praktijken:
    - Noch studie- of haalbaarheidskosten, noch kosten m.b.t. de gewone bedrijfseconomische boekhouding en gangbare teeltbegeleiding komen in aanmerking.
    - Er moet worden aangetoond in welke mate de actie de normale opleidingen aanvult en dat het crisispreventie- of crisisbeheerseffect ervan verantwoord is.
- Afzetbevordering en communicatie:
    - Op grond van deze maatregelen komen de kosten in aanmerking die verband houden met de organisatie van en deelname aan promotie- en voorlichtingsevenementen.
    - Kosten in verband met de onderhandelingen over en de uitvoering en het beheer van fytosanitaire protocollen van derde landen op het grondgebied van de Europese Unie, zijn eveneens subsidiabel indien ze door de PO of UPO worden gedragen in het kader van crisispreventie- en crisisbeheersmaatregelen.
    - Uitgesloten zijn exportkredieten voor acties en activiteiten die gericht zijn op diversificatie en consolidatie op de groente- en fruitmarkten, zowel met het oog op preventie als in crisissituaties.
- Oogstverzekeringen:
    - De verzekering van andere risico's zoals risico's ten gevolge van interne factoren in serres (falen van verwarming, klimaatcomputer, irrigatie, kortsluiting, ...) komen niet in aanmerking.

De subsidiabele kosten bij begeleiding (coaching) van andere PO's en UPO's of van individuele producenten:

- De kosten om coaching te organiseren en te geven
- De reis- en verblijfkosten en de dagvergoedingen van de aanbieder van de reisbegeleiding

Administratieve en personeelskosten voor subsidiabele interventies zijn subsidiabel.

Meer informatie over de steunvoorwaarden, subsidiabele kosten,… van de verschillende interventies is terug te vinden in de Nationale Strategie.

5.2.1.9 WTO-conformiteit

De interventie valt onder de WTO groene doos.

Respecteert Annex II, art. 2:

- Voorziet in steun voor onderzoek
- Voorziet in steun voor de bestrijding van ziekten en plagen
- Voorziet in de kwaliteitsbewaking g&f
- Voorziet in de marketing en promotie van g&f

Respecteert Annex II, art. 12:

- Verhogen van de biodiversiteit
- Beter water- en bodembeheer
- Adaptatie aan klimaatverandering
- Steun voor biologische productie

Respecteert Annex II, art. 11:

- Steun voor energiebesparende investeringen

5.2.1.10 Geplande eenheidsbedragen - definitie

Naam eenheidsbedrag	Gemiddeld eenheidsbedrag per operationeel programma groenten en fruit (euro/OP)
Type eenheidsbedrag	Gemiddeld
Waarde voor het eerste jaar	Het gepland eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 4.230.769 euro/Operationeel programma
Toelichting/verantwoording	De inschatting is gebaseerd op het huidige aantal producentenorganisaties in de sector groenten en fruit met een operationeel programma (13). Daarnaast werd gekeken naar het huidige budget voor de programma's. We vermoeden een stijging van het budget de komende jaren en dit werd in rekening gebracht. Mogelijke afwijkingen zijn mogelijk omwille van onvoorziene situaties die een invloed hebben op de markt.
Resultaatindicator	o R.1 Verbeteren van prestaties door kennis en innovatie o R.3 Digitalisering van de landbouw o R.5 Risicobeheer o R.9 Modernisering van landbouwbedrijven o R.10 Betere organisatie van de voorzieningsketen o R.11 Concentratie van de voorziening

	o R.15 Hernieuwbare energie uit landbouw, bosbouw en andere hernieuwbare bronnen o R.16 Klimaatgerelateerde investeringen R.26 Investeringen met betrekking tot natuurlijke hulpbronnen o R.28 Milieu- en klimaatgerelateerde prestaties door kennis en innovatie R. 32 Met biodiversiteit verband houdende investeringen

5.2.1.11 Geplande eenheidsbedragen – financiële tabel met output

	Financieel jaar	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**Totaal 2023-2027**
Gemiddeld eenheidsbedrag per operationeel programma groenten en fruit	Gepland eenheidsbedrag (Publieke uitgave in EUR)	4.230.769	4.307.692	4.384.615	4.461.538	4.538.462	
	Geplande output (operationele programma's)	13	13	13	13	13	**13**
	Annual indicative financial allocation (Publieke uitgave in EUR)	55.000.000	56.000.000	57.000.000	58.000.000	59.000.000	**285.000.000**

5.2.2 Maatregelen voor het herstel van het bijenbestand in de Unie

Interventiecode (MS)	*Wordt achteraf aangevuld*
Naam interventie	Maatregelen voor het herstel van het bijenbestand in de Unie
Sector	Sector producten van de bijenteelt, als vermeld in artikel 1, lid 2, punt v), van Verordening (EU) nr. 1308/2013
Type interventie	Sectorale interventies – Bijenteeltsector – Acties om het bestaande aantal bijenbestanden in de Unie in stand te houden of te vergroten (artikel 55 lid 1 (d))
Outputindicator	O.37 Aantal acties of eenheden voor instandhouding of verbetering van de bijenteelt

5.2.2.1 Territoriale reikwijdte

Het toepassingsgebied van het bijenteeltprogramma is gans Vlaanderen.

5.2.2.2 Gerelateerde specifieke doelstellingen/horizontale doelstelling en sectorale doelstellingen

Specifieke en/of horizontale doelstellingen:

(SpD. b) Vergroting van de marktgerichtheid en het concurrentievermogen van landbouwbedrijven voor zowel de korte als de lange termijn, onder meer door meer aandacht voor onderzoek, technologie en digitalisering;

(SpD. f) Bijdragen tot het tot staan brengen en ombuigen van biodiversiteitsverlies, tot versterking van ecosysteemdiensten en tot de instandhouding van habitats en landschappen;

Sectorale doelstellingen:

Niet van toepassing voor de sectorale interventies bijenteelt.

5.2.2.3 Nood/noden waarop de interventie is gericht

- N5 Marktgericht ondernemerschap – lokaal en mondiaal
- N13 Zorg voor natuur/biodiversiteit

5.2.2.4 Resultaatindicator(en)

- R.35 Behoud van bijenkasten

5.2.2.5 Beschrijving van de opzet/vereisten van de interventie die een effectieve bijdrage aan de specifieke doelstelling(en) waarborgen

De vele inspanningen die binnen de afgelopen Vlaamse Bijenteeltprogramma's werden geleverd, werpen hun vruchten af en in Vlaanderen lijkt een belangrijk keerpunt bereikt inzake de bijensterfte. De toekomst zal uitwijzen of deze tendens stabiel is. Het doel van de interventie blijft om op lange termijn de doelstellingen van de afgelopen Vlaamse Bijenteeltprogramma's verder te zetten, ondersteuning te bieden aan het lopende Vlaamse Bijenteeltprogramma en in samenspraak met de sector een nieuw programma op te stellen en uit te voeren met de bedoeling oplossingen aan de imkerij aan te reiken ter verbetering van de algemene voorwaarden voor de productie en afzet van producten van de bijenteelt.

Voor de Vlaamse bijenteeltsector blijft het belangrijk om maatregelen te nemen voor het herstel van het bijenbestand, dit houdt in deze interventie de volgende acties in:

- Het selecteren voor bijenvolken met een grotere weerbaarheid en veerkracht, die zijn aangepast aan onze lokale omgevingsomstandigheden en waarbij gestreefd wordt om medicatievrij te kunnen imkeren, en wel door:
  - het verbeteren van de genetische diversiteit van de bijenstapel
  - inzetten van diverse selectiemethodes (natuurlijke selectie volgens Black Box/Bottelneck methodiek, selectie al dan niet met genenpoel,…) om de natuurlijke weerstand van de bijen tegen de Varroa-mijtziekte te versterken en naar voor te brengen.

De focus van de interventie ligt op:

- Selectie van zachtaardige en veerkrachtige honingbijen die aangepast zijn aan de lokale omstandigheden
- Het ondersteunen van de verschillende selectie-initiatieven in Vlaanderen en hun onderlinge interactie stimuleren
- Het propageren en verdelen van de meest interessante bloedlijnen

De interventie speelt in op twee specifieke doelstellingen:

- ***(SpD. b*) Vergroting van de marktgerichtheid en het concurrentievermogen van landbouwbedrijven voor zowel de korte als de lange termijn, onder meer door meer aandacht voor onderzoek, technologie en digitalisering;** Door de verbetering van de kwaliteit van de honing, de promotie van honing als natuurproduct via korte keten (bioproduct) en het behoud van de bijenpopulatie wordt er onder meer ingezet op deze doelstelling.

- **(SpD. f) Bijdragen tot het tot staan brengen en ombuigen van biodiversiteitsverlies, tot versterking van ecosysteemdiensten en tot de instandhouding van habitats en landschappen;** Bescherming van de bij door bijensterfte te verminderen via gericht wetenschappelijk onderzoek en bevorderen natuurlijke bestuiving (versterken ecosysteem) draagt bij tot de bescherming van de biodiversiteit.

Hieraan worden ook de volgende noden gekoppeld:

- N5 – marktgericht ondernemerschap – lokaal en mondiaal
- N13 – vermindering van impact op natuur/biodiversiteit

Meer details over de vooropgestelde acties en voorwaarden worden opgenomen in het Vlaams Bijenteeltprogramma.

5.2.2.6 Subsidiabiliteitsvoorwaarden

Begunstigden:

Europa keert geen individuele steun uit aan imkers, maar stelt jaarlijks een bedrag ter beschikking aan de Nationale Bijenteeltprogramma's. Het gaat hier dus om een sectorsteun. Het Vlaamse deel van deze sectorsteun wordt uitbetaald aan de Vlaams Bijenteeltprogramma vzw, die instaat voor de uitvoering van het Vlaams Bijenteeltprogramma, en aan het Vlaams Bijeninstituut.

Subsidiabiliteitsvoorwaarden:

- 50% van het programma wordt ten laste genomen door de lidstaat
- Uitvoeren van een studie naar de structuur van de bijenhouderij op het grondgebied
- De bijenteeltprogramma's worden ontwikkeld in samenspraak met de representatieve organisaties. In Vlaanderen vindt er frequent overleg plaats met de representatieve organisaties via het Toezichtcomité en het Praktijkcentrum Bijen.
- Jaarlijks uitvoeringsverslag en jaarlijkse kennisgeving van het aantal bijenkasten: Op 15 maart volgt de jaarlijkse communicatie aan de commissie, dit betreft een verslag van het programma en het aantal bijenkasten in Vlaanderen door jaarlijkse telling van deze kasten.

5.2.2.7 Vorm en percentage van steun/premie/berekeningsmethoden

Premie op basis van gemaakte kosten
Het steunpercentage bedraagt 100%.

5.2.2.8 Aanvullende vragen/informatie die specifiek is/zijn voor het type interventie

De volgende voorwaarden zijn steeds van toepassing bij het opstellen en uitvoeren van het programma voor de bijenteelt:

- De acties die vooropgesteld worden moeten steeds ten goede komen aan de ganse sector en niet aan één imker
- Alle uitgaven moeten voldoen aan het programma voor de bijenteelt dat is opgesteld in samenwerking met de sector en goedgekeurd door de Europese commissie
- De acties moeten passen binnen de goede bijenteeltpraktijken

Meer details over de vooropgestelde acties en voorwaarden zijn opgenomen in het Vlaams Bijenteeltprogramma.

5.2.2.9 WTO-conformiteit

Valt onder de WTO Green Box. Respecteert Annex II, art. 2:

- Voorziet in steun voor onderzoek
- Voorziet in de bestrijding van ziekten en plagen
- Voorziet in de kwaliteitsbewaking van bijenproducten
- Voorziet in de promotie van bijenproducten

5.2.2.10 Geplande eenheidsbedragen - definitie

Naam eenheidsbedrag	Gemiddeld eenheidsbedrag per herstelde bijenkorf
Type eenheidsbedrag	Gemiddeld
Waarde voor het eerste jaar	Het gepland eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 123,41 euro/herstelde bijenkast
Toelichting/verantwoording	De inschatting van het gemiddelde eenheidsbedrag is gebaseerd op de cijfers van het lopende Bijenteeltprogramma (2019-2022). Eventuele bijstellingen naar aanleiding van het nieuwe programma, dat nog wordt opgesteld, zijn mogelijk. De output is gebaseerd op het aantal imkers tijdens de vorige programmaperiode. Via deze interventie en de daaruit volgende acties wordt getracht om zoveel mogelijk imkers te bereiken zodat ze de technieken toepassen op hun bijenkorven.
Resultaatindicator	o R.35 Behoud van bijenkasten

5.2.2.11 Geplande eenheidsbedragen – financiële tabel met output

	Financieel jaar	2023	2024	2025	2026	2027	Totaal 2023-2027
Gemiddeld eenheidsbedrag per herstelde bijenkast	Gepland eenheidsbedrag (Publieke uitgave in EUR)	123,41	123,41	123,41	123,41	123,41	
	Geplande output (bijenkasten)	1.200	1.200	1.200	1.200	1.200	**6.000**

	Annual indicative financial allocation (Publieke uitgave in EUR)	148.091.50	148.091.50	148.091.50	148.091.50	148.091.50	**740.457,50**

5.2.3 Kwaliteitsanalyse van producten uit de bijenteelt door laboratoria

Interventiecode (MS)	*Wordt achteraf aangevuld*
Naam interventie	Kwaliteitsanalyse van producten uit de bijenteelt door laboratoria
Sector	Sector producten van de bijenteelt, als vermeld in artikel 1, lid 2, punt v), van Verordening (EU) nr. 1308/2013
Type interventie	Sectorale interventies – Bijenteeltsector – Acties om laboratoria te ondersteunen bij de analyse van producten van de bijenteelt, verliezen van bijenkolonies of afnemende productiviteit en stoffen die mogelijk toxisch zijn voor bijen (artikel 55 lid 1 (c))
Outputindicator	O.37 Aantal acties of eenheden voor instandhouding of verbetering van de bijenteelt

5.2.3.1 Territoriale reikwijdte

Het toepassingsgebied van het bijenteeltprogramma is gans Vlaanderen.

5.2.3.2 Gerelateerde specifieke doelstellingen/horizontale doelstelling en sectorale doelstellingen

Specifieke en/of horizontale doelstellingen:

(SpD. b) Vergroting van de marktgerichtheid en het concurrentievermogen van landbouwbedrijven voor zowel de korte als de lange termijn, onder meer door meer aandacht voor onderzoek, technologie en digitalisering;

(SpD. i) Beter inspelen door de landbouw van de Unie op de maatschappelijke verwachtingen inzake voedsel en gezondheid, onder meer wat betreft hoogkwalitatief, veilig en voedzaam voedsel dat op duurzame wijze is geproduceerd, en voorts vermindering van de voedselverspilling, verbetering van het dierenwelzijn, en bestrijding van antimicrobiële resistentie.

Sectorale doelstellingen:

Niet van toepassing voor de sectorale interventies bijenteelt.

5.2.3.3 Nood/noden waarop de interventie is gericht

- N5 Marktgericht ondernemerschap – lokaal en mondiaal
- N19 Verbeteren imago van de landbouw (in lijn met maatschappelijke / consumentenverwachtingen)

5.2.3.4 Resultaatindicator(en)

- R.35 Behoud van bijenkasten

5.2.3.5 Beschrijving van de opzet/vereisten van de interventie die een effectieve bijdrage aan de specifieke doelstelling(en) waarborgen

De vele inspanningen die binnen de afgelopen Vlaamse Bijenteeltprogramma's werden geleverd, werpen hun vruchten af en in Vlaanderen lijkt een belangrijk keerpunt bereikt inzake de bijensterfte. De toekomst zal uitwijzen of deze tendens stabiel is. Het doel van de interventie blijft om op lange termijn de doelstellingen van de afgelopen Vlaamse Bijenteeltprogramma's verder te zetten, ondersteuning te bieden aan het lopende Vlaamse Bijenteeltprogramma en in samenspraak met de sector een nieuw programma op te stellen en uit te voeren met de bedoeling oplossingen aan de imkerij aan te reiken ter verbetering van de algemene voorwaarden voor de productie en afzet van producten van de bijenteelt.

Voor de Vlaamse bijenteeltsector blijft het belangrijk om de laboratoria te ondersteunen voor de analyse van producten van de bijenteelt om zo bijenhouders te helpen de kwaliteit van hun product te verhogen.

Hierbij wordt ingezet op volgende acties:

- Waken over de kwaliteit van honing:
  - Analyses in de strijd tegen honingvervalsing;
  - Risicoanalyses bij alternatieve bedrijfsmethodes of producten (gebruik van natuurlijke vijanden bijenplagen, gebruik van oxaalzuur,..)
- Waken over de kwaliteit van de bijenwas bedoeld voor raatbouw
- Promotie van honing als natuurproduct via de korte keten

De focus van de interventie ligt op de kwaliteitszorg van honing en bijenwas, het inschatten van risico's die gepaard gaan met oude en nieuwe bijenteeltpraktijken en de traceerbaarheid van deze bijenproducten.

De interventie speelt in op twee specifieke doelstellingen:

- ***(SpD. b) Vergroting van de marktgerichtheid en het concurrentievermogen van landbouwbedrijven voor zowel de korte als de lange termijn, onder meer door meer aandacht voor onderzoek, technologie en digitalisering;*** Door de verbetering van de kwaliteit van de honing, de promotie van honing als natuurproduct via korte keten (bioproduct) en het behoud van de bijenpopulatie wordt er onder meer ingezet op deze doelstelling.

- ***(SpD. i) Beter inspelen door de landbouw van de Unie op de maatschappelijke verwachtingen inzake voedsel en gezondheid, onder meer wat betreft hoogkwalitatief, veilig en voedzaam voedsel dat op duurzame wijze is geproduceerd, en voorts vermindering van de voedselverspilling, verbetering van het dierenwelzijn, en bestrijding van antimicrobiële resistentie;*** De laboratoria voeren analyses uit naar de kwaliteit en veiligheid van honing en bijenwas. De analyses zorgen dat er gewaakt wordt over de kwaliteiten van de producten afkomstig uit de bijenteelt.

Hieraan worden ook de volgende noden gekoppeld:

- N5 – marktgericht ondernemerschap – lokaal en mondiaal
- N19 – verbeteren imago van de landbouw (in lijn met maatschappelijk en/of consumentenverwachtingen)

Meer details over de vooropgestelde acties en voorwaarden zijn opgenomen in het Vlaams Bijenteeltprogramma.

5.2.3.6 Subsidiabiliteitsvoorwaarden

Begunstigden:

Europa keert geen individuele steun uit aan imkers, maar stelt jaarlijks een bedrag ter beschikking aan de Nationale Bijenteeltprogramma's. Het gaat hier dus om een sectorsteun. Het Vlaamse deel van deze sectorsteun wordt uitbetaald aan de Vlaams Bijenteeltprogramma vzw, die instaat voor de uitvoering van het Vlaams Bijenteeltprogramma, en aan het Vlaams Bijeninstituut.

Subsidiabiliteitsvoorwaarden:

- 50% van het programma wordt ten laste genomen door de lidstaat
- Uitvoeren van een studie naar de structuur van de bijenhouderij op het grondgebied
- De bijenteeltprogramma's worden ontwikkeld in samenspraak met de representatieve organisaties. In Vlaanderen vindt er frequent overleg plaats met de representatieve organisaties via het Toezichtcomité en het Praktijkcentrum Bijen.
- Jaarlijks uitvoeringsverslag en jaarlijkse kennisgeving van het aantal bijenkasten: Op 15 maart volgt de jaarlijkse communicatie aan de commissie, dit betreft een verslag van het programma en het aantal bijenkasten in Vlaanderen door jaarlijkse telling van deze kasten.

5.2.3.7 Vorm en percentage van steun/premie/berekeningsmethoden

Premie op basis van gemaakte kosten
Het steunpercentage bedraagt 100%.

5.2.3.8 Aanvullende vragen/informatie die specifiek is/zijn voor het type interventie

De volgende voorwaarden zijn steeds van toepassing bij het opstellen en uitvoeren van het programma voor de bijenteelt:

- De acties die vooropgesteld worden moeten steeds ten goede komen aan de ganse sector en niet aan één imker
- Alle uitgaven moeten voldoen aan het programma voor de bijenteelt dat is opgesteld in samenwerking met de sector en goedgekeurd door de Europese commissie
- De acties moeten passen binnen de goede bijenteeltpraktijken

Meer details over de vooropgestelde acties en voorwaarden zijn opgenomen in het Vlaams Bijenteeltprogramma.

5.2.3.9 WTO-conformiteit

Valt onder de WTO Green Box. Respecteert Annex II, art. 2:

- Voorziet in steun voor onderzoek
- Voorziet in de bestrijding van ziekten en plagen
- Voorziet in de kwaliteitsbewaking van bijenproducten
- Voorziet in de promotie van bijenproducten

5.2.3.10 Geplande eenheidsbedragen - definitie

Naam eenheidsbedrag	Gemiddeld eenheidsbedrag per analyse door een laboratorium
Type eenheidsbedrag	Gemiddeld
Waarde voor het eerste jaar	Het gepland eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 428,93 euro/kwaliteitsanalyse
Toelichting/verantwoording	De inschatting van het gemiddelde eenheidsbedrag is gebaseerd op de cijfers van het lopende Bijenteeltprogramma. Eventuele bijstellingen naar aanleiding van het nieuwe programma, dat nog wordt opgesteld, zijn mogelijk. De output is gebaseerd op het aantal analyses en acties dat tijdens de vorige programmaperiode werd uitgevoerd. Op basis van de cijfers van 2019, 2020 en 2021 werd een gemiddelde bepaald voor het aantal honing – en wasanalyses.
Resultaatindicator	o R.35 Behoud van bijenkasten

5.2.3.11 Geplande eenheidsbedragen – financiële tabel met output

	Financieel jaar	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**Totaal 2023-2027**
Gemiddeld eenheidsbedrag per analyse door een labo	Gepland eenheidsbedrag (Publieke uitgave in EUR)	428,93	428,93	428,93	428,93	428,93	
	Geplande output (kwaliteitsanalyses)	145	145	145	145	145	**725**
	Annual indicative financial allocation (Publieke uitgave in EUR)	62.195,50	62.195,50	62.195,50	62.195,50	62.195,50	**310.977,50**

5.2.4 Technische bijstand voor bijenhoudersorganisaties

Interventiecode (MS)	*Wordt achteraf aangevuld*
Naam interventie	Technische bijstand voor bijenhoudersorganisaties
Sector	Sector producten van de bijenteelt, als vermeld in artikel 1, lid 2, punt v), van Verordening (EU) nr. 1308/2013
Type interventie	Sectorale interventies – Bijenteeltsector – Adviesdiensten, technische bijstand, opleiding, voorlichting van en uitwisseling van beste praktijken, onder meer via netwerkvorming, voor bijenhouders en bijenhoudersorganisaties (artikel 55 lid 1 (a))
Outputindicator	O.37 Aantal acties of eenheden voor instandhouding of verbetering van de bijenteelt

5.2.4.1 Territoriale reikwijdte

Het toepassingsgebied van het bijenteeltprogramma is gans Vlaanderen.

5.2.4.2 Gerelateerde specifieke doelstellingen/horizontale doelstelling en sectorale doelstellingen

Specifieke en/of horizontale doelstellingen:

(SpD. f) Bijdragen tot het tot staan brengen en ombuigen van biodiversiteitsverlies, tot versterking van ecosysteemdiensten en tot de instandhouding van habitats en landschappen;

(SpD. g) Het aantrekken en vasthouden van jonge landbouwers en andere nieuwe landbouwers en bevordering van duurzame bedrijfsontwikkeling in plattelandsgebieden;

(Horizontale doelstelling) Het moderniseren van de sector door kennisstimulering en -deling, innovatie en digitalisering in de landbouw en de plattelandsgebieden en door bevordering van de benutting daarvan door landbouwers via betere toegang tot onderzoek, innovatie, kennisuitwisseling en scholing

Sectorale doelstellingen:

Niet van toepassing voor de sectorale interventies bijenteelt.

5.2.4.3 Nood/noden waarop de interventie is gericht

- N1 Opleiding en kennisstimulering

- N13 Zorg voor natuur / biodiversiteit
- N15 Bevorderen van instroom en verjonging in de landbouwsector

5.2.4.4 Resultaatindicator(en)

- R.35 Behoud van bijenkasten

5.2.4.5 Beschrijving van de opzet/vereisten van de interventie die een effectieve bijdrage aan de specifieke doelstelling(en) waarborgen

De vele inspanningen die binnen de afgelopen Vlaamse Bijenteeltprogramma's werden geleverd, werpen hun vruchten af en in Vlaanderen lijkt een belangrijk keerpunt bereikt inzake de bijensterfte. De toekomst zal uitwijzen of deze tendens stabiel is. Het doel van de interventie blijft om op lange termijn de doelstellingen van de afgelopen Vlaamse Bijenteeltprogramma's verder te zetten, ondersteuning te bieden aan het lopende Vlaamse Bijenteeltprogramma en in samenspraak met de sector een nieuw programma op te stellen en uit te voeren met de bedoeling oplossingen aan de imkerij aan te reiken ter verbetering van de algemene voorwaarden voor de productie en afzet van producten van de bijenteelt.

Voor de Vlaamse bijenteeltsector blijft ook de technische bijstand een belangrijke interventie om de sector te ondersteunen, hierbij zijn de volgende acties mogelijk:

Waken over de kwaliteit van honing:

- Het harmoniseren van honingbijen - en bijenteeltmanagement waardoor het algemene stressniveau van de bijenpopulaties daalt
- Technische ondersteuning van de bijenteeltverenigingen m.b.t. de maatregelen die de actoren kunnen nemen ten gunste van de bijen
- De imkerij beter wapenen tegen crisissituaties
- Inzetten op het aantrekken van nieuwe en jonge imkers via opleidingen, cursussen, demostanden en promotie
- Verdere uitbouw van een goed georganiseerde en technisch sterke imkerij : imkers met een sterke technische kennis door laagdrempelige maar verplichte imkeropleidingen.
- Verdere opvolging van de inhoudelijke controle van de vormingsactiviteiten. Het huidig aantal scholingscentra is een basis van versnippering en verdeeldheid binnen de imkerij. Er is een grote heterogeniteit. De inhoudelijke controle van de vormingsactiviteiten en opleidingen wordt verder uitgewerkt. De vastlegging van deze eindtermen is gebeurd vanuit de Vlaamse overheid in samenspraak met de imkerij. Het Praktijkcentrum Bijen wordt hierbij gebruikt als platform Deze eindtermen worden jaarlijks geactualiseerd en aangepast aan de noden van de sector, aansluitend bij de beleidsprioriteiten.

De focus van de interventie ligt op de kwaliteitszorg van honing en bijenwas, het inschatten van risico's die gepaard gaan met oude en nieuwe bijenteeltpraktijken en de traceerbaarheid van deze bijenproducten.

De interventie speelt in op drie specifieke doelstellingen:

- ***(SpD. f) Bijdragen tot het tot staan brengen en ombuigen van biodiversiteitsverlies, tot versterking van ecosysteemdiensten en tot de instandhouding van habitats en landschappen;*** Bescherming van de bij door bijensterfte te verminderen via gericht wetenschappelijk onderzoek en bevorderen natuurlijke bestuiving (versterken ecosysteem) draagt bij tot de bescherming van de biodiversiteit.

- ***(SpD. g) Het aantrekken en vasthouden van jonge landbouwers en andere nieuwe landbouwers en bevordering van duurzame bedrijfsontwikkeling in plattelandsgebieden;*** Het aantrekken van nieuwe en jonge imkers via gerichte acties, opleidingen binnen de imkerij, starterscursussen, opzetten van demostanden zorgen voor het vergemakkelijken van de bedrijfsontwikkeling en de generatievernieuwing binnen de Vlaamse imkerij.

- ***(Horizontale doelstelling) Het moderniseren van de sector door kennisstimulering en -deling, innovatie en digitalisering in de landbouw en de plattelandsgebieden en door bevordering van de benutting daarvan door landbouwers via betere toegang tot onderzoek, innovatie, kennisuitwisseling en scholing;***

Via deze interventie wordt er ook aan kennisdeling gedaan via opleidingen, cursussen en demostanden.

Hieraan worden ook de volgende noden gekoppeld:

- N1 Opleiding en kennisstimulering
- N13 Zorg voor natuur / biodiversiteit
- N15 Bevorderen van instroom en verjonging in de landbouwsector

Meer details over de vooropgestelde acties en voorwaarden zijn opgenomen in het Vlaams Bijenteeltprogramma.

5.2.4.6 Subsidiabiliteitsvoorwaarden

Begunstigden:

Europa keert geen individuele steun uit aan imkers, maar stelt jaarlijks een bedrag ter beschikking aan de Nationale Bijenteeltprogramma's. Het gaat hier dus om een sectorsteun. Het Vlaamse deel van deze sectorsteun wordt uitbetaald aan de Vlaams Bijenteeltprogramma vzw, die instaat voor de uitvoering van het Vlaams Bijenteeltprogramma, en aan het Vlaams Bijeninstituut.

Subsidiabiliteitsvoorwaarden:

- 50% van het programma wordt ten laste genomen door de lidstaat
- Uitvoeren van een studie naar de structuur van de bijenhouderij op het grondgebied
- De bijenteeltprogramma's worden ontwikkeld in samenspraak met de representatieve organisaties. In Vlaanderen vindt er frequent overleg plaats met de representatieve organisaties via het Toezichtcomité en het Praktijkcentrum Bijen.

- Jaarlijks uitvoeringsverslag en jaarlijkse kennisgeving van het aantal bijenkasten: Op 15 maart volgt de jaarlijkse communicatie aan de commissie, dit betreft een verslag van het programma en het aantal bijenkasten in Vlaanderen door jaarlijkse telling van deze kasten.

5.2.4.7 Vorm en percentage van steun/premie/berekeningsmethoden

Premie op basis van gemaakte kosten
Het steunpercentage bedraagt 100% tenzij de kosten gemaakt zijn door de lokale verenigingen. Deze verenigingen kunnen slechts 90% van de gemaakte kosten indienen.

5.2.4.8 Aanvullende vragen/informatie die specifiek is/zijn voor het type interventie

De volgende voorwaarden zijn steeds van toepassing bij het opstellen en uitvoeren van het programma voor de bijenteelt:

- De acties die vooropgesteld worden moeten steeds ten goede komen aan de ganse sector en niet aan één imker
- Alle uitgaven moeten voldoen aan het programma voor de bijenteelt dat is opgesteld in samenwerking met de sector en goedgekeurd door de Europese commissie
- De acties moeten passen binnen de goede bijenteeltpraktijken

Meer details over de vooropgestelde acties en voorwaarden zijn opgenomen in het Vlaams Bijenteeltprogramma.

5.2.4.9 WTO-conformiteit

Valt onder de WTO Green Box. Respecteert Annex II, art. 2:

- Het verlenen van voorlichting en advies aan de landbouwers
- Het voeren van promotie

5.2.4.10 Geplande eenheidsbedragen - definitie

Naam eenheidsbedrag	Gemiddelde eenheidsbedrag voor de technische bijstand per imker
Type eenheidsbedrag	Gemiddeld
Waarde voor het eerste jaar	Het gepland eenheidsbedrag voor 202l in euros: 97,66 euro/imker
Toelichting/verantwoording	De inschatting van het gemiddelde eenheidsbedrag is gebaseerd op de cijfers van het lopende Bijenteeltprogramma. Eventuele bijstellingen naar aanleiding van het nieuwe programma, dat nog wordt opgesteld, zijn mogelijk. De output voor deze interventie bedraagt het aantal imkers dat jaarlijks bereikt wordt via de technische bijstand. Via de verschillende acties die onder deze interventie gepland worden, wordt getracht zoveel mogelijk imkers in Vlaanderen te bereiken. Een exacte inschatting van dit cijfer is echter moeilijk door de

	verscheidenheid aan acties die mogelijk zijn onder technische bijstand. Zo worden er bijvoorbeeld verschillende brochures opgesteld voor imkers of worden er steun gegeven voor het maken van educatieve filmpje over de bijenteelt. Op basis van enkele acties uit het verleden wordt gesteld dat er jaarlijks minstens 50% van de imkers rechtstreeks bereikt wordt.
Resultaatindicator	o R.35 Behoud van bijenkasten

5.2.4.11 Geplande eenheidsbedragen – financiële tabel met output

	Financieel jaar	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**Totaal 2023-2027**
Gemiddeld eenheidsbedrag voor de technische bijstand per imker	Gepland eenheidsbedrag (Publieke uitgave in EUR)	97,66	93,76	90,15	83,71	83,71	
	Geplande output (imkers)	1.200	1.250	1.300	1.400	1.400	**6.550**
	Annual indicative financial allocation (Publieke uitgave in EUR)	117.199,50	117.199,50	117.199,50	117.199,50	117.199,50	**585.997,50**

5.2.5 Toegepast onderzoek

Interventiecode (MS)	*Wordt achteraf aangevuld*
Naam interventie	Toegepast onderzoek
Sector	Sector producten van de bijenteelt, als vermeld in artikel 1, lid 2, punt v), van Verordening (EU) nr. 1308/2013
Type interventie	Sectorale interventies – Bijenteeltsector – Samenwerking met instanties die gespecialiseerd zijn in de uitvoering van programma's inzake toegepast onderzoek op het gebied van de bijenhouderij en de producten van de bijenteelt (artikel 55 lid 1 (e))
Outputindicator	O.37 Aantal acties of eenheden voor instandhouding of verbetering van de bijenteelt

5.2.5.1 Territoriale reikwijdte

Het toepassingsgebied van het bijenteeltprogramma is gans Vlaanderen.

5.2.5.2 Gerelateerde specifieke doelstellingen/horizontale doelstelling en sectorale doelstellingen

Specifieke en/of horizontale doelstellingen:

(SpD. f) Bijdragen tot het tot staan brengen en ombuigen van biodiversiteitsverlies, tot versterking van ecosysteemdiensten en tot de instandhouding van habitats en landschappen;

(Horizontale doelstelling) Het moderniseren van de sector door kennisstimulering en -deling, innovatie en digitalisering in de landbouw en de plattelandsgebieden en door bevordering van de benutting daarvan door landbouwers via betere toegang tot onderzoek, innovatie, kennisuitwisseling en scholing

Sectorale doelstellingen:

Niet van toepassing voor de sectorale interventies bijenteelt.

5.2.5.3 Nood/noden waarop de interventie is gericht

- N1 Opleiding en kennisstimulering
- N2 Innovatie (inclusief digitalisering)
- N13 Zorg voor natuur / biodiversiteit

5.2.5.4 Resultaatindicator(en)

- R.35 Behoud van bijenkasten

5.2.5.5 Beschrijving van de opzet/vereisten van de interventie die een effectieve bijdrage aan de specifieke doelstelling(en) waarborgen

De vele inspanningen die binnen de afgelopen Vlaamse Bijenteeltprogramma's werden geleverd, werpen hun vruchten af en in Vlaanderen lijkt een belangrijk keerpunt bereikt inzake de bijensterfte. De toekomst zal uitwijzen of deze tendens stabiel is. Het doel van de interventie blijft om op lange termijn de doelstellingen van de afgelopen Vlaamse Bijenteeltprogramma's verder te zetten, ondersteuning te bieden aan het lopende Vlaamse Bijenteeltprogramma en in samenspraak met de sector een nieuw programma op te stellen en uit te voeren met de bedoeling oplossingen aan de imkerij aan te reiken ter verbetering van de algemene voorwaarden voor de productie en afzet van producten van de bijenteelt.

Om de toekomst van de imkerij te vrijwaren en innovatieve technieken ingang te laten vinden is er ook nood aan verder onderzoek en ontwikkeling. De toepassing van de resultaten van fundamenteel onderzoek moeten hun weg kunnen vinden binnen de imkerij, waarvoor meestal nog verder toegepast onderzoek en demonstratie noodzakelijk is.

Het toegepast onderzoek legt de focus op die thema's die van belang zijn voor de Vlaamse imkerij, namelijk de introductie van nieuwe technieken zoals de elektronische opvolging en tracking, de uitdieping van natuurlijk imkeren (bijvoorbeeld: aandacht voor alternatieve ondersteuning van de honingbij via natuurlijke extracten, onderzoek naar belangrijke waardplanten/stuifmeelvoorzieners voor de imkerij), de zoektocht naar alternatieve lokstoffen voor de Aziatische hoornaar, monitoring van honingbijen in het wild,…

De ervaren onderzoekscentra in Vlaanderen (HBV, KU Leuven, ILVO) zullen in afstemming met de bijenteeltfederaties jaarlijks de concrete onderzoeksprojecten vastleggen. Elk voorstel zal binnen het Toezichtcomité beoordeeld worden.

De interventie speelt in op twee specifieke doelstellingen:

- ***(SpD. f) Bijdragen tot het tot staan brengen en ombuigen van biodiversiteitsverlies, tot versterking van ecosysteemdiensten en tot de instandhouding van habitats en landschappen;*** Bescherming van de bij door bijensterfte te verminderen via gericht wetenschappelijk onderzoek en bevorderen natuurlijke bestuiving (versterken ecosysteem) draagt bij tot de bescherming van de biodiversiteit.

- ***(Horizontale doelstelling) Het moderniseren van de sector door kennisstimulering en -deling, innovatie en digitalisering in de landbouw en de plattelandsgebieden en door bevordering van de benutting daarvan door landbouwers via betere toegang tot onderzoek, innovatie, kennisuitwisseling en scholing;*** Via deze interventie wordt er onderzoek verricht naar thema's die van belang zijn voor de Vlaamse imkerij om zo nieuwe technieken te kunnen invoeren. Via onder meer demonstratie vinden deze onderzoeken hun weg in de Vlaamse imkerij.

Hieraan worden ook de volgende noden gekoppeld:

- N1 Opleiding en kennisstimulering

- N2 Innovatie (inclusief digitalisering)
- N13 Zorg voor natuur / biodiversiteit

Meer details over de vooropgestelde acties en voorwaarden zijn opgenomen in het Vlaams Bijenteeltprogramma.

5.2.5.6 Subsidiabiliteitsvoorwaarden

Begunstigden:

Europa keert geen individuele steun uit aan imkers, maar stelt jaarlijks een bedrag ter beschikking aan de Nationale Bijenteeltprogramma's. Het gaat hier dus om een sectorsteun. Het Vlaamse deel van deze sectorsteun wordt uitbetaald aan de Vlaams Bijenteeltprogramma vzw, die instaat voor de uitvoering van het Vlaams Bijenteeltprogramma, en aan het Vlaams Bijeninstituut.

Subsidiabiliteitsvoorwaarden:

- 50% van het programma wordt ten laste genomen door de lidstaat
- Uitvoeren van een studie naar de structuur van de bijenhouderij op het grondgebied
- De bijenteeltprogramma's worden ontwikkeld in samenspraak met de representatieve organisaties. In Vlaanderen vindt er frequent overleg plaats met de representatieve organisaties via het Toezichtcomité en het Praktijkcentrum Bijen.
- Jaarlijks uitvoeringsverslag en jaarlijkse kennisgeving van het aantal bijenkasten: Op 15 maart volgt de jaarlijkse communicatie aan de commissie, dit betreft een verslag van het programma en het aantal bijenkasten in Vlaanderen door jaarlijkse telling van deze kasten.

5.2.5.7 Vorm en percentage van steun/premie/berekeningsmethoden

Premie op basis van gemaakte kosten
Het steunpercentage bedraagt 100%.

5.2.5.8 Aanvullende vragen/informatie die specifiek is/zijn voor het type interventie

De volgende voorwaarden zijn steeds van toepassing bij het opstellen en uitvoeren van het programma voor de bijenteelt:

- De acties die vooropgesteld worden moeten steeds ten goede komen aan de ganse sector en niet aan één imker
- Alle uitgaven moeten voldoen aan het programma voor de bijenteelt dat is opgesteld in samenwerking met de sector en goedgekeurd door de Europese commissie
- De acties moeten passen binnen de goede bijenteeltpraktijken

Meer details over de vooropgestelde acties en voorwaarden zijn opgenomen in het Vlaams Bijenteeltprogramma.

5.2.5.9 WTO-conformiteit

Valt onder WTO Green Box. Respecteert Annex II, art 2:

- Het voeren van onderzoek
- De resultaten van dit onderzoek verspreiden onder de landbouwers

5.2.5.10 Geplande eenheidsbedragen - definitie

Naam eenheidsbedrag	Gemiddeld eenheidsbedrag per onderzoeksactie
Type eenheidsbedrag	Gemiddeld
Waarde voor het eerste jaar	Het gepland eenheidsbedrag voor 202l in euros: 2.009,33 euro/onderzoeksactie
Toelichting/verantwoording	De inschatting van het gemiddelde eenheidsbedrag is gebaseerd op de cijfers van het lopende Bijenteeltprogramma. Eventuele bijstellingen naar aanleiding van het nieuwe programma, dat nog wordt opgesteld, zijn mogelijk. De output is gebaseerd op het aantal acties die zijn uitgevoerd tijdens de vorige programmaperiode. Hierbij werd ook rekening gehouden met de budgetverhoging die in 2021 werd toegepast.
Resultaatindicator	o R.35 Behoud van bijenkasten

5.2.5.11 Geplande eenheidsbedragen – financiële tabel met output

	Financieel jaar	2023	2024	2025	2026	2027	Totaal 2023-2027
Gemiddeld eenheidsbedrag per onderzoeksactie	Gepland eenheidsbedrag (Publieke uitgave in EUR)	2.009,33	2.009,33	2.009,33	2.009,33	2.009,33	
	Geplande output (onderzoekacties)	3	3	3	3	3	**15**
	Annual indicative financial allocation (Publieke uitgave in EUR)	60.028,00	60.028,00	60.028,00	60.028,00	60.028,00	**300.140,00**

5.2.6 Bestrijding van vijanden en ziekten in de bijenteelt, in het bijzonder de Varroa

Interventiecode (MS)	*Wordt achteraf aangevuld*
Naam interventie	Bestrijding van vijanden en ziekten in de bijenteelt, in het bijzonder de Varroa
Sector	Sector producten van de bijenteelt, als vermeld in artikel 1, lid 2, punt v), van Verordening (EU) nr. 1308/2013
Type interventie	Sectorale interventies – Bijenteeltsector – Investeringen in materiële en immateriële activa, alsook andere acties (artikel 55 lid 1 (b))
Outputindicator	O.37 Aantal acties of eenheden voor instandhouding of verbetering van de bijenteelt

5.2.6.1 Territoriale reikwijdte

Het toepassingsgebied van het bijenteeltprogramma is gans Vlaanderen.

5.2.6.2 Gerelateerde specifieke doelstellingen/horizontale doelstelling en sectorale doelstellingen

Specifieke en/of horizontale doelstellingen:

(SpD. b) Vergroting van de marktgerichtheid en het concurrentievermogen van landbouw¬bedrijven voor zowel de korte als de lange termijn, onder meer door meer aandacht voor onderzoek, technologie en digitalisering;

(SpD. f) Bijdragen tot het tot staan brengen en ombuigen van biodiversiteitsverlies, tot versterking van ecosysteemdiensten en tot de instandhouding van habitats en landschappen;

Sectorale doelstellingen:

Niet van toepassing voor de sectorale interventies bijenteelt.

5.2.6.3 Nood/noden waarop de interventie is gericht

- N5 Marktgericht ondernemerschap – lokaal en mondiaal
- N13 Zorg voor natuur / biodiversiteit

5.2.6.4 Resultaatindicator(en)

- R.35 Behoud van bijenkasten

5.2.6.5 Beschrijving van de opzet/vereisten van de interventie die een effectieve bijdrage aan de specifieke doelstelling(en) waarborgen

De vele inspanningen die binnen de afgelopen Vlaamse Bijenteeltprogramma's werden geleverd, werpen hun vruchten af en in Vlaanderen lijkt een belangrijk keerpunt bereikt inzake de bijensterfte. De toekomst zal uitwijzen of deze tendens stabiel is. Het doel van de interventie blijft om op lange termijn de doelstellingen van de afgelopen Vlaamse Bijenteeltprogramma's verder te zetten, ondersteuning te bieden aan het lopende Vlaamse Bijenteeltprogramma en in samenspraak met de sector een nieuw programma op te stellen en uit te voeren met de bedoeling oplossingen aan de imkerij aan te reiken ter verbetering van de algemene voorwaarden voor de productie en afzet van producten van de bijenteelt.

Voor de Belgische bijenteeltsector blijft het van groot belang om blijvend in te zetten op de ziekte- en plaagbeheersing, meer bepaald de varroadruk, aangezien dit één van de belangrijke oorzaken is van Colony Collapse, en op de verdere analyse van andere factoren welke verder doorslaggevend zijn bij Colony Collapse. Dit gaat gepaard met de volgende acties:

- Het verbetern van de controle van de Varroa-mijtziekte en hierdoor het reduceren van de schade die deze ectoparasiet direct en indirect aanricht
- Het uitbouwen van een referentiekader, zowel wat betreft de ontwikkeling van het bijenvolk, als de populatiedynamiek van de Varroa-mijt.
- Monitoring en strategische aanpak van nieuwe ziekten en plagen (Aziatische hoornaar)
- De imkers in de mogelijkheid stellen om te helpen bij het opsporen van Aziatische hoornaarnesten om het verdelgen ervan toe te laten.

De interventie speelt in op twee specifieke doelstellingen:

- ***(SpD. b) Vergroting van de marktgerichtheid en het concurrentievermogen van landbouw¬bedrijven voor zowel de korte als de lange termijn, onder meer door meer aandacht voor onderzoek, technologie en digitalisering;*** Door de verbetering van de kwaliteit van de honing, de promotie van honing als natuurproduct via korte keten (bioproduct) en het behoud van de bijenpopulatie wordt er onder meer ingezet op deze doelstelling.
- ***(SpD. f) Bijdragen tot het tot staan brengen en ombuigen van biodiversiteitsverlies, tot versterking van ecosysteemdiensten en tot de instandhouding van habitats en landschappen;*** Bescherming van de bij door bijensterfte te verminderen via gericht wetenschappelijk onderzoek en bevorderen natuurlijke bestuiving (versterken ecosysteem) draagt bij tot de bescherming van de biodiversiteit.

Hieraan worden ook de volgende noden gekoppeld:

- N5 Marktgericht ondernemerschap – lokaal en mondiaal
- N13 Zorg voor natuur / biodiversiteit

Daarnaast wordt er ook indirect bijgedragen aan specifieke doelstelling a.

Meer details over de vooropgestelde acties en voorwaarden zijn opgenomen in het Vlaams Bijenteeltprogramma.

5.2.6.6 Subsidiabiliteitsvoorwaarden

Begunstigden:

Europa keert geen individuele steun uit aan imkers, maar stelt jaarlijks een bedrag ter beschikking aan de Nationale Bijenteeltprogramma's. Het gaat hier dus om een sectorsteun. Het Vlaamse deel van deze sectorsteun wordt uitbetaald aan de Vlaams Bijenteeltprogramma vzw, die instaat voor de uitvoering van het Vlaams Bijenteeltprogramma, en aan het Vlaams Bijeninstituut.

Subsidiabiliteitsvoorwaarden:

- 50% van het programma wordt ten laste genomen door de lidstaat
- Uitvoeren van een studie naar de structuur van de bijenhouderij op het grondgebied
- De bijenteeltprogramma's worden ontwikkeld in samenspraak met de representatieve organisaties. In Vlaanderen vindt er frequent overleg plaats met de representatieve organisaties via het Toezichtcomité en het Praktijkcentrum Bijen.
- Jaarlijks uitvoeringsverslag en jaarlijkse kennisgeving van het aantal bijenkasten: Op 15 maart volgt de jaarlijkse communicatie aan de commissie, dit betreft een verslag van het programma en het aantal bijenkasten in Vlaanderen door jaarlijkse telling van deze kasten.

5.2.6.7 Vorm en percentage van steun/premie/berekeningsmethoden

Premie op basis van gemaakte kosten
Het steunpercentage bedraagt 100%.

5.2.6.8 Aanvullende vragen/informatie die specifiek is/zijn voor het type interventie

De volgende voorwaarden zijn steeds van toepassing bij het opstellen en uitvoeren van het programma voor de bijenteelt:

- De acties die vooropgesteld worden moeten steeds ten goede komen aan de ganse sector en niet aan één imker
- Alle uitgaven moeten voldoen aan het programma voor de bijenteelt dat is opgesteld in samenwerking met de sector en goedgekeurd door de Europese commissie
- De acties moeten passen binnen de goede bijenteeltpraktijken

Meer details over de vooropgestelde acties en voorwaarden zijn opgenomen in het Vlaams Bijenteeltprogramma.

5.2.6.9 WTO-conformiteit

Valt onder WTO Green Box. Respecteert Annex II, art. 2 nl. de bestrijding van ziekten en plagen.

5.2.6.10 Geplande eenheidsbedragen - definitie

Naam eenheidsbedrag	Gemiddeld eenheidsbedrag per gesteunde bijenkast tegen ziekten en bedreigingen
Type eenheidsbedrag	Gemiddeld
Waarde voor het eerste jaar	Het gepland eenheidsbedrag voor 2021 in euros: 4,48 euro/bijenkast
Toelichting/verantwoording	De inschatting van het gemiddelde eenheidsbedrag is gebaseerd op de cijfers van het lopende Bijenteeltprogramma. Eventuele bijstellingen naar aanleiding van het nieuwe programma, dat nog wordt opgesteld, zijn mogelijk. De output is gebaseerd op het aantal acties die zijn uitgevoerd tijdens de vorige programmaperiode. Hierbij werd ook rekening gehouden met de budgetverhoging die in 2021 werd toegepast. Er werd ook gekeken naar het aantal imkers dat jaarlijks bereikt wordt met gelijkaardige acties en het gemiddeld aantal korven per imker.
Resultaatindicator	o R.35 Behoud van bijenkasten

5.2.6.11 Geplande eenheidsbedragen – financiële tabel met output

	Financieel jaar	2023	2024	2025	2026	2027	Totaal 2023-2027
Gemiddeld eenheidsbedrag gesteunde bijenkast tegen ziekten en bedreiging	Gepland eenheidsbedrag (Publieke uitgave in EUR)	4,48	4,30	4,13	3,84	3,84	
	Geplande output (bijenkasten)	7.920	8.250	8.580	9.240	9.240	**43.230**
	Annual indicative financial allocation (Publieke uitgave in EUR)	35.452,50	35.452,50	35.452,50	35.452,50	35.452,50	**177.262.5**

5.3 Plattelandsontwikkelingsinterventies

5.3.1 Tijdelijk grasland naar blijvend grasland

Interventiecode (MS)	*Wordt achteraf aangevuld*
Naam interventie	Tijdelijk grasland naar blijvend grasland
Type interventie	Plattelandsontwikkeling - Milieu-, klimaat- en andere beheersverbintenissen (artikel 70)
Outputindicator	O.14 Aantal hectaren (exclusief bosbouw) of aantal andere eenheden waarvoor milieu- en klimaatverbintenissen gelden die verder strekken dan de verplichte vereisten
Bijdrage aan oormerkingsvereisten voor • Generatievernieuwing • Milieu • LEADER	 Nee Ja Nee
Omvat de interventie overgedragen uitgaven van het PDPO III?	Nee

5.3.1.1 Territoriale reikwijdte

Percelen gelegen in Vlaanderen

5.3.1.2 Gerelateerde specifieke doelstellingen/horizontale doelstelling

(SpD. d) Bijdragen tot matiging van en aanpassing aan klimaatverandering, onder meer door de uitstoot van broeikasgassen terug te dringen en meer koolstof vast te leggen, en duurzame energie te bevorderen;

(SpD. e) Bevordering van de duurzame ontwikkeling en het efficiënte beheer van natuurlijke hulpbronnen zoals water, bodem en lucht, onder meer door de afhankelijkheid van chemische middelen te verkleinen;

5.3.1.3 Nood/noden waarop de interventie is gericht

- N7 Koolstofopbouw en vermindering broeikasgassen
- N9 Adaptatie aan klimaatverandering
- N10 Aanpassingen in functie van een integraal duurzaam landbouwbeheer (inclusief bio-landbouw)
- N12 Zorg voor bodem

5.3.1.4 Resultaatindicator(en)

- R.12 Aanpassing aan klimaatverandering
- R.14 Koolstofopslag in bodems en biomassa

5.3.1.5 Specifieke opzet, vereisten en subsidiabiliteitsvoorwaarden van de interventie

Beschrijving

Deze interventie stimuleert en vergoedt landbouwers om hun tijdelijke graslanden langer aan te houden op hetzelfde perceel en niet vroegtijdig om te zetten naar bouwland maar aan te houden als blijvend grasland. Tegelijkertijd mogen bestaande percelen blijvend grasland op het bedrijf niet omgezet worden naar bouwland waardoor er een netto-toename van de oppervlakte blijvend grasland op het bedrijf plaatsvindt. De landbouwer gaat daarvoor een verbintenis aan met een looptijd van 5 jaar op percelen die alleen de 4 voorgaande campagnes werden aangegeven als grasland.

Het belang van blijvend grasland wordt reeds onderstreept in het huidige GLB 2014-2022 via het statuut 'Blijvend grasland'. Onder de vergroening van het huidige GLB krijgen percelen die 5 jaar aanliggen als grasland, na het 5de jaar het statuut 'blijvend grasland'. De vrees voor het statuut 'Blijvend grasland' zorgen ervoor dat het koolstofopslagpotentieel onder een belangrijk aandeel van de graslanden onder benut blijft. De verbintenissen binnen deze interventie doorbreken dit op bedrijfsniveau.

Na afloop van de verbintenis kan de landbouwer op hetzelfde perceel de ecoregeling 'meerjarig grasland' aangaan.

De interventie is combineerbaar met de ecoregeling 'ecologisch beheerd grasland'.

Door het stimuleren van landbouwers om grasland langer aan te houden op hetzelfde perceel draagt de interventie bij tot:

- **specifieke doelstelling (d).** Het is bekend dat grasland kan fungeren als een belangrijke koolstofsink (nood 7). De verklaring hiervoor ligt in de combinatie van een constante aanvoer van organisch materiaal onder de vorm van wortels, wortelexudaten en grasresten en de afwezigheid van intensieve bewerkingen waardoor het organisch materiaal minder snel wordt afgebroken. Verschillende Franse en Belgische studies hebben aangetoond dat in de bodem evenveel koolstof kan worden opgeslagen onder grasland als onder bos. Het hoge koolstofopslagpotentieel in combinatie met een aanzienlijk areaal (In Vlaanderen ligt bijna 30% van het landbouwareaal onder grasland) maakt dat grasland een belangrijke rol kan spelen in de strijd tegen de klimaatsverandering. De hoeveelheid koolstof die onder grasland wordt opgeslagen, wordt grotendeels bepaald door de bodemtextuur (vb. kleibodems houden meer koolstof vast dan zandige bodems), het klimaat (temperatuur en neerslag beïnvloeden de afbraaksnelheid van organische stof in de bodem), veranderingen in landgebruik (vb. omzetten van gras- naar bouwland) en het type uitbating. Het belangrijkste criterium blijft echter de periode: hoe langer grasland op eenzelfde perceel blijft aanliggen, hoe meer koolstof er wordt gestockeerd (tot een bepaald evenwicht wordt bereikt). Onder blijvend grasland verbetert de waterinfiltratie en het water wordt beter vastgehouden waardoor het grasland minder gevoelig is voor droogte (nood 9). Door landbouwers blijvend grasland langer te laten aanhouden, worden ze gestimuleerd om deze goede landbouwpraktijken te integreren in hun bedrijfsvoering en te evolueren nog een meer duurzaam landbouwsysteem (nood 10).

- **specifieke doelstelling (e).** Onder blijvend grasland wordt er meer organische stof in de bodem vastgelegd wat de bodemvruchtbaarheid en –structuur ten goede komt (nood 12). Doordat grasland minder bewerkt wordt, wordt de mogelijke uitspoeling van nitraten naar het oppervlakte- of grondwater vermeden (indirecte nood 11).

De interventie draagt ook **indirect** bij tot **specifieke doelstelling (f).** Het aanhouden van blijvend grasland bevordert immers het bodemecosysteem en heeft een positief effect op bodembiodiversiteit (nood 13). Het creëren en behouden van blijvend grasland draagt bovendien bij tot de bescherming, herstel en onderhoud van een biologisch divers landschap (nood 14).

Omschrijving van de in aanmerking komende begunstigden

Actieve landbouwers

Omschrijving van de specifieke subsidiabiliteitscriteria, indien relevant, gerelateerd aan de begunstigde en het gebied

- Instapvoorwaarde: Tijdelijk grasland dat de afgelopen 4 jaar niet vernieuwd is.
- Percelen grasland aanhouden gedurende 5 jaar.
- Bestaande percelen blijvend grasland op bedrijf mogen niet omgezet worden naar bouwland en er is een netto-toename van de oppervlakte blijvend grasland op het bedrijf met de verbintenis.

Omschrijving van de in aanmerking komende verbintenissen en andere verplichtingen

areaalgebonden subsidie

Subsidiabel gebied
Landbouwareaal gedefinieerd voor het GLB-plan

5.3.1.6 Identificatie van de relevante basiselementen (relevante GLMC, uit regelgeving voortvloeiende beheerseisen (RBE) en andere in nationale en Europese wetgeving vastgestelde dwingende eisen), indien van toepassing, beschrijving van de specifieke relevante verplichtingen onder de RBE en toelichting over hoe de verbintenis verder gaat dan de dwingende eisen.

GLMC 1: Op het niveau van de individuele landbouwer mogen percelen ‘blijvend grasland’ wisselen, maar de ratio blijvend grasland/totaal landbouwareaal op niveau van de lidstaat mag niet met meer dan 5% dalen ten opzichte van het referentiejaar 2018. Deze interventie beoogt een stijging van het areaal blijvend grasland op niveau van de landbouwer.

5.3.1.7 Vorm en bedrag/percentage van steun/premie/berekeningsmethoden

Areaalgebonden betaling

Type betaling	○ Eenheidskost gebaseerd op bijkomende kosten en gederfde inkomsten ○ Transactiekost
Steunbedrag(en)	Bedrag per hectare grasland: 325 euro/ha
Berekeningsmethode	Op basis van de meerkosten en minderopbrengsten : ○ Verschil tussen het referentiesaldo bouwland en het referentiesaldo van grasland ○ Transactiekosten

5.3.1.8 Informatie betreffende de staatssteunbeoordeling

De interventie valt binnen het toepassingsgebied van artikel 42 VWEU en moet niet worden getoetst op staatssteun.

Er wordt geen aanvullende nationale financiering toegepast.

5.3.1.9 Aanvullende vragen/informatie die specifiek is/zijn voor het type interventie

Wat is het model van de verbintenis(sen)?	Op beheer gebaseerd
Wat is de duurtijd van de verbintenissen?	Vijf jaar

5.3.1.10 WTO-conformiteit

Deze interventie is niet productiestimulerend en valt in het bijzonder onder bijlage 2, §12 van de WTO-Overeenkomst inzake de landbouw (‘groene doos'):

- De steun en het recht er op maakt deel uit van de groene architectuur uitgewerkt in het GLB SP en is afhankelijk van de naleving van specifieke voorwaarden.
- De betaling is niet hoger dan de extra kosten of de gederfde inkomsten als gevolg van het uitvoeren van de verbintenis.

5.3.1.11 Geplande eenheidsbedragen - definitie

Naam eenheidsbedrag	Tijdelijk naar blijvend grasland – gepland eenheidsbedrag per hectare
Type eenheidsbedrag	Uniform
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 325 euro/ha

Overeenkomstige eenheid van output (indien van toepassing)	Hectare
Toelichting en motivering van de waarde van het eenheidsbedrag	Het gepland eenheidsbedrag is gelijk aan het steunbedrag.
Bijdragepercentage(s)	43% Europese middelen – 57% Vlaamse middelen
Resultaatindicator(en)	o R.12 Aanpassing aan klimaatverandering o R.14 Koolstofopslag in bodems en biomassa

5.3.1.12 Geplande eenheidsbedragen – financiële tabel met output(*)

	Financieel jaar	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Totaal 2023-2029(**)
Tijdelijk naar blijvend grasland – gepland eenheidsbedrag per hectare	Gepland eenheidsbedrag (Totale publieke uitgave in EUR)		325	325	325	325	325		
	Geplande output (hectaren)		2.000	3.000	4.000	5.000	5.000		**5.000**
	Jaarlijkse indicatieve financiële allocatie (Totale publieke uitgave in EUR)		650.000	975.000	1.300.000	1.625.000	1.625.000		**6.175.000**
TOTAAL	**Geplande output (hectaren)**		2.000	3.000	4.000	5.000	5.000		
	Jaarlijkse indicatieve financiële allocatie (Totale publieke uitgave in EUR)		650.000	975.000	1.300.000	1.625.000	1.625.000		**6.175.000**

(*) Totaalbedragen kunnen afgerond zijn op gehele getallen.

(**) De geplande jaarlijkse output is het uniek areaal of het aantal unieke grootvee-eenheden waarvoor in dat jaar betalingen zijn gepland. De totale som van deze outputs geeft geen weerspiegeling van de realiteit aangezien op eenzelfde perceel of dier meerdere jaren na elkaar die bepaalde actie of interventie kan worden uitgevoerd. De totale output bij de areaal – en diergebondeninterventies wordt bijgevolg niet ingevuld.

5.3.2 Teelt van milieu-, biodiversiteitsvriendelijke en/of klimaatbestendige gewassen

Interventiecode (MS)	*Wordt achteraf aangevuld*
Naam interventie	Teelt van milieu-, biodiversiteitsvriendelijke en/of klimaatbestendige gewassen (afgekort: Ecoteelten)
Type interventie	Plattelandsontwikkeling - Milieu-, klimaat- en andere beheersverbintenissen (artikel 70)
Outputindicator	O.14 Aantal hectaren (exclusief bosbouw) of aantal andere eenheden waarvoor milieu- en klimaatverbintenissen gelden die verder strekken dan de verplichte vereisten
Bijdrage aan oormerkingsvereisten voor • Generatievernieuwing • Milieu • LEADER	 Nee Ja Nee
Omvat de interventie overgedragen uitgaven van het PDPO III?	Ja

5.3.2.1 Territoriale reikwijdte

Percelen gelegen in Vlaanderen

5.3.2.2 Gerelateerde specifieke doelstellingen/horizontale doelstelling

(SpD. d) Bijdragen tot matiging van en aanpassing aan klimaatverandering, onder meer door de uitstoot van broeikasgassen terug te dringen en meer koolstof vast te leggen, en duurzame energie te bevorderen;

(SpD. e) Bevordering van de duurzame ontwikkeling en het efficiënte beheer van natuurlijke hulpbronnen zoals water, bodem en lucht, onder meer door de afhankelijkheid van chemische middelen te verkleinen;

(SpD. f) Bijdragen tot het tot staan brengen en ombuigen van biodiversiteitsverlies, tot versterking van ecosysteemdiensten en tot de instandhouding van habitats en landschappen.

5.3.2.3 Nood/noden waarop de interventie is gericht

- N7 Koolstofopbouw en vermindering broeikasgassen
- N8 Afhankelijkheid van externe hulpbronnen verminderen

- N9 Adaptatie aan klimaatverandering
- N10 Aanpassingen in functie van een integraal duurzaam landbouwbeheer (inclusief bio-landbouw)
- N11 Zorg voor water
- N12 Zorg voor bodem
- N13 Zorg voor natuur / biodiversiteit

5.3.2.4 Resultaatindicator(en)

- R.12 Aanpassing aan klimaatverandering
- R.14 Koolstofopslag in bodems en biomassa
- R.19 Verbetering en bescherming van de bodem
- R.21 Bescherming van de waterkwaliteit
- R.22 Duurzaam nutriëntenbeheer
- R.31 Instandhouding van habitats en soorten

5.3.2.5 Specifieke opzet, vereisten en subsidiabiliteitsvoorwaarden van de interventie

Beschrijving

De landbouw heeft de voortdurende opdracht zich verder aan te passen naar een integraal duurzaam landbouwproductiesysteem en duurzame productiemethoden (nood 10). Verschillende milieu-, biodiversiteitsvriendelijke en/of klimaatbestendige gewassen, hierna ook 'ecoteelten' genoemd, kunnen hiertoe bijdragen. Ecoteelten dragen bij aan een betere bodemkwaliteit, klimaatmitigatie, klimaatadaptatie (bv. droogteresistentie, wateroverlast), biodiversiteit, het verminderen van de eiwitafhankelijkheid, de bio-economie en circulaire landbouw. Het potentieel van deze gewassen is echter nog onderbenut. We stellen een dynamische lijst op van potentiële gewassen die een positieve impact hebben om milieu, klimaat of biodiversiteit.

Deze interventie stimuleert het verbouwen van meerjarige 'ecoteelten' (meerjarige vlinderbloemigen, graskruiden, grasklaver, miscanthus, korte omloophout):

- **Actie 1:** meerjarige eiwitteelten ;
- **Actie 2:** meerjarige teelten met positieve impact op milieu, klimaat en/of biodiversiteit die geen eiwitteelten zijn;

De teelt van éénjarige ecoteelten wordt ondersteund als ecoregeling in pijler I.

De interventie draagt bij tot:

- **specifieke doelstelling (d).** De teelt van lokale eiwitteelten draagt bij aan de eiwittransitie, zorgt voor een meer diverse en bedrijfsgebonden ruwvoederwinning, een lokaal aanbod aan eiwit waardoor in het buitenland ontbossing wordt vermeden, en kan het gebruik van stikstofmeststof

beperken (nood 8). Meerjarige teelten (bv. miscanthus, korte omloophout) zorgen voor koolstofopslag (nood 7). Meerjarige gewassen zijn diepwortelender en daardoor meer droogtetolerant en beter bestand tegen klimaatverandering (nood 9).

- **specifieke doelstelling (e).** Er zullen minder gewasbeschermingsmiddelen gebruikt worden (bv. miscanthus, korte oploophout, mengsels met diverse samenstelling aan soorten), wat een positief effect heeft op de waterkwaliteit (nood 11). Meerjarige gewassen hebben een langere groeitijd en de planten ontwikkelen hiermee een veel groter en dieper wortelstelsel en hebben zo een positief effect op de bodemstructuur. De aanplanting van bv. miscanthus en korte omloophout zorgt dankzij de stevige wortels ook voor een bescherming tegen erosie (nood 12).
- **specifieke doelstelling (f).** De (bloeiende) gewassen zijn een ideale schuilplaats voor fauna (insecten, vogels, zoogdieren) en hebben dus een positief effect op de biodiversiteit (nood 13). De actie rond specifiek beheer op luzernepercelen in soortenbeschermingsgebieden kadert bovendien in akkervogelbeheer (nood 13). De bloeiende gewassen verhogen ook de landschappelijke waarde (indirecte nood 14).

De interventie draag ook **indirect** bij tot **specifieke doelstelling (h).** Het ondersteunen van de teelt van biogebaseerde toepassingen (bv. miscanthus, korte omloophout) kunnen een hefboom zijn voor de biogebaseerde economie (nood 18).

Omschrijving van de in aanmerking komende begunstigden

Actieve landbouwers

Omschrijving van de specifieke subsidiabiliteitscriteria, indien relevant, gerelateerd aan de begunstigde en het gebied

Actie 1: Meerjarige eiwitteelten:

- Het perceel was de vorige 2 campagnes aangegeven als bouwland of blijvende teelt
- Er wordt een lijst opgemaakt van zowel rein- als mengteelten die in aanmerking komen als meerjarige eiwitteelt (bv. vlinderbloemigen, graskruidenmengsel). De teelt moet als hoofdteelt worden aangegeven.
- Bij mengteelten worden minimale zaaidichtheden vastgelegd.
- De vlinderbloemigen en kruiden moeten steeds zichtbaar aanwezig zijn.
- Modaliteiten voor beheer worden per teelt vastgelegd (bv. inzake begrazing, uitgestelde bewerkingen, aanhouddata) indien relevant voor de specifieke teelt. Indien relevant, kunnen gebiedsbeperkingen worden opgelegd (bv. uitgestelde luzerne kan enkel in soortenbeschermingsgebieden).
- Zaaizaadfacturen worden ter beschikking gehouden.

Actie 2: Meerjarige teelten met positieve impact op milieu, klimaat en/of biodiversiteit

- Het perceel was de vorige 2 campagnes aangegeven als bouwland of blijvende teelt
- Er wordt een lijst opgemaakt van meerjarige teelten die in aanmerking komen.

- Er wordt een nieuwe aanplant gedaan met plantdichtheden en uiterste plantdata die zullen vastgelegd worden in de regelgeving van de interventie.
- Facturen van het plantmateriaal worden ter beschikking gehouden.
- Bemesting is niet toegelaten.

Omschrijving van de in aanmerking komende verbintenissen en andere verplichtingen

areaalgebonden subsidie

Subsidiabel gebied
Landbouwareaal gedefinieerd voor het GLB-plan

5.3.2.6 Identificatie van de relevante basiselementen (relevante GLMC, uit regelgeving voortvloeiende beheerseisen (RBE) en andere in nationale en Europese wetgeving vastgestelde dwingende eisen), indien van toepassing, beschrijving van de specifieke relevante verplichtingen onder de RBE en toelichting over hoe de verbintenis verder gaat dan de dwingende eisen.

GLMC 7: Gewasrotatie op bouwland, met uitzondering van gewassen die onder water worden geteeld: waarbij op eenzelfde perceel een gewas geen twee jaar na elkaar als hoofdteelt mag geteeld worden, tenzij er een tussenteelt wordt ingezaaid die minstens acht weken op het perceel aanwezig moet zijn. Met deze interventie wordt beoogd dat landbouwers gestimuleerd worden om specifieke teelten op te nemen in hun rotatie die een meerwaarde betekenen voor klimaat en het milieu in vergelijking met reguliere teelten die hij anders vanuit economisch oogpunt zou kiezen.

5.3.2.7 Vorm en bedrag/percentage van steun/premie/berekeningsmethoden

Areaalgebonden betaling

Type betaling	o Eenheidskost gebaseerd op bijkomende kosten en gederfde inkomsten o Transactiekost
Steunbedrag(en)	Bedrag per hectare: **Actie 1:** 1A /Meerjarige eiwitteelten - vlinderbloemigen: 230 euro/ha 1B / Meerjarige eiwitteelten – graskruiden: 350 euro/ha 1C / Meerjarige eiwitteelten – uitgestelde luzerne: 600 euro/ha **Actie 2:**

	Meerjarige teelten met voordeel voor milieu, etc.: 600 euro/ha
Berekeningsmethode	**Actie 1:** 1A / Meerjarige eiwitteelten - vlinderbloemigen: o verschil tussen het referentiesaldo van grasland en het saldo van de meerjarige eiwitteelten (referentieteelt grasklaver, op basis van gegevens van het Landbouwcentrum voor Voedergewassen (LCV), o transactiekost. Het steunbedrag bedraagt 100% van het berekende bedrag 1B / Meerjarige eiwitteelten – graskruiden: o verschil tussen het referentiesaldo van grasland en het saldo van graskruidenmengsels; o transactiekost. Het steunbedrag bedraagt 79% van het berekende bedrag. 1C / Meerjarige eiwitteelten – uitgestelde luzerne: o verschil tussen het referentiesaldo van grasland en het saldo van de uitgestelde luzerne; o transactiekost. Het steunbedrag bedraagt 58% van het berekende bedrag. **Actie 2:** Meerjarige teelten met voordeel voor milieu etc.: o verschil tussen het referentiesaldo van bouwland en het saldo van de specifieke teelt (opbrengsten – jaarlijkse afschrijving van de aanplant, jaarlijkse kosten voor oogst en het uiteindelijk verwijderen van de aanplant); o transactiekost. Het steunbedrag bedraagt 66-75% van het berekende bedrag.

5.3.2.8 Informatie betreffende de staatssteunbeoordeling

De interventie valt binnen het toepassingsgebied van artikel 42 VWEU en moet niet worden getoetst op staatssteun.

Er wordt geen aanvullende nationale financiering toegepast.

5.3.2.9 Aanvullende vragen/informatie die specifiek is/zijn voor het type interventie

Wat is het model van de verbintenis(sen)?	Op beheer gebaseerd
Wat is de duurtijd van de verbintenissen?	**Actie 1: Meerjarige eiwitteelten:** Kortlopende, vaste AMKM van 2 jaar, verlengbaar met 1 jaar. Daarna op zelfde perceel 2 jaar niet mogelijk om deze AMKM af te sluiten. **Actie 2: Meerjarige teelten met positieve impact op milieu, klimaat en/of biodiversiteit:** 5 jaar

5.3.2.10 WTO-conformiteit

Deze interventie is niet productiestimulerend en valt in het bijzonder onder bijlage 2, §12 van de WTO-Overeenkomst inzake de landbouw (‘groene doos'):

- De steun en het recht er op maakt deel uit van de groene architectuur uitgewerkt in het GLB SP en is afhankelijk van de naleving van specifieke voorwaarden.
- De betaling is niet hoger dan de extra kosten of de gederfde inkomsten als gevolg van het uitvoeren van de verbintenis.

5.3.2.11 Geplande eenheidsbedragen - definitie

Naam eenheidsbedrag	Ecoteelten - actie 1A – lokale eiwitteelten - gepland eenheidsbedrag per hectare
Type eenheidsbedrag	Uniform
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 230 euro/ha
Overeenkomstige eenheid van output (indien van toepassing)	Hectare
Toelichting en motivering van de waarde van het eenheidsbedrag	Het gepland eenheidsbedrag is gelijk aan het steunbedrag.
Bijdragepercentage(s)	o 43% Europese middelen – 57% Vlaamse middelen o 100% met Europese middelen (getransfereerde Pijler 1 middelen)
Resultaatindicator(en)	o R.12 Aanpassing aan klimaatveranderingo

	○ R.19 Verbetering en bescherming van de bodem ○ R.21 Bescherming van de waterkwaliteit ○ R.22 Duurzaam nutriëntenbeheer ○ R.31 Instandhouding van habitats en soorten
Overgedragen lasten van het verleden van het plattelandsontwikkelingsprogramma 2014-2022	Het eenheidsbedrag is niet gebaseerd op de steun die is overgedragen van de vorige periode.

Naam eenheidsbedrag	Ecoteelten - actie 1B – graskruiden - gepland eenheidsbedrag per hectare
Type eenheidsbedrag	Uniform
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 350 euro/ha
Overeenkomstige eenheid van output (indien van toepassing)	Hectare
Toelichting en motivering van de waarde van het eenheidsbedrag	Het gepland eenheidsbedrag is gelijk aan het steunbedrag.
Bijdragepercentage(s)	43% Europese middelen – 57% Vlaamse middelen
Resultaatindicator(en)	○ R.12 Aanpassing aan klimaatverandering ○ R.19 Verbetering en bescherming van de bodem ○ R.21 Bescherming van de waterkwaliteit ○ R.22 Duurzaam nutriëntenbeheer ○ R.31 Instandhouding van habitats en soorten

Naam eenheidsbedrag	Ecoteelten - actie 1C – faunavriendelijke hoofdteelten - gepland eenheidsbedrag per hectare
Type eenheidsbedrag	Uniform
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 600 euro/ha
Overeenkomstige eenheid van output (indien van toepassing)	Hectare

Toelichting en motivering van de waarde van het eenheidsbedrag	Het gepland eenheidsbedrag is gelijk aan het steunbedrag.
Bijdragepercentage(s)	43% Europese middelen – 57% Vlaamse middelen
Resultaatindicator(en)	o R.12 Aanpassing aan klimaatveranderingo o R.19 Verbetering en bescherming van de bodem o R.21 Bescherming van de waterkwaliteit o R.22 Duurzaam nutriëntenbeheer o R.31 Instandhouding van habitats en soorten

Naam eenheidsbedrag	Ecoteelten - actie 2 – low input teelten - gepland eenheidsbedrag per hectare
Type eenheidsbedrag	Uniform
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 600 euro/ha
Overeenkomstige eenheid van output (indien van toepassing)	Hectare
Toelichting en motivering van de waarde van het eenheidsbedrag	Het gepland eenheidsbedrag is gelijk aan het steunbedrag.
Bijdragepercentage(s)	43% Europese middelen – 57% Vlaamse middelen
Resultaatindicator(en)	o R.12 Aanpassing aan klimaatverandering o R.14 Koolstofopslag in bodems en biomassa o R.19 Verbetering en bescherming van de bodem o R.21 Bescherming van de waterkwaliteit o R.22 Duurzaam nutriëntenbeheer o R.31 Instandhouding van habitats en soorten

5.3.2.12 Geplande eenheidsbedragen – financiële tabel met output(*)

	Financieel jaar	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**Totaal 2023-2029(***)**
	Gepland eenheidsbedrag		230	230	230	230	230		

Ecoteelten - actie 1A – lokale eiwitteelten - gepland eenheidsbedrag per hectare	(Totale publieke uitgave in EUR)								
	Geplande output (hectaren)		17.000	23.000	7.000	7.000	21.796		
	Jaarlijkse indicatieve financiële allocatie (Totale publieke uitgave in EUR)		3.910.000	5.290.000	1.610.000	1.610.000	5.013.080		**17.433.080**
Ecoteelten - actie 1B – graskruiden - gepland eenheidsbedrag per hectare	Gepland eenheidsbedrag (Totale publieke uitgave in EUR)		350	350	350	350	350		
	Geplande output (hectaren)		3.400	3.400	3.400	3.400	3.400		
	Jaarlijkse indicatieve financiële allocatie (Totale publieke uitgave in EUR)		1.190.000	1.190.000	1.190.000	1.190.000	1.190.000		**5.950.000**
Ecoteelten - actie 1C – faunavriendelijke hoofdteelten - gepland eenheidsbedrag per hectare	Gepland eenheidsbedrag (Totale publieke uitgave in EUR)		600	600	600	600	600		
	Geplande output (hectaren)		100	100	100	100	100		
	Jaarlijkse indicatieve financiële allocatie (Totale publieke uitgave in EUR)		60.000	60.000	60.000	60.000	60.000		**300.000**
Ecoteelten - actie 2 – low input teelten - gepland eenheidsbedrag per hectare	Gepland eenheidsbedrag (Totale publieke uitgave in EUR)		600	600	600	600	600		
	Geplande output (hectaren)		100	105	110	115	120		
	Jaarlijkse indicatieve financiële allocatie (Totale publieke uitgave in EUR)		60.000	63.000	66.000	69.000	72.000		**330.000**
TOTAAL	**Geplande output (hectaren)**		20.600	26.605	10.610	10.615	25.416		
	Jaarlijkse indicatieve financiële allocatie (Totale publieke uitgave in EUR)(**)		5.220.000	6.603.000	2.926.000	2.929.000	6.335.080		**24.013.080**

(*) Totaalbedragen kunnen afgerond zijn op gehele getallen.
(**) Overdracht van laste uit het verleden werd in rekening gebracht in actie 1. Bedragen worden opnieuw becijferd en eventueel geactualiseerd op basis van de meest recente cijfers op het moment van de indiening van het plan bij de Europese Commissie.'
(***) De geplande jaarlijkse output is het uniek areaal of het aantal unieke grootvee-eenheden waarvoor in dat jaar betalingen zijn gepland. De totale som van deze outputs geeft geen weerspiegeling van de realiteit aangezien op eenzelfde perceel of dier meerdere jaren na elkaar die bepaalde actie of interventie kan worden uitgevoerd. De totale output bij de areaal – en diergebondeninterventies wordt bijgevolg niet ingevuld.

5.3.3 Aanpassingen in voedermanagement op bedrijfsniveau bij rundvee om emissies broeikasgassen te verminderen

Interventiecode (MS)	*Wordt achteraf aangevuld*
Naam interventie	Aanpassingen in voedermanagement op bedrijfsniveau bij rundvee om emissies broeikasgassen te verminderen (afgekort: Voedermanagement bij rundvee)
Type interventie	Plattelandsontwikkeling - Milieu-, klimaat- en andere beheersverbintenissen (artikel 70)
Outputindicator	O.14 Aantal hectaren (exclusief bosbouw) of aantal andere eenheden waarvoor milieu- en klimaatverbintenissen gelden die verder strekken dan de verplichte vereisten
Bijdrage aan oormerkingsvereisten voor • Generatievernieuwing • Milieu • LEADER	 Nee Ja Nee
Omvat de interventie overgedragen uitgaven van het PDPO III?	Nee

5.3.3.1 Territoriale reikwijdte

Exploitatie gelegen in het Vlaams gewest gelinkt met een actief veebeslag

5.3.3.2 Gerelateerde specifieke doelstellingen/horizontale doelstelling

(SpD. d) Bijdragen tot matiging van en aanpassing aan klimaatverandering, onder meer door de uitstoot van broeikasgassen terug te dringen en meer koolstof vast te leggen, en duurzame energie te bevorderen

5.3.3.3 Nood/noden waarop de interventie is gericht

- N7 Koolstofopbouw en vermindering broeikasgassen

5.3.3.4 Resultaatindicator(en)

- R.13 Lagere emissies in de veehouderijsector

5.3.3.5 Specifieke opzet, vereisten en subsidiabiliteitsvoorwaarden van de interventie

Beschrijving

Deze interventie wil rundveehouders stimuleren om voedermaatregelen uit te voeren zodat de enterische methaanemissies van rundvee verminderen.

De interventie maakt deel uit van het stimulerend beleid dat de overheid wil voeren rond de reductie van enterische emissies. In het Vlaams Energie- en Klimaatplan 2021-2030 is het verminderen van de enterische emissies met 0,44 Mton CO2-eq of 19% t.o.v. 2005 in 2030, als onderdeel van de landbouwemissies, opgenomen als actie. Om deze doelstelling te bereiken werd het convenant 'enterische emissies rundvee 2019-2030' afgesloten met de sector. De doelstelling van het convenant is om de enterische emissies van rundvee te verlagen via marktgerichte en -gestuurde initiatieven, aangevuld met sensibiliserend en stimulerend overheidsbeleid onder meer via het nieuwe Gemeenschappelijke Landbouwbeleid waarbij er op regelmatige tijdstippen evaluaties voorzien zijn. In het convenant 'enterische emissies rundvee 2019-2030' is voorzien dat in 2025 de behaalde reductie wordt afgetoetst ten opzichte van de doelstelling, om te bepalen of bijkomende maatregelen noodzakelijk zijn ten opzichte van de doelstelling.

Concreet kan de landbouwer gedurende de looptijd van de verbintenis kiezen uit een lijst van voedermaatregelen. Afhankelijk van nieuwe wetenschappelijke inzichten kunnen nieuwe voedermaatregelen toegevoegd worden.

- Voedermaatregel 1: toevoegen van geëxtrudeerd/geëxpandeerd lijnzaad aan het rantsoen voor lacterend melkvee.

  Bij toepassing van deze voedermaatregel wordt een methaanreductie van 9 % in rekening gebracht op jaarbasis voor het aantal lacterende melkkoeien op het bedrijf die het rantsoen toegediend krijgen. Het gebruik van geëxtrudeerd/geëxpandeerd lijnzaad heeft geen impact op de N-efficiëntie.
- Voedermaatregel 2: toevoegen van nitraat aan het rantsoen voor lacterend melkvee.

  Toevoegen van maximaal 1% nitraat aan het totale rantsoen op droge stof basis zorgt voor een methaanreductie van 10%. Dit reductiepercentage is afhankelijk van de dosering en is nog niet definitief gevalideerd op basis van wetenschappelijke gegevens door het convenant enterische emissies en kan dus nog aangepast worden. Een correctie van het eiwitgehalte van het rantsoen is nodig voor het toevoegen van nitraat om verhoogde N2O-emissies uit mest te voorkomen.
- Voedermaatregel 3. toevoegen van 3-NOP aan het rantsoen voor lacterend melkvee.

  Toepassing van deze maatregel volgens goede praktijk zorgt voor een verlaging van de enterische methaanemissies met 15% voor een rantsoen met een NDF-waarde (Neutral detergent fibre) van 380g/kg DS. Dit reductiepercentage is afhankelijk van de dosering en is nog niet definitief gevalideerd door het convenant enterische emissies en kan dus nog aangepast worden. Het supplement verhoogt de carbon footprint van het voeder, maar de methaanreductie heft dat effect ruimschoots op. De totale carbon footprint van 1 kg meetmelk ligt daarom met het supplement lager dan bij het normale rantsoen. Het gebruik van 3-NOP heeft geen impact op de N-efficiëntie. Het supplement is momenteel nog niet verkrijgbaar op de markt. De erkenningsprocedure is lopende. Verwacht wordt dat het product in 2022 beschikbaar zal zijn. Deze voedermaatregel kan geïmplementeerd worden indien het product beschikbaar is voor de landbouwer en gevalideerd werd door het convenant enterische emissies.

- Voedermaatregel 4. toevoegen van bierdraf en koolzaadschroot aan het rantsoen voor lacterend melkvee.

  Bij toepassing van deze voedermaatregel wordt een methaanreductie van 8 % in rekening gebracht op jaarbasis voor het aantal lacterende melkkoeien op het bedrijf die het rantsoen toegediend krijgen. Bierdraf en koolzaadschroot zijn reststromen en vervangen sojaschroot in het rantsoen. De carbon footprint van melk verlaagt door het toepassen van deze voedermaatregel.

De vergoeding wordt uitbetaald per lacterende koe aanwezig op het bedrijf.

De voedermaatregelen kunnen momenteel enkel toegepast worden door melkveehouders. De toegepaste voedermaatregel kan aangepast worden tijdens de looptijd van de verbintenis. De voedermaatregelen kunnen voorlopig niet gecombineerd worden. Op basis van bijkomend onderzoek en voorstellen van de stuurgroep van het convenant enterische emissies rundvee kan de doelgroep uitgebreid worden naar vleesveehouders, kan de lijst met voedermaatregelen bijgestuurd worden en kunnen combinaties van voedermaatregelen toegelaten worden.

De interventie draagt bij tot **specifieke doelstelling (d).** De maatregel heeft tot doel om rundveehouders te stimuleren om de methaanemissies, afkomstig uit de verteringprocessen van runderen, op hun bedrijf te reduceren door het toepassen van voedermaatregelen op bedrijfsniveau die opgenomen zijn in het actiekader van het convenant enterische emissies rundvee. Aangepaste voederrantsoenen kunnen de methaanuitstoot per dier terugdringen. Deze interventie draagt bij aan de reductie van de enterische emissies van het broeikasgas CH_4 van de rundveestapel (op Vlaams niveau of per dier) (nood 7).

Omschrijving van de in aanmerking komende begunstigden

Actieve landbouwers met lacterend melkvee

Omschrijving van de specifieke subsidiabiliteitscriteria, indien relevant, gerelateerd aan de begunstigde en het gebied

Algemene voorwaarden:

- het houden van lacterend melkvee.
- (jaarlijks) rantsoenberekeningen uitvoeren
- gedurende de looptijd van de overeenkomst een van onderstaande voedermaatregelen op bedrijfsniveau toepassen (op al het aanwezige lacterend melkvee). De toegepaste voedermaatregel mag jaarlijks aangepast worden tijdens de looptijd van de overeenkomst. De voedermaatregelen kunnen niet gecombineerd worden.

Voedermaatregel 1: geëxtrudeerd/geëxpandeerd lijnzaad voor lacterend melkvee toevoegen aan krachtvoeder:

Het totaal rantsoen moet bestaan uit (op droge stof basis) uit maïskuil, graskuil en geëxtrudeerd/geëxpandeerd lijnzaad.. De samenstelling en dosering worden vastgelegd in de regelgeving van de interventie.

Voedermaatregel 2: nitraat toevoegen aan het rantsoen:

De dosering en het rantsoen worden vastgelegd in de regelgeving van de interventie.

Voedermaatregel 3: gebruik van voedersupplement 3NOP:

De dosering wordt vastgelegd in de regelgeving van de interventie.

Voedermaatregel 4: toevoegen van bierdraf en koolzaadschroot aan het rantsoen voor lacterend melkvee:

Het totaal rantsoen moet bestaan uit (op droge stof basis) bierdraf, (on)bestendig koolzaadschroot, maïskuil en graskuil. De samenstelling en dosering worden vastgelegd in de regelgeving van de interventie.

Omschrijving van de in aanmerking komende verbintenissen en andere verplichtingen

Diergebonden subsidie (steun per dier)

5.3.3.6 Identificatie van de relevante basiselementen (relevante GLMC, uit regelgeving voortvloeiende beheerseisen (RBE) en andere in nationale en Europese wetgeving vastgestelde dwingende eisen), indien van toepassing, beschrijving van de specifieke relevante verplichtingen onder de RBE en toelichting over hoe de verbintenis verder gaat dan de dwingende eisen.

Niet van toepassing

5.3.3.7 Vorm en bedrag/percentage van steun/premie/berekeningsmethoden

Diergebonden betaling

Type betaling	o Eenheidskost gebaseerd op bijkomende kosten en gederfde inkomsten o Transactiekost
Steunbedrag(en)	20 euro/lacterende koe
Berekeningsmethode	Op basis van extra kosten voor aanpassingen in het voedermanagement: Dit omvat volgende kosten: - extra kosten (kostprijs van het voedersupplement) - transactiekosten (bv. het uitvoeren van rantsoenberekeningen, bijkomende administratie, zoekkosten naar het gepaste additief, etc.

	Het steunbedrag bedraagt 36-40% van het berekende bedrag.

5.3.3.8 Informatie betreffende de staatssteunbeoordeling

De interventie valt binnen het toepassingsgebied van artikel 42 VWEU en moet niet worden getoetst op staatssteun.

Er wordt aanvullende nationale financiering toegepast.

ELFPO-bedrag (in euro): 2.795.000
Nationale cofinanciering (in euro): 3.705.000
Aanvullende nationale financiering (in euro): 1.500.000

5.3.3.9 Aanvullende vragen/informatie die specifiek is/zijn voor het type interventie

Wat is het model van de verbintenis(sen)?	Op beheer gebaseerd
Wat is de duurtijd van de verbintenissen?	5 jaar

5.3.3.10 WTO-conformiteit

Deze interventie is niet productiestimulerend en valt in het bijzonder onder bijlage 2, §12 van de WTO-Overeenkomst inzake de landbouw (‘groene doos'):

- De steun en het recht er op maakt deel uit van de groene architectuur uitgewerkt in het GLB SP en is afhankelijk van de naleving van specifieke voorwaarden.
- De betaling is niet hoger dan de extra kosten of de gederfde inkomsten als gevolg van het uitvoeren van de verbintenis.

5.3.3.11 Geplande eenheidsbedragen - definitie

Naam eenheidsbedrag	Voedermanagement bij rundvee – gepland eenheidsbedrag per dier
Type eenheidsbedrag	Uniform
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 20 euro/dier
Overeenkomstige eenheid van output (indien van toepassing)	Grootvee-eenheid

5.3.3 Aanpassingen in voedermanagement op bedrijfsniveau bij rundvee om emissies broeikasgassen te verminderen

Toelichting en motivering van de waarde van het eenheidsbedrag	Het gepland eenheidsbedrag is gelijk aan het steunbedrag.
Bijdragepercentage(s)	43% Europese middelen – 57% Vlaamse middelen 100% met Vlaamse middelen (aanvullende nationale financiering)
Resultaatindicator(en)	o R.13 Lagere emissies in de veehouderijsector

5.3.3.12 Geplande eenheidsbedragen – financiële tabel met output(*)

	Financieel jaar	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Totaal 2023-2029(**)
Voedermanagement bij rundvee – gepland eenheidsbedrag per dier	Gepland eenheidsbedrag (Totale publieke uitgave in EUR)		20	20	20	20	20		
	Geplande output (aantal dieren)		80.000	80.000	80.000	80.000	80.000		
	Jaarlijkse indicatieve financiële allocatie (Totale publieke uitgave in EUR)		1.600.000	1.600.000	1.600.000	1.600.000	1.600.000		**8.000.000**
TOTAAL	**Geplande output (GVE)**		80.000	80.000	80.000	80.000	80.000		
	Jaarlijkse indicatieve financiële allocatie (Totale publieke uitgave in EUR)		1.600.000	1.600.000	1.600.000	1.600.000	1.600.000		**8.000.000**

(*) Totaalbedragen kunnen afgerond zijn op gehele getallen.
(**) De geplande jaarlijkse output is het uniek areaal of het aantal unieke grootvee-eenheden waarvoor in dat jaar betalingen zijn gepland. De totale som van deze outputs geeft geen weerspiegeling van de realiteit aangezien op eenzelfde perceel of dier meerdere jaren na elkaar die bepaalde actie of interventie kan worden uitgevoerd. De totale output bij de areaal – en diergebondeninterventies wordt bijgevolg niet ingevuld.

5.3.4 Omschakeling biologische landbouw

Interventiecode (MS)	*Wordt achteraf aangevuld*
Naam interventie	Omschakeling biologische landbouw
Type interventie	Plattelandsontwikkeling - Milieu-, klimaat- en andere beheersverbintenissen (artikel 70)
Outputindicator	O.17 Aantal hectaren of aantal andere eenheden waarvoor steun voor biologische landbouw wordt ontvangen
Bijdrage aan oormerkingsvereisten voor • Generatievernieuwing • Milieu • LEADER	 Nee Ja Nee
Omvat de interventie overgedragen uitgaven van het PDPO III?	Ja

5.3.4.1 Territoriale reikwijdte

Percelen, gelegen in Vlaanderen, die onder bio-controle staan van een erkend controleorgaan tijdens de omschakelingsperiode naar biologische landbouw

5.3.4.2 Gerelateerde specifieke doelstellingen/horizontale doelstelling

(SpD. d) Bijdragen tot matiging van en aanpassing aan klimaatverandering, onder meer door de uitstoot van broeikasgassen terug te dringen en meer koolstof vast te leggen, en duurzame energie te bevorderen;

(SpD. e) Bevordering van de duurzame ontwikkeling en het efficiënte beheer van natuurlijke hulpbronnen zoals water, bodem en lucht, onder meer door de afhankelijkheid van chemische middelen te verkleinen;

(SpD. f) Bijdragen tot het tot staan brengen en ombuigen van biodiversiteitsverlies, tot versterking van ecosysteemdiensten en tot de instandhouding van habitats en landschappen.

5.3.4.3 Nood/noden waarop de interventie is gericht

- N7 Koolstofopbouw en vermindering broeikasgassen
- N10 Aanpassingen in functie van een integraal duurzaam landbouwbeheer (inclusief bio-landbouw)

- N11 Zorg voor water
- N12 Zorg voor bodem
- N13 Zorg voor natuur / biodiversiteit

5.3.4.4 Resultaatindicator(en)

- R.14 Koolstofopslag in bodems en biomassa
- R.19 Verbetering en bescherming van de bodem
- R.21 Bescherming van de waterkwaliteit
- R.31 Instandhouding van habitats en soorten
- R.24 Duurzaam en verminderd gebruik van pesticiden
- R.29 Ontwikkeling van biologische landbouw

5.3.4.5 Specifieke opzet, vereisten en subsidiabiliteitsvoorwaarden van de interventie

Beschrijving

Deze interventie wil landbouwers stimuleren om hun bedrijf of een gedeelte van hun bedrijf om te schakelen naar de biologische landbouwproductiemethode (nood 10).

De landbouwer kan een subsidie ontvangen in functie van de teelt tijdens de wettelijke omschakelingsduur naar de biologische productiemethode conform Verordening (EU) 2018/848 van het Europees Parlement en de Raad van 30 mei 2018 inzake de biologische productie en de etikettering van biologische producten en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 834/2007 van de Raad. De landbouwer dient daarvoor aangesloten te zijn bij een erkend controleorgaan voor de biologische productiemethode en de wettelijke verplichtingen met betrekking tot de biologische productiemethode na te leven.

Deze interventie draagt bij tot:

- **specifieke doelstelling (d).** De biologische landbouw draagt bij tot een hoger organisch stof gehalte in de bodem (nood 7).
- **specifieke doelstelling (e).** Het toepassen van de biologische landbouwpraktijken (nood 10) impliceert een verbod op het gebruik van kunstmeststoffen en van gewasbeschermingsmiddelen-die niet toegelaten zijn in de biologische landbouw. Dit heeft een positief effect op de water- en luchtkwaliteit. Een sleutelelement in de biologische landbouw is de extra zorg voor de bodem. Bio-planten groeien immers in volle grond, een rijk bodemleven is daarbij van cruciaal belang. De bodemvruchtbaarheid zal bijgevolg verhogen (nood 11 en 12).
- **specifieke doelstelling (f).** Het verbod op het gebruik van kunstmeststoffen en voor de biologische landbouw niet toegelaten gewasbeschermingsmiddelen en het uitvoeren van biologische landbouwpraktijken (bv. gewasrotatie, gebruik maken van resistente rassen …) in de biologische landbouw heeft een positief effect op de biodiversiteit (nood 13). Het teeltplan van biologische bedrijven omvat vaak een grotere variatie aan gewassen waardoor de landschappelijke waarde verhoogt (indirecte nood 14).

Deze interventie draagt ook **indirect** bij tot:

- **specifieke doelstelling (a) en (b).** Het stimuleren van de biologische productie draagt ook bij aan het versterken van de veerkracht van de bedrijven (nood 4). De biologische landbouwproductie speelt in op de (lokale) consumentenvraag en de diversificatie op landbouwbedrijven (nood 5).
- **specifieke doelstelling (i).** De ondersteuning van de biologische landbouw speelt in op de verwachtingen van de bewuste consument in het kleinhandel-stadium (vraag naar biologische producten) en draagt bij aan de verbetering van het imago van de landbouwsector (nood 19). In de biologische landbouw krijgen dieren meer ruimte wat bijdraagt aan het dierenwelzijn alsook een vermindering van de ziektedruk en het antibioticumgebruik (nood 20 en 21).

Omschrijving van de in aanmerking komende begunstigden

Actieve landbouwers

Omschrijving van de specifieke subsidiabiliteitscriteria, indien relevant, gerelateerd aan de begunstigde en het gebied

De steun kan aangevraagd worden voor teelten in volle grond. Van bij de start van de omschakeling moeten de teelten biologisch gecertificeerd zijn en onder controle staan van een erkend controleorgaan.

Instapvoorwaarden:

- De landbouwer is aangesloten bij een erkend controleorgaan voor de biologische productie
- Het perceel mag tijdens de laatste vijf jaar geen deel uitgemaakt hebben van een biologische productie-eenheid.
- Er kan in het systeem ingestapt worden vanaf het moment dat het perceel onder controle staat door een erkend controleorgaan en dit uiterlijk binnen het jaar nadat het betreffende perceel onder controle komt. Als later dan een jaar vanaf eerste aansluiting wordt ingestapt, krijgt de landbouwer een verbintenis voor de resterende omschakelingsperiode, en wordt hij enkel voor de resterende periode uitbetaald (geen uitbetaling in het eerste jaar aangezien er geen betalingsaanvraag was).

Verbintenisvoorwaarden:

- de percelen staan onder controle van een erkend controleorgaan en het perceel werd niet gedeclasseerd.
- de percelen moeten gedurende de looptijd van de verbintenis voor de hoofdteelt in eigen gebruik zijn.
- voor meerjarige fruitteelten moeten hoogstammige fruitbomen een dichtheid hebben van minstens 15 bomen/ha die homogeen verspreid staan op het perceel. Laagstammige fruitbomen en heesters moeten een dichtheid hebben van minimum 300 bomen/ha.

De bio-subsidie voor hoogstammige fruitbomen kan enkel worden toegekend op bio-percelen als de fruitopbrengst van hoogstammige fruitbomen, die meer dan vijf jaar geleden aangeplant werden, wordt gecommercialiseerd. Voor hoogstammige fruitbomen jonger dan vijf jaar, is commercialisatie van de opbrengst niet vereist

Teelten niet in volle grond en percelen waarop geen bijkomende eisen door toepassing van biologische lastenboeken van toepassing zijn, worden uitgesloten.

Omschrijving van de in aanmerking komende verbintenissen en andere verplichtingen

areaalgebonden subsidie

Subsidiabel gebied

Landbouwareaal gedefinieerd voor het GLB-plan

5.3.4.6 Identificatie van de relevante basiselementen (relevante GLMC, uit regelgeving voortvloeiende beheerseisen (RBE) en andere in nationale en Europese wetgeving vastgestelde dwingende eisen), indien van toepassing, beschrijving van de specifieke relevante verplichtingen onder de RBE en toelichting over hoe de verbintenis verder gaat dan de dwingende eisen.

Niet van toepassing

5.3.4.7 Vorm en bedrag/percentage van steun/premie/berekeningsmethoden

Areaalgebonden betaling

Type betaling	○ Eenheidskost gebaseerd op bijkomende kosten en gederfde inkomsten ○ Transactiekost
Steunbedrag(en)	Bedrag per hectare, afhankelijk van de teeltgroep: Teeltgroep 1: Grasland en meerjarige voederteelten: 390 euro/ha Teeltgroep 2: Akkerbouwteelten: 900 euro/ha Teeltgroep 3: Fruit, groenten en kruiden: 1.700 euro/ha

Berekeningsmethode	Teeltgroep 1: Bio-grasland en meerjarige voederteelten: verschil tussen het saldo per 100l melk tussen een gangbaar en een bedrijf in omschakeling vermenigvuldigd met het aantal liter melk per ha voedergewas die in biologische landbouw gehaald wordt Teeltgroep 2: Bio-akkerbouw: o verschil tussen het gewogen gemiddeld saldo van granen, mais en aardappelen in gangbare teelt en in omschakeling, waarbij uitgegaan is van alle arbeid in loonwerk. Voor de omschakeling wordt gerekend met gangbare prijzen en bio-opbrengsten en variabele kosten van de bio-teelt o transactiekosten Teeltgroep 3: Bio-groenten, fruit en kruiden: de derving bij groenten en fruit is in dezelfde grootteorde, daarom is ervoor gekozen om deze in één teeltgroep onder te brengen. Bio-groenten o het verschil tussen het gewogen gemiddeld saldo van prei, bloemkool, knolselder, bonen en pompoen in gangbare teelt en in omschakeling, waarbij uitgegaan is van alle arbeid in loonwerk. Voor de omschakeling wordt gerekend met gangbare prijzen en bio-opbrengsten en variabele kosten van de bio-teelt o transactiekosten Bio-fruit: o het verschil tussen het gewogen gemiddeld saldo van appel en peer in gangbare teelt en in omschakeling, waarbij uitgegaan is van alle arbeid in loonwerk. Voor de omschakeling wordt gerekend met gangbare prijzen en bio-opbrengsten en variabele kosten van de bio-teelt o transactiekosten De berekende bedragen worden beperkt tot het dubbele van de subsidiebedragen opgenomen in het huidige plattelandsontwikkelingsdocument PDPOIII.

5.3.4.8 Informatie betreffende de staatssteunbeoordeling

De interventie valt binnen het toepassingsgebied van artikel 42 VWEU en moet niet worden getoetst op staatssteun.

Er wordt geen aanvullende nationale financiering toegepast.

5.3.4.9 Aanvullende vragen/informatie die specifiek is/zijn voor het type interventie

Wat is het model van de verbintenis(sen)?	Op beheer gebaseerd
Wat is de duurtijd van de verbintenissen?	Afhankelijk van de wettelijke omschakeltermijn: o Standaard: 2 jaar o 3 jaar voor meerjarige teelten (niet-voedergewassen)

5.3.4.10 WTO-conformiteit

Deze interventie is niet productiestimulerend en valt in het bijzonder onder bijlage 2, §12 van de WTO-Overeenkomst inzake de landbouw (‘groene doos'):

- De steun en het recht er op maakt deel uit van de groene architectuur uitgewerkt in het GLB SP en is afhankelijk van de naleving van specifieke voorwaarden.
- De betaling is niet hoger dan de extra kosten of de gederfde inkomsten als gevolg van het uitvoeren van de verbintenis.

5.3.4.11 Geplande eenheidsbedragen - definitie

Naam eenheidsbedrag	Omschakeling biologische landbouw – gepland eenheidsbedrag per hectare
Type eenheidsbedrag	Gemiddeld
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 751 euro/ha
Overeenkomstige eenheid van output (indien van toepassing)	Hectare
Toelichting en motivering van de waarde van het eenheidsbedrag	Het steunbedrag is afhankelijk van de teelt. Het geplande eenheidsbedrag is het gewogen gemiddelde, op basis van de aangiftecijfers in 2021 van de verschillende teeltgroepen. Daarbij wordt rekening gehouden met 59% grasland en meerjarige voederteelten, 22% eenjarige akkerbouw- en ruwvoederteelten, 13% meerjarige fruit, groenten en kruiden en 6% éénjarige groenten, fruit en kruiden.
Bijdragepercentage(s)	43% Europese middelen – 57% Vlaamse middelen
Resultaatindicator(en)	o R.14 Koolstofopslag in bodems en biomassa

	o R.19 Verbetering en bescherming van de bodem o R.21 Bescherming van de waterkwaliteit o R.31 Instandhouding van habitats en soorten o R.24 Duurzaam en verminderd gebruik van pesticiden o R.29 Ontwikkeling van biologische landbouw
Overgedragen lasten van het verleden van het plattelandsontwikkelingsprogramma 2014-2022	Het eenheidsbedrag is niet gebaseerd op de steun die is overgedragen van de vorige periode.

5.3.4.12 Geplande eenheidsbedragen – financiële tabel met output(*)

	Financieel jaar	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**Totaal 2023-2029(***)**
Omschakeling biologische landbouw – gepland eenheidsbedrag per hectare	Gepland eenheidsbedrag (Totale publieke uitgave in EUR)		751	751	751	751	751		
	Geplande output (hectaren)		1.900	1.900	1.900	1.900	1.900		
	Jaarlijkse indicatieve financiële allocatie (Totale publieke uitgave in EUR)		1.426.900	1.426.900	1.426.900	1.426.900	1.426.900		**7.134.500**
TOTAAL	**Geplande output (hectaren)**		1.900	1.900	1.900	1.900	1.900		
	Jaarlijkse indicatieve financiële allocatie (Totale publieke uitgave in EUR)(**)		1.426.900	1.426.900	1.426.900	1.426.900	1.426.900		**7.134.500**

(*) Totaalbedragen kunnen afgerond zijn op gehele getallen.
(**) Overdracht van lasten uit het verleden werd in rekening gebracht. Bedragen worden opnieuw becijferd en eventueel geactualiseerd op basis van de meest recente cijfers op het moment van de indiening van het plan bij de Europese Commissie.
(***) De geplande jaarlijkse output is het uniek areaal of het aantal unieke grootvee-eenheden waarvoor in dat jaar betalingen zijn gepland. De totale som van deze outputs geeft geen weerspiegeling van de realiteit aangezien op eenzelfde perceel of dier meerdere jaren na elkaar die bepaalde actie of interventie kan worden uitgevoerd. De totale output bij de areaal – en diergebondeninterventies wordt bijgevolg niet ingevuld.

5.3.5 Meerjarige bloemenstrook in de fruitteelt

Interventiecode (MS)	*Wordt achteraf aangevuld*
Naam interventie	Meerjarige bloemenstrook in de fruitteelt (afgekort: Meerjarige bloemenstrook fruit)
Type interventie	Plattelandsontwikkeling - Milieu-, klimaat- en andere beheersverbintenissen (artikel 70)
Outputindicator	O.14 Aantal hectaren (exclusief bosbouw) of aantal andere eenheden waarvoor milieu- en klimaatverbintenissen gelden die verder strekken dan de verplichte vereisten
Bijdrage aan oormerkingsvereisten voor • Generatievernieuwing • Milieu • LEADER	 Nee Ja Nee
Omvat de interventie overgedragen uitgaven van het PDPO III?	Nee

5.3.5.1 Territoriale reikwijdte

Percelen gelegen in Vlaanderen

5.3.5.2 Gerelateerde specifieke doelstellingen/horizontale doelstelling

(SpD. e) Bevordering van de duurzame ontwikkeling en het efficiënte beheer van natuurlijke hulpbronnen zoals water, bodem en lucht, onder meer door de afhankelijkheid van chemische middelen te verkleinen;

(SpD. f) Bijdragen tot het tot staan brengen en ombuigen van biodiversiteitsverlies, tot versterking van ecosysteemdiensten en tot de instandhouding van habitats en landschappen.

5.3.5.3 Nood/noden waarop de interventie is gericht

- N10 Aanpassingen in functie van een integraal duurzaam landbouwbeheer (inclusief bio-landbouw)
- N11 Zorg voor water
- N12 Zorg voor bodem
- N13 Zorg voor natuur / biodiversiteit
- N14 Zorg voor landschap

5.3.5.4 Resultaatindicator(en)

- R.21 Bescherming van de waterkwaliteit
- R.31 Instandhouding van habitats en soorten

5.3.5.5 Specifieke opzet, vereisten en subsidiabiliteitsvoorwaarden van de interventie

Beschrijving

Het doel van deze interventie is het aanleggen van meerjarige bloemenstroken te stimuleren en zo een gepast ecologisch klimaat te creëren in de fruitboomgaard. Hierdoor zijn minder behandelingen met gewasbeschermingsmiddelen noodzakelijk. Onder deze interventie zijn twee acties, die onderling niet combineerbaar zijn op hetzelfde perceel, mogelijk:

- **Actie 1** ondersteunt de aanleg en het onderhoud van een meerjarige bloemenstrook tussen de fruitbomenrijen;
- **Actie 2** ondersteunt de aanleg en het onderhoud van een meerjarige bloemenstrook aan de rand van de fruitboomgaard. (Meer informatie over de functies, de aanleg, de soortensamenstelling en het onderhoud is terug te vinden op: https://www.pcfruit.be/nl/system/files/attachments/3_bloeiende_stroken.pdf.

De interventie draagt bij tot:

- **specifieke doelstelling (e).** Door het inzetten op natuurlijke vijanden van plaaginsecten kan het gebruik van chemische gewasbescherming (insecticiden) sterk verminderd worden, wat de bodem- en waterkwaliteit ten goede komt (nood 11 en nood 12). Het creëren van functionele biodiversiteit maakt deel uit van een evolutie naar een meer duurzame bedrijfsvoering (nood 10).
- **specifieke doelstelling (f).** De aanleg van bloemenstroken zorgt voor een rijker ecosysteem in de boomgaard (nood 14) dat aantrekkelijker is voor enerzijds bestuivers en anderzijds natuurlijke vijanden van schadelijke soorten. Dit zorgt voor een betere biologische plaagbestrijding. De bloemenstroken bevorderen nuttige geleedpotigen die leven op het bodemoppervlak, zoals loopkevers en spinnen die zich voeden met larven van plaagsoorten (nood 13).

Omschrijving van de in aanmerking komende begunstigden

Actieve landbouwers

Omschrijving van de specifieke subsidiabiliteitscriteria, indien relevant, gerelateerd aan de begunstigde en het gebied

Actie 1: Aanleg en onderhoud van meerjarige bloemenstrook tussen de fruitbomenrijen

De fruitteler engageert zich voor de aanleg en het onderhoud van een bloemenstrook om de 3 bomenrijen volgens de regelgeving vast te leggen richtlijnen met betrekking tot de samenstelling van het in te zaaien bloemenmengsel en het maairegime (zie EcoOrchard project):

In te zaaien mengsel: mengsel van éénjarige, tweejarige en vaste wilde bloemen

Beheer:

Maairegime, vast te leggen in de regelgeving van de interventie in functie van de onderdrukking van ongewenste kruiden bij de opstart en het stimuleren van de groei en bloei van de gewenste kruiden, zowel in het jaar van aanleg als de daaropvolgende jaren.

Gebruik van gewasbeschermingsmiddelen op de bloemenstrook is niet toegelaten.

Gebruik van gewasbeschermingsmiddelen op de fruitbomen:

- Tijdens de bloei is het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen die schadelijk zijn voor bijen, zoals vermeld op de toegelaten erkenningen, verboden. Bespuiting kan enkel wanneer de nuttigen niet actief zijn ('s avonds of 's morgens).
- IPM-voorschriften volgen: enkel selectieve gewasbeschermingsmiddelen die onschadelijk zijn voor de nuttige insecten en andere niet-doel organismen mogen gebruikt worden.
- Als een behandeling toch noodzakelijk is, moet de strook eerst gemaaid worden.
- Beroep doen op een begeleidingsdienst zoals zal worden vastgelegd in de regelgeving van de interventie.

Actie 2: Aanleg en onderhoud van een meerjarige bloemenstrook aan de rand van de fruitboomgaard

- De fruitteler legt een bloemenstrook van minstens 3 m breedte aan de rand van zijn fruitboomgaard.
- Inzaaien van een mengsel van éénjarige en meerjarige wilde bloemen [in het najaar van het jaar voorafgaand aan de verbintenis]; bij de samenstelling van het mengsel wordt gestreefd om een bloeiboog te bekomen en om de biodiversiteit aan nuttigen te bevoordelen.
- De fruitteler beheert gedurende de looptijd van de verbintenis de bloemenstrook op gepaste wijze (zoals wordt vastgelegd in de regelgeving) zodat de aanwezigheid van bloeiend planten gegarandeerd blijft.
- Gebruik van gewasbeschermingsmiddelen op de bloemenstrook is niet toegelaten.
- Maairegime in functie van de onderdrukking van ongewenste kruiden bij de opstart en het stimuleren van de groei en bloei van de gewenste kruiden, zowel in het jaar van aanleg als de daaropvolgende jaren.

Omschrijving van de in aanmerking komende verbintenissen en andere verplichtingen

areaalgebonden subsidie

Subsidiabel gebied
Landbouwareaal gedefinieerd voor het GLB-plan

5.3.5.6 Identificatie van de relevante basiselementen (relevante GLMC, uit regelgeving voortvloeiende beheerseisen (RBE) en andere in nationale en Europese wetgeving vastgestelde dwingende eisen), indien van toepassing, beschrijving van de specifieke relevante verplichtingen onder de RBE en toelichting over hoe de verbintenis verder gaat dan de dwingende eisen.

Niet van toepassing

5.3.5.7 Vorm en bedrag/percentage van steun/premie/berekeningsmethoden

Areaalgebonden betaling

Type betaling	o Eenheidskost gebaseerd op bijkomende kosten en gederfde inkomsten o Transactiekost
Steunbedrag(en)	**Actie 1:** Bloemenstrook tussen de fruitbomenrijen: 82 euro/ha boomgaard **Actie 2:** Bloemenstrook aan de rand van de fruitaanplanting: 10.160 euro/ha bloemenstrook
Berekeningsmethode	Op basis van extra kosten en gederfd inkomen voor aanleg en beheer bloemenstroken Dit omvat volgende kosten: o het verwijderen van een deel van de grasstrook (m.n. het deel tussen de tractorwielen, dit zal ca. 1m bedragen); o aanleg en voorbereiding zaaibed (inclusief de kosten voor het zaaizaad); o onderhoudskost; o transactiekosten. Voor de aanleg van bloemenranden rond het perceel wordt een bijkomende kost gerekend voor het rooien van bomen en de bijhorende inkomensderving. Het steunbedrag is gelijk aan het berekende bedrag.

5.3.5.8 Informatie betreffende de staatssteunbeoordeling

De interventie valt binnen het toepassingsgebied van artikel 42 VWEU en moet niet worden getoetst op staatssteun.

Er wordt geen aanvullende nationale financiering toegepast.

5.3.5.9 Aanvullende vragen/informatie die specifiek is/zijn voor het type interventie

Wat is het model van de verbintenis(sen)?	Op beheer gebaseerd
Wat is de duurtijd van de verbintenissen?	5 jaar

5.3.5.10 WTO-conformiteit

Deze interventie is niet productiestimulerend en valt in het bijzonder onder bijlage 2, §12 van de WTO-Overeenkomst inzake de landbouw (‘groene doos'):

- De steun en het recht erop maakt deel uit van de groene architectuur uitgewerkt in het GLB SP en is afhankelijk van de naleving van specifieke voorwaarden.
- De betaling is niet hoger dan de extra kosten of de gederfde inkomsten als gevolg van het uitvoeren van de verbintenis.

5.3.5.11 Geplande eenheidsbedragen - definitie

Naam eenheidsbedrag	Meerjarige bloemenstrook fruit - actie 1 – tussen de fruitbomenrijen - gepland eenheidsbedrag per hectare
Type eenheidsbedrag	Uniform
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 82 euro/ha
Overeenkomstige eenheid van output (indien van toepassing)	Hectare
Toelichting en motivering van de waarde van het eenheidsbedrag	Het gepland eenheidsbedrag is gelijk aan het steunbedrag.
Bijdragepercentage(s)	43% Europese middelen – 57% Vlaamse middelen
Resultaatindicator(en)	o R.21 Bescherming van de waterkwaliteit o R.31 Instandhouding van habitats en soorten

Naam eenheidsbedrag	Meerjarige bloemenstrook fruit - actie 2 – rand van de fruitaanplanting - gepland eenheidsbedrag per hectare
Type eenheidsbedrag	Uniform
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 10.160 euro/ha

Overeenkomstige eenheid van output (indien van toepassing)	Hectare
Toelichting en motivering van de waarde van het eenheidsbedrag	Het gepland eenheidsbedrag is gelijk aan het steunbedrag.
Bijdragepercentage(s)	43% Europese middelen – 57% Vlaamse middelen
Resultaatindicator(en)	o R.21 Bescherming van de waterkwaliteit o R.31 Instandhouding van habitats en soorten

5.3.5.12 Geplande eenheidsbedragen – financiële tabel met output(*)

	Financieel jaar	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Totaal 2023-2029(**)
Meerjarige bloemenstrook fruit - actie 1 – tussen de fruitbomenrijen - gepland eenheidsbedrag per hectare	Gepland eenheidsbedrag (Totale publieke uitgave in EUR)		82	82	82	82	82		
	Geplande output (hectaren)		500	500	500	500	500,77		
	Jaarlijkse indicatieve financiële allocatie (Totale publieke uitgave in EUR)		41.000	41.000	41.000	41.000	41.063,14		**205.063,14**
Meerjarige bloemenstrook fruit - actie 2 – rand van de fruitaanplanting - gepland eenheidsbedrag per hectare	Gepland eenheidsbedrag (Totale publieke uitgave in EUR)		10.160	10.160	10.160	10.160	10.160		
	Geplande output (hectaren)		20	20	20	20	20		
	Jaarlijkse indicatieve financiële allocatie (Totale publieke uitgave in EUR)		203.200	203.200	203.200	203.200	203.200		**1.016.000**
TOTAAL	**Geplande output (hectaren)**		520	520	520	520	520,77		
	Jaarlijkse indicatieve financiële allocatie (Totale publieke uitgave in EUR)		244.200	244.200	244.200	244.200	244.263,14		**1.221.063,14**

(*) Totaalbedragen kunnen afgerond zijn op gehele getallen.

(**) De geplande jaarlijkse output is het uniek areaal of het aantal unieke grootvee-eenheden waarvoor in dat jaar betalingen zijn gepland. De totale som van deze outputs geeft geen weerspiegeling van de realiteit aangezien op eenzelfde perceel of dier meerdere jaren na elkaar die bepaalde actie of interventie kan worden uitgevoerd. De totale output bij de areaal – en diergebondeninterventies wordt bijgevolg niet ingevuld.

5.3.6 Behoud van lokale schapen-, geiten- en varkensrassen

Interventiecode (MS)	*Wordt achteraf aangevuld*
Naam interventie	Behoud van lokale schapen-, geiten- en varkensrassen (afgekort: Lokale schapen-, geiten- en varkensrassen)
Type interventie	Plattelandsontwikkeling - Milieu-, klimaat- en andere beheersverbintenissen (artikel 70)
Outputindicator	O.19 Aantal verrichtingen of eenheden ter ondersteuning van genetische hulpbronnen
Bijdrage aan oormerkingsvereisten voor • Generatievernieuwing • Milieu • LEADER	 Nee Ja Nee
Omvat de interventie overgedragen uitgaven van het PDPO III?	Ja

5.3.6.1 Territoriale reikwijdte

Vlaamse exploitatie met actief veebeslag

5.3.6.2 Gerelateerde specifieke doelstellingen/horizontale doelstelling

(SpD. f) Bijdragen tot het tot staan brengen en ombuigen van biodiversiteitsverlies, tot versterking van ecosysteemdiensten en tot de instandhouding van habitats en landschappen;

5.3.6.3 Nood/noden waarop de interventie is gericht

- N13 Zorg voor natuur / biodiversiteit

5.3.6.4 Resultaatindicator(en)

- R.25 Milieuprestaties in de veehouderijsector

5.3.6.5 Specifieke opzet, vereisten en subsidiabiliteitsvoorwaarden van de interventie

Beschrijving

De genetische diversiteit op het landbouwbedrijf moet bewaard en beschermd worden, door het inzetten van zoveel mogelijk dierenrassen. De genetische diversiteit binnen soorten is belangrijk voor o.a. de biodiversiteit, het verkrijgen van aangepaste rassen met gewenste eigenschappen, het verkrijgen van aangepaste rassen voor gebieden met bepaalde beheereisen, de voedselzekerheid (nl. de aanpassingsmogelijkheden aan veranderende klimaatomstandigheden), de robuustheid van rassen (o.a. in biologische landbouw), …

Deze interventie zet specifiek in op het behoud van lokale schapen-, geiten- en varkensrassen.

Hiermee draagt hiermee deze interventie bij aan **specifieke doelstelling (f)** en aan de doelstelling opgenomen in Vizier 2030, het Vlaamse doelstellingenkader 2030, en die luidt als volgt: 'Tegen 2030 is de genetische diversiteit in stand gehouden van zaden, cultuurgewassen en gefokte en gedomesticeerde dieren en hun in het wild levende verwanten, en worden de voordelen afkomstig van het gebruik van genetische hulpbronnen en daaraan gekoppelde traditionele kennis eerlijk en billijk gedeeld.' Dit sluit aan bij nood 13. De maatregel bestond reeds in het Vlaamse plattelandsontwikkelingsprogramma 2024-2022, maar wordt bijgestuurd voor een hogere doelmatigheid. Er wordt naast steun voor het houden van lokale schapenrassen, ook steun voorzien voor het houden van lokale geiten- en varkensrassen (nood 13). Daarnaast wordt het minimum aantal dieren waarvoor een verbintenis kan afgesloten worden verminderd naar 10.

Concreet kan een veehouder een verbintenis aangaan als hij een per diersoort vastgelegd minimum aantal dieren heeft die aan de subsidiabiliteitsvoorwaarden voldoen.

De steun voor het houden van lokale rundveerassen wordt als ecoregeling voorzien.

De interventie draagt ook **indirect** bij tot **strategische doelstelling (e).** Het behoud van de genetische diversiteit draagt immers bij aan een duurzaam landbouwbeheer (nood 10). Daarnaast hebben de genetische hulpbronnen ook een maatschappelijke relevantie (cultureel erfgoed).

Omschrijving van de in aanmerking komende begunstigden

Landbouwers zoals gedefinieerd in artikel 3 van Verordening (EU) 2021/2115

Omschrijving van de specifieke subsidiabiliteitscriteria, indien relevant, gerelateerd aan de begunstigde en het gebied

Actie 1: behoud van lokale schapen- en geitenrassen

- Minimaal 10 en maximaal 500 subsidiabele dieren van één of meerdere van de volgende lokale schapen- en/of geitenrassen houden:
  - Ardense voskop
  - Belgisch melkschaap
  - Entre-Sambre-et-Meuse schaap

        - Houtlandschaap
        - Kempens schaap
        - Lakense schaap
        - Mergelland schaap
        - Vlaams kuddeschaap
        - Vlaams schaap
        - Kempense geit
        - Vlaamse geit
        - Belgische hertegeit
    - De schapen en geiten moeten aan volgende voorwaarden voldoen:
        - Tijdig in- en uitgeschreven zijn in de hoofdsectie van een stamboek, waarvoor in het Vlaamse Gewest een goedgekeurd fokprogramma wordt uitgevoerd;
        - De identificatie en registratie (I&R) is correct en op tijd gebeurd
        - Minstens 1 jaar oud zijn op de uiterste indieningsdatum van de verzamelaanvraag of bij vervanging
    - Het maximum aantal subsidiabele schapen en geiten per jaar is het aantal lammeren van deze rassen dat in het stamboek geregistreerd werd van geboortes bij de begunstigde tussen 1 september van het jaar voordien en 31 augustus van het jaar

Actie 2: behoud van lokale varkensrassen

- Minimaal 5 en maximaal 125 subsidiabele dieren van één van de volgende lokale varkensrassen houden:
    - Belgisch landras
    - Piétrain
- De varkens moeten aan volgende voorwaarden voldoen:
    - Tijdig in- en uitgeschreven zijn in de hoofdsectie van een stamboek, waarvoor in het Vlaamse Gewest een goedgekeurd fokprogramma wordt uitgevoerd;
    - De identificatie en registratie (I&R) is correct en op tijd gebeurd

- Een vrouwelijk dier zijn
- Minstens 1 jaar oud zijn op de uiterste indieningsdatum van de verzamelaanvraag of bij vervanging

Het maximum aantal subsidiabele varkens is het aantal productieve zeugen voor elk ras apart in het stamboek geregistreerd bij de landbouwer met minstens 1 correct geregistreerde worp in dat jaar

Omschrijving van de in aanmerking komende verbintenissen en andere verplichtingen

diergebonden subsidie (steun per dier)

5.3.6.6 Identificatie van de relevante basiselementen (relevante GLMC, uit regelgeving voortvloeiende beheerseisen (RBE) en andere in nationale en Europese wetgeving vastgestelde dwingende eisen), indien van toepassing, beschrijving van de specifieke relevante verplichtingen onder de RBE en toelichting over hoe de verbintenis verder gaat dan de dwingende eisen.

Niet van toepassing

5.3.6.7 Vorm en bedrag/percentage van steun/premie/berekeningsmethoden

Diergebonden betaling

Type betaling	○ Eenheidskost gebaseerd op bijkomende kosten en gederfde inkomsten
Steunbedrag(en)	Vast steunbedrag per dier: ○ **Actie 1:** schapen, geiten: 40 euro/dier ○ **Actie 2:** varkens: 100 euro/dier

Berekeningsmethode	Berekening op basis van meerkost/minderopbrengst: **Actie 1:** Lokale schapenrassen: verschil tussen de vleesopbrengsten (verkoop lammeren: bepaald door aantal lammeren, bevleesdheid en de prijs van het lamsvlees), de verschillen in opbrengst bij verkoop van reforme ooien en een beperkte lagere wolopbrengst tussen een gangbaar schapenras en een lokaal schapenras. Het steunbedrag bedraagt 100% van het berekende bedrag. Lokale geitenrassen: verschil tussen de melkopbrengst van de Saanengeit (gangbaar geitenras) en de Belgische Hertegeit (lokaal schapenras) en uitgespaard krachtvoeder. Het steunbedrag bedraagt 33% van het berekende bedrag. **Actie 2:** Lokale varkensrassen: verschil tussen het productiegetal van gangbare varkensrassen en lokale varkensrassen bij een gelijk verondersteld saldo per afgeleverde big. Het steunbedrag bedraagt 100% van het berekende bedrag.

5.3.6.8 Informatie betreffende de staatssteunbeoordeling

De interventie valt binnen het toepassingsgebied van artikel 42 VWEU en moet niet worden getoetst op staatssteun.

Er wordt geen aanvullende nationale financiering toegepast.

5.3.6.9 Aanvullende vragen/informatie die specifiek is/zijn voor het type interventie

Wat is het model van de verbintenis(sen)?	Op beheer gebaseerd
Wat is de duurtijd van de verbintenissen?	1 jaar Omwille van de eigenheid van de interventie (behoud van genetische hulpbronnen) rekening houdend met de specifieke voortplantingsduur van de dieren wordt gekozen om te werken met 1-jarige verbintenissen, zoals voorzien in art. 70 lid 6 welke dit toelaat in naar behoren gemotiveerde gevallen.

5.3.6.10 WTO-conformiteit

Deze maatregel is niet productiestimulerend en valt in het bijzonder onder bijlage 2, §12 van de WTO-Overeenkomst inzake de landbouw (‘groene doos'):

- De steun en het recht er op maakt deel uit van de groene architectuur uitgewerkt in het GLB SP en is afhankelijk van de naleving van specifieke voorwaarden.
- De betaling is niet hoger dan de extra kosten of de gederfde inkomsten als gevolg van het uitvoeren van de verbintenis.

5.3.6.11 Geplande eenheidsbedragen - definitie

Naam eenheidsbedrag	Lokale schapen-, geiten- en varkensrassen - actie 1 – schapen/geiten - gepland eenheidsbedrag per dier
Type eenheidsbedrag	Uniform
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 40 euro/dier
Overeenkomstige eenheid van output (indien van toepassing)	Grootvee-eenheid
Toelichting en motivering van de waarde van het eenheidsbedrag	Het gepland eenheidsbedrag is gelijk aan het steunbedrag.
Bijdragepercentage(s)	43% Europese middelen – 57% Vlaamse middelen
Resultaatindicator(en)	o R.25 Milieuprestaties in de veehouderijsector
Overgedragen lasten van het verleden van het plattelandsontwikkelingsprogramma 2014-2022	Het eenheidsbedrag is niet gebaseerd op de steun die is overgedragen van de vorige periode.

Naam eenheidsbedrag	Lokale schapen-, geiten- en varkensrassen - actie 2 – varkens - gepland eenheidsbedrag per dier
Type eenheidsbedrag	Uniform
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 100 euro/dier
Overeenkomstige eenheid van output (indien van toepassing)	Grootvee-eenheid
Toelichting en motivering van de waarde van het eenheidsbedrag	Het gepland eenheidsbedrag is gelijk aan het steunbedrag.

Bijdragepercentage(s)	43% Europese middelen – 57% Vlaamse middelen
Resultaatindicator(en)	○ R.25 Milieuprestaties in de veehouderijsector

5.3.6.12 Geplande eenheidsbedragen – financiële tabel met output(*)

	Financieel jaar	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Totaal 2023-2029 (**)
Lokale schapen-, geiten- en varkensrassen - actie 1 – schapen/geiten - gepland eenheidsbedrag per dier	Gepland eenheidsbedrag (Totale publieke uitgave in EUR)		40	40	40	40	40		
	Geplande output - aantal dieren - GVE		3.500 350	3.500 350	3.500 350	3.500 350	3.500 350		
	Jaarlijkse indicatieve financiële allocatie (Totale publieke uitgave in EUR)		140.000	140.000	140.000	140.000	140.000		**700.000**
Lokale schapen-, geiten- en varkensrassen - actie 2 – varkens - gepland eenheidsbedrag per dier	Gepland eenheidsbedrag (Totale publieke uitgave in EUR)		100	100	100	100	100		
	Geplande output - aantal dieren - GVE		1.000 300	1.000 300	1.000 300	1.000 300	1.000 300		
	Jaarlijkse indicatieve financiële allocatie (Totale publieke uitgave in EUR)		100.000	100.000	100.000	100.000	100.000		**500.000**
TOTAAL	**Geplande output (GVE)**		650	650	650	650	650		
	Jaarlijkse indicatieve financiële allocatie (Totale publieke uitgave in EUR)(**)		240.000	240.000	240.000	240.000	240.000		**1.200.000**

(*) Totaalbedragen kunnen afgerond zijn op gehele getallen.

(**) Overdracht van lasten uit het verleden werd in rekening gebracht in actie 1. Bedragen worden opnieuw becijferd en eventueel geactualiseerd op basis van de meest recente cijfers op het moment van de indiening van het plan bij de Europese Commissie.'

5.3.7 Onderhoud boslandbouwsystemen

Interventiecode (MS)	*Wordt achteraf aangevuld*
Naam interventie	Onderhoud boslandbouwsystemen
Type interventie	Plattelandsontwikkeling - Milieu-, klimaat- en andere beheersverbintenissen (artikel 70)
Outputindicator	O.16 Aantal hectaren of aantal andere eenheden waarvoor onderhoudsverbintenissen gelden ten voordele van bebossing en boslandbouw
Bijdrage aan oormerkingsvereisten voor • Generatievernieuwing • Milieu • LEADER	 Nee Ja Nee
Omvat de interventie overgedragen uitgaven van het PDPO III?	Nee

5.3.7.1 Territoriale reikwijdte

Boslandbouwpercelen gelegen in Vlaanderen die voldoen aan de subsidievoorwaarden voor de aanplantsubsidie voor boslandbouwsystemen.

5.3.7.2 Gerelateerde specifieke doelstellingen/horizontale doelstelling

(SpD. d) Bijdragen tot matiging van en aanpassing aan klimaatverandering, onder meer door de uitstoot van broeikasgassen terug te dringen en meer koolstof vast te leggen, en duurzame energie te bevorderen;

(SpD. e) Bevordering van de duurzame ontwikkeling en het efficiënte beheer van natuurlijke hulpbronnen zoals water, bodem en lucht, onder meer door de afhankelijkheid van chemische middelen te verkleinen;

(SpD. f) Bijdragen tot het tot staan brengen en ombuigen van biodiversiteitsverlies, tot versterking van ecosysteemdiensten en tot de instandhouding van habitats en landschappen.

5.3.7.3 Nood/noden waarop de interventie is gericht

- N7 Koolstofopbouw en vermindering broeikasgassen
- N9 Adaptatie aan klimaatverandering
- N10 Aanpassingen in functie van een integraal duurzaam landbouwbeheer (inclusief bio-landbouw)

- N11 Zorg voor water
- N12 Zorg voor bodem
- N13 Zorg voor natuur / biodiversiteit
- N14 Zorg voor landschap

5.3.7.4 Resultaatindicator(en)

- R.12 Aanpassing aan klimaatverandering
- R.19 Verbetering en bescherming van de bodem
- R.31 Instandhouding van habitats en soorten

5.3.7.5 Specifieke opzet, vereisten en subsidiabiliteitsvoorwaarden van de interventie

Beschrijving

Boslandbouw is een duurzaam productiesysteem dat landbouwgewassen of veehouderij doelbewust combineert met houtige gewassen op éénzelfde perceel. In PDPO II en PDPO III werd reeds ondersteuning gegeven voor de aanleg van agroforestry. Deze aanleg wordt verder aangemoedigd via financiële ondersteuning vanuit de interventie 'Niet-productieve investeringen voor milieu- en klimaatdoelen'. Een goed onderhoud en behoud van de aangelegde en bestaande boslandbouwsystemen is van belang om beide teeltsystemen, zowel de landbouwteelt als de boomteelt, elkaar te laten versterken op lange termijn en om hun milieu- en klimaatbijdragen niet verloren te laten gaan. Een correct en tijdig onderhoud van de boomcomponent is essentieel om de ecosysteemdiensten en andere voordelen die het boslandbouwsysteem biedt te optimaliseren. Deze interventie zet in op de ondersteuning van dit onderhoud.

Een landbouwer die een verbintenis afsluit onder deze interventie gaat een vijfjarig engagement aan om een bestaand boslandbouwsysteem volgens opgelegde voorwaarden te onderhouden..

Deze interventie draagt bij aan:

- **specifieke doelstelling (d).** Boslandbouwsystemen dragen door de productie van biomassa bij aan klimaatmitigatie. Zowel de houtmassa als het wortelstelsel van de bomen zorgen voor een significante verhoging van de koolstofopslag (nood 7). Boslandbouwsystemen zijn weerbaarder tegen klimatologische veranderingen (nood 9).

- **specifieke doelstelling (e).** De bomen zorgen voor een betere bodem- en waterhuishouding (nood 11 en nood 12), onder meer omdat de wortels een andere bodemdiepte aanspreken. Het integreren van boslandbouw in de bedrijfsvoering betekent een verdere verduurzaming van de bedrijfsvoering (nood 10).

- **specifieke doelstelling (f).** Boslandbouw heeft een positieve invloed op de biodiversiteit (nood 13). Vooral in boslandbouwsystemen waar de bomen in rijen aangeplant zijn, is er een onbewerkte bodemzone tussen en langs de bomen. Deze ontstaat noodgedwongen omdat bewerkingen en klassieke teelt tussen de bomen doorgaans uitgesloten of toch erg moeilijk zijn. Het doordacht beheer van de boomstroken versterkt de biodiversiteit. De

aanwezigheid van een diverse fauna en flora in een boslandbouwsysteem vormt tevens een stapsteen of corridor in het landschap die habitats met elkaar kan verbinden (nood 14).

De interventie draagt **indirect** bij aan:

- **specifieke doelstelling (a)**. Het inzetten op boslandbouwsystemen kan resulteren in alternatieve landbouwsystemen en diversificatie (nood 4) en een element zijn voor duurzame houtproductie (indirecte nood 18, indirecte specifieke doelstelling (h)).
- **specifieke doelstelling (i).** De bomen brengen schaduw en verkoeling voor het vee dat tussen de bomen kan grazen en is hiermee positief voor dierenwelzijn (nood 20).

Omschrijving van de in aanmerking komende begunstigden

Actieve landbouwers

Omschrijving van de specifieke subsidiabiliteitscriteria, indien relevant, gerelateerd aan de begunstigde en het gebied

Definitie boslandbouwsysteem: een systeem voor grondgebruik waarbij de teelt van bomen wordt gecombineerd met landbouw op dezelfde grond, toegepast op een perceel landbouwgrond als vermeld in artikel 2, 12° van het decreet van 22 december 2006 houdende inrichting van een gemeenschappelijke identificatie van landbouwer, exploitatie en landbouwgrond in het kader van het meststoffenbeleid en het landbouwbeleid en waarvan de aanmelding via de verzamelaanvraag en het aanplanten van de bomen gebeurde na het in werking treden van het decreet van 20 april 2012 houdende diverse bepalingen inzake leefmilieu en natuur

- Verbintenis met looptijd van 5 jaar
- De bomen van het boslandbouwsysteem
  - Worden jaarlijks gesnoeid om kwaliteitshout te verkrijgen of om fruitproductie te stimuleren;
  - De snoei moet duidelijk zichtbaar zijn op het terrein.
- De strook tussen de bomen of een straal rond de bomen wordt beheerd om de groei van de bomen niet te hinderen. Deze oppervlakte mag niet behandeld worden met herbiciden.
- De veebescherming rond de bomen wordt onderhouden zodat de bomen beschermd blijven. Het materiaal voor wildbescherming wordt tijdig verwijderd of vervangen.

Omschrijving van de in aanmerking komende verbintenissen en andere verplichtingen

Areaalgebonden subsidie

Subsidiabel gebied

Landbouwareaal gedefinieerd voor het GLB-plan

5.3.7.6 Identificatie van de relevante basiselementen (relevante GLMC, uit regelgeving voortvloeiende beheerseisen (RBE) en andere in nationale en Europese wetgeving vastgestelde dwingende eisen), indien van toepassing, beschrijving van de specifieke relevante verplichtingen onder de RBE en toelichting over hoe de verbintenis verder gaat dan de dwingende eisen.

Niet van toepassing

5.3.7.7 Vorm en bedrag/percentage van steun/premie/berekeningsmethoden

Areaalgebonden betaling

Type betaling	o Eenheidskost gebaseerd op bijkomende kosten en gederfde inkomsten o Transactiekost
Steunbedrag(en)	Bedrag per hectare: 270 euro/ha
Berekeningsmethode	Berekening o.b.v. meerkost/minderopbrengst In het eerste systeem staan (fruit)bomen verspreid op het perceel, de bomen worden jaarlijks gesnoeid met handgereedschap. We rekenen met 5 minuten snoeien per boom. Het hout wordt opgeladen en afgevoerd, hiervoor rekenen we 1 uur voor alles op te laden en af te voeren. De boomspiegel (we rekenen tot 1,5m rond de stam van de boom) wordt 2x per jaar gemaaid met een bosmaaier. Er zijn gemiddeld 66 bomen per ha. In het tweede systeem staan (bos)bomen in een alleycroppingsysteem. De bomen staan in rijen op het perceel, ze zijn max. 4m hoog en 13cm diameter, de bomen worden jaarlijks gesnoeid met handgereedschap. Hier wordt gerekend met 4,5 minuut per boom (bomen mooi op rijen, minder verspreid). Het hout wordt opgeladen en afgevoerd, hiervoor rekenen we 1 uur. Het gras tussen de bomenrijen wordt 2x per jaar gemaaid met een maaibalk op de tractor, de volledige rij wordt gemaaid, de breedte is afgestemd op de breedte van de maaibalk. We rekenen hiervoor 2,5u. Er zijn gemiddeld 66 bomen per ha. Hierbij wordt nog een transactiekost bijgeteld. Het steunbedrag bedraagt 99% van het berekende bedrag.

5.3.7.8 Informatie betreffende de staatssteunbeoordeling

De interventie valt binnen het toepassingsgebied van artikel 42 VWEU en moet niet worden getoetst op staatssteun.

Er wordt geen aanvullende nationale financiering toegepast.

5.3.7.9 Aanvullende vragen/informatie die specifiek is/zijn voor het type interventie

Wat is het model van de verbintenis(sen)?	Op beheer gebaseerd
Wat is de duurtijd van de verbintenissen?	5 jaar

5.3.7.10 WTO-conformiteit

Deze interventie is niet productiestimulerend en valt in het bijzonder onder bijlage 2, §12 van de WTO-Overeenkomst inzake de landbouw (‘groene doos'):

- De steun en het recht er op maakt deel uit van de groene architectuur uitgewerkt in het GLB SP en is afhankelijk van de naleving van specifieke voorwaarden.
- De betaling is niet hoger dan de extra kosten of de gederfde inkomsten als gevolg van het uitvoeren van de verbintenis.

5.3.7.11 Geplande eenheidsbedragen - definitie

Naam eenheidsbedrag	Onderhoud boslandbouwsystemen – gepland eenheidsbedrag per hectare
Type eenheidsbedrag	Uniform
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 270 euro/ha
Overeenkomstige eenheid van output (indien van toepassing)	Hectare
Toelichting en motivering van de waarde van het eenheidsbedrag	Het gepland eenheidsbedrag is gelijk aan het steunbedrag.
Bijdragepercentage(s)	43% Europese middelen – 57% Vlaamse middelen
Resultaatindicator(en)	o R.12 Aanpassing aan klimaatverandering o R.19 Verbetering en bescherming van de bodem o R.31 Instandhouding van habitats en soorten

5.3.7.12 Geplande eenheidsbedragen – financiële tabel met output(*)

	Financieel jaar	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Totaal 2023-2029(**)
Onderhoud boslandbouwsystemen – gepland eenheidsbedrag per hectare	Gepland eenheidsbedrag (Totale publieke uitgave in EUR)		270	270	270	270	270		
	Geplande output (hectaren)		150	175	207	240	270		
	Jaarlijkse indicatieve financiële allocatie (Totale publieke uitgave in EUR)		40.500	47.250	55.890	64.800	72.900		**281.340**
TOTAAL	**Geplande output (hectaren)**		150	175	207	240	270		
	Jaarlijkse indicatieve financiële allocatie (Totale publieke uitgave in EUR)		40.500	47.250	55.890	64.800	72.900		**281.340**

(*) Totaalbedragen kunnen afgerond zijn op gehele getallen.
(**) De geplande jaarlijkse output is het uniek areaal of het aantal unieke grootvee-eenheden waarvoor in dat jaar betalingen zijn gepland. De totale som van deze outputs geeft geen weerspiegeling van de realiteit aangezien op eenzelfde perceel of dier meerdere jaren na elkaar die bepaalde actie of interventie kan worden uitgevoerd. De totale output bij de areaal – en diergebondeninterventies wordt bijgevolg niet ingevuld.

5.3.8 Beheerovereenkomsten voor het bufferen van kwetsbare natuur of natuurlijke elementen of het creëren van ecologische verbindingen

Interventiecode (MS)	*Wordt achteraf aangevuld*
Naam interventie	Beheerovereenkomsten voor het bufferen van kwetsbare natuur of kwetsbare natuurlijke elementen of voor het creëren van ecologische verbindingen (afgekort: Beheerovereenkomsten bufferen en verbinden)
Type interventie	Plattelandsontwikkeling - Milieu-, klimaat- en andere beheersverbintenissen (artikel 70)
Outputindicator	O.14 Aantal hectaren (exclusief bosbouw) of aantal andere eenheden waarvoor milieu- en klimaatverbintenissen gelden die verder strekken dan de verplichte vereisten
Bijdrage aan oormerkingsvereisten voor • Generatievernieuwing • Milieu • LEADER	 Nee Ja Nee
Omvat de interventie overgedragen uitgaven van het PDPO III?	Nee

5.3.8.1 Territoriale reikwijdte

Percelen gelegen in Vlaanderen

De interventie wordt toegepast op landbouwgebruikspercelen in beheergebied. Gebieden waarvoor specifieke beleidsinstrumenten (subsidies) worden ingezet, worden uitgesloten zoals, natuur- en bosgebieden (i.c. reservaten), gebieden waarvoor een natuurbeheerplan werd opgemaakt, …

5.3.8.2 Gerelateerde specifieke doelstellingen/horizontale doelstelling

(SpD. f) Bijdragen tot het tot staan brengen en ombuigen van biodiversiteitsverlies, tot versterking van ecosysteemdiensten en tot de instandhouding van habitats en landschappen.

5.3.8.3 Nood/noden waarop de interventie is gericht

- N13 Zorg voor natuur / biodiversiteit
- N14 Zorg voor landschap

5.3.8.4 Resultaatindicator(en)

- R.31 Instandhouding van habitats en soorten

5.3.8.5 Specifieke opzet, vereisten en subsidiabiliteitsvoorwaarden van de interventie

Beschrijving

De interventie betreft het bufferen van kwetsbare natuur en natuurlijke elementen en het creëren van ecologische verbindingen langs groene en blauwe landschapselementen. Bovendien draagt de interventie bij aan het versterken van de (functionele) biodiversiteit door o.a. bestuivers en andere functioneel nuttige insecten van voedsel te voorzien. Tegelijk leveren ze verschillende ecosysteemdiensten (regulerende, culturele en ondersteunende diensten). Verder leiden ze vaak tot een grotere waardering van de omgeving/het landschap/de landbouwers door bewoners en recreanten. Een geïntegreerde benadering waarbij meerdere uitdagingen (landschap, water, bodem, klimaat, soorten) samensporen is mogelijk (multifunctioneel).

De interventie zet in op het aanpakken van de nood tot zorg voor natuur/biodiversiteit (nood 13) en dus **specifieke doelstelling f**. Meer bepaald zorgt de interventie voor het bufferen van kwetsbare natuur of natuurlijke elementen, of het creëren van een groene en blauwe dooradering of faunavriendelijk leefgebied. De interventie zet zo in op en vergoedt de multifunctionaliteit van de landbouw voor de biodiversiteit. De ingezaaide kruidenmengsels of bloemenmengsels verhogen bovendien de overlevingskansen van (wilde) bestuivers. Daar waar het gaat om het bufferen en/of verbinden van leefgebieden van soorten gebonden aan landbouw(activiteiten) zet de interventie ook in op het stopzetten van de achteruitgang en het verbeteren ervan.

Ook is er een **indirect** effect op de **specifieke doelstelling (e)**. De interventie draagt op lange termijn bij aan productieve en veerkrachtige bodems (nood 12) en zorgen door de beheersbeperkingen en het verbod op bestrijdingsmiddelen voor een betere waterkwaliteit (nood 11).

Verder heeft de interventie ook een **indirect** effect op de **specifieke doelstelling (d)**. Door de aanleg en het onderhoud van bufferstroken langs kwetsbare natuur of natuurlijke elementen verminderen de acties de impact van de klimaatverandering op de landbouw en dragen ze bij tot het behoud van de bestaande koolstofvoorraden in het kader van het LULUCF-beleid (nood 7).

De voorgestelde interventie bouwt voort op een bestaande maatregel die opgenomen is in het Vlaamse Plattelandsontwikkelingsprogramma PDPO III 2014 – 2022. Het betreft het behoud van een bestaande maatregel, mits optimalisaties en een aantal nieuwe acties De huidige pakketten worden geëvalueerd en bijgestuurd op basis van hun bijdrage aan de doelstellingen, hun inpasbaarheid in de landbouwbedrijfsvoering en hun administratieve opvolging/controle.

De interventie 'Beheerovereenkomsten voor bufferen van kwetsbare natuur en natuurlijke elementen en het creëren van ecologische verbindingen' bestaat uit 6 acties:

- Actie 1: Bufferstrook

  Het doel van deze actie is : op bouwland bufferstroken aanleggen of behouden om kwetsbare natuur of kwetsbare natuurlijke elementen te bufferen tegen de input van meststoffen en pesticiden.

- Actie 2: Kruidenrijke akkerstrook 15 juni

  Het doel van deze actie is: op bouwland stroken aanleggen en/of behouden om kwetsbare natuur of kwetsbare natuurlijke elementen te bufferen tegen de input van meststoffen of pesticiden of om ecologische verbindingen te realiseren.

- Actie 3: Kruidenrijke akkerstrook 15 juli – volledig maaien

  Het doel van deze actie is: op bouwland kruidenrijke stroken aanleggen of behouden om kwetsbare natuur of kwetsbare natuurlijke elementen te bufferen tegen de input van meststoffen en pesticiden of om ecologische verbindingen te realiseren.

- Actie 4: Kruidenrijke akkerstrook 15 juli – gefaseerd maaien

  Het doel van deze actie is: op bouwland kruidenrijke stroken aanleggen of behouden om kwetsbare natuur of natuurlijke elementen te bufferen tegen de input van meststoffen en pesticiden of om ecologische verbindingen te realiseren en voor faunasoorten dekking, foerageermogelijkheden en voedsel (incl. pollen en nectar voor bestuivers) aan te bieden door gefaseerd te maaien vanaf 15 juli.

- Actie 5: Kruidenrijke akkerstrook 15 juli – gefaseerd klepelen

  Het doel van deze actie is: op bouwland kruidenrijke stroken aanleggen en/of behouden om kwetsbare natuur of kwetsbare natuurlijke elementen te bufferen tegen de input van meststoffen en pesticiden of om ecologische verbindingen te realiseren en voor faunasoorten dekking, foerageermogelijkheden en voedsel (incl. pollen en nectar voor bestuivers) aan te bieden door gefaseerd te klepelen vanaf 15 juli.

- Actie 6: Bloemenakker

  Het doel van deze actie : bouwland inzaaien met bloemrijke mengsels om het aanbod aan pollen en nectar te vergroten en de biomassa aan insecten te verhogen.

Omschrijving van de in aanmerking komende begunstigden

De begunstigden zijn actieve landbouwers en andere grondgebruikers mits ze gronden registeren in het GBCS. Overheden en terreinbeherende organisaties worden uitgesloten.

Omschrijving van de specifieke subsidiabiliteitscriteria, indien relevant, gerelateerd aan de begunstigde en het gebied

Algemene Vlaamse voorwaarden

- Met betrekking tot de begunstigde van de interventie zal opgelegd worden dat deze niet mag vallen onder één van deze categorieën:
  - Dienst of agentschap die afhangt van het Vlaamse Gewest;
  - Bestuur, publiekrechtelijke of privaatrechtelijke rechtspersoon die in het Vlaamse Gewest belast is met taken van openbaar nut;
  - Erkende terreinbeherende natuurverenigingen.

  De reden is het vermijden van dubbelfinanciering.

- Er wordt een instapdrempel ingevoerd die bepaalt dat de beheervergoeding bij de start van de beheerovereenkomst minstens 150 euro per jaar bedraagt. Het sluiten van een beheerovereenkomst vergt immers inzet van personeel en IT (beheerskosten) en via deze instapdrempel wordt beoogd dat de baten van de beheerovereenkomst (output op het terrein) in evenwicht zijn met de kosten voor het sluiten van de beheerovereenkomst. Daarnaast kan ook een bovengrens ingevoerd worden op bedrijfsniveau voor het sluiten van beheerovereenkomsten (maximumbedrag per bedrijf).
- Het perceel moet uitgebaat en geregistreerd zijn als subsidiabele landbouwgrond, waarbij voldaan is aan de definitie van subsidiabele hectare zoals bepaald in artikel 4 van Verordening (EU) 2021/2115.
  Hiermee wordt bewaakt dat er betaald wordt voor agromilieu-klimaatmaatregelen gelinkt aan het landbouwlandschap.
- De beheerovereenkomsten mogen niet gelegen zijn in gebieden waar reeds specifieke beleidsinstrumenten beschikbaar zijn zoals bos- of natuurreservaten, gebieden waarvoor een natuurbeheerplan werd opgemaakt, e.a.… . Het uitsluiten gebeurt met het oog op het vermijden van dubbelfinanciering.
  Daarnaast wordt voorzien dat ze gelegen moeten zijn binnen het beheergebied voor beheerovereenkomsten. Deze beheergebieden worden vastgelegd in de Vlaamse wetgeving en gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad. Ze kunnen geëvalueerd worden op basis van nieuwe terreindata.
  Het instellen van een beheergebied voor beheerovereenkomsten heeft als doel de acties in te zetten in gebieden waarvan verwacht wordt dat de acties het meest bijdragen aan de doelstelling en aan het behoud en het versterken van het leefgebied van soorten en soortengroepen. Bijkomend kan om de effectiviteit van de acties (d.m.v. hogere dichtheden) te stimuleren, gebiedsgerichte samenwerking bevorderd worden.
- Er zijn geen activiteiten toegestaan behoudens het uitvoeren van het opgelegde beheer (zie beheervoorwaarden), met uitzondering van de actie bufferstrook. Van de beheervoorwaarden kan afgeweken worden mits toestemming van de beheerdienst indien dit nuttig is voor de doelstelling (bv. bij voorkomen van een broedgeval of in kader van bestrijding ongewenste soorten). De beheerdienst kan in functie van de doelstelling bepalen welke activiteiten naast het beoogde beheer toegestaan zijn op het perceel / strook.
- Voor de acties waar een verbod op het gebruik van bestrijdingsmiddelen van toepassing is, kan hier in uitzonderlijke gevallen van afgeweken worden voor de bestrijding van ongewenste soorten en steeds in overleg met de beheersdienst. In deze gevallen zal de uitbetaalde vergoeding verlaagd worden.
- De beheervoorwaarden kunnen in overleg met de beheerdienst aangepast worden in de looptijd van de overeenkomsten als dat nuttig is voor de doelstelling. Een aanpassing is alleen mogelijk als het aangepaste beheer minstens gelijkwaardig is aan de beheervoorwaarden hieronder beschreven in de tabel.
  De beheerdienst kan afwijkingen voorzien van de opgelegde referentiedatums inzake het uitvoeren van het beoogde beheer.
  De beheerdienst kan in functie van de doelstelling een oppervlakte vaststellen die minimaal en/ of maximaal beheerd wordt als dat nuttig is voor de doelstelling.
  De verplichtingen inzake het in stand houden van blijvend grasland gelden niet in het geval dat landbouwers blijvend grasland hebben aangelegd in uitvoering van acties 1 tot en met 5.
- Tenslotte gelden voor elke actie binnen de maatregel ‘beheerovereenkomsten bufferen en verbinden’ ook specifieke inhoudelijke instapvoorwaarden die als doel hebben de (sub)maatregel ruimtelijk te focussen.

Actie 1: Bufferstrook

Instapvoorwaarden:

- Het perceel is gelegen in een beheergebied.
- Het perceel is bouwland.
- Het beheerobject is gelegen langs kwetsbare natuur of een kwetsbaar natuurlijk elementHet perceel is gelegen in een beheergebied.

Beheervoorwaarden:

- Een bestaande gras(kruiden)strook behouden of de strook inzaaien met een gras(kruiden)mengsel
- De graskruidenvegetatie in stand houden
- Geen meststoffen of bodemverbeteringsmiddelen gebruiken
- Geen bestrijdingsmiddelen gebruiken

Actie 2: Kruidenrijke akkerstrook 15 juni

Instapvoorwaarden:

- Het perceel is gelegen in een beheergebied.
- Het perceel is bouwland.
- Het beheerobject is gelegen langs of verbindt kwetsbare natuur of kwetsbare natuurlijke elementen.

Beheervoorwaarden:

- Een bestaande graskruidenstrook behouden of de strook inzaaien met een goedgekeurd gras(kruiden)mengsel
- De graskruidenvegetatie in stand houden
- Het beheerobject jaarlijks minstens eenmaal maaien vanaf 15 juni
- Geen meststoffen of bodemverbeteringsmiddelen gebruiken
- Geen bestrijdingsmiddelen gebruiken

Actie 3: Kruidenrijke akkerstrook 15 juli – volledig maaien

Instapvoorwaarden:

- Het perceel is gelegen in een beheergebied.
- Het perceel is bouwland.
- Het beheerobject is gelegen langs of verbindt kwetsbare natuur of kwetsbare natuurlijke elementen.

Beheervoorwaarden:

- Het beheerobject inzaaien met een goedgekeurd mengsel of een bestaande kruidenrijke strook behouden
- De graskruidenvegetatie in stand houden
- Het beheerobject jaarlijks minstens eenmaal volledig maaien vanaf 15 juli
- Bijkomend kan een strook aangelegd worden die minstens 2 maal gemaaid wordt.
- Geen meststoffen of bodemverbeteringsmiddelen opbrengen
- Geen bestrijdingsmiddelen gebruiken,

Actie 4: Kruidenrijke akkerstrook 15 juli – gefaseerd maaien

Instapvoorwaarden:

- Het perceel is gelegen in een beheergebied.
- Het perceel is bouwland.
- Het beheerobject is gelegen langs of verbindt kwetsbare natuur of kwetsbare natuurlijke elementen.

Beheervoorwaarden:

- Het beheerobject inzaaien met een goedgekeurd mengsel of een bestaande kruidenrijke strook behouden
- De graskruidenvegetatie in stand houden
- Het beheerobject jaarlijks minstens eenmaal gefaseerd maaien vanaf 15 juli
- Bijkomend kan een strook aangelegd worden die minstens 2 maal gemaaid wordt.
- Geen meststoffen of bodemverbeteringsmiddelen opbrengen
- Geen bestrijdingsmiddelen gebruiken

Actie 5: Kruidenrijke akkerstrook 15 juli – gefaseerd klepelen

Instapvoorwaarden:

- Het perceel is gelegen in een beheergebied.
- Het perceel is bouwland .
- Het beheerobject is gelegen langs of verbindt kwetsbare natuur of kwetsbare natuurlijke elementen.

Beheervoorwaarden:

- Het beheerobject inzaaien met een goedgekeurd mengsel of een bestaande kruidenrijke strook behouden
- De graskruidenvegetatie in stand houden
- Het beheerobject jaarlijks minstens eenmaal gefaseerd klepelen vanaf 15 juli

- Geen meststoffen of bodemverbeteringsmiddelen opbrengen
- Geen bestrijdingsmiddelen gebruiken

Actie 6: Bloemenakker

Instapvoorwaarden:

- Het perceel is gelegen in een beheergebied.
- De ligging van de strook of het perceel is geschikt voor de aanleg van een bloemenakker.
- Het perceel is bouwland.

Beheervoorwaarden:

- Het beheerobject inzaaien met een goedgekeurd eenjarig of meerjarig mengsel
- Bij meerjarige mengsels de strook jaarlijks gedeeltelijk maaien na de bloei en volledig maaien in het najaar
- Geen meststoffen of bodemverbeteringsmiddelen opbrengen
- Geen bestrijdingsmiddelen gebruiken

Omschrijving van de in aanmerking komende verbintenissen en andere verplichtingen

Areaalgebonden subsidie

Subsidiabel gebied
Landbouwareaal gedefinieerd voor het GLB-plan

5.3.8.6 Identificatie van de relevante basiselementen (relevante GLMC, uit regelgeving voortvloeiende beheerseisen (RBE) en andere in nationale en Europese wetgeving vastgestelde dwingende eisen), indien van toepassing, beschrijving van de specifieke relevante verplichtingen onder de RBE en toelichting over hoe de verbintenis verder gaat dan de dwingende eisen.

Voor de acties 1 t.e.m. 5 zijn volgende basiselementen relevant:

- GLMC 8b: deze GLMC bepaalt dat landbouwers binnen én buiten de zones aangeduid i.k.v. vogel- en habitatrichtlijn het verbod, de (natuur)vergunningsplicht en de voorwaarden voor het wijzigen van landschapselementen moeten naleven. Dit basiselement is relevant voor acties 1 t.e.m. 5 die naast deze landschapselementen liggen;

- Het minimaal onderhoud van landbouwgrond respecteren. Dit verwijst naar artikel 70 lid 3 c van Verordening (EU) 2021/2115 dat bepaalt dat subsidiabele landbouwgrond in goede landbouw-en milieuconditie moet worden gehouden. Landbouwers moeten een minimumactiviteit uitvoeren op deze percelen (bv. minstens éénmaal om de 2 jaar maaien) om verruiging en verbossing tegen te gaan. Dit basiselement heeft betrekking op

acties waarbij het perceel bestaat uit gras(kruiden) (actie 1-5). De beheervoorwaarden gaan steeds verder dan het uitvoeren van het minimaal onderhoud van landbouwgrond.

5.3.8.7 Vorm en bedrag/percentage van steun/premie/berekeningsmethoden

Areaalgebonden betaling

Type betaling	o Eenheidskost gebaseerd op bijkomende kosten en gederfde inkomsten o Transactiekost
Steunbedrag(en)	**Actie 1:** Bufferstrook: 1.231 euro/ha/jaar **Actie 2:** Kruidenrijke akkerstrook 15 juni: 1.536 euro/ha/jaar **Actie 3:** Kruidenrijke akkerstrook 15 juli – volledig maaien: 1.835 euro/ha/jaar **Actie 4:** :Kruidenrijke akkerstrook 15 juli – gefaseerd maaien: 1.879 euro/ha/jaar **Actie 5:** Kruidenrijke akkerstrook 15 juli – gefaseerd klepelen:1.231 euro/ha/jaar **Actie 6:** Bloemenakker: 1.909 euro/ha/jaar
Berekeningsmethode	De vergoedingen voor de acties 'bufferen en verbinden' zijn 3-ledig: gederfde inkomsten, extra kosten en transactiekosten: o Gederfde inkomsten: ▪ Voor acties 1 t.e.m. 2: verschil tussen gemiddelde bruto standaard saldo van akkerbouwgewassen en het bruto saldo van grasland onder beheervoorwaarden; ▪ Voor acties 3 t.e.m. 5: gemiddelde bruto standaard saldo van akkerbouwgewassen (gaat uit van 100% opbrengstderving); ▪ Voor actie 6: gemiddelde bruto standaard saldo van akkerbouwgewassen (gaat uit van 100% opbrengstderving). o Extra kosten: Dit omvat afhankelijk van de beheervoorwaarden: ▪ kosten zaaizaad (actie 3 t.e.m. 6); ▪ aanlegkosten (arbeid voor aanleg van de strook) (actie 1 t.e.m. 6); ▪ kosten voor gevraagd beheer zoals maaien of klepelen (actie 3 t.e.m. 5); ▪ extra bewerkingskost omwille van versnippering van het perceel (20%) (actie 1 t.e.m. 6).

	o Transactiekosten: Voor alle acties wordt een transactiekost opgenomen in de vergoeding, gelinkt aan het zoeken van de benodigde informatie, en aan administratieve taken verbonden aan de actie. De transactiekosten zijn gebaseerd op een studie (Mettepenningen et al., Iteaes studie analysis of private transaction costs related to agrienvironmental schemes, UGent) en zijn verschillend voor complexe beheerpakketten (hogere transactiekost) en eenvoudigere beheerpakketten. Acties 1 t.e.m. 6 hebben de laagste transactiekost (eenvoudige beheerpakketten): 50 euro/ha. Voor actie 5 wordt het totaal steunbedrag beperkt tot 1.231 euro (uitdoven beheer in de vorm van klepelen).

5.3.8.8 Informatie betreffende de staatssteunbeoordeling

De interventie valt binnen het toepassingsgebied van artikel 42 VWEU en moet niet worden getoetst op staatssteun.

5.3.8.9 Aanvullende vragen/informatie die specifiek is/zijn voor het type interventie

Wat is het model van de verbintenis(sen)?	Op beheer gebaseerd
Wat is de duurtijd van de verbintenissen?	Alle BO hebben een looptijd van minstens 5 jaar en max. 7 jaar. In functie van de overgang naar een nieuwe programmaperiode kunnen ze verlengd worden of kunnen korter lopende overeenkomsten gesloten worden.

5.3.8.10 WTO-conformiteit

Deze interventie is niet productiestimulerend en valt in het bijzonder onder bijlage 2, §12 van de WTO-Overeenkomst inzake de landbouw (‘groene doos'):

- De steun en het recht erop maakt deel uit van de groene architectuur uitgewerkt in het GLB-plan en is afhankelijk van de naleving van specifieke voorwaarden.
- De betaling is niet hoger dan de extra kosten of de gederfde inkomsten als gevolg van het uitvoeren van de verbintenis.

5.3.8.11 Geplande eenheidsbedragen - definitie

Naam eenheidsbedrag	Beheerovereenkomsten bufferen en verbinden - actie 1 – bufferstrook - gepland eenheidsbedrag per hectare
Type eenheidsbedrag	Uniform
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 1.231 euro/ha

Overeenkomstige eenheid van output (indien van toepassing)	Hectare
Toelichting en motivering van de waarde van het eenheidsbedrag	Het gepland eenheidsbedrag is gelijk aan het steunbedrag.
Bijdragepercentage(s)	43% Europese middelen – 57% Vlaamse middelen 100% aanvullende Vlaamse of 100% Europese middelen (onder voorbehoud)
Resultaatindicator(en)	o R.31 Instandhouding van habitats en soorten

Naam eenheidsbedrag	Beheerovereenkomsten bufferen en verbinden - actie 2 – kruidenrijke akkerstrook 15 juni - gepland eenheidsbedrag per hectare
Type eenheidsbedrag	Uniform
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 1.536 euro/ha
Overeenkomstige eenheid van output (indien van toepassing)	Hectare
Toelichting en motivering van de waarde van het eenheidsbedrag	Het gepland eenheidsbedrag is gelijk aan het steunbedrag.
Bijdragepercentage(s)	43% Europese middelen – 57% Vlaamse middelen 100% aanvullende Vlaamse of 100% Europese middelen (onder voorbehoud)
Resultaatindicator(en)	o R.31 Instandhouding van habitats en soorten

Naam eenheidsbedrag	Beheerovereenkomsten bufferen en verbinden - actie 3 – kruidenrijke akkerstrook 15 juli – volledig maaien - gepland eenheidsbedrag per hectare
Type eenheidsbedrag	Uniform
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 1.835 euro/ha
Overeenkomstige eenheid van output (indien van toepassing)	Hectare

Toelichting en motivering van de waarde van het eenheidsbedrag	Het gepland eenheidsbedrag is gelijk aan het steunbedrag.
Bijdragepercentage(s)	43% Europese middelen – 57% Vlaamse middelen 100% aanvullende Vlaamse of 100% Europese middelen (onder voorbehoud)
Resultaatindicator(en)	o R.31 Instandhouding van habitats en soorten

Naam eenheidsbedrag	Beheerovereenkomsten bufferen en verbinden - actie 4 – kruidenrijke akkerstrook 15 juli – gefaseerd maaien - gepland eenheidsbedrag per hectare
Type eenheidsbedrag	Uniform
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 1.879 euro/ha
Overeenkomstige eenheid van output (indien van toepassing)	Hectare
Toelichting en motivering van de waarde van het eenheidsbedrag	Het gepland eenheidsbedrag is gelijk aan het steunbedrag.
Bijdragepercentage(s)	43% Europese middelen – 57% Vlaamse middelen 100% aanvullende Vlaamse of 100% Europese middelen (onder voorbehoud)
Resultaatindicator(en)	o R.31 Instandhouding van habitats en soorten

Naam eenheidsbedrag	Beheerovereenkomsten bufferen en verbinden - actie 5 – kruidenrijke akkerstrook 15 juli – gefaseerd klepelen maaien - gepland eenheidsbedrag per hectare
Type eenheidsbedrag	Uniform
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 1.231 euro/ha
Overeenkomstige eenheid van output (indien van toepassing)	Hectare
Toelichting en motivering van de waarde van het eenheidsbedrag	Het gepland eenheidsbedrag is gelijk aan het steunbedrag.

Bijdragepercentage(s)	43% Europese middelen – 57% Vlaamse middelen 100% aanvullende Vlaamse of 100% Europese middelen (onder voorbehoud)
Resultaatindicator(en)	o R.31 Instandhouding van habitats en soorten

Naam eenheidsbedrag	Beheerovereenkomsten bufferen en verbinden - actie 6 – bloemenakker - gepland eenheidsbedrag per hectare
Type eenheidsbedrag	Uniform
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 1.909 euro/ha
Overeenkomstige eenheid van output (indien van toepassing)	Hectare
Toelichting en motivering van de waarde van het eenheidsbedrag	Het gepland eenheidsbedrag is gelijk aan het steunbedrag.
Bijdragepercentage(s)	43% Europese middelen – 57% Vlaamse middelen 100% aanvullende Vlaamse of 100% Europese middelen (onder voorbehoud)
Resultaatindicator(en)	o R.31 Instandhouding van habitats en soorten

5.3.8.12 Geplande eenheidsbedragen – financiële tabel met output(*)

	Financieel jaar	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Totaal 2023-2029(**)
Beheerovereenkomsten bufferen en verbinden - actie 1 – bufferstrook - gepland eenheidsbedrag per hectare	Gepland eenheidsbedrag (Totale publieke uitgave in EUR)		1.231	1.231	1.231	1.231	1.231		
	Geplande output (hectaren)		100	200	300	400	546		
	Jaarlijkse indicatieve financiële allocatie (Totale publieke uitgave in EUR)		123.100	246.200	369.300	492.400	671.577		**1.902.577**
Beheerovereenkomsten bufferen en verbinden - actie 2 – kruidenrijke akkerstrook 15 juni - gepland	Gepland eenheidsbedrag (Totale publieke uitgave in EUR)		1.536	1.536	1.536	1.536	1.536		
	Geplande output (hectaren)		50	100	150	200	273		
	Jaarlijkse indicatieve financiële allocatie		76.800	153.600	230.400	307.200	418.985		**1.186.985**

eenheidsbedrag per hectare	(Totale publieke uitgave in EUR)								
Beheerovereenkomsten bufferen en verbinden - actie 3 – kruidenrijke akkerstrook 15 juli – volledig maaien - gepland eenheidsbedrag per hectare	Gepland eenheidsbedrag (Totale publieke uitgave in EUR)		1.835	1.835	1.835	1.835	1.835		
	Geplande output (hectaren)		200	367	533	700	946		
	Jaarlijkse indicatieve financiële allocatie (Totale publieke uitgave in EUR)		367.000	672.833	978.667	1.284.500	1.735.225		**5.038.225**
Beheerovereenkomsten bufferen en verbinden - actie 4 – kruidenrijke akkerstrook 15 juli – gefaseerd maaien - gepland eenheidsbedrag per hectare	Gepland eenheidsbedrag (Totale publieke uitgave in EUR)		1.879	1.879	1.879	1.879	1.879		
	Geplande output (hectaren)		200	367	533	700	946		
	Jaarlijkse indicatieve financiële allocatie (Totale publieke uitgave in EUR)		375.800	688.967	1.002.133	1.315.300	1.776.832		**5.159.032**
Beheerovereenkomsten bufferen en verbinden - actie 5 – kruidenrijke akkerstrook 15 juli – gefaseerd klepelen maaien - gepland eenheidsbedrag per hectare	Gepland eenheidsbedrag (Totale publieke uitgave in EUR)		1.231	1.231	1.231	1.231	1.231		
	Geplande output (hectaren)		200	367	533	700	946		
	Jaarlijkse indicatieve financiële allocatie (Totale publieke uitgave in EUR)		246.200	451.367	656.533	861.700	1.164.066		**3.379.866**
Beheerovereenkomsten bufferen en verbinden - actie 6 – bloemenakker - gepland eenheidsbedrag per hectare	Gepland eenheidsbedrag (Totale publieke uitgave in EUR)		1.909	1.909	1.909	1.909	1.909		
	Geplande output (hectaren)		250	500	750	1.000	1364		
	Jaarlijkse indicatieve financiële allocatie (Totale publieke uitgave in EUR)		477.250	954.500	1.431.750	1.909.000	2.603.655		**7.376.155**
TOTAAL	**Geplande output (hectaren)**		1.000	1.900	2.800	3.700	5.019		
	Jaarlijkse indicatieve financiële allocatie (Totale publieke uitgave in EUR)		1.666.150	3.167.467	4.668.783	6.170.100	8.370.340		**24.042.840**

5.3.8 Beheerovereenkomsten voor het bufferen van kwetsbare natuur of natuurlijke elementen of het creëren van ecologische verbindingen

(*) Totale bedragen en outputs kunnen afgerond zijn op gehele getallen.
(**) De geplande jaarlijkse output is het uniek areaal waarvoor in dat jaar betalingen zijn gepland. De totale som van deze outputs geeft geen weerspiegeling van de realiteit aangezien op eenzelfde perceel of dier meerdere jaren na elkaar die bepaalde actie of interventie kan worden uitgevoerd. De totale output bij de areaalgebondeninterventies wordt bijgevolg niet ingevuld.

5.3.9 Beheerovereenkomsten voor het onderhoud van houtige kleine landschapselementen

Interventiecode (MS)	*Wordt achteraf aangevuld*
Naam interventie	Beheerovereenkomsten voor het onderhoud van houtige kleine landschapselementen (afgekort: Beheerovereenkomsten KLE)
Type interventie	Plattelandsontwikkeling - Milieu-, klimaat- en andere beheersverbintenissen (artikel 70)
Outputindicator	O.14 Aantal hectaren (exclusief bosbouw) of aantal andere eenheden waarvoor milieu- en klimaatverbintenissen gelden die verder strekken dan de verplichte vereisten
Bijdrage aan oormerkingsvereisten voor • Generatievernieuwing • Milieu • LEADER	 Nee Ja Nee
Omvat de interventie overgedragen uitgaven van het PDPO III?	Nee

5.3.9.1 Territoriale reikwijdte

Percelen gelegen in Vlaanderen

Gebieden waarvoor specifieke beleidsinstrumenten (subsidies) worden ingezet, worden uitgesloten zoals, natuur- en bosgebieden (i.c. reservaten), gebieden waarvoor een natuurbeheerplan werd opgemaakt, …

5.3.9.2 Gerelateerde specifieke doelstellingen/horizontale doelstelling

(SpD. d) Bijdragen tot matiging van en aanpassing aan klimaatverandering, onder meer door de uitstoot van broeikasgassen terug te dringen en meer koolstof vast te leggen, en duurzame energie te bevorderen;

(SpD. f) Bijdragen tot het tot staan brengen en ombuigen van biodiversiteitsverlies, tot versterking van ecosysteemdiensten en tot de instandhouding van habitats en landschappen.

5.3.9.3 Nood/noden waarop de interventie is gericht

- N13 Zorg voor natuur / biodiversiteit
- N14 Zorg voor landschap

5.3.9.4 Resultaatindicator(en)

- R.31 Instandhouding van habitats en soorten
- R.34 Behoud van landschapselementen

5.3.9.5 Specifieke opzet, vereisten en subsidiabiliteitsvoorwaarden van de interventie

Beschrijving

De interventie beoogt het herstel en het behoud van de ecologische, landschappelijke en cultuurhistorische waarde van de resterende kleine houtige landschapselementen (hagen, heggen, struwelen, kaphagen, houtkanten, houtwallen, houtsingels, knotbomen, taluds en holle wegen met houtige vegetatie). De interventie voorziet meer variatie in het beheer van houtige kleine landschapselementen om zowel beter in te kunnen spelen op de noden op het terrein, als om de opnamegraad van bepaalde beheervormen bij de doelgroep te verhogen. Daartoe wordt een onderscheid gemaakt tussen intensieve (jaarlijkse) snoei, het (al dan niet gefaseerd) cyclisch afzetten en/of terugsnoeien en knotbeheer. De impact en de effectiviteit van de interventie wordt verder versterkt door een gebiedsgerichte inzet in combinatie met de interventie 'beheerovereenkomsten bufferen en verbinden" en "beheerovereenkomsten soortenbescherming'.

De interventie komt tegemoet aan de nood tot bescherming van de biodiversiteit, het versterken van ecosysteemdiensten en het in stand houden van habitats en landschappen (nood 13) en dus **specifieke doelstelling (f)**. De interventie zet ook in op en vergoedt de multifunctionaliteit van de landbouw voor de biodiversiteit.

Het achterwege blijven van het (traditionele) beheer van kleine landschapselementen leidt enerzijds tot een aantoonbare kwantitatieve en kwalitatieve achteruitgang van fauna en flora (o.a. Broere, 2010, Effecten van hakhoutbeheer op de biodiversiteit), en anderzijds tot een sluipende degeneratie en het uiteindelijke verdwijnen van deze elementen. Een adequaat beheer van houtige landschapselementen draagt onmiskenbaar bij aan de (agro)biodiversiteit. Dit kan binnen de huidige economische context echter niet zonder de ermee gepaard gaande extra inspanningen en kosten te vergoeden.

De interventie heeft ook een direct effect op de **specifieke doelstelling (d)** m.b.t. klimaat omwille van de biomassa (zowel boven- als ondergronds) die goed onderhouden landschapselementen produceren. Er is ook een **indirect** effect op **specifieke doelstelling (e)** m.b.t.. de natuurlijke hulpbronnen doordat de kleine landschapselementen instaan voor een betere bodem- en waterhuishouding.

De voorgestelde interventie bouwt voort op een bestaande maatregel die opgenomen is in het Vlaamse plattelandsontwikkelingsprogramma PDPO III 2014–2022. Het betreft het behoud van een bestaande maatregel, mits optimalisaties en een aantal nieuwe acties. De huidige pakketten worden geëvalueerd en bijgestuurd op basis van hun bijdrage aan de doelstellingen, hun inpasbaarheid in de landbouwbedrijfsvoering en hun administratieve opvolging/controle.

De interventie 'Beheerovereenkomsten voor het onderhoud van houtige kleine landschapselementen' bestaat uit 6 acties:

- Actie 1: Jaarlijks snoeien

Het doel van deze actie is: door jaarlijkse snoei van lijnvormige houtige landschapselementen (hagen) en het in goede conditie houden van deze landschapselementen bijdragen tot de bescherming van de biodiversiteit, het versterken van ecosysteemdiensten en het in stand houden van habitats en landschappen.

- Actie 2: Afzetten en/of terugsnoeien 25%
- Actie 3: Afzetten en/of terugsnoeien 50%
- Actie 4: (Hoofdzakelijk) afzetten 75%
- Actie 5: (Hoofdzakelijk) terugsnoeien 75%

Het doel van deze acties is: door het cyclisch afzetten, dunnen en terugsnoeien van lijnvormige houtige landschapselementen (houtkanten, houtwallen, houtsingels, heggen en struwelen) en het in goede conditie houden van deze landschapselementen bijdragen tot de bescherming van de biodiversiteit, het versterken van ecosysteemdiensten en het in stand houden van habitats en landschappen. De frequentie en dynamiek van het beheer worden afgestemd op de karakteristieken van het landschapselement en het beoogde eindbeeld. Hiervoor worden vier beheervarianten voorzien: minstens 25% afzetten of terugsnoeien (actie 2), minstens 50% afzetten of terugsnoeien (actie 3), minstens 75% hoofdzakelijk afzetten (actie 4) of minstens 75% hoofdzakelijk terugsnoeien (acite 5).

- Actie 6: Knotten

Het doel van deze actie is : door geschikt knotbeheer van hoogstammige knotbomen en het in goede conditie houden van deze landschapselementen bijdragen tot de bescherming van de biodiversiteit, het versterken van ecosysteemdiensten en het in stand houden van habitats en landschappen.

Omschrijving van de in aanmerking komende begunstigden

De begunstigden zijn actieve landbouwers en andere grondgebruikers mits ze gronden registeren in het GBCS. Overheden en terreinbeherende organisaties worden uitgesloten.

Omschrijving van de specifieke subsidiabiliteitscriteria, indien relevant, gerelateerd aan de begunstigde en het gebied

Algemene Vlaamse voorwaarden

- Met betrekking tot de begunstigde van de interventie zal opgelegd worden dat deze niet mag vallen onder één van deze categorieën:
  - Dienst of agentschap die afhangt van het Vlaamse Gewest;
  - Bestuur, publiekrechtelijke of privaatrechtelijke rechtspersoon die in het Vlaamse Gewest belast is met taken van openbaar nut;
  - Erkende terreinbeherende natuurverenigingen.

  De reden is het vermijden van dubbelfinanciering.
- Er wordt een instapdrempel ingevoerd die bepaalt dat de beheervergoeding bij de start van de beheerovereenkomst minstens 150 euro bedraagt. Het sluiten van een beheerovereenkomst vergt immers inzet van personeel en IT (beheerskosten) en via deze instapdrempel wordt beoogd dat de baten van de beheerovereenkomst (output op het terrein) in evenwicht zijn met de kosten voor het sluiten van de beheerovereenkomst. Daarnaast kan ook een bovengrens ingevoerd worden op bedrijfsniveau voor het sluiten van beheerovereenkomsten (maximumbedrag per bedrijf).

- Het perceel moet uitgebaat en geregistreerd zijn als subsidiabele landbouwgrond, waarbij voldaan is aan de definitie van subsidiabele hectare zoals bepaald in artikel 4 van Verordening (EU) 2021/2115.
  Hiermee wordt bewaakt dat er betaald wordt voor agromilieu-klimaatmaatregelen gelinkt aan het landbouwlandschap.
- De beheerovereenkomsten mogen niet gelegen zijn in gebieden waar reeds specifieke beleidsinstrumenten beschikbaar zijn zoals bos- of natuurreservaten, gebieden waarvoor een natuurbeheerplan werd opgemaakt, … . Het uitsluiten gebeurt met het oog op het vermijden van dubbelfinanciering.
  Daarnaast wordt voorzien dat ze gelegen moeten zijn binnen het beheergebied voor beheerovereenkomsten. Deze beheergebieden worden vastgelegd in de Vlaamse wetgeving en gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad. Ze kunnen geëvalueerd worden op basis van nieuwe terreindata.
  Het instellen van een beheergebied voor beheerovereenkomsten heeft als doel de acties in te zetten in gebieden waarvan verwacht wordt dat de acties kunnen bijdragen aan het behoud en het versterken van het leefgebied van soorten en soortengroepen. Bijkomend kan om de effectiviteit van de acties (d.m.v. hogere dichtheden) te stimuleren, gebiedsgerichte samenwerking bevorderd worden.
- De beheervoorwaarden kunnen in overleg met de beheerdienst aangepast worden in de looptijd van de overeenkomst als dat nuttig is voor de doelstelling. Een aanpassing is alleen mogelijk als het aangepaste beheer minstens gelijkwaardig is aan de beheervoorwaarden hieronder beschreven in de tabel.
  De beheerdienst kan afwijkingen voorzien voor de opgelegde referentiedatums inzake het uitvoeren van het beoogde beheer.
  De beheerdienst kan in functie van de doelstelling een oppervlakte vaststellen die minimaal beheerd wordt.
- Tenslotte gelden voor elke actie binnen de interventie 'beheerovereenkomsten KLE' ook specifieke inhoudelijke instapvoorwaarden die als doel hebben de actie ruimtelijk te focussen.

Actie 1: Jaarlijks snoeien

Instapvoorwaarden:

- Het perceel is gelegen in een beheergebied.
- Het beheerobject is een lijnvormig landschapselement bestaande uit inheemse houtige gewassen, dat door jaarlijks snoeien compact wordt gehouden.
- Het beheerobject is geen windscherm.
- De lengte van het beheerobject bedraagt minstens 25 meter.

Beheervoorwaarden:

- Het beheerobject jaarlijks snoeien
- Afgestorven planten vervangen

Actie 2: Afzetten en/of terugsnoeien 25%
Actie 3: Afzetten en/of terugsnoeien 50%
Actie 4: (Hoofdzakelijk) afzetten 75%

Actie 5: (Hoofdzakelijk) terugsnoeien 75%

Instapvoorwaarden:

- Het perceel is gelegen in een beheergebied.
- Het beheerobject is een lijnvormig landschapselement bestaande uit inheemse houtige gewassen.
- Het beheerobject is geen windscherm.
- Het beheerobject sluit niet aan op een bos.
- Bij meerrijige beheerobjecten bedraagt de oppervlakte van het beheerobject minstens 0,01 ha.
- Bij éénrijige beheerobjecten bedraagt de lengte van het beheerobject minstens 25 meter

Beheervoorwaarden:

- De houtige begroeiing tijdens de looptijd voor minstens 25% (actie 2), 50 % (actie 3)of 75 % afzetten of terugsnoeien (respectievelijk actie 4 en 5)
- Afgestorven planten vervangen

Actie 6: Knotten

Instapvoorwaarden:

- Het perceel is gelegen in een beheergebied.
- Het beheerobject bestaat uit minstens 10 knotbomen van inheemse soorten of populieren.
- Het beheerobject is geen windscherm.

Beheervoorwaarden:

- Afgestorven planten vervangen

Omschrijving van de in aanmerking komende verbintenissen en andere verplichtingen

Areaalgebonden subsidie

Subsidiabel gebied

Landbouwareaal gedefinieerd voor het GLB-plan

5.3.9.6 Identificatie van de relevante basiselementen (relevante GLMC, uit regelgeving voortvloeiende beheerseisen (RBE) en andere in nationale en Europese wetgeving vastgestelde dwingende eisen), indien van toepassing, beschrijving van de specifieke relevante verplichtingen onder de RBE en toelichting over hoe de verbintenis verder gaat dan de dwingende eisen.

Volgende basiselementen zijn relevant voor de beheerovereenkomsten KLE:

- ‘Tijdens het broedseizoen geen werken uitvoeren om broedende vogels niet te verstoren’ (actie 1) of ‘de beheerwerken uitvoeren in de winterperiode’ (acties 2 t.e.m. 6). Dit is gebaseerd op GLMC 8c die bepaalt dat het verboden is om heggen en houtachtige gewassen te snoeien tijdens de broedperiode voor vogels. De beheervoorwaarden gaan steeds verder dan deze baseline, maar de baseline bepaalt dat de beheerwerken steeds buiten deze periode moeten plaatsvinden.
- Behoudens het in de overeenkomst opgenomen beheer, geen enkele activiteit uitvoeren die het landschapselement of de bijhorende vegetatie beschadigt of vernietigt. Dit is gebaseerd op GLMC 8b (behoud van landschapselementen) die bepaalt dat landbouwers binnen én buiten de zones aangeduid i.k.v. vogel- en habitatrichtlijn het verbod, de (natuur)vergunningsplicht en de voorwaarden voor het wijzigen van landschapselementen moeten naleven.

5.3.9.7 Vorm en bedrag/percentage van steun/premie/berekeningsmethoden

Areaalgebonden betaling

Type betaling	o Eenheidskost gebaseerd op bijkomende kosten en gederfde inkomsten o Transactiekost
Steunbedrag(en)	**Actie 1:** Jaarlijks snoeien: 1,95 euro/m/jaar **Actie 2:** Afzetten en/of terugsnoeien 25%: 1.827 euro/ha/jaar **Actie 3:** Afzetten en/of terugsnoeien 50%: 2.315 euro/ha/jaar **Actie 4:** (Hoofdzakelijk) afzetten 75%: 2.725 euro/ha/jaar **Actie 5:** (Hoofdzakelijk) terugsnoeien 75%: 2.882 euro/ha/jaar **Actie 6:** Knotten: 8,51 euro/boom/jaar
Berekeningsmethode	De vergoedingen voor de acties ‘KLE’ omvatten extra kosten gelinkt aan het uitvoeren van het opgelegde beheer en transactiekosten: o Gederfde inkomsten: Er zijn geen gederfde inkomsten in rekening gebracht voor het onderhoud en beheren van kleine landschapselementen o Extra kosten: Dit omvat diverse elementen afhankelijk van het gevraagde beheer per actie.

	Bv. arbeidskost voor het verwijderen van niet-streekeigen soorten; snoeien, vellen hakhout, afvoeren snoeihout of hakhout, knotten van bomen, versnipperen hout,… o Transactiekosten: Voor alle acties wordt een transactiekost opgenomen in de vergoeding, gelinkt aan het zoeken van de benodigde informatie, en aan administratieve taken verbonden aan de actie. De transactiekosten zijn gebaseerd op een studie (Mettepenningen et al., Iteaes studie analysis of private transaction costs related to agrienvironmental schemes, UGent) en zijn verschillend voor complexe beheerpakketten (hogere transactiekost) en eenvoudigere beheerpakketten. Acties 1 t.e.m 6 hebben de laagste transactiekost (eenvoudige beheerpakketten): 50 euro/ha. Voor de aanleg van bloemenranden rond het perceel wordt een bijkomende kost gerekend voor het rooien van bomen en de bijhorende inkomensderving.

5.3.9.8 Informatie betreffende de staatssteunbeoordeling

De interventie valt binnen het toepassingsgebied van artikel 42 VWEU en moet niet worden getoetst op staatssteun.

5.3.9.9 Aanvullende vragen/informatie die specifiek is/zijn voor het type interventie

Wat is het model van de verbintenis(sen)?	Op beheer gebaseerd
Wat is de duurtijd van de verbintenissen?	Alle BO hebben een looptijd van minstens 5 jaar en max. 7 jaar. In functie van de overgang naar een nieuwe programmaperiode kunnen ze verlengd worden of kunnen korter lopende overeenkomsten gesloten worden.

5.3.9.10 WTO-conformiteit

Deze interventie is niet productiestimulerend en valt in het bijzonder onder bijlage 2, §12 van de WTO-Overeenkomst inzake de landbouw (‘groene doos'):

- De steun en het recht erop maakt deel uit van de groene architectuur uitgewerkt in het GLB-plan en is afhankelijk van de naleving van specifieke voorwaarden.
- De betaling is niet hoger dan de extra kosten of de gederfde inkomsten als gevolg van het uitvoeren van de verbintenis.

5.3.9.11 Geplande eenheidsbedragen - definitie

Naam eenheidsbedrag	Beheerovereenkomsten KLE - actie 1 - jaarlijks snoeien - gepland eenheidsbedrag per meter

Type eenheidsbedrag	Uniform
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 1,95 euro/m
Overeenkomstige eenheid van output (indien van toepassing)	Hectare
Toelichting en motivering van de waarde van het eenheidsbedrag	Het gepland eenheidsbedrag is gelijk aan het steunbedrag.
Bijdragepercentage(s)	43% Europese middelen – 57% Vlaamse middelen 100% aanvullende Vlaamse of 100% Europese middelen (onder voorbehoud)
Resultaatindicator(en)	o R.31 Instandhouding van habitats en soorten o R.34 Behoud van landschapselementen

Naam eenheidsbedrag	Beheerovereenkomsten KLE – actie 2 - afzetten en/of terugsnoeien 25% - gepland eenheidsbedrag per hectare
Type eenheidsbedrag	Uniform
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 1.827 euro/ha
Overeenkomstige eenheid van output (indien van toepassing)	Hectare
Toelichting en motivering van de waarde van het eenheidsbedrag	Het gepland eenheidsbedrag is gelijk aan het steunbedrag.
Bijdragepercentage(s)	43% Europese middelen – 57% Vlaamse middelen 100% aanvullende Vlaamse of 100% Europese middelen (onder voorbehoud)
Resultaatindicator(en)	o R.31 Instandhouding van habitats en soorten o R.34 Behoud van landschapselementen

Naam eenheidsbedrag	Beheerovereenkomsten KLE – actie 3 - afzetten en/of terugsnoeien 50% - gepland eenheidsbedrag per hectare
Type eenheidsbedrag	Uniform
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 2.315 euro/ha

Overeenkomstige eenheid van output (indien van toepassing)	Hectare
Toelichting en motivering van de waarde van het eenheidsbedrag	Het gepland eenheidsbedrag is gelijk aan het steunbedrag.
Bijdragepercentage(s)	43% Europese middelen – 57% Vlaamse middelen 100% aanvullende Vlaamse of 100% Europese middelen (onder voorbehoud)
Resultaatindicator(en)	o R.31 Instandhouding van habitats en soorten o R.34 Behoud van landschapselementen

Naam eenheidsbedrag	Beheerovereenkomsten KLE – actie 4 – (hoofdzakelijk) afzetten 75% - gepland eenheidsbedrag per hectare
Type eenheidsbedrag	Uniform
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 2.725 euro/ha
Overeenkomstige eenheid van output (indien van toepassing)	Hectare
Toelichting en motivering van de waarde van het eenheidsbedrag	Het gepland eenheidsbedrag is gelijk aan het steunbedrag.
Bijdragepercentage(s)	43% Europese middelen – 57% Vlaamse middelen 100% Vlaamse of Europese middelen (onder voorbehoud)
Resultaatindicator(en)	o R.31 Instandhouding van habitats en soorten o R.34 Behoud van landschapselementen

Naam eenheidsbedrag	Beheerovereenkomsten KLE – actie 5 – (hoofdzakelijk) terugsnoeien 75% - gepland eenheidsbedrag per hectare
Type eenheidsbedrag	Uniform
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 2.882 euro/ha
Overeenkomstige eenheid van output (indien van toepassing)	Hectare

Toelichting en motivering van de waarde van het eenheidsbedrag	Het gepland eenheidsbedrag is gelijk aan het steunbedrag.
Bijdragepercentage(s)	43% Europese middelen – 57% Vlaamse middelen 100% aanvullende Vlaamse of 100% Europese middelen (onder voorbehoud)
Resultaatindicator(en)	o R.31 Instandhouding van habitats en soorten o R.34 Behoud van landschapselementen

Naam eenheidsbedrag	Beheerovereenkomsten KLE – actie 6 - knotten - gepland eenheidsbedrag per boom
Type eenheidsbedrag	Uniform
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 8,51 euro/boom
Overeenkomstige eenheid van output (indien van toepassing)	Hectare
Toelichting en motivering van de waarde van het eenheidsbedrag	Het gepland eenheidsbedrag is gelijk aan het steunbedrag.
Bijdragepercentage(s)	43% Europese middelen – 57% Vlaamse middelen 100% aanvullende Vlaamse of 100% Europese middelen (onder voorbehoud)
Resultaatindicator(en)	o R.31 Instandhouding van habitats en soorten o R.34 Behoud van landschapselementen

5.3.9.12 Geplande eenheidsbedragen – financiële tabel met output(*)

	Financieel jaar	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Totaal 2023-2029(**)
Beheerovereenkomsten KLE - actie 1 - jaarlijks snoeien - gepland eenheidsbedrag per meter	Gepland eenheidsbedrag (Totale publieke uitgave in EUR)		1,95	1,95	1,95	1,95	1,95		
	Geplande output (m) Geplande output (hectaren)		160.000 24	245.000 37	370.000 56	435.000 65	534.643 80		
	Jaarlijkse indicatieve financiële allocatie (Totale publieke uitgave in EUR)		312.000	477.750	721.500	848.250	1.042.553		**3.402.053**

Beheerovereenkomsten KLE – actie 2 - afzetten en/of terugsnoeien 25% - gepland eenheidsbedrag per hectare	Gepland eenheidsbedrag (Totale publieke uitgave in EUR)		1.827	1.827	1.827	1.827	1.827		
	Geplande output (hectaren)		5	9	13	17	23		
	Jaarlijkse indicatieve financiële allocatie (Totale publieke uitgave in EUR)		8.222	16.443	23.751	31.059	41.863		**121.337**
Beheerovereenkomsten KLE - actie 3 - afzetten en/of terugsnoeien 50% - gepland eenheidsbedrag per hectare	Gepland eenheidsbedrag (Totale publieke uitgave in EUR)		2.315	2.315	2.315	2.315	2.315		
	Geplande output (hectaren)		5	9	13	17	23		
	Jaarlijkse indicatieve financiële allocatie (Totale publieke uitgave in EUR)		10.418	20.835	30.095	39.355	53.044		**153.747**
Beheerovereenkomsten KLE - actie 4 - (hoofdzakelijk) afzetten 75% - Gepland eenheidsbedrag per hectare	Gepland eenheidsbedrag (Totale publieke uitgave in EUR)		2.725	2.725	2.725	2.725	2.725		
	Geplande output (hectaren)		5	9	13	17	23		
	Jaarlijkse indicatieve financiële allocatie (Totale publieke uitgave in EUR)		12.263	24.525	35.425	46.325	62.439		**180.976**
Beheerovereenkomsten KLE - Actie 5 - (hoofdzakelijk) terugsnoeien 75% - gepland eenheidsbedrag per hectare	Gepland eenheidsbedrag (Totale publieke uitgave in EUR)		2.882	2.882	2.882	2.882	2.882		
	Geplande output (hectaren)		5	9	13	17	23		
	Jaarlijkse indicatieve financiële allocatie (Totale publieke uitgave in EUR)		14.410	25.938	37.466	48.994	66.036		**192.844**
Beheerovereenkomsten KLE - actie 6 — knotten - gepland eenheidsbedrag per boom	Gepland eenheidsbedrag (Totale publieke uitgave in EUR)		8,51	8,51	8,51	8,51	8,51		
	Geplande output (antal bomen) Geplande output (hectaren)		3.000 3	6.500 7	10.000 10	12.500 13	16.367 16		
	Jaarlijkse indicatieve financiële allocatie (Totale publieke uitgave in EUR)		25.530	55.315	85.100	106.375	139.280		**411.600**
TOTAAL	**Geplande output (hectaren)**		46	79	118	146	188		
	Jaarlijkse indicatieve financiële allocatie (Totale publieke uitgave in EUR)		382.842	620.806	933.337	1.120.358	1.405.214		**4.462.557**

(*) Totale bedragen en outputs kunnen afgerond zijn op gehele getallen.
(**) De geplande jaarlijkse output is het uniek areaal waarvoor in dat jaar betalingen zijn gepland. De totale som van deze outputs geeft geen weerspiegeling van de realiteit aangezien op eenzelfde perceel of dier meerdere jaren na elkaar die bepaalde actie of interventie kan worden uitgevoerd. De totale output bij de areaalgebondeninterventies wordt bijgevolg niet ingevuld.

5.3.10 Beheerovereenkomsten ter bescherming van fauna en flora gebonden aan landbouwactiviteiten

Interventiecode (MS)	*Wordt achteraf aangevuld*
Naam interventie	Beheerovereenkomsten ter bescherming van fauna en flora gebonden aan landbouwactiviteiten (afgekort: Beheerovereenkomsten soortenbescherming)
Type interventie	Plattelandsontwikkeling - Milieu-, klimaat- en andere beheersverbintenissen (artikel 70)
Outputindicator	O.14 Aantal hectaren (exclusief bosbouw) of aantal andere eenheden waarvoor milieu- en klimaatverbintenissen gelden die verder strekken dan de verplichte vereisten
Bijdrage aan oormerkingsvereisten voor • Generatievernieuwing • Milieu • LEADER	 Nee Ja Nee
Omvat de interventie overgedragen uitgaven van het PDPO III?	Nee

5.3.10.1 Territoriale reikwijdte

Percelen gelegen in Vlaanderen

De interventie wordt toegepast op landbouwgebruikspercelen in beheergebied. Gebieden waarvoor specifieke beleidsinstrumenten (subsidies) worden ingezet, worden uitgesloten zoals, natuur- en bosgebieden (i.c. reservaten), gebieden waarvoor een natuurbeheerplan werd opgemaakt, …

5.3.10.2 Gerelateerde specifieke doelstellingen/horizontale doelstelling

(SpD. f) Bijdragen tot het tot staan brengen en ombuigen van biodiversiteitsverlies, tot versterking van ecosysteemdiensten en tot de instandhouding van habitats en landschappen.

5.3.10.3 Nood/noden waarop de interventie is gericht

- N13 Zorg voor natuur / biodiversiteit
- N14 Zorg voor landschap

5.3.10.4 Resultaatindicator(en)

- R.31 Instandhouding van habitats en soorten

5.3.10.5 Specifieke opzet, vereisten en subsidiabiliteitsvoorwaarden van de interventie

Beschrijving

De primaire doelstelling van deze interventie is de instandhouding van fauna en flora gebonden aan landbouwgebied en het in stand houden en ontwikkelen van hun leefgebied. De interventie zet in op het aanpakken van de nood tot zorg voor natuur/biodiversiteit (nood 13) en dus **specifieke doelstellig f**. Meer specifiek zet deze interventie in op en vergoedt deze de multifunctionaliteit van de landbouw voor de biodiversiteit. De interventie zet ook in op het stopzetten van de achteruitgang en verbeteren van de toestand van de Europees en Vlaams te beschermen habitats en soorten en op het in stand houden van blijvend en waardevol grasland. De interventie verhoogt bovendien de overlevingskansen van (wilde) bestuivers.

Gezien de beperking op landbouwactiviteit en het verbod op bestrijdingsmiddelengebruik is er tevens een **indirect** effect op water- en bodemkwaliteit (**specifieke doelstelling e**).

Een aantal acties onder deze interventie betreffen het ontwikkelen en in stand houden van (soortenrijke) graslanden en hebben daardoor ook **indirect** een effect op de **specifieke doelstelling (d)** m.b.t. klimaat.

De voorgestelde interventie bouwt voort op een bestaande maatregel die opgenomen is in het Vlaamse Plattelandsontwikkelingsprogramma PDPO III 2014–2022. Het betreft het behoud van een bestaande maatregel, mits optimalisaties en een aantal nieuwe acties voor fauna en flora gebonden aan landbouwgebied. De huidige pakketten worden geëvalueerd en bijgestuurd op basis van hun bijdrage aan de doelstellingen, hun inpasbaarheid in de landbouwbedrijfsvoering en hun administratieve opvolging/controle.

De acties zijn semi-vast. Dat betekent dat ze gedurende de looptijd van de overeenkomst in overleg met de beheerdienst op andere percelen van het bedrijf kunnen toegepast worden als dat nuttig is voor de doelstelling.

De beheerovereenkomsten “soortenbescherming” bestaan uit 13 acties:

- Actie 1: Faunavoedselgewas

  Het doel van deze actie is : op bouwland wintervoedsel en jaarrond dekking voorzien voor (groepen van) faunasoorten door het inzaaien van granen of andere zaadleverende gewassen. Door geen bestrijdingsmiddelen te gebruiken, wordt bijkomend het jaarrond een insectenrijk leefgebied gecreëerd.

- Actie 2: Faunastrook

  Het doel van deze actie is: op bouwland faunastroken aanleggen en/of behouden en door beheer een structuurrijke vegetatie realiseren. Hierdoor worden foerageermogelijkheden, zomervoedsel, dekking en nestgelegenheid geboden voor (groepen van) faunasoorten. Een overblijvend deel zorgt ervoor dat insecten kunnen overwinteren en dat in het voorjaar en de zomer een insectenrijk leefgebied ontstaat.

- Actie 3: Fauna – akkerland

  Het doel van deze actie is: op bouwland door combinatie van een faunavoedselgewas en faunastroken het jaarrond geschikt leefgebied (nestgelegenheid, foerageermogelijkheden en dekking) realiseren voor (groepen van) faunasoorten.

- Actie 4: Fauna - akkerland luzerne

  Het doel van deze actie is : op bouwland foerageermogelijkheden, dekking en nestgelegenheid voorzien voor (groepen van) faunasoorten door combinatie van extensieve luzerneteelt (of andere voor soortenbescherming geschikte teelten) en extensieve kruidenrijke stroken..

- Actie 5: Fauna - luzernehooiland

  Het doel van deze actie is : op bouwland foerageermogelijkheden, dekking en nestgelegenheid voorzien voor (groepen van) faunasoorten door zeer extensief luzerne te telen gevolgd door een faunavriendelijke teelt van wintergranen en zomerstoppel.

- Actie 6: Faunagrasland rustperiode 22 juni

  Het doel van deze actie is : op grasland nestgelegenheid, schuilgelegenheid en foerageergebied voor weidevogels realiseren door een rustperiode in acht te nemen tijdens het broedseizoen (tot 22 juni).

- Actie 7: Faunagrasland rustperiode 22 juni – plasdras

  Het doel van deze actie is : op grasland nestgelegenheid, schuilgelegenheid en foerageergebied voor weidevogels realiseren door een rustperiode in acht te nemen tijdens het broedseizoen (tot 22 juni) en het grasland te vernatten.

- Actie 8: Faunagrasland rustperiode 15 juli

  Het doel van deze actie is : op grasland nestgelegenheid, schuilgelegenheid en kruidenrijk foerageergebied voor weidevogels realiseren door een rustperiode in acht te nemen tijdens het broedseizoen (tot 15 juli).

- Actie 9: Botanisch grasland - instandhouden – graskruidenmix

  Het doel van deze actie is : door aangepast graslandbeheer soortenrijk grasland in stand houden en/of verder ontwikkelen.

- Actie 10: Botanisch grasland - instandhouden - bloemenrijk grasland

  Het doel van deze actie is : door aangepast graslandbeheer soortenrijk grasland in stand houden en/of verder ontwikkelen.

- Actie 11: Botanisch grasland - ontwikkelen – raaigras

  Het doel van deze actie is : door aangepast graslandbeheer of door het omzetten van bouwland in grasland de soortendiversiteit van grasland bevorderen.

- Actie 12: Botanisch grasland - ontwikkelen – grassenmix

Het doel van deze actie is : door aangepast graslandbeheer de soortendiversiteit van grasland bevorderen.

- Actie 13: Botanisch grasland - ontwikkelen - dominant grasland

  Het doel van deze actie is : door aangepast graslandbeheer de soortendiversiteit van grasland bevorderen

Omschrijving van de in aanmerking komende begunstigden

De begunstigden zijn actieve landbouwers en andere grondgebruikers mits ze gronden registeren in het GBCS. Overheden en terreinbeherende organisaties worden uitgesloten.

Omschrijving van de specifieke subsidiabiliteitscriteria, indien relevant, gerelateerd aan de begunstigde en het gebied

Algemene Vlaamse voorwaarden

- Met betrekking tot de begunstigde van de interventie zal opgelegd worden dat deze niet mag vallen onder één van deze categorieën:
  - Dienst of agentschap die afhangt van het Vlaamse Gewest;
  - Bestuur, publiekrechtelijke of privaatrechtelijke rechtspersoon die in het Vlaamse Gewest belast is met taken van openbaar nut;
  - Erkende terreinbeherende natuurverenigingen.

  De reden is het vermijden van dubbelfinanciering.
- Er wordt een instapdrempel ingevoerd, die bepaalt dat de beheervergoeding bij de start van de beheerovereenkomst minstens 150 euro per jaar bedraagt. Het sluiten van een beheerovereenkomst vergt immers inzet van personeel en IT (beheerskosten) en via deze instapdrempel wordt beoogd dat de baten van de beheerovereenkomst (output op het terrein) in evenwicht zijn met de kosten voor het sluiten van de beheerovereenkomst. Daarnaast kan ook een bovengrens ingevoerd worden op bedrijfsniveau voor het sluiten van beheerovereenkomsten (maximumbedrag per bedrijf).
- Het perceel moet uitgebaat en geregistreerd zijn als subsidiabele landbouwgrond, waarbij voldaan is aan de definitie van subsidiabele hectare zoals bepaald in artikel 4 van Verordening (EU) 2021/2115.
  Hiermee wordt bewaakt dat er betaald wordt voor agromilieu-klimaatmaatregelen gelinkt aan het landbouwlandschap.
- De beheerovereenkomsten mogen niet gelegen zijn in gebieden waar reeds specifieke beleidsinstrumenten beschikbaar zijn zoals bos- of natuurreservaten, gebieden waarvoor een natuurbeheerplan werd opgemaakt, … . Het uitsluiten gebeurt met het oog op het vermijden van dubbelfinanciering.
  Daarnaast wordt voorzien dat ze gelegen moeten zijn binnen het beheergebied voor beheerovereenkomsten. Deze beheergebieden worden vastgelegd in de Vlaamse wetgeving en gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad. Ze kunnen geëvalueerd worden op basis van nieuwe terreindata.
  Het instellen van een beheergebied voor beheerovereenkomsten heeft als doel de acties in te zetten in gebieden waarvan verwacht wordt dat de acties het meest kunnen bijdragen aan de doelstelling en kunnen bijdragen aan het behoud en het versterken van het leefgebied van soorten en soortengroepen. Bijkomend kan om de effectiviteit van de acties (d.m.v. hogere dichtheden) te stimuleren, gebiedsgerichte samenwerking bevorderd worden.

- Voor alle beheerovereenkomsten soortenbescherming zijn geen activiteiten toegestaan op het perceel behoudens het uitvoeren van het opgelegde beheer (zie beheervoorwaarden). Van de beheervoorwaarden kan afgeweken worden mits toestemming van de beheerdienst indien dit nuttig is voor de doelstelling (bv. bij voorkomen van een broedgeval of in kader van bestrijding ongewenste soorten). De beheerdienst kan bepalen welke activiteiten naast het beoogd beheer toegestaan worden op het perceel / strook.
- Voor de acties waar een verbod op het gebruik van bestrijdingsmiddelen van toepassing is, kan hier in uitzonderlijke gevallen van afgeweken worden voor de bestrijding van ongewenste soorten en steeds in overleg met de beheersdienst. In deze gevallen zal de uitbetaalde vergoeding verlaagd worden.
- De beheervoorwaarden kunnen in overleg met de beheerdienst aangepast worden tijdens de looptijd van de overeenkomst als dat nuttig is voor de doelstelling. Een aanpassing is alleen mogelijk als het aangepaste beheer minstens gelijkwaardig is aan de beheervoorwaarden hieronder beschreven in de tabel.
  De beheerdienst kan afwijkingen voorzien van de opgelegde referentiedatums inzake het uitvoeren van het beoogde beheer.
  De beheerdienst kan in functie van de doelstelling een oppervlakte vaststellen die minimaal en of maximaal beheerd wordt.
- De verplichtingen inzake het in stand houden van blijvend grasland gelden niet in het geval dat landbouwers blijvend grasland hebben aangelegd in uitvoering van actie 2 en 11.
- Tenslotte gelden voor elke actie binnen de interventie 'beheerovereenkomsten KLE' ook specifieke inhoudelijke instapvoorwaarden die als doel hebben de actie ruimtelijk te focussen.

Actie 1: Faunavoedselgewas

Instapvoorwaarden:

- Het perceel is gelegen in een beheergebied.
- Het perceel is bouwland.

Beheervoorwaarden:

- Geen bestrijdingsmiddelen gebruiken
- Het beheerobject jaarlijks inzaaien met een goedgekeurd zaadleverend mengsel
- Het ingezaaide mengsel aanhouden in de winter (niet oogsten of onderwerken)

Actie 2: Faunastrook

Instapvoorwaarden:

- Het perceel is gelegen in een beheergebied.
- Het perceel is bouwland.

Beheervoorwaarden:

- Het beheerobject inzaaien met een goedgekeurd kruidenrijk mengsel of een bestaande faunastrook behouden
- De graskruidenvegetatie in stand houden
- Het beheerobject jaarlijks gefaseerd maaien
- Bijkomend, in overleg met de beheerdienst, een strook inzaaien met een goedgekeurd bloemenmengsel en deze strook herinzaaien in overleg met de beheerdienst
- Bijkomend, in overleg met de beheerdienst, een strook inzaaien met een goedgekeurd laagblijvend gewas en deze strook het hele jaar kort houden
- Bijkomend, in overleg met de beheerdienst, een strook bouwland niet inzaaien en de bodem open (bloot) te houden
- Geen bestrijdingsmiddelen gebruiken
- Geen meststoffen of bodemverbeteringsmiddelen gebruiken

Actie 3: Fauna-akkerland

Instapvoorwaarden:

- Het perceel is gelegen in een beheergebied.
- Het perceel is bouwland.

Beheervoorwaarden:

- Het beheerobject voor minstens 50% inzaaien met een goedgekeurd mengsel en het beheer uitvoeren zoals bepaald in de actie 'faunavoedselgewas'
- Het beheerobject voor minstens 40% inzaaien met stroken van gemiddeld minstens 3 m breed met een goedgekeurd kruidenrijk mengsel en het beheer uitvoeren zoals bepaald in de actie 'faunastrook'

Actie 4: Fauna-akkerland luzerne

Instapvoorwaarden:

- Het perceel is gelegen in een beheergebied.
- Het perceel is bouwland.

Beheervoorwaarden:

- Het beheerobject in het eerste jaar inzaaien met graan of een mengsel van graan en vlinderbloemigen of graan aanhouden dat regulier geoogst wordt.
- In het najaar van het eerste jaar minstens 50 % van het beheerobject inzaaien met luzerne of een goedgekeurd mengsel met luzerne.
- In het najaar van het eerste jaar minstens 40% van het beheerobject inzaaien met stroken van gemiddeld minstens 6 m breed met een éénjarig of meerjarig goedgekeurd mengsel, in overleg met de beheerdienst
- Geen meststoffen of bodemverbeteringsmiddelen gebruiken, behalve een kalibemesting op de luzerne of het mengsel met luzerne vanaf het tweede jaar

- Geen bestrijdingsmiddelen gebruiken
- Op de luzerne een extensief maaibeheer toepassen waarbij jaarlijks minstens 2 keer gemaaid wordt; in overleg met de beheerdienst kan het beheer aangepast worden
- Op de stroken met een meerjarig mengsel een extensief beheer uitvoeren door jaarlijks een deel te maaien; in overleg met de beheersdienst kan het beheer aangepast worden

Actie 5: Fauna - luzernehooiland

Instapvoorwaarden:

- Het perceel is gelegen in een beheergebied.
- Het perceel is bouwland.

Beheervoorwaarden:

- Het beheerobject in het eerste jaar inzaaien met een mengsel van luzerne, andere vlinderbloemigen en granen of met granen of een mengteelt van granen en vlinderbloemigen.
- Wanneer het beheerobject in het eerste jaar ingezaaid werd met een mengsel van luzerne, andere vlinderbloemigen en granen, op de luzerne een extensief maaibeheer toepassen
- Wanneer het beheerobject in het eerste jaar ingezaaid werd met een mengsel van luzerne, andere vlinderbloemigen en granen, in het najaar van het derde jaar inzaaien met granen of een mengteelt van granen en vlinderbloemigen en deze aanhouden tot het najaar van het 5de jaar.
- Wanneer het beheerobject in het eerste jaar ingezaaid werd met granen of een mengteelt van granen en vlinderbloemigen, een mengsel van luzerne, andere vlinderbloemigen en granen inzaaien in het najaar van het tweede jaar.
- Wanneer het beheerobject in het eerste jaar ingezaaid werd met granen of een mengteelt van granen en vlinderbloemigen, in jaar 3 t.e.m. jaar 5 op de luzerne een extensief beheer toepassen.
- Geen meststoffen of bodemverbeteringsmiddelen gebruiken, behalve een kalibemesting op de luzerne of het mengsel met luzerne.
- Geen bestrijdingsmiddelen gebruiken

Actie 6: Faunagrasland rustperiode 22 juni

Instapvoorwaarden:

- Het perceel is gelegen in een beheergebied.
- Het perceel is blijvend grasland.

Beheervoorwaarden:

- De bestaande gras(kruiden)vegetatie in stand houden
- Tijdens de rustperiode in het voorjaar tot 22 juni geen activiteiten uitvoeren behoudens een extensief graasbeheer

- Geen bestrijdingsmiddelen gebruiken
- Geen kunstmest gebruiken

Actie 7: Faunagrasland rustperiode 22 juni_plasdras

Instapvoorwaarden:

- Het perceel is gelegen in een beheergebied.
- Het perceel is blijvend grasland.

Beheervoorwaarden:

- De bestaande gras(kruiden)vegetatie in stand houden
- Tijdens de rustperiode in het voorjaar tot 22 juni geen activiteiten uitvoeren behoudens een extensief graasbeheer
- Tijdens de rustperiode in het voorjaar tot 22 juni het perceel bijkomend vernatten door de inzet van een plas-draspomp onder begeleiding van een deskundige
- Geen bestrijdingsmiddelen gebruiken
- Geen kunstmest gebruiken

Actie 8: Faunagrasland rustperiode 15 juli

Instapvoorwaarden:

- Het perceel is gelegen in een beheergebied.
- Het perceel is blijvend grasland.

Beheervoorwaarden:

- De bestaande gras(kruiden)vegetatie in stand houden
- Tijdens de rustperiode in het voorjaar tot 15 juli geen activiteiten uitvoeren behoudens een extensief graasbeheer
- Geen bestrijdingsmiddelen gebruiken
- Geen kunstmest gebruiken

Actie 9: Botanisch grasland – in stand houden - graskruidenmix

Instapvoorwaarden:

- Het perceel is gelegen in een beheergebied.
- Het perceel is blijvend grasland.
- Een deskundige bepaalt op basis van de aanwezige vegetatie (graslandfase) of het perceel in aanmerking komt (minstens graskruidenmix)

-

Beheervoorwaarden:

- De graslandfase zoals bepaald door de deskundige bij aanvang van de overeenkomst minstens in stand houden gedurende de looptijd van de overeenkomst
- Geen meststoffen of bodemverbeteringsmiddelen gebruiken, met uitzondering van bemesting door beweiden (indien toegestaan)
- Geen bestrijdingsmiddelen gebruiken

Actie 10: Botanisch grasland – in stand houden – bloemenrijk grasland

Instapvoorwaarden:

- Het perceel is gelegen in een beheergebied.
- Het perceel is blijvend grasland.
- Een deskundige bepaalt op basis van de aanwezige vegetatie (graslandfase) of het perceel in aanmerking komt (minstens bloemenrijk grasland)

Beheervoorwaarden:

- De graslandfase zoals bepaald door de deskundige bij aanvang van de overeenkomst minstens in stand houden gedurende de looptijd van de overeenkomst
- Geen meststoffen of bodemverbeteringsmiddelen gebruiken, met uitzondering van bemesting door beweiden (indien toegestaan)
- Geen bestrijdingsmiddelen gebruiken

Actie 11: Botanisch grasland – ontwikkelen - raaigras

Instapvoorwaarden:

- Het perceel is gelegen in een beheergebied.
- Een deskundige bepaalt of het perceel in aanmerking voor ontwikkelingsbeheer.

Beheervoorwaarden:

- Als het perceel bouwland is, het perceel inzaaien met een goedgekeurd mengsel
- Als het perceel grasland is, de bestaande gras(kruiden)vegetatie gedurende de volledige looptijd van de overeenkomst in stand houden, doorzaaien of herinzaaien zijn bijvoorbeeld niet toegestaan.
- Het perceel jaarlijks maaien en/of beweiden zoals bepaald in het attest opgemaakt door de deskundige in opdracht van de beheerdienst

Actie 12: Botanisch grasland – ontwikkelen - grassenmix

Instapvoorwaarden:

- Het perceel is gelegen in een beheergebied.
- Een deskundige bepaalt op basis van de aanwezige vegetatie (graslandfase) of het perceel in aanmerking (minstens grassenmix).
- Het perceel is blijvend grasland.

Beheervoorwaarden:

- De bestaande gras(kruiden)vegetatie gedurende de volledige looptijd van de overeenkomst in stand houden, doorzaaien of herinzaaien zijn bijvoorbeeld niet toegestaan
- Het perceel jaarlijks maaien en/of beweiden zoals bepaald in het attest opgemaakt door de deskundige in opdracht van de beheerdienst
- Geen meststoffen of bodemverbeteringsmiddelen gebruiken, met uitzondering van bemesting door beweiden (indien toegestaan)
- Geen bestrijdingsmiddelen gebruiken

Actie 13: Botanisch grasland – ontwikkelen – dominant grasland

Instapvoorwaarden:

- Het perceel is gelegen in een beheergebied.
- Een deskundige bepaalt op basis van de aanwezige vegetatie (graslandfase) of het perceel in aanmerking (minstens dominant grasland).
- Het perceel is blijvend grasland.

Beheervoorwaarden:

- De bestaande gras(kruiden)vegetatie gedurende de volledige looptijd van de overeenkomst in stand houden, doorzaaien of herinzaaien zijn bijvoorbeeld niet toegestaan
- Het grasland jaarlijks maaien en/of beweiden zoals bepaald in het attest opgemaakt door de deskundige in opdracht van de beheerdienst
- Geen meststoffen of bodemverbeteringsmiddelen gebruiken, met uitzondering van bemesting door beweiden (indien toegestaan)
- Geen bestrijdingsmiddelen gebruiken

Omschrijving van de in aanmerking komende verbintenissen en andere verplichtingen

Areaalgebonden subsidie

Subsidiabel gebied

Landbouwareaal gedefinieerd voor het GLB-plan

5.3.10.6 Identificatie van de relevante basiselementen (relevante GLMC, uit regelgeving voortvloeiende beheerseisen (RBE) en andere in nationale en Europese wetgeving vastgestelde dwingende eisen), indien van toepassing, beschrijving van de specifieke relevante verplichtingen onder de RBE en toelichting over hoe de verbintenis verder gaat dan de dwingende eisen.

Volgende basiselementen zijn relevant voor de beheerovereenkomsten soortenbescherming:

- het minimaal onderhoud van landbouwgrond respecteren. Dit verwijst naar artikel 70 lid 3 c) van Verordening (EU) 2021/2115 dat bepaalt dat subsidiabele landbouwgrond in goede landbouw-en milieuconditie moet worden gehouden. Landbouwers moeten een minimumactiviteit uitvoeren op deze percelen (bv. minstens éénmaal om de 2 jaar maaien) om verruiging en verbossing tegen te gaan. Dit basiselement heeft betrekking op acties waarbij het perceel bestaat uit gras(kruiden) (actie 2 en 6-13). De beheervoorwaarden gaan steeds verder dan het uitvoeren van het minimaal onderhoud van landbouwgrond;
- geen handelingen verrichten met het opzet vogels of hun nesten te verstoren of te vernielen. Het betreft hier relevante nationale wetgeving die bepaalt dat het verboden is om beschermde diersoorten opzettelijk te doden, te vangen of betekenisvol te verstoren (art. 10 Soortenbesluit). Deze baseline is relevant voor alle acties gericht op fauna (actie 1 t.e.m. 8).

5.3.10.7 Vorm en bedrag/percentage van steun/premie/berekeningsmethoden

Areaalgebonden betaling

Type betaling	o Eenheidskost gebaseerd op bijkomende kosten en gederfde inkomsten o Transactiekost
Steunbedrag(en)	**Actie 1:** Faunavoedselgewas: 1.850 euro/ha/jaar **Actie 2**: Faunastrook: 2.005 euro/ha/jaar **Actie 3:** Fauna-akkerland: 1.927 euro/ha/jaar **Actie 4:** Fauna-akkerland luzerne: 1.726 euro/ha/ jaar **Actie 5:** Fauna – Luzernehooiland: 1.685 euro/ha/ jaar **Actie 6:** Faunagrasland rustperiode 22 juni: 754 euro/ha/jaar **Actie 7:** Faunagrasland rustperiode 22 juni-plasdras: 1.185 euro/ha/jaar

	Actie 8: Faunagrasland rustperiode 15 juli: 1.130 euro/ha/jaar **Actie 9:** Botanisch grasland - instandhouden – graskruidenmix: 1.406 euro/ha/jaar **Actie 10:** Botanisch grasland - instandhouden - bloemenrijk grasland: 1.593 euro/ha/jaar **Actie 11:** Botanisch grasland - ontwikkelen – raaigras: 432 euro/ha/jaar **Actie 12:** Botanisch grasland - ontwikkelen – grassenmix: 870 euro/ha/ jaar **Actie 13:** Botanisch grasland - ontwikkelen - dominant grasland: 1.225 euro/ha/jaar
Berekeningsmethode	De vergoedingen voor de acties 'soortenbescherming' zijn 4-ledig: gederfde inkomsten, extra kosten, uitgespaarde kosten en transactiekosten: o Gederfde inkomsten: ▪ Voor acties 1 t.e.m. 3: gemiddelde bruto standaard saldo van akkerbouwgewassen (100% opbrengstderving); ▪ Voor actie 4: het verschil in bruto standaard saldo tussen akkerbouwgewassen en extensief beheerde luzerne; ▪ Voor actie 5: het verschil in bruto standaard saldo tussen akkerbouwgewassen en zeer extensief beheerde luzerne (3 jaar) en 100% opbrengstderving (2 jaar - gemiddelde bruto standaard saldo van akkerbouwgewassen; ▪ Voor acties 6 t.e.m. 13: De berekening van de opbrengstderving voor maatregelen op grasland is gebaseerd op de methode van de voederwaardeprijs. Hierbij wordt de bruto opbrengst van ruwvoeder bepaald volgens de VEM/ DVE inhoud (voedereenheid melk en darmverteerbaar eiwit). Voor de referentie van de opbrengsten onder reguliere omstandigheden, baseren we ons op de kostprijsraming ruwvoeders van het LCV (grasland één snede maaien dan begrazen). Voor de opbrengst onder beheervoorwaarden, worden een raming gemaakt van de opbrengst in VEM en DVE waarde, gelinkt aan tabellen uit de literatuur. o Extra kosten (enkel van toepassing voor acties 1 t.e.m. 5): dit omvat afhankelijk van de beheervoorwaarden: ▪ kosten zaaizaad (actie 1 t.e.m 5); ▪ kosten grondbewerking ifv zaaien (onderwerken stoppel, ploegen, zaaiklaar leggen, zaaien) (actie 1 t.e.m. 5); ▪ kosten voor gevraagd beheer zoals maaien, harken, oprapen, klepelen (actie 2 en 3); ▪ kosten voor afpaling van het perceel en voor extra bewerkingskost omwille van versnippering van het perceel (20%) (actie 2). o Uitgespaarde kosten (enkel van toepassing voor acties 6 t.e.m. 13):

	Dit omvat de uitgespaarde kosten voor chemische gewasbeschermingsmiddelen en kunstmest (verbod binnen beheervoorwaarden) en uitgespaarde kosten voor oogst (minder maaibeurten toegestaan onder beheervoorwaarden) o Transactiekosten: Voor alle acties wordt een transactiekost opgenomen in de vergoeding, gelinkt aan het zoeken van de benodigde informatie, en aan administratieve taken verbonden aan de actie. De transactiekosten zijn gebaseerd op een studie (Mettepenningen et al., Iteaes studie analysis of private transaction costs related to agrienvironmental schemes, UGent) en zijn verschillend voor complexe beheerpakketten (hogere transactiekost) en eenvoudigere beheerpakketten. Acties 1 en 6 t.e.m 13 hebben de laagste transactiekost (eenvoudige beheerpakketten): 50 euro/ha. Acties 2 t.e.m. 5 hebben de hoogste transactiekost (complexe beheerpakketten): 100 euro/ha.

5.3.10.8 Informatie betreffende de staatssteunbeoordeling

De interventie valt binnen het toepassingsgebied van artikel 42 VWEU en moet niet worden getoetst op staatssteun.

5.3.10.9 Aanvullende vragen/informatie die specifiek is/zijn voor het type interventie

Wat is het model van de verbintenis(sen)?	Acties 1 t.e.m. 8 en acties 12-13: op beheer gebaseerd Actie 9 en 10: resultaatgericht
Wat is de duurtijd van de verbintenissen?	Alle BO hebben een looptijd van minstens 5 jaar en max. 7 jaar. In functie van de overgang naar een nieuwe programmaperiode kunnen ze verlengd worden of kunnen korter lopende overeenkomsten gesloten worden.

5.3.10.10 WTO-conformiteit

Deze interventie is niet productiestimulerend en valt in het bijzonder onder bijlage 2, §12 van de WTO-Overeenkomst inzake de landbouw (‘groene doos'):

- De steun en het recht erop maakt deel uit van de groene architectuur uitgewerkt in het GLB-plan en is afhankelijk van de naleving van specifieke voorwaarden.
- De betaling is niet hoger dan de extra kosten of de gederfde inkomsten als gevolg van het uitvoeren van de verbintenis.

5.3.10.11 Geplande eenheidsbedragen - definitie

Naam eenheidsbedrag	Beheerovereenkomsten soortenbescherming - actie 1 – faunavoedselgewas - gepland eenheidsbedrag per hectare
Type eenheidsbedrag	Uniform
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 1.850 euro/ha
Overeenkomstige eenheid van output (indien van toepassing)	Hectare
Toelichting en motivering van de waarde van het eenheidsbedrag	Het gepland eenheidsbedrag is gelijk aan het steunbedrag.
Bijdragepercentage(s)	43% Europese middelen – 57% Vlaamse middelen 100% aanvullende Vlaamse of 100% Europese middelen (onder voorbehoud)
Resultaatindicator(en)	o R.31 Instandhouding van habitats en soorten

Naam eenheidsbedrag	Beheerovereenkomsten soortenbescherming - actie 2 – faunastrook - gepland eenheidsbedrag per hectare
Type eenheidsbedrag	Uniform
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 2.005 euro/ha
Overeenkomstige eenheid van output (indien van toepassing)	Hectare
Toelichting en motivering van de waarde van het eenheidsbedrag	Het gepland eenheidsbedrag is gelijk aan het steunbedrag.
Bijdragepercentage(s)	43% Europese middelen – 57% Vlaamse middelen 100% aanvullende Vlaamse of 100% Europese middelen (onder voorbehoud)
Resultaatindicator(en)	o R.31 Instandhouding van habitats en soorten

Naam eenheidsbedrag	Beheerovereenkomsten soortenbescherming - actie 3 – fauna-akkerland - gepland eenheidsbedrag per hectare
Type eenheidsbedrag	Uniform

Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 1.927 euro/ha
Overeenkomstige eenheid van output (indien van toepassing)	Hectare
Toelichting en motivering van de waarde van het eenheidsbedrag	Het gepland eenheidsbedrag is gelijk aan het steunbedrag.
Bijdragepercentage(s)	43% Europese middelen – 57% Vlaamse middelen 100% aanvullende Vlaamse of 100% Europese middelen (onder voorbehoud)
Resultaatindicator(en)	o R.31 Instandhouding van habitats en soorten

Naam eenheidsbedrag	Beheerovereenkomsten soortenbescherming - actie 4 – fauna-akkerland luzerne - gepland eenheidsbedrag per hectare
Type eenheidsbedrag	Uniform
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 1.726 euro/ha
Overeenkomstige eenheid van output (indien van toepassing)	Hectare
Toelichting en motivering van de waarde van het eenheidsbedrag	Het gepland eenheidsbedrag is gelijk aan het steunbedrag.
Bijdragepercentage(s)	43% Europese middelen – 57% Vlaamse middelen 100% aanvullende Vlaamse of 100% Europese middelen (onder voorbehoud)
Resultaatindicator(en)	o R.31 Instandhouding van habitats en soorten

Naam eenheidsbedrag	Beheerovereenkomsten soortenbescherming - actie 5 – fauna- luzernehooiland - gepland eenheidsbedrag per hectare
Type eenheidsbedrag	Uniform
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 1.685 euro/ha

Overeenkomstige eenheid van output (indien van toepassing)	Hectare
Toelichting en motivering van de waarde van het eenheidsbedrag	Het gepland eenheidsbedrag is gelijk aan het steunbedrag.
Bijdragepercentage(s)	43% Europese middelen – 57% Vlaamse middelen 100% aanvullende Vlaamse of 100% Europese middelen (onder voorbehoud)
Resultaatindicator(en)	o R.31 Instandhouding van habitats en soorten

Naam eenheidsbedrag	Beheerovereenkomsten soortenbescherming - actie 6 – faunagrasland rustperiode 22 juni - gepland eenheidsbedrag per hectare
Type eenheidsbedrag	Uniform
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 754 euro/ha
Overeenkomstige eenheid van output (indien van toepassing)	Hectare
Toelichting en motivering van de waarde van het eenheidsbedrag	Het gepland eenheidsbedrag is gelijk aan het steunbedrag.
Bijdragepercentage(s)	43% Europese middelen – 57% Vlaamse middelen 100% aanvullende Vlaamse of 100% Europese middelen (onder voorbehoud)
Resultaatindicator(en)	o R.31 Instandhouding van habitats en soorten

Naam eenheidsbedrag	Beheerovereenkomsten soortenbescherming - actie 7 – faunagrasland rustperiode 22 juni plas-dras - gepland eenheidsbedrag per hectare
Type eenheidsbedrag	Uniform
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 1.185 euro/ha
Overeenkomstige eenheid van output (indien van toepassing)	Hectare

Toelichting en motivering van de waarde van het eenheidsbedrag	Het gepland eenheidsbedrag is gelijk aan het steunbedrag.
Bijdragepercentage(s)	43% Europese middelen – 57% Vlaamse middelen 100% aanvullende Vlaamse of 100% Europese middelen (onder voorbehoud)
Resultaatindicator(en)	o R.31 Instandhouding van habitats en soorten

Naam eenheidsbedrag	Beheerovereenkomsten soortenbescherming - actie 8 – faunagrasland rustperiode 15 juli - gepland eenheidsbedrag per hectare
Type eenheidsbedrag	Uniform
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 1.130 euro/ha
Overeenkomstige eenheid van output (indien van toepassing)	Hectare
Toelichting en motivering van de waarde van het eenheidsbedrag	Het gepland eenheidsbedrag is gelijk aan het steunbedrag.
Bijdragepercentage(s)	43% Europese middelen – 57% Vlaamse middelen 100% aanvullende Vlaamse of 100% Europese middelen (onder voorbehoud)
Resultaatindicator(en)	o R.31 Instandhouding van habitats en soorten

Naam eenheidsbedrag	Beheerovereenkomsten soortenbescherming - actie 9 – botanisch grasland - instandhouden - graskruidenmix - gepland eenheidsbedrag per hectare
Type eenheidsbedrag	Uniform
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 1.406 euro/ha
Overeenkomstige eenheid van output (indien van toepassing)	Hectare
Toelichting en motivering van de waarde van het eenheidsbedrag	Het gepland eenheidsbedrag is gelijk aan het steunbedrag.

Bijdragepercentage(s)	43% Europese middelen – 57% Vlaamse middelen 100% aanvullende Vlaamse of 100% Europese middelen (onder voorbehoud)
Resultaatindicator(en)	o R.31 Instandhouding van habitats en soorten

Naam eenheidsbedrag	Beheerovereenkomsten soortenbescherming - actie 10 – botanisch grasland - instandhouden - bloemenrijk grasland - gepland eenheidsbedrag per hectare
Type eenheidsbedrag	Uniform
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 1.593 euro/ha
Overeenkomstige eenheid van output (indien van toepassing)	Hectare
Toelichting en motivering van de waarde van het eenheidsbedrag	Het gepland eenheidsbedrag is gelijk aan het steunbedrag.
Bijdragepercentage(s)	43% Europese middelen – 57% Vlaamse middelen 100% aanvullende Vlaamse of 100% Europese middelen (onder voorbehoud)
Resultaatindicator(en)	o R.31 Instandhouding van habitats en soorten

Naam eenheidsbedrag	Beheerovereenkomsten soortenbescherming - actie 11 – botanisch grasland - ontwikkelen - raaigras - gepland eenheidsbedrag per hectare
Type eenheidsbedrag	Uniform
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 432 euro/ha
Overeenkomstige eenheid van output (indien van toepassing)	Hectare
Toelichting en motivering van de waarde van het eenheidsbedrag	Het gepland eenheidsbedrag is gelijk aan het steunbedrag.
Bijdragepercentage(s)	43% Europese middelen – 57% Vlaamse middelen 100% aanvullende Vlaamse of 100% Europese middelen (onder voorbehoud)

Resultaatindicator(en)	o R.31 Instandhouding van habitats en soorten

Naam eenheidsbedrag	Beheerovereenkomsten soortenbescherming - actie 12 – botanisch grasland - ontwikkelen - grassenmix - gepland eenheidsbedrag per hectare
Type eenheidsbedrag	Uniform
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 870 euro/ha
Overeenkomstige eenheid van output (indien van toepassing)	Hectare
Toelichting en motivering van de waarde van het eenheidsbedrag	Het gepland eenheidsbedrag is gelijk aan het steunbedrag.
Bijdragepercentage(s)	43% Europese middelen – 57% Vlaamse middelen 100% aanvullende Vlaamse of 100% Europese middelen (onder voorbehoud)
Resultaatindicator(en)	o R.31 Instandhouding van habitats en soorten

Naam eenheidsbedrag	Beheerovereenkomsten soortenbescherming - actie 13 – botanisch grasland - ontwikkelen - dominant grasland - gepland eenheidsbedrag per hectare
Type eenheidsbedrag	Uniform
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 1.225 euro/ha
Overeenkomstige eenheid van output (indien van toepassing)	Hectare
Toelichting en motivering van de waarde van het eenheidsbedrag	Het gepland eenheidsbedrag is gelijk aan het steunbedrag.
Bijdragepercentage(s)	43% Europese middelen – 57% Vlaamse middelen 100% aanvullende Vlaamse of 100% Europese middelen (onder voorbehoud)
Resultaatindicator(en)	o R.31 Instandhouding van habitats en soorten

5.3.10.12 Geplande eenheidsbedragen – financiële tabel met output(*)

	Financieel jaar	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Totaal 2023-2029(**)
Beheerovereenkomsten soortenbescherming - actie 1 – faunavoedselgewas - gepland eenheidsbedrag per hectare	Gepland eenheidsbedrag (Totale publieke uitgave in EUR)		1.850	1.850	1.850	1.850	1.850		
	Geplande output (hectaren)		350	650	950	1.250	1.691		
	Jaarlijkse indicatieve financiële allocatie (Totale publieke uitgave in EUR)		647.500	1.202.500	1.757.500	2.312.500	3.128.751		**9.048.751**
Beheerovereenkomsten soortenbescherming - actie 2 – faunastrook - gepland eenheidsbedrag per hectare ha	Gepland eenheidsbedrag (Totale publieke uitgave in EUR)		2.005	2.005	2.005	2.005	2.005		
	Geplande output (hectaren)		400	750	1.100	1.450	1.964		
	Jaarlijkse indicatieve financiële allocatie (Totale publieke uitgave in EUR)		802.000	1.503.750	2.205.500	2.907.250	3.937.807		**11.356.307**
Beheerovereenkomsten soortenbescherming - actie 3 – fauna-akkerland - gepland eenheidsbedrag per hectare	Gepland eenheidsbedrag (Totale publieke uitgave in EUR)		1.927	1.927	1.927	1.927	1.927		
	Geplande output (hectaren)		150	300	450	600	818		
	Jaarlijkse indicatieve financiële allocatie (Totale publieke uitgave in EUR)		289.050	578.100	867.150	1.156.200	1.576.923		**4.467.423**
Beheerovereenkomsten soortenbescherming - actie 4 – fauna-akkerland luzerne - gepland eenheidsbedrag per hectare	Gepland eenheidsbedrag (Totale publieke uitgave in EUR)		1.726	1.726	1.726	1.726	1.726		
	Geplande output (hectaren)		250	450	700	900	1255		
	Jaarlijkse indicatieve financiële allocatie (Totale publieke uitgave in EUR)		431.500	776.700	1.208.200	1.553.400	2.165.739		**6.135.539**
Beheerovereenkomsten soortenbescherming - actie 5 – fauna-luzernehooiland - gepland	Gepland eenheidsbedrag (Totale publieke uitgave in EUR)		1.685	1.685	1.685	1.685	1.685		
	Geplande output (hectaren)		150	300	450	600	818		
	Jaarlijkse indicatieve financiële allocatie		252.750	505.500	758.250	1.011.000	1.378.887		**3.906.387**

eenheidsbedrag per hectare	(Totale publieke uitgave in EUR)								
Beheerovereenkomsten soortenbescherming - actie 6 – faunagrasland rustperiode 22 juni - gepland eenheidsbedrag per hectare	Gepland eenheidsbedrag (Totale publieke uitgave in EUR)		754	754	754	754	754		
	Geplande output (hectaren)		270	585	900	1.215	1.669		
	Jaarlijkse indicatieve financiële allocatie (Totale publieke uitgave in EUR)		203.580	441.090	678.600	916.110	1.258.426		**3.497.806**
Beheerovereenkomsten soortenbescherming - actie 7 – faunagrasland rustperiode 22 juni plas-dras - gepland eenheidsbedrag per hectare	Gepland eenheidsbedrag (Totale publieke uitgave in EUR)		1.185	1.185	1.185	1.185	1.185		
	Geplande output (hectaren)		30	65	100	135	186		
	Jaarlijkse indicatieve financiële allocatie (Totale publieke uitgave in EUR)		35.550	77.025	118.500	159.975	219.818		**610.868**
Beheerovereenkomsten soortenbescherming - actie 8 – faunagrasland rustperiode 15 juli - gepland eenheidsbedrag per hectare a	Gepland eenheidsbedrag (Totale publieke uitgave in EUR)		1.130	1.130	1.130	1.130	1.130		
	Geplande output (hectaren)		100	200	300	400	546		
	Jaarlijkse indicatieve financiële allocatie (Totale publieke uitgave in EUR)		113.000	226.000	339.000	452.000	616.476		**1.746.476**
Beheerovereenkomsten soortenbescherming - actie 9 – botanisch grasland - instandhouden - graskruidenmix - gepland eenheidsbedrag per hectare	Gepland eenheidsbedrag (Totale publieke uitgave in EUR)		1.406	1.406	1.406	1.406	1.406		
	Geplande output (hectaren)		40	80	120	160	218		
	Jaarlijkse indicatieve financiële allocatie (Totale publieke uitgave in EUR)		56.240	112.480	168.720	224.960	306.819		**869.219**
Beheerovereenkomsten soortenbescherming -	Gepland eenheidsbedrag (Totale publieke uitgave in EUR)		1.593	1.593	1.593	1.593	1.593		

actie 10 – botanisch grasland - instandhouden - bloemenrijk grasland - gepland eenheidsbedrag per hectare	Geplande output (hectaren)		10	20	30	40	55		
	Jaarlijkse indicatieve financiële allocatie (Totale publieke uitgave in EUR)		15.930	31.860	47.790	63.720	86.907		**246.207**
Beheerovereenkomsten soortenbescherming - actie 11 – botanisch grasland - ontwikkelen - raaigras - gepland eenheidsbedrag per hectare	Gepland eenheidsbedrag (Totale publieke uitgave in EUR)		432	432	432	432	432		
	Geplande output (hectaren)		25	50	75	100	136		
	Jaarlijkse indicatieve financiële allocatie (Totale publieke uitgave in EUR)		10.800	21.600	32.400	43.200	58.920		**166.920**
Beheerovereenkomsten soortenbescherming - actie 12 – botanisch grasland - ontwikkelen - grassenmix - gepland eenheidsbedrag per hectare	Gepland eenheidsbedrag (Totale publieke uitgave in EUR)		870	870	870	870	870		
	Geplande output (hectaren)		56	112	168	224	306		
	Jaarlijkse indicatieve financiële allocatie (Totale publieke uitgave in EUR)		48.720	1.225	1.225	1.225	1.225		**752.994**
Beheerovereenkomsten soortenbescherming - actie 13 – botanisch grasland - ontwikkelen - dominant grasland - gepland eenheidsbedrag per hectare	Gepland eenheidsbedrag (Totale publieke uitgave in EUR)		1.225	1.225	1.225	1.225	1.225		
	Geplande output (hectaren)		24	48	72	96	131		
	Jaarlijkse indicatieve financiële allocatie (Totale publieke uitgave in EUR)		29.400	58.800	88.200	117.600	160.393		**454.393**
TOTAAL	**Geplande output (hectaren)**		1.855	3.610	5.415	7.170	9.792		
	Jaarlijkse indicatieve financiële allocatie (Totale publieke uitgave in EUR)		2.936.020	5.632.845	8.415.970	11.112.795	15.161.659		**43.259.289**

(*) Totaalbedragen en outputs kunnen afgerond zijn op gehele getallen.

(**) De geplande jaarlijkse output is het uniek areaal waarvoor in dat jaar betalingen zijn gepland. De totale som van deze outputs geeft geen weerspiegeling van de realiteit aangezien op eenzelfde perceel of dier meerdere jaren na elkaar die bepaalde actie of interventie kan worden uitgevoerd. De totale output bij de areaalgebondeninterventies wordt bijgevolg niet ingevuld.

5.3.10 Beheerovereenkomsten ter bescherming van fauna en flora gebonden aan landbouwactiviteiten

5.3.11 Dierenwelzijnslabel

Interventiecode (MS)	*Wordt achteraf aangevuld*
Naam interventie	Dierenwelzijnslabel
Type interventie	Plattelandsontwikkeling – Samenwerking (artikel 77)
Outputindicator	O.29 Aantal begunstigden dat steun ontvangt om deel te nemen aan officiële kwaliteitsregelingen in het kader van het ELFPO
Bijdrage aan oormerkingsvereisten voor • Generatievernieuwing • Milieu • LEADER	 Nee Nee Nee
Omvat de interventie overgedragen uitgaven van het PDPO III?	Nee

5.3.11.1 Territoriale reikwijdte

Actieve landbouwers waarvoor het Vlaams gewest is aangeduid als bevoegd gewest (volgens het samenwerkingsakkoord) en met een actief veebeslag

5.3.11.2 Gerelateerde specifieke doelstellingen/horizontale doelstelling

(SpD. i) Beter inspelen door de landbouw van de Unie op de maatschappelijke verwachtingen inzake voedsel en gezondheid, onder meer wat betreft hoogkwalitatief, veilig en voedzaam voedsel dat op duurzame wijze is geproduceerd, en voorts vermindering van de voedselverspilling, verbetering van het dierenwelzijn, en bestrijding van antimicrobiële resistentie.

5.3.11.3 Nood/noden waarop de interventie is gericht

- N19 Verbeteren imago van de landbouw (in lijn met maatschappelijke / consumentenverwachtingen)
- N20 Verhogen dierenwelzijn in de landbouw

5.3.11.4 Resultaatindicator(en)

- R.10 Betere organisatie van de voorzieningsketen
- R.44 Verbeteren van dierenwelzijn

5.3.11.5 Specifieke opzet, vereisten en subsidiabiliteitsvoorwaarden van de interventie

Beschrijving

Door te voldoen aan bovenwettelijke vrijwillige kwaliteitsregelingen die inzetten op dierenwelzijn (en die resulteren in een label) wordt verondersteld dat de veehouder op termijn een meerprijs uit de markt kan halen. Deze meerprijs zou de extra investeringen en kosten die de veehouder maakt moeten compenseren. .Naast de kosten voor de opgelegde voorwaarden zijn er ook weerkerende kosten voor de extra controles die worden uitgevoerd. Niettemin er op termijn meeropbrengsten verwacht worden, zijn deze in een eerste fase zeker niet gegarandeerd. In Vlaanderen zijn er op heden ook slechts een zeer beperkt aantal bedrijven die een dierenwelzijnslabel hebben.

Deze GLB-interventie ondersteunt daarom de bedrijven voor de extra kosten voor het lidmaatschap van het dierenwelzijnslabel en de bijhorende controles via een vast steunbedrag.

De interventie draagt bij aan **specifieke doelstelling (i).** Deze interventie geeft een stimulans aan veehouders om via deelname aan een kwaliteitsregeling voor dierenwelzijn een hogere graad van dierenwelzijn te realiseren (nood 20). Het inzetten op dierenwelzijn draagt ook bij aan een positief imago van de landbouw (nood 19). Een verhoogd dierenwelzijn verlaagt de ziektedruk en kan de noodzaak tot het gebruik van antibiotica verminderen (nood 21).

Omschrijving van de in aanmerking komende begunstigden

Actieve landbouwers waarvoor het Vlaams gewest is aangeduid als bevoegd gewest (volgens het samenwerkingsakkoord) en met een actief veebeslag

Omschrijving van de specifieke subsidiabiliteitscriteria, indien relevant, gerelateerd aan de begunstigde en het gebied

- De veehouder neemt deel aan het erkend Vlaams Centraal Keurmerk dierenwelzijn of een daaraan gelijkgesteld keurmerk. De kwaliteitsregelingen die in aanmerking komen, worden erkend door de dienst Dierenwelzijn van het departement Omgeving.
- Er kan per diersoort slechts voor 1 label vergoed worden.
- Het jaarlijkse controleresultaat is conform de voorwaarden in het lastenboek.
- De veehouder heeft geen sanctie voor relevante randvoorwaarden met betrekking tot dierenwelzijn.

Omschrijving van de in aanmerking komende types van steun (niet-GBCS) of van de in aanmerking komende verbintenissen (GBCS) en andere verplichtingen

Bedrijfsgebonden subsidie

5.3.11.6 Identificatie van de relevante basiselementen (relevante GLMC, uit regelgeving voortvloeiende beheerseisen (RBE) en andere in nationale en Europese wetgeving vastgestelde dwingende eisen), indien van toepassing, beschrijving van de specifieke relevante verplichtingen onder de RBE en toelichting over hoe de verbintenis verder gaat dan de dwingende eisen.

Niet van toepassing

5.3.11.7 Vorm en bedrag/percentage van steun/premie/berekeningsmethoden

Vorm van steun	Toelage
Type betaling	Eenheidskosten Wat is de basis voor de vaststelling van de eenheidskosten? Een controle duurt naar schatting 4 uur per jaar. Met een uurloonkost voor een onafhankelijke certificatie-instelling van 125 euro/uur, is de totale kost 500 euro per jaar. 70% van deze kost is 350 euro.
Steunbereik	Het toepasselijke steunbedrag is 350 euro/bedrijf/jaar per deelnemende diersoort.

5.3.11.8 Informatie betreffende de staatssteunbeoordeling

De interventie valt binnen het toepassingsgebied van artikel 42 VWEU en moet niet worden getoetst op staatssteun.

Er wordt geen aanvullende nationale financiering toegepast.

5.3.11.9 Aanvullende vragen/informatie die specifiek is/zijn voor het type interventie

Wat is het model van de verbintenis(sen)?	Op beheer gebaseerd
Wat is de duurtijd van de verbintenissen?	1 jaar, opeenvolgende jaarlijkse aanvragen zijn mogelijk

5.3.11.10 WTO-conformiteit

Deze interventie bevordert de samenwerking. Deze interventie is niet productiestimulerend en valt in het bijzonder onder bijlage 2, §2 van de WTO-Overeenkomst inzake de landbouw (‘groene doos')

5.3.11.11 Geplande eenheidsbedragen - definitie

Naam eenheidsbedrag	Dierenwelzijnslabel – gepland eenheidsbedrag per bedrijf
Type steun (niet voor GBCS)	Toelage per bedrijf
Type eenheidsbedrag	Uniform
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 350 euro/bedrijf

Overeenkomstige eenheid van output (indien van toepassing)	Grootvee-eenheid
Toelichting en motivering van de waarde van het eenheidsbedrag	Het geplande eenheidsbedrag is uniform en identiek aan het steunbedrag.
Bijdragepercentage(s)	43% Europese middelen – 57% Vlaamse middelen
Resultaatindicator	○ R.10 Betere organisatie van de voorzieningsketen ○ R.44 Verbeteren van dierenwelzijn

5.3.11.12 Geplande eenheidsbedragen – financiële tabel met output

	Financieel jaar	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**Totaal 2023-2029(*)**
Dierenwelzijnslabel – gepland eenheidsbedrag per bedrijf	Gepland eenheidsbedrag (Totale publieke uitgave in EUR)		350	350	350	350	350		
	Geplande output - aantal bedrijven - GVE		 280 44.000	 340 56.000	 400 68.000	 460 80.000	 520 92.000		
	Jaarlijkse indicatieve financiële allocatie (Totale publieke uitgave in EUR)		98.000	119.000	140.000	161.000	182.000		**700.000**
TOTAAL	**Geplande output (GVE)**		44.000	56.000	68.000	80.000	92.000		
	Jaarlijkse indicatieve financiële allocatie (Totale publieke uitgave in EUR)		98.000	119.000	140.000	161.000	182.000		**700.000**

(*) De geplande jaarlijkse output is het uniek areaal of het aantal unieke grootvee-eenheden waarvoor in dat jaar betalingen zijn gepland. De totale som van deze outputs geeft geen weerspiegeling van de realiteit aangezien op eenzelfde perceel of dier meerdere jaren na elkaar die bepaalde actie of interventie kan worden uitgevoerd. De totale output bij de areaal – en diergebondeninterventies wordt bijgevolg niet ingevuld.

5.3.12 Reductie antibioticagebruik

Interventiecode (MS)	*Wordt achteraf aangevuld*
Naam interventie	Reductie antibioticagebruik
Type interventie	Plattelandsontwikkeling - Milieu-, klimaat- en andere beheersverbintenissen (artikel 70)
Outputindicator	O.18 Aantal grootvee-eenheden (GVE) waarvoor steun voor dierenwelzijn, diergezondheid of verhoogde bioveiligheidsmaatregelen wordt ontvangen
Bijdrage aan oormerkingsvereisten voor • Generatievernieuwing • Milieu • LEADER	 Nee Nee Nee
Omvat de interventie overgedragen uitgaven van het PDPO III?	Nee

5.3.12.1 Territoriale reikwijdte

Actieve landbouwers waarvoor het Vlaams gewest is aangeduid als bevoegd gewest (volgens het samenwerkingsakkoord) en met een actief kalver-, pluimvee- of varkensbeslag

5.3.12.2 Gerelateerde specifieke doelstellingen/horizontale doelstelling

(SpD. i) Beter inspelen door de landbouw van de Unie op de maatschappelijke verwachtingen inzake voedsel en gezondheid, onder meer wat betreft hoogkwalitatief, veilig en voedzaam voedsel dat op duurzame wijze is geproduceerd, en voorts vermindering van de voedselverspilling, verbetering van het dierenwelzijn, en bestrijding van antimicrobiële resistentie.

5.3.12.3 Nood/noden waarop de interventie is gericht

- N19 Verbeteren imago van de landbouw (in lijn met maatschappelijke / consumentenverwachtingen)
- N20 Verhogen dierenwelzijn in de landbouw
- N21 Verlagen antibioticagebruik

5.3.12.4 Resultaatindicator(en)

- R.43 Beperking van het gebruik van antimicrobiële middelen

5.3.12.5 Specifieke opzet, vereisten en subsidiabiliteitsvoorwaarden van de interventie

Beschrijving

Deze GLB-interventie wil varkens-, pluimvee- en kalverbedrijven stimuleren om de nodige inspanningen te voor het verminderen van het antibioticumgebruik (nood 21), uitgedrukt in BD100.

Hiermee draagt deze interventie bij **aan specifieke doelstelling (i)**.

Binnen Europa werd in 2010 afgesproken om het antibioticumgebruik in de veehouderij terug te dringen. In januari 2012 werd in België het Kenniscentrum inzake antibioticagebruik en -resistentie bij dieren 'AMCRA' opgericht om het antibioticumgebruik bij dieren te reduceren en antibioticumresistentie te bestrijden. Veehouders en dierenartsen registreren hun antibioticagebruik in verschillende systemen (data-collectiesystemen beheerd door de overheid of door de sector). AMCRA verwerkt de data en ontwikkelt benchmark rapporten met individuele scores voor veehouders en dierenartsen. Veehouders krijgen een rapport waarin hun gebruik gebenchmarkt wordt per diercategorie met andere bedrijven. Deze benchmarking heeft een dubbel doel: bedrijven krijgen inzicht en worden gemotiveerd en gestimuleerd om het individueel beter te doen en als gevolg daarvan zakt het gebruik over de totale sector en worden de doelstellingen om het gebruik te verminderen gehaald.

Bedrijven die hun antibioticagebruik registreren worden gebenchmarkt op basis van hun behandelingsincidentie, uitgedrukt in de BD100 (aantal BehandelDagen met antibiotica op 100 dagen of anders gezegd, het percentage behandeldagen met antibiotica), op die manier wordt de bedrijfsgrootte als factor geëlimineerd.

Het verminderen van het antibioticumgebruik speelt in op maatschappelijke verwachtingen en draagt bij aan de positieve beeldvorming van de landbouwsector (nood 19). Een verlaging van de nood aan antibioticumgebruik is verbonden aan een verlaging van de ziektedruk en een verhoogd dierenwelzijn (nood 20).

De interventie wil een verdere reductie van het antibiotica gebruik ondersteunen. De laatste jaren zijn al inspanningen geleverd, maar dit is nog onvoldoende en een verdere stimulans is nodig. Economische factoren beïnvloeden de keuzes van landbouwers sterk, en landbouwers zijn bezorgd over de financiële implicaties van antibiotica reductie voor hun bedrijf. Een groep landbouwers waarvan het antibiotica verbruik nog steeds hoog ligt, vertoont koud water vrees om antibiotica verregaand te reduceren. Daarnaast blijft er de nood om, op bedrijven die al inspanningen geleverd hebben, het antibiotica verbruik verder te doen dalen.

Een groot aantal maatregelen kan genomen worden om het antibiotica gebruik te verminderen: maatregelen in verband met externe en interne bio veiligheid, vaccinatiemanagement, en een aantal goede veeteeltpraktijken met betrekking tot voeder, drinkwater, stalklimaat, speen- en kraamstalmanagement en genetica. De maatregelen zijn dus talrijk en zeer divers, en wat op het ene bedrijf lukt, lukt niet noodzakelijk op het andere bedrijf. Er is niet één maatregel te identificeren als dé maatregel om het antibiotica gebruik te verminderen. Een op maat gemaakte en bedrijfsspecifieke aanpak is daarom nodig. Met de maatregel worden landbouwers gestimuleerd om in samenspraak met de bedrijfsdierenarts en andere experten in een coaching traject maatregelen te nemen om het antibiotica gebruik verder te reduceren.

Elke veehouder kan maximum 3 keer een verbintenis van 1 jaar aanvragen. De stimulans in deze eerst jaren is nodig om de landbouwer aan te zetten de stap te zetten, ondanks de verhoogde kosten in de beginperiode van antibioticumreductie.

Omschrijving van de in aanmerking komende begunstigden

Actieve landbouwers waarvoor het Vlaams gewest is aangeduid als bevoegd gewest (volgens het samenwerkingsakkoord) en met een actief kalver-, pluimvee- of varkensbeslag

Omschrijving van de specifieke subsidiabiliteitscriteria, indien relevant, gerelateerd aan de begunstigde en het gebied

De BD100 waarde is verbeterd ten opzichte van de BD100-waarde van het vorige jaar. De hoogte van de minimale reductie wordt - met het oog op de implementatie en uitvoering van deze interventie - afgestemd en geëvalueerd met de bevoegde overheid zodanig dat de GLB-interventie aansluit op de federale beleidsdoestellingen en communicatie rond antibioticareductie van het FAGG.

De verbeteringsgraad wordt vastgelegd in de regelgeving van de interventie.

Omschrijving van de in aanmerking komende verbintenissen en andere verplichtingen

Bedrijfsgebonden subsidie

5.3.12.6 Identificatie van de relevante basiselementen (relevante GLMC, uit regelgeving voortvloeiende beheerseisen (RBE) en andere in nationale en Europese wetgeving vastgestelde dwingende eisen), indien van toepassing, beschrijving van de specifieke relevante verplichtingen onder de RBE en toelichting over hoe de verbintenis verder gaat dan de dwingende eisen.

/

5.3.12.7 Vorm en bedrag/percentage van steun/premie/berekeningsmethoden

Bedrijfsgebonden betaling

Type betaling	vast bedrag (‘lump sum’)
Steunbedrag(en)	2.600 euro per bedrijf
Berekeningsmethode	De lump sum kan verkregen wanneer de in de subsidiabiliteitvoorwaarden opgelegde minimale reductie aan BD100-waarde wordt gerealiseerd. De lump sum is berekend op basis van de transactiekost voor de begeleiding en coaching die nodig is om te komen tot verbetering van het antibiotica-gebruik. Een gangbaar coaching traject is dat de landbouwbedrijven in het eerste jaar driemaal bezocht worden. Een eerste keer staat in het teken van de informatievergaring en bestaat uit een rondgang en een interview. Daarna wordt een bedrijfsspecifiek actieplan met maatregelen opgemaakt, dat eveneens wordt voorgelegd aan de bedrijfsdierenarts (indien die niet de coach is), en dat tijdens

	een tweede bezoek besproken wordt met de landbouwer, en in samenspraak met hem vertaald wordt in een lijst van concrete actiepunten. Tijdens een derde bezoek, wordt de vooruitgang geanalyseerd. Er volgt een nieuwe bedrijfsrondgang, een interview, de controle van de implementatie van de maatregelen, en een analyse van de diagnostische resultaten. Daarnaast vinden tussentijdse telefoongesprekken / raadplegingen met de coach / dierenarts plaats, neemt de landbouwer deel aan studiedagen / -avonden, en is een analyse budget beschikbaar (PCR, autopsie, afdrukplaatjes). Teneinde een verdere reductie te realiseren moet dit de daaropvolgende jaren herhaald worden, met minimum twee bedrijfsbezoeken per jaar. De bedoeling is dit proces een aantal jaar te herhalen. Daarbij vergt een blijvende reductie van het antibioticagebruik normaliter steeds meer inspanning, gezien het laaghangend fruit al geplukt zal zijn. Voor het bepalen van het bedrag wordt het aantal dagen dat de coach, de bedrijfsdierenarts en de landbouwer aan het coaching traject besteden, vermenigvuldigd met een kost per dag. Daarnaast wordt een budget voor analyses voorzien. Dit geeft een bedrag van 2.608 euro per bedrijf per jaar voor de interventie.

5.3.12.8 Informatie betreffende de staatssteunbeoordeling

De interventie valt binnen het toepassingsgebied van artikel 42 VWEU en moet niet worden getoetst op staatssteun.

Er wordt geen aanvullende nationale financiering toegepast.

5.3.12.9 Aanvullende vragen/informatie die specifiek is/zijn voor het type interventie

Wat is het model van de verbintenis(sen)?	Resultaatgericht
Wat is de duurtijd van de verbintenissen?	1 jaar, maximum 3 jaar aan te vragen

5.3.12.10 WTO-conformiteit

Deze interventie is niet productiestimulerend en valt in het bijzonder onder bijlage 2, §12 van de WTO-Overeenkomst inzake de landbouw (‘groene doos'):

- De steun en het recht er op maakt deel uit van de groene architectuur uitgewerkt in het GLB SP en is afhankelijk van de naleving van specifieke voorwaarden.
- De betaling is niet hoger dan de extra kosten of de gederfde inkomsten als gevolg van het uitvoeren van de verbintenis.

5.3.12.11 Geplande eenheidsbedragen - definitie

Naam eenheidsbedrag	Reductie antibioticagebruik – gepland eenheidsbedrag per bedrijf
Type eenheidsbedrag	Uniform
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 2.600 euro/bedrijf
Overeenkomstige eenheid van output (indien van toepassing)	Grootvee-eenheid
Toelichting en motivering van de waarde van het eenheidsbedrag	Het gepland eenheidsbedrag is gelijk aan het steunbedrag.
Bijdragepercentage(s)	43% Europese middelen – 57% Vlaamse middelen
Resultaatindicator(en)	o R.43 Beperking van het gebruik van antimicrobiële middelen

5.3.12.12 Geplande eenheidsbedragen – financiële tabel met output(*)

	Financieel jaar	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Totaal 2023-2029(**)
Reductie antibioticagebruik – gepland eenheidsbedrag per bedrijf	Gepland eenheidsbedrag (Totale publieke uitgave in EUR)		2.600	2.600	2.600	2.600	2.600		
	Geplande output - aantal bedrijven - GVE		400 140.000	400 140.000	400 140.000	400 140.000	400 140.000		
	Jaarlijkse indicatieve financiële allocatie (Totale publieke uitgave in EUR)		1.040.000	1.040.000	1.040.000	1.040.000	1.040.000		**5.200.000**
TOTAAL	**Geplande output (GVE)**		140.000	140.000	140.000	140.000	140.000		
	Jaarlijkse indicatieve financiële allocatie (Totale publieke uitgave in EUR)		1.040.000	1.040.000	1.040.000	1.040.000	1.040.000		**5.200.000**

(*) Totaalbedragen kunnen afgerond zijn op gehele getallen.
(**) De geplande jaarlijkse output is het uniek areaal of het aantal unieke grootvee-eenheden waarvoor in dat jaar betalingen zijn gepland. De totale som van deze outputs geeft geen weerspiegeling van de realiteit aangezien op eenzelfde perceel of dier meerdere jaren na elkaar die bepaalde actie of interventie kan worden uitgevoerd. De totale output bij de areaal – en diergebondeninterventies wordt bijgevolg niet ingevuld.

5.3.13 Vorming en advies op maat – vraaggestuurd

Interventiecode (MS)	*Wordt achteraf aangevuld*
Naam interventie	Vorming en advies op maat – vraag gestuurd
Type interventie	Plattelandsontwikkeling - Uitwisseling van kennis en verspreiding van informatie (artikel 78)
Outputindicator	O.33 Aantal ondersteunde opleidings-, advies- en bewustmakingsacties of -eenheden
Bijdrage aan oormerkingsvereisten voor • Generatievernieuwing • Milieu • LEADER	 Nee Nee Nee
Omvat de interventie overgedragen uitgaven van het PDPO III?	Nee

5.3.13.1 Territorial reikwijdte

Het toepassingsgebied van de interventie is gans Vlaanderen. De opleiding of het advies kan ook in het Brussels Hoofdstedelijke Gewest plaatsvinden, zolang de opleiding of het advies in het Nederlands wordt uitgevoerd.

5.3.13.2 Gerelateerde specifieke doelstellingen/horizontale doelstelling

(Horizontale doelstelling) Het moderniseren van de sector door kennisstimulering en -deling, innovatie en digitalisering in de landbouw en de plattelandsgebieden en door bevordering van de benutting daarvan door landbouwers via betere toegang tot onderzoek, innovatie, kennisuitwisseling en scholing

5.3.13.3 Nood/noden waarop de interventie is gericht

- N1 Opleiding en kennisstimulering
- N2 Innovatie (inclusief digitalisering)

5.3.13.4 Resultaatindicator(en)

- R.1 Verbetering van prestaties door kennis en innovatie
- R.2 Koppeling van advies- en kennissystemen
- R.28 Milieu- en klimaatgerelateerde prestaties door kennis en innovatie

5.3.13.5 Specifieke opzet, vereisten en subsidiabiliteitsvoorwaarden van de interventie

Beschrijving

De interventie kan bijdragen aan alle GLB-specifieke doelstellingen. Specifiek draagt het direct bij aan de horizontale doelstelling in verband met het moderniseren van de sector door kennisstimulering en innovatie. Hierbij wordt er ingespeeld op de volgende noden:

- N1 Opleiding en kennisstimulering
- N2 Innovatie (inclusief digitalisering)

Indirect draagt de interventie bij tot de alle andere specifieke doelstellingen en noden. De kennis – en adviesacties kunnen immers verschillende thema's aannemen.

De interventie 'Vorming en advies op maat' is opgesplitst in een luik aanbodgestuurd (zie de volgende fiche) en een luik vraaggestuurd, dat het onderwerp is van deze fiche. Verschillende vormen en thema's van opleiding en advisering zijn mogelijk binnen deze interventie. Deze diversiteit laat toe om maximaal in te spelen op alle specifieke GLB-doelstellingen. Een niet-limitatieve lijst van domeinen waarrond vorming en advisering gegeven worden, wordt bij de verdere uitwerking van de interventie bepaald, en zal aansluiten bij de beleidsprioriteiten en economische, ecologische en sociale dimensies en zal eveneens – ingeval van advies – de thema's die worden opgelegd vanuit Verordening (EU) 2021/2115 bevatten.

Deze combinatie van interventies maakt van onze landbouwers kundige/competente en innovatieve ondernemers die pro-actief inspelen op maatschappelijke noden. Maatwerk en flexibiliteit zijn de sleutelwoorden.

De interventie 'vorming en advies' bevat dus twee luiken:

- Vraaggestuurde vorming en advies: De landbouwer kan d.m.v. vouchers vorming of advies kopen bij erkende dienstverleners/kennisleveranciers. De dienstverleners zijn vormingscentra, adviesdiensten of andere kennisinstellingen die aan bepaalde kwaliteitscriteria voldoen. Een (relevant) deel van de vormings- of advieskost wordt rechtstreeks vergoed aan de dienstverlener, het overige deel wordt door de landbouwer zelf betaald aan de dienstverlener Landbouwers kunnen vrij kiezen op welke vormings- of adviesdienst ze een beroep doen en kunnen in functie van de noden op het bedrijf zelf bepalen wanneer ze een vorming volgen of advies aanvragen. Deze fiche heeft enkel betrekking op dit luik.

- Aanbodgestuurde vorming: Via een oproep voor het indienen door erkende vormingscentra van jaarplannen met vormingsactiviteiten kan beleidsmatig gestuurd worden welke thema's en soort opleidingen opgenomen moeten worden. Dit vormingsaanbod kan evolueren doorheen de tijd op basis van noden vanuit sector en overheid/maatschappij en in functie van het aanbod van de vraaggestuurde vorming en wordt gratis aangeboden aan de doelgroep. Ook de waarnemings- en waarschuwingssystemen vallen onder de aanbodgestuurde vorming.

Door de combinatie van een systeem van aanbod- en vraagestuurde vorming wordt een evenwicht gecreëerd tussen een top-down en bottom-up aanpak.

Deze interventie omvat enkel het luik van de vraaggestuurde vorming en advisering.

De selectie binnen deze interventie gebeurt op het niveau van de dienstverleners.

Volgende stappen worden doorlopen:

1) Dienstverleners stellen vanuit hun expertise een aanbod op van mogelijke vormings- en adviesthema's die aansluiten bij de specifieke doelstellingen van de interventie. Deze worden op voorhand gemeld aan de beheersdienst. De maatregelbeheerder ziet erop toe dat alle volgens de verordening verplichte thema's voor advisering zijn afgedekt.

2) Landbouwer activeert via het e-loket een voucher en kiest daarna een vorming of advies uit het aanbod.

3) De dienstverlener bevestigt deze aanvraag.

4) De vormingsactiviteit of de adviesverlening vindt plaats

5) De dienstverlener dient een betalingsaanvraag in via het e-loket. De beheersdienst controleert de subsidiabiliteitsvoorwaarden van de aanvraag. De landbouwer draagt afhankelijk van het subsidiepercentage, zelf een deel van de kost.

6) De beheersdienst betaalt de subsidie aan de dienstverlener voor de ingezette voucher nadat de vorming of het advies heeft plaatsgevonden.

Omschrijving van de in aanmerking komende begunstigden

Voor de interventies rond vorming en advies op maat wordt er een onderscheid gemaakt tussen de begunstigden en de doelgroep. De steun gaat naar de begunstigden maar leidt tot een resultaat bij de doelgroep.

De begunstigden zijn:
Erkende dienstverleners die voldoen aan bepaalde toelatings- en erkenningscriteria (adviesdiensten, vormingscentra)

Toelatingscriteria zijn onder andere:
- De dienstverlener is actief in het Vlaamse gewest of het Brussels Hoofdstedelijk gewest
- De dienstverlener heeft geen commerciële belangen (verkoop van producten) en is neutraal

Om erkend te worden moet de dienstverlener op eigen kosten een audit doorlopen bij één van de aangestelde auditbureaus.

Erkenningscriteria zijn onder andere:

- Activiteit (vorming of advies): er wordt tijdens de audit getoetst of het duidelijk is wat de dienstverlener precies aanbiedt en uitvoert en of hij over voldoende menselijke en materiële middelen beschikt om die activiteit uit te voeren.
- Bewijs van ervaring: de dienstverlener moet voldoende (recente) ervaring kunnen aantonen, zowel op individueel niveau als op organisatieniveau.
- Klantentevredenheid: de dienstverlener toont aan dat hij op een systemische manier peilt naar de tevredenheid van de klanten en dit zowel m.b.t. inhoudelijke als de vormelijke aspecten van de dienstverlening.
- Integriteit: het is belangrijk dat de dienstverlener de regelgeving, de wetgeving en de algemeen aanvaarde handelspraktijken naleeft. Via het toetsen van een reeks indicatoren zal de auditor de betrouwbaarheid van de dienstverlener evalueren.

De dienstverleners zullen via verschillende acties worden geïntegreerd in het Vlaamse AKIS-netwerk om nog meer de AKIS-strategie te helpen waarmaken. Zo moeten ze zich regelmatig bijscholen (link met interventie aanbodgestuurde vorming). Een ander voorbeeld is het betrekken van adviseurs bij de interventie 'demonstratieprojecten' voor het bijwonen van demonstraties of het mee uitvoeren van demonstraties.

De doelgroep is:
- Actieve landbouwers
- Starters: personen die zich voorbereiden om in hoofd- of nevenberoep te gaan werken in de landbouwsector
- Prestarters: slechts toegelaten voor bepaalde thema's vorming of advisering

De doelgroep is gevestigd in het Vlaams gewest.

Omschrijving van de specifieke subsidiabiliteitscriteria, indien relevant, gerelateerd aan de begunstigde en het gebied

Algemeen:
- De organisatie en uitvoering gebeurt door een erkende dienstverlener
- Landbouwer voldoet aan criteria 'actieve landbouwer' of is een starter of pré-starter
- Het vormings- of adviesthema draagt bij tot een of meerdere specifieke doelstellingen
- De dienstverlener bewijst bij indiening van de betalingsaanvraag dat de eigen financiële bijdrage van de landbouwer betaald werd

Vorming
- Bewijs van aanwezigheid van de landbouwer
- Bij afstandsleren (e-learning) is er rechtstreekse interactie met de lesgever voorzien.
- Na de vorming: gepersonaliseerd vormingsattest van de dienstverlener.

Advies:

- Het advies vertrekt vanuit een concrete vraag of probleemstelling gelinkt aan een of meerdere specifieke doelstellingen. Op basis van een analyse of onderzoek van het probleem worden er suggesties en aanbevelingen gedaan die de landbouwer moeten helpen om de juiste beslissingen te nemen voor zijn bedrijf. Het advies bevat ook een stappenplan en concrete acties die de landbouwer kan volgen om het advies te implementeren.
- Na afloop van het advies ontvangt de landbouwer een schriftelijk en gepersonaliseerd rapport van het advies.

Omschrijving van de in aanmerking komende types van steun

Subsidiabele kosten:
- personeelskosten (dienstverleners, lesgevers)
- werkingskosten (verplaatsingskosten, huur zalen, kosten voor organisatie van vormingsactiviteiten,…)

Daarnaast zijn er ook enkele niet-subsidiabele kosten:
- Advies voor de normale/regulier werking van landbouwbedrijven
- Advies voor wettelijke verplichtingen (bv. aanvragen van vergunningen)

5.3.13.6 Identificatie van de relevante basiselementen (relevante GLMC, uit regelgeving voortvloeiende beheerseisen (RBE) en andere in nationale en Europese wetgeving vastgestelde dwingende eisen), indien van toepassing, beschrijving van de specifieke relevante verplichtingen onder de RBE en toelichting over hoe de verbintenis verder gaat dan de dwingende eisen.

Niet van toepassing

5.3.13.7 Vorm en bedrag/percentage van steun/premie/berekeningsmethoden

	Niet-GBCS
Vorm van steun	Toelage
Type betaling	Terugbetaling van subsidiabele kosten die daadwerkelijke door een begunstigde zijn gemaakt
Steunpercentage(s)	Er zal gebruik worden gemaakt van een variërend steunpercentage afhankelijk van het thema. Er wordt gewerkt met twee of drie categorieën van steunpercentages variërend tussen 50 en 100%. In de categorie van de hoogste steunpercentages vallen bv. vorming en advies die een uitgesproken voordeel opleveren voor klimaat of natuur en niet of slechts heel beperkt bijdragen aan de winstgevendheid van het bedrijf. Elke landbouwer kan in de looptijd van het GLB jaarlijks voor een te bepalen maximaal bedrag aan vouchers aanvragen.

5.3.13.8 Informatie betreffende de staatssteunbeoordeling

De interventie valt binnen het toepassingsgebied van artikel 42 VWEU en moet niet worden getoetst op staatssteun.

Er wordt geen aanvullende nationale financiering toegepast.

5.3.13.9 Aanvullende vragen/informatie die specifiek is/zijn voor het type interventie

Niet van toepassing

5.3.13.10 WTO-conformiteit

Respecteert Annex II, art. 2:

- Voorziet in vorming van de landbouwers
- Voorziet in de voorlichting van en advies aan de landbouwers

5.3.13.11 Geplande eenheidsbedragen - definitie

Naam eenheidsbedrag	Vorming en advies vraaggestuurd – actie 1 advies – gepland eenheidsbedrag per advies per landbouwer
Type steun	Toelage
Type eenheidsbedrag	Gemiddeld
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 800 euro/advies per landbouwer
Overeenkomstige eenheid van output	Advies per landbouwer
Toelichting en motivering van de waarde van het eenheidsbedrag	De interventie is opgedeeld in twee acties en omvat hierdoor ook twee verschillende gemiddelde eenheidsbedragen. **Actie 1 (advies):** De unit amount voor advies werd berekend op basis van de historische data voor de prijzen in het adviessysteem van PDPO III en de Vlaamse subsidiemaatregel biobedrijfsadvisering. Aangezien het aanbod van adviesonderwerpen en adviesdiensten in het huidige systeem veel beperkter was, zal er een tussentijdse evaluatie gebeuren van de adviesprijzen en op basis van de nieuwe beschikbare data zal de unit amount al dan niet bijgesteld worden. De unit amount is het gemiddeld steunbedrag (op basis van de vouchers) per landbouwer, per advies. Dit is het bedrag dat de adviesverlener zal ontvangen, de eigen inbreng van de landbouwer is dus niet meegerekend.
Bijdragepercentage(s)	43% Europese middelen – 57% Vlaamse middelen

Resultaatindicator	○ R.1 Verbeteren van performantie door kennis en innovatie ○ R.2 Verbinden van advies – en kennissystemen ○ R.28 Milieu en/of klimaat performantie door kennis

Naam eenheidsbedrag	Vorming en advies vraaggestuurd – actie 2 vorming – gepland eenheidsbedrag per vorming per landbouwer
Type steun	Toelage
Type eenheidsbedrag	Gemiddeld
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 60 euro/vorming per landbouwer
Overeenkomstige eenheid van output	Vorming per landbouwer
Toelichting en motivering van de waarde van het eenheidsbedrag	De interventie is opgedeeld in twee acties en omvat hierdoor ook twee verschillende gemiddelde eenheidsbedragen. **Actie 2 (vorming):** De unit amount voor vorming is gebaseerd op de forfait die ESF-Vlaanderen (voor competentieverhoging werknemers) rekent per cursistenuur, dat is 13 euro. Als een opleiding gemiddeld 4 uren duurt bedraagt het eenheidsbedrag per vormingsactiviteit dus 52 euro. Rekening houdend met het feit dat we in de vraaggestuurde vorming landbouwers willen aanmoedigen om meer gespecialiseerde opleidingen te volgen, wordt het eenheidsbedrag hier opgetrokken naar 60 euro (exclusief de eigen bijdrage van de landbouwer). De unit amount is het gemiddeld steunbedrag (op basis van de vouchers) per landbouwer, per opleiding. Dit is het bedrag dat de organisator van de opleiding zal ontvangen, de eigen inbreng van de landbouwer is dus niet meegerekend.
Bijdragepercentage(s)	43% Europese middelen – 57% Vlaamse middelen
Resultaatindicator	○ R.1 Verbeteren van performantie door kennis en innovatie ○ R.2 Verbinden van advies – en kennissystemen ○ R.28 Milieu en/of klimaat performantie door kennis

5.3.13.12 Geplande eenheidsbedragen – financiële tabel met output

	Financieel jaar	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Totaal 2023-2029
Vorming en advies vraaggestuurd – actie 1 advies – gepland eenheidsbedrag per advies per landbouwer	Gepland eenheidsbedrag #1 (Totale publieke uitgave in EUR)	800	800	800	800	800	800	800	
	Jaarlijkse indicatieve financiële allocatie #1 (Totale publieke uitgave in EUR)	840.000	840.000	980.000	980.000	1.200.000	1.200.000	1.208.000	**7.248.000**
Vorming en advies vraaggestuurd – actie 2 vorming – gepland eenheidsbedrag per vorming per landbouwer	Gepland eenheidsbedrag #2 (Totale publieke uitgave in EUR)	60	60	60	60	60	60	60	
	Jaarlijkse indicatieve financiële allocatie #2 (Totale publieke uitgave in EUR)	480.099	540.112	600.124	600.124	708.147	708.147	714.148	**4.350.901**
TOTAAL	**Geplande output (deelnemers)**	9.050	10.050	11.225	11.225	13.300	13.300	13.410	**81.560**
	Jaarlijkse indicatieve financiële allocatie (Totale publieke uitgave in EUR)	1.320.099	1.380.112	1.580.124	1.580.124	1.908.147	1.908.147	1.922.148	**11.598.901**

5.3.14 Vorming en advies op maat – aanbod gestuurd

Interventiecode (MS)	*Wordt achteraf aangevuld*
Naam interventie	Vorming en advies op maat – aanbod gestuurd
Type interventie	Plattelandsontwikkeling - Uitwisseling van kennis en verspreiding van informatie (artikel 78)
Outputindicator	O.33 Aantal ondersteunde opleidings-, advies- en bewustmakingsacties of -eenheden
Bijdrage aan oormerkingsvereisten voor • Generatievernieuwing • Milieu • LEADER	 Nee Nee Nee
Omvat de interventie overgedragen uitgaven van het PDPO III?	Nee

5.3.14.1 Territoriale reikwijdte

Het toepassingsgebied van de interventie is gans Vlaanderen. De opleiding of het advies kan ook in het Brussels Hoofdstedelijke Gewest plaatsvinden, zolang de opleiding of het advies in het Nederlands wordt uitgevoerd.

5.3.14.2 Gerelateerde specifieke doelstellingen/horizontale doelstelling

(Horizontale doelstelling) Het moderniseren van de sector door kennisstimulering en -deling, innovatie en digitalisering in de landbouw en de plattelandsgebieden en door bevordering van de benutting daarvan door landbouwers via betere toegang tot onderzoek, innovatie, kennisuitwisseling en scholing

5.3.14.3 Nood/noden waarop de interventie is gericht

- N1 Opleiding en kennisstimulering
- N2 Innovatie (inclusief digitalisering)

5.3.14.4 Resultaatindicator(en)

- R.1 Verbetering van prestaties door kennis en innovatie
- R.2 Koppeling van advies- en kennissystemen
- R.28 Milieu- en klimaatgerelateerde prestaties door kennis en innovatie

5.3.14.5 Specifieke opzet, vereisten en subsidiabiliteitsvoorwaarden van de interventie

Beschrijving

De interventie kan bijdragen aan alle GLB-specifieke doelstellingen. Specifiek draagt het direct bij aan de horizontale doelstelling in verband met het moderniseren van de sector door kennisstimulering en innovatie. Hierbij wordt er ingespeeld op de volgende noden:

- N1 Opleiding en kennisstimulering
- N2 Digitalisering en innovatie

Indirect draagt de interventie bij tot de alle andere specifieke doelstellingen en noden. De kennis – en adviesacties kunnen immers verschillende thema's aannemen.

De interventie 'Vorming en advies op maat' is opgesplitst in een luik vraaggestuurd (zie fiche 22) en een luik aanbodgestuurd, dat het onderwerp is van deze fiche. Verschillende vormen en thema's van opleiding en advisering zijn mogelijk binnen deze interventie. Deze diversiteit laat toe om maximaal in te spelen op alle specifieke GLB-doelstellingen. Een niet-limitatieve lijst van domeinen waarrond vorming en advisering gegeven worden, wordt bij de verdere uitwerking van de interventie bepaald, en zal aansluiten bij de beleidsprioriteiten en economische, ecologische en sociale dimensies.

Deze combinatie van interventies maakt van onze landbouwers kundige/competente en innovatieve ondernemers die pro-actief inspelen op maatschappelijke noden. Maatwerk en flexibiliteit zijn de sleutelwoorden.

De interventie 'vorming en advies' bevat dus twee luiken:

- Vraaggestuurde vorming en advies: De landbouwer kan d.m.v. vouchers vorming of advies kopen bij erkende dienstverleners/kennisleveranciers. De dienstverleners zijn vormingscentra, adviesdiensten of andere kennisinstellingen die aan bepaalde kwaliteitscriteria voldoen. Een (relevant) deel van de vormings- of advieskost wordt rechtstreeks vergoed aan de dienstverlener, het overige deel wordt door de landbouwer zelf betaald aan de dienstverlener Landbouwers kunnen vrij kiezen op welke vormings- of adviesdienst ze een beroep doen en kunnen in functie van de noden op het bedrijf zelf bepalen wanneer ze een vorming volgen of advies aanvragen.

- Aanbodgestuurde vorming: Via een oproep voor het indienen door erkende vormingscentra van jaarplannen met vormingsactiviteiten kan beleidsmatig gestuurd worden welke thema's en soort opleidingen opgenomen moeten worden. Dit vormingsaanbod kan evolueren doorheen de tijd op basis van noden vanuit sector en overheid/maatschappij en in functie van het aanbod van de vraaggestuurde vorming en wordt gratis aangeboden aan de doelgroep. Ook de waarnemings- en waarschuwingssystemen vallen onder de aanbodgestuurde vorming. Deze fiche heeft enkel betrekking op dit luik.

Door de combinatie van een systeem van aanbod- en vraaggestuurde vorming wordt een evenwicht gecreëerd tussen een top-down en bottom-up aanpak.

Deze interventie omvat enkel het luik van de aanbodgestuurde vorming en advisering.

Voor de aanbodgestuurde vorming ontwikkelen erkende vormingscentra op vraag van de overheid op basis van bepaalde criteria (beleidsprioriteiten,…) een strategisch vormingsprogramma dat aan de doelgroep wordt aangeboden en dat van toepassing is voor een bepaalde duurtijd (bv. één of twee jaar). Via de criteria opgelegd in de (tweejaarlijkse, jaarlijkse, ad hoc,…) oproep voor de aanbodgestuurde vorming kan beleidsmatig gestuurd worden welke thema's en soort opleidingen opgenomen worden. Dit vormingsaanbod kan evolueren doorheen de tijd op basis van noden vanuit sector en overheid/maatschappij en in functie van het kader van de vraaggestuurde vorming. Voor welafgelijnde prioritaire thema's is het mogelijk dat een oproep gedaan wordt voor strategische vormingsprogramma's rond een bepaald thema. In zo'n programma kunnen vormingscentra in samenwerking met elkaar of met kennisinstellingen via een mix van leervormen (korte vorming, lerende netwerken, digitale leervormen, cursussen, demonstraties,…) de kennis laten doorstromen naar de doelgroep.

Naast korte vorming en cursussen zijn startersopleidingen een specifiek onderdeel van het strategisch vormingsprogramma. De startersopleidingen zijn bedoeld voor personen die wensen bedrijfsleider te worden op een landbouwbedrijf (overname of opstart), maar die geen landbouwonderwijs gevolgd hebben. De doelgroep is heterogeen: van personen die hun (landbouw)studies niet afgerond hebben tot hoogopgeleide personen uit andere sectoren. Het te verwachten kennisniveau van een starter is ook divers: van kleinschalige bedrijven (bv CSA) tot grootschalige exportgerichte bedrijven, en bovendien gericht op diverse landbouwsectoren. Daarom wordt gestreefd naar opleidingen op maat. Er wordt gewerkt met een modulair systeem van startersopleidingen waarbij afhankelijk van de voorkennis van de cursist bepaalde modules kunnen geschrapt worden uit zijn opleiding. De vormingscentra geven de nodige begeleiding bij het opstellen van een leertraject voor starterscursussen. Ze beoordelen het kennisniveau van de kandidaten op basis van bepaalde criteria en stellen een programma op maat samen via modules. Ze ontvangen een subsidie voor deze begeleiding. Op het einde van de opleiding moet de starter een proef afleggen.

Een waarnemings- en waarschuwingssysteem verwittigt op basis van veldwaarnemingen en modellen de landbouwer op welk tijdstip hij een ziekte of plaag in een bepaald stadium kan waarnemen en hoe hij deze best geïntegreerd beheerst of bestrijdt. Waarnemings- en waarschuwingssystemen worden opgezet voor verschillende sectoren en ziekten en plagen. Ook voor deze waarnemings- en waarschuwingssystemen zal periodiek een oproep gebeuren in het luik van de aanbodgestuurde vorming. Waarnemen en waarschuwen (W&W) vormt de hoeksteen van IPM (geïntegreerde gewasbescherming). De Europese richtlijn 2009/128/EG stelt dat lidstaten ervoor zorgen dat professionele gebruikers beschikken over informatie en instrumenten voor de bewaking van schadelijke organismen en besluitvorming. Met het recent gepubliceerde 'Farm to Fork' wordt het belang van IPM nog versterkt en wordt onder meer gesteld dat de strategische GLB plannen de toegang tot advies moeten versterken om deze transitie te helpen realiseren. Aangezien de waarnemings- en waarschuwingssystemen een sterk vormend/sensibiliserend effect hebben, worden ze onder deze interventie ondergebracht. Voor de waarnemings- en waarschuwingssystemen draagt de sector deels bij aan de financiering.

Stappen:

1) Het Departement Landbouw en Visserij doet oproepen voor het indienen van voorstellen voor vormingsprogramma's rond beleidsrelevante thema's (afhankelijk van de thema's jaarlijks, om de twee jaar, ad hoc,…) en/of waarnemings- en waarschuwingssystemen

2) Selectie van vormingsprogramma's en/of waarnemings- en waarschuwingssystemen op basis van selectiecriteria, onder meer:
   - de geschiktheid van het erkende centrum om het thema voor de doelgroep te organiseren;
   - het bereik van de doelgroep (geografisch, aanbod van verschillende leervormen (digitaal, fysiek,…),…);
   - de invulling van het thema van de vormingsactiviteiten/waarnemings- en waarschuwingssystemen;
   - het belang van het thema van de vormingsactiviteiten voor de doelgroep.

3) Vormingscentra en/of kennisinstellingen rond waarnemings- en waarschuwingssystemen voeren het programma uit

4) Vormingscentra en/of kennisinstellingen rond waarnemings- en waarschuwingssystemen ontvangen subsidie voor het uitgevoerde vormingsprogramma/de uitgevoerde vormingsactiviteiten. De subsidie wordt uitbetaald per vormingsactiviteit of per strategisch vormingsprogramma (in het geval van oproep rond welbepaalde afgelijnde thema's).

Omschrijving van de in aanmerking komende begunstigden

Voor de interventies rond vorming en advies op maat wordt er een onderscheid gemaakt tussen de begunstigden en de doelgroep. De steun gaat naar de begunstigden maar leidt tot een resultaat bij de doelgroep.

De begunstigden zijn:
Erkende dienstverleners die voldoen aan bepaalde toelatings- en erkenningscriteria (vormingscentra en kennisinstellingen rond waarnemings- en waarschuwingssystemen)

Toelatingscriteria zijn onder andere:
- De dienstverlener is actief in het Vlaamse gewest of het Brussels Hoofdstedelijk gewest
- De dienstverlener heeft geen commerciële belangen (verkoop van producten) en is neutraal

Om erkend te worden moet de dienstverlener op eigen kosten een audit doorlopen bij één van de aangestelde auditbureaus.

Erkenningscriteria zijn onder andere:

- Activiteit (vorming of waarnemings- en waarschuwingssystemen): er wordt tijdens de audit getoetst of het duidelijk is wat de dienstverlener precies aanbiedt en uitvoert en of hij over voldoende menselijke en materiële middelen beschikt om die activiteit uit te voeren.
- Bewijs van ervaring: de dienstverlener moet voldoende (recente) ervaring kunnen aantonen, zowel op individueel niveau als op organisatieniveau.
- Klantentevredenheid: de dienstverlener toont aan dat hij op een systemische manier peilt naar de tevredenheid van de klanten en dit zowel m.b.t. inhoudelijke als de vormelijke aspecten van de dienstverlening.
- Integriteit: het is belangrijk dat de dienstverlener de regelgeving, de wetgeving en de algemeen aanvaarde handelspraktijken naleeft. Via het toetsen van een reeks indicatoren zal de auditor de betrouwbaarheid van de dienstverlener evalueren.

De dienstverleners zullen via verschillende acties worden geïntegreerd in het Vlaamse AKIS-netwerk.

De doelgroep is:
- Actieve landbouwers en hun meewerkende gezinsleden
- Starters: personen die zich voorbereiden om in hoofd- of nevenberoep te gaan werken in de landbouwsector
- Prestarters: slechts toegelaten voor bepaalde thema's vorming of advisering
- Erfbetreders (adviseurs,…)
- Lesgevers in de landbouwvorming (bij andere dienstverleners)
- Loonwerkers
- Imkers

Omschrijving van de specifieke subsidiabiliteitscriteria, indien relevant, gerelateerd aan de begunstigde en het gebied

Algemeen:
- De organisatie en uitvoering gebeurt door een erkende dienstverlener
- Het vormingsthema draagt bij tot een of meerdere specifieke doelstellingen

Vorming:
- Bewijs van aanwezigheid van de landbouwer
- Bij afstandsleren (e-learning) is er rechtstreekse interactie met de lesgever voorzien.

Waarnemings- en waarschuwingssystemen:

- Alle landbouwers kunnen op een gelijkaardige manier toegang krijgen tot de waarschuwingen.

Omschrijving van de in aanmerking komende types van steun

Subsidiabele kosten:
- personeelskosten (dienstverleners, lesgevers, waarnemers,…)
- werkingskosten (administratieve personeelskost, de huur van de zaal, vervoerskosten, het onderschrijven van de nodige aansprakelijkheidsverzekeringen, de aanschaffing of huur van materialen, educatief materiaal, verzendkosten waarschuwingen,…;)

Er zal hiertoe gewerkt worden met vereenvoudigde kostenopties.

De uitbetaling gebeurt per vormingsactiviteit of per strategisch vormingsprogramma.

5.3.14.6 Identificatie van de relevante basiselementen (relevante GLMC, uit regelgeving voortvloeiende beheerseisen (RBE) en andere in nationale en Europese wetgeving vastgestelde dwingende eisen), indien van toepassing, beschrijving van de specifieke relevante verplichtingen onder de RBE en toelichting over hoe de verbintenis verder gaat dan de dwingende eisen.

Niet van toepassing

5.3.14.7 Vorm en bedrag/percentage van steun/premie/berekeningsmethoden

	Niet-GBCS
Vorm van steun	Toelage
Type betaling	o Terugbetaling van subsidiabele kosten die daadwerkelijke door een begunstigde zijn gemaakt o Eenheidskosten o Forfaitaire financiering (flat rate) Wat is de basis voor de vaststelling? De vereenvoudigde kostenopties worden berekend op basis van de marktprijzen die in de sector van toepassing zijn. Er worden vereenvoudigde kostenopties berekend voor onder andere vergoeding van de lesgevers en organisatie van de vormingsactiviteiten. Er wordt gebruik gemaakt van vereenvoudigde kostenopties gelijkaardig aan deze die gebruikt werden in PDPO III.
Steunpercentage(s)	Het steunpercentage voor vorming bedraagt 100%. Het steunpercentage voor waarnemings- en waarschuwingssytemen bedraagt maximaal 60%. Een gedeelte van de steun wordt betaald door de sector.

5.3.14.8 Informatie betreffende de staatssteunbeoordeling

De interventie valt binnen het toepassingsgebied van artikel 42 VWEU en moet niet worden getoetst op staatssteun.

Er wordt geen aanvullende nationale financiering toegepast.

5.3.14.9 Aanvullende vragen/informatie die specifiek is/zijn voor het type interventie

Niet van toepassing

5.3.14.10 WTO-conformiteit

Respecteert Annex II, art. 2:

- Voorziet in vorming van de landbouwers
- Voorziet in de voorlichting van en advies aan de landbouwers

5.3.14.11 Geplande eenheidsbedragen - definitie

Naam eenheidsbedrag	Vorming en advies aanbodgestuurd – actie 1 vormingsactiviteiten – gepland eenheidsbedrag per vormingsactiviteit
Type steun	Toelage
Type eenheidsbedrag	Gemiddeld
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 600 euro/vormingsactiviteit
Overeenkomstige eenheid van output	Vormingsactiviteit
Toelichting en motivering van de waarde van het eenheidsbedrag	De interventie is opgedeeld in vier acties en omvat hierdoor ook vier verschillende gemiddelde eenheidsbedragen. **Actie 1 (vormingsactiviteiten):** Rekening houdend met cijfers uit het verleden wordt de gemiddelde kostprijs van een vormingsactiviteit geraamd op 600 euro. Hiervoor werden de cijfers uit PDPO III gebruikt.
Bijdragepercentage(s)	43% Europese middelen – 57% Vlaamse middelen
Resultaatindicator	o R.1 Verbeteren van performantie door kennis en innovatie o R.2 Verbinden van advies – en kennissystemen o R.28 Milieu en/of klimaat performantie door kennis

Naam eenheidsbedrag	Vorming en advies aanbodgestuurd – actie 2 startersopleidingen – gepland eenheidsbedrag per deelnemer
Type steun	Toelage
Type eenheidsbedrag	Gemiddeld
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 2.500 euro/deelnemer startersopleiding
Overeenkomstige eenheid van output	Deelnemer startersopleiding

Toelichting en motivering van de waarde van het eenheidsbedrag	De interventie is opgedeeld in vier acties en omvat hierdoor ook vier verschillende gemiddelde eenheidsbedragen. **Actie 2 (startersopleidingen):** Momenteel bedraagt de kostprijs per starter ongeveer 3.000 euro. Gezien met een modulair systeem zal gewerkt worden, wordt de kostprijs per deelnemer geraamd op 2.500 euro.
Bijdragepercentage(s)	43% Europese middelen – 57% Vlaamse middelen
Resultaatindicator	o R.1 Verbeteren van performantie door kennis en innovatie o R.2 Verbinden van advies – en kennissystemen o R.28 Milieu en/of klimaat performantie door kennis

Naam eenheidsbedrag	Vorming en advies aanbodgestuurd – actie 3 strategische vormingsprogramma's – gepland eenheidsbedrag per vormingsprogramma
Type steun	Toelage
Type eenheidsbedrag	Gemiddeld
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 40.000 euro/vormingsprogramma
Overeenkomstige eenheid van output	Vormingsprogramma
Toelichting en motivering van de waarde van het eenheidsbedrag	De interventie is opgedeeld in vier acties en omvat hierdoor ook vier verschillende gemiddelde eenheidsbedragen. **Actie 3 (strategische vormingsprogramma's):** De raming van de kostprijs voor het uitvoeren van een dergelijk vormingsprogramma is 40.000 euro. Er wordt geschat dat het aantal vormingen per programma zal toenemen, hierdoor neemt ook het eenheidsbedrag toe. Voor de raming is vertrokken van een gemiddeld aantal vormingen per programma. Daarnaast werd ook rekening gehouden met bijkomende kosten.
Bijdragepercentage(s)	43% Europese middelen – 57% Vlaamse middelen
Resultaatindicator	o R.1 Verbeteren van performantie door kennis en innovatie o R.2 Verbinden van advies – en kennissystemen o R.28 Milieu en/of klimaat performantie door kennis

Naam eenheidsbedrag	Vorming en advies aanbodgestuurd – actie 4 waarnemings – en waarschuwingssysteem – gepland eenheidsbedrag per systeem
Type steun	Toelage
Type eenheidsbedrag	Gemiddeld
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 299.034 euro/waarnemings - waarschuwingssysteem
Overeenkomstige eenheid van output	Waarnemings – en waarschuwingssysteem
Toelichting en motivering van de waarde van het eenheidsbedrag	De interventie is opgedeeld in vier acties en omvat hierdoor ook vier verschillende gemiddelde eenheidsbedragen. **Actie 4 (waarnemings – en waarschuwingssysteem):** Rekening houdend met historische cijfers wordt geraamd dat de gemiddelde kostprijs voor een waarnemings- en waarschuwingssysteem over alle sectoren heen 299.034 euro bedraagt (exclusief de eigen sectorbijdrage).
Bijdragepercentage(s)	43% Europese middelen – 57% Vlaamse middelen
Resultaatindicator	o R.1 Verbeteren van performantie door kennis en innovatie o R.2 Verbinden van advies – en kennissystemen o R.28 Milieu en/of klimaat performantie door kennis

5.3.14.12 Geplande eenheidsbedragen – financiële tabel met output

	Financieel jaar	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Totaal 2023-2029
Vorming en advies aanbodgestuurd – actie 1 vormingsactiviteiten – gepland eenheidsbedrag per vormingsactiviteit	Gepland eenheidsbedrag #1 (Totale publieke uitgave in EUR)	600	600	600	600	600	600	600	
	Jaarlijkse indicatieve financiële allocatie #1 (Totale publieke uitgave in EUR)	0	720.017	660.016	630.015	600.014	585.014	572.014	**3.767.490**
Vorming en advies aanbodgestuurd – actie 2 startersopleidingen –	Gepland eenheidsbedrag #2 (Totale publieke uitgave in EUR)	2.500	2.500	2.500	2.500	2.500	2.500	2.500	
	Jaarlijkse indicatieve financiële allocatie #2	0	875.015	875.015	875.015	875.015	875.015	875.015	**5.250.090**

gepland eenheidsbedrag per deelnemer	(Totale publieke uitgave in EUR)								
Vorming en advies aanbodgestuurd – actie 3 strategische vormingsprogramma's – gepland eenheidsbedrag per vormingsprogramma	Gepland eenheidsbedrag #3 (Totale publieke uitgave in EUR)	40.000	40.000	40.000	45.000	45.000	45.000	45.000	
	Jaarlijkse indicatieve financiële allocatie #3 (Totale publieke uitgave in EUR)	0	200.007	400.015	450.017	450.017	450.017	450.017	**2.400.090**
Vorming en advies aanbodgestuurd – actie 4 waarnemings – en waarschuwingssysteem – gepland eenheidsbedrag per systeem	Gepland eenheidsbedrag #4 (Totale publieke uitgave in EUR)	299.034	299.034	299.034	299.034	299.034	299.034	299.034	
	Jaarlijkse indicatieve financiële allocatie #4 (Totale publieke uitgave in EUR)	0	0	299.034	299.034	299.034	299.034	299.034	**1.495.170**
TOTAAL	**Geplande output (vormingsactivteiten)**	0	1.200	1.100	1.050	1.000	975	954	**6.279**
	Geplande output (deelnemers startersopleiding)	0	350	350	350	350	350	350	**2.100**
	Geplande output (vormingsprogramma's)	0	5	10	10	10	10	10	**55**
	Geplande output (waarnemings – en waarschuwingssystemen)	0	0	1	1	1	1	1	**5**
	Jaarlijkse indicatieve financiële allocatie (Totale publieke uitgave in EUR)	0	1.795.045	2.234.079	2.254.079	2.224.079	2.209.079	2.196.479	**12.912.840**

5.3.15 Demonstratieprojecten

Interventiecode (MS)	*Wordt achteraf aangevuld*
Naam interventie	Demonstratieprojecten
Type interventie	Plattelandsontwikkeling - Uitwisseling van kennis en verspreiding van informatie (artikel 78)
Outputindicator	O.33 Aantal ondersteunde opleidings-, advies- en bewustmakingsacties of -eenheden
Bijdrage aan oormerkingsvereisten voor • Generatievernieuwing • Milieu • LEADER	 Nee Nee Nee
Omvat de interventie overgedragen uitgaven van het PDPO III?	Nee

5.3.15.1 Territoriale reikwijdte

Het toepassingsgebied van de interventie is gans het Vlaams Gewest en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

5.3.15.2 Gerelateerde specifieke doelstellingen/horizontale doelstelling

(Horizontale doelstelling) Het moderniseren van de sector door kennisstimulering en -deling, innovatie en digitalisering in de landbouw en de plattelandsgebieden en door bevordering van de benutting daarvan door landbouwers via betere toegang tot onderzoek, innovatie, kennisuitwisseling en scholing

5.3.15.3 Nood/noden waarop de interventie is gericht

- N1 Opleiding en kennisstimulering
- N2 Innovatie (inclusief digitalisering)

5.3.15.4 Resultaatindicator(en)

- R.1 Verbetering van prestaties door kennis en innovatie
- R.2 Koppeling van advies- en kennissystemen
- R.28 Milieu- en klimaatgerelateerde prestaties door kennis en innovatie

5.3.15.5 Specifieke opzet, vereisten en subsidiabiliteitsvoorwaarden van de interventie

Beschrijving

De doelstelling van de interventie is door demonstratie landbouwers sensibiliseren om bewezen duurzame methoden/praktijken toe te passen met als gevolg het realiseren van de GLB- specifieke doelstellingen. Het doel van demonstratieprojecten is enerzijds landbouwers en tuinders bewust te maken van nieuwe mogelijkheden op het vlak van duurzame praktijken en technieken, en anderzijds deze door demonstraties in de praktijk ingang te doen vinden op onze Vlaamse bedrijven.

Demonstratieprojecten zijn gericht op bevordering van innovatie, opleiding, studies en uitwisseling en verspreiding van kennis en informatie om de specifieke doelstellingen te bereiken. De oproepen voor demonstratieprojecten kunnen rond bepaalde thema's georganiseerd worden (indien vanuit het beleid bepaalde accenten moeten worden gelegd) of via een open oproep zonder het opleggen van thema's of een combinatie van beide. Er worden enkel thema's opgelegd die bijdragen aan de specifieke doelstellingen. En er wordt beoordeeld of het projectonderwerp aansluit bij de specifieke doelstellingen.

De interventie speelt dus direct in op de horizontale doelstelling rond kennisstimulering en innovatie en de volgende noden:

- N1 Opleiding en kennisstimulering
- N2 Digitalisering en innovatie

Omwille van de verschillende thema's waarop de demonstratieprojecten inzetten, is er ook indirecte bijdrage aan de andere specifieke doelstellingen en noden.

De demonstratieprojecten vormen in Vlaanderen het enige subsidie-instrument dat uitsluitend dient om resultaten vanuit het wetenschappelijk onderzoek te vertalen naar de praktijk. In de demonstratieprojecten wordt het sensibiliseren van landbouwers beoogd. Er wordt veel belang gehecht aan het doen toepassen van de nieuwe inzichten uit de projecten bij de landbouwers zelf. Daartoe kan het werken met voorbeeldbedrijven of met groepen die samenkomen op praktijkbedrijven, een belangrijke hefboom zijn. Voor het bereiken van het doelpubliek is samenwerking tussen partners ten zeerste aanbevolen.

De relevantie van het aangevraagde demonstratieproject, met name de bijdrage tot meer duurzame landbouw, dient reeds door wetenschappelijk onderzoek of meetbare praktijkervaring te zijn aangetoond en dit dient gedocumenteerd te worden in de aanvraag. De acties in de projectaanvraag moeten realistisch uitvoerbaar zijn. Samenwerking tussen enerzijds partners georiënteerd op communicatie met landbouwers en bekwaam in het begeleiden van voortrekkers en anderzijds technisch-wetenschappelijke experts die de technieken kunnen verantwoorden, wordt aanbevolen.

Het zwaartepunt ligt op het versterken van de kennisbasis van de landbouwer en de erfbetreder en onderzoek toepasbaar te maken voor bedrijven. Vragen/probleemstellingen uit de landbouw worden beantwoord met praktische en haalbare oplossingen. Bovendien kan door het opleggen van thema's in de oproep gestuurd worden naar beleidsprioriteiten. Door de mogelijkheid van thematische oproepen is de interventie dus dynamisch in functie van nieuwe beleidskeuzes.

Op regelmatige tijdstippen (vb. jaarlijks) wordt een oproep gelanceerd waarop centra een project kunnen indienen. De oproep wordt breed verspreid. Er wordt gewerkt via een thematisch afgebakende oproep (waarbij bepaalde thema's worden opgelegd), via een open oproep (zonder bepaling van thema's) of via een combinatie van beide.

De selectie van demonstratieprojecten gebeurt op basis van selectiecriteria met betrekking tot onder andere:

- Mate waarin het doelpubliek bereikt wordt,
- Inhoud: kwaliteit van het project en bijdrage aan de specifieke doelstellingen,
- Te verwachten sensibiliseringseffect,
- Technisch/wetenschappelijke basis,
- Redelijkheid van de kosten: verhouding kostprijs/resultaat,
- Geschiktheid van de uitvoerders.

Het is een pluspunt dat adviseurs betrokken worden bij de uitvoering van het project of dat er specifieke demonstratieacties voor hen gebeuren, dit met het oog op een betere integratie van adviseurs in AKIS.
Ook de deelname van landbouwers als demonstratiebedrijf (boeren leren van boeren) aan het project, het inzetten van landbouwers voor sensibilisering, doet een project hoger scoren. Hiertoe zal rekening gehouden worden met aanbevelingen uit de Horizon 2020-projecten rond inzetten van landbouwers voor sensibilisering (Agridemo (interactieve hub om te stimuleren dat boeren leren van boeren), PLAID (toegang tot innovatie via demonstratie) en Nefertiti (kennisuitwisseling en kruisbestuiving bij demonstraties)).

Een beoordelingscommissie evalueert de projectvoorstellen op basis van de selectiecriteria en maakt een rangschikking van de projecten volgens score.

Verder moet er aandacht zijn voor de bestendigheid in de tijd van de projectresultaten en het op lange termijn beschikbaar houden van de resultaten, bv. door de resultaten bij adviseurs te brengen, demonstratiecampagnes op langere termijn,…

Omschrijving van de in aanmerking komende begunstigden

De begunstigden binnen deze interventie zijn de erkende centra voor sensibilisering van meer duurzame landbouw. De erkende centra kunnen voor de uitvoering van de projecten niet erkende partners betrekken indien deze een meerwaarde hebben in de uitvoering van het project en voor een maximale output. De projectcoördinator die steeds erkend is, betaalt in dat geval een deel van de subsidie door aan de partner-uitvoerders voor de vergoeding van hun kosten.

Omschrijving van de specifieke subsidiabiliteitscriteria, indien relevant, gerelateerd aan de begunstigde en het gebied

- Er is per project in het projectconsortium slechts één financieel begunstigde. De begunstigde is erkend als centrum voor sensibilisering van meer duurzame landbouw:

    - Hij moet de nodige garanties bieden voor een goede uitvoering van het project doordat hij over de nodige infrastructuur en het geschikte personeel beschikt voor het uitvoeren van demonstraties,
    - hij heeft ervaring met onderzoek en kennisverspreiding en staat in nauw contact met de landbouwers (bv. hoofdactiviteit is het informeren van landbouwers; landbouwers zijn hoofddoelgroep van de organisatie; landbouwers in raad van bestuur).
- Indien meerdere projectuitvoerders wordt de samenwerking geformaliseerd met een samenwerkingsovereenkomst ondertekend door alle uitvoerders.
- Het projectvoorstel is uitgewerkt in het opgelegd sjabloon en werd ingediend via e-loket.
- Het projectvoorstel draagt bij tot één of meerdere specifieke doelstellingen.
- De duur van de projecten is beperkt tot 2 jaar; termijnverlenging is mogelijk onder gemotiveerde voorwaarden.
- Tussentijdse en eindrapportering met inhoudelijke en financiële verslaggeving.
- De actie moet doorgaan in de Nederlandse taal en in het Nederlandse taalgebied van België of in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad.

Omschrijving van de in aanmerking komende types van steun

Subsidiabele kosten:
- personeelskosten (op basis van standaard uurtarief en met tijdsregistratie): enkel voor personeel dat rechtstreeks betrokken is bij de uitvoering van het project
- overheadkosten (tot max. 15% van de personeelskosten)
- werkingskosten
- investeringskosten
- kosten voor externe prestaties.

Het subsidiebedrag is maximaal afgestemd op de nood van het project en wordt onderbouwd met een gedetailleerde en realistische projectbegroting (kosten en opbrengsten).

De redelijkheid van de kosten wordt bepaald op basis van experteninschatting tijdens de jurering, offertes of VKO's. De begunstigden moeten de wet op overheidsopdrachten naleven.

Bij de betalingsaanvraag worden de gemaakte kosten gestaafd met facturen en betalingsbewijzen. Voor vereenvoudigde kostenopties, zoals het standaard uurtarief voor de personeelskosten moet de gevraagde informatie (tijdsregistraties, bepaalde loonfiches,…) voorgelegd worden.

5.3.15.6 Identificatie van de relevante basiselementen (relevante GLMC, uit regelgeving voortvloeiende beheerseisen (RBE) en andere in nationale en Europese wetgeving vastgestelde dwingende eisen), indien van toepassing, beschrijving van de specifieke relevante verplichtingen onder de RBE en toelichting over hoe de verbintenis verder gaat dan de dwingende eisen.

Niet van toepassing

5.3.15.7 Vorm en bedrag/percentage van steun/premie/berekeningsmethoden

	Niet-GBCS
Vorm van steun	Toelage
Type betaling	o Terugbetaling van subsidiabele kosten die daadwerkelijke door een begunstigde zijn gemaakt o Eenheidskosten o Forfaitaire financiering (flat rate) Wat is de basis voor de vaststelling? Voor eenheidskosten van het standaarduurtarief voor de personeelskosten op basis van Art 83(1)(b), gekwantificeerd op basis van Art 83(2)(c) Voor de indirecte kosten beperkt tot overheadkosten: forfaitaire financiering (flat rate) vereenvoudigde kostenoptie op basis van Art 83(1)(c), gekwantificeerd op basis van Art 83(2)(c)
Steunpercentage(s)	De maximum subsidie per project is 200.000 euro en wordt per oproep bepaald. Het steunpercentage is 100%.

5.3.15.8 Informatie betreffende de staatssteunbeoordeling

De interventie valt binnen het toepassingsgebied van artikel 42 VWEU en moet niet worden getoetst op staatssteun.

Er wordt geen aanvullende nationale financiering toegepast.

5.3.15.9 Aanvullende vragen/informatie die specifiek is/zijn voor het type interventie

Niet van toepassing

5.3.15.10 WTO-conformiteit

Respecteert Annex II, art. 2:

- Voorziet in vorming van de landbouwers
- Voorziet in de voorlichting van en advies aan de landbouwers

5.3.15.11 Geplande eenheidsbedragen - definitie

Naam eenheidsbedrag	Demonstratieprojecten – gepland eenheidsbedrag per project
Type steun	Toelage
Type eenheidsbedrag	Gemiddeld
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 113.270,52 euro/demonstratieproject
Overeenkomstige eenheid van output	Demonstratieproject
Toelichting en motivering van de waarde van het eenheidsbedrag	Op basis van de bepaling van de maximale steun per project van 200.000 euro wordt geschat dat gemiddeld gezien elk project 113.270,52 euro subsidie zal vragen. De gemiddelde waarde per project in PDPO III en de verhoging van het steunbedrag, leiden tot de inschatting van de unit amount. De interventie is immers een verderzetting van M1.3 in PDPO III.
Bijdragepercentage(s)	43% Europese middelen – 57% Vlaamse middelen
Resultaatindicator	o R.1 Verbeteren van performantie door kennis en innovatie o R.2 Verbinden van advies – en kennissystemen o R.28 Milieu en/of klimaat performantie door kennis

5.3.15.12 Geplande eenheidsbedragen – financiële tabel met output

	Financieel jaar	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**Totaal 2023-2029**
Demonstratieprojecten – gepland eenheidsbedrag per project	Gepland eenheidsbedrag (Totale publieke uitgave in EUR)	113.271	113.271	113.271	113.271	113.271	113.271	113.271	
	Jaarlijkse indicatieve financiële allocatie (Totale publieke uitgave in EUR)	0	0	1.132.705	1.132.705	1.132.705	1.132.705	1.132.705	**5.663.526**
TOTAAL	**Geplande output (demonstratieprojecten)**	0	0	10	10	10	10	10	**50**
	Jaarlijkse indicatieve financiële allocatie (Totale publieke uitgave in EUR)	0	0	1.132.705	1.132.705	1.132.705	1.132.705	1.132.705	**5.663.526**

5.3.16 Projectoproep samenwerking

Interventiecode (MS)	*Wordt achteraf aangevuld*
Naam interventie	Projectoproep samenwerking
Type interventie	Plattelandsontwikkeling - Samenwerking (artikel 77)
Outputindicator	O.32 Aantal overige ondersteunde samenwerkingsverrichtingen of -eenheden (met uitzondering van EIP gerapporteerd onder O.1)
Bijdrage aan oormerkingsvereisten voor • Generatievernieuwing • Milieu • LEADER	 Nee Nee Nee
Omvat de interventie overgedragen uitgaven van het PDPO III?	Nee

5.3.16.1 Territoriale reikwijdte

Het toepassingsgebied van de interventie is gans Vlaanderen.

5.3.16.2 Gerelateerde specifieke doelstellingen/horizontale doelstelling (CCO)

(SpD. c) Verbetering van de positie van de landbouwers in de waardeketen;

(SpD. e) Bevordering van de duurzame ontwikkeling en het efficiënte beheer van natuurlijke hulpbronnen zoals water, bodem en lucht, onder meer door de afhankelijkheid van chemische middelen te verkleinen;

(SpD. h) Bevordering van de werkgelegenheid, groei, gendergelijkheid, waaronder deelname van vrouwen in het boerenbedrijf, sociale inclusie en lokale ontwikkeling in plattelandsgebieden, ook in de circulaire bio-economie en de duurzame bosbouw;

5.3.16.3 Nood/noden waarop de interventie is gericht

- N6 Ketenpositie versterken door samenwerking
- N10 Aanpassingen in functie van een integraal duurzaam landbouwbeheer (inclusief bio-landbouw)
- N11 Zorg voor water
- N12 Zorg voor bodem

- N18 Diversificatie economische activiteiten en stimuleren van bio- en circulaire economie

5.3.16.4 Resultaatindicator(en)

- R.10 Betere organisatie van de voorzieningsketen

5.3.16.5 Specifieke opzet, vereisten en subsidiabiliteitsvoorwaarden van de interventie

Beschrijving

Samenwerking groeit vaak vanuit de basis en/of stakeholders actief in agrovoedingsketen of vanuit het agrarisch natuurbeheer. Met deze interventie geeft de Europese Commissie en de Vlaamse overheid een boost aan veelbelovende samenwerkingsprojecten.

Een belangrijke oplossing om de economische weerbaarheid van individuele landbouwers te verhogen is meer samenwerking. Er zijn eveneens via samenwerking winsten te boeken op het vlak van kwaliteit van de producten, milieu (bodem, lucht en water), energievoorziening, voedselverspilling, circulaire economie, dierenwelzijn, biodiversiteit en landschap, ….

Een brede waaier aan thema's komt aan bod. Bij elke oproep kunnen wel accenten gelegd worden waarvoor een specifiek budget naar voren geschoven wordt. De volgende thema's kunnen in aanmerking komen (niet limitatieve lijst): versterken van de marktpositie van landbouwers, toegang tot grond (ruilen van gronden, faciliteren van proces koper-verkoper en pachter-verpachter, enz.), circulaire economie, hernieuwbare energie, verdienmodellen, verweving landbouw-natuur, Regional Branding, enz.

Deze interventie kan potentieel aan alle specifieke doelstellingen bijdragen. De interventie wordt echter geprogrammeerd op de specifieke doelstellingen waar die meer direct gelinkt aan kunnen worden:

- ***(SpD. c) Verbetering van de positie van de landbouwers in de waardeketen;***In de samenwerkingsprojecten moet steeds een landbouwer betrokken zijn. Er is dus een directe impact op de doelstelling want via samenwerking wordt de positie van landbouwer in de keten versterkt. Een voorbeeld van een samenwerking zou kunnen zijn: de oprichting van een brancheorganisatie die zich tot een van de doelen stelt om verdeling van de marges in de keten te onderzoeken en te objectiveren, ook projecten in het kader van het opschalen van de korte keten vallen hieronder.

- ***(SpD. e) Bevordering van de duurzame ontwikkeling en het efficiënte beheer van natuurlijke hulpbronnen zoals water, bodem en lucht, onder meer door de afhankelijkheid van chemische middelen te verkleinen;***Binnen de interventie zijn er veel mogelijkheden op vlak van samenwerking. Zo is ook duurzame landbouw een thema waarbij de zorg voor milieu aan bod komt. Een voorbeeld van een samenwerking zou kunnen zijn: een samenwerking tussen landbouwers en waterbeheerders om in een bepaald gebied een overstromingsgebied aan te leggen.

- ***(SpD. h) Bevordering van de werkgelegenheid, groei, gendergelijkheid, waaronder deelname van vrouwen in het boerenbedrijf, sociale inclusie en lokale ontwikkeling in plattelandsgebieden, ook in de circulaire bio-economie en de duurzame bosbouw;***Inzet op korte keten, circulaire

economie,.. zijn allemaal mogelijkheden binnen de samenwerkingsprojecten. Zo wordt er ook bijgedragen aan de ontwikkeling van de bio-economie en plattelandsgebieden. Een voorbeeld van een samenwerking zou kunnen zijn: een landbouworganisatie die het initiatief neemt om een platform op te zetten om vraag en aanbod van biomassa uit de landbouwsector op elkaar af te stemmen.

De interventie geeft direct een antwoord op de volgende noden:

- N6 Ketenpositie versterken door samenwerking
- N10 Aanpassingen in functie van een integraal duurzaam landbouwbeheer (inclusief bio-landbouw)
- N11 Zorg voor water
- N12 Zorg voor bodem
- N18 Diversificatie economische activiteiten en stimuleren van bio- en circulaire economie

Bijkomend speelt de interventie dus ook in op de overige specifieke doelstellingen:

- ***(SpD. a) Het bieden van steun met het oog op een leefbaar bedrijfsinkomen en veerkracht van de landbouwsector in de hele Unie, ten behoeve van een grotere voedselzekerheid voor de lange termijn, van een meer diverse landbouw, en van een economisch duurzame landbouwproductie in de Unie;***Een voorbeeld van een samenwerking zou kunnen zijn: een samenwerking tussen landbouwers voor het kweken/telen van een niet-gangbaar landbouwproduct, de organisatie van de verwerking en de afzet ervan.

- ***(SpD. b) Vergroting van de marktgerichtheid en het concurrentievermogen van landbouw¬bedrijven voor zowel de korte als de lange termijn, onder meer door meer aandacht voor onderzoek, technologie en digitalisering;***Een voorbeeld van een samenwerking zou kunnen zijn: een samenwerkingsproject rond informatiedeling op basis van nieuwe technologieën tussen landbouwers en hun afnemers om vraag en aanbod beter op elkaar af te stellen.

- ***(SpD. d) Bijdragen tot matiging van en aanpassing aan klimaatverandering, onder meer door de uitstoot van broeikasgassen terug te dringen en meer koolstof vast te leggen, en duurzame energie te bevorderen;*** Een voorbeeld van een samenwerking zou kunnen zijn: een samenwerkingsverband tussen landbouwers en andere bedrijvenkennisinstellingen met het oog op het verminderen van de uitstoot van broeikasgassen in een bepaalde sector die hand in hand gaat met een economische valorisatie van de inspanningen door bijvoorbeeld de uitwisseling van restwarmte.

- ***(SpD. f) Bijdragen tot het tot staan brengen en ombuigen van biodiversiteitsverlies, tot versterking van ecosysteemdiensten en tot de instandhouding van habitats en landschappen;*** Een voorbeeld van een samenwerking zou kunnen zijn: een samenwerking tussen landbouwers en op onderhoud van landschappen gerichte vereniging om in een bepaalde gebieden bepalen natuurdoelen te bereiken.

- ***(SpD. g) Het aantrekken en vasthouden van jonge landbouwers en andere nieuwe landbouwers en bevordering van duurzame bedrijfsontwikkeling in plattelandsgebieden;*** Een voorbeeld van een samenwerking zou kunnen zijn: toegang tot grond voor jonge landbouwers vergemakkelijken door een samenwerkingsproject tussen landbouwers en grondeigenaars.

- ***(SpD. i) Beter inspelen door de landbouw van de Unie op de maatschappelijke verwachtingen inzake voedsel en gezondheid, onder meer wat betreft hoogkwalitatief, veilig en voedzaam voedsel dat op duurzame wijze is geproduceerd, en voorts vermindering van de voedselverspilling, verbetering van het dierenwelzijn, en bestrijding van antimicrobiële resistentie.*** Een voorbeeld van een samenwerking zou kunnen zijn: een NGO bekommerd om dierenwelzijn die samen met landbouwers en de retail een verdienmodel ontwikkelt op basis van een bovenwettelijk niveau van dierenwelzijn.

- ***(Horizontale doelstelling) Het moderniseren van de sector door kennisstimulering en -deling, innovatie en digitalisering in de landbouw en de plattelandsgebieden*** *en door bevordering van de benutting daarvan door landbouwers via betere toegang tot onderzoek, innovatie, kennisuitwisseling en scholing*

Bijkomend draagt de interventie ook bij aan de invulling van onderstaande noden. Dit effect is eerder indirect:
- N2 Innovatie (inclusief digitalisering)
- N3 Inkomenszekerheid
- N4 Risicobeheer door, onder andere, diversificatie economische activiteiten
- N5 Marktgericht ondernemerschap – lokaal en mondiaal
- N7 Koolstofopbouw en Vermindering broeikasgassen
- N8 Afhankelijkheid van externe hulpbronnen verminderen
- N9 Adaptatie aan klimaatverandering
- N13 Zorg voor natuur / biodiversiteit
- N14 Zorg voor landschap
- N15 Bevorderen van instroom en verjonging in de landbouwsector
- N19 Verbeteren imago van de landbouw (in lijn met maatschappelijke / consumentenverwachtingen)
- N20 Verhogen dierenwelzijn in de landbouw
- N21 Verlagen antibioticagebruik
- N22 Minder voedselafval en beter gebruik van reststromen

Samenwerkingen moeten een concreet doel voor ogen hebben en niet louter draaien rond kennisuitwisseling.

Het onderscheid met de interventie EIP moet duidelijk zijn. De finaliteit van een EIP-project is een innovatieve oplossing voor een bepaald probleem of een bepaalde opportuniteit in de landbouwsector, ontwikkeld door het samenwerkingsverband binnen de operationele groep. De finaliteit van de projectwerking samenwerking is de samenwerking tussen landbouwers en/of andere actoren op een bepaald vlak (bv. afzet, productkwaliteit, klimaat,…)

met als einddoel de economische weerbaarheid verhogen, natuurbehoud, klimaatmitigatie- of adaptatie,….Om het onderscheid met EIP nog duidelijker te stellen worden onderzoekskosten bij samenwerkingsprojecten beperkt tot maximum 20% van de totale subsidiabele kost.
De afbakening tussen de verschillende samenwerkingsinterventies (LEADER, EIP en projectoproep samenwerking) wordt verder verduidelijkt in hoofdstuk 4.5.

Landbouwers maken verplicht één van de partijen uit in het samenwerkingsproject en de meerwaarde voor landbouwers moet duidelijk aangetoond worden..
Op regelmatige tijdstippen wordt een projectoproep gelanceerd met een vast budget. De beste projecten worden geselecteerd op basis van een jury van experts. De projecten worden gerangschikt van hoog naar laag volgens de score, die gebaseerd is op een beoordeling van onder andere:
kwaliteit van de aanvraag, mate waarin het project bijdraagt aan de verduurzaming van de landbouwsector, mate van samenwerking en het aantal landbouwers betrokken.

Omschrijving van de in aanmerking komende begunstigden

Brede waaier van samenwerkingsvormen met als voorwaarde dat landbouwers verplicht deel uitmaken van de samenwerking.

Departementen en agentschappen van de regionale en federale overheid en overheidsbedrijven (verzelfstandigde agentschappen) gelinkt aan regionale en federale overheid (met uitzondering van onderzoeksinstellingen), gemeenten en provincies (met uitzonderingen onderzoeksinstellingen deels gefinancierd door provincies) kunnen geen financieel begunstigde zijn, noch rechtstreeks noch onrechtstreeks.

Omschrijving van de specifieke subsidiabiliteitscriteria, indien relevant, gerelateerd aan de begunstigde en het gebied

De volgende toegangsvoorwaarden zijn van toepassing (hieraan moet voldaan zijn op steunaanvraagniveau):

- Enkel samenwerkingen die bestaan uit minstens twee actoren die bijdragen tot één of meer specifieke doelstellingen kunnen gesubsidieerd worden.
- Samenwerkingen die uitsluitend uit onderzoeksinstellingen bestaan kunnen niet gesubsidieerd worden.
- De subsidie wordt beperkt tot een periode van vijf jaar.
- Er is een goed uitgewerkt projectvoorstel volgens een opgelegd sjabloon.
- Landbouwers of verenigingen/organisaties die landbouwers vertegenwoordigen maken verplicht deel uit van het samenwerkingsverband.
- Er is slechts één financiële begunstigde van de samenwerking. Het betreft een onderneming/vereniging met rechtspersoonlijkheid.
- De samenwerking wordt geformaliseerd met een samenwerkingsintentie tussen de actoren en ondertekend door alle actoren.
- Het project heeft betrekking op een nieuw samenwerkingsverband of een nieuwe activiteit van een bestaand samenwerkingsverband. Subsidiëring van bestaande activiteiten is uitgesloten.
- Investeringen maken slechts een beperkt deel uit van het samenwerkingsproject. Deze worden beperkt tot een bepaald percentage van de totale kost (maximaal 40% van de totale projectkost). Investeringen op individuele landbouwbedrijven worden uitgesloten.
- Het project geeft geen aanleiding tot het schenden van de wetgeving rond mededinging.

De volgende verbintenisvoorwaarden zijn van toepassing en worden gecontroleerd op moment van de betalingsaanvraag:

- Ondertekende samenwerkingsovereenkomst inclusief afspraken over de modaliteiten van de steun
- Gedetailleerde facturen en betalingsbewijzen. Voor kosten die berekend worden via de vereenvoudigde kostenoptie (VKO): de gevraagde informatie
- Voortgangsverslag

Voor investeringen die mogelijk zijn via de interventie worden dezelfde Europese voorwaarden gesteld als diegene die van toepassing op de interventietype investeringen (artikel 73). Voor investeringen gelden de volgende bijkomende voorwaarden:

- De investeringen die gesubsidieerd worden zijn conform de omgevingsvergunning.
- Enkel investeringen die gelinkt kunnen worden aan een vestiging gelegen in het Vlaams gewest worden gesubsidieerd

Omschrijving van de in aanmerking komende types van steun

Subsidiabele kosten:

1) Personeelskosten
   Personeelskosten zijn enkel subsidiabel voor de duur van het project en voor het personeel dat rechtstreeks bij de inhoudelijke uitvoering van het project betrokken is. Het bijhouden van een sluitende tijdsregistratie is verplicht.
   De loonkosten worden berekend op basis van het standaarduurtarief. De volgende elementen zijn verwerkt in dit standaarduurtarief: brutoloon, werkgeversbijdrage, vakantiegeld, eindejaarspremie, verzekering arbeidsongevallen, kosten woon- werkverkeer, maaltijdcheques.

2) Overheadkosten
   De overheadkosten worden forfaitair toegekend en bedragen maximaal 15 procent van de personeelskosten en komen enkel in aanmerking bij de projecten waar ook de personeelskost subsidiabel is.

3) Werkingskosten
   Werkingskosten zijn subsidiabel op voorwaarde dat ze een rechtstreeks verband hebben met de doelstellingen van het project en ze noodzakelijk zijn voor de algemene werking van het project. Ingediende werkingskosten mogen de redelijke behoefte van het project niet overtreffen. Werkingskosten zijn verifieerbaar aan de hand van facturen en betalingsbewijzen. Reguliere werking is nooit subsidiabel.

4) Externe prestaties
   Deze rubriek omvat de kosten van de prestaties die door externen (derden) in het kader van het project worden geleverd.

5) Investeringskosten

De kost van investeringen in het project wordt beperkt tot een bepaald percentage van de jaarlijkse kost (maximaal 40% van de totale projectkost). Investeringen staan in functie van het samenwerkingsverband en niet van het individuele bedrijf.

De redelijkheid van de kosten wordt bepaald op basis van offertes, experteninschatting tijdens de jurering of VKO. De begunstigden moeten, waar nodig, de wet op overheidsopdrachten naleven.

5.3.16.6 Identificatie van de relevante basiselementen (relevante GLMC, uit regelgeving voortvloeiende beheerseisen (RBE) en andere in nationale en Europese wetgeving vastgestelde dwingende eisen), indien van toepassing, beschrijving van de specifieke relevante verplichtingen onder de RBE en toelichting over hoe de verbintenis verder gaat dan de dwingende eisen.

Niet van toepassing

5.3.16.7 Vorm en bedrag/percentage van steun/premie/berekeningsmethoden

	Niet-GBCS
Vorm van steun	Toelage
Type betaling	o Terugbetaling van subsidiabele kosten die daadwerkelijke door een begunstigde zijn gemaakt o Eenheidskosten o Forfaitaire financiering Wat is de basis voor de vaststelling? Voor eenheidskosten van het standaarduurtarief voor de personeelskosten op basis van Art 83(1)(b), gekwantificeerd op basis van Art 83(2)(c) Voor de indirecte kosten beperkt tot overheadkosten: forfaitaire financiering (flat rate) vereenvoudigde kostenoptie op basis van Art 83(1)(c), gekwantificeerd op basis van Art 83(2)(c)
Steunpercentage(s)	Het steunpercentage bedraagt maximaal 90% van de subsidiabele kosten, behalve voor investeringen waar dit beperkt wordt tot 50%. De maximale subsidie over een maximale periode van vijf jaar wordt gelimiteerd op 350.000 euro per project.

5.3.16.8 Informatie betreffende de staatssteunbeoordeling

De interventie valt binnen het toepassingsgebied van artikel 42 VWEU en moet niet worden getoetst op staatssteun.

Er wordt geen aanvullende nationale financiering toegepast.

5.3.16.9 Aanvullende vragen/informatie die specifiek is/zijn voor het type interventie

Niet van toepassing

5.3.16.10 WTO-conformiteit

Respecteert Annex II, art. 2:

- Marketing en promotie
- Andere algemene diensten

5.3.16.11 Geplande eenheidsbedragen – definitie

Naam eenheidsbedrag	Projectoproep samenwerking - gepland eenheidsbedrag per project
Type steun	Toelage
Type eenheidsbedrag	Gemiddeld
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 149.899 euro/project
Overeenkomstige eenheid van output	Project
Toelichting en motivering van de waarde van het eenheidsbedrag	Op basis van de bepaling van de maximale steun per project van 350.000 euro (mag gespreid worden over vijf jaar) wordt op basis van expertschatting geschat dat gemiddeld gezien elk project 300.000 euro subsidie zal vragen. Het maximumbedrag van deze interventie werd afgestemd op de LEADER-interventie. In de projectoproep samenwerking worden grotere samenwerkingsprojecten voorzien dan in de LEADER interventie. Daarnaast hebben de projecten ook een langere looptijd, dit maakt dat er een hoger steunbedrag wordt voorzien. Verder werd er ook rekening gehouden met de maximumbedragen die als steun kunnen gegeven worden voor de opstart van producentenorganisaties.
Bijdragepercentage(s)	43% Europese middelen – 57% Vlaamse middelen
Resultaatindicator	○ R.10 Betere organisatie van de voorzieningsketen

5.3.16.12 Geplande eenheidsbedragen – financiële tabel met output

	Financieel jaar	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Totaal 2023-2029
Projectoproep samenwerking - gepland eenheidsbedrag per project	Gepland eenheidsbedrag (Totale publieke uitgave in EUR)	300.000	300.000	300.000	300.000	300.000	300.000	300.000	
	Jaarlijkse indicatieve financiële allocatie (Totale publieke uitgave in EUR)	0,00	0,00	3.000.000,00	3.000.000,00	3.000.000,00	3.000.000,00	3.000.000,00	**15.000.000,00**
TOTAAL	**Geplande output (projecten)**	0,00	0,00	10,00	10,00	10,00	10,00	10,00	**50,00**
	Jaarlijkse indicatieve financiële allocatie (Totale publieke uitgave in EUR)	0,00	0,00	3.000.000,00	3.000.000,00	3.000.000,00	3.000.000,00	3.000.000,00	**15.000.000,00**

5.3.17 Projectoproep innovatie in kader van EIP

Interventiecode (MS)	*Wordt achteraf aangevuld*
Naam interventie	Projectoproep innovatie in kader van EIP
Type interventie	Plattelandsontwikkeling – Samenwerking - De voorbereiding en uitvoering van projecten van operationele groepen in het kader van EIP (artikel 77 lid 1 (a))
Outputindicator	O.1 Aantal projecten van operationele groepen in het kader van het Europees innovatiepartnerschap (EIP)
Bijdrage aan oormerkingsvereisten voor • Generatievernieuwing • Milieu • LEADER	 Nee Nee Nee
Omvat de interventie overgedragen uitgaven van het PDPO III?	Nee

5.3.17.1 Territoriale reikwijdte

Het toepassingsgebied van de interventie is gans het Vlaams Gewest en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Activiteiten moeten betrekking hebben op Vlaanderen, en de Vlaamse landbouwer ten goede komen.

5.3.17.2 Gerelateerde specifieke doelstellingen/horizontale doelstelling

(Horizontale doelstelling) Het moderniseren van de sector door kennisstimulering en -deling, innovatie en digitalisering in de landbouw en de plattelandsgebieden en door bevordering van de benutting daarvan door landbouwers via betere toegang tot onderzoek, innovatie, kennisuitwisseling en scholing

5.3.17.3 Nood/noden waarop de interventie is gericht

- N1 Opleiding en kennisstimulering
- N2 Innovatie (inclusief digitalisering)

5.3.17.4 Resultaatindicator(en)

- R.1 Verbetering van prestaties door kennis en innovatie
- R.2 Koppeling van advies- en kennissystemen

- R.28 Milieu- en klimaatgerelateerde prestaties door kennis en innovatie

5.3.17.5 Specifieke opzet, vereisten en subsidiabiliteitsvoorwaarden van de interventie

Beschrijving

Door de toenemende complexiteit kunnen landbouwbedrijven niet altijd zelf innovatieve oplossingen ontwikkelen. Dit noodzaakt een multidisciplinaire aanpak. Door middel van Europese partnerschappen voor innovatie (EIP) wordt innovatie gestimuleerd via een grotere interactie tussen onderzoek en praktijk. Geïnteresseerde landbouwers, adviseurs, onderzoekers, ondernemers en/of andere actoren kunnen zich organiseren in een 'operationele groep' rond een concreet vraagstuk (probleem of opportuniteit) uit de praktijk, waarvoor ze samen een innovatieve oplossing ontwikkelen. Op het einde van het project verspreidt de operationele groep de projectresultaten over de gehele doelgroep. De interactie/cocreatie tussen onderzoekers en landbouwers is van belang. Door de landbouwers te betrekken worden de onderzoeksvragen meer op basis van de praktijk bepaald, is er meer interactie tussen landbouwers onderling en leren onderzoekers hoe hun resultaten in de praktijk gebruikt worden.

Een operationele groep moet zo samengesteld zijn dat de uitvoerders beschikken over de juiste/vereiste expertise voor het welslagen van het samenwerkingsverband en het bereiken van het doel. Indien nodig kunnen ook actoren uit andere sectoren betrokken worden.

Projectuitvoerders krijgen de kans om via het Europese EIP-Agri-netwerk in contact te komen met operationele groepen uit andere Europese lidstaten die rond dezelfde thema's werken, waardoor een grensoverschrijdende kennisuitwisseling gebeurt.

Deze interventie wordt sterk gelinkt aan de interventie 'VLIF Innovatieve investeringen op landbouwbedrijven' gezien de complementariteit op het vlak van finaliteit. Beide zijn gericht op zowel technologische als niet-technologische innovatie, en zowel product- als procesinnovatie. Beide interventies worden zo goed mogelijk gestroomlijnd en geïntegreerd in één oproep. Zo kunnen potentieel begunstigden links leggen tussen beide interventies en wordt een grotere zichtbaarheid gegeven aan de innovatie-interventies.

De innovatie-interventies EIP en VLIF innovatieve investeringen (fiche F27) hebben tot doel:

- het aantal landbouwbedrijven dat innoveert en de impact ervan te vergroten;
- door innovatie de slagkracht en de weerbaarheid van de landbouwbedrijven verhogen;
- het stimuleren van samenwerking tussen bedrijven en kennisinstellingen, bedrijven onderling en met andere actoren;
- grotere bottom-up benadering;
- oplossingen op maat van de landbouwbedrijven.

Deze interventie werd reeds onder PDPO III uitgevoerd. De impact van EIP wordt vergroot door het instrument laagdrempeliger te maken en dus meer bottom-up, en landbouwers als initiatiefnemers en quick win-projecten te stimuleren. Dit gebeurt via verschillende aanpassingen. De drempel voor landbouwers verlagen kan ervoor zorgen dat er meer variatie is in de subsidie, van projecten van een paar duizenden euro tot projecten met de maximum

subsidie, dus dat de hoogte van de subsidie beter aangepast is aan de noden. Eventueel kan een onderscheid gemaakt worden in de oproep tussen projecten voor kleiner en groter budget. Ook wordt het mogelijk gemaakt om voorschotten uit te betalen.

De interventie draagt potentieel bij aan alle GLB - specifieke doelstellingen. Dit is afhankelijk van de doelstellingen en het thema van het project van de operationele groep. Dit wordt nagegaan bij de selectie.

Er wordt direct ingespeeld op de horizontale doelstelling rond kennisstimulering en innovatie en er wordt bijgedragen aan de onderstaande noden. De doelstelling van de EIP interventie is immers het stimuleren van innovatie en het verbeteren van de kennisuitwisseling.

- N1 Opleiding en kennisstimulering
- N2 Digitalisering en innovatie

Bij de selectie wordt geoordeeld of EIP-projecten bijdragen aan de specifieke doelstellingen; dit is onderdeel van één van de selectiecriteria. Projecten die niet bijdragen aan één of meerdere van de specifieke doelstellingen worden niet gesubsidieerd.

Selectiecriteria voor EIP betreffen onder andere:

- conformiteit met de bepalingen in de oproep;
- samenstelling van de operationele groep;
- beoogde doel en de verwachte output;
- kwaliteit van het voorstel en de voorgestelde acties;
- complementariteit met bestaande initiatieven;
- wijze van verspreiding van de resultaten.

De redelijkheid van de kosten wordt beoordeeld in het selectiecriterium over de kwaliteit van het projectvoorstel (value for money).

Een beoordelingscommissie evalueert de projectvoorstellen op basis van de selectiecriteria en maakt een rangschikking van de projecten volgens score.

De operationele groepen verspreiden de resultaten van het EIP-project ruim over de doelgroep en via de GLB-netwerken.

De afbakening tussen de verschillende samenwerkingsinterventies (LEADER, EIP en projectoproep samenwerking) wordt verder verduidelijkt in hoofdstuk 4.5.

Omschrijving van de in aanmerking komende begunstigden

Mogelijke begunstigden zijn actoren zoals landbouwers, onderzoekers, adviseurs en bedrijven die betrokken zijn bij de landbouw- en voedingssector en die relevant zijn voor het verwezenlijken van de doelstellingen van het Europees partnerschap voor innovatie (EIP) voor de productiviteit en de duurzaamheid in de landbouw.
Om geen innovatieve ideeën te laten verloren gaan, worden er geen beperkingen opgelegd wat de begunstigden betreft. Het moet weliswaar gaan over een project dat voldoet aan de GLB – en de EIP-doelstellingen en waarin minstens landbouwers betrokken zijn. De aanvrager is gevestigd in het Vlaams gewest. Buitenlandse partners zijn mogelijk.

Omschrijving van de specifieke subsidiabiliteitscriteria, indien relevant, gerelateerd aan de begunstigde en het gebied

Subsidiabiliteitsvoorwaarden:

- De operationele groep moet minstens bestaan uit een landbouwer aangevuld met andere actoren. De samenstelling van de operationele groep is één van de selectiecriteria.
- Er is per project in de operationele groep slechts één financieel begunstigde.
- Het projectvoorstel is uitgewerkt in het opgelegd sjabloon en werd ingediend via e-loket.
- Het projectvoorstel draagt bij tot één of meerdere specifieke doelstellingen.
- De operationele groep wordt geformaliseerd met een samenwerkingsovereenkomst ondertekend door alle leden.
- De duur van de projecten is beperkt tot 2 jaar; termijnverlenging is mogelijk onder gemotiveerde voorwaarden.
- Activiteiten moeten betrekking hebben op Vlaanderen, en de Vlaamse landbouwer ten goede komen.
- Er volgt een tussentijdse en eindrapportering met inhoudelijke en financiële verslaggeving.

Omschrijving van de in aanmerking komende types van steun

Subsidiabele kosten:

- personeelskosten (op basis van het standaarduurtarief en tijdsregistratie),
- overheadkosten (beperkt tot 15% van de personeelskost),
- werkingskosten,
- externe prestaties,
- investeringskosten: beperkt tot een bepaald percentage van de projectkost en investeringen op landbouwbedrijven zelf zijn uitgesloten van steun. Het aandeel investeringskosten wordt beperkt aangezien voor deze kosten beroep kan gedaan worden op de interventie VLIF Innovatieve projectsteun, die niet alleen voor individuele landbouwers open staat maar ook voor een groep landbouwers (belangrijk voor operationele groepen).

Het subsidiebedrag is maximaal afgestemd op de nood van het project en wordt onderbouwd met een gedetailleerde en realistische projectbegroting (kosten en opbrengsten).

De redelijkheid van de kosten wordt bepaald op basis van experteninschatting tijdens de jurering, offertes of VKO. De begunstigden moeten, waar nodig, de wet op overheidsopdrachten naleven.

Bij de betalingsaanvraag worden de gemaakte kosten gestaafd met facturen en betalingsbewijzen. Voor vereenvoudigde kostenopties, zoals het standaard uurtarief voor de personeelskosten moet de gevraagde informatie (tijdsregistraties, bepaalde loonfiches,…) voorgelegd worden.

5.3.17.6 Identificatie van de relevante basiselementen (relevante GLMC, uit regelgeving voortvloeiende beheerseisen (RBE) en andere in nationale en Europese wetgeving vastgestelde dwingende eisen), indien van toepassing, beschrijving van de specifieke relevante verplichtingen onder de RBE en toelichting over hoe de verbintenis verder gaat dan de dwingende eisen.

Niet van toepassing

5.3.17.7 Vorm en bedrag/percentage van steun/premie/berekeningsmethoden

	Niet-GBCS
Vorm van steun	Toelage
Type betaling	o Terugbetaling van subsidiabele kosten die daadwerkelijke door een begunstigde zijn gemaakt o Eenheidskosten o Forfaitaire financiering (flat rate) Wat is de basis voor de vaststelling? Voor eenheidskosten van het standaarduurtarief voor de personeelskosten op basis van Art 83(1)(b), gekwantificeerd op basis van Art 83(2)(c) Voor de indirecte kosten beperkt tot overheadkosten: forfaitaire financiering (flat rate) vereenvoudigde kostenoptie op basis van Art 83(1)(c), gekwantificeerd op basis van Art 83(2)(c)
Steunpercentage(s)	De maximum subsidie per project is 200.000 euro en wordt per oproep bepaald. Het steunpercentage is 90%. Het uitbetalen van een voorschot tot 50% van de toegekende subsidie is een mogelijkheid.

5.3.17.8 Informatie betreffende de staatssteunbeoordeling

De interventie valt binnen het toepassingsgebied van artikel 42 VWEU en moet niet worden getoetst op staatssteun.

Er wordt geen aanvullende nationale financiering toegepast.

5.3.17.9 Aanvullende vragen/informatie die specifiek is/zijn voor het type interventie

Niet van toepassing

5.3.17.10 WTO-conformiteit

Respecteert Annex II, art. 2:

- Voorziet in vorming van de landbouwers
- Voorziet in de voorlichting van en advies aan de landbouwers

5.3.17.11 Geplande eenheidsbedragen - definitie

Naam eenheidsbedrag	EIP – gepland eenheidsbedrag per project
Type steun	Toelage
Type eenheidsbedrag	Gemiddeld
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 67.962 euro/EIP project
Overeenkomstige eenheid van output	EIP project
Toelichting en motivering van de waarde van het eenheidsbedrag	Op basis van de bepaling van de maximale steun per project van 100.000 euro wordt geschat dat gemiddeld gezien elk project 67.962 euro subsidie zal vragen. De gemiddelde waarde per project in PDPO III en de verhoging van het steunbedrag, leiden tot de inschatting van de unit amount. De interventie is namelijk een verderzetting van M16.1 in PDPO III.
Bijdragepercentage(s)	43% Europese middelen – 57% Vlaamse middelen
Resultaatindicator	o R.1 Verbeteren van performantie door kennis en innovatie o R.2 Verbinden van advies – en kennissystemen o R.28 Milieu en/of klimaat performantie door kennis

5.3.17.12 Geplande eenheidsbedragen – financiële tabel met output

	Financieel jaar	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Totaal 2023-2029
EIP – gepland eenheidsbedrag per project	Gepland eenheidsbedrag (Totale publieke uitgave in EUR)	67.962	67.962	67.962	67.962	67.962	67.962	67.962	
	Jaarlijkse indicatieve financiële allocatie (Totale publieke uitgave in EUR)	0,00	0,00	679.620,00	679.620,00	679.620,00	679.620,00	679.620,00	**3.398.116,00**
TOTAAL	**Geplande output (EIP projecten)**	0,00	0,00	10,00	10,00	10,00	10,00	10,00	**50,00**
	Jaarlijkse indicatieve financiële allocatie (Totale publieke uitgave in EUR)	0,00	0,00	679.620,00	679.620,00	679.620,00	679.620,00	679.620,00	**3.398.116,00**

5.3.18 LEADER – Opmaak Lokale Ontwikkelingsstrategie

Interventiecode (MS)	*Wordt achteraf aangevuld*
Naam interventie	LEADER – Opmaak Lokale Ontwikkelingsstrategie
Type interventie	Plattelandsontwikkeling – Samenwerking - De voorbereiding en uitvoering van Leader (artikel 77 lid 1 (b))
Outputindicator	O.31 Aantal ondersteunde plaatselijke-ontwikkelingsstrategieën (Leader) of voorbereidende acties
Bijdrage aan oormerkingsvereisten voor • Generatievernieuwing • Milieu • LEADER	 Nee Nee Ja
Omvat de interventie overgedragen uitgaven van het PDPO III?	Nee

5.3.18.1 Territoriale reikwijdte

Uitgaande van het initiële doel "plattelandsontwikkeling" vormen de plattelandsgemeenten de primaire doelgroep voor de LEADER-interventies, waarbij samenwerking met omliggende gemeenten (minder plattelandskarakter ingevolge verstedelijkingsdruk) mogelijk blijft op voorwaarde dat het totale LEADER-gebied een plattelandskarakter heeft en in concreto beantwoordt aan de criteria voor plattelandsgebied. De centrumsteden sluiten we evenwel volledig uit omdat zij geen doelgroep vormen binnen de context van plattelandsontwikkeling.

Leader-gebieden voldoen aan de volgende criteria:

- Minstens 3 plattelandsgemeenten maken integraal deel uit en vormen de kern van het LEADER-gebied;
- Voor het gehele gebied bedraagt de bevolkingsdichtheid maximum 350 inw/km² of heeft het een ruimtebeslag van maximum 30%;
- Fysisch-geografisch, landschappelijk en sociaal-economisch een geheel vormen;
- Bestuurlijk coherent zijn;
- Beschikken over een dynamisch samenwerkingsinitiatief met een representatieve vertegenwoordiging van de relevante lokale plattelandsactoren;

Voor de definitie van plattelandsgemeenten en bijhorende criteria wordt verwezen naar hoofdstuk 4.7.

Dankzij deze interventie kunnen LEADER-gebieden erkend worden, inzake gebiedsafbakening en werking Lokale actiegroepen. In de volgende fase (onderdeel van een andere interventie) wordt uitvoering gegeven aan de Lokale ontwikkelingsstrategieën via de werking van Plaatselijke Groepen en projectmatige implementatie van de strategie (projectinitiatie, oproep, beoordeling en selectie, ondersteuning, opvolging, enz).

5.3.18.2 Gerelateerde specifieke doelstellingen/horizontale doelstelling

(SpD. f) Bijdragen tot het tot staan brengen en ombuigen van biodiversiteitsverlies, tot versterking van ecosysteemdiensten en tot de instandhouding van habitats en landschappen;

(SpD. h) Bevordering van de werkgelegenheid, groei, gendergelijkheid, waaronder deelname van vrouwen in het boerenbedrijf, sociale inclusie en lokale ontwikkeling in plattelandsgebieden, ook in de circulaire bio-economie en de duurzame bosbouw;

5.3.18.3 Nood/noden waarop de interventie is gericht

- N13 Zorg voor natuur / biodiversiteit
- N14 Zorg voor landschap
- N16 Behoud van open ruimte en landbouw
- N17 Leefbaarheid op het platteland
- N18 Diversificatie economische activiteiten en stimuleren van bio- en circulaire economie

5.3.18.4 Resultaatindicator(en)

- R.38 Dekking van Leader

5.3.18.5 Specifieke opzet, vereisten en subsidiabiliteitsvoorwaarden van de interventie

Beschrijving

Het doel van deze interventie is om de kansen die het multifunctionele platteland intrinsiek heeft (op vlak van voedsel, landbouw, landschap, natuur, milieu en klimaat, recreatie, voorzieningen, circulaire plattelandseconomie en sociale cohesie), te verwezenlijken via samenwerkingsverbanden tussen verschillende plattelandsactoren,. Vanuit lokale initiatieven wordt er ingezet op een kwalitatieve inbedding van de huidige dynamiek die zich voordoet op het Vlaamse platteland.

Op Europees niveau ontstond begin jaren ’90 LEADER als een innovatieve methode om aan plattelandsbeleid te doen. Via een bottom-up aanpak wordt er een gebiedsgerichte visie op lange termijn ontwikkeld en uitgevoerd. Plaatselijke publiek-private samenwerkingsverbanden, de zogenaamde Plaatselijke Groepen (PG), creëren en realiseren deze lokale ontwikkelingsstrategieën. Dit houdt in dat zij onder meer verantwoordelijk zijn voor de opmaak van de strategie, de selectie van projecten, de begeleiding van de promotoren, de financiële en inhoudelijke opvolging van de uitvoering van de lokale ontwikkelingsstrategie en voorlichting en publiciteit. Tevens dienen de PG’s multisectoraal te werken, waardoor samenwerking en netwerkvorming bereikt worden.

In de voorbije periode hebben we opnieuw ervaren hoe het platteland in Vlaanderen dankzij de LEADER-interventie evolueert van een gebied met hoofdaandeel landbouwactiviteiten naar een gebied met een veelvoud van diensten, functies en capaciteiten. Ze ontwikkelt een economische, ecologische en bestuurlijke slagkracht. De LEADER-aanpak zorgt voor een sterkere netwerkvorming én samenwerking tussen plattelandsactoren in een gebied. Daarenboven vormt dit vaak een stimulans om zelf actie te ondernemen in hun werk-, woon- en leefomgeving met specifieke behoeften en uitdagingen ingevolge de tendensen op het platteland. Dankzij een bottum-up-aanpak en de nadruk op participatie wordt een grote meerwaarde bekomen in de betrokken plattelandsgebieden, voornamelijk door de projectuitvoering onder de vorm van nieuwe initiatieven en zichtbare realisaties.

Vertrekkende van deze werkwijze uit de vorige programmaperiode, en drie prioritaire (beleids)thema's voor het Vlaamse platteland, maken de PG's een gebiedsanalyse waarin de thema's gespecifieerd worden inclusief noden/behoeften, kansen, potenties,… ; vervolgens bepalen ze de prioriteit van de thema's voor hun gebied en op welke manier er aan deze onderwerpen projectmatig gewerkt zal worden. Deze gegevens zijn de onderbouwing van de lokale ontwikkelingsstrategie.

Er wordt prioriteit gegeven aan volgende 3 thema's in aansluiting bij de vastgestelde noden en de beleidsnota Omgeving 2019-2024 – ISE Platteland:

1) Innovatieve en duurzame lokale landbouwproductie en -afzet, en valorisatie van biomassaresten:
    - De bijhorende (kleine) investeringen in collectieve infrastructuur of materieel voor oogst, opslag, verwerking en logistiek van biomassa(resten) uit natuur – en landschapsbeheer en lokale land -, tuin – en bosbouw met het oog op een hoogwaardige lokale toepassing en met aandacht voor circulariteit.
    - Uitvoering van lokale voedselstrategieën, stimuleren en bevorderen van de korte keten, evenals de bijhorende (kleine) investeringen;
    - Samenwerking met de ambitie om duurzame landbouwverbreding in te zetten voor gemeenschappelijke doelen;

2) Leefbare en levendige dorpen:
    - Participatie van en samenwerking tussen dorpsbewoners en andere plattelandsactoren versterken met volgende ambities: de dorpsgemeenschappen toekomstbestendig en divers ontwikkelen; de leefbaarheid en sociale cohesie verhogen, evenals vereenzaming aanpakken; een kwalitatieve leef- en werkomgeving creëren met innovatieve en duurzame initiatieven; duurzame mobiliteit stimuleren en vervoersarmoede aanpakken; de dienstverlening en het voorzieningenniveau verbeteren; enz..
    - De bijhorende investeringen in gemeenschapsvormende infrastructuur (publieke ruimte of dorpslokalen) of materieel;

3) Biodiversiteit en landschapskwaliteit:
    - Samenwerking tussen verschillende plattelandsactoren met de volgende ambities: de open ruimte en het landschap kwalitatief versterken; de biodiversiteit, de bodem- en waterkwaliteit verbeteren; verbindingen creëren die de streekidentiteit versterken, bijdragen aan de klimaatdoelstellingen (adaptatie en mitigatie), landschappen, water en natuur aan elkaar rijgen;
    - De bijhorende (kleine) investeringen om de biodiversiteit en landschapskwaliteit te versterken.

Deze thema's zullen in de voorbereiding op het programma verder worden uitgewerkt.

Via de interventie wordt er direct ingespeeld op de volgen specifieke doelstellingen:

- ***(SpD. f) Bijdragen tot het tot staan brengen en ombuigen van biodiversiteitsverlies, tot versterking van ecosysteemdiensten en tot de instandhouding van habitats en landschappen;***Via het thema biodiversiteit en landschapskwaliteit wordt er rechtstreeks bijgedragen aan de behoud en verbetering van de biodiversiteit en de zorg van het landschap. Projectpromotoren kunnen samenwerkingsprojecten voorstellen die de ambitie hebben bijvoorbeeld het landschap kwalitatief te versterken.

- ***(SpD. h) Bevordering van de werkgelegenheid, groei, gendergelijkheid, waaronder deelname van vrouwen in het boerenbedrijf, sociale inclusie en lokale ontwikkeling in plattelandsgebieden, ook in de circulaire bio-economie en de duurzame bosbouw;***Zowel projecten die vallen onder het thema levendige dorpen als projecten onder het thema innovatieve en duurzame lokale landbouwproductie en -afzet, en valorisatie van biomassaresten dragen bij tot deze doelstelling. Er wordt hierbij ingezet op projecten die betrekken hebben op bio-economie, de werkgelegenheid in plattelandsgebieden en de leefbaarheid van dit platteland.

Door in te zetten op bovenstaande doelstellingen, draagt de interventie ook bij aan het realiseren van de onderstaande noden:

- N13 Zorg voor natuur / biodiversiteit
- N14 Zorg voor landschap
- N16 Behoud van open ruimte en landbouw
- N17 Leefbaarheid op het platteland
- N18 Diversificatie economische activiteiten en stimuleren van bio- en circulaire economie

Via het GLB wordt op verschillende manieren ingezet op samenwerking. De verschillende interventies die hieronder vallen (LEADER, projectoproep samenwerking en projectoproep innovatie in kader van EIP) zijn afgestemd op elkaar. De demarcatie van de verschillende interventies is opgenomen in hoofdstuk 4.5.

De versnippering van het Vlaamse platteland vraagt een gebiedsgerichte aanpak die toelaat om samenwerkingsverbanden op maat van de gebieden te stimuleren en op die manier de plattelandsuitdagingen aan te pakken en in te spelen op specifieke lokale kansen en noden.

De bevoegde beheerautoriteit is verantwoordelijk voor de oproep naar kandidaat-LEADER-gebieden, procedure en selectie die leidt tot erkenning. Uitgaande van het initiële doel "plattelandsontwikkeling" vormen de plattelandsgemeenten de primaire doelgroep voor deze interventie, waarbij samenwerking met omliggende gemeenten (met een minder ruraal karakter)mogelijk blijft gezien de specifieke situatie in Vlaanderen (sterke verstedelijkingsgraad, druk op open ruimte). Het totale LEADER-gebied moet evenwel een duidelijk plattelandskarakter hebben en in concreto beantwoorden aan de Vlaamse criteria voor plattelandsgebied. De centrumsteden sluiten we volledig uit omdat zij geen doelgroep vormen binnen de context van plattelandsontwikkeling.

Bij de afbakening van het toepassingsgebied wordt er steeds op toegezien dat er geen enkele discriminatie kan optreden. Op basis van een open oproep kunnen potentiële Leadergebieden hun kandidatuur indienen op voorwaarde dat ze voldoen aan onderstaande criteria en dit staven in hun kandidatuur. Elk potentieel Leadergebied maakt tevens een Lokale Ontwikkelingsstrategie op en doet een voorstel voor samenstelling van de Plaatselijk Groep dat getuigt van een publiek-private samenwerking, representatief voor het gebied zoals nader omschreven.

Omschrijving van de in aanmerking komende begunstigden

Met deze interventie wordt de opmaak van de lokale ontwikkelingsstrategie uitgaande van de LEADER-filosofie vergoed. De kandidaat Plaatselijke Groepen die beantwoorden aan de vooropgestelde samenstelling én een ontvankelijke Lokale Ontwikkelingsstrategie hebben ingediend, zijn de begunstigden voor deze interventie.

Omschrijving van de specifieke subsidiabiliteitscriteria, indien relevant, gerelateerd aan de begunstigde en het gebied

Samenstelling en aard van de Plaatselijke Groep:
Uitvoering gevend aan de reglementering van Verordening (EU) 2021/1060 wordt de samenstelling van de Plaatselijke Groep als volgt gespecifieerd: De Plaatselijke Groep is een publiek-private samenwerking en moet bestaan uit een geheel van partners waarin de sociaal-economische milieus van het gebied evenwichtig en representatief vertegenwoordigd zijn. Op het niveau van de besluitvorming echter moet de private sector (zijnde de economische en sociale partners, het middenveld, de verenigingen en eventueel private niet-gebonden personen) ten minste 50% van het plaatselijke partnerschap uitmaken. De keuze van de partners moet weloverwogen zijn om de opgelegde taken degelijk, kwaliteitsvol en integer uit te voeren. De ontwikkelingsstrategie moet tevens gedragen worden door de ganse PG en de leden moeten door de positie die ze innemen kunnen bijdragen tot de uitvoering van de ontwikkelingsstrategie.

De leden van de PG's moeten blijk geven van hun vermogen om samen een ontwikkelingsstrategie voor het gebied uit te stippelen en deze uit te voeren. Ook de betrokkenheid na de goedkeuring van projecten dient te worden behouden. De PG-leden moeten zich actief inzetten voor de realisatie van de ontwikkelingsstrategie door de inbreng van knowhow, het actief benaderen van plattelandsactoren, kwaliteit en innovativiteit te stimuleren,…

De toepasbaarheid en het operationeel karakter van het partnerschap zal worden beoordeeld in termen van de transparantie en duidelijkheid van de taakverdeling en verantwoordelijkheden. De partners moeten garanderen dat zij zich aan de toegekende taken kunnen voldoen en dat de werkingsmechanismen en de besluitvorming doeltreffend, transparant en niet-discriminerend zijn. Hierbij moeten PG's één van de partners als administratieve en financiële verantwoordelijke aanduiden, ofwel een gezamenlijke wettelijke structuur oprichten.

Lokale ontwikkelingsstrategie (LOS):
LEADER heeft tot doel plattelandsactoren ertoe aan te zetten en te helpen na te denken over het potentieel van hun gebied in een langere-termijn perspectief. Hierbij wordt samenwerking nadrukkelijk vooropgesteld. Er wordt beoogd om kwalitatief hoogstaande, geïntegreerde, originele en innovatieve strategieën te ontwerpen om de vitaliteit in de plattelandsgebieden te ondersteunen en te versterken.

Volgende toegangsvoorwaarden zijn van toepassing:

- De strategie moet worden voorgedragen door een kandidaat Plaatselijke Groep, die opgericht is conform opgelegde voorwaarden
- De strategie is gericht op een gebied dat voldoet aan de criteria voor leadergebieden (cfr. toepassingsgebied)

Volgende verbintenisvoorwaarden zijn van toepassing:

- De strategie omvat de benodigde onderdelen zoals vermeld in de Verordening (EU) 2021/1060.
- De strategie dient voldoende gebiedsspecifiek te zijn, een duidelijke thematische focus (invulling geven aan de drie prioritaire thema's) te bevatten én verband te houden met het platteland.
- Andere verbintenisvoorwaarden en de selectiecriteria worden bij de oproep tot indiening van de lokale ontwikkelingsstrategieën gecommuniceerd.

Omschrijving van de in aanmerking komende types van steun

Subsidiabele kosten:

- Het opstellen van een plaatselijke ontwikkelingsstrategie – niet voor een bedrijfsplan, een bosbeheersplan of een gelijkwaardig instrument;
- Dynamisering van het betrokken gebied en de plattelandsactoren met als doel een collectief en gedragen territoriaal project haalbaar maken incl. organisatie van opleidingen, netwerkvorming, participatieproces, procesondersteuning, enz;
- De beheerskosten die met de samenwerking gepaard gaan;
- Enkel de kosten voor de samenwerking komen in aanmerking, kosten voor de uitvoering van projecten worden niet gesubsidieerd.

Volgende rubrieken van kosten komen in aanmerking voor subsidiëring: personeelskosten; werkingskosten, overheadkosten, externe prestaties, inkomsten (in mindering te brengen). Een gedetailleerde beschrijving van de subsidiabele kosten per rubriek wordt gecommuniceerd bij het lanceren van de projectoproep aan de potentiële begunstigde.

Er worden geen voorschotten gegeven. De projectpromotor betaalt eerst alle kosten zelf, waarna een declaratiedossier wordt ingediend om de betalingsaanvraag te verantwoorden.

5.3.18.6 <u>Identificatie van de relevante basiselementen (relevante GLMC, uit regelgeving voortvloeiende beheerseisen (RBE) en andere in nationale en Europese wetgeving vastgestelde dwingende eisen), indien van toepassing, beschrijving van de specifieke relevante verplichtingen onder de RBE en toelichting over hoe de verbintenis verder gaat dan de dwingende eisen.</u>

Niet van toepassing

5.3.18.7 Vorm en bedrag/percentage van steun/premie/berekeningsmethoden

	Niet-GBCS
Vorm van steun	Toelage
Type betaling	o Terugbetaling van subsidiabele kosten die daadwerkelijke door een begunstigde zijn gemaakt o Eenheidskosten o Forfaitaire financiering (flat rate) Wat is de basis voor de vaststelling? Dit wordt aangevuld na afronden van de studie-opdracht
Steunpercentage(s)	De maximum subsidie per project is 25.000 euro per strategie. Het steunpercentage bedraagt maximaal 100%.

5.3.18.8 Informatie betreffende de staatssteunbeoordeling

De interventie valt buiten het toepassingsgebied van artikel 42 VWEU en moet worden getoetst op staatssteun. Er wordt namelijk steun voorzien voor de opmaak van Lokale Ontwikkelingsstrategieën, deze activiteit valt dus buiten de scope aangezien dit artikel over de handel in landbouwproducten gaat.

Het volgende staatsteuninstrument wordt gebruikt: de minimis

Er wordt geen aanvullende nationale financiering toegepast.

5.3.18.9 Aanvullende vragen/informatie die specifiek is/zijn voor het type interventie

Wat is de beoogde toegevoegde waarde van de LEADER-methode?	In het sterk verstedelijkte Vlaanderen staat de open ruimte onder druk en is het noodzakelijk om ze te behouden én te versterken. Bovendien ervaren plattelandsbewoners een sterke afhankelijkheid van de stedelijke voorzieningen en komt het eigen voorzieningenniveau in het gedrang. Daarentegen verzorgt het platteland diverse functies voor de streekbewoners, maar ook voor de stedelingen; we spreken van een multifunctioneel platteland. Verder merken we een verminderde bestuurskracht bij sommige plattelandsgemeenten, te verstaan als een spanning tussen enerzijds de capaciteit van een gemeentebestuur (bestuur, middelen, personeel, enz.) en anderzijds de bevoegdheden, taken en verwachtingen. Gedurende de lockdown ingevolge van de Covid19-pandemie werd ook duidelijk dat de vereenzaming op het platteland een thema was, en dat gemeenschapsversterking nodig is.

	De LEADER-benadering en het Community Led Local Development-principe (CLLD) bieden de mogelijkheid aan publieke en private plattelandsactoren om bottom-up voorgaande algemene tendensen en uitdagingen samen innovatief aan te pakken door eerst een strategie op te maken en die vervolgens uit te voeren. De hoger geschetste multifunctionaliteit impliceert immers samenwerking tussen verschillende lokale actoren en bestuursniveaus heen: publieke actoren onderling (intergemeentelijke en interbestuurlijke samenwerkingen), private actoren afzonderlijk, als publiek-private samenwerkingsverbanden. Dankzij die samenwerking en netwerkvorming in functie van een ontwikkelingsstrategie (en de latere uitvoering) wordt het sociaal kapitaal en gemeenschapsgevoel versterkt op streekniveau. Deze aanpak zorgt voor een groter eigenaarschap en betrokkenheid van de plattelandsactoren bij de ontwikkeling van hun leefomgeving en streek. Bij de uitvoeringsfase van lokale ontwikkelingsstrategie levert dit kwaliteitsvolle projecten op die na afloop bestendigd worden, en zelfs navolging krijgen in de omgeving of andere plattelandsgebieden. In deze aspecten zit het grote verschil met klassieke systemen.
Beschrijf hoe de basisvereisten en -beginselen in verband met de LEADER-aanpak via het uitvoeringsmodel zullen worden gewaarborgd	Gebiedsgericht en samenwerking De bevoegde beheerautoriteit organiseert een open oproep naar kandidaat-Plaatselijke Groepen. Zij moeten een lokale ontwikkelingsstrategie indienen die beantwoordt aan de basisprincipes van de methodiek. ENRD definieert Leader volgens de volgende 7 principes die we integreren in deze interventie: 1) Bottom-up: met Leader geven we de kans aan lokale actoren om samen de uitdagingen van het gebied te formuleren en aan te pakken. 2) Gebiedsgericht: de gebieden zijn afgebakend op basis van duidelijke criteria. Daarnaast worden de gebieden gekenmerkt door een zekere mate van homogeniteit en herkenbaarheid. 3) Lokale partnerschappen: we verwachten van de Plaatselijke Groepen dat ze representatief zijn voor de actoren in het gebied en een mix van publieke en private partners bevatten. 4) Een geïntegreerde en multisectorale strategie: de lokale ontwikkelingsstrategie moet lokale actoren aansporen om op geïntegreerde wijze, over de verschillende sectoren heen, uitdagingen aan te pakken.

	5) Netwerkvorming: lokale partnerschappen en de geïntegreerde en multisectorale strategie leiden tot duurzame netwerkvorming binnen het gebied zelf maar ook tussen verschillende gebieden. 6) Innovatie: de kandidaat-plaatselijke groepen moeten in hun lokale ontwikkelingsstrategie acties uitwerken met een innovatief karakter. De strategie moet aangeven dat de middelen waarmee nieuwe wegen naar duurzame ontwikkeling worden ingeslagen, een stimulans en meerwaarde voor het betrokken gebied zullen opleveren. Samenwerking: Plaatselijke Groepen kijken ook buiten de grenzen van het eigen gebied en zoeken actief naar samenwerking met andere Leadergebieden binnen de lidstaat of in andere lidstaten.
Is multifinanciering gepland?	Nee
Zou de leadfund-optie worden toegepast?	Nee

5.3.18.10 WTO-conformiteit

Respecteert Annex II, art. 2:

- Opstellen van een kwalitatieve ontwikkelingsstrategie
- Stimuleren innovatie bij het opstellen van de strategie
- Ondersteuning collectieve infrastructuurwerken
- Marketing en promotie van lokale producten

5.3.18.11 Geplande eenheidsbedragen - definitie

Naam eenheidsbedrag	Opmaak Lokale ontwikkelingsstrategie en erkenning LEADER-gebieden – gepland eenheidsbedrag per LOS
Type steun	Toelage
Type eenheidsbedrag	Gemiddeld
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 25.000 euro/LOS
Overeenkomstige eenheid van output	LOS

Toelichting en motivering van de waarde van het eenheidsbedrag	Als referentie baseren we ons op de bedragen voor opmaak LOS in de programmaperiode 2014-2020. Gelet op het belang van de lokale ontwikkelingsstrategie voor een goede PG-werking en de ontwikkeling van kwalitatieve en innovatieve projecten, en gelet op de vernieuwingen en bijkomende aspecten ten opzichte van de vorige programmaperiode, verhogen we het maximale bedrag voor opmaak LOS van 20.000 euro per LOS in de programmaperiode 2014-2020 tot 25.000 euro per LOS. We schatten in dat de meeste PG's dit maximale bedrag zullen aanvaarden.
Bijdragepercentage(s)	43% Europese middelen – 57% Vlaamse middelen 100 % met aanvullende Vlaamse middelen (onder voorbehoud)
Resultaatindicator	○ R.38 Dekking van Leader

5.3.18.12 Geplande eenheidsbedragen – financiële tabel met output

	Financieel jaar	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Totaal 2023-2029
Opmaak Lokale ontwikkelingsstrategie en erkenning LEADER-gebieden – gepland eenheidsbedrag per LOS	Gepland eenheidsbedrag (Totale publieke uitgave in EUR)	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000	
	Jaarlijkse indicatieve financiële allocatie (Totale publieke uitgave in EUR)	350.000	-	-	-	-	-	-	**350.000**
TOTAAL	**Geplande output (LOS)**	14	0	0	0	0	0	0	**14**
	Jaarlijkse indicatieve financiële allocatie (Totale publieke uitgave in EUR)	350.000	-	-	-	-	-	-	**350.000**

5.3.19 LEADER – Realisatie Lokale Ontwikkelingsstrategie

Interventiecode (MS)	*Wordt achteraf aangevuld*
Naam interventie	LEADER – Realisatie Lokale Ontwikkelingsstrategie
Type interventie	Plattelandsontwikkeling – Samenwerking - De voorbereiding en uitvoering van Leader (artikel 77 lid 1 (b))
Outputindicator	O.31 Aantal ondersteunde plaatselijke-ontwikkelingsstrategieën (Leader) of voorbereidende acties
Bijdrage aan oormerkingsvereisten voor • Generatievernieuwing • Milieu • LEADER	 Nee Nee Ja
Omvat de interventie overgedragen uitgaven van het PDPO III?	Nee

5.3.19.1 Territoriale reikwijdte

Het toepassingsgebied van deze interventie zijn de erkende Leadergebieden uit interventie "LEADER – opmaak Lokale ontwikkelingsstrategie en erkenning LEADER-gebieden". De voorwaarden voor de LEADER-gebieden zijn in deze fiche opgesomd.

Voor de definitie van plattelandsgebieden wordt verwezen naar hoofdstuk 4.7.

5.3.19.2 Gerelateerde specifieke doelstellingen/horizontale doelstelling

(SpD. f) Bijdragen tot het tot staan brengen en ombuigen van biodiversiteitsverlies, tot versterking van ecosysteemdiensten en tot de instandhouding van habitats en landschappen;

(SpD. h) Bevordering van de werkgelegenheid, groei, gendergelijkheid, waaronder deelname van vrouwen in het boerenbedrijf, sociale inclusie en lokale ontwikkeling in plattelandsgebieden, ook in de circulaire bio-economie en de duurzame bosbouw;

(Horizontale doelstelling) Het moderniseren van de sector door kennisstimulering en -deling, innovatie en digitalisering in de landbouw en de plattelandsgebieden en door bevordering van de benutting daarvan door landbouwers via betere toegang tot onderzoek, innovatie, kennisuitwisseling en scholing

5.3.19.3 Nood/noden waarop de interventie is gericht

- N2 Innovatie (inclusief digitalisering)
- N13 Zorg voor natuur / biodiversiteit
- N14 Zorg voor landschap
- N16 Behoud van open ruimte en landbouw
- N17 Leefbaarheid op het platteland
- N18 Diversificatie economische activiteiten en stimuleren van bio- en circulaire economie

5.3.19.4 Resultaatindicator(en)

- R.10 Betere organisatie van de voorzieningsketen
- R.27 Milieu- en klimaatgerelateerde prestaties door investeringen in plattelandsgebieden
- R.37 Groei en banen in plattelandsgebieden
- R.38 Dekking van Leader
- R.39 Ontwikkeling van de plattelandseconomie
- R.40 Slimme transitie van de plattelandseconomie
- R.41 Aansluiting van het platteland van Europa
- R.42 Bevordering van de sociale inclusie

5.3.19.5 Specifieke opzet, vereisten en subsidiabiliteitsvoorwaarden van de interventie

Beschrijving

Het doel van deze interventie is om de kansen die het multifunctionele platteland intrinsiek heeft (op vlak van voedsel, landbouw, landschap, natuur, milieu en klimaat, recreatie, voorzieningen, circulaire plattelandseconomie en sociale cohesie), te verwezenlijken via samenwerkingsverbanden tussen verschillende plattelandsactoren,. Vanuit lokale initiatieven wordt er ingezet op een kwalitatieve inbedding van de huidige dynamiek die zich voordoet op het Vlaamse platteland.

Op Europees niveau ontstond begin jaren ’90 LEADER als een innovatieve methode om aan plattelandsbeleid te doen. Via een bottom-up aanpak wordt er een gebiedsgerichte visie op lange termijn ontwikkeld en uitgevoerd. Plaatselijke publiek-private samenwerkingsverbanden, de zogenaamde Plaatselijke Groepen (PG), creëren en realiseren deze lokale ontwikkelingsstrategieën. Dit houdt in dat zij onder meer verantwoordelijk zijn voor de opmaak van de strategie, de selectie van projecten, de begeleiding van de promotoren, de financiële en inhoudelijke opvolging van de uitvoering van de lokale ontwikkelingsstrategie en voorlichting en publiciteit. Tevens dienen de PG’s multisectoraal te werken, waardoor samenwerking en netwerkvorming bereikt worden.

In deze volgende programmaperiode wordt opnieuw deze werkwijze gevolgd. De PG's krijgen drie prioritaire thema's opgelegd. Op basis van de gebiedsanalyse wordt bepaald welke thema's prioritair zijn in het gebied en hoe er aan deze onderwerpen gewerkt wordt. Deze gegevens zijn de onderbouwing van de lokale ontwikkelingsstrategie.

Er wordt prioriteit gegeven aan volgende 3 thema's in aansluiting bij de vastgestelde noden en de beleidsnota Omgeving 2019-2024 – ISE Platteland:

1) Innovatieve en duurzame lokale landbouwproductie en -afzet, en valorisatie van biomassaresten:
    - De bijhorende (kleine) investeringen in collectieve infrastructuur of materieel voor oogst, opslag, verwerking en logistiek van biomassa(resten) uit natuur – en landschapsbeheer en lokale land -, tuin – en bosbouw met het oog op een hoogwaardige lokale toepassing en met aandacht voor circulariteit.
    - Uitvoering van lokale voedselstrategieën, stimuleren en bevorderen van de korte keten, evenals de bijhorende (kleine) investeringen;
    - Samenwerking met de ambitie om duurzame landbouwverbreding in te zetten voor gemeenschappelijke doelen;

2) Leefbare en levendige dorpen:
    - Participatie van en samenwerking tussen dorpsbewoners en andere plattelandsactoren versterken met volgende ambities: de dorpsgemeenschappen toekomstbestendig en divers ontwikkelen; de leefbaarheid en sociale cohesie verhogen, evenals vereenzaming aanpakken; een kwalitatieve leef- en werkomgeving creëren met innovatieve en duurzame initiatieven; duurzame mobiliteit stimuleren en vervoersarmoede aanpakken; de dienstverlening en het voorzieningenniveau verbeteren; enz..
    - De bijhorende investeringen in gemeenschapsvormende infrastructuur (publieke ruimte of dorpslokalen) of materieel;

3) Biodiversiteit en landschapskwaliteit:
    - Samenwerking tussen verschillende plattelandsactoren met de volgende ambities: de open ruimte en het landschap kwalitatief versterken; de biodiversiteit, de bodem- en waterkwaliteit verbeteren; verbindingen creëren die de streekidentiteit versterken, bijdragen aan de klimaatdoelstellingen (adaptatie en mitigatie), landschappen, water en natuur aan elkaar rijgen;
    - De bijhorende (kleine) investeringen om de biodiversiteit en landschapskwaliteit te versterken.

Deze thema's zullen in de voorbereiding op het programma verder worden uitgewerkt.

Via de interventie wordt er direct ingespeeld op de volgen specifieke doelstellingen:

- ***(SpD. f) Bijdragen tot het tot staan brengen en ombuigen van biodiversiteitsverlies, tot versterking van ecosysteemdiensten en tot de instandhouding van habitats en landschappen;***Via het thema biodiversiteit en landschapskwaliteit wordt er rechtstreeks bijgedragen aan de behoud en verbetering van de biodiversiteit en de zorg van het landschap. Projectpromotoren kunnen projecten voorstellen die de ambitie hebben bijvoorbeeld het landschap kwalitatief te versterken.

- ***(SpD. h) Bevordering van de werkgelegenheid, groei, gendergelijkheid, waaronder deelname van vrouwen in het boerenbedrijf, sociale inclusie en lokale ontwikkeling in plattelandsgebieden, ook in de circulaire bio-economie en de duurzame bosbouw;***Zowel projecten die vallen onder het

thema levendige dorpen als projecten onder het thema innovatieve en duurzame lokale landbouwproductie en -afzet, en valorisatie van biomassaresten dragen bij tot deze doelstelling. Er wordt hierbij ingezet op projecten die betrekken hebben op bio-economie, de werkgelegenheid in plattelandsgebieden en de leefbaarheid van dit platteland.

- ***(Horizontale doelstelling) Het moderniseren van de sector door kennisstimulering en -deling, innovatie en digitalisering in de landbouw en de plattelandsgebieden en door bevordering van de benutting daarvan door landbouwers via betere toegang tot onderzoek, innovatie, kennisuitwisseling en scholing;*** Via deze interventie wordt er ook bijgedragen aan de transversale doelstelling rond innovatie en kennisdeling. Zoals vermeld in 5.3.19.9 is één van de zeven LEADER-principes innovatie. Verder vormt innovatie een cruciaal en blijvend aandachtspunt dat gestimuleerd en bewaakt moet worden, en waarbij de Plaatselijke groepen een belangrijke rol spelen.

Door in te zetten op bovenstaande doelstellingen, draagt de interventie ook bij aan het realiseren van de onderstaande noden:

- N2 Innovatie (inclusief digitalisering)
- N13 Zorg voor natuur / biodiversiteit
- N14 Zorg voor landschap
- N16 Behoud van open ruimte en landbouw
- N17 Leefbaarheid op het platteland
- N18 Diversificatie economische activiteiten en stimuleren van bio- en circulaire economie

Via het GLB wordt op verschillende manieren ingezet op samenwerking. De verschillende interventies die hieronder vallen (LEADER, projectoproep samenwerking en projectoproep innovatie in kader van EIP) zijn afgestemd op elkaar. De demarcatie van de verschillende interventies is opgenomen in hoofdstuk 4.5.

Deze interventie is het vervolg op de oproep en erkenning van LEADER-gebieden in Vlaanderen en beoogt de uitvoering van de Lokale ontwikkelingsstrategieën in die gebieden.

Lokale gemeenschappen representatief voor gebied krijgen zelf de mogelijkheid om te werken aan een sociaal en economisch vitaal platteland zonder overwicht van één sector. De Plaatselijke groepen nemen hierbij het voortouw en zetten initiatieven op om ook andere plattelandsactoren mee te engageren, te begeleiden en te ondersteunen bij de projectmatige uitvoering op verschillende schaalniveaus; zij vormen als het ware de motor en katalysator voor de ontwikkeling binnen de LEADER-gebieden. Vanuit de LEADER- en de CLLD-filosofie (Community Led Local Development) willen we immers lokale plattelandsactoren (besturen, organisaties en zelfs individuele personen) betrekken bij de ontwikkeling van hun woon- en leefomgeving op het platteland én hun capaciteit versterken zodat ze zich ook engageren om zelf en in partnerschap bij te dragen aan die ontwikkeling en de goedgekeurde strategie. Vanuit de gebiedsgerichte, geïntegreerde en multisectorale aanpak worden nieuwe en innovatieve oplossingen voor lokale uitdagingen opgenomen door de lokale plattelandsactoren; in concreto gebeurt dit projectmatig waarbij een partnerschap gevormd wordt rond een gemeenschappelijke uitdaging, doelstelling, plan van aanpak, financieringsafspraken, enz.

Daarnaast behouden de Plaatselijke Groepen ook het overzicht op de strategie, actoren en gebied, voeren ze controle uit op de projectuitvoering, én monitoren ze de voortgang in de realisatie van de lokale ontwikkelingsstrategie.

De realisatie van de Lokale ontwikkelingsstrategie omvat twee onderdelen: de PG-werking als motor voor de lokale ontwikkeling, én de projectmatige uitvoering van de strategie door plattelandsactoren.

1) PG-Werking
   Het onderdeel 'werking Plaatselijke Groepen' van deze interventie regelt de steun voor het beheer van de Plaatselijke Groepen, de verwerving van vakkundigheid en de dynamisering van het gebied. De leden van de PG's dienen in de loop van de programmaperiode de nodige vakkundigheid te verwerven om de Leadermethode in hun gebied optimaal te kunnen toepassen. Daartoe nemen ze o.a. deel aan studiedagen, terreinbezoeken of andere activiteiten die bijvoorbeeld door de beheersdienst, het Vlaams Ruraal Netwerk of de coördinator van de PG worden georganiseerd. De leden van de PG's hebben in een eerste fase samen een lokale ontwikkelingsstrategie voor het gebied uitgewerkt die geleid heeft tot de erkenning als LEADER-gebied. In de volgende fase zijn ze zelf verantwoordelijk voor de uitvoering ervan: ze zetten zich actief in voor de realisatie van de ontwikkelingsstrategie en nemen de nodige initiatieven hiervoor (niet-limitatieve lijst: het actief benaderen van plattelandsactoren, medewerking bij ontwikkeling van projectideeën, netwerking, projectoproepen, selectie/beoordelingsprocedure o.b.v. objectieve en transparante selectiecriteria toekenning projectsteun, de inbreng van knowhow, administratieve en inhoudelijke opvolging projecten ,enz. Ook de betrokkenheid na de goedkeuring van projecten dient te worden behouden.

   Het PG-secretariaat verzorgt de dagelijkse werking van de Plaatselijke groepen en vormt de frontoffice voor de projectwerking, samen met de PG-coördinator. In deze programmaperiode zal de coördinator nog meer fungeren als projectmakelaar om projecten te initiëren, partners samen te brengen rond gemeenschappelijke problematieken en uitdagingen, enz.
   Om het Leadergebied te kunnen dynamiseren, de Plaatselijke Groepen op een goede manier te beheren en het verwerven van vakkundigheid te realiseren worden de PG's ondersteund binnen deze interventie. Ze kunnen hun werking opstarten vanaf de datum van goedkeuring van de ontwikkelingsstrategie.

2) Projectmatige uitvoering van de Lokale Ontwikkelingsstrategie
   Zoals hoger aangegeven wordt de lokale ontwikkelingsstrategie projectmatig uitgevoerd waarbij verschillende soorten projecten ingezet worden om zoveel mogelijk actoren te betrekken en te engageren. We onderscheiden projecten naargelang verschillende schaalniveaus (micro tot koepelprojecten – zgn. "umbrella-projecten"), de capaciteit van actoren, enz. De samenwerkingsprojecten vormen hierbij een speciale categorie omdat ze samenwerking tussen verschillende LEADER-gebieden beogen. Voor de administratieve procedure en specifieke financieringsvoorwaarden maken we voor reguliere, koepel- en samenwerkingsprojecten verder een onderscheid in dienstverlenings- en investeringsprojecten.

Overzicht van het type projecten:

	Investeringsprojecten	**Dienstverleningsprojecten**
Microprojecten	Niet van toepassing	Niet van toepassing
Reguliere projecten	Investeringskosten bedragen minstens 50% van de totale goedgekeurde * projectkosten	Investeringskosten bedragen minder van 50% van de totale goedgekeurde* projectkost
Koepelprojecten	Investeringskosten bedragen minstens 50% van de totale goedgekeurde* projectkosten	Investeringskosten bedragen minder van 50% van de totale goedgekeurde* projectkost
Samenwerkingsprojecten	Investeringskosten bedragen minstens 50% van de totale goedgekeurde* projectkosten	Investeringskosten bedragen minder van 50% van de totale goedgekeurde* projectkost

*De goedgekeurde projectkost = de projectkost bij goedkeuring inclusief latere projectwijzigingen

- Microprojecten:
  Kleinschalige projecten rond uiteenlopende gebiedsrelevante thema's die passen binnen de doelstellingen van de LOS, die door organisaties en samenwerkingsverbanden in een korte termijn uitgevoerd kunnen worden én bovendien een beperkte kostprijs hebben. Ze zijn eenvoudig en concreet omschreven met zeer meetbare/controleerbare effecten, realisaties en indicatoren en zijn budgettair ook beperkt. Voor deze projecten voorzien we tevens een sterk vereenvoudigde administratieve procedure (inclusief vereenvoudigde kostenopties) en beogen we lokale actoren met een minder grote capaciteit (kennis en kunde).

- Reguliere projecten:
  Gangbare projecten zoals in PDPO III, welke gesitueerd zijn in het erkende LEADER-gebied en uitgevoerd worden via een lokaal partnerschap en passen binnen de doelstellingen van de goedgekeurde lokale ontwikkelingsstrategie. De grootte en impact van deze projecten varieert sterk.

- Koepelprojecten:
  Een verzameling van afzonderlijke projecten rond een gelijkaardige projectdoelstelling wordt uitgevoerd onder de koepel van een coördinerende organisatie en administratief behandeld als één project. Het koepelproject moet inhoudelijke meerwaarde bieden voor de delen ervan en de bundeling van deelprojecten moet duidelijke baten en voordeel bieden. Verder dient het project ook evenwichtig te zijn inzake enerzijds koepelwerking en de realisatie uit de deelprojecten. De coördinerende organisatie treedt op als promotor en verlicht de projectadministratieve lasten voor de copromotor door de financiële en administratieve verantwoording (declaraties) naar de beheersdienst voor hen uit te voeren. Het kan dienstverlenings- én investeringsprojecten betreffen die variëren van lokale tot bovenlokale samenwerkingsprojecten op respectievelijk kleine tot grote schaal in het LEADER-gebied.

- Samenwerkingsprojecten:
  De samenwerking tussen gebieden kan tot stand komen op de diverse terreinen van de plattelandsontwikkeling. De samenwerking kan zowel interterritoriale (tussen gebieden binnen dezelfde lidstaat) als transnationale projecten (tussen gebieden van verschillende staten binnen en buiten de EU) omvatten, maar minstens één samenwerkingsproject met een partner van buiten Vlaanderen. Als een gebied niet erkend is als LEADER-

gebied kan er samengewerkt worden mits er een soortgelijke methodologie als LEADER aanwezig is (publiek-privaat samenwerkingsverband, lokale strategie, e.d.). De uitvoering van een project gebeurt door de Plaatselijke Groep zelf, een publiek-privaat samenwerkingsverband binnen Vlaanderen of kan gedelegeerd worden naar een promotor in het betrokken gebied. Binnen een samenwerkingsproject coördineert één partij (Leadpartner) de werkzaamheden.

De oproep- en selectieprocedure wordt naargelang voorgaande types projecten op hoofdlijnen gelijkaardig georganiseerd, met evenwel specifieke aanpassingen en voorwaarden naargelang het projecttype.

Omschrijving van de in aanmerking komende begunstigden

PG-Werking:

Plaatselijke Groepen horende bij de Erkende LEADER-gebieden ingevolge interventie "opmaak LOS en erkenning LEADER-gebieden".

Projectmatige uitvoering van de Lokale ontwikkelingsstrategie voor alle types van projecten:

Begunstigden voor alle projecttypes:

- Plaatselijke groepen
- Samenwerkingsverbanden van PG's en lokale publiek-private samenwerkingsverbanden binnen Vlaanderen en de projectpromotoren die in aanmerking komen volgens de lokale ontwikkelingsstrategieën.
- Projectpromotoren:
  - Gemeenten, gemeentelijke verzelfstandigde agentschappen, intergemeentelijke samenwerkingsverbanden, OCMW's en verzelfstandigde agentschappen van het OCMW
  - Provinciale verzelfstandigde agentschappen en autonome provinciale bedrijven
  - Vereniging zonder winstoogmerk (vzw's)
  - Publiekrechtelijke rechtspersonen met uitzondering van deze die vallen onder de niet-begunstigden
  - Natuurlijke personen
  - Vennootschappen
  - Feitelijke verenigingen
  - Stichtingen

Elke lokale ontwikkelingsstrategie kan de bovenstaande lijst van begunstigden inperken. Ook begunstigden uit andere lidstaten of regio's komen voor steun in aanmerking onder de voorwaarde dat de uitvoering van het project gelegen is in het Vlaamse Gewest.

Bijkomende begunstigden en beperkende voorwaarden:

Bovenop voorgaande opsomming worden volgende organisaties aanzien als begunstigde specifiek voor koepelprojecten:

- De Vlaamse Gemeenschap, het Vlaamse Gewest en de verzelfstandigde agentschappen van de Vlaamse Gemeenschap en het Gewest
- Provincies

Bij koepelprojecten maken deze begunstigen geen aanspraak op subsidies voor de eigen werking, en de ontvangen subsidies worden integraal doorgestort aan de copromotoren. Voor de micro-, reguliere en samenwerkingsprojecten zijn ze geen begunstigde.

Volgende categorieën komen niet in aanmerking voor subsidiëring:

- Federale overheidsinstelling
- Projecten in uitvoering van de reguliere/decretale werking van gesubsidieerde verenigingen of rechtspersonen

Omschrijving van de specifieke subsidiabiliteitscriteria, indien relevant, gerelateerd aan de begunstigde en het gebied

PG-Werking:

Volgende toegangsvoorwaarden zijn van toepassing:

- De uitgaven hebben betrekking op het afgebakend en erkend LEADER-gebied.
- Dezelfde projectkosten kunnen niet in verschillende Europese programma's worden betoelaagd. Dubbele financiering door Europese middelen kan dus niet.

Volgende verbintenisvoorwaarden zijn van toepassing:

De verbintenisvoorwaarden worden verder gespecifieerd en gecommuniceerd aan de potentiële begunstigde en bevatten voorwaarden over de taken voor Plaatselijke Groepen uitgaande van de geldende Verordening (EU) 2021/1060 (werking en organisatie in functie van capaciteitsversterking; objectieve en transparantie procedure voor projectbeoordeling, selectie, vaststelling van steunbedragen en noodzakelijke stappen in functie van goedkeuring; communicatie en oproepen; proactieve en sensibiliserende begeleiding van projectpromotoren; toezicht op de vorderingen, projectcontrole en monitoring; evaluatie van de strategie; respectering andere wetgeving; , enz…)

Projectmatige uitvoering van de Lokale ontwikkelingsstrategie voor alle types van projecten:

Volgende toegangsvoorwaarden zijn van toepassing:

- Ondersteunde projecten hebben betrekking op het erkende LEADER-gebied en kaderen binnen de doelstellingen van de goedgekeurde LOS
- De co/promotor(en) staan zelf in voor het resterende bedrag van de projectkosten (minimaal 35 %) via eigen financiering (minstens 15%) eventueel gecombineerd met financiering van andere partners die in aanmerking komen voor subsidiëring. Middelen uit het Vlaamse plattelandsfonds kunnen aanzien worden als eigen gemeentelijke middelen. Andere Vlaamse projectsubsidies kunnen niet gecombineerd met LEADER-cofinanciering.
- De projectpromotor en copromotor(en) behoren tot één van de categorieën, die zijn opgenomen in de lokale ontwikkelingsstrategie.
- Dezelfde projectkosten kunnen niet in verschillende Europese programma's worden betoelaagd. Dubbele financiering voor dezelfde kosten door Europese middelen kan niet.
- De financiering van zuivere studies zonder realisatie komt niet in aanmerking voor subsidiëring.
- Een raming van de kosten met een indicatie van de wijze van financieringsbronnen zit in de steunaanvraag.

Volgende verbintenisvoorwaarden zijn van toepassing:

- In de gevallen dat de wet op de overheidsopdrachten van toepassing is, dient de promotor de wetgeving te volgen.
- Voor investeringsprojecten, een verbintenis van de projectpromotor dat de investering niet wijzigt van functie binnen de 5 jaar na de laatste uitbetaling.
- Op het communicatiemateriaal voor het grote publiek de nodige logo's en slagzin voorzien.
- Regelmatig declaraties indienen om de overheidssteun te ontvangen.
- De projectpromotor treft de nodige schikkingen tijdens en na uitvoering van het project om controle en toezicht op de uitvoering van het project mogelijk te maken.
- Onder bepaalde voorwaarden kunnen voorschotten toegekend worden; dit wordt nader gespecifieerd bij de oproepen en duidelijk gecommuniceerd.

Omschrijving van de in aanmerking komende types van steun

PG-Werking:
Subsidiabele kosten:
Volgende rubrieken van kosten komen in aanmerking voor subsidiëring: personeelskosten,; werkingskosten (excl. personeelskosten), overheadkosten, externe prestaties, inkomsten (in mindering te brengen). Enkel PG-werking gerelateerde kosten komen in aanmerking, Een gedetailleerde beschrijving van de subsidiabele kosten per rubriek wordt vooraf aan de potentiële begunstigde gecommuniceerd.

Projectmatige uitvoering van de Lokale ontwikkelingsstrategie voor alle types van projecten:
Subsidiabele kosten:

- Investeringskosten: het type project wordt vastgesteld bij goedkeuring. Als de investeringskost lager dan 50% is, is het een dienstverleningsproject. Is de investeringskost minimaal 50% dan is het een investeringsprojecten. Een projectwijziging kan niet goedgekeurd worden als die leidt tot een wijziging van het type project (investeringsproject/dienstverleningsproject).
- Personeelskosten
- Werkingskosten, overheadkosten, externe prestaties, bijdrage in natura, inkomsten (in mindering te brengen). Enkel project gerelateerde kosten komen in aanmerking. De rubrieken worden later verder gespecifieerd en in de oproepreglementering meegegeven.

Als maximale projectkost wordt de totale goedgekeurde projectkost beschouwd waarop de subsidie wordt berekend.

5.3.19.6 Identificatie van de relevante basiselementen (relevante GLMC, uit regelgeving voortvloeiende beheerseisen (RBE) en andere in nationale en Europese wetgeving vastgestelde dwingende eisen), indien van toepassing, beschrijving van de specifieke relevante verplichtingen onder de RBE en toelichting over hoe de verbintenis verder gaat dan de dwingende eisen.

Niet van toepassing

5.3.19.7 Vorm en bedrag/percentage van steun/premie/berekeningsmethoden

	Niet-GBCS
Vorm van steun	Toelage
Type betaling	o Terugbetaling van subsidiabele kosten die daadwerkelijke door een begunstigde zijn gemaakt o Eenheidskosten o Forfaitair bedrag (lump sum) o Forfaitaire financiering (flat rate) Wat is de basis voor de vaststelling? Dit wordt aangevuld na afronden van de studie-opdracht
Steunpercentage(s)	Steunpercentages voor realisatie Lokale Ontwikkelingsstrategie (LOS): o PG-Werking: Maximaal 100% o Projectuitvoering (uitvoering LOS): Maximaal 65% van goedgekeurde projectkosten Bijkomende voorwaarden bij de verschillende type projecten: o Microproject: maximale subsidie van 5.000 euro o Reguliere projecten: Maximaal subsidiepercentage 65% met minimale subsidie van 5.000 euro (minimale totale projectkost die in aanmerking komt voor subsidie: 7.692 euro). o Koepelprojecten: minimale projectkost van 50.000 euro, ook personeels- werkingskosten en externe prestaties verbonden aan het voortraject (koepelproject uitwerken en concretiseren in samenwerking met de copromotoren en partners) komen in aanmerking voor subsidiëring; o Samenwerkingsprojecten: Maximaal 65% van goedgekeurde projectkosten met een minimale projectkost van 125.000 euro per PG

5.3.19.8 Informatie betreffende de staatssteunbeoordeling

De interventie valt buiten het toepassingsgebied van artikel 42 VWEU en moet worden getoetst op staatssteun. Er wordt namelijk steun voorzien voor de opmaak van Lokale Ontwikkelingsstrategieën, deze activiteit valt dus buiten de scope aangezien dit artikel over de handel in landbouwproducten gaat.

Het volgende staatsteuninstrument wordt gebruikt: de minimis

Er wordt geen aanvullende nationale financiering toegepast.

5.3.19.9 Aanvullende vragen/informatie die specifiek is/zijn voor het type interventie

Wat is de beoogde toegevoegde waarde van de LEADER-methode?	In het sterk verstedelijkte Vlaanderen staat de open ruimte onder druk en is het noodzakelijk om ze te behouden én te versterken. Bovendien ervaren plattelandsbewoners een sterke afhankelijkheid van de stedelijke voorzieningen en komt het eigen voorzieningenniveau in het gedrang. Daarentegen verzorgt het platteland diverse functies voor de streekbewoners, maar ook voor de stedelingen; we spreken van een multifunctioneel platteland. Verder merken we een verminderde bestuurskracht bij sommige plattelandsgemeenten, te verstaan als een spanning tussen enerzijds de capaciteit van een gemeentebestuur (bestuur, middelen, personeel, enz.) en anderzijds de bevoegdheden, taken en verwachtingen. Gedurende de lockdown ingevolge van de Covid19-pandemie werd ook duidelijk dat de vereenzaming op het platteland een thema was, en dat gemeenschapsversterking nodig is. De LEADER-benadering en het Community Led Local Development-principe (CLLD) bieden de mogelijkheid aan publieke en private plattelandsactoren om bottom-up voorgaande algemene tendensen en uitdagingen samen innovatief aan te pakken door eerst een strategie op te maken en die vervolgens uit te voeren. De hoger geschetste multifunctionaliteit impliceert immers samenwerking tussen verschillende lokale actoren en bestuursniveaus heen: publieke actoren onderling (intergemeentelijke en interbestuurlijke samenwerkingen), private actoren afzonderlijk, als publiek-private samenwerkingsverbanden. Dankzij die samenwerking en netwerkvorming in functie van een ontwikkelingsstrategie (en de latere uitvoering) wordt het sociaal kapitaal en gemeenschapsgevoel versterkt op streekniveau. Deze aanpak zorgt voor een groter eigenaarschap en betrokkenheid van de plattelandsactoren bij de ontwikkeling van hun leefomgeving en streek. Bij de uitvoeringsfase van lokale ontwikkelingsstrategie levert dit kwaliteitsvolle projecten op die na afloop bestendigd worden, en zelfs navolging krijgen in de omgeving of andere plattelandsgebieden. In deze aspecten zit het grote verschil met klassieke systemen.
Beschrijf hoe de basisvereisten en -beginselen in verband met de LEADER-aanpak via het uitvoeringsmodel zullen worden gewaarborgd	Gebiedsgericht en samenwerking

	De Plaatselijke Groepen lanceren projectoproepen en/of voeren zelf bvb. koepel- en samenwerkingsprojecten uit. De projectaanvragen moeten beantwoorden aan de basisprincipes van de methodiek. ENRD definieert Leader volgens de volgende 7 principes die we integreren in deze interventie: 1) Bottom-up: met Leader geven we de kans aan lokale actoren om samen de uitdagingen van het gebied te formuleren en aan te pakken. 2) Gebiedsgericht: de projectaanvragen kunnen enkel uitgevoerd worden binnen het erkende Leadergebied en moeten een doordachte gebiedsgericht focus. 3) Lokale partnerschappen: we verwachten van de projectpromotoren dat ze werken vanuit een mix van publieke en private partners. 4) Een geïntegreerde en multisectorale strategie: de projectpromotoren en hun partners werken via projecten op geïntegreerde wijze, over de verschillende sectoren heen, aan de uitdagingen uit de Lokale Ontwikkelingsstrategie. 5) Netwerkvorming: lokale partnerschappen en de geïntegreerde en multisectorale strategie leiden tot duurzame netwerkvorming binnen het gebied zelf maar ook tussen verschillende gebieden. 6) Innovatie: de projectpromotoren werken projectaanvragen uit met een innovatief karakter. De projectaanvraag moet aangeven aantonen dat de middelen waarmee nieuwe wegen naar duurzame ontwikkeling worden ingeslagen, een stimulans en meerwaarde voor het betrokken gebied zullen opleveren. 7) Samenwerking: Plaatselijke Groepen kijken ook buiten de grenzen van het eigen gebied en zoeken actief naar samenwerking met andere Leadergebieden binnen de lidstaat of in andere lidstaten.
Is multifinanciering gepland?	Nee
Zou de leadfund-optie worden toegepast?	Nee

5.3.19.10 WTO-conformiteit

Respecteert Annex II, art. 2:

- Opstellen van een kwalitatieve ontwikkelingsstrategie

- Stimuleren innovatie bij het opstellen van de strategie
- Ondersteuning collectieve infrastructuurwerken
- Marketing en promotie van lokale producten

5.3.19.11 Geplande eenheidsbedragen - definitie

Naam eenheidsbedrag	LEADER – Realisatie Lokale Ontwikkelingsstrategie – gepland eenheidsbedrag per LOS
Type steun	Toelage
Type eenheidsbedrag	Gemiddeld
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 3.587.929,28 euro/LOS
Overeenkomstige eenheid van output	LOS
Toelichting en motivering van de waarde van het eenheidsbedrag	De unit amount voor de interventie 'realisatie LOS' is het gemiddeld bedrag dat aan een Leader-gebied toegekend wordt voor uitvoering van de lokale ontwikkelingsstrategie en bestaat uit de acties PG-werking, uitvoering LOS en samenwerking. Het budget voor de interventie 'realisatie LOS' houdt rekening met de allocatie van het budget voor de interventie 'opmaak LOS'. Het gemiddelde eenheidsbedrag is bepaald op basis van de financiële allocatie naar het thema platteland (LEADER + Omgevingskwaliteit) in PDPO III en het nieuwe aantal PG's (LOS).
Bijdragepercentage(s)	43% Europese middelen – 57% Vlaamse middelen 100% met Europese middelen (getransfereerde Pijler 1 middelen) 100% met aanvullende Vlaamse middelen (onder voorbehoud)
Resultaatindicator	o R.38 Dekking van Leader

5.3.19.12 Geplande eenheidsbedragen – financiële tabel met output

	Financieel jaar	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Totaal 2023-2029
Opmaak Lokale ontwikkelingsstrategie en erkenning LEADER-gebieden – gepland eenheidsbedrag per LOS	Gepland eenheidsbedrag (Totale publieke uitgave in EUR)	3.587.929,28	3.587.929,28	3.587.929,28	3.587.929,28	3.587.929,28	3.587.929,28	3.587.929,28	
	Jaarlijkse indicatieve financiële allocatie (Totale publieke uitgave in EUR)	0,00	4.771.946	10.046.202	10.046.202	10.046.202	8.969.823	6.350.635	**50.231.010**
TOTAAL	**Geplande output (LOS)**	0	14	0	0	0	0	0	**14**
	Jaarlijkse indicatieve financiële allocatie (Totale publieke uitgave in EUR)	0,00	4.771.946	10.046.202	10.046.202	10.046.202	8.969.823	6.350.635	**50.231.010**

5.3.20 VLIF – Innovatieve investeringen op landbouwbedrijven

Interventiecode (MS)	*Wordt achteraf aangevuld*
Naam interventie	VLIF Innovatieve investeringen op landbouwbedrijven
Type interventie	Plattelandsontwikkeling - Investeringen (artikel 73)
Outputindicator	O.20 Aantal ondersteunde productieve investeringsverrichtingen of -eenheden op het landbouwbedrijf
Bijdrage aan oormerkingsvereisten voor • Generatievernieuwing • Milieu • LEADER	 Nee Ja Nee
Omvat de interventie overgedragen uitgaven van het PDPO III?	Nee

5.3.20.1 Territoriale reikwijdte

Het toepassingsgebied van de interventie is gans Vlaanderen.

5.3.20.2 Gerelateerde specifieke doelstellingen/horizontale doelstelling

(SpD. b) Vergroting van de marktgerichtheid en het concurrentievermogen van landbouw¬bedrijven voor zowel de korte als de lange termijn, onder meer door meer aandacht voor onderzoek, technologie en digitalisering;

(SpD. d) Bijdragen tot matiging van en aanpassing aan klimaatverandering, onder meer door de uitstoot van broeikasgassen terug te dringen en meer koolstof vast te leggen, en duurzame energie te bevorderen;

(SpD. e) Bevordering van de duurzame ontwikkeling en het efficiënte beheer van natuurlijke hulpbronnen zoals water, bodem en lucht, onder meer door de afhankelijkheid van chemische middelen te verkleinen;

(SpD. i) Beter inspelen door de landbouw van de Unie op de maatschappelijke verwachtingen inzake voedsel en gezondheid, onder meer wat betreft hoogkwalitatief, veilig en voedzaam voedsel dat op duurzame wijze is geproduceerd, en voorts vermindering van de voedselverspilling, verbetering van het dierenwelzijn, en bestrijding van antimicrobiële resistentie.

(Horizontale doelstelling) Het moderniseren van de sector door kennisstimulering en -deling, innovatie en digitalisering in de landbouw en de plattelandsgebieden en door bevordering van de benutting daarvan door landbouwers via betere toegang tot onderzoek, innovatie, kennisuitwisseling en scholing

5.3.20.3 Nood/noden waarop de interventie is gericht

- N2 Innovatie (inclusief digitalisering)
- N5 Marktgericht ondernemerschap – lokaal en mondiaal
- N7 Koolstofopbouw en vermindering broeikasgassen
- N8 Afhankelijkheid van externe hulpbronnen verminderen
- N9 Adaptatie aan klimaatverandering
- N10 Aanpassingen in functie van een integraal duurzaam landbouwbeheer (inclusief bio-landbouw)
- N11 Zorg voor water
- N12 Zorg voor bodem
- N19 Verbeteren imago van de landbouw (in lijn met maatschappelijke / consumentenverwachtingen)
- N20 Verhogen dierenwelzijn in de landbouw
- N21 Verlagen antibioticagebruik
- N22 Minder voedselafval en beter gebruik van reststromen

5.3.20.4 Resultaatindicator(en)

- R.9 Modernisering van landbouwbedrijven
- R.16 Klimaatgerelateerde investeringen
- R.26 Investeringen met betrekking tot natuurlijke hulpbronnen

5.3.20.5 Specifieke opzet, vereisten en subsidiabiliteitsvoorwaarden van de interventie

Beschrijving

VLIF-steun innovatie stimuleert pure innovatie en vernieuwing op het landbouwbedrijf en vormt een aanvulling op de reguliere VLIF-investeringssteun. Via deze steun wil het VLIF innovatieve ideeën en concepten op het vlak van productie, verwerking en afzet van landbouwproducten realiseren.

Het betreft investeringen/prototypes van investeringen die voor een eerste maal binnen een bepaalde deelsector in Vlaanderen gerealiseerd worden. Via deze interventie zijn innovatieve investeringstypes subsidiabel die bv. nog niet beschikbaar zijn op de lijst van subsidiabele investeringen voor de interventie VLIF productieve investeringen op landbouwbedrijven (de “VLIF-lijst”). Daarnaast zijn ook investeringstypes subsidiabel die reeds opgenomen werden op de VLIF-lijst, maar die tegelijk ook een duidelijk aantoonbare innovatie inhouden. Innovaties in een eindfase van ontwikkeling en die uitgetest worden in praktijkomstandigheden op landbouwbedrijven zijn eveneens subsidiabel via deze interventie.

Er zal met de uitwerking van de interventie verder ingezet worden op het stimuleren van samenwerking via samenwerkingsverbanden en het aanvragen van steun door groepen van landbouwers.

Deze interventie is sterk gelinkt aan de interventie "Projectoproep 'innovatie' in kader van EIP" en zijn beiden gericht op zowel technologische als niet-technologische innovatie, en zowel product- als procesinnovatie. Beide interventies worden beter gestroomlijnd en geïntegreerd in één oproep. Het blijven echter afzonderlijke interventies. Individuele landbouwbedrijven die geen link hebben met EIP projecten blijven begunstigde net als groepen van landbouwers die geen link hebben met EIP projecten. De meerwaarde zit er dus in dat landbouwers die in aanraking komen met VLIF innovatie sneller een inhoudelijke link kunnen leggen met reeds bestaande of toekomstige EIP projecten en omgekeerd eveneens. Een groep van landbouwers dat al betrokken is bij een EIP project en gezamenlijk of individueel ook VLIF innovatie aanvraagt zal bevoordeeld worden in de selectie.

VLIF-steun voor innovatieve investering (zeker in combinatie met EIP operationele groepen) heeft tot doel:

- het aantal landbouwbedrijven dat innoveert en de impact ervan te vergroten;
- door innovatie de slagkracht en de weerbaarheid van de landbouwbedrijven verhogen;
- het stimuleren van samenwerking tussen bedrijven en kennisinstellingen, bedrijven onderling en met andere actoren;
- grotere bottom-up benadering;
- oplossingen op maat van de landbouwbedrijven.

De interventie kan daarnaast ook worden opgedeeld in twee acties op basis van de thema's van de investeringen:

- VLIF innovatieve investeringen voor verdere verduurzaming
- VLIF innovatieve groene investeringen

Het verschil tussen de twee acties zijn dus de doelstellingen waar rechtstreeks wordt toe bijgedragen via de investeringen. Zo zullen de VLIF innovatie groene investeringen direct gelinkt kunnen worden aan specifieke doelstelling d en e. Bij de VLIF innovatieve investeringen voor verdere verduurzaming is dit niet steeds het geval. De selectieprocedure voor de twee acties is echter wel gelijk. Het is tijdens deze procedure dat bepaald wordt onder welke actie een bepaalde innovatieve investering thuis hoort. Ook in de streefwaarden werd deze opdeling mee in rekening gebracht. Zo zullen de VLIF innovatieve investeringen voor verdere verduurzaming bijdragen aan resultaatindicator R.9 (Modernisering van landbouwbedrijven) terwijl de VLIF innovatieve groene investeringen ook kunnen bijdragen tot resultaatindicatoren R.16 (Klimaatgerelateerde investeringen) en R.26 (Investeringen met betrekking tot natuurlijke hulpbronnen).

De interventie kan bijdragen aan alle specifieke doelstellingen maar draagt direct bij aan de volgende doelstellingen:

- ***(SpD. b) Vergroting van de marktgerichtheid en het concurrentievermogen van landbouwbedrijven voor zowel de korte als de lange termijn, onder meer door meer aandacht voor onderzoek, technologie en digitalisering;*** Het is de interventie bij uitstek waarbij, startende van resultaten uit onderzoek, de link wordt gelegd naar vernieuwende methoden en technologie en digitalisering. De resultaten van het onderzoek worden omgezet in investeringen op maat van een landbouwbedrijf. De interventie draagt bij aan het vergroten van de marktgerichtheid en het concurrentievermogen.

- ***(SpD. d) Bijdragen tot matiging van en aanpassing aan klimaatverandering, onder meer door de uitstoot van broeikasgassen terug te dringen en meer koolstof vast te leggen, en duurzame energie te bevorderen;*** Innovatie is een belangrijke game changer om de landbouwsector hiertoe te laten bijdragen. VLIF-steun voor innovatieve investeringen is een interventie waarmee een incentive gecreëerd wordt om klimaatvriendelijke en innovatieve praktijken en investeringen door te voeren, alsook de implementatie van nieuwe technologieën in het kader van duurzame energie. Reductie van emissies kunnen enkel bewerkstelligd worden door de best beschikbare technieken toe te passen. Ook precisielandbouw, smart farming en emissiearme bemestingstechnieken kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan het behalen van de klimaatdoelstellingen. Het is belangrijk de omschakeling naar deze nieuwe technieken en praktijken goed te kaderen en te ondersteunen, gezien dit een grote aanpassing aan de huidige teelttechniek en infrastructuur vergt. Het is belangrijk dat het steunpercentage voldoende hoog is zodat er een voldoende stimulans is om klimaatvriendelijke praktijken en investeringen door te voeren, die ook voor de koplopers in de landbouw een zeker risico inhouden gezien de afwezigheid van ervaring.

- ***(SpD. e) Bevordering van de duurzame ontwikkeling en het efficiënte beheer van natuurlijke hulpbronnen zoals water, bodem en lucht, onder meer door de afhankelijkheid van chemische middelen te verkleinen;*** Innovatie is een belangrijke gamechanger om de landbouwsector hiertoe te laten bijdragen. VLIF-steun voor innovatieve investeringen is een interventie waarmee een incentive gecreëerd wordt om innovatieve investeringen in kader van duurzame ontwikkeling door te voeren met een zeer belangrijke focus op duurzamer en efficiënter beheer van de natuurlijke hulpbronnen.

- ***(SpD. i) Beter inspelen door de landbouw van de Unie op de maatschappelijke verwachtingen inzake voedsel en gezondheid, onder meer wat betreft hoogkwalitatief, veilig en voedzaam voedsel dat op duurzame wijze is geproduceerd, en voorts vermindering van de voedselverspilling, verbetering van het dierenwelzijn, en bestrijding van antimicrobiële resistentie;*** Door innovatieve invetseringen door te voeren, niet alleen procesmatig, maar ook op het vlak van organisatie en marketing kunnen landbouwers inspelen op de maatschappelijke verwachtingen. Dit kan zowel inspelen zijn op niches als juiste de opschaling ervan. Zo blijkt uit onderzoek dat vooral de jonge generatie steeds meer belang hecht aan dierenwelzijn. Landbouwers worden met deze interventie gestimuleerd om innovator te zijn op het vlak van bovenwettelijk dierenwelzijn.

- ***(Horizontale doelstelling) Het moderniseren van de sector door kennisstimulering en -deling, innovatie en digitalisering in de landbouw en de plattelandsgebieden en door bevordering van de benutting daarvan door landbouwers via betere toegang tot onderzoek, innovatie, kennisuitwisseling en schooling;*** Via deze interventie worden innovatieve ideeën en concepten op het vlak van productie, verwerking en afzet van landbouwproducten gerealiseerd. Het betreft hier investeringen of prototypes van investeringen die voor een eerste maal binnen een bepaalde deelsector in Vlaanderen gerealiseerd worden. De verschillende investeringen hebben als gemeenschappelijk doel de innovatie in de Vlaamse landbouwsector ondersteunen. In deze interventie wordt er ingezet op de nood digitalisering en innovatie en niet zozeer op opleiding en kennisdeling om zo innovatie in de landbouwsector te stimuleren.

Hierbij zal de actie VLIF investeringen voor verdere verduurzaming voornamelijk inzetten op specifieke doelstellingen b en i en de horizontale doelstelling, al wordt er ook indirect bijgedragen aan de andere specifieke doelstellingen. De actie VLIF innovatieve groenen investeringen kan daarentegen direct gelinkt worden aan specifieke doelstellingen d en e en de horizontale doelstelling.

Daarnaast draagt de interventie ook indirect bij aan de andere specifieke doelstellingen:

- ***(SpD. a) Het bieden van steun met het oog op een leefbaar bedrijfsinkomen en veerkracht van de landbouwsector in de hele Unie, ten behoeve van een grotere voedselzekerheid voor de lange termijn, van een meer diverse landbouw, en van een economisch duurzame landbouwproductie in de Unie;***Innovatie zorgt voor het economisch veilig stellen van de landbouwsector in zijn geheel en draagt bij aan het halen van een leefbaar inkomen voor een landbouwbedrijf. Innovaties dragen ook bij tot de verhoging van de veerkracht en de voedselzekerheid, bv. wanneer ze gericht zijn op inkomensdiversificatie of op het verminderen van risico's (o.a. weersinvloeden).

- ***(SpD. c) Verbetering van de positie van de landbouwers in de waardeketen;***VLIF-steun voor innovatieve investeringen ondersteuning bieden aan vernieuwende markt- of andere concepten waarbij de landbouwsector in een sterkere positie in de keten staat.

- ***(SpD. f) Bijdragen tot het tot staan brengen en ombuigen van biodiversiteitsverlies, tot versterking van ecosysteemdiensten en tot de instandhouding van habitats en landschappen;*** De interventie staat open voor projecten die hiertoe een bijdrage kunnen leveren. Voorbeelden zijn de innovatieve investeringen in het kader van emissiereductie, deze investeringen kunnen een positieve bijdrage leveren aan de biodiversiteit en het tegengaan van de verzuring van de habitats. Uiteraard zit de reductie van amoniakuitstoot op de eerste plaats onder specifieke doelstelling (e). Het beperkt zich echter hier niet toe. Met deze interventie kunnen alle innovatieve investeringen ondersteund worden die bijdragen tot een betere integratie van landbouwpraktijken in de omliggende natuur om zo te komen tot meer natuurinclusieve landbouw. Er is ook een link met andere interventies. Innovaties kunnen bijdragen tot een betere uitvoering van AMKM's en ecoregelingen en een inspiratie zijn voor AMKM's en ecoregelingen van de toekomst.

- ***(SpD. g) Het aantrekken en vasthouden van jonge landbouwers en andere nieuwe landbouwers en bevordering van duurzame bedrijfsontwikkeling in plattelandsgebieden;*** Jonge landbouwers die meestal meer oog hebben voor innovatie worden met deze interventie ondersteund zodat ze rendabel en duurzaam kunnen produceren en perspectieven hebben voor de toekomst.

- ***(SpD. h) Bevordering van de werkgelegenheid, groei, gendergelijkheid, waaronder deelname van vrouwen in het boerenbedrijf, sociale inclusie en lokale ontwikkeling in plattelandsgebieden, ook in de circulaire bio-economie en de duurzame bosbouw;*** De interventie staat open voor projecten die dit kunnen bevorderen, we denken dan bv. aan de uitwerking van innovatieve concepten rond verbreding en rechtstreekse verkoop en de bijhorende innovatieve investeringen. Bij deze wordt de lokale werkgelegenheid bevorderd, alsook de ontwikkeling van het platteland en de sociale cohesie. Ook innovatieve praktijken met het oog op produceren van biomassa, al dan niet met een eerste verwerking op het landbouwbedrijf die verderop in de keten een toepassing krijgen in kader (bio-economie), worden geviseerd.

De interventie kan direct gelinkt worden aan de volgende noden:

- N2 Innovatie (inclusief digitalisering)
- N5 Marktgericht ondernemerschap – lokaal en mondiaal
- N7 Koolstofopbouw en vermindering broeikasgassen

- N8 Afhankelijkheid van externe hulpbronnen verminderen
- N9 Adaptatie aan klimaatverandering
- N10 Aanpassingen in functie van een integraal duurzaam landbouwbeheer (inclusief bio-landbouw)
- N11 Zorg voor water
- N12 Zorg voor bodem
- N19 Verbeteren imago van de landbouw (in lijn met maatschappelijke / consumentenverwachtingen)
- N20 Verhogen dierenwelzijn in de landbouw
- N21 Verlagen antibioticagebruik
- N22 Minder voedselafval en beter gebruik van reststromen

Verder wordt er ook ingespeeld op de onderstaande noden, al is dit effect eerder indirect:

- N3 Inkomenszekerheid
- N4 Risicobeheer door, onder andere, diversificatie economische activiteiten
- N6 Ketenpositie versterken door samenwerking
- N13 Zorg voor natuur / biodiversiteit
- N14 Zorg voor landschap
- N15 Bevorderen van instroom en verjonging in de landbouwsector
- N16 Ruimtelijke druk op platteland verkleinen - behoud van open ruimte en landbouw
- N18 Diversificatie economische activiteiten en stimuleren van bio- en circulaire economie

Er wordt voorzien in een permanente oproep met blokperiodes. Driemaandelijks worden de investeringen waarvoor steun aangevraagd wordt, gerangschikt van hoog naar laag volgens de mate waarin ze bijdragen aan de realisatie van de GLB-specifieke doelstellingen en de selectiecriteria van de interventie inzake innovatie, kwaliteit van de aanvraag, verduurzaming en samenwerking.

De redelijkheid van de kosten wordt beoordeeld in het selectiecriterium over de kwaliteit van de aanvraag en wordt maximaal ondersteund door offertes.

Omschrijving van de in aanmerking komende begunstigden

Actieve landbouwers of een groep van landbouwers, waarvan een gedeelte van de groep moet voldoen aan de definitie van actieve landbouwer

Omschrijving van de specifieke subsidiabiliteitscriteria, indien relevant, gerelateerd aan de begunstigde en het gebied

De volgende toegangsvoorwaarden zijn van toepassing (hieraan moet voldaan zijn op aanvraagniveau):

1) Enkel investeringen die bijdragen tot één of meer specifieke doelstellingen kunnen gesubsidieerd worden.

2) Indien het Unierecht leidt tot het opleggen van nieuwe eisen aan landbouwers, kan steun worden verleend voor investeringen om aan die eisen te voldoen gedurende maximaal 24 maanden vanaf de datum waarop zij voor het bedrijf verplicht worden.
3) Het bedrijf dat de aanvraag indient voldoet aan de criteria van een actieve landbouwer. In het geval van groep van landbouwers moet een gedeelte van de groep voldoen aan de definitie van actieve landbouwer
4) Het bedrijf behaalt voldoende verdiencapaciteit uit de productie, verwerking en verkoop van eigen landbouwproductie. In het geval van groep van landbouwers bestaat de groep gedeeltelijk uit actieve landbouwers waarbij een gedeelte van de bedrijven eveneens voldoende verdiencapaciteit haalt uit de productie, verwerking en verkoop van eigen landbouwproducten

De volgende verbintenisvoorwaarden zijn van toepassing en worden gecontroleerd op moment van de betalingsaanvraag:

1) De investeringen die gesubsidieerd worden zijn conform de omgevingsvergunning.
2) Enkel investeringen die gelinkt kunnen worden aan een exploitatie gelegen in het Vlaams gewest worden gesubsidieerd
3) Er moet een eindrapport voorgelegd worden
4) De investering waarvoor steun gevraagd wordt werd nog niet aangevat. Als bewijsstuk wordt hiervoor gekeken naar de factuurdatum of leveringsdatum of plaatsingsdatum. Voor algemene kosten (punt 4 van de subsidiable kosten) verbonden aan de uitgaven is dit niet van toepassing

Omschrijving van de in aanmerking komende types van steun

Subsidiabele kosten:

1) Constructie of verwerving, van onroerende goederen die voor het eerst in gebruik genomen worden
2) Constructie of verwerving van installaties, machines en uitrusting die voor het eerst in gebruik genomen worden
3) Verwerving van software en sturingsprogramma's
4) Algemene kosten zoals onderzoeks-, studie- en begeleidingskosten en resultaatsmetingen

De redelijkheid van de kosten wordt maximaal bepaald op basis experteninschatting en offertes.

5.3.20.6 Identificatie van de relevante basiselementen (relevante GLMC, uit regelgeving voortvloeiende beheerseisen (RBE) en andere in nationale en Europese wetgeving vastgestelde dwingende eisen), indien van toepassing, beschrijving van de specifieke relevante verplichtingen onder de RBE en toelichting over hoe de verbintenis verder gaat dan de dwingende eisen.

Niet van toepassing

5.3.20.7 Vorm en bedrag/percentage van steun/premie/berekeningsmethoden

	Niet-GBCS
Vorm van steun	Toelage
Type betaling	Terugbetaling van subsidiabele kosten die daadwerkelijke door een begunstigde zijn gemaakt
Steunpercentage(s)	Er wordt gewerkt met een subsidiepercentage van 50% op de totale projectkost. Voor meetkosten die onder de algemene kosten vallen zal 65% subsidie voorzien worden. Indien de meetkosten gelinkt zijn aan milieu- en klimaatinvesteringen wordt hiervoor 80% subsidie voorzien.

5.3.20.8 Informatie betreffende de staatssteunbeoordeling

De interventie valt binnen het toepassingsgebied van artikel 42 VWEU en moet niet worden getoetst op staatssteun.

Er wordt geen aanvullende nationale financiering toegepast.

5.3.20.9 Aanvullende vragen/informatie die specifiek is/zijn voor het type interventie

Wat komt niet in aanmerking voor steun?	Naast de niet-subsidiabele kosten in art. 73 van Verordening (EU) 2021/2115, komen volgende elementen niet in aanmerking voor steun. Dit wordt verder verduidelijkt in hoofdstuk 4.7: o Aankoop van grond o Aankoop van dieren en éénjarige planten o Tweede handsmateriaal
Voor investeringen in irrigatie: Maak een onderscheid tussen investeringen in de verbetering van: - Bestaande irrigatie installaties - Investeringen die leiden tot een netto toename van het geïrrigeerde areaal (“nieuwe irrigatie)	5 % o Indien verbetering van bestaande installaties, wat is de potentiële waterbesparing die vereist is? De minimumvereiste is 5% waterbesparing, investeringstypes die op basis van algemene technische kenmerken een hoger potentieel hebben zullen echter hoger duurzaamheidsgetal krijgen en hiermee gekoppeld ook een hogere selectiekans en steunpercentage. o Indien verbetering van bestaande installaties (die een effect hebben op waterlichamen met een lagere kwaliteit dan goed), wat zijn de vereisten voor een effectieve vermindering van watergebruik? Ex-post moet een effectieve vermindering van 50% van de potentiële waterbesparing gemeten worden.

5.3.20.10 WTO-conformiteit

Respecteert Annex II, art. 2:

- Productie van een bepaald product niet vereist
- Steun is beperkt tot de investeringskost en –tijd nodig om een bepaald goed te verwerve
- Recht op investeringssteun op basis van duidelijk afgelijnde criteria

5.3.20.11 Geplande eenheidsbedragen – definitie

Naam eenheidsbedrag	VLIF innovatieve investeringen – actie 1 innovatieve investeringen voor verdere verduurzaming – gepland eenheidsbedrag per investering
Type steun	Toelage
Type eenheidsbedrag	Gemiddeld
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 149.899 euro/investering
Overeenkomstige eenheid van output	Investering
Toelichting en motivering van de waarde van het eenheidsbedrag	De unit amount werd bepaald op basis van historische gegevens uit PDPO III, rekening houdend met het feit dat het gemiddeld steunpercentage door de invoering van hogere steunpercentages voor een aantal subsidiecategorieën ook hoger zal zijn. De totale gemiddelde unit amount is echter gelijk bij de beide acties.
Bijdragepercentage(s)	43% Europese middelen – 57% Vlaamse middelen 100 % met Europese middelen (getransfereerde Pijler 1 middelen)
Resultaatindicator	o R.9 Modernisering van landbouwbedrijven

Naam eenheidsbedrag	VLIF innovatieve investeringen – actie 2 innovatieve groene investeringen – gepland eenheidsbedrag per investering
Type steun	Toelage
Type eenheidsbedrag	Gemiddeld
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 149.899 euro/investering

Overeenkomstige eenheid van output	Investering
Toelichting en motivering van de waarde van het eenheidsbedrag	De unit amount werd bepaald op basis van historische gegevens uit PDPO III, rekening houdend met het feit dat het gemiddeld steunpercentage door de invoering van hogere steunpercentages voor een aantal subsidiecategorieën ook hoger zal zijn. De totale gemiddelde unit amount is echter gelijk bij de beide acties.
Bijdragepercentage(s)	43% Europese middelen – 57% Vlaamse middelen 100 % met Europese middelen (getransfereerde Pijler 1 middelen)
Resultaatindicator	o R.9 Modernisering van landbouwbedrijven o R.16 Klimaatgerelateerde investeringen o R.26 Investeringen met betrekking tot natuurlijke hulpbronnen

5.3.20.12 Geplande eenheidsbedragen – financiële tabel met output

	Financieel jaar	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Totaal 2023-2029
VLIF innovatieve investeringen – actie 1 innovatieve investeringen voor verdere verduurzaming – gepland eenheidsbedrag per investering	Gepland eenheidsbedrag (Totale publieke uitgave in EUR)	149.899	149.899	149.899	149.899	149.899	149.899	149.899	
	Jaarlijkse indicatieve financiële allocatie (Totale publieke uitgave in EUR)	0,00	374.747,80	1.199.199,04	3.672.533,30	4.047.281,59	4.047.281,59	4.871.828,84	**18.212.767.16**
VLIF innovatieve investeringen – actie 2 innovatieve groene investeringen – gepland eenheidsbedrag per investering	Gepland eenheidsbedrag (Totale publieke uitgave in EUR)	149.899	149.899	149.899	149.899	149.899	149.899	149.899	
	Jaarlijkse indicatieve financiële allocatie (Totale publieke uitgave in EUR)	0,00	374.747,80	1.199.199,04	3.672.533,30	4.047.281,59	4.047.281,59	4.871.828,84	**18.212.767.16**

TOTAAL	**Geplande output (investeringen)**	0	5	16	49	54	54	65	**243**
	Jaarlijkse indicatieve financiële allocatie (Totale publieke uitgave in EUR)	0,00	749.495,59	2.398.398,09	7.345.066,59	8.094.563,18	8.094.563,18	9.743.455,68	**36.425.534,31**

5.3.21 VLIF – Opstart en overname door jonge landbouwers

Interventiecode (MS)	*Wordt achteraf aangevuld*
Naam interventie	VLIF Opstart en overname door jonge landbouwers
Type interventie	Plattelandsontwikkeling - Vestiging van jonge landbouwers en het opstarten van plattelandsbedrijven (artikel 75)
Outputindicator	O.25 Aantal jonge landbouwers dat vestigingssteun ontvangt
Bijdrage aan oormerkingsvereisten voor • Generatievernieuwing • Milieu • LEADER	 Ja Nee Nee
Omvat de interventie overgedragen uitgaven van het PDPO III?	Nee

5.3.21.1 Territoriale reikwijdte

Het toepassingsgebied van de interventie is gans Vlaanderen.

5.3.21.2 Gerelateerde specifieke doelstellingen/horizontale doelstelling (CCO)

(SpD. g) Het aantrekken en vasthouden van jonge landbouwers en andere nieuwe landbouwers en bevordering van duurzame bedrijfsontwikkeling in plattelandsgebieden;

5.3.21.3 Nood/noden waarop de interventie is gericht

- N15 Bevorderen van instroom en verjonging in de landbouwsector

5.3.21.4 Resultaatindicator(en)

- R.36 Generatievernieuwing
- R.37 Groei en banen in plattelandsgebieden

5.3.21.5 Specifieke opzet, vereisten en subsidiabiliteitsvoorwaarden van de interventie

Beschrijving

Overname en/of opstart van een landbouwbedrijf is zeer kapitaalintensief en houdt gezien de fluctuerende prijzen, eveneens een belangrijk risico in. De eerste vijf jaar is van groot belang voor de levensvatbaarheid van een landbouwbedrijf op de lange termijn. Met deze interventie wordt steun gegeven aan pré-landbouwers of landbouwers die:

- zich minder dan 24 maanden gevestigd hebben
- jonger zijn dan 41 jaar (op moment van aanvraag) en
- een bestaand landbouwbedrijf volledig overnemen, bedrijfsleider worden in een bestaand bedrijf of een nieuwe landbouwbedrijf opstarten.

De overname /opstartsteun wordt gekoppeld aan de uitvoering van een door de begunstigde specifiek voor het bedrijf opgemaakt business(ontwikkeling)plan. De uitvoering van dit plan moet er mede toe leiden dat op moment van de eindbetaling de minimumdrempel aan verdiencapaciteit behaald wordt (dit is dezelfde drempel als voor VLIF investeringssteun).

We laten toe dat bedrijfsgebouwen overgenomen worden die al een tijd niet meer in gebruik zijn (reconversie van landbouwbedrijven).
De subsidiabiliteitsvoorwaarden laten toe dat ook geleidelijke bedrijfsovernames mogelijk zijn, waarbij de jonge overnemer geleidelijk het inkomen buiten het landbouwbedrijf afbouwt en de overlater het bedrijf gefaseerd verlaat door geleidelijk meer inkomen te halen buiten het landbouwbedrijf of te kiezen voor een pensioenuitkering.

Het inzetten op de instroom van landbouwers en generatiewissel in de landbouwsector speelt een belangrijke rol in de toekomstgerichte verduurzaming van de landbouwsector. Een voldoende kritische massa aan lokale landbouwproductie is niet alleen van strategisch belang voor het sociaal kapitaal van de landbouw (en het platteland), de economische ontwikkeling van de agrovoedingssector, en op langere termijn voor de voedselproductie, maar biedt ook op vlak van milieu, klimaat en dierenwelzijn heel wat voordelen.

De interventie draagt bij aan de volgende specifieke doelstelling:

- ***(SpD. g) Het aantrekken en vasthouden van jonge landbouwers en andere nieuwe landbouwers en bevordering van duurzame bedrijfsontwikkeling in plattelandsgebieden;***Om de aanwezigheid van de landbouw in Vlaanderen veilig te stellen is er nood aan instroom van jonge mensen naar het beroep van landbouwer. Door de eigenheid van de landbouwsector zijn de productiemiddelen duur. Deze interventie verlicht het kapitaal dat in het bezit moet zijn om een bestaand landbouwbedrijf over te nemen, in te kopen als bedrijfsleider of een landbouwbedrijf op te starten.

Daarnaast draagt de interventie ook indirect bij aan de andere specifieke doelstellingen:

- ***(SpD. a) Het bieden van steun met het oog op een leefbaar bedrijfsinkomen en veerkracht van de landbouwsector in de hele Unie, ten behoeve van een grotere voedselzekerheid voor de lange termijn, van een meer diverse landbouw, en van een economisch duurzame landbouwproductie in de Unie;*** Om de toekomstige voedselzekerheid veilig te stellen is er nood aan instroom van jonge mensen naar het beroep van landbouwer. Door de eigenheid van de landbouwsector zijn de productiemiddelen duur. Deze interventie verlicht het kapitaal dat in het bezit moet zijn om een bestaand landbouwbedrijf over te nemen, in te kopen als bedrijfsleider of een landbouwbedrijf op te starten.

- ***(SpD. b) Vergroting van de marktgerichtheid en het concurrentievermogen van landbouw¬bedrijven voor zowel de korte als de lange termijn, onder meer door meer aandacht voor onderzoek, technologie en digitalisering;*** Het is geweten dat bij instap van een jonge bedrijfsleider in een bestaand landbouwbedrijf of bij de volledige overname ervan enige tijd erna het bedrijf ook gemoderniseerd wordt of dat misschien gekozen wordt voor een meer markgericht bedrijfsmodel. Bij opstart van een volledig nieuw landbouwbedrijf is de verwachting dat gekozen zal worden voor een marktgericht bedrijfsmodel.

- ***(SpD. h) Bevordering van de werkgelegenheid, groei, gendergelijkheid, waaronder deelname van vrouwen in het boerenbedrijf, sociale inclusie en lokale ontwikkeling in plattelandsgebieden, ook in de circulaire bio-economie en de duurzame bosbouw;*** Een nieuwe landbouwbedrijfsleider in een bedrijf zorgt voor de stijging van de werkgelegenheid en biedt kansen voor economische groei van het landbouwbedrijf. Het behoud van open ruimte op het platteland wordt ondersteund.

De interventie kan direct gelinkt worden aan de nood N15 (bevorderen van instroom en verjonging in de landbouwsector).

Verder wordt er ook ingespeeld op de onderstaande noden, al is dit effect eerder indirect:
- N3 Inkomenszekerheid
- N5 Marktgericht ondernemerschap – lokaal en mondiaal
- N16 Behoud van open ruimte en landbouw

Maandelijks worden de projecten waarvoor de steun aangevraagd werd, gerangschikt van hoog naar laag op basis van o.a. de volgende selectiecriteria:
- De mate van generatiewissel
- De omvang van het bedrijf dat gaat naar de jonge landbouwer. De fractie wordt ofwel bepaald op basis van de aandelen die overgenomen worden ofwel op basis van de bedrijfsbekleding en eveneens rekening houdende met de grootte van het overgenomen bedrijf uitgedrukt in verdiencapaciteit. Er wordt echter wel gewerkt met een minimumscore.
- Overname bedrijf volgens biologische productiemethode of opstart van een biologisch bedrijf

Bijkomende selectiecriteria indien het gaat over de opstart van een volledig nieuw bedrijf:
- De aanvraag moet de minimumscore halen op elk van de volgende punten:
    - Haalbaarheid van het bedrijfsplan
    - Duurzaamheid van het verdienmodel

Deze scores worden bepaald door een jury op basis van een evaluatierooster.

Omschrijving van de in aanmerking komende begunstigden

Pré-landbouwers of landbouwers die zich minder dan 24 maanden gevestigd hebben en jonger zijn dan 41 jaar op moment van aanvraag.

Omschrijving van de specifieke subsidiabiliteitscriteria, indien relevant, gerelateerd aan de begunstigde en het gebied

In artikel 75 en artikel 4 lid 6 worden de volgende Europese voorwaarden opgelegd (aanvraagniveau):

- De aanvrager is minder dan 41 jaar op moment van de aanvraag.
- Minder dan 24 maanden voor aanvraag gevestigd als landbouwer.
- Het indienen van een opstart- of overnameplan. Vlaamse invulling: inclusief controle gevraagde vormelijke kenmerken waaronder gegevens noodzakelijk voor de selectie die moeten voldoen aan de minimale kwaliteitseisen.

Extra Vlaamse toegangsvoorwaarden bij overname van een bedrijf (aanvraagniveau):

- Overname van aandelen of bedrijfsbekleding
- Aandelen/bedrijfsbekleding kunnen niet overgenomen worden van een natuurlijke persoon die minder dan vijf jaar geleden overname of opstartsteun gekregen heeft

Europese verbintenisvoorwaarden (betalingsaanvraag):

- Op moment van eindbetaling is de jonge landbouwer vakbekwaam.
- Jonge landbouw vestigt zich als bedrijfshoofd.
- Zeggenschap van de jonge landbouwer wordt niet ingeperkt.

Extra Vlaamse verbintenisvoorwaarden (betalingsaanvraag):

- Het bedrijf voldoet op moment van de betalingsaanvraag aan de criteria van een actieve landbouwer. Verantwoording: Overnamesteun wordt enkel toegestaan voor bedrijven die zich ontwikkelen tot een actieve landbouwer (minimumeis).
- Het bedrijf behaalt op het moment van de betalingsaanvraag voldoende verdiencapaciteit uit de productie, verwerking en verkoop van eigen landbouwproducten. De verdiencapaciteit die behaald moet worden is dezelfde als deze voor de interventie VLIF productieve investeringen op landbouwbedrijven. De minimale verdiencapaciteit wordt net zoals bij investeringssteun op bedrijfsniveau toegepast.
- De betalingsaanvraag wordt ten laatste ingediend 2,5 jaar na afsluiting van de aanvraagperiode. Dit wil dus zeggen dat bedrijven 2,5 jaar de tijd krijgen om een actieve landbouwer te worden en voldoende verdiencapaciteit te behalen, maar daar hier reeds mee gestart kan worden tot 24 maanden voor aanvraag is hier in wezen 4,5 jaar de tijd voor.
- Om voldoende zekerheid te hebben dat de jonge landbouwer voldoende actief is op het landbouwbedrijf wordt in het geval van meerdere bedrijfsleiders bijkomende voorwaarden opgelegd. Zo wordt bepaald dat een jonge landbouwer slechts maximaal een halftijdse job in loonverband mag uitoefenen. Daarnaast wordt ook een extra voorwaarde opgelegd naar inkomen toe indien de jonge landbouwer meerdere zelfstandige activiteiten combineert.

- Controle van de wettelijke bepalingen die nodig zijn voor de uitbating (geldige milieuvergunning voor het geheel aan ontplooide activiteiten, sanitaire attesten, …)
- Voor de controle van het overnamepercentage worden de overdracht van aandelen gecontroleerd op basis van het aandelenregister en de overname van bedrijfsbekleding op basis van de inventaris

Omschrijving van de in aanmerking komende types van steun

Niet van toepassing

5.3.21.6 Identificatie van de relevante basiselementen (relevante GLMC, uit regelgeving voortvloeiende beheerseisen (RBE) en andere in nationale en Europese wetgeving vastgestelde dwingende eisen), indien van toepassing, beschrijving van de specifieke relevante verplichtingen onder de RBE en toelichting over hoe de verbintenis verder gaat dan de dwingende eisen.

Niet van toepassing

5.3.21.7 Vorm en bedrag/percentage van steun/premie/berekeningsmethoden

	Niet-GBCS
Vorm van steun	Toelage
Type betaling	Forfaitair bedrag (lump sum)
Steunpercentage(s)	Niet van toepassing, er wordt gewerkt met forfaitaire bedragen op basis van de verdiencapaciteit van het bedrijf: o 40.000 euro o 70.000 euro o 100.000 euro

5.3.21.8 Informatie betreffende de staatssteunbeoordeling

De interventie valt binnen het toepassingsgebied van artikel 42 VWEU en moet niet worden getoetst op staatssteun.

Er wordt geen aanvullende nationale financiering toegepast.

5.3.21.9 Aanvullende vragen/informatie die specifiek is/zijn voor het type interventie

Niet van toepassing

5.3.21.10 WTO-conformiteit

Respecteert Annex II, art. 11:

- Steun voor jonge landbouwers

5.3.21.11 Geplande eenheidsbedragen – definitie

Naam eenheidsbedrag	VLIF Opstart en overname door jonge landbouwers – actie 1 (40.000 euro) – gepland eenheidsbedrag per dossier
Type steun	Toelage
Type eenheidsbedrag	Uniform
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 40.000 euro/dossier
Overeenkomstige eenheid van output	Overname of opstartdossier
Toelichting en motivering van de waarde van het eenheidsbedrag	Voor deze interventie wordt er gewerkt met drie uniforme eenheidsbedragen die overeenkomen met de forfaitaire bedragen. Het bedrag per overname is afhankelijk van de verdiencapaciteit van het bedrijf. In Vlaanderen is de kost van een overname of opstart kostelijk, hierdoor werden de maximumbedragen genomen in lijn met de Europese verhoging.
Bijdragepercentage(s)	43% Europese middelen – 57% Vlaamse middelen
Resultaatindicator	o R.36 Generatievernieuwing o R.37 Groei en banen in plattelandsgebieden

Naam eenheidsbedrag	VLIF Opstart en overname door jonge landbouwers – actie 2 (70.000 euro) – gepland eenheidsbedrag per dossier
Type steun	Toelage
Type eenheidsbedrag	Uniform
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 70.000 euro/dossier
Overeenkomstige eenheid van output	Overname of opstartdossier
Toelichting en motivering van de waarde van het eenheidsbedrag	Voor deze interventie wordt er gewerkt met drie uniforme eenheidsbedragen die overeenkomen met de forfaitaire bedragen. Het bedrag per overname is afhankelijk van de verdiencapaciteit van het bedrijf. In

	Vlaanderen is de kost van een overname of opstart kostelijk, hierdoor werden de maximumbedragen genomen in lijn met de Europese verhoging.
Bijdragepercentage(s)	43% Europese middelen – 57% Vlaamse middelen
Resultaatindicator	o R.36 Generatievernieuwing o R.37 Groei en banen in plattelandsgebieden

Naam eenheidsbedrag	VLIF Opstart en overname door jonge landbouwers – actie 3 (100.000 euro) – gepland eenheidsbedrag per dossier
Type steun	Toelage
Type eenheidsbedrag	Uniform
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 100.000 euro/dossier
Overeenkomstige eenheid van output	Overname of opstartdossier
Toelichting en motivering van de waarde van het eenheidsbedrag	Voor deze interventie wordt er gewerkt met drie uniforme eenheidsbedragen die overeenkomen met de forfaitaire bedragen. Het bedrag per overname is afhankelijk van de verdiencapaciteit van het bedrijf. In Vlaanderen is de kost van een overname of opstart kostelijk, hierdoor werden de maximumbedragen genomen in lijn met de Europese verhoging.
Bijdragepercentage(s)	43% Europese middelen – 57% Vlaamse middelen
Resultaatindicator	o R.36 Generatievernieuwing o R.37 Groei en banen in plattelandsgebieden

5.3.21.12 Geplande eenheidsbedragen – financiële tabel met output

	Financieel jaar	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**Totaal 2023-2029**
VLIF Opstart en overname door jonge landbouwers – actie 1 – gepland	Gepland eenheidsbedrag (Totale publieke uitgave in EUR)	40.000	40.000	40.000	40.000	40.000	40.000	40.000	
	Jaarlijkse indicatieve financiële allocatie (Totale publieke uitgave in EUR)	0,00	4.116.894	2.778.903	2.778.903	2.778.903	1.440.913	0,00	**13.894.517**

eenheidsbedrag per dossier									
VLIF Opstart en overname door jonge landbouwers – actie 2 – gepland eenheidsbedrag per dossier	Gepland eenheidsbedrag (Totale publieke uitgave in EUR)	70.000	70.000	70.000	70.000	70.000	70.000	70.000	
	Jaarlijkse indicatieve financiële allocatie (Totale publieke uitgave in EUR)	0,00	4.116.894	2.778.903	2.778.903	2.778.903	1.440.913	0,00	**13.894.517**
VLIF Opstart en overname door jonge landbouwers – actie 3 – gepland eenheidsbedrag per dossier	Gepland eenheidsbedrag (Totale publieke uitgave in EUR)	100.000	100.000	100.000	100.000	100.000	100.000	100.000	
	Jaarlijkse indicatieve financiële allocatie (Totale publieke uitgave in EUR)	0,00	4.116.894	2.778.903	2.778.903	2.778.903	1.440.913	0,00	**13.894.517**
TOTAAL	**Geplande output (dossiers)**	0	200	135	135	135	70	0	**675**
	Jaarlijkse indicatieve financiële allocatie (Totale publieke uitgave in EUR)	0,00	12.350.682	8.336.710,38	8.336.710,38	8.336.710,38	4.332.739	0,00	**41.683.552**

5.3.22 VLIF – Opstart van of omschakeling naar een toekomstgerichte duurzame ondernemingsstrategie op een landbouwbedrijf

Interventiecode (MS)	*Wordt achteraf aangevuld*
Naam interventie	VLIF Opstart van of omschakeling naar een toekomstgerichte duurzame ondernemingsstrategie op een landbouwbedrijf
Type interventie	Plattelandsontwikkeling - Vestiging van jonge landbouwers en het opstarten van plattelandsbedrijven (artikel 75)
Outputindicator	O.26: Aantal nieuwe landbouwers dat vestigingssteun ontvangt (andere dan de onder O.25 gemelde jonge landbouwers)
Bijdrage aan oormerkingsvereisten voor • Generatievernieuwing • Milieu • LEADER	 Nee Nee Nee
Omvat de interventie overgedragen uitgaven van het PDPO III?	Nee

5.3.22.1 Territoriale reikwijdte

Het toepassingsgebied van de interventie is gans Vlaanderen.

5.3.22.2 Gerelateerde specifieke doelstellingen/horizontale doelstelling (CCO)

(SpD. b) Vergroting van de marktgerichtheid en het concurrentievermogen van landbouw¬bedrijven voor zowel de korte als de lange termijn, onder meer door meer aandacht voor onderzoek, technologie en digitalisering;

(SpD. e) Bevordering van de duurzame ontwikkeling en het efficiënte beheer van natuurlijke hulpbronnen zoals water, bodem en lucht, onder meer door de afhankelijkheid van chemische middelen te verkleinen;

(SpD. g) Het aantrekken en vasthouden van jonge landbouwers en andere nieuwe landbouwers en bevordering van duurzame bedrijfsontwikkeling in plattelandsgebieden;

5.3.22.3 Nood/noden waarop de interventie is gericht

- N5 Marktgericht ondernemerschap – lokaal en mondiaal
- N10 Aanpassingen in functie van een integraal duurzaam landbouwbeheer (inclusief bio-landbouw)
- N11 Zorg voor water
- N12 Zorg voor bodem
- N15 Bevorderen van instroom en verjonging in de landbouwsector

5.3.22.4 Resultaatindicator(en)

- R.37 Groei en banen in plattelandsgebieden

5.3.22.5 Specifieke opzet, vereisten en subsidiabiliteitsvoorwaarden van de interventie

Beschrijving

Deze interventie voorziet in een éénmalige steun aan individuele landbouwbedrijven voor het opstarten of omschakelen van hun bedrijfsvoering naar een vernieuwde toekomstgerichte bedrijfsstrategie op basis van een nieuw doordacht businessplan. Het kan hier bijvoorbeeld gaan over inkomensdiversificatie, differentiatie, verbreding, nieuwe functies en/of verandering/omschakeling in functies van het bedrijf.

Deze steun ondersteunt de bedrijven voor het implementeren van een vernieuwde niet-gangbare bedrijfsstrategie op maat van het bedrijf, die gepaard gaat met inkomens- en succesrisico's in de eerste jaren van de implementatie. De vernieuwde bedrijfsstrategie moet hun bedrijf veerkrachtig en toekomstgericht maken, de economische leefbaarheid van het bedrijf waarborgen en bijdragen aan het leveren van belangrijke diensten aan de samenleving . Hiermee stimuleren we bedrijfsleiders die een antwoord willen bieden en meewerken aan de maatschappelijke, ecologische en economische doelstellingen waarbij economie en ecologie hand in hand kunnen gaan.

De interventie draagt direct bij aan het realiseren van de volgende doelstellingen van het strategisch plan:

- ***(SpD. b) Vergroting van de marktgerichtheid en het concurrentievermogen van landbouw¬bedrijven voor zowel de korte als de lange termijn, onder meer door meer aandacht voor onderzoek, technologie en digitalisering;*** De interventie ondersteunt landbouwbedrijven om om te schakelen naar meer markgerichte en veerkrachtige bedrijfsmodellen. Hierbij worden ook vernieuwende bedrijfsmodellen aangemoedigd.

- ***(SpD. e) Bevordering van de duurzame ontwikkeling en het efficiënte beheer van natuurlijke hulpbronnen zoals water, bodem en lucht, onder meer door de afhankelijkheid van chemische middelen te verkleinen;*** De duurzaamheid van de bedrijfsmodellen naar waar wordt overgeschakeld, wordt vooropgesteld. Efficiënt beheer van natuurlijke hulpbronnen is een belangrijk onderdeel in het bevorderen van duurzame ontwikkeling wat met deze bedrijfsmodellen beoogd wordt. Omschakeling naar bedrijfsmodellen die per definitie leiden tot een hogere negatieve impact op water, bodem en lucht ofwel op productniveau ofwel op areaalniveau komen niet in aanmerking.

- ***(SpD. g) Het aantrekken en vasthouden van jonge landbouwers en andere nieuwe landbouwers en bevordering van duurzame bedrijfsontwikkeling in plattelandsgebieden;*** Interventies zoals overnamesteun zijn meer geschikt voor het aantrekken van jonge landbouwers, maar deze interventie is specifiek gericht op de bedrijfsontwikkeling, namelijk het ontplooien van een duurzaam en toekomstgericht bedrijfsplan.

De interventie geeft een direct antwoord op de volgende noden:

- N5 Marktgericht ondernemerschap – lokaal en mondiaal
- N10 Aanpassingen in functie van een integraal duurzaam landbouwbeheer (inclusief bio-landbouw)
- N11 Zorg voor water
- N12 Zorg voor bodem
- N15 Bevorderen van instroom en verjonging in de landbouwsector

Naast een directe bijdrage, is er ook een indirecte bijdrage aan de andere specifieke doelstellingen en de horizontale doelstelling:

- ***(SpD. a) Het bieden van steun met het oog op een leefbaar bedrijfsinkomen en veerkracht van de landbouwsector in de hele Unie, ten behoeve van een grotere voedselzekerheid voor de lange termijn, van een meer diverse landbouw, en van een economisch duurzame landbouwproductie in de Unie;*** Indien het bedrijfsmodel niet meer in staat is om het leefbaar landbouwinkomen te genereren biedt deze interventie de mogelijkheid om van bedrijfsmodel te veranderen dat meer marktgericht en veerkrachtig is. Het businessplan moet aantonen dat het haalbaar is om het landbouwinkomen te verbeteren.

- ***(SpD. c) Verbetering van de positie van de landbouwers in de waardeketen;*** Een meer eerlijke verdeling van de marges kan niet bereikt worden met deze interventie. De interventie kan landbouwers wel aanmoedigen om om te schakelen naar een bedrijfsmodel dat toelaat om meer prijszetter te zijn i.p.v. prijsnemer. Zo kan een nieuw bedrijfsmodel zich richten op het verkorten van de keten of op meer differentiatie van de land- en tuinbouwproducten. Deze differentiatie kan een opstap betekenen voor een betere positie van de landbouwers in de waardeketen omdat afnemers bereid zijn een voldoende hoge prijs te betalen wanneer er minder aanbod is van andere bedrijven met hetzelfde product.

- ***(SpD. d) Bijdragen tot matiging van en aanpassing aan klimaatverandering, onder meer door de uitstoot van broeikasgassen terug te dringen en meer koolstof vast te leggen, en duurzame energie te bevorderen;*** De duurzaamheid van de bedrijfsmodellen naar waar wordt overgeschakeld, wordt met de interventie vooropgesteld. Aanpassingen met betrekking tot klimaatrobuustheid of duurzame energie zijn een belangrijk onderdeel in het bevorderen van duurzame ontwikkeling. Omschakeling naar bedrijfsmodellen die leiden naar een hogere klimaatimpact hebben ofwel op productniveau ofwel op areaalniveau komen niet in aanmerking.

- ***(SpD. f) Bijdragen tot het tot staan brengen en ombuigen van biodiversiteitsverlies, tot versterking van ecosysteemdiensten en tot de instandhouding van habitats en landschappen;*** De duurzaamheid van de bedrijfsmodellen naar waar wordt overgeschakeld, wordt vooropgesteld.

Bijdragen tot de bescherming van de biodiversiteit, versterken van ecosysteemdiensten en in stand houden van habitats en landschappen is een belangrijk onderdeel in het bevorderen van duurzame ontwikkeling. Natuurinclusieve landbouw als bedrijfsmodel behoort tot de mogelijkheden.

- ***(SpD. h) Bevordering van de werkgelegenheid, groei, gendergelijkheid, waaronder deelname van vrouwen in het boerenbedrijf, sociale inclusie en lokale ontwikkeling in plattelandsgebieden, ook in de circulaire bio-economie en de duurzame bosbouw;*** Bedrijfsmodellen die opgestart worden of naar waar overgeschakeld wordt kunnen de sociale inclusie bevorderen. Dit zijn voornamelijk bedrijven die inzetten op verbredingsactiviteiten zoals toerisme en rechtstreekse verkoop. Bedrijven kunnen omschakelen om grondstoffen te produceren voor de bio-economie en om reststromen uit de de bio-economie te gebruiken als input.

- ***(SpD. i) Beter inspelen door de landbouw van de Unie op de maatschappelijke verwachtingen inzake voedsel en gezondheid, onder meer wat betreft hoogkwalitatief, veilig en voedzaam voedsel dat op duurzame wijze is geproduceerd, en voorts vermindering van de voedselverspilling, verbetering van het dierenwelzijn, en bestrijding van antimicrobiële resistentie.*** Bedrijfsmodellen die opgestart worden of naar waar overgeschakeld wordt kunnen specifiek inspelen op de maatschappelijke verwachtingen. Zo kan een bedrijfsmodel specifiek inzetten op (rechtstreekse verkoop van) gezonde voeding, voedselverspilling beperken en kan een meerwaarde gezocht worden in bovenwettelijk dierenwelzijn.

- ***(Horizontale doelstelling) Het moderniseren van de sector door kennisstimulering en -deling, innovatie en digitalisering in de landbouw en de plattelandsgebieden en door bevordering van de benutting daarvan door landbouwers via betere toegang tot onderzoek, innovatie, kennisuitwisseling en schooling;*** De omschakeling of opstart naar een toekomstgerichte en duurzame ondernemingsstrategie, is vaak ook een vernieuwende strategie. Zo is in de selectiecriteria het vernieuwende van het bedrijfsmodel opgenomen als punt.

De interventie speelt ook indirect in op volgende noden:

- N2 Innovatie (inclusief digitalisering)
- N3 Inkomenszekerheid
- N4 Risicobeheer door, onder andere, diversificatie van economische activiteiten
- N6 Ketenpositie versterken door samenwerking
- N7 Koolstofopbouw en vermindering broeikasgassen
- N8 Afhankelijkheid van externe hulpbronnen verminderen
- N9 Adaptatie aan klimaatverandering
- N13 Zorg voor natuur / biodiversiteit
- N14 Zorg voor landschap
- N16 Behoud van open ruimte en landbouw
- N18 Diversificatie economische activiteiten en stimuleren van bio- en circulaire economie
- N19 Verbeteren imago van de landbouw (in lijn met maatschappelijke / consumentenverwachtingen
- N20 Verhogen dierenwelzijn in de landbouw

- N21 Verlagen antibioticagebruik
- N22 Minder voedselafval en beter gebruik van reststromen.

De steun in de vorm van een vast steunbedrag is gekoppeld aan de voorwaarden met betrekking tot de te realiseren output van het nieuwe businessplan en stimuleert de landbouwer om ondanks de inkomens- en succesrisico's het nieuwe businessplan uit te voeren.

Investeringen die nodig zijn voor de omschakeling worden gesubsidieerd binnen de interventie investeringssteun voor landbouwbedrijven (F27, F30 of F32). Met deze interventie daarentegen willen we landbouwers die naar een duurzaam en vernieuwend verdienmodel willen overschakelen en startende ondernemers een bijkomende duw in de rug geven. Bovendien worden ook landbouwbedrijven ondersteund die zich willen ontwikkelen, maar op het moment van indiening nog niet voldoen aan de voorwaarden om toegang te krijgen tot de interventie VLIF productieve investeringen op landbouwbedrijven. In het algemeen stimuleert deze interventie landbouwers om via een doordacht businessplan te kiezen voor een veerkrachtig toekomstgericht en duurzaam verdienmodel.

De projecten worden gerangschikt van hoog naar laag op basis van o.a. de volgende selectiecriteria: kwaliteit van omschakelingsplan/opstartplan, de mate waarin het bedrijfsmodel duurzaam is (zowel de economische, ecologische en sociale aspecten), de mate waarin het bedrijfsmodel vernieuwend is op Vlaams niveau en de mate waarin het bedrijfsplan haalbaar is (voornamelijk op economisch vlak op bedrijfsniveau).

Omschrijving van de in aanmerking komende begunstigden

Deze interventie voorziet in twee types begunstigde:

1) Opstart van bedrijven met een duurzaam en vernieuwend verdienmodel
2) Bestaande bedrijven aanpassen/diversifiëren/omschakelen naar een vernieuwend en duurzaam verdienmodel.

In beide gevallen gaat het over actieve landbouwers

Omschrijving van de specifieke subsidiabiliteitscriteria, indien relevant, gerelateerd aan de begunstigde en het gebied

Toegangsvoorwaarden (steunaanvraag):

- Het indienen van een omschakelings- of opstartplan. Het businessplan moet onder meer bevatten: de doelstellingen, de veranderingselementen in het geval van omvorming van het huidige businessplan, het ontwikkelingspotentieel van het nieuwe businessplan, voorziene kosten en inkomensvorming en economische leefbaarheid een stappenplan met de stappen die zullen doorlopen worden en de realisatie die beoogd worden
- In het geval van de opstart van een nieuw bedrijf moet op moment van de aanvraag reeds een geldige omgevingsvergunning kunnen voorgelegd worden.

Verbintenisvoorwaarden (betalingsaanvraag):

- Het bedrijf voldoet aan de criteria van een actieve landbouwer
- Het bedrijf behaalt voldoende verdiencapaciteit uit de productie, verwerking en verkoop van eigen landbouwproducten. De verdiencapaciteit die behaald moet worden is lager dan deze die van toepassing is voor de interventie VLIF productieve investeringen op landbouwbedrijven.
- Het halen van minstens een minimumpercentage van de omzet van het bedrijf dat rechtstreeks toegeschreven zal kunnen worden aan activiteiten die voorvloeien uit de uitvoering van het bedrijfsplan en die op het moment van de aanvraag nog niet bestonden.

Omschrijving van de in aanmerking komende types van steun

Niet van toepassing

5.3.22.6 Identificatie van de relevante basiselementen (relevante GLMC, uit regelgeving voortvloeiende beheerseisen (RBE) en andere in nationale en Europese wetgeving vastgestelde dwingende eisen), indien van toepassing, beschrijving van de specifieke relevante verplichtingen onder de RBE en toelichting over hoe de verbintenis verder gaat dan de dwingende eisen.

Niet van toepassing

5.3.22.7 Vorm en bedrag/percentage van steun/premie/berekeningsmethoden

	Niet-GBCS
Vorm van steun	Toelage
Type betaling	Forfaitair bedrag (lump sum)
Steunpercentage(s)	Niet van toepassing, er wordt gewerkt met forfaitaire bedragen afhankelijk van de nieuw ontwikkelde activiteiten zoals beschreven in het bedrijfsplan: o 20.000 euro o 40.000 euro

5.3.22.8 Informatie betreffende de staatssteunbeoordeling

De interventie valt binnen het toepassingsgebied van artikel 42 VWEU en moet niet worden getoetst op staatssteun.

Er wordt geen aanvullende nationale financiering toegepast.

5.3.22.9 Aanvullende vragen/informatie die specifiek is/zijn voor het type interventie

Niet van toepassing

5.3.22.10 WTO-conformiteit

Respecteert Annex II, art. 11:

- Investeringen in herstructurering
- Diversificatie van plattelandsactiviteiten

5.3.22.11 Geplande eenheidsbedragen – definitie

Naam eenheidsbedrag	VLIF Omschakeling verdienmodel – actie 1 (20.000 euro) – gepland eenheidsbedrag per dossier
Type steun	Toelage
Type eenheidsbedrag	Uniform
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 20.000 euro/dossier
Overeenkomstige eenheid van output	Omschakeling of opstartdossier
Toelichting en motivering van de waarde van het eenheidsbedrag	Voor deze interventie wordt er gewerkt met twee uniforme eenheidsbedragen die overeenkomen met de forfaitaire bedragen. Het bedrag per dossier is afhankelijk van de nieuw ontwikkelde activiteiten zoals beschreven in het bedrijfsplan (uitgedrukt in % van de totale omzet van het bedrijf vermenigvuldigd met de verdiencapaciteit van het totale bedrijf)
Bijdragepercentage(s)	43% Europese middelen – 57% Vlaamse middelen
Resultaatindicator	o R.37 Groei en banen in plattelandsgebieden

Naam eenheidsbedrag	VLIF Omschakeling verdienmodel – actie 2 (40.000 euro) – gepland eenheidsbedrag per dossier
Type steun	Toelage
Type eenheidsbedrag	Uniform
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 40.000 euro/dossier
Overeenkomstige eenheid van output	Omschakeling of opstartdossier

Toelichting en motivering van de waarde van het eenheidsbedrag	Voor deze interventie wordt er gewerkt met twee uniforme eenheidsbedragen die overeenkomen met de forfaitaire bedragen. Het bedrag per dossier is afhankelijk van de nieuw ontwikkelde activiteiten zoals beschreven in het bedrijfsplan (uitgedrukt in % van de totale omzet van het bedrijf vermenigvuldigd met de verdiencapaciteit van het totale bedrijf)
Bijdragepercentage(s)	43% Europese middelen – 57% Vlaamse middelen
Resultaatindicator	o R.37 Groei en banen in plattelandsgebieden

5.3.22.12 Geplande eenheidsbedragen – financiële tabel met output

	Financieel jaar	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Totaal 2023-2029
VLIF Omschakeling verdienmodel – actie 1 – gepland eenheidsbedrag per dossier	Gepland eenheidsbedrag (Totale publieke uitgave in EUR)	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000	
	Jaarlijkse indicatieve financiële allocatie (Totale publieke uitgave in EUR)	0,00	123.899	123.899	123.899	123.899	123.899	123.899	**619.494**
VLIF Omschakeling verdienmodel – actie 2 – gepland eenheidsbedrag per dossier	Gepland eenheidsbedrag (Totale publieke uitgave in EUR)	40.000	40.000	40.000	40.000	40.000	40.000	40.000	
	Jaarlijkse indicatieve financiële allocatie (Totale publieke uitgave in EUR)	0,00	1.683.899	1.683.899	1.683.899	1.683.899	1.683.899	1.683.899	**8.419.494**
TOTAAL	**Geplande output (dossiers)**	0	48	48	48	48	48	0	**675**
	Jaarlijkse indicatieve financiële allocatie (Totale publieke uitgave in EUR)	0,00	1.807.798	1.807.798	1.807.798	1.807.798	1.807.798	0,00	**9.038.988**

5.3.23 VLIF – Productieve investeringen op landbouwbedrijven

Interventiecode (MS)	*Wordt achteraf aangevuld*
Naam interventie	VLIF Productieve investeringen op landbouwbedrijven
Type interventie	Plattelandsontwikkeling - Investeringen (artikel 73)
Outputindicator	O.20 Aantal ondersteunde productieve investeringsverrichtingen of -eenheden op het landbouwbedrijf
Bijdrage aan oormerkingsvereisten voor • Generatievernieuwing • Milieu • LEADER	 Nee Ja Nee
Omvat de interventie overgedragen uitgaven van het PDPO III?	Nee

5.3.23.1 Territoriale reikwijdte

Het toepassingsgebied van de interventie is gans Vlaanderen.

5.3.23.2 Gerelateerde specifieke doelstellingen/horizontale doelstelling (CCO)

(SpD. b) Vergroting van de marktgerichtheid en het concurrentievermogen van landbouw¬bedrijven voor zowel de korte als de lange termijn, onder meer door meer aandacht voor onderzoek, technologie en digitalisering;

(SpD. d) Bijdragen tot matiging van en aanpassing aan klimaatverandering, onder meer door de uitstoot van broeikasgassen terug te dringen en meer koolstof vast te leggen, en duurzame energie te bevorderen;

(SpD. e) Bevordering van de duurzame ontwikkeling en het efficiënte beheer van natuurlijke hulpbronnen zoals water, bodem en lucht, onder meer door de afhankelijkheid van chemische middelen te verkleinen;

(SpD. i) Beter inspelen door de landbouw van de Unie op de maatschappelijke verwachtingen inzake voedsel en gezondheid, onder meer wat betreft hoogkwalitatief, veilig en voedzaam voedsel dat op duurzame wijze is geproduceerd, en voorts vermindering van de voedselverspilling, verbetering van het dierenwelzijn, en bestrijding van antimicrobiële resistentie.

5.3.23.3 Nood/noden waarop de interventie is gericht

- N5 Marktgericht ondernemerschap – lokaal en mondiaal
- N7 Koolstofopbouw en vermindering broeikasgassen
- N8 Afhankelijkheid van externe hulpbronnen verminderen
- N9 Adaptatie aan klimaatverandering
- N10 Aanpassingen in functie van een integraal duurzaam landbouwbeheer (inclusief bio-landbouw)
- N11 Zorg voor water
- N12 Zorg voor bodem
- N19 Verbeteren imago van de landbouw (in lijn met maatschappelijke / consumentenverwachtingen)
- N20 Verhogen dierenwelzijn in de landbouw
- N21 Verlagen antibioticagebruik
- N22 Minder voedselafval en beter gebruik van reststromen

5.3.23.4 Resultaatindicator(en)

- R.3 Digitalisering van de landbouw
- R.9 Modernisering van landbouwbedrijven
- R.15 Hernieuwbare energie uit landbouw, bosbouw en andere hernieuwbare bronnen
- R.16 Klimaatgerelateerde investeringen
- R.26 Investeringen met betrekking tot natuurlijke hulpbronnen
- R.44 Verbeteren van dierenwelzij

5.3.23.5 Specifieke opzet, vereisten en subsidiabiliteitsvoorwaarden van de interventie

Beschrijving

VLIF-investeringssteun aan landbouwbedrijven is sinds 20 jaar een sterkhouder in het Vlaams programma voor plattelandsontwikkeling. De interventie wordt aangepast om nog meer een toekomstgericht ondernemingsfonds te zijn.

Ondernemerschap in de landbouw houdt in dat het landbouwbedrijf inspeelt op veranderingen, en ontwikkelingen in de natuurlijke en maatschappelijke omgeving van het bedrijf en in de markt om crisisbestendiger en veerkrachtiger te zijn en haar strategische rol in onze economie en maatschappij te vervullen. Investeringssteun aan landbouwbedrijven richt zich op een klimaat- en milieuvriendelijke landbouw. Het VLIF ondersteunt maximaal investeringen die noodzakelijk zijn voor, en kansen biedt aan een sterk ondernemerschap via een diversiteit aan bedrijfsmodellen (incl. investeringen in korte en circulaire keten en biolandbouw, investeringen die noodzakelijk zijn in een agro-ecologisch verdienmodel).

Investeringen zijn nodig om de vele uitdagingen te kunnen aangaan die noodzakelijk zijn in de verduurzaming van elk bedrijfsmodel in het kader van klimaatmitigatie en –adaptatie, bodemkwaliteit, waterkwaliteit- en waterkwantiteit, verbetering van de biodiversiteit, luchtkwaliteit, risicopreventie,

vermindering van voedselverliezen en circulaire economie, dierenwelzijn, voedselkwaliteit- en veiligheid, arbeidskwaliteit en –veiligheid, arbeidsrationalisatie en ruimtelijke kwaliteit Zowel het bovenwettelijk karakter als het principe van level playing field (gelijkspeelveld), waarbij investeringssteun voorzien wordt voor strengere wettelijke verplichtingen dan voor gelijkaardige spelers buiten onze lidstaat, zijn hierbij de leidraad.

De verhoogde investeringssteun voor milieu-investeringen in de landbouw kadert bovendien in het behalen van milieu- en natuurdoelstellingen voor Vlaanderen. De VLIF investeringssteun draagt bij aan het realiseren van de volgende Vlaamse klimaat, milieu en natuurplannen (op hun beurt ter uitvoering van Europese verordeningen en richtlijnen):

- Vlaams Natura 2000-programma – 2021-2025
- Stroomgebiedbeheerplannen voor Schelde en Maas
- Mestactieplan (MAP)
- Luchtbeleidsplan 2030
- Vlaams energie- en klimaatplan 2021-2030
- Nationaal actieplan voor hernieuwbare energie
- Opvolger van het Vlaams Actieplan Duurzaam Pesticidengebruik 2018-2022

De interventie kan worden opgedeeld in drie acties:

- VLIF investeringen voor verdere verduurzaming
- VLIF groene investeringen
- VLIF investeringen voor dierenwelzijn

Het verschil tussen de drie acties zijn de doelstellingen waar direct toe wordt bijgedragen via die investeringen. Dit uit zich ook in verschillende steunpercentages en dus unit amounts. De selectieprocedure voor de drie acties is echter gelijk. Tijdens deze procedure wordt bepaald onder welke actie een bepaalde investering thuis hoort. Dan wordt ook het toepasselijke steunpercentage bepaald.

De interventie draagt direct bij tot het realiseren van onderstaande doelstellingen van het strategisch plan en kan gelinkt worden aan verschillende noden:

- ***(SpD. b) Vergroting van de marktgerichtheid en het concurrentievermogen van landbouwbedrijven voor zowel de korte als de lange termijn, onder meer door meer aandacht voor onderzoek, technologie en digitalisering;*** Voor het behoud van het concurrentievermogen is het level playing field binnen de Europese Unie belangrijk. Ook al delen de lidstaten de doelstellingen op klimaat- en milieuvlak, de uitwerking ervan van is lidstaat tot lidstaat verschillend. Om bepaalde milieu- en klimaatdoelen te bereiken worden verplichtingen opgelegd die niet geldig zijn in andere lidstaten. Om het concurrentievermogen te behouden, is het belangrijk dat deze investeringen financieel ondersteund worden vanuit de overheid. Daarnaast kunnen bepaalde investeringen de markgerichtheid verhogen zoals investeringen in bovenwettelijke maatschappelijke wensen op milieu, klimaat en dierenwelzijnsvlak of investeringen in een kortere keten. Het is belangrijk dat met het subsidiepercentage er voldoende incentive is om landbouwers aan te moedigen om die investeringen uit te voeren die de marktgerichtheid verhogen, zeker in het kader van de afbouw van inkomensondersteuningsmechanismen.

- ***(SpD. d) Bijdragen tot matiging van en aanpassing aan klimaatverandering, onder meer door de uitstoot van broeikasgassen terug te dringen en meer koolstof vast te leggen, en duurzame energie te bevorderen;*** Het Vlaams energie- en klimaatplan 2021-2030 geeft aan dat om de doelstellingen te behalen naast teelttechnische areaalgebonden intereventies een belangrijke bijdrage kan geleverd worden door energiebesparing te realiseren van de landbouwbedrijfsgebouwen en reductie van emissies uit bedrijfsgebouwen als het gevolg van biologische processen met name de productie van methaan en lachgas. Deze reducties kunnen enkel bewerkstelligd worden door de best beschikbare technieken te gebruiken. Ook precisielandbouw en emissiearme bemestingstechnieken kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan het behalen van de klimaatdoelstellingen. Daarnaast kunnen landbouwbedrijven ook een steentje bijdragen in de productie van hernieuwbare energie met name door de vergisting van mest en de productie van windenergie. Ook wat dat betreft moet de investeringssteun aanleiding geven tot voldoende incentive. Bij investeringen die bijdragen aan klimaatadaptatie gaat het over investeringen in waterbesparing, bodemkwaliteit en biodiversiteit. Het is belangrijk dat het subsidiepercentage voldoende hoog is zodat voldoende incentive gecreëerd kan worden om klimaatvriendelijke, klimaatmitigerende en klimaatadaptieve investeringen door te voeren.

- ***(SpD. e) Bevordering van de duurzame ontwikkeling en het efficiënte beheer van natuurlijke hulpbronnen zoals water, bodem en lucht, onder meer door de afhankelijkheid van chemische middelen te verkleinen;*** Efficiënt beheer van natuurlijke hulpbronnen is een belangrijk onderdeel in het bevorderen van duurzame ontwikkeling. Er wordt voorrang gegeven aan die investeringen die waterkwaliteit en –kwantiteit verhogen, landbouwwerktuigen die de kwaliteit van de bodem verhogen en die investeringen die ammoniak, NOx en fijn stof in de lucht reduceren.

- ***(SpD. i) Beter inspelen door de landbouw van de Unie op de maatschappelijke verwachtingen inzake voedsel en gezondheid, onder meer wat betreft hoogkwalitatief, veilig en voedzaam voedsel dat op duurzame wijze is geproduceerd, en voorts vermindering van de voedselverspilling, verbetering van het dierenwelzijn, en bestrijding van antimicrobiële resistentie.*** Specifieke investeringen dragen bij tot de voedselveiligheid. Met het selectiesysteem wordt voor elke subsector gestreefd dat er met het geven van investeringssteun een maximale incentive is naar voedsel dat op de meest duurzame wijze geproduceerd wordt. Specifieke investeringen zoals oogstprotectie kunnen de voedselverliezen op het veld beperken. Het door investeringssteun aanmoedigen van investeringen in bovenwettelijke dierenwelzijn draagt bij tot deze maatschappelijke bekommernis.

De interventie kan direct gelinkt worden aan de volgende noden:

- N5 Marktgericht ondernemerschap – lokaal en mondiaal
- N7 Koolstofopbouw en vermindering broeikasgassen
- N8 Afhankelijkheid van externe hulpbronnen verminderen
- N9 Adaptatie aan klimaatverandering
- N10 Aanpassingen in functie van een integraal duurzaam landbouwbeheer (inclusief bio-landbouw)
- N11 Zorg voor water
- N12 Zorg voor bodem
- N19 Verbeteren imago van de landbouw (in lijn met maatschappelijke / consumentenverwachtingen)
- N20 Verhogen dierenwelzijn in de landbouw
- N21 Verlagen antibioticagebruik

- N22 Minder voedselafval en beter gebruik van reststromen

Hierbij zal de actie VLIF investeringen voor verdere verduurzaming voornamelijk inzetten op doelstelling (b), al wordt er indirect zeker ook bijgedragen aan de andere doelstellen. De VLIF groene invetsteringen kunnen direct gelinkt worden aan doelstellingen (d) en (e) rond klimaat en natuurlijke hulpbronnen zoals bodem en water. De actie investeringen dierenwelzijn wordt dan direct gekoppeld aan de doelstelling (i) die gaat over dierenwelzijn in de landbouw.

Daarnaast speelt de interventie ook in op een aantal andere noden en doelstellingen. Deze effecten zijn echter meer indirect:

- ***(SpD. a) Het bieden van steun met het oog op een leefbaar bedrijfsinkomen en veerkracht van de landbouwsector in de hele Unie, ten behoeve van een grotere voedselzekerheid voor de lange termijn, van een meer diverse landbouw, en van een economisch duurzame landbouwproductie in de Unie;*** Investeringen zijn noodzakelijk om de weerbaarheid en veerkracht van bedrijven te verhogen. Investeringen zijn noodzakelijk om op lange termijn het landbouwinkomen veilig te stellen en te verbeteren, om inkomensdiversificatie te creëren en om risico's (o.a. weersinvloeden) te verminderen.

- ***(SpD. c) Verbetering van de positie van de landbouwers in de waardeketen;*** Een eerlijkere verdeling van de marges kan niet bereikt worden met investeringssteun. Investeringssteun kan landbouwers er wel toe aanzetten om investeringen door te voeren op het bedrijf waardoor ze meer prijszetter kunnen worden i.p.v. prijsnemer, met name investeringen gericht op het verkorten van de keten of met het oog op differentiatie van de land- en tuinbouwproducten. Deze differentiatie kan een opstap betekenen voor een betere positie van de landbouwers in de waardeketen omdat afnemers bereid zijn een voldoende hoge prijs te betalen wanneer er minder aanbod is van andere bedrijven met hetzelfde product.

- ***(SpD. f) Bijdragen tot het tot staan brengen en ombuigen van biodiversiteitsverlies, tot versterking van ecosysteemdiensten en tot de instandhouding van habitats en landschappen;*** Op verschillende wijzen kunnen investeringen op landbouwbedrijven bijdragen tot deze strategische doelstellingen. Zo draagt bvb. een te hoge ammoniakdepositie bij aan de verzuring van habitats. Alle ammoniakreducerende investeringen komen dus de kwaliteit van de habitats ten goede. Investeringssteun kan ook bijdragen aan de verhoging van de biodiversiteit door alle investeringen te ondersteunen die bijdragen aan een agro-ecologische bedrijfsvoering (mechanische onkruidbestrijding, technieken voor de verspreiding van biologische bestrijdingsmiddelen, enz.) een verhoging van de landschapskwaliteit (bv. onderhoud van (kleine) landschapselementen) enz.

- ***(SpD. g) Het aantrekken en vasthouden van jonge landbouwers en andere nieuwe landbouwers en bevordering van duurzame bedrijfsontwikkeling in plattelandsgebieden;*** Naast de interventie overnamesteun zet investeringssteun in op het aantrekken van jonge landbouwers. Bedrijven met jonge landbouwers als zaakvoerder krijgen voorrang. We ondersteunen tevens bedrijven bij nieuwe investeringen voor het ontwikkelen van/ omschakelen naar nieuwe activiteiten.

- ***(SpD. h) Bevordering van de werkgelegenheid, groei, gendergelijkheid, waaronder deelname van vrouwen in het boerenbedrijf, sociale inclusie en lokale ontwikkeling in plattelandsgebieden, ook in de circulaire bio-economie en de duurzame bosbouw;*** Investeringen in

verbredingsactiviteiten en de rechtstreekse verkoop creëren meestal arbeidsplaatsen. De sociale inclusie wordt bevorderd door deze bedrijven die inzetten op verbreding en rechtstreekse verkoop. Bedrijven kunnen omschakelen naar het produceren van grondstoffen voor de bio-economie en door reststromen uit de de bio-economie te gebruiken als input. Ook dit vraagt specifieke investeringen waarvoor een maximale incentive gegeven wordt door de investeringssteun.

- ***(Horizontale doelstelling) Het moderniseren van de sector door kennisstimulering en -deling, innovatie en digitalisering in de landbouw en de plattelandsgebieden en door bevordering van de benutting daarvan door landbouwers via betere toegang tot onderzoek, innovatie, kennisuitwisseling en scholing.***

De interventie geeft dan ook een bijkomend antwoord op de volgende vragen:

- N2 Innovatie (inclusief digitalisering)
- N3 Inkomenszekerheid
- N4 Risicobeheer door, onder andere, diversificatie economische activiteiten
- N6 Ketenpositie versterken door samenwerking
- N13 Zorg voor natuur / biodiversiteit
- N14 Zorg voor landschap
- N15 Bevorderen van instroom en verjonging in de landbouwsector
- N18 Diversificatie economische activiteiten en stimuleren van bio- en circulaire economie

Driemaandelijks worden de investeringen waarvoor de steun aangevraagd werd, gerangschikt van hoog naar laag volgens de mate waarin ze bijdragen aan de realisatie van de doelstellingen van de interventie inzake verduurzaming, verjonging en samenwerking.

De selectieprocedure bestaat uit een beoordeling van de mate waarin de investering duurzaam is op het vlak van economische, sociale en ecologische duurzaamheid. Met de totaalscore van duurzaamheid hangt eveneens het steunpercentage samen. Zo zullen investeringen die een uitgesproken meerwaarde hebben naar milieu- en klimaat toe in de hoogste subsdiepercentages gesubsidieerd worden. Bij de duurzaamheidsscore per investering komt dat een bijkomende score indien de investering aangevraagd werd door een jonge landbouwer en indien de investeringen aangevraagd worden in het kader van gemeenschappelijk gebruik door verschillende landbouwers (samenwerking). Er wordt onderzocht hoe projectcontext de selectie mee zal bepalen. De VLIF limitatieve lijst van investeringscodes bepaalt ook onder welke actie de investeringen thuis horen. Zo zijn de VLIF groene investeringen, de investeringen met een hoge duurzaamheidsscore op vlak van milieu en klimaat. Bij de VLIF investeringen dierenwelzijn, kan de investering direct gelinkt worden aan een verhoging van het dierenwelzijn. Enkel investeringen in bovenwettelijk dierenwelzijn vallen hieronder.

Omschrijving van de in aanmerking komende begunstigden

Actieve landbouwers met een minimum potentieel inkomen uit de productie, verwerking en vermarkting van landbouwproducten. Daarnaast komen ook samenwerkingsverbanden van landbouwbedrijven in aanmerking.

Alle leden moeten actieve landbouwers zijn, de helft van de leden moet ook aan het minimum potentieel inkomen uit de productie, verwerking en vermarkting van landbouwproducten voldoen.

Omschrijving van de specifieke subsidiabiliteitscriteria, indien relevant, gerelateerd aan de begunstigde en het gebied

De volgende toegangsvoorwaarden zijn van toepassing (hieraan moet voldaan zijn op aanvraagniveau):

1) Enkel investeringen die bijdragen tot één of meer specifieke doelstellingen kunnen gesubsidieerd worden.
2) Indien het Unierecht leidt tot het opleggen van nieuwe eisen aan landbouwers, kan steun worden verleend voor investeringen om aan die eisen te voldoen gedurende maximaal 24 maanden vanaf de datum waarop zij voor het bedrijf verplicht worden.
3) Het bedrijf dat de aanvraag indient voldoet aan de criteria van een actieve landbouwer. Indien het een groep van landbouwers (samenwerkingsverband) betreft voldoen alle leden aan de definitie van actieve landbouwers
4) Het bedrijf behaalt voldoende verdiencapaciteit uit de productie, verwerking en verkoop van eigen landbouwproducten. Indien het groep van landbouwers (samenwerkingsvervand) betreft behaalt de helft van de leden ook een minimum potentieel inkomen uit de productie, verwerking en vermarkting van landbouwproducten

De volgende verbintenisvoorwaarden zijn van toepassing en worden gecontroleerd op moment van de betalingsaanvraag:

1) De investeringen die gesubsidieerd worden zijn conform de omgevingsvergunning.
2) Enkel investeringen die gelinkt kunnen worden aan een exploitatie gelegen in het Vlaams gewest worden gesubsidieerd
3) Verrichtingen die fysiek zijn afgerond of volledig zijn uitgevoerd vóór de aanvraag komen niet in aanmerking voor steun, ongeacht of alle betrokken betalingen zijn verricht. Vlaamse invulling: De investering waarvoor steun gevraagd wordt werd nog niet aangevat. Als bewijsstuk wordt hiervoor gekeken naar de factuurdatum of leveringsdatum of plaatsingsdatum.

Omschrijving van de in aanmerking komende types van steun

Subsidiabele kosten:

1) Constructie of verwerving, van onroerende goederen die voor het eerst in gebruik genomen worden
2) Constructie of verwerving van installaties, machines en uitrusting die voor het eerst in gebruik genomen worden
3) Verwerving van software en sturingsprogramma's

De redelijkheid van de kosten wordt maximaal bepaald op basis van de toepassing van normbedragen. Deze normbedragen worden bepaald op basis van literatuurgegevens en/of administratieve databank. Indien dit niet mogelijk is wordt er gewerkt met offerten. Het gebruik van VKO's wordt onderzocht.
Er wordt gewerkt met een limitatieve lijst van investeringen die ex-ante aan elke aanvraagperiode kan aangepast worden.

5.3.23.6 Identificatie van de relevante basiselementen (relevante GLMC, uit regelgeving voortvloeiende beheerseisen (RBE) en andere in nationale en Europese wetgeving vastgestelde dwingende eisen), indien van toepassing, beschrijving van de specifieke relevante verplichtingen onder de RBE en toelichting over hoe de verbintenis verder gaat dan de dwingende eisen.

Niet van toepassing

5.3.23.7 Vorm en bedrag/percentage van steun/premie/berekeningsmethoden

	Niet-GBCS
Vorm van steun	Toelage
Type betaling	o Terugbetaling van subsidiabele kosten die daadwerkelijke door een begunstigde zijn gemaakt o Eenheidsdkosten Wat is de basis voor de vaststelling (eenheidskosten)? In het geval van de eenheidskosten zal dit mogelijks gebaseerd worden op de P50 of P75 waarden in de historische databank 2015-2022 van de kosten per eenheid (ii) of gebruik van objectieve gegevens afkomstig van publicaties van Wageningen Universiteit (Nederland) KWIN.
Steunpercentage(s)	Er wordt gewerkt met drie of vier niveaus van subsidiepercentage: 15%, 30%, 40% en 50%. Voor jonge landbouwers wordt voor de subsidiecategorie 30%, 40% en 50% een bijkomende steun van 10% voorzien. De 50% subsidiecategorie is voorbehouden voor donkergroene investeringstypes. Dit zijn investeringen waar er een uitgesproken milieuvoordeel is en geen of slechts beperkte bijdrage aan de winstgevendheid van het bedrijf. Het typevoorbeeld is een fytobak waarmee resten van gewasbeschermingsmiddelen geneutraliseerd worden. Energiebesparende investeringen met relatief korte terugverdientijd komen hiervoor niet in aanmerking. Er wordt een maximale steun of maximale subsidiabele investeringskost over de ganse GLB-periode vastgelegd. Het duurzaamheidskader, dat eveneens de kans op selectie bepaalt, geeft aan welk subsidiepercentage van toepassing is op de investering. Met deze gevarieerde vork aan subsidiepercentages is het mogelijk om landbouwers te triggeren naar de meest duurzame uitvoering van een project. Bij investeringen met een hogere bijdrage aan de milieu – en klimaatdoelstellingen en de dierenwelzijnsdoelstellingen zal er een hoger subsidiepercentage van toepassing zijn. Ook onder de categorie ‘investeringen voor verdere verduurzaming‘ vallen er investeringen met hogere duurzaamheidsscores zoals specifieke investeringen in de korte keten.

5.3.23.8 Informatie betreffende de staatssteunbeoordeling

De interventie valt binnen het toepassingsgebied van artikel 42 VWEU en moet niet worden getoetst op staatssteun.

Type staatssteuninstrument dat moet worden gebruikt voor goedkeuring:
- Notificatie
- GBER
- ABER
- De minimis

Bedrag ELFPO (in euro): 143.720.070
Nationale co-financiering (in euro): 87.900.023
Bijkomende nationale financiering (in euro): 20.000.000

5.3.23.9 Aanvullende vragen/informatie die specifiek is/zijn voor het type interventie

Wat komt niet in aanmerking voor steun?	Naast de niet-subsidiabele kosten in art. 73(3) van Verordening (EU) 2021/2115 komen volgende elementen niet in aanmerking voor steun. Dit wordt verder verduidelijkt in hoofdstuk 4.7: o Aankoop van grond o Aankoop van éénjarige planten o Algemene kosten zoals onderzoek -, studie – en begeleidingskosten en resultaatsmetingen o Investeringstypes waarvoor een betaalbaar significant milieuvriendelijker alternatief bestaat zoals verwarming op steenkool en zware stookolie o Tweedehands materiaal
Voor investeringen in irrigatie: Maak een onderscheid tussen investeringen in de verbetering van: - Bestaande irrigatie installaties - Investeringen die leiden tot een netto toename van het geïrrigeerde areaal (“nieuwe irrigatie)	5 % o Indien verbetering van bestaande installaties, wat is de potentiële waterbesparing die vereist is? De minimumvereiste is 5% waterbesparing, investeringstypes die op basis van algemene technische kenmerken een hoger potentieel hebben zullen echter hoger duurzaamheidsgetal krijgen en hiermee gekoppeld ook een hogere selectiekans en steunpercentage. o Indien verbetering van bestaande installaties (die een effect hebben op waterlichamen met een lagere kwaliteit dan goed), wat zijn de vereisten voor een effectieve vermindering van

	watergebruik? Ex-post moet een effectieve vermindering van 50% van de potentiële waterbesparing gemeten worden.

5.3.23.10 WTO-conformiteit

Respecteert Annex II, art. 2:

- Productie van een bepaald product niet vereist
- Steun is beperkt tot de investeringskost en – tijd nodig om een bepaald goed te verwerven
- Recht op investeringssteun op basis van duidelijk afgelijnde criteria

5.3.23.11 Geplande eenheidsbedragen – definitie

Naam eenheidsbedrag	VLIF productieve investeringen – actie 1 investeringen voor verdere verduurzaming – gepland eenheidsbedrag per investering
Type steun	Toelage
Type eenheidsbedrag	Gemiddeld
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 6.585,99 euro/investering
Overeenkomstige eenheid van output	Investering
Toelichting en motivering van de waarde van het eenheidsbedrag	De unit amounts werden bepaald op basis van historische gegevens uit PDPO III, rekening houdend met het feit dat het gemiddeld steunpercentage per actie ook hoger zal zijn door de invoering van de verhoogde steunpercentages per subsidiecategorie. Het gemiddelde eenheidsbedrag van de PDPO III projecten werd verhoogd om rekening te houden met de hogere subsidiepercentages. Voor elke actie werd er een aparte gemiddelde unit amount bepaald.
Bijdragepercentage(s)	43% Europese middelen – 57% Vlaamse middelen 100 % met Europese middelen (getransfereerde Pijler 1 middelen) 100 % met Vlaamse middelen (aanvullende nationale financiering)
Resultaatindicator	o R.3 Digitalisering van de landbouw o R.9 Modernisering van landbouwbedrijven

Naam eenheidsbedrag	VLIF productieve investeringen – actie 2 groene investeringen – gepland eenheidsbedrag per investering

Type steun	Toelage
Type eenheidsbedrag	Gemiddeld
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 13.268,16 euro/investering
Overeenkomstige eenheid van output	Investering
Toelichting en motivering van de waarde van het eenheidsbedrag	De unit amounts werden bepaald op basis van historische gegevens uit PDPO III, rekening houdend met het feit dat het gemiddeld steunpercentage per actie ook hoger zal zijn door de invoering van de verhoogde steunpercentages per subsidiecategorie. Het gemiddelde eenheidsbedrag van de PDPO III projecten werd verhoogd om rekening te houden met de hogere subsidiepercentages. Voor elke actie werd er een aparte gemiddelde unit amount bepaald.
Bijdragepercentage(s)	43% Europese middelen – 57% Vlaamse middelen 100 % met Europese middelen (getransfereerde Pijler 1 middelen) 100 % met Vlaamse middelen (aanvullende nationale financiering)
Resultaatindicator	○ R.15 Hernieuwbare energie uit landbouw, bosbouw en andere hernieuwbare bronnen ○ R.16 Klimaatgerelateerde investeringen ○ R.26 Investeringen met betrekking tot natuurlijke hulpbronnen

Naam eenheidsbedrag	VLIF productieve investeringen – actie 3 investeringen voor dierenwelzijn – gepland eenheidsbedrag per investering
Type steun	Toelage
Type eenheidsbedrag	Gemiddeld
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 4.901,72 euro/investering
Overeenkomstige eenheid van output	Investering
Toelichting en motivering van de waarde van het eenheidsbedrag	De unit amounts werden bepaald op basis van historische gegevens uit PDPO III, rekening houdend met het feit dat het gemiddeld steunpercentage per actie ook hoger zal zijn door de invoering van de verhoogde steunpercentages per subsidiecategorie. Het gemiddelde eenheidsbedrag van de PDPO III projecten werd verhoogd om rekening te houden met de hogere subsidiepercentages. Voor elke actie werd er een aparte gemiddelde unit amount bepaald.
Bijdragepercentage(s)	43% Europese middelen – 57% Vlaamse middelen

	100 % met Europese middelen (getransfereerde Pijler 1 middelen) 100 % met Vlaamse middelen (aanvullende nationale financiering)
Resultaatindicator	○ R.44 Verbeteren van dierenwelzijn

5.3.23.12 Geplande eenheidsbedragen – financiële tabel met output

	Financieel jaar	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Totaal 2023-2029
VLIF productieve investeringen – actie 1 investeringen voor verdere verduurzaming – gepland eenheidsbedrag per investering	Gepland eenheidsbedrag (Totale publieke uitgave in EUR)	6.585,99	6.585,99	6.585,99	6.585,99	6.585,99	6.585,99	6.585,99	
	Jaarlijkse indicatieve financiële allocatie (Totale publieke uitgave in EUR)	0,00	6.246.039	14.574.090	20.820.129	20.820.129	20.820.129	20.820.129	**104.100.645**
VLIF productieve investeringen – actie 2 groene investeringen – gepland eenheidsbedrag per investering	Gepland eenheidsbedrag (Totale publieke uitgave in EUR)	13.268,16	13.268,16	13.268,16	13.268,16	13.268,16	13.268,16	13.268,16	
	Jaarlijkse indicatieve financiële allocatie (Totale publieke uitgave in EUR)	0,00	8.316.788	19.429.861	27.746.649	27.746.649	27.746.649	27.746.649	**138.733.244**
VLIF productieve investeringen – actie 3 investeringen voor dierenwelzijn – gepland eenheidsbedrag per investering	Gepland eenheidsbedrag (Totale publieke uitgave in EUR)	4.901,72	4.901,72	4.901,72	4.901,72	4.901,72	4.901,72	4.901,72	
	Jaarlijkse indicatieve financiële allocatie (Totale publieke uitgave in EUR)	0,00	527.172	1.230.069	1.757.241	1.757.241	1.757.241	1.757.241	**8.786.206**
TOTAAL	**Geplande output (investeringen)**	0	1.549 (1.683)	3.616	5.165	5.165	5.165	5.165	**25.825**

				(3.928)	(5.611)	(5.611)	(5.611)	(5.611)	**(28.054)**
	Jaarlijkse indicatieve financiële allocatie (Totale publieke uitgave in EUR)	0,00	15.089.999	35.234.020	50.324.019	50.324.019	50.324.019	50.324.019	**251.620.093**

5.3.24 VLIF – Investeringen voor duurzame verwerking en afzet van landbouwproducten

Interventiecode (MS)	*Wordt achteraf aangevuld*
Naam interventie	VLIF Investeringen voor duurzame verwerking en afzet van landbouwproducten
Type interventie	Plattelandsontwikkeling - Investeringen (artikel 73)
Outputindicator	O.24 Aantal ondersteunde productieve investeringsverrichtingen of -eenheden buiten het landbouwbedrijf
Bijdrage aan oormerkingsvereisten voor • Generatievernieuwing • Milieu • LEADER	 Nee Nee Nee
Omvat de interventie overgedragen uitgaven van het PDPO III?	Nee

5.3.24.1 Territoriale reikwijdte

Het toepassingsgebied van de interventie is gans Vlaanderen.

5.3.24.2 Gerelateerde specifieke doelstellingen/horizontale doelstelling (CCO)

(SpD. c) Verbetering van de positie van de landbouwers in de waardeketen;

(SpD. h) Bevordering van de werkgelegenheid, groei, gendergelijkheid, waaronder deelname van vrouwen in het boerenbedrijf, sociale inclusie en lokale ontwikkeling in plattelandsgebieden, ook in de circulaire bio-economie en de duurzame bosbouw;

5.3.24.3 Nood/noden waarop de interventie is gericht

- N6 Ketenpositie versterken door samenwerking
- N18 Diversificatie economische activiteiten en stimuleren van bio- en circulaire economie

5.3.24.4 Resultaatindicator(en)

- R.27 Milieu- en klimaatgerelateerde prestaties door investeringen in plattelandsgebieden
- R.39 Ontwikkeling van de plattelandseconomie

5.3.24.5 Specifieke opzet, vereisten en subsidiabiliteitsvoorwaarden van de interventie

Beschrijving

Het verhogen van de duurzaamheid en het creëren en behouden van toegevoegde waarde van de Vlaamse landbouwproducten bij verwerking en afzet voor de biogebaseerde economie (voeding en materialen) en kringlooplandbouw is een belangrijke strategie om het inkomen/winst van de bedrijven die actief zijn in het agrobusinesscomplex (ABC) te verbeteren of veilig te stellen voor de toekomst.

De Vlaamse landbouwsector is traditioneel sterk verweven met de historische sterke aanwezigheid van de voedingsindustrie in Vlaanderen (de belangrijkste maakindustrie in Vlaanderen). Deze aanwezigheid wordt gezien als een sterkte en een kans om blijvend in te zetten op de verdere verduurzaming en het creëren van toegevoegde waarde bij de eerste verwerking en afzet van primaire landbouwproducten.

De toegevoegde waarde kan ook gecreëerd worden tussen landbouwbedrijven en ketenpartners, andere dan voedingsbedrijven (retail, coöperaties tussen landbouwers, veilingen). De focus ligt niet enkel in het creëren van toegevoegde waarde bij de eerste verwerking binnen de agrovoedingsketen, maar ook binnen de biogebaseerde economie. Investeringen in de eerste verwerking- en afzet in zowel grotere bedrijven als via het korte ketenverband worden ondersteund. Er zal met de projectoproep en met de communicatie ervan meer dan voordien ingezet worden op samenwerking tussen verschillende ketenpartners en er zal ook specifiek gefocust worden op andere ketenpartners dan enkel verwerkende bedrijven.

Bijzondere aandacht gaat naar investeringen waarbij de ecologische voetafdruk van landbouwproducten verminderd wordt en projecten gericht op de circulaire economie. De interventie sluit aan bij het voornemen van de Vlaamse Regering om ketenvernieuwing en keteninnovatie te ondersteunen (vb. circulariteit door meer in te zetten op lokale stromen, reststromen en het sluiten van de nutriëntkringloop en de eiwitkringloop).

De selectiecriteria waken er over dat enkel duurzame projecten geselecteerd worden en dat er steeds een win-win is tussen landbouwers en andere ketenpartners waarbij onze landbouwers een strategische rol spelen voor onze economie en onze maatschappij. Bij betalingsaanvraag wordt nagegaan via het eindrapport of de beloofde winsituatie voor de landbouwsector in de projectaanvraag in voldoende mate gerealiseerd werd.

De interventie draagt direct bij aan het realiseren van de volgende doelstellingen van het strategisch plan:

- ***(SpD. c) Verbetering van de positie van de landbouwers in de waardeketen;*** Landbouwers die de verwerking en de afzet van hun landbouwproducten zelf in handen nemen, verbeteren uiteraard hun positie in de waardeketen. Projecten die de duurzaamheid verhogen bij de verwerkende industrie kunnen hier ook aanleiding toe geven. Indien een hogere toegevoegde waarde gecreëerd kan worden is er meer marge om een deel hiervan ook toe te kennen aan de leveranciers van de primaire producten. Om geselecteerd te kunnen worden, moet het project aantonen dat ook de landbouwers zullen profiteren op economisch vlak. Dit is een belangrijk selectiecriterium.

- ***(SpD. h) Bevordering van de werkgelegenheid, groei, gendergelijkheid, waaronder deelname van vrouwen in het boerenbedrijf, sociale inclusie en lokale ontwikkeling in plattelandsgebieden, ook in de circulaire bio-economie en de duurzame bosbouw;*** Bepaalde investeringen in

automatisatie zijn eerder gericht op arbeidsbesparing. Andere investeringen kunnen daarentegen bijkomende arbeidsplaatsen creëren. Bedrijven kunnen de activiteiten uitbreiden door reststromen te valoriseren. Ook dit vraagt specifieke investeringen waarvoor een maximale incentive gegeven wordt door de investeringssteun.

De interventie geeft een direct antwoord op de volgende noden:

- N6 Ketenpositie versterken door samenwerking
- N18 Diversificatie economische activiteiten en stimuleren van bio- en circulaire economie

Naast een directe bijdrage, is er ook een indirecte bijdrage aan de andere specifieke doelstellingen:

- ***(SpD. a) Het bieden van steun met het oog op een leefbaar bedrijfsinkomen en veerkracht van de landbouwsector in de hele Unie, ten behoeve van een grotere voedselzekerheid voor de lange termijn, van een meer diverse landbouw, en van een economisch duurzame landbouwproductie in de Unie;*** De productie en de verwerking van landbouwproducten in de eerste fase zijn nauw met elkaar verbonden. Landbouwbedrijven die de verwerking zelf in handen nemen kunnen op termijn het landbouwinkomen verhogen. Ook landbouwbedrijven die de producten leveren aan een afzetcoöperatie of verwerkende industrie hebben baat bij een verdere verduurzaming van deze sector. Op deze manier is minstens de lokale afzet verzekerd voor de toekomst. De projecten die ondersteund worden, gaan echter verder. Er moet ook een duidelijke winsituatie zijn op economisch vlak voor de betrokken landbouwers.

- ***(SpD. b) Vergroting van de marktgerichtheid en het concurrentievermogen van landbouwbedrijven voor zowel de korte als de lange termijn, onder meer door meer aandacht voor onderzoek, technologie en digitalisering;*** Er moet een duidelijke winsituatie zijn op economisch vlak (verhoging van het concurrentievermogen) voor de landbouwbedrijven die hun producten leveren aan de verwerkend industrie. Deze toegevoegde waarde creatie tijdens verwerking en afzet gaat vaak hand in hand met verbeteringen op het vlak van technologie en gaat vaak samen met verdere stappen in de digitalisering.

- ***(SpD. d) Bijdragen tot matiging van en aanpassing aan klimaatverandering, onder meer door de uitstoot van broeikasgassen terug te dringen en meer koolstof vast te leggen, en duurzame energie te bevorderen;***Er kan een belangrijke bijdrage geleverd worden aan de doelstellingen van het Vlaams energie- en klimaatplan 2021-2030 door energiebesparing te realiseren tijdens o.a. industriële verwerkingsprocessen.. Deze reducties kunnen enkel bewerkstelligd worden door de best beschikbare technieken te gebruiken. Daarnaast is echter ook innovatie een belangrijke game changer. Verwerkende bedrijven kunnen tevens een steentje bijdragen in de productie van hernieuwbare energie. Bepaalde investeringen kunnen ook bijdragen aan klimaatadaptatie.

- ***(SpD. e) Bevordering van de duurzame ontwikkeling en het efficiënte beheer van natuurlijke hulpbronnen zoals water, bodem en lucht, onder meer door de afhankelijkheid van chemische middelen te verkleinen;*** In het selectiesysteem wordt voorrang gegeven aan de meest duurzame investeringen. Ecologische duurzaamheid is hierbij een belangrijk onderdeel (bijvoorbeeld investeringen die waterkwaliteit en –kwantiteit verhogen).

- ***(SpD. i) Beter inspelen door de landbouw van de Unie op de maatschappelijke verwachtingen inzake voedsel en gezondheid, onder meer wat betreft hoogkwalitatief, veilig en voedzaam voedsel dat op duurzame wijze is geproduceerd, en voorts vermindering van de voedselverspilling, verbetering van het dierenwelzijn, en bestrijding van antimicrobiële resistentie***. Specifieke investeringen dragen bij tot de verhoging van de voedselveiligheid. Specifieke investeringen in de verwerkende industrie kunnen de voedselverliezen beperken.

- ***(Horizontale doelstelling) Het moderniseren van de sector door kennisstimulering en -deling, innovatie en digitalisering in de landbouw en de plattelandsgebieden en door bevordering van de benutting daarvan door landbouwers via betere toegang tot onderzoek, innovatie, kennisuitwisseling en scholing;*** Specifieke investeringen kunnen gelinkt zijn aan het thema digitalisering. Daarnaast is één van de selectiecriteria van de interventie de mate waarin het project innoverend is binnen de subsector waarin het bedrijf actief is.

De interventie speelt ook indirect in op volgende noden:
- N2 Innovatie (inclusief digitalisering)
- N3 Inkomenszekerheid
- N4 Risicobeheer door onder andere diversificatie economische activiteiten
- N5 Marktgericht ondernemerschap – lokaal en mondiaal
- N7 Koolstofopbouw en vermindering broeikasgassen
- N8 Afhankelijkheid van externe hulpbronnen verminderen
- N9 Adaptatie aan klimaatverandering
- N10 Aanpassingen in functie van een integraal duurzaam landbouwbeheer (inclusief bio-landbouw)
- N11 Zorg voor water
- N19 Verbeteren imago van de landbouw (in lijn met maatschappelijke / consumentenverwachtingen
- N22 Minder voedselafval en beter gebruik van reststromen

Bij elke oproep worden aanvragen gerangschikt van hoog naar laag volgens de mate waarin ze bijdragen aan de realisatie van de doelstellingen van de interventie. Mogelijke selectiecriteria zijn o.a. de mate van kwaliteit van de aanvraag (nadruk op een realistisch stappenplan), de mate waarin het project kan bijdragen aan de verbetering of behoud van de economische situatie voor de primaire producenten, de mate waarin het project innoverend is binnen de subsector waarin het bedrijf actief is, de mate waarin het project bijdraagt aan de verduurzaming van het agrobusinesscomplex en de mate van samenwerking.

Omschrijving van de in aanmerking komende begunstigden
Projectpartners: bedrijf of bedrijven actief in de agrovoedingsketen of de biogebaseerde economie. Het gaat hierbij over bedrijven die actief zijn in de eerste verwerking of afzet van landbouwproducten. Ook groepen bestaande uit landbouwers en verwerkers behoren tot de doelgroep. Voorwaarde is dat 50% van de landbouwproducten die verwerkt en/of afgezet worden afkomstig zijn van de groep en dat eveneens meer dan de helft van het stemrecht in de handen is van landbouwers-leden.

Belangrijk is echter dat het gaat over de eerste transformatie van landbouwproducten. Zo moet het uitgangsproduct van de het verwerkingsproces een landbouwproduct zijn dat voorkomt in bijlage 1 van het verdrag van Rome (werking van de EU). Ook de restromen die ontstaan en eventueel een valorisatie krijgen binnen de landbouwsector moeten afkomstig zijn van werking en afzet van bijlage 1 producten.

Omschrijving van de specifieke subsidiabiliteitscriteria, indien relevant, gerelateerd aan de begunstigde en het gebied
De volgende toegangsvoorwaarden zijn van toepassing (hieraan moet voldaan zijn op aanvraagniveau):

1) Enkel investeringen die bijdragen tot één of meer specifieke doelstellingen kunnen gesubsidieerd worden.
2) Het bedrijf dient een aanvraagformulier in met een uitgebreide beschrijving van het project inclusief offertes

De volgende verbintenisvoorwaarden zijn van toepassing en worden gecontroleerd op moment van de betalingsaanvraag:

1) De investeringen die gesubsidieerd worden zijn conform de omgevingsvergunning.
2) Enkel investeringen die gelinkt kunnen worden aan een exploitatie gelegen in het Vlaams gewest worden gesubsidieerd.
3) Er moet een eindrapport worden voorgelegd.
4) Verrichtingen die fysiek zijn afgerond of volledig zijn uitgevoerd vóór de aanvraag komen niet in aanmerking voor steun, ongeacht of alle betrokken betalingen zijn verricht.
   Vlaamse invulling: De investering waarvoor steun gevraagd wordt werd nog niet aangevat. Als bewijsstuk wordt hiervoor gekeken naar de factuurdatum of leveringsdatum of plaatsingsdatum. Voor algemene kosten verbonden aan de uitgaven is dit niet van toepassing.

Omschrijving van de in aanmerking komende types van steun
Subsidiabele kosten:

1) Constructie of verwerving van onroerende goederen die voor het eerst in gebruik genomen worden
2) Constructie of verwerving van installaties, machines en uitrusting die voor het eerst in gebruik genomen worden
3) Verwerving van software en sturingsprogramma's
4) Algemene kosten zoals onderzoek -, studie – en begeleidingskosten en resultaatsmetingen.

De redelijkheid van de kosten wordt maximaal bepaald op basis van de toepassing van experteninschatting en offertes.

5.3.24.6 <u>Identificatie van de relevante basiselementen (relevante GLMC, uit regelgeving voortvloeiende beheerseisen (RBE) en andere in nationale en Europese wetgeving vastgestelde dwingende eisen), indien van toepassing, beschrijving van de specifieke relevante verplichtingen onder de RBE en toelichting over hoe de verbintenis verder gaat dan de dwingende eisen.</u>

Niet van toepassing

5.3.24.7 Vorm en bedrag/percentage van steun/premie/berekeningsmethoden

	Niet-GBCS
Vorm van steun	Toelage
Type betaling	o Terugbetaling van subsidiabele kosten die daadwerkelijke door een begunstigde zijn gemaakt
Steunpercentage(s)	Er wordt gewerkt met een subsidiepercentage van 40% op de totale projectkost

5.3.24.8 Informatie betreffende de staatssteunbeoordeling

De interventie valt binnen het toepassingsgebied van artikel 42 VWEU en moet niet worden getoetst op staatssteun.

Er wordt geen aanvullende nationale financiering toegepast.

5.3.24.9 Aanvullende vragen/informatie die specifiek is/zijn voor het type interventie

Wat komt niet in aanmerking voor steun?	Naast de niet-subsidiabele kosten in art. 73(3) van Verordening (EU) 2021/2115 komen volgende elementen niet in aanmerking voor steun. Dit wordt verder verduidelijkt in hoofdstuk 4.7: o Aankoop van grond o Aankoop van dieren en éénjarige planten
Voor investeringen in irrigatie: Maak een onderscheid tussen investeringen in de verbetering van: - Bestaande irrigatie installaties - Investeringen die leiden tot een netto toename van het geïrrigeerde areaal (“nieuwe irrigatie)	Niet van toepassing

5.3.24.10 WTO-conformiteit

Respecteert Annex II, art. 2:

- Productie van een bepaald product niet vereist
- Steun is beperkt tot de investeringskost en – tijd nodig om een bepaald goed te verwerven

- Recht op investeringssteun op basis van duidelijk afgelijnde criteria

5.3.24.11 Geplande eenheidsbedragen – definitie

Naam eenheidsbedrag	VLIF Investeringen voor duurzame verwerking en afzet van landbouwproducten – gepland eenheidsbedrag per investering
Type steun	Toelage
Type eenheidsbedrag	Gemiddeld
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 283.176 euro/investering
Overeenkomstige eenheid van output	Investering
Toelichting en motivering van de waarde van het eenheidsbedrag	De unit amount werd bepaald op basis van historische gegevens uit PDPO III. Aan de hand van deze gegevens werd een gemiddeld steunbedrag per project bepaald waarbij rekening werd gehouden met de verhoogde subsidiepercentages. Op basis van het gemiddelde steunbedrag uit PDPO III en het verhoogde subsidiepercentage wordt het gemiddelde eenheidsbedrag bepaald.
Bijdragepercentage(s)	43% Europese middelen – 57% Vlaamse middelen
Resultaatindicator	o R.27 Milieu- en klimaatgerelateerde prestaties door investeringen in plattelandsgebieden o R.39 Ontwikkeling van de plattelandseconomie

5.3.24.12 Geplande eenheidsbedragen – financiële tabel met output

	Financieel jaar	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**Totaal 2023-2029**
VLIF Investeringen voor duurzame verwerking en afzet van landbouwproducten – gepland eenheidsbedrag per investering	Gepland eenheidsbedrag (Totale publieke uitgave in EUR)	283.176	283.176	283.176	283.176	283.176	283.176	283.176	
	Jaarlijkse indicatieve financiële allocatie (Totale publieke uitgave in EUR)	0,00	0,00	283.176	849.529	2.831.763	2.831.763	2.265.410	**9.061.642**
TOTAAL	**Geplande output (investeringen)**	0	0	1	3	10	10	8	**32**

	Jaarlijkse indicatieve financiële allocatie (Totale publieke uitgave in EUR)	0,00	0,00	283.176	849.529	2.831.763	2.831.763	2.265.410	**9.061.642**

5.3.25 VLIF – Niet-productieve investeringen voor milieu- en klimaatdoelen

Interventiecode (MS)	*Wordt achteraf aangevuld*
Naam interventie	VLIF Niet-productieve investeringen voor milieu- en klimaatdoelen
Type interventie	Plattelandsontwikkeling - Investeringen (artikel 73)
Outputindicator	O.21 Aantal ondersteunde niet-productieve investeringsverrichtingen of -eenheden op het landbouwbedrijf
Bijdrage aan oormerkingsvereisten voor • Generatievernieuwing • Milieu • LEADER	 Nee Ja Nee
Omvat de interventie overgedragen uitgaven van het PDPO III?	Nee

5.3.25.1 Territoriale reikwijdte

Het toepassingsgebied van de interventie is gans Vlaanderen.

5.3.25.2 Gerelateerde specifieke doelstellingen/horizontale doelstelling (CCO)

(SpD. d) Bijdragen tot matiging van en aanpassing aan klimaatverandering, onder meer door de uitstoot van broeikasgassen terug te dringen en meer koolstof vast te leggen, en duurzame energie te bevorderen;

(SpD. e) Bevordering van de duurzame ontwikkeling en het efficiënte beheer van natuurlijke hulpbronnen zoals water, bodem en lucht, onder meer door de afhankelijkheid van chemische middelen te verkleinen;

(SpD. f) Bijdragen tot het tot staan brengen en ombuigen van biodiversiteitsverlies, tot versterking van ecosysteemdiensten en tot de instandhouding van habitats en landschappen;

5.3.25.3 Nood/noden waarop de interventie is gericht

- N7 Koolstofopbouw en vermindering broeikasgassen
- N8 Afhankelijkheid van externe hulpbronnen verminderen
- N9 Adaptatie aan klimaatverandering

- N10 Aanpassingen in functie van een integraal duurzaam landbouwbeheer (inclusief bio-landbouw)
- N11 Zorg voor water
- N12 Zorg voor bodem
- N13 Zorg voor natuur / biodiversiteit
- N14 Zorg voor landschap

5.3.25.4 Resultaatindicator(en)

- R.17 Bebost land
- R.26 Investeringen met betrekking tot natuurlijke hulpbronnen
- R.32 Met biodiversiteit verband houdende investeringen

5.3.25.5 Specifieke opzet, vereisten en subsidiabiliteitsvoorwaarden van de interventie

Beschrijving

Actieve landbouwers worden aangemoedigd om niet-productieve investeringen uit te voeren voor de verwezenlijking van doelstellingen inzake erosie, waterbeheer, biodiversiteit en landschappelijke integratie.

Het gaat hierbij o.a. over de volgende investeringen :

- Het aanleggen van kleine landschapselementen zoals hagen, heggen, houtkanten en bomenrijen.
- Het (her-) aanleggen van poelen.
- Het aanleggen van plantaardige dammen (inclusief strobalen dammen) op erosiestroken gericht op het verminderen van erosie.
- Investeringen voor het aanleggen en het onderhouden van kleinschalige waterinfrastructuur zoals regelbare stuwtjes, grond- en stenen dammen, knijpconstructies, peilbuizen aanpassing slootprofiel om water vast te houden of vertraagd af te voeren. Dit vergt samenwerking met de waterbeheerder.
- Ombouw of aanleg van peilgestuurde drainage, infiltratie-drainagesysteem, onderwaterdrainage of drukdrainage.
- Aanleg infiltratiesystemen (WADI en andere)
- Aanleg retentiebekken / wetland
- Aanleg van natuurvriendelijke oevers (oeverzones) waarbij vanaf de beek tot in het perceel een flauw oplopende oever wordt aangelegd waardoor het waterbergend vermogen vergroot.
- Investeringen noodzakelijk om graslanden of greppels op natuurlijke of artificiële wijze te laten overstromen (plas-dras concept).
- Het aanleggen van aanplantingen gericht op de landschappelijke integratie van landbouwbedrijfsgebouwen al dan niet gebruikmakend van autochtoon plantgoed (groenschermen, windsingels)
- Aankoop nestkasten voor bepaalde soorten (bijvoorbeeld boerenzwaluw, kerkuil, mus, torenvalk, steenuil, vleermuis)
- Bekleding van gesloten gevels met inheemse en autochtone plantensoorten
- Aanlegkosten voor begroeide platte of licht hellende daken (groendak)

- Faunapanelen
- Systemen voor waterzuivering (zoals rietveld) zonder hergebruik
- Aanleg van boslandbouwsystemen
- Wolvenwerende investeringen …

De doelstelling van de interventie is het verhoging van de ecologische, landschappelijke, milieukundige en cultuurhistorische waarde van het landbouwgebied en het verhogen van de weerbaarheid van de landbouwproductie tegen klimatologische extremen.

De interventie draagt bij aan het realiseren van de volgende doelstellingen van het strategisch plan.

- ***(SpD. d) Bijdragen tot matiging van en aanpassing aan klimaatverandering, onder meer door de uitstoot van broeikasgassen terug te dringen en meer koolstof vast te leggen, en duurzame energie te bevorderen;***Niet-productieve investeringen dragen zowel bij aan klimaatadaptatie als aan klimaatmitigatie. Bij klimaatadaptatie gaat het over investeringen om het waterbergend vermogen van landbouwgrond te verhogen, zoals bijvoorbeeld peilgestuurde drainage of investeringen noodzakelijk om graslanden of greppels op artificiële wijze te laten overstromen. Klimaatmitigatie wordt bereikt door onder andere de aanplant van kleine landschapselementen en boslandbouwsystemen.

- ***(SpD. e) Bevordering van de duurzame ontwikkeling en het efficiënte beheer van natuurlijke hulpbronnen zoals water, bodem en lucht, onder meer door de afhankelijkheid van chemische middelen te verkleinen;*** Niet-productieve investeringen dragen bij aan de duurzame ontwikkeling en efficiënt beheer van water en bodem. Wat het eerste betreft gaat het om investeringen met betrekking tot bijvoorbeeld de ombouw en aanleg van kleine waterinfrastructuur, infiltratiebekkens, peilgestuurde drainage, filterboxen op drainagebuizen. Zo kan door peilgestuurde drainage het waterbergend vermogen van de bodem verhoogd worden wat ten goede komt aan de bodemkwaliteit en bodemstructuur. Bovendien leidt peilgestuurde drainage tot minder nutriëntenverliezen. Wat betreft bodem zijn bijvoorbeeld erosiedammen mogelijk. Door de combinatie van de verschillende lagen beplanting in een boslandbouwsysteem worden verschillende niveaus van hulpbronnen gebruikt en dus geoptimaliseerd.

- ***(SpD. f) Bijdragen tot het tot staan brengen en ombuigen van biodiversiteitsverlies, tot versterking van ecosysteemdiensten en tot de instandhouding van habitats en landschappen;*** Niet-productieve investeringen zoals de aanplant van kleine landschapselementen, maar ook de aanleg van plas-dras concepten of oeverzones beschermen de biodiversiteit, maar versterken ook ecosystemen, habitats en landschappen.

De interventie komt tegemoet aan de volgende noden:

- N7 Koolstofopbouw en vermindering broeikasgassen
- N8 Afhankelijkheid van externe hulpbronnen verminderen N9 Adaptatie aan klimaatverandering
- N10 Aanpassingen in functie van een integraal duurzaam landbouwbeheer (inclusief bio-landbouw)
- N11 Zorg voor water
- N12 Zorg voor bodem
- N13 Zorg voor natuur / biodiversiteit
- N14 Zorg voor landschap

Op regelmatige tijdstippen worden de investeringen waarvoor de steun aangevraagd werd, gerangschikt van hoog naar laag volgens de mate waarin ze bijdragen aan de realisatie van de doelstellingen van de interventie inzake verduurzaming, verjonging en samenwerking met het oog op een selectie.

Er wordt gewerkt met een puntensysteem op basis van een aantal criteria zoals bijvoorbeeld de mate waarin de investering bijdraagt aan de verhoging van de biodiversiteit, de mate waarin de investering bijdraagt aan de verhoging van de waterkwaliteit- en kwantiteit, de mate waarin de investering bijdraagt aan de verhoging de bodemkwaliteit, de mate waarin de investering bijdraagt tot luchtkwaliteit en klimaatmitigatie,….
Steunaanvragen voor boslandbouwsystemen worden geëvalueerd op basis van criteria zoals bijvoorbeeld streekeigenheid van de boomsoorten, de functionaliteit van het boslandbouwsysteem en de boomsoortendiversiteit op het perceel.

Omschrijving van de in aanmerking komende begunstigden
Actieve landbouwers of een groep van actieve landbouwers afhankelijk van het type investeringen

Omschrijving van de specifieke subsidiabiliteitscriteria, indien relevant, gerelateerd aan de begunstigde en het gebied
De volgende toegangsvoorwaarden zijn van toepassing (hieraan moet voldaan zijn op aanvraagniveau):

1) Enkel investeringen die bijdragen tot één of meer specifieke doelstellingen kunnen gesubsidieerd worden.
2) Indien het Unierecht leidt tot het opleggen van nieuwe eisen aan landbouwers, kan steun worden verleend voor investeringen om aan die eisen te voldoen gedurende maximaal 24 maanden vanaf de datum waarop zij voor het bedrijf verplicht worden.
3) Het bedrijf dat de aanvraag indient voldoet aan de criteria van een actieve landbouwer. In het geval van groep van landbouwers bestaat de groep uit landbouwers waarbij een nog te bepalen gedeelte van de groep moet voldoen aan de definitie van actieve landbouwer. De verantwoordelijke van de groep dient een actieve landbouwer te zijn

De volgende verbintenisvoorwaarden zijn van toepassing en worden gecontroleerd op moment van de betalingsaanvraag:

1) De investeringen die gesubsidieerd worden zijn conform de omgevingsvergunning en gebiedsgerichte beperkingen. Voor relevante investeringen wordt dit aangetoond aan de hand van technisch verantwoordingsadvies
2) Verrichtingen die fysiek zijn afgerond of volledig zijn uitgevoerd vóór de aanvraag komen niet in aanmerking voor steun, ongeacht of alle betrokken betalingen zijn verricht. Vlaamse invulling: De investering waarvoor steun gevraagd wordt werd nog niet aangevat. Als bewijsstuk wordt hiervoor gekeken naar de factuurdatum of leveringsdatum of plaatsingsdatum. Voor algemene kosten verbonden aan de uitgaven is dit niet van toepassing.
3) De percelen waarop of waarlangs de investeringen plaatsvinden zijn geregistreerd in het Geïntegreerd Beheer- en Controlesysteem (GBCS) of het betreft aanplantingen op en rond de bedrijfszetel afhankelijk van het type investeringen

Omschrijving van de in aanmerking komende types van steun
Subsidiabele kosten:

1) Constructie of verwerving van onroerende goederen die voor het eerst in gebruik genomen worden
2) Constructie of verwerving van roerende goederen en uitrusting die voor het eerst in gebruik genomen worden

3) Algemene kosten zoals onderzoek -, studie – en begeleidingskosten en resultaatsmetingen.

De redelijkheid van de kosten wordt maximaal bepaald op basis van de toepassing van normbedragen. Deze normbedragen worden bepaald op basis van literatuurgegevens en/of administratieve databank. Indien dit niet mogelijk is wordt er gewerkt met offerten of kostenraming beoordeeld door experten. Voor de arbeidskosten van de aanplant van boslandbouwsystemen kan gewerkt worden met vereenvoudigde kostenopties.

5.3.25.6 Identificatie van de relevante basiselementen (relevante GLMC, uit regelgeving voortvloeiende beheerseisen (RBE) en andere in nationale en Europese wetgeving vastgestelde dwingende eisen), indien van toepassing, beschrijving van de specifieke relevante verplichtingen onder de RBE en toelichting over hoe de verbintenis verder gaat dan de dwingende eisen.

Niet van toepassing

5.3.25.7 Vorm en bedrag/percentage van steun/premie/berekeningsmethoden

	Niet-GBCS
Vorm van steun	Toelage
Type betaling	o Terugbetaling van subsidiabele kosten die daadwerkelijke door een begunstigde zijn gemaakt o Eenheidskosten voor de eigen arbeid in kader van de aanplant van boslandbouwsystemen Wat is de basis voor de vaststelling? Voor eenheidskosten op basis van Art 83(1)(b), gekwantificeerd op basis van Art 83(2)(a)
Steunpercentage(s)	Er wordt gewerkt met drie subsidieniveaus: 50%, 75% en 100% . Voor investeringen waarbij algemeen aangenomen wordt dat er geen productieve aspecten aan verbonden zijn bedraagt de subsidie 100%. In de andere gevallen wordt een inschatting gemaakt van het productieve aspect van de investering en wordt dit in rekening gebracht om in een lager subsidiepercentage te voorzien (50% en 75%). Ook de investeringen die in aanmerking komen voor 50% subsidie zullen geen significante bijdrage leveren aan de winstgevendheid van het landbouwbedrijf. Er wordt gewerkt met een limitatieve lijst van investeringen die ex-ante aan elke aanvraagperiode kan aangepast worden.

5.3.25.8 Informatie betreffende de staatssteunbeoordeling

De interventie valt binnen het toepassingsgebied van artikel 42 VWEU en moet niet worden getoetst op staatssteun.

Er wordt geen aanvullende nationale financiering toegepast.

5.3.25.9 Aanvullende vragen/informatie die specifiek is/zijn voor het type interventie

Wat komt niet in aanmerking voor steun?	Naast de niet-subsidiabele kosten in art. 73(3) van Verordening (EU) 2021/2115 komen volgende elementen niet in aanmerking voor steun. Dit wordt verder verduidelijkt in hoofdstuk 4.7: o Aankoop van grond o Aankoop éénjarige planten o Tweedehandsmateriaal
Voor investeringen in irrigatie: Maak een onderscheid tussen investeringen in de verbetering van: - Bestaande irrigatie installaties - Investeringen die leiden tot een netto toename van het geïrrigeerde areaal ("nieuwe irrigatie)	o Indien verbetering van bestaande installaties, wat is de potentiële waterbesparing die vereist is? Verbetering aan bestaande installaties zijn niet subsidiabel. Enkel gebruik van meer duurzaam water: zowel hemelwateropvang als oppervlaktewater opgeslagen in een buffer- en spaarbekken indien geen significante milieu-impact o Indien verbetering van bestaande installaties (die een effect hebben op waterlichamen met een lagere kwaliteit dan goed), wat zijn de vereisten voor een effectieve vermindering van watergebruik? Verbetering aan bestaande installaties zijn niet subsidiabel. Enkel gebruik van meer duurzaam water: zowel hemelwateropvang als oppervlaktewater opgeslagen in een buffer- en spaarbekken indien geen significante milieu-impact

5.3.25.10 WTO-conformiteit

Respecteert Annex II, art. 2:

- Productie van een bepaald product niet vereist
- Steun is beperkt tot de investeringskost en – tijd nodig om een bepaald goed te verwerven
- Recht op investeringssteun op basis van duidelijk afgelijnde criteria

5.3.25.11 Geplande eenheidsbedragen – definitie

Naam eenheidsbedrag	VLIF Niet-productieve investeringen – gepland eenheidsbedrag per investering
Type steun	Toelage
Type eenheidsbedrag	Gemiddeld
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 3.538 euro/investering
Overeenkomstige eenheid van output	Investering

Toelichting en motivering van de waarde van het eenheidsbedrag	De unit amount werd bepaald op basis van historische gegevens van de maatregelen aanleg boslandbouwsystemen en VLIF niet-productieve investeringen uit PDPO III rekening houdende met de nieuwe steunpercentages en de verschillende types investeringen. De interventie is een verderzetting van maatregel 4.4 en maatregel 8.2 uit PDPO III.
Bijdragepercentage(s)	43% Europese middelen – 57% Vlaamse middelen 100% met Europese middelen (getransfereerde Pijler 1 middelen)
Resultaatindicator	o R.17 Bebost land o R.26 Investeringen met betrekking tot natuurlijke hulpbronnen o R.32 Met biodiversiteit verband houdende investeringen

5.3.25.12 Geplande eenheidsbedragen – financiële tabel met output

	Financieel jaar	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Totaal 2023-2029
VLIF Niet-productieve investeringen – gepland eenheidsbedrag per investering	Gepland eenheidsbedrag (Totale publieke uitgave in EUR)	3.538	3.538	3.538	3.538	3.538	3.538	3.538	
	Jaarlijkse indicatieve financiële allocatie (Totale publieke uitgave in EUR)	0,00	2.342.046	5.731.290	7.079.205	7.079.205	7.096.894	7.096.894	**36.425.534**
TOTAAL	**Geplande output (investeringen)**	0	662	1.620	2.001	2.001	2.006	2.006	**10.296**
	Jaarlijkse indicatieve financiële allocatie (Totale publieke uitgave in EUR)	0,00	2.342.046	5.731.290	7.079.205	7.079.205	7.096.894	7.096.894	**36.425.534**

5.3.26 Inrichtingsmaatregelen in Natura 2000 en in gebieden met hoge natuurwaarden

Interventiecode (MS)	*Wordt achteraf aangevuld*
Naam interventie	Inrichtingsmaatregelen in Natura 2000 en in gebieden met hoge natuurwaarden
Type interventie	Plattelandsontwikkeling Investeringen (artikel 73)
Outputindicator	O.24 Aantal ondersteunde productieve investeringsverrichtingen of -eenheden buiten het landbouwbedrijf
Bijdrage aan oormerkingsvereisten voor • Generatievernieuwing • Milieu • LEADER	 Nee Ja Nee
Omvat de interventie overgedragen uitgaven van het PDPO III?	Nee

5.3.26.1 Territoriale reikwijdte

Het toepassingsgebied van de interventie is gans Vlaanderen, vooral binnen speciale beschermingszones en gebieden met hoge natuurwaarden, incl. niet-landbouwgronden.

5.3.26.2 Gerelateerde specifieke doelstellingen/horizontale doelstelling (CCO)

(SpD. f) Bijdragen tot het tot staan brengen en ombuigen van biodiversiteitsverlies, tot versterking van ecosysteemdiensten en tot de instandhouding van habitats en landschappen;

5.3.26.3 Nood/noden waarop de interventie is gericht

- N13 Zorg voor natuur / biodiversiteit

5.3.26.4 Resultaatindicator(en)

- R.27 Milieu- en klimaatgerelateerde prestaties door investeringen in plattelandsgebieden

5.3.26.5 Specifieke opzet, vereisten en subsidiabiliteitsvoorwaarden van de interventie

Beschrijving

De intervenite zet in op het aanpakken van de nood tot zorg voor natuur/biodiversiteit (nood 13) en specifieke doelstelling f. Meer bepaald zet de interventie in op het stopzetten van de achteruitgang en verbeteren van de toestand van de Europees te beschermen habitats en soorten. Daarbij wordt de interventie afgestemd op de maatregelen die landbouwers nemen in functie van IHD. De interventie verhoogt bovendien de overlevingskansen van (wilde) bestuivers. De interventie betreft een verderzetting van actuele maatregel M07 "Inrichting in functie van Natura2000" uit het PDPO III.

Met de interventie willen we, in functie van Natura 2000 habitats en -soorten en in functie van het natuurlijk erfgoed in gebieden met hoge natuurwaarden, de studies en investeringen i.v.m. onderhoud, herstel en verhoging van de natuurwaarden en de kwaliteit van het natuurlijk milieu ondersteunen.

Concreet worden de acties Natuurinrichting en Projectsubsidies Natuur voorzien.

Het doel van **de actie Natuurinrichting** is om gebieden zo goed mogelijk in te richten met het oog op het behoud, het herstel, het beheer of de ontwikkeling van de natuur of het natuurlijk milieu en meer bepaald de realisatie van instandhoudingsdoelstellingen. Het gaat daarbij vooral om grotere gebieden waarbij meerdere eigenaars en grondgebruikers zijn betrokken. Daarnaast hebben de bijkomende middelen t.o.v. PDPOIII hebben betrekking op het versneld inzetten van natuurinrichting i.f.v. herstel hydrologie in verschillende habitatrichtlijngebieden. Het gaat voornamelijk om vernatting, waarbij verschillende doelen gerealiseerd worden: instandhoudingsdoelstellingen, PAS-herstelbeheer, doelen uit de stroomgebiedbeheerplannen en de Blue Deal en klimaatdoelen.

De selectie gebeurt in twee fasen. Eerst tijdens het voortraject via een onderzoek naar de haalbaarheid van een natuurinrichtingsproject, en daarna wordt via de echte selectieprocedure een selectie gemaakt van de werken (delen van de natuurinrichtingsprojecten) die in aanmerking komen voor deze actie. De tweede fase van de selectie (selectie van de werken) verloopt als volgt: VLM legt op afgesproken tijdstippen een lijst voor aan ANB met de projecten die zouden kunnen uitgevoerd worden. ANB selecteert onafhankelijk van VLM uit deze lijst (delen van) projecten die in aanmerking komen voor uitvoering en welke daarvan in aanmerking komen voor cofinanciering via ELFPO. De selectie wordt gebaseerd op de criteria opgenomen in de haalbaarheidsstudie en de mate waarin bijgedragen wordt tot de instandhoudingsdoelen en het verminderen van de gevolgen van deze doelen voor een normale landbouwuitbating. Er wordt gewerkt met een minimumscore.

De mate van bijdrage tot de instandhoudingsdoelen is het belangrijkste selectiecriterium. Dit wordt afgetoetst aan de habitattypes (prioriteit, oppervlaktes) en soorten die vooropgesteld werden per speciale beschermingszone of op niveau Vlaanderen.

Het doel van **de actie Projectsubsidies Natuur** is om eenmalige inrichtingswerken te financieren die kaderen in de realisatie van instandhoudingsdoelstellingen en die kaderen in de uitvoering van het geïntegreerd natuurbeheer. Het kan daarbij gaan om kleine tot middelgrote gebieden en de projectindieners/begunstigden zijn private eigenaars of lokale besturen.

Er wordt gewerkt met een oproep. De dossiers worden met een puntensysteem gerangschikt op basis van o.a. de mate van bijdrage tot de realisatie van instandhoudingsdoelstellingen, de kosteneffectiviteit en de mate van relevantie van de inrichtingsmaatregel voor het verminderen van de gevolgen van deze

doelen voor een normale landbouwuitbating; De beoordelingscriteria kunnen verschillen per oproep. Er zal gewerkt worden met een selectiecomité. Er wordt een minimumscore toegepast.

Omschrijving van de in aanmerking komende begunstigden
Natuurinrichting: Vlaamse Landmaatschappij (VLM)

Projectsubsidies Natuur: publiekrechtelijke rechtspersonen (openbare besturen), privaatrechtelijke rechtspersonen en natuurlijke personen

Omschrijving van de specifieke subsidiabiliteitscriteria, indien relevant, gerelateerd aan de begunstigde en het gebied
Algemene verbintenisvoorwaarden:

- De werken worden uitgevoerd conform het goedgekeurde projectuitvoeringsplan (of het goedgekeurde projectrapport), of verbintenis/ministerieel besluit.
- De wetgeving op overheidsopdrachten wordt toegepast.
- De nodige vergunningen, toestemmingen of machtigingen zijn verkregen.

De volgende voorwaarden zijn van toepassing voor de actie Natuurinrichting:
De instapvoorwaarden zijn er op gericht enkel de effectieve natuurinrichtingswerken in aanmerking te laten komen voor de interventie. Inrichtingswerken moeten structureel bijdragen aan de realisatie van de instandhoudingsdoelen.

- De Vlaamse regering of zijn gemachtigde heeft een natuurinrichtingsproject ingesteld en de werken zijn in uitvoering daarvan.
- Het betreft geen recreatieve infrastructuur
- Het betreft geen LIFE-project
- Het betreft een inrichtingsmaatregel.

De volgende voorwaarden zijn van toepassing voor de actie Projectsubsidies Natuur:
Instapvoorwaarden:

- gelegen in Natura 2000-gebied of een gebied met hoge natuurwaarde
- in functie van en conform de instandhoudingsdoelstellingen
- indien van toepassing, toelating voor de realisatie van de werken door de eigenaar
- het project is nog niet gestart op het ogenblik van de goedkeuring van de projectsubsidie.
- de aanvrager beschikt over een goedgekeurd(e verkenning van een) natuurbeheerplan van type 2, 3 of 4 of gaat een verbintenis aan om zo'n beheerplan op te stellen. Het met het project beoogde natuurstreefbeeld moet opgenomen zijn of worden in het beheerplan.
- het project hoeft niet te worden uitgevoerd op basis van wettelijke verplichtingen en is niet in strijd met de geldende wetgeving.
- voor het project worden geen andere subsidies voor investeringen gevraagd met toepassing van het subsidiebesluit voor het geïntegreerd natuurbeheer.

- De cumulatie van de subsidies met een subsidie als vermeld in een andere wet of een ander reglement, is toegelaten tenzij die andere wet of dat ander reglement dit verbiedt. De aanvrager bezorgt een overzicht van deze subsidies. De gezamenlijke subsidies kunnen niet meer bedragen dan de totale en aangetoonde of realistisch geraamde kostprijs van de uitgevoerde maatregelen

Bijkomende verbintenisvoorwaarden:
- specifieke voorwaarden: timing van de werken, voorwaarden over de wijze van uitvoering,…
- het project waarvoor de projectsubsidie wordt aangevraagd, te starten uiterlijk in het jaar na het jaar waarin de subsidie wordt toegekend, en uiterlijk drie jaar na de toekenning van die subsidie beëindigd te hebben.

Omschrijving van de in aanmerking komende types van steun
Subsidiabele kosten:
De kosten voor de geplande inrichtingswerken, zoals kosten voor de uitvoering van de werken door derden en de huur van machines (niet de aankoop) zijn subsidiabel, net als algemene kosten (bijvoorbeeld inschakelen van derden voor advies en studies).

5.3.26.6 Identificatie van de relevante basiselementen (relevante GLMC, uit regelgeving voortvloeiende beheerseisen (RBE) en andere in nationale en Europese wetgeving vastgestelde dwingende eisen), indien van toepassing, beschrijving van de specifieke relevante verplichtingen onder de RBE en toelichting over hoe de verbintenis verder gaat dan de dwingende eisen.

Niet van toepassing

5.3.26.7 Vorm en bedrag/percentage van steun/premie/berekeningsmethoden

	Niet-GBCS
Vorm van steun	Toelage
Type betaling	o Terugbetaling van subsidiabele kosten die daadwerkelijke door een begunstigde zijn gemaakt
Steunpercentage(s)	Natuurinrichting: 100% van de subsidiabele en bewezen kosten Projectsubsidies Natuur: Voor de reguliere projectsubsidie gelden de volgende steunpercentages: o 50% voor een natuurbeheerplan van type 2 o 80% voor een natuurbeheerplan van type 3 o 90% voor een natuurbeheerplan van type 4 Indien de acties relevant zijn in kader van PAS (Programmatische Aanpak Stikstof) bedragen de steunpercentages: o 75% voor een natuurbeheerplan van type 2

	○ 90% voor een natuurbeheerplan van type 3 ○ 95% voor een natuurbeheerplan van type 4

5.3.26.8 Informatie betreffende de staatssteunbeoordeling

De interventie valt binnen het toepassingsgebied van artikel 42 VWEU en moet niet worden getoetst op staatssteun.

Er wordt geen aanvullende nationale financiering toegepast.

5.3.26.9 Aanvullende vragen/informatie die specifiek is/zijn voor het type interventie

Wat komt niet in aanmerking voor steun?	In aanvulling op hoofdstuk 4.7 zijn de volgende investeringskosten niet-subsidiabel: ○ Aankoop machines; ○ Aankoop grond; ○ Aankoop dieren.
Voor investeringen in irrigatie: Maak een onderscheid tussen investeringen in de verbetering van: - Bestaande irrigatie installaties - Investeringen die leiden tot een netto toename van het geïrrigeerde areaal (“nieuwe irrigatie)	Niet van toepassing

5.3.26.10 WTO-conformiteit

Respecteert Annex II, art. 11:

- Er is geen productie vereist
- De steun bedraagt ten hoogste 100% van de te maken of gemaakte investeringskost
- Steun wordt gegeven op basis van duidelijke criteria binnen een overheidsprogramma

5.3.26.11 Geplande eenheidsbedragen – definitie

Naam eenheidsbedrag	Inrichtingsmaatregelen in Natura 2000 en in gebieden met hoge natuurwaarden – gepland eenheidsbedrag per investering

Type steun	Toelage
Type eenheidsbedrag	Gemiddeld
Waarde voor het eerste jaar	Waarde van het geplande eenheidsbedrag voor 2023 in euros: 92.500 euro/investering
Overeenkomstige eenheid van output	Investering
Toelichting en motivering van de waarde van het eenheidsbedrag	De inschattingen zijn gebaseerd op het gemiddeld aantal projecten en de gemiddelde projectkosten uit PDPOIII. De interventie is namelijk een gedeeltelijk verderzetting van maatregel 7.6 uit PDPO III. Daarnaast werd ook in rekening gebracht dat de projecten vaak een langere looptijd hebben. Hierdoor zal de output toenemen naar de laatste jaren van het programma. Verder is er een toename voorzien op vlak van aantal projecten door de meervraag i.f.v. vernattingsprojecten in habitatrichtlijngebied.
Bijdragepercentage(s)	43% Europese middelen – 57% Vlaamse middelen 100% aanvullende Vlaamse of 100% Europese middelen (onder voorbehoud)
Resultaatindicator	○ R.27 Milieu- en klimaatgerelateerde prestaties door investeringen in plattelandsgebieden

5.3.26.12 Geplande eenheidsbedragen – financiële tabel met output

	Financieel jaar	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**Totaal 2023-2029**
Inrichtingsmaatregelen in Natura 2000 en in gebieden met hoge natuurwaarden	Gepland eenheidsbedrag (Totale publieke uitgave in EUR)	92.500	92.500	92.500	92.500	92.500	92.500	92.500	
	Jaarlijkse indicatieve financiële allocatie (Totale publieke uitgave in EUR)	0,00	0,00	1.387.500	2.312.500	4.625.000	4.625.000	5.550.000	**18.500.00**
TOTAAL	**Geplande output (investeringen)**	0	0	24	39	78	78	93	**312**
	Jaarlijkse indicatieve financiële allocatie (Totale publieke uitgave in EUR)	0,00	0,00	2.200.000	3.607.500	7.215.000	7.215.000	8.602.500	**28.860.000**